JULITHY

Q 51

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

Carl Lundblad

Lok
02.05
Q 51

JUL I THY

1950

TYVENDE AARGANG

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

UDGIVET OG REDIGERET AF GEORG PORS . THISTED

Udleveringslager til Boghandlere udenfor Thisted Amt:
Carl E. Ballebys Boghandel . Thisted

JUL I THY ✡ 1950

20. AARGANG

✡

Indhold:

Pastor *Georg Westh,* Sjørring: Den store Dag 3
Smedens Kone fra Flade: »Først da —« 4
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* »Ordnet af Landbetjenten« 9
Anders C. Svalgaard: Stormand — Smaamand og Pak 15
Forfatteren *August F. Schmidt:* Gammeldags Jul i Thy 22
Førstelærer *Larsen,* Hørdum: Da Ane Madsen skulde redde Regeringen 27
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Polypen Petersen 29
Gerda Hegnet Bach: Røden Guld 36
Johan Georg Galster: Du By — (Digt 1921) 40
A. D. Andersen: M. og K. til Jul 41
Georg Hansen: Jul i Barndomshjemmet, Digt 46
Forfatteren *Ole Bang:* Den forsvundne Herregaard 47
»Kaise«: En Juledrøm 53
Georg Hansen: Ove Sø 55
Thisted Blæksprøjte 57

OMSLAGET udført efter Akvarel af Tegneren CARL LUNDBLAD

✡

Bidrag og Billeder, der ønskes optaget
i næste Aars »JUL I THY« bedes
snarest tilsendt Udgiveren:
Georg Pors, Royal Teatret, Thisted

EFTERTRYK FORBUDT

Bornerups Bogtrykkeri A/S - Thisted
1950

Den store Dag!

Af Pastor GEORG WESTH - Sjørring

DEN norske Hedningemissionær P. O. Bodding fortæller et Sted om de Vanskeligheder, han havde at kæmpe med, da han skulde oversætte Kristendommens Ord og Begreber til Santalsproget. Det var umuligt for ham at finde et Ord for Julen. Han prøvede, men kasserede sine Forsøg. Han spurgte nogle indfødte, men kunde ikke bruge deres Forslag.

Saa fik han fat i en gammel Landsbyhøvding og fortalte ham hele Menneskeslægtens sørgelige Historie efter Bibelen. Det begyndte med Menneskets Renhed og Samfund med Gud, en lykkelig Tilværelse, hvor der intet ondt fandtes. Men Mennesket blev ulydigt mod Gud ved Djævelens Bedrag. Synden trængte sig ind og spredte Mørke, hvor der før var Lys. Med Synden fulgte der al Elendighed paa Jorden: Møje og Besvær, Sygdom og Sorg, Lidelse og Nød og tilsidst Døden, alt det, som er velkendt i Hedningeverdenen saavel som blandt os.

Men i dette Mørke tændte Gud Lys paany. Han sendte sin Søn for at lede de vildfarne tilbage til sig. Først talte Gud ved sine Profeter om det, han vilde gøre; siden opfyldte han sine Løfter. En Nat lød det over Betlehems Mark: Eder er i Dag en Frelser født! Nu kunde alle finde Vejen til Gud, den fredløse kunde faa Fred, den besatte blev løst fra den onde Aand. Haabet, Lyset skulde sejre. Det blev Dag over en fortvivlet Jord.

Høvdingen sad ganske tavs og stille, betaget af denne Fortælling. Missionæren spurgte ham saa: »Hvad synes du, vi kan kalde den Dag, da Frelseren blev født«? »Aa«, svarede han, »der er kun eet Navn for saadan en Dag. Det er *den store Dag*« . . .

Er den saa det for os? Fra Barndomstiden husker vi, at den var det. Hele Adventstiden blev en stigende Forventning indtil den store Dag. Der var Forberedelse og stigende Travlhed indtil Dagen kom med Kirkegang, med Lys og Varme og Hygge i Hjemmet, med Overraskelser og Gaver, med Godhed og Kærlighed mellem Mennesker, altsammen strømmende ud fra Budskabet, der lød i Kirken om Fred paa Jord.

Men ogsaa naar den barnlige Umiddelbarhed mistes, maa Juledag, Kristi Fødselsdag, være den store Dag for os. Ikke, fordi alt er blevet godt i Verden. Det er saa langt fra. Ogsaa i denne Jul føres der Krig mellem Folk. Tusinder af Mennesker lever som hjemløse Flygtninge, lider Sult og Nød. Men alligevel er det den store Dag, fordi den forkynder Guds Kærlighed til os, og Guds Kærlighed er den største Magt, større end alle nedbrydende Magter.

Da Gud saa, at den Verden, han havde skabt, havde vendt sig fra ham, var der kun eet, der kunde føre den tilbage til ham: at han sendte sin egen Søn, at han steg ned i vor Jammer, at han tog vore Byrder paa sig, at Guds Søn blev Menneske. Saaledes elskede Gud Verden, at han gav sin Søn, den enbaarne, for at hver den, som tror paa ham ikke skal fortabes, men have et evigt Liv. Derfor er Kristi Fødselsdag den store Dag.

»Først da -«

Af *Smedens Kone fra Flade*

NEJ se, Per, er de ikke yndige? udbrød Gerda og pegede på de små knaldrøde møbler — to stole og et lille bord i funkisstil. — Stellet var i aliminiumsfarve, og ryg, sæde og bordplade malet hidsigrødt.

Jo, de er ikke så tossede, svarede Per sindigt.

I kan tro, det er dejligt, sagde Ruth, her sidder børnene og spiser hver gang, så er vi fri for dem ved bordet, og her leger de med klodser, børnespil og farvelade og får mange timer til at gå.

Du Per, sagde Gerda, da de kørte hjem — skulle vi ikke købe sådan et sæt og give børnene i julegave?

Købe, Per gav et hånligt grynt, nej dem kan jeg selv fremstille, de er blot lavet af almindeligt stangjern, der er rundet og bronceret — sæde og ryg er skruet på og har fået en omgang rødt lak, det er det hele.

Kunne du så ikke lave et sæt, så vi kan give Hans og Rita det i julegave, de bliver henrykt!

Jo, det er en lille kunst, svarede Per, det kan jeg ordne paa en eftermiddag!

Tager du ikke snart fat på de møbler, Per? sagde Gerda en månedstid senere — ellers er jeg bange, at de ikke bliver færdige til jul!

Jo, nu skal jeg snart ha' begyndt på dem, svarede Per.

Gerda glædede sig til at se børnenes strålende øjne, når de juleaften blev præsenteret for de røde møbler, det var dejligt. Der var lige plads til dem i krogen ved sovekammerdøren, — hun ville selv sy et vægtæppe i kludeklip og hænge op, så det kunne blive et rigtig hyggeligt børnehjørne. — Per var forresten snild, — når han nu blot ikke blev så sent på det, at malingen ikke blev rigtig tør.

Har du ikke begyndt på møblerne endnu, Per? spurgte Gerda ved morgenbordet fjorten dage før jul.

Åh, udbrød Per irriteret, tror du ikke, jeg har andet at lave end røde møbler, jeg har sagt, at jeg nok skal få dem færdige.

Hvor kunne kvinder være irriterende, når de havde sat sig noget i hovedet, mon hun troede, at det var let nu lige op til jul at stå og lave børnelegetøj, og hvad ville kunderne sige, når han makkede med den slags i stedet for at få deres sager færdige.

Nå, Per, sagde Gerda lidt spydig dagen før juleaften. Møblerne er velsagtens færdige?

Nej, og de bliver det heller ikke. — Per så vred og afvisende ud.

Nej, jeg tænkte det såmænd nok, det har vel aldrig været din mening at lave dem?

Jo vist har det så, men når du sætter dig noget i hovedet, så skal det ske pr. omgående.

Pr. omgående, siger du, nu er det to måneder siden, vi blev enige om at give børnene dem i julegave — har jeg ikke ret?

Du vil helst altid ha' ret! — Per smuttede uden om spørgsmaalet — og gik sin vej.

Det er april — strålende forårsvejr. Hans har besøg af fætter Otto, der har sin trædecykel med, de byttes til at køre på den, og Hans er så ivrig, at han kører hen ad asfalten, så det suser. Per og Gerda står ved gavlen og ser til. Hans er den kønneste af de to, siger Per stolt og bliver ligesom en tomme højere. Gerda ler. Sådan noget s i g e r man ikke, Per! Har du set en energi, der er over ham, fortsætter Per, Otto er ligesom mere lad

af sig, han gider ikke træde til — Hans skulle i grunden have sådan en cykel.

Ja, jeg tænkte netop på det samme, skal vi ikke købe een og give ham i fødselsdagsgave?

Købe — hvor vil du hen, give femten kroner for sådan et skelet, Per var forargelsnart få sådan et køretøj standet!

Kan du Per? Gerda så beundrende på ham.

Om jeg kan, du vil da ikke genere mig, det er blot kvart toms rør, den er lavet af, hvis jeg havde nogle små hjul, så —

Dem kan jeg let skaffe, sagde Gerda ivrigt. — Malerens kone har understellet fra en gammel barnevogn stående, dem kan jeg nemt få af hende!

Ja, kom du blot med hjulene, så skal jeg snart få sådan et køretøj standet!

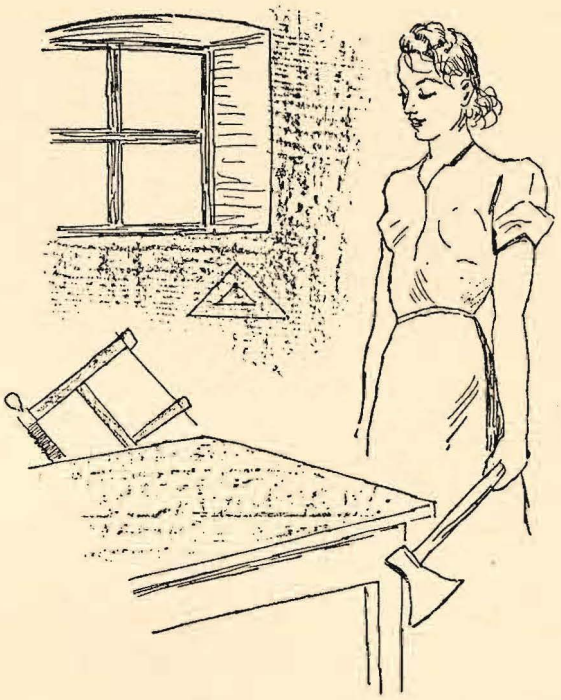

Hans fylder år 2. pinsedag, og hvor ville han blive glad, hvis du kunne få den færdig!

Der er jo en hel måned til — det er godt nok i forårstiden, men når man har en søn som Hans, så — nej se, der væltede han — op igen — sådan — nej, han er ingen syller — den knægt er der tømmer i — nu går jeg op og ser, om jeg har kvart toms rør.

Nu er der kun otte dage til Hans' fødselsdag, og du har ikke begyndt på cyklen endnu! sagde Gerda.

Snakker du nu om cykel igen? Per skævede vredt til hende, nu var det tredie gang i een uge, hun spurgte til den cykel, mon hun havde ide skabt om, hvad det var at være en travl forretningsmand — her gik man ustandselig hele dagen og hørte udbruddene: Er det færdig? og — kan du få det færdig til i morgen? eller — er det ikke færdigt endnu? Nå, skulle man så have sine måltider spoleret ved, at ens kone også begyndte på den samme remse. Per rejste sig og gik.

Pinselørdag oprandt med strålende solskin. Per og Gerda sad ved morgenbordet — der var ingen rigtig pinsestemning at spore hos dem. Per spiste travlt, og Gerda sad og tegnede søstjerner i en kaffesjat med bagsiden af sin teske.

Er det din mening, at du vil lave den cykel i stand i dag? Gerda så mørkt på Per.

I dag? er du forrykt? I dag, det er pinselørdag? — — Hvis du vidste, hvor tossede folk er nu ind under pinse — de teer sig, som om pinsen varede i tre uger og ikke een dag — alt skal være færdigt til pinse, om det så er gamle Stine, så kom hun med varmedunken og ville have loddet — til pinse — for det plejede altid at storme 2. pinsedag, sagde hun — og Jens Bak — —

Det er ikke det, jeg spørger om, fejede Gerda ham af. Det var blot den cykel, som du lovede at få færdig til pinse. Det var bedre, jeg havde købt een, men du pralede jo af, at du nemt selv kunne lave den!

Pralede! — nu blev Per vred, hans mund

blev en smal streg, og han blev helt hvid i ansigtet, nå så — han p r a l e d e — ordene ramte — og stak. —

Nu skal jeg sige dig een ting, nu har du bjæffet om den cykel en hel måned, nu skal det være slut, tror du, jeg kan lave cykel pinselørdag? — Du er en — en rigtig »hæffel« — det er det, du er! Per bankede i bordet. — Harmen kogte i ham — ikke mindst, fordi Gerda havde så irriterende ret.

Jeg synes, I er så højrøstede, — det var Martin Hansen, der stak hovedet ind ad døren.

Nå, det er Gerda, sagde Per opbragt, hun forlanger, at jeg skal stå og lave trædecykel til Hans en pinselørdag, hvad synes du? Pers stemme dirrede af retfærdig harme.

Ja, vi har vores døje med de kvindfolk, Per, sagde Martin Hansen udjævnende, een ved aldrig, hvad de kan hitte på. — Martin takkede i sit stille sind for, at hans kone ikke var slet så fordringsfuld.

Hør, Gerda, sagde Per en ugestid efter, du kan sige, hvor langt du vil have det havebord, så tager jeg målene! Per stod med tommestokken i hånden, — han var egentlig ked af det med pinselørdag, men han var ikke af den slags, der bad om forladelse, — han mente det bare — og Gerda var ikke den pige, der gik og gemte på småskænderierne, hun havde glemt det allerede, og hvad, hun var heller ikke, som hun skulle være, hun huskede nok den dag, Per bad hende om at sy en seleknap i benklæderne, hun tog i byen i stedet for og glemte fuldstændig knappen — og så gik Per med et hesteskosøm i bukserne i tre dage — eller den dag hun var i købstaden, og Per bad hende gå i banken og ordne nogle pengesager, det blev ikke gjort — hun løb hele byen rundt efter fire meter ternet stof og lod bank være bank.

Det var dejligt, Per, svarede Gerda, der er heller ikke meget ved bænken og stolene, når vi intet bord har!

Nu laver jeg understellet af jern, der er ingenting ved disse træborde, de rådner op!

Åh Per, så kan vi sidde i haven og drikke kaffe, når Ida kommer på besøg med børnene først i juli, der er altid en egen stemning over havekaffe, synes du ikke?

Nej, jeg vil hellere have min mad inde, der er gerne enten for koldt eller for varmt i haven, mente Per og tog målet, Gerda anviste ham.

En varm dag i juli stod Gerda og baksede og sled ude i værkstedet, hun brugte både sav og økse, det ville ikke rigtig lykkes, hun havde et stykke firkantet krydsfiner, fire stykker rå planker og et kosteskaft — det skulle blive til et havebord. — Bordet vippede, sømmene blev krumme, og saven ville ikke glide i plankerne, men endelig fik hun det makket så meget sammen, at det kunne stå — hun betragtede det kritisk — det var ikke ret stort — det var heller ikke ret pænt —men der kunne nok drikkes kaffe ved det, når man lagde en pind under det ene ben — og løftede lidt op i det med knæet, der hvor pladen var skæv, og så ellers behandlede det forsigtigt.

Per gik forbi.

Skulle det være et bord? spurgte han og lo.

Ja, Gerda kneb munden sammen.

Ja, ja, du har jo længe ønsket dig et kakkelbord, så kan vi jo kalde det her et vakkelbord!

Ja, men det er trods alt et bord — og jeg foretrækker et »vakkelbord« for et »drømmebord«, der aldrig bliver til virkelighed, svarede Gerda spydigt og smed hammer og sav paa jorden, hun vidste, at det irriterede Per grænseløst, når man sløsede med redskaberne. Per sendte hende et ildevarslende blik — og gik sin vej.

— — —

Det var dagen før juleaften. Per stod i værkstedet og havde flyvende travlt. Telefonen ringede — Per tog den — det var Martin Hansen — der var en lille utæthed i nedløbsrøret i toiletrummet, det havde været utæt i en hel måned, og nu ville Karoline have det i orden til jul.

Jeg kan ikke i dag, sagde Per.

Men så i morgen, sagde Martin. Karoline —

Nej, udbrød Per, det er umuligt, men når det har været utæt i en hel måned, så gør det vel ikke så meget med et par dage mere?

Lidt efter kom Søren Holm med to lysestager og otte små tæer.

Kunne du ikke lodde dem under nu inden jul, Per. Nu har de ligget i kramskuffen i en halv snes år, og nu vil Jensine have dem pudset op og gjort i stand til julen!

Jeg kan ikke inden jul, Søren!

Det var pokkers, har du så travlt — ja så bliver Jensine hvip, når jeg kommer hjem med den besked!

Kunne hun så ikke have sendt dem lidt før? Du siger jo, at de har været i stykker i ti år!

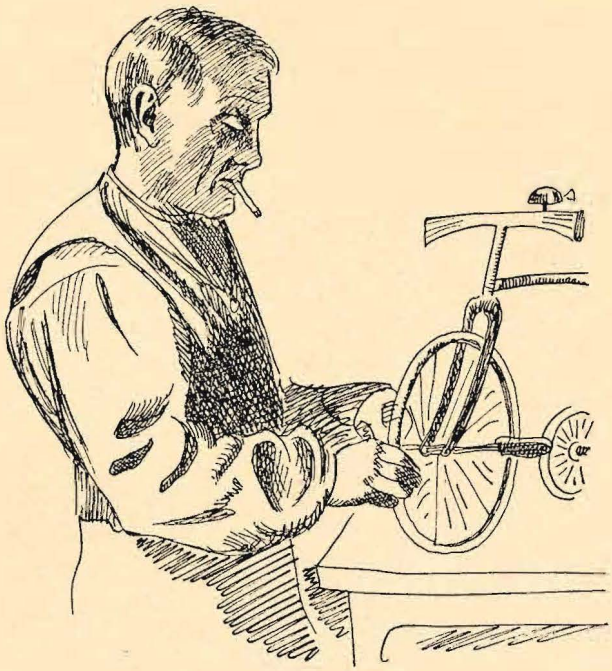

Ja, der henad, svarede Søren, men nu lader jeg dem ligge, jeg skal hen i brugsen. Du får dem nok færdig, Per.

Søren gik, og Per tog igen fat på sit arbejde. Lidt efter kom Gerda.

Kommer du snart og får kaffe, Per, nu er klokken fire?

Ja, jeg skal lige have pedalerne på — hvordan har Hans det, Gerda?

Nu har han det godt, han kommer nok op til juleaften!

Du, Gerda — Per gik hen til hende — jeg troede sidste nat, at vi skulle miste ham.

Det troede jeg også, Per, svarede Gerda stille.

Per tog hendes hånd. Det gør godt at være to sådan en nat!

Gerda lod ham beholde hånden, og de tænkte begge på det samme — den forfærdelige nat, hvor begge børnene var syge af forgiftning. — Hans havde 41 graders feber og talte i vildelse hele natten — hen mod morgenstunden var det dog blevet bedre, og i dag var Rita allerede oppe, men Hans var blevet så medtaget på denne ene nat, øjnene var matte og kinderne så indfaldne og stemmen så hæs, så han måtte blive i sengen en tid endnu.

Nej, hvor er de pæne, Per. — Gerda var gået ind i rummet, som forestillede en slags kontor, og der stod de røde møbler.

Ja, de er færdige nu — i aften skal de have en omgang hurtigtørrende lak, så sætter vi dem ind til kakkelovnen, og så er de tørre i morgen!

Du har vel nok haft travlt det sidste døgn, og cyklen, Per, den er jo snart færdig også!

Jeg mangler kun saddel — den kommer med rutebilen i aften. — Rita får så møblerne og Hans cyklen, så får de noget at more sig med i julen!

I dette øjeblik stak Martin hovedet ind. — Goddag, goddag, jeg syntes, jeg skulle et vend herhen, da jeg var i byen — og høre om du kommer og tætter det rør, Per!

Jeg har jo sagt nej, Martin, jeg har fuldt op at gøre til i aften kl. 10! Per havde taget fat på cyklen igen.

Ja, det er heller ikke for min skyld, men Karoline »linner« ikke, hun mente, når jeg gik herhen, så fik jeg dig nok overtalt — hvem er det, du laver cykel til?

Det er til Hans i julegave! Gerda kom i det samme forbi med den ene røde stol.

Se her, Per, sædet er ikke skruet helt fast, det må du ha' gjort, inden du maler dem igen. — Se, Martin, er det ikke et fint stykke arbejde? Gerda viste ham møblerne.

Jo, — jo, vist så. Martin vendte skråen lidt. Nå, men jeg må hjem igen. — Glædelig jul.

Vent lidt, Martin. Du kommer lige om ved Søren Holms, — kan du ikke tage de lysestager med til dem og så sige, at de må komme med dem lige efter jul — sådan noget småtteri kan let blive borte i rodet her!

Per rakte ham stagerne og ønskede ham glædelig jul.

Nej, ser du, Jensine, forklarede Martin, hun har vel nok krammet på ham, han står og laver trædecykel og små møbler dagen før juleaften, og hun stod deroppe og kommanderede. Det var derfor, han ikke kunne lodde vort vandrør!

Og mine tæer, sagde Jensine forarget, — det er godt gjort, — sådan skulle man lige ha' det Søren!

Søren skuttede sig velbehageligt. Næ, ha', man skal ikke lade kvindfolkene tage overhånd!

Det siger jeg osse, Søren — nå, men jeg må hjem. Jeg har lovet Karoline at snitte rødkål!

— Men oppe i værkstedet stod Per. Han fløjtede og var i julestemning. Gerda og Martin havde nok set cyklen og møblerne. Men hvad de ikke havde set var havebordet med understellet af smedejern — fint forarbejdet med snørkler og sving — det stod henne hos maleren, som skulle lakere pladen — for godt nok var det vinter, men det blev dog sommer engang . . .

»Ordnet af LANDBETJENTEN«

Skildring af forfatteren Bertel Budtz Müller

DER er en udmærket forfatterkollega med kriminalistisk speciale, som en gang med vægt har udtalt, at »landbetjenten« som regel, naar han var »rigtig«, som detektiv stod fuldt paa højde med mr. Holmes fra Baker Street. Jeg har kendt en saadan dygtig og solid, uberømt og beskeden landbetjent. Og det bekendtskab har altid været mig til glæde.

Han nød sit økonomisk særdeles ydmyge otium, æret og elsket af sit meget store distrikts indbyggere. Han var oprindelig gendarm, og gendarmen sidder i ham endnu, og ikke blot i de brede, svære rytterben, men ogsaa i hans personlige barske myndighed. Kriminaliteten i det mere end femogtyve kvadratmil store distrikt var forbavsende lav hvad altid undrede de vekslende politimestre og dommere i jurisdiktionen, indtil de lidt efter lidt fik øjnene op for, at en mængde »sager«, der ellers fylder op i retten og protokollerne og fængslerne aldrig naaede længere end til at blive »ordnede af landbetjenten«. I begyndelsen stred hans juridisk begejstrede og ivrige overordnede imod dette system, men de opdagede snart, hvor trygt det hele gled i lave til hele befolkningens udelte tilfredshed, naar det var ordnet af »gamle Haintz«. Og de tog med taknemlighed imod de sager, som det passede den gamle at overlade dem til videre besørgelse efter landsens love.

— — En dag kommer Haintz ind paa tinghuset og søger foretræde hos politimesteren, der sad med de lokale aviser foran sig og saa streng ud.

— Naa — politimesteren har selv set det — bemærkede Haintz lunt og satte sig til rette efter først at have klemt sin meget føre krop op til en rest af en militær hilsen. Haintz var overfor sine foresatte og i retten dragon og gendarm af anstand trods den jævne civile paaklædning med stortrøje, klaphue og cykleklemmer.

Politimesteren brummede lidt.

— Man skulde min sandten tro, at vort stilfærdige Kragelund-Vigsund m. fl. herreder var et solidt gangsterpolitidistrikt i staterne, efter hvad man læser her. Se nu, hvad Hansen mener i Amtstidende, støttet af flere vrede indsendere?

— Det er vel de sædvanlige totalflabe, der altid galer op — mente Haintz og tog avisen. Han holdt den forsigtigt ud for sig i en armslængde, spidsede munden under den jerngraa, stærke moustache og læste sidelæns. Den gamle betjent var blevet »linksseer« (ensidigt synssvækket) med aarene og langsynet.

— De er der osse — fastslog politimesteren og bladede andre aviser om, som han lagde til rette over bordet til Haintz, at han kunde faa det hele med — saa kunde det være det samme. Men der er alvorsfulde ledere og aabne spørgsmaal til mig — mig: Om jeg vil ødelægge ungdommen saadan som drikkeriet breder sig? Og der er hip til dem, Haintz, men

se nu selv. Jeg gaar lige over til Petersen (arrestforvareren) og ser paa brandstifteren, om han skulde have bekendt i nattens løb. Men det har han vel ikke, sukkede politimesteren og rejste sig.

— Lad ham løbe, mumlede Haintz stadig læsende, saa kommer det nok — ved lejlighed. Jeg skal holde øje med ham. For det er ham. Det sier hans kone.

Gamle Haintz holdt ikke af at spærre folk inde. Hans erfaring havde lært ham, at ved en taar kaffe og en stille, forstaaende snak eller en diskret endefuld til de unge, saa kom man nemmere til et sikkert grundlag for retslig paatale.

— Naa — gør hun det, Haintz, men ikke til rapporten?

— Hun vilde ikke have, jeg maate sige det til Dem, smaagrinte betjenten, det kunde blive farligt. For politimesteren kunde vel ikke holde mund over for dommeren og assurancen.

— Det har hun ret i, konen. Kald paa mig, naar De er færdig, Haintz, vi maa jo gøre et eller andet ved det. — Politimesteren nikkede fortrøstningsfuldt til sit faktotum, inden han gik over til arrestforvareren for at se paa den lokale fange og fru Pedersens formiddagskaffe. Politimesteren boede jo inde i købstaden, jurisdiktionens hovedsæde. og passede yderdistriktet oppe ved Vigsund tingsted med faste kontordage, og naar den lokale kriminalitet ellers krævede det. Den krævede det sjældent. Og dette var netop en af de sjældne gange, hvor politimesteren baade fandt en arrestant, den benægtende brandstifter, og en som pressen stærkt ophidset kaldte det »retslig skandale« ventende paa sig. Ellers henrandt »politimesterdagene« ved Vigsund tingsted med arrestforvarerkonens gode kaffe og en hyggelig lommefrokost med gamle Haintz, efter at dagenes smaasager var ordnede.

Den »retslige skandale«, som Haintz nu sad med spidset mund og hovedet paa skakke og fordybede sig i, havde udviklet sig fra et par drukkenskabsslagsmaal ved forsamlingshusene mellem unge mennesker. Og da den glødende afholdenhed ellers prægede distriktets offentlige forlystelsesliv med nedstemte kroer og gæstgiverier og officielt tørlagte købmænd og brugsforeninger, med ganske særligt forsamlingshusene som afholdenhedens borge, saa havde først afholdsorganisationerne rejst sig og med raseri spurgt, hvordan de unge mennesker kunde være blevet berusede? Hvor kom sprutten fra? sover vort politi? bliver Haintz for gammel? — Og da det stundede mod valg, saa slog samtlige redaktioner ned

paa stoffet for at vise deres partis gode ædruelige moral, og raabet steg alvorsfuldt fra ledernes plads gennem de redaktionelle penne: Hvad er meningen? — Breder smugdrikkeriet sig? — Der maa jo smugles sprit ind? Hvor langt har vi nu til den hvide slavehandel, den stigende kriminalitet og de ødelagte hjem, og hvad der ellers breder sig i rusdrikkens blodige spor? Og med den vægt, som det giver en pen, der fra Kragelund-Vigsundherreder er vant til at tale paven, Lloyd George, Hitler og Mussolini frygtløst til rette, lød det enkle spørgsmaal: Hvor kommer sprutten fra? Sover politiet? Er det korrumperet?

— Er De for gammel, Haintz, eller er De korrumperet? Hvor har smuglerbanderne deres hemmelige tilholdssteder her i distriktet? spurgte politimesteren med let syrlig munterhed, da de to atter sad over for hinanden paa kontoret.

— Thja — sagde Haintz langsomt og dvælende — korruptionen har vi retsbetjente vel alle del i i de tørlagte distrikter, forsaavidt som den stilfærdige smughandel ikke kan standses og ikke bliver standset. Men redaktør Hansen har nu ret i, at tilfældet er særlig grelt. Jeg kender de fleste af de unge mennesker. Det er flinke og dygtige fyre af pæne forældre, jeg har kendt i mange aar. Tre af dem ligger jo paa sygehuset. Jeg har en del rapporter, men vil gerne have lov til at arbejde med sagen en uges tid endnu?

— Selvfølgelig, nikkede politimesteren, men hvorfor har De særligt taget Dem af dette? De tager det ikke roligt, Haintz, er der noget i vejen?

Den gamle vred sig.

— Jeg ved jo ikke rigtig noget endnu. Men saa fulde og gale bliver mine drenge ikke af den portvin, de kan købe fra bilerne, der kører rundt til forsamlingshusballerne. Vi har jo selv smagt det fra dem, vi har fanget?

Politimesteren gøs.

— Det sprøjt. Men gaar der da ikke noget ind over revlerne ude paa kysten?

— Ikke mere end de enkelte flasker, som fiskerne tiltusker sig for fersk fisk fra damperne. Det er ikke smugleri. De drikker det med det samme eller gemmer det til jul og barsel hjemme. Nej — det maa være noget af den rigtige farlige vare, der er kommet ind. Saa fulde, som de har været, og saa syge, som de er blevet af det. Det er jo ikke alene af saarene fra slagsmaalene, de ligger i sengen og paa sygehuset endnu. Der maa være et eller andet sted, der siver dunkesprit ind. Jeg kan se det paa gutterne, saadan som de skuler til mig, men kan ikke faa fat i en ende — endnu. Men jeg skal nok faa tag i hver eneste liter, som er kommet ind. Stol paa det, politimester.

— Det gør jeg ogsaa, det gør jeg ogsaa. Men hvad skal vi imens gøre ved den forargede offentlige mening?

Haintz svarede militant med en usømmelig henvisning, som har faaet literær godkendelse i dramaet siden Gøtz' klassiske replik.

— Fortræffeligt, bifaldt politimesteren, det vil glæde redaktør Hansen! Men brandstifteren? Han er meget fornærmet paa os. Jeg gav ham endda en cigar.

— Lad ham sidde natten over og svale af. Og lad ham saa rende imorgen. Han er sikker nok. Det er saadan en pæn kone. Og gaarden var saamænd skidt nok, ikke bedre værd.

— Haintz — Haintz — hvad er det, De siger?

— Ja — ja — det bliver jo politimesterens sag. Jeg skal kun fange de rigtige tyve. Farvel.

— Paa gensyn, Haintz. Lad mig nu se, at De faar forbedret de ædruelige tilstande, til vi ses paa næste tirsdag.

Haintz strammede sig op, forsøgte at smække med hælene og gik. Politimesteren sukkede lidt, trykkede saa paa knappen ud til arrestforvareren og forlangte den vrede brandstifter og arrestant stillet for sig til officielt forhør.

Næste tirsdag saa politimesteren forventningsfuldt op, da han hørte gamle Haintz

militæriske og taktfaste banken paa døren ind til kontoret.

Han bød ham ivrigt til sæde, efter at have kvitteret for de stumper af militære æresbevisninger med stramme halvbuk og hælesmæk og martialske skrabud, hvormed Haintz hædrede sin chef paa det officielle kontor. Han havde en større papirsvøbt pakke med sig, som han omhyggeligt anbragte under stolen, saa tørrede han panden og rømmede sig.

— Han bekendte jo saa alligevel brandstifteren?

— Ja, svarede politimesteren smilende, han kunde ikke staa for min kones rullepølse. Jeg spiste frokost med ham, nærmest for selskabs skyld. Ikke med nogen lumsk bagtanke. De havde jo ikke tid den dag. Hvordan gaar det saa med ædruelighedstilstanden? De sagde i telefonen, at det var i orden. Saa jeg havde ærlig talt ventet at finde arresten fyldt med angrende spritsmuglere.

— Næh — jeg tror ikke, der bliver nogen sag ud af det.

— Ingen sag? Men min bedste Haintz, hvad skal vi saa gøre med den brølende offentlige mening? Har De ikke blot saa meget som en lille bøde at kaste i gabet paa redaktør Hansen og afholdsfolkene? spurgte politimesteren bønligt.

Haintz stillede pakken op paa bordet og pakkede den ud. Det var en firkantet ti liters spritdunk.

— Jeg skal se, hvad jeg kan gøre for os, begyndte han naadigt, her er foreløbig corpus delirium, om jeg saa maa sige. Det er forbrydelsernes arnested og kilde. Nu er den stoppet. Der er endnu tre liter paa den. De andre har jeg rede paa her.

Han tog sin lommebog frem og slog op.

— Een liter er drukket paa stranden den 24. forrige maaned af følgende fiskere — han nævnte en række navne — i kaffepunser. Een liter er blandet med kirsebærsaft og drukket uden for forsamlingshuset i Vigsund vest den 27. forrige. Det er det første slagsmaal. Een har ganske uskyldigt — han fik den som gave og uden opgivelse af oprindelse — Kunstmaleren ude i klitplantagen lavet likør af. Jeg har maalt det op. Det stemmer, og likøren er god, hvis politimesteren vil have opskriften? — Nej — tak — men — —

— Een blev drukket i kaffepunser ved et »efterboyle« (eftergilde) i forsamlingshuset ved Fjordby. Det er det andet slagsmaal. Og endelig er een blevet drukket i baaden paa sejladsen hjem fra Ferder.

— Aha — her har vi smuglerne, sagde politimesteren oplivet. Han havde siddet og noteret paa et stykke papir efter Haintz opgivelser.

— Det er nu, som man ta'er det, hr. politimester, drævede den gamle. — Jeg blev jo hurtigt klar paa, at der kun var eet sted, det kunde komme fra: de baadelag, der i sidste maaned havde ligget ved Skagen og fisket makrel eller under Læsø og trukket skader. Det var fem baadelag i alt. Tre var hellige, saa dem kunde jeg med det samme holde udenfor. De tager det aldrig med i land, men faar højst brud paa maskinen i de timer, til de har »lugtet af«, inden de gaar i land til konen og degnen. De to sidste kendte jeg godt. Og jeg fik jo saa fat i baadeejerne. Den ene er strandfogedens søn ude fra Vigsund vest, og den anden var een af de vovsomme Nielssønner inde fra bugten, politimesteren ved Store Nielses drenge. De er jo noget vilde i det, men flinke gutter. Og ved at gøre mig til saadan en slags medskyldig gennem kunstmaleren, det var ham der gav mig traaden ved at skænke likør for mig, kom jeg jo saa til bunds i sagen og fik corpus der udleveret.

Han pegede paa dunken. Saa lo han lidt hen for sig.

— De havde fundet dem, sagde de.

— Den er jo tykkere end den ukendte mand? mente politimesteren. — Saa skulde de aflevere den til toldvæsenet. Var det paa stranden eller flydende paa havet, dette mærkelige fund var sket?

— Om bord i baaden. Uden for tremilegrænsen. Sagde de.

— Men Haintz dog! lød det bebrejdende fra politimesteren.

— Ja — ja — hvis politimesteren nu bare vil høre. De to baadelag laa under flakket, da de fik besøg fra et af smuglerskibene, om de ikke vilde sejle et vigtigt brev op til et skib under Ferder. De fik 200 kr. for det. Jeg vilde gerne have set det brev. Det er der ikke noget ulovligt i — vel?

— Nej, det mente politimesteren heller ikke.

— Men toldvæsenets krydser laa der jo og passede paa, og den maatte ikke faa noget at vide om dette her brev. Saa lagde de en snedig plan. Nielsdrengenes baad skulde lægge til ved smuglerskibet og indtage en ladning dunke, staa nord om Skagen og uden for tremilegrænsen holde den gaaende til ned paa højde med Hanstholm, hvor de skulde gaa ind og lade sig anholde. Det gjorde de. Der var upaaklagelig frisk vand i dunkene. Saa der var jo ikke noget at gøre for tolderne. — Peter Strandfoged gik straks efter nord paa til Ferder med brevet, afleverede det, fik en dram og de to hundrede kroner. Paa hjemvejen opdagede de saa, at smuglerne maa have listet en dunk om bord som en slags ekstra drikkepenge. De opdagede den først senere, smagte paa den og glemte at kaste den i havet. Vel hjemme turde de ikke aflevere den, for ikke at komme i konflikt med loven, men jeg er ikke vis paa, at de har gjort sig skyldige i noget strafbart. At de har været med til at narre toldvæsenet tykt paa en eller anden maade er jo sikkert, men det vedrører jo ikke os her i Kragelund-Vigsund politikreds?

— Næh — det er ikke indom vort distrikt, citerede politimesteren Ibsen paa sofistisk vis. Men det andet — hvad skal vi gøre ved det? Har de handlet med det?

— Nej — nej — og det passer, svarede Haintz ivrig, de har foræret det bort eller drukket det selv. Det er mindst fyrretyve pæne unge mennesker, foruden de brave fiskere og kunstmaleren, vi skal have slæbt for retten. Er det værd? Og den dynge rapporter? Og den sorg i saa mange hjem? De har fortjent klø nogle af dem, men dem har de jo givet hinanden. Og mavepine har de alle faaet.

— Ja — ja, Haintz, sukkede politimesteren — saa lader vi den gaa til dyngen af »de ved landbetjenten ordnede« og af mig henlagte sager. Giv mig for en ordens skyld nogle linjer at henlægge.

— Javel, hr. politimester. Og dunken her?

— Den trofæ overlader vi til toldvæsenet og den offentlige mening. Den faar redaktør Hansen vist ikke meget ud af, grinte politimesteren, men det er jo lidt lidt? Og dog — sagde han med vaagnende haab om den lille bøde, der kunde bekræfte ham til rettens sværd, der ikke maa bæres forgæves — saa vidt jeg kan se, mangler her et par liter i deres opgørelse, Haintz. Tre i dunken, to ved forsamlingshusene, een hos maleren og to til kaffepunser paa sø og strand. Der mangler to i de ti liter. Og de lovede mig dem allesammen?

Gamle Haintz saa sin chef lige i øjnene.

— Jeg har rede paa hver liter, hr. politimester.

Politimesteren slog øjnene ned.

— Vel, saa maa dunken jo ikke have været fuld, eller det er forsvundet under transporten.

— Ak — ja — hr. politimester — der kendes jo »portørtorsk« i alle brancher, og den er et helligt ukrænkeligt dyr i Dannevang, sukkede gamle Haintz skinhelligt, og naar man alligevel synes medskyldig, kan man jo lige saa godt gøre sig medskyldig, nu sagen er ordnet og henlagt.

Bertel Budtz Müller.

✡

I tilknytning til denne lille novelle om en kendt skikkelse, følger hermed et par anekdoter om denne særprægede, ja, originale type:

Landbetjent »Haintz« havde i det hele taget en mærkelig maade at udtrykke sig paa, ikke mindst naar han skrev sine rapporter, da kom det rigtigt frem, hvordan han elskede

at udtrykke sig i »kancellistil« og det var ikke altid, han kom helt heldigt fra det.

Saaledes gengav Haintz et vidnes udsagn vedrørende et færdselsuheld paa flg. maade:

»At føreren af paagældende motorvogn var kommen kørende med en fart, der var ganske uforsvarlig »navnlig under hensyn til, at han (føreren), som det saa ud til, havde træben.«

✡

En rapport i en fadderskabssag indledtes saaledes:

»Pigen Jensine Jensen indfandt sig dags dato hos mig og anmodede om, at paternitetssag anlægges mod tjenestekarl Hans Hansen, hvilken samme og ingen anden er fader til det i hoslagte leveattest fødte barn«.

✡

En rapport som Haintz havde faaet sendt ud til »paategning«, returnerede han med den bemærkning at »samme rapport kunne ikke godkendes, navnlig i betragtning af, at den var forkert«.

✡

En gang rapporterede Haintz, at en mand var kørt over og bleven dræbt. Politimesteren ringede Haintz op, og spurgte denne om han nu var sikker paa, at manden var død, hvortil den gamle landbetjent svarede: »Ja! Osse i den grad! ! !«

Stormand - Smaamand og Pak

Af Anders C. Svalgaard

PEDER SLOT havde et Husmandssted vester paa Ullerupgaardsmark i Kjelstrup. — At han havde Stedet, var nu ikke det samme som at han ejede det — at Huset var hans, og han kunde gøre med det, og dets Smule tilliggende Jord, hvad han vilde — det kunde han ikke, for Huset var slet ikke hans, han havde det kun i Fæste, og var i Et og Alt underlagt Herremanden til Ullerupgaard som var den, der havde »overladt ham det for sin Livstid, med alt dets Tilliggende, og som han maatte nyde, bruge og beholde mod, at han i rette Tid svarede hvad han skulde af Skat, Tiender, samt af Arbejde til Gaarden og anden Tynge«, alt ifølge det Fæstebrev, Peder havde faaet overladt af den store Mand der østenfor i den ikke mindre store Gaard.

Der var, sandt at sige, heller ikke noget at misunde Peder, da han nedkradsede sine Forbogstaver: P. S. under alle de højtidelige Forpligtelser og »Rettigheder«, som Dokumentet indeholdt, da det forelagdes ham, for stadig ifølge dette »skulde han holde Bygningerne forsvarlig vedlige og Jorden under tilbørlig Dyrkelse«, som det saa pænt hed, men det var nu slet ikke saa lige til.

At holde Bygningerne vedlige, kunde han ikke paa anden Maade, end selv at gaa og bøde med det, og Peder var da forresten hverken Murer eller Tømrer, saa de gamle værkbrudne Bygninger kunde hvert Efteraar i Storm ventes at synke sammen, men endnu stod de da, hvad forresten var sært nok. Jorden, de Par fattige Agre, der hørte under »Herlighederne«, var heller ikke særlig givtige, forsømt som alt var fra den forrige Fæsters Tid. Agerkaal og Sener kunde han kratte og rive i til enhver Tid, saa der kunde snart ikke blive til en ordentlig Gjævt til et Par forsultne og magre Køer, han havde i Stalden, og nu op mod Juletid, hvor Vinter og Frost vel snart satte ind.

Peder havde da godtnok selv fæstet Huset og undertegnet »Brevet«, men han havde da troet, at det elendige Sted nok kunde bringes til at yde hans Kone og ham de nødvendigste Fornødenheder til en karrig Tilværelse.

Han havde dog undervurderet Forpligtelserne, der fulgte med Overtagelsen af Stedet: de Forpligtelser, der bestod i at gøre Arbejde til Gaarden, med andre Ord: Hoveri, det foragtede og ildesete Tvangsarbejde, som paahviler enhver Bonde, enten han var Gaardmand eller Husmand, naar han var Fæster. Det, »at gøre Arbejde til Gaarden«, var og kunde blive en tung Byrde, og som da ogsaa Peder havde maattet føle, selv om det kun var hans egen krogede Ryg, det var gaaet ud over.

I den sene Eftermiddag havde han staaet og set ud over sine »Herligheder«, puttet en Lok Straa ind hist og her i det forblæste Tag og fæstet en løs Lægte, som ellers snart vilde rive sig og mere Straa med sig, men han indsaa, at den Slags Pilleri ikke bødede paa Elendigheden, saa han opgav det og gik ind for at se til Dyrene inden Mørket helt faldt paa.

— Dyrene — de Par sølle Køer, de havde, stod for det meste og halvsultede, men han skulde alligevel se, om han ikke kunde snakke med Ladefogden om nogle Knipper Halm, de

kunde staa og glemme Sulten over, det kunde da være — saa — — Peder! kaldte hans Kone — kom ind og faa dig lidt til Føden —.

»En varm Kartoffel og en Bid Flæsk kan En da give dig; det er godtnok ved at være det sidste i Karret, men der bliver vel Raad igen siden hen«. Aa ja, bette Else — Peder kommer til at sæde«. »Det gør det vel nok«, mente Else, »men du ved jo saa svært godt, at som vi er bastet og bundet, kan Herremanden hvad Tid han vil, gøre os helt brødløse, og jage os fra Sted og Jord og skade os baade her og i andre Sogne, hvis han er sindet til det. Vi er vel ikke ringere farne, end vore

satte sig og snuste til den gode Flæskeduft — Saalænge En endda kan sætte sig til en Pande Kartofler og Flæsk, maa En vel ikke gaa og blive ildsindet. Det ser jo ikke allerbedst ud for os, saa ringe al Ting om os er. Huset er ved at synke sammen, og Agrene — ja, hvad har de ydet andet end Sener og Følfod, knap nok. Og det skal nok give sig, at Ladefogden kommer og golmer op i Morgen før Solen er vel over Kløvbakken. Det skulde være sært, om ikke de skal have den Skrummel Mødding kørt ud nu inden Højtid«. — Hæ — Peder tørrede sig om Hagen, nogenlunde formildet over Elses gode Mad, »se nu ad, om ikke det andre Grander her paa Gaardens Jord; de sidder saamænd lige saa stivt i det, som vi andre, men det ved du jo saa svært godt skønt det er vel ingen Trøst, at andre har det ringere, eller da lige saa ringe, som vi sidder i det«! »Ja, Else, du har altid været god til at belægge din Tale, og vi faar vel saa se Tiden an, men kan de sølle Høveder derude redde sig over den lange Vinter, vil det da være en — — et Under — — Peder stammede lidt i det — han omgikkes ikke til daglig med saa fine og uvante Ord, det laa ikke for ham, dem fik han sjælden Brug for de Steder, hvor han kom blandt Gaardens Folk og Naboerne.

— Vi maa vel se at holde Liv i dem saalænge, men Mælken vil det blive sølle med, det kan ikke være andet. —

Peder saa paa Klokken; det var ved at være Sengetid og Een vidste jo ikke, om de kunde hitte paa dernede paa Gaarden, at han skulde til Hov. De kunde finde paa meget, for at plage en sølle Stymper med deres Hoveri og det baade tidlig og sildig, og hvem skulde En klage sig til anden end ens egen Kone, som saavist heller ikke havde andet end Slæb og Elendighed at se frem til. Det var ikke til at øjne noget Lyspunkt i deres sølle Tilværelse, men faa havde det vel bedre.

Det prikkede saa sært paa djer Rude, syntes de, og da Peder kiggede ud, inden de lagde sig, var Vinden taget til. Det frøs, og Sneen dryssede ned og futtede allerede om Hjørnet ved Laden.

Peder blev i svært godt Humør, for det kunde da være, at han slap for Hovarbejdet, om Vejret tog til ud paa Natten. Det vilde blive brydsomt for baade Folk og Bæster, at læsse og slæbe de tunge Køretøjer i Sne og Sjap over de lange Hovagre, men det fik saa være hvad det vilde, det maatte En vel taale.

Peder og Else vaagnede ved at høre Hestehove paa den frosne Jord udenfor, og snart lød det altfor kendte og forhadte: — Til How — til How —! — — How —

Det sidste How-Raab hørte de som en hendøende Mumlen, for den natlige Fredsforstyrer var ikke længe om at drive sin Hest frem til de øvrige Fæstere, som fik samme uvelkomne Morgenhilsen, som Peder Sloth og hans Kone. Det var mørkt og en bidende Nordøstenvind sved Peder i Ansigtet, da han stred sig paa Vej mod Gaarden. Hvad skulde nu ogsaa det gøre godt for nu lige til Helligdagene? Det var vel sagtens den stormægtige Ladefoged, som havde indsmigret sig hos Herremanden, det kunde ellers godt ligne ham, Bæstet, men saadan var de jo, de Store, hænger sammen, gjorde de, og Smaamanden — Peder og hans Lige, de var knapt nok Luft for dem, men slide for dem skulde de; forsømme deres egne Agre maatte de, skønt det var vel ikke den værste Aarstid, det maatte han da indrømme.

Den Smule Jord han havde, kunde da endelig ligge hen til Foraar, saa — nej, egentlig havde han vel ikke stort at gøre der hjemme, for det kunde Else saa svært godt faa bestilt, det var ikke for det, og han maatte jo til det.

Da Peder naaede Gaarden var nogle af de tilsagte Fæstere allerede mødt, velsagtens de nærmestboende. De stod og krøb sammen i Læ af Laden og ventede paa Fogden, som jo skulde bestemme Fordelingen til Læsning, Kørsel og Spredning, men han var vel endnu ikke vendt tilbage fra Rideturen omkring til Hovbønderne; kanske var han holdt ind et Sted hvor han vidste, at der vankede et Bæger til at jage den sviende Kuld ud med, skønt det lignede ham just ikke at lade Folkene staa uvirksomme og spilde Tiden. De havde bedst af at bestille noget, saa henfaldt de ikke saa nemt til grimme Tanker om ham og Herremanden, det havde han Erfaring nok for, men alligevel kunde de da ikke forstaa hvor han blev af netop nu, da de alle havde maattet tage fra Hjem, Kone og den varme Seng, og saadan set ikke havde noget imod at komme i Gang og faa Varme i de stive Lemmer.

Peder, som var en af de ældste og som vidste, hvorledes Arbejdet kunde fordeles, og hvortil Kørslen skulde gaa, blev af de andre anmodet om at søge at vække Manden, Hr. Toft, for at denne kunde tage Bestemmelse i Fogdens Sted.

Peder trykkede sig lidt ved det, men gøres skulde det, da de paa ingen Slags Vis turde vove at tage fra Gaarden, da der kunde ske det, at de kunde miste deres Fæste, og faa den »Ridetur« ingen af dem var lystne efter.

Da Peder Holst og en af hans Naboer endelig stededes for Manden, der saa tidligt maatte ud af Sengen, var de ikke særligt modige, men fik stammende forklaret, hvorledes Fogden havde kaldt dem sammen til

Hov og endnu ikke var mødt for at sætte dem i Gang, og koldt var det, saa de kunde ikke nære sig, og Manden fik da have den Godhed at faa Folkene — — — De Velsignelser, der af Herremanden udøstes over den arme, fraværende Foged, skal ikke nævnes, det egner de sig ikke til, og Manden lovede ham ikke for godt, men fik snart de frysende Mænd sat i Gang med det allerede svært forsinkede Hovarbejde. Peder Sloth fik i Ladefogdens Sted Hvervet, at lede Kørslen, hvilket for en Del mildnede hans morgentunge Sind noget. Han saa paa Herremanden med lidt andre Øjne end Dagen før, saa, at han — Peder Sloth, dog ikke var saa ringe, at han ikke kunde betroes noget, og han var nær ved at ynke den sølle Foged, som nok vilde faa en haard Hjemkomst, naar han endelig besindede sig til det. Folkene var glade for at være Fogdens brovtende Færden kvit, og Peder tog selv en Haand med, hvor det trængtes, saa Arbejdet skred villigt.

Ingen kunde begribe hvor Fogden blev af og de fleste mente, at der maatte være særlige Grunde til, at han udeblev, hvilket da ogsaa siden viste sig. Da Mørket indtraf tidligt, maatte Arbejdet nødvendigvis indstilles, og skønt Mændene nok efter det, der var udrettet, kunde længes efter at søge hjem til deres eget, blev de, efter at alle var samlet paa Gaarden, staaende, for at udveksle de forskellige Meninger om den usædvanlige og næsten rystende Begivenhed med Udeblivelsen af Fogden og paa en saadan Dag, da saa mange var afhængig af hans Nærværelse.

Peder Holst havde sin egen Mening om Fogdens Fraværelse og det havde forresten alle, thi de kendte hans Trang til og Kærlighed til Ankeret med den røde Rom, naar han kom i godt Grandelag, og det skulde ogsaa nok sæde, at det var gaaet ham saadan i Dag. Det var den almindelige Mening blandt de trætte og halvt forkuede Mænd, som dog denne Dag havde haft en af deres egne til at lede Arbejdet. Nu maatte de vel se at komme hjemad til de smaa Steder, da Kulden nu begyndte at bide i de svedige Kroppe efter Dagens Slid. Mændene begyndte saa smaat at

drysse ud over Markerne, men var ikke naaet langt fra Gaarden, før de hørte en Dundren og Skralden paa den haardfrosne Vej, som i et skarpt Sving fører Vest og Norden om Gaarden.

De, som var blevet staaende i Læ af Bygningerne, blev pludseligt Vidner til et Skuespil noget ud over, hvad nogen af dem før havde set, eller kunde tænke sig ske. Et Køretøj svingede i voldsom Fart om Hjørnet med to drukne Mennesker i Agestolen. Den ene lod Pisken hvine ned over de opskræmte Heste, som vel for at unddrage sig den sviende Snært, for ud og ind paa den smalle Vej. Under en af disse Manøvrer kom Køretøjet for nær Dammen, og inden de trætte og forvirrede Mænd kunde sanse at foretage sig noget for at afværge Ulykken, styrtede Heste og Køretøj med Indhold i den dybe Dam. De af Mændene, som var paa Vej mod Hjemmene, men hørte det knasende Brag da Vognen væltede, vendte om, og sammen med de tilbageblevne, fik de de to, nu helt spagfærdige og dyngvaade Mænd trukket op af det kolde og skidne Vand.

Det kunde vel tilgives, at det var med en vis Fryd, de trak deres egen strenge Ladefoged og Herremanden til Kølbygaard op af Pølen. De to, baade indvendig og udvendig fugtige Stalbrødre, spyttede og spruttede af det plumrede Vand, og da Manden selv kom til, fik han sin fortumlede Ligemand fra den store Gaard i Nørøst, ind i Bryggerset, hvor han blev skrubbet og rengjort fra øverst til nederst, og kom i tørre Klæder.

Den arme Ladefoged, som vel først nu kom til Bevidsthed om, hvad han havde forsømt, maatte alene liste ind i Kammeret, og da han ikke havde nogen til at tage sig af ham, maatte han krybe under sin tunge Dyne, hvor han endnu længe laa og hakkede Tænder, og med dobbelt Rysten og Bæven brød sit stakkels Hoved med, hvad hans Husbond vilde gøre ved ham efter den bevægede Dags Begivenheder.

Hovbønderne stod længe og talte om Herremandens og Fogdens Thistedfærd, efter at Stumperne af Vognen var samlet op af Dammen.

At de undte Fogden den Vandgang, han fik, er vel naturlig, for selv om han var i sin Ret, naar han bojede dem til Hov, og de havde Pligt til at møde, var dette Arbejde dem dog saa forhadt og ildeset, at de lagde Skylden over paa ham, og ikke mest paa Herremanden, naar de, vel mest paa de ubelejligste Tider, blev tilsagt. Nu kunde det vel hænde, at han herefter ikke vilde være slet saa brovtende overfor Hovbønderne, efter at de næsten alle havde set hans Hjemfærd, som endte saa fugtig.

Een Person, foruden Hovbønderne havde, uset af dem alle, betragtet Fogdens Hjemkomst, men af mange gode Grunde, kunde han ikke give sit Mishag eller sin Sympati tilkende: Oppe i en af de højeste Gulve i den store Lade, laa han og spejdede ud af en Sprække i Muren. Det var den frygtede og berygtede Mestertyv, hvis borgerlige Navn var Anders Hansen. Forfulgt af Sognefogder og Politi, var han forkommen og sulten søgt ind i den store Gaard, hvor han fandt Ly for den skarpe Nordøstblæst, men Intet at stille den rivende Sult med, og han laa blot og haabede paa, at der snart maatte blive Stilstand, saa han kunde søge sig et eller andet til Føden, for ellers blev han nok nødsaget til at give sig tilkende, skønt det var nu ellers ikke hans Skik.

Inde paa Gaarden sad begge Herremænd med en kogende Romtoddy og drøftede Begivenheden.

Kølbygaardsmandens første Rus var kølnet af Dukkerten, men hans Ansigt glødede af Vinden, de havde haft lige imod, Skrubbeturen i Bryggerset og nu den skoldende Toddy.

Selv om Hr. Toft burde have været lidt bitter paa ham for hans Staldbroderskab med Fogden, glemtes dette dog snart, da den hede Drik gjorde sin sløvende Virkning paa dem begge, og længe sad de to Stormænd og vrøvlede over Kanderne, som stadig fyldtes.

Ingen af dem hørte at Mestertyven, drevet af sin Sult, var listet ind i Fadeburet, hvor han vrødede i sig af de solide Madvarer i Skabe og paa Hylder. Tilsyneladende havde han Ro til at stille Sulten nogenlunde, og dristig som han var og havde Ord for, smagte han lidt vel rigeligt paa Ankeret med Brændevinen, som laa tilpas nær.

Den lange Sultetid, han havde haft, og den Virkning, den gode og stærke Kost fik paa ham, sløvede vel Anders' tilvante Forsigtighed, for i Mørket tog han sig ikke i Agt for et tomt Anker, som trillede ned fra et højt Stillads med et mægtigt Bulder.

I sin halvt omtaagede og mætte Tilstand, vilde han med en Faarebov under den ene Arm og et stort Brød i Haanden, bringe sig i Sikkerhed ved at presse sig ud af et for snævert Vindue i Rummet. Den vældige Rumlen af Tønden, vækkede Fogden, som havde sit Kammer nær ved, og Gaardens Folk kom springende fra Borgstue og Kamre. Fogden var den rappeste, og maaske anede han, at han efter den mislykkede Dag kunde indlægge sig en Smule Godvillie hos sin Herre, ved at udvise Resoluthed, for inden den overrumplede Stymper var naaet knap halvvejs gennem Aabningen, var Fogden over ham, og holdt ham fast.

De to Herremænd kunde i deres noget omtaagede Tilstand, ikke undgaa at høre Tumulterne, og kom brasende ud i Gaarden, hvor de halvt forvirrede over den uventede Begivenhed, raabte op i Munden paa hinanden.

Da Fogden, sammen med en af Karlene kom trækkende med Tyven, kunde Ullerupgaardsmanden straks kende ham og befalede, at han uopholdelig og under saa stærk Bevogtning, som Gaarden kunde stille, skulde føres til Thisted, hvis Arrest han tre Gange var brudt ud af.

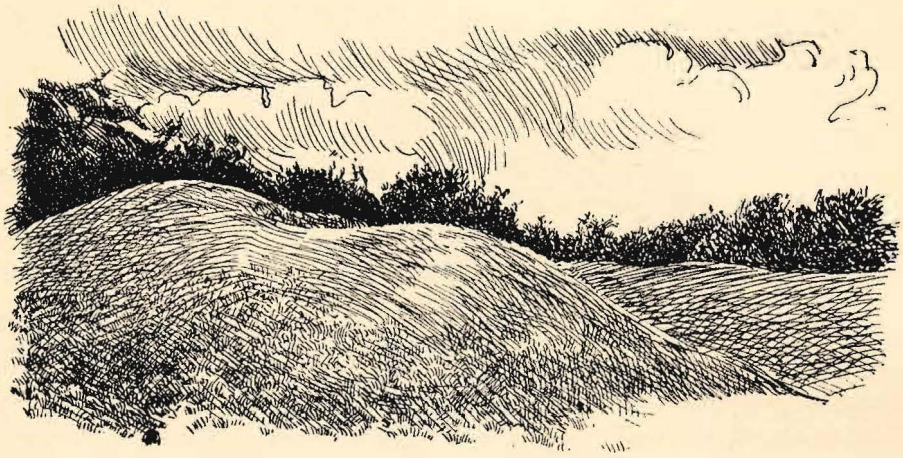

»Du tager med«, sagde han, og saa lidt hvast paa Fogden. »Det bliver saa din anden Thistedtur i Dag og den bliver vel knap saa fugtig som den første. Sørg nu for, at vor kære Anders bliver standsmæssig indsat, men ikke hvor han var sidst, da Hullet i Loftet vel sagtens staar indbydende aabent siden sidst. Laasene, han brød i Stykker, maa vel have været ved Smeden. Naa, afsted med jer«!

Snart efter var Anders paa Vej til Thisted med to svære Karle ved sin Side og med Fogden i Agestolen, men inderst inde trøstede det ham, at han havde naaet at faa sig et godt Foder i Ullerupgaards Fadebur.

Julen var ovre, og for Peder Sloth og hans Kone gik Vinterdagene deres Gang. Vinteren blev streng og de arme Høveder havde han snart ikke mere at fylde i, og nu var de

Gammeldags JUL I THY

Af AUGUST F. SCHMIDT

AFSIDES beliggende Egne har holdt bedre fast ved gammeldags Sæd og Skik end de Dele af vort Land, der ligger nær ved Storbyer og stærkt trafikerede Landsdele. Til de fjerne Egne er de moderne Strømninger af hvad Slags, disse end maatte være,kommet sidst. Derfor er de Omraader af Danmark, som har en noget afsides Beliggenhed, endnu udbytterige at gæste for den, der søger efter Oplysninger om Tilstande og Folkeliv i gamle Dage. Det fjerne, havombruste Thyland danner her ingen Undtagelse. Ogsaa her indtog Julefesten den første Plads i Folks Bevidsthed, naar Talen gjaldt de store Højtider.

Det kunde førhen være ganske besværligt at faa alle de mange Juleforberedelser ordnede. Der var saaledes her før 1862 saa at sige ingen Købmænd paa Landet. Først fra det nævnte Aar begyndte Landhandelen at blive almindelig. Folk maatte derfor altid rejse til Thisted for at gøre Juleindkøb. En Del af det aftærskede Korn kom i Sække; det i samme Øjemed samlede Smør kom i en brændt Lergryde (Lædgryde) og Æggene i en Halmkurv (Løb), og saa kørte man, ofte ad lange og daarlige Veje, til Stads med Sagerne. Enkelte havde desuden et Par gode, plukkede Gæs med. De solgtes gerne til Privatmænd og kostede 9—10 Mark Stykket. En Mark var = 33 Øre. Man tog ind hos sin Købmand, solgte Varerne og fik Ris, Kaffe, Sukker, Brændevin og Rom i Stedet. Flydende Varer havde man i et lille Anker eller i en Skægmand (stor Lerflaske). Hos den, man handlede med, fik man en »Rovli« (et rundt Sigtebrød) med Sirup til og de Snapse, man ønskede, og forøvrigt havde Folk selv Mad med til Byturen, der var en stor aarlig Begivenhed.

Der blev rundt om i Hjemmene støbt Lys. Et af disse forsynedes med tre Arme, og hvor de stødte sammen, anbragtes lidt Krudt. Disse »Heltrekonglys« tændtes, som Navnet siger, Hellig 3 Kongers Aften, og Spændingen blev naturligvis større og større, efterhaanden som de brændte ned. Naar »Futtet« kom, blev der Liv i Stuen, og Børnene, der ikke anede noget, formelig jublede.

For at have rigelig Sul i Festtiden blev der altid paa Gaarden slagtet et Fedesvin, hvis Vægt i slagtet og renset Tilstand ofte naaede de 20 Lispund (160 kg). Saa hentedes det »pillede« Korn i Møllen. Bagningen foregik 4—5 Dage før Jul, og i de rummelige Ovne kunde man bage af 1 Tønde Rug paa een Gang. Der blev 14—16 Rugbrød à 10—12 kg pr. Stk. Bagefter kunde man saa bage Finbrød, af hvilke der kunde være en Snes Stykker i Ovnen paa en Gang. Brødet skulde helst vare til Kyndelmisse. — Børnene skulde have en »Vak« — et Brød, der lignede en And med sine Ællinger — og en stor Pose Nødder.

Dag og Nat havde Kvindfolkene travlt. Der skulde ogsaa brygges Øl. Hertil brugtes 5—6 Skp. Malt, og op mod Halvdelen anvendtes til »Godtøl«. Ved »Kjærmistid« (2. Februar) bryggedes der »Gammeløl«, der gemtes til Høsttiden. Naar denne Drik blev

sødet lidt, og der kom en »Pind« (Snaps) i, saa kunde den nok give Humør til Arbejdet.

Endelig kom Juleaften. Naar Dyrene i Stalden var »fodret af«, Hestene med Havrekornshakkelse og Kvæget med Havreneg, samledes man ved Aftenbordet, der saa godt

som alle Steder var dækket med kogt Flæsk, Medisterpølse og »Rebelsben« (Ribben) samt stuvede Hvidkaal med paastrøet Sukker og Kanel. Bagefter forsynede man sig med Smørrebrød og Kød fra Saltmadsfadet. Der læstes gerne til og fra Bords, og naar Maaltidet var endt, kom B. Brammers Prædiken — eller Bønnebog frem. Husfaderen læste Prædikenen til denne Aften, og der blev sunget nogle Salmer. Saa spilledes der Kort om Nødder, eller man morede sig med at gætte, hvor mange Nødder en anden havde i Haanden. Dette kaldtes »Nødder i Hænde«. Saa vankede der Kaffe og Hvedebrød, og ved 9—10-Tiden spiste man »Nætter« (Nadvere), bestaaende af kogt Havtorsk eller Kuller med Kartofler og Sennepsauce samt Risengrød med godt Øl til. — Juletræet blev først almindeligt omkring ved 1900. — Paa store Gaarde havde man dog noget før begyndt at indføre denne smukke Skik. Poul Bendixsen fra Skibstedgaard i Sydthy erindrer, at man havde det første lille Juletræ sidst i 1870erne. I Hurup var der i 1880erne af Lærer Nørby i Forbindelse med Præstefamilien arrangeret Juletræ i Skolen.

Paa enkelte Storgaarde, bl. a. paa Boddum Bisgaard, havde man i 1870—80erne særlig godt pyntede Juleborde, men det er ogsaa det eneste særlige, den 83-aarige Poul Bendixsen erindrer om Jul i sin Barndom i Sydthy.

Juledags Aften var viet Juleløjerne. Da nappede man, om muligt, Naboens Trillebør — »Møgbør« — Skovle eller lignende Ting, og de fandtes siden paa de mærkeligste Steder: Trillebøren oppe ved Skorstenen, Skovl og Greb i Halmstakken o. s. v.

Det var ikke morsomt at komme op 2den Juledag og savne disse nødvendige Red-

skaber. Den Dag maatte man iøvrigt staa tidlig op, ellers blev man kaldt »Stafen« og drillet ganske forskrækkeligt.

Nytaarsaften og Hellig 3 Kongers Aften (6. Januar) fejredes omtrent med samme Højtidelighed som Juleaftenen. Dagene mellem Juleaften og til Hellig 3 Konger var »Halvhelligdage«, hvor der ikke blev arbejdet ud over det nødvendige, og hvor Kosten var lidt bedre end ellers, men efter 6. Januar faldt man tilbage til den sædvanlige Levemaade; thi »efter Hellig tre Konger skal Fintbrødstænderne slaas ud«. Dette forholdsvise Vellevned gjorde selvfølgelig et Indhug i Saltkarrets Indhold, men det var ogsaa i mange Hjem næsten det eneste og derfor saare velkomne Anstrøg af Fest under ofte smaa Forhold.

Nytaarsaften blev der drevet mange Slags Løjer, men de var talrigere og mere grovkornede end Juleløjerne. Man slog gamle Lerpotter itu paa Dørene, affyrede Geværsalut, stjal Folks Kaffekande, tilstoppede Skorstenen o. s .v. Vogne og Avlsredskaber blev der flyttet omkring med. Kunde man faa anbragt et tungt Redskab oppe paa Naboens Hustag, blev dette anset for en vellykket Spøg. Der dreves ogsaa undertiden ret raa Løjer. En Mand fik saaledes i Hurup en Nytaarsaften en Spand Møddingsvand i Ansigtet, da han kom farende ud for at se, hvem der havde kastet Potter paa hans Dør. Det var et Par Karle fra Nabogaarden, der praktiserede denne uheldige Spøg. — Urostifterne skulde helst fanges, og den vilde Jagt gik tit ud over Markerne, men da det var en halv Skam at blive nappet, blev der stundom en lille Kamp at bestaa. Blev vedkommende fanget, maatte han samtidig med at være til Latter, nyde en Skænk eller en Kop Kaffe.

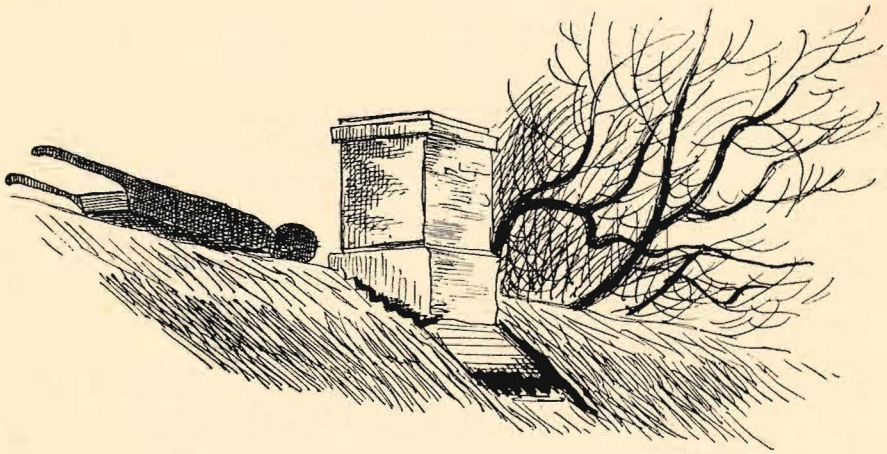

Enhver Gaardmand med en Smule Agtelse for sig selv og sine maatte hvert Aar holde en Yvelbøjel (Julegilde). Saa maatte Bydemanden eller Gaardens Søn eller Karl ud at byde Byens Folk, unge og gamle samt Familie og enkelte andre, saaledes Venner i andre Landsbyer, til Yvelbøjel. Naar saa Dagen kom, mødte alle de indbudte op om Eftermiddagen, og efterhaanden som de kom, fik de en Snaps, en Taar Øl, en Kage og Kaffe. I Køkkenet regerede æ Kokkekuen aa æ Graankok (den, der vaskede op og hjælper Kokkekonen). Bordene blev dækkede og Gæsterne blev budt til Bords. Saa begyndte man med Maden, der i Ydby Sogn var: Bygsuppe (Sødsuppe) eller almindelig Suppe med Boller; derefter en Kødret og en Fiskeret, sædvanlig kogt, saltet Torsk med Sennep-

sovs og Kartofler, eller Hvidkaal stuvet med Flæsk til. Maden blev stedse krydret rigeligt med Dramme. — Efter Spisningen begyndte saa Dansen i Storstuen, der til Gildet altid var blevet ryddet for sit Indhold af Skabe og Kister og oplyst med Tællelys i Træstager, som var indrettet til at hænge paa Væggene rundt om i Salen. Naar Dansen havde varet lidt og der var ryddet op i Stuerne, trak en Del af de ældre sig tilbage til Kortspillets Glæde og Spænding. Paa Bordene stod Øl- og Brændevinsflaskene til fælles bedste. Medens Kortspillet gik i Stuerne, dansedes lystig i Salen til to svedige Musikeres Anstrengelser. Saa gjaldt det om, hvem af Karlene, der kunde trampe stærkest i Gulvet, mens der stod en Em af Sved og Støv i den oftest lavloftede Storstue. Hen paa Natten blev der drukket Kaffe og derefter fik Mændene Punch. — Henimod Morgenstunden blev der dækket koldt Bord, der bugnede af Skinke, hele Rullepølser og Kødpølser, syltet Flæsk og alt hvad der kunde tænkes af Madvarer, stuvet Hvidkaal med Flæsk manglede heller ikke, og allermindst Øl og Snaps. Efter denne fornyede Spisning fortsattes Dansen endnu et Stykke Tid. Saa gav man Spillemandspenge. Kaffe serveredes, til de sidste tog af Gaarde. Tit kunde de to Musikere saadan en Nat tjene op til 40 Kroner.

Det skete ikke saa sjældent, at der under et saadant Gilde, hvor der blev drukket store Mængder af Spiritus, opstod Slagsmaal, men det tog man sig ikke nær. Kunde man ikke faa Uoverensstemmelsen bilagt inde, blev de kæmpende sat ud, indtil Mellemværendet var ordnet. Endelig blev saa Gaarden tømt for Gæster, og man kunde tage sig et Hvil, for saa næste Aften at holde et lille Efterbøjel for æ Kokkekuen aa æ Graankok og Gaardens Folk. Tit kom en og anden af Naboerne ogsaa til, og saa spiste og drak man som første Dag, og da Spillemanden, saafremt de da ikke skulde andet Steds hen, ogsaa maatte med, kunde der tit blive et helt Gilde igen, som kunde vare Natten igennem.

Den følgende Aften kunde Folkene i Gaarden fortsætte som Gæster ved et Gilde et andet Sted, og saadan fortsattes der til alle havde haft deres Yvelbøjel.

Det var ret almindeligt, at de Haandværkere, der arbejdede paa Gaardene, blev indbudt til Julegildet. Da Landsbyhaandværkerne ofte sad smaat i det, kunde de ikke altid faa deres Koner med til Gaardmændenes Julefester, da de ikke var saa velklædte som Gaardmandskonerne. Haandværkerkonerne vilde ikke risikere at blive oversete, derfor blev de mere ærekære af dem hjemme fra Gaardmandsjulegildet. Haandværkernes Børn var meget spændt paa, hvad deres Fædre havde med hjem i Lommen af »Bøjlegodt«. Disse Smaagaver var indpakket i et rødtærnet Klæde.

Omkring Nytaar gik fattige Spillemænd fra Dør til Dør og »spillede Nytaar ind«. Instrumentet var gerne en Klarinet. Vilde man ikke have dem ind, lod man dem det vide; men i Almindelighed tog man vel imod dem, gav dem fire eller otte Skilling og beværtede dem med Dram og Øl. Kom de ved Spisetid fik de ogsaa Mad, og hvis de kom ved Aftenstid skete det ikke saa sjældent, at der blev trommet sammen til en lille Dans.

I Hellig 3 Konger Ugen fik man ikke saa sjældent Besøg af et Par Mænd, der gik rundt med en Hellig 3 Kongers Stjerne, som var sat paa en Stage og kunde drejes rundt. Desuden var den oftest hul, og i Hulrummet var anbragt et tændt Lys. Naar Mændene kom ind, blev de staaende ved Døren, medens de sang Peder Nielsen Kjøges gamle Salme om de vise fra Østerland: »De hellige tre Konger saa lystig og glad«. I nyere Tid blev denne Salme tit afløst af Grundtvigs »Dejlig er den Himmel blaa« fra 1810.

Helligtrekongersangernes Præstation var vel oftest ringe nok, men Folk lyttede med Andagt til deres Sang, og for Børnene var det en stor Oplevelse at høre paa de tit udklædte Mænds Sang, medens den kolorerede, pyntede

Stjerne med det tændte Lys inden i blev drejet rundt. Hele Optrinnet syntes de gammeldags nøjsomme Mennesker at være en Begivenhed af Rang. Sangerne fik et Par Skilling i Løn og hist og her ogsaa Mad og Drikke. Det kunde derfor hænde, at et Par Helligtrekongersangere kunde naa at blive fulde, inden de ved Sengetid sluttede deres Rundgang. Saa begyndte de næste Eftermiddag i Skumringen paany deres Vandring fra Dør til Dør, maaske i en anden Landsby. De kunde fortsætte med Virksomheden til helt hen imod Fastelavn. Indtægten, de tjente ved deres Idræt, var en god Hjælp til Udkommet. Det var altd meget fattige Folk, der gik med Stjernen, og det var en camoufleret Form for Tiggeri, naar de gik omkring og lod Stemmerne høre. Politiet havde da ogsaa et godt Øje til disse Sangere. Derfor udstedte Politimesteren i Thisted, U. Schou, den 28. Oktober 1861 et »Forbud mod at gaa med Stjerne«. Det lyder: »Da jeg har erfaret, at flere Personer giver sig af med den Industri, som de kalde »at gaa med Stjerne«, og de havde dermed kun pleie deres Hang til Omflakken og Betleri, saa forbydes enhver saadan Omløben saavel i Byen som paa Landet, og hvo der gjør sig skyldig i Overtrædelsen af dette Forbud, vil blive anholdt og straffet«.

Dette Forbud har næppe virket efter Hensigten; thi der blev i Thy og omliggende Landsdele ved med at være Stjernemænd til ned mod Aar 1900. Da var de gamle »Stjernefolk« uddøde, og ingen fandt Anledning til at fortsætte deres Virksomhed. De har levet i gamle Folks Erindring til ned mod dette Aar. Et Par af de gamle Sangere, der gik i Thisted og Omegn, bar Navnet »De faldne Krigere«, de havde været med i 64. De sluttede deres Besøg i Hjemmene med, som Tak for god Behandling, at synge følgende Skæmtevers:

»Nu vil vi jer ønske et glædeligt Nytaar
med alt, hvad eder kan fornøje.
Med Høns og med Ænder, med Køer og Faar
og en Kat paa tre Ben med eet Øje.
To Kyllinger smaa med ingen Fjeder paa,
en Vugge paa Gulvet at trille«.

Det kan vel saa være passende her at nævne, at det yndefulde Vers blev sunget paa Melodien: »Saa vil vi nu sige hverandre Farvel!«

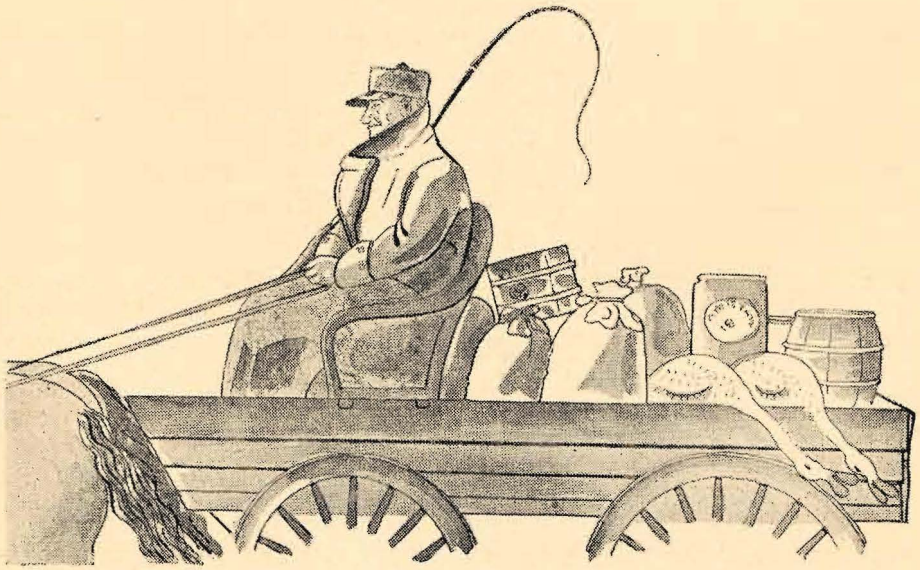

DA ANE MADSEN

skulde redde Regeringen

Af Førstelærer *Larsen*, Hørdum.

DER var kommet en ny Degn ud til Fiskerlyet. Han var meget politisk interesseret. Her forestod Folketingsvalget, og Degnen drev en meget energisk Husagitation, særlig blandt de gamle Aldersrentenydere, som han forklarede, at de vilde miste Halvdelen af Aldersrenten, hvis de ikke mødte frem og stemte paa Regeringens Kandidater ved Valget. Degnen havde faaet sig en gammel Ford — H. G. F. —, og med den tøffede han Valgdagen rundt og hentede Folk til Valgstedet. Han kom ogsaa ud til Ane Madsen. Ane Madsen var Enke efter Peder Madsen, der druknede en Uvejrsnat paa Havet for mange Aar siden. Hun havde siddet og klaret sig selv — havde drevet et lille Landbrug ude i Grænsen mellem Klit og Agerland, men i de sidste Aar var Gigten blevet saa haard ved hende, at hun kun kunde gaa ved to Stokke. Ane Madsen var en bovn Kone paa 66 og vejede sine 15 Lispund gammel Vægt — 120 kg — og hun havde aldrig været rar at komme i Klammeri med.

Nu vimrede den lille magre Degn ud til Ane Madsen. Hun maatte endelig til Valg — det var hendes Stemme — netop hendes, der vilde afgøre, om Regeringen skulde blive siddende eller ej.

Først efter store Overtalelser fik han Ane ud. Hun saa meget mistroisk paa den gamle Ford, men Degnen forsikrede, at det var Verdens solideste Bil, og endelig vovede Ane sig op paa Trinbrættet, og derefter flyttede

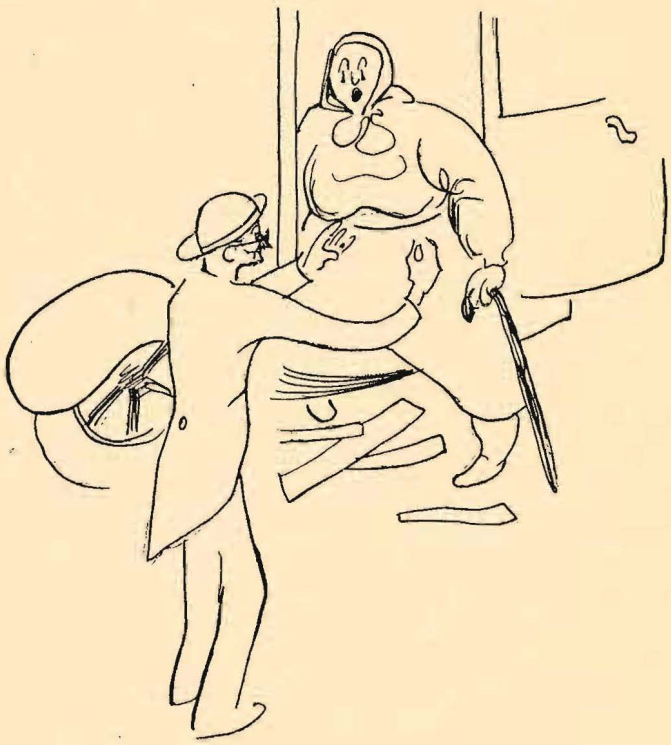

hun hele sin Vægt — en ottendedel Tons — ind paa Bundbrædderne i Bilen. Det kunde de gamle skrøbelige Brædder ikke holde til, og med et Bomp stod Ane Madsen paa Jorden og red over Tærsklen til Bilen med et

Ben paa hver Side. Det var hende umuligt at flytte de gigtsvage Ben, og den splejsede Degn forsøgte forgæves at hale hende op. Det var ikke blide — ikke engang parlamentariske Ord, der regnede ned over Degnens syndige Hoved. Ane Madsens Vrede steg efter som der efterhaanden samlede sig en Del Kvinder og Børn. Fiskerne var endnu ikke kommet ind fra Havet — endelig bad hun Degnen skrubbe af og hente et Par ordentlige Mandfolk til Hjælp. I Løbet af et Kvarters Tid fik han fat i et Par ældre Fiskere, der ikke længere var aktive — stærke Simon og Jens Konge. De havde i deres Velmagtsdage kunnet bære en Baad, og ved de to gamle Kæmpers forenede Indsats, lykkedes det endelig at faa Ane fri. Og nu svor Ane paa, at om saa hele Regeringen skulde ryge ud, saa skulde hun ikke til Valg og, tilføjede hun senere, naar hun i oprørt Tone fortalte Hændelsen, saa var det hele endda Løvn, for Regeringen manglede mange Stemmer, selv om jeg var mødt.

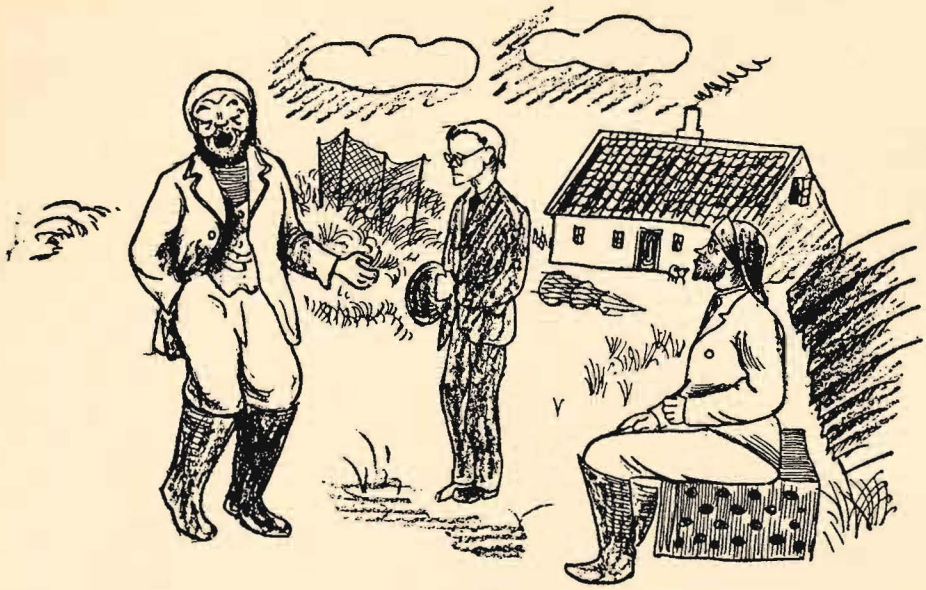

For Degnen var Begivenheden en Katastrofe — han mistede sit Ansigt, som de siger i Østen, og han var til almindelig Grin i Fiskerlejet i lang Tid efter. Han tog da ogsaa Konsekvensen af Nederlaget og søgte og fik andet Embede, men om han der, klog af Skade, holdt sig fra Politik, ved jeg ikke.

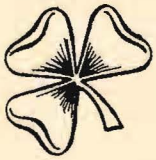

POLYPEN Petersen

Novelle af forfatteren Bertel Budtz Müller

DET var jo ikke altid lige hyggelige historier, som min gamle limfjordsven, krajleren og skipperen fra de vestlige sunde og bredninger fortalte mig, når vi af og til mødtes på vore lunefulde farter fjorden rundt. En hel del af dem unddrager sig ganske offentliggørelse ved min forsigtige og kyske pen, men nogle kan jo genfortælles med en vis varsomhed. Her er een af dem, der også er interessant på anden måde, idet man bag den skimter een af verdenslitteraturens store fortællere, selve gamle Homer. Hvordan den gamle blinde grækers gode søfartshistorier gennem nogle tusinde år er nået op til det smalle sund mellem Thyholm og Jegindø og i en så besynderlig skikkelse, skal der større literater og historikere og videnskabsmænd end jeg til at opklare. Jeg kan kun genfortælle. Jeg var som sædvanlig i en periode i min lykkelige og tåbelige ungdom en blank formiddag kommet drivende med min lille sejlbåd ind mod dæmningen, der bærer landevejen fra Thyholm over til Jegindø ved Tambohus. Man kommer ikke til Tambohus uden at komme på kroen for at spise ål. Det ved alle i de vestlige Limfjordsegne. Og dær i kroens lille stue med udsigten over til det stille sund og landevejstræerne og Skibstedfjord med disen over Kås og Venø bredninger i det fjerne sad så fjordkrajleren og gjorde stuen mindre stille, end den plejer at være. Der stod altid et drabeligt vejr fra og omkring den gamle salte herre. Han strøg ålefedtet af sit fugtige skæg med bagen af hånden, gned denne af i krokonens pæne dug og rakte mig den til en brølende velkomst, krydret af hans sædvanlige uforskammede bemærkninger om mig, min båd, min levevej, rettere mangel på levevej i de dage, hvor jeg kun for fjorden rundt til sorg for mine vener, forargelse for hvem jeg traf, og fryd for mig selv og mine fjender, hvis jeg da havde nogle af dem, så stille min færd jo var. Krajleren var min ven, men i høj grad uven af, at jeg ikke bestilte noget ud over at drive meget og skrive lidt. Var det noget for en saa stor og stærk prygl?

Nej — det var ikke, og det fik jeg da også at vide her i Tambohus kro. Men han var min ven. Han bestilte samtidig service ind til mig, så jeg kunne spise med ham, og flere ål på panden, at vi begge kunne blive mætte. Jeg gav ordre om at høvle løs fra krokonens bedste rullepølse, ikke så landsanerkendt som ålene, men særdeles skattet i den snævre kreds, der af og til kom ind og sammen her. Og så samtalede vi da over det gode måltid, der strakte sig gennem det meste af dagen. Skipperens galease lå omme ved Jegindø og ladede muslinger. Han ventede ikke, at folkene blev færdige før hen under aften, så han havde god tid, og det havde jeg, som alt ofte antydet, også, masser af god, ja, dejlig tid i de drivende ungdomsdage. Efter kaffen bevægede vi os begge østen om og ned til det lille bådeleje ved siden af dæmningen, hvor min båd var lagt ind. Her sad tilfældigvis en mand, der kun udmærkede sig ved et drabeligt, tommelangt, rødt »kødhorn« eller svulstlignende gevækst ud fra tindingen. Ham samtalede vi sømmeligt med om vejret, og så gik vi ind på kroen igen, hvor vi atter bænkede os ved

vinduet. Skipperens levende og barokke fantasi var sat i bevægelse ved denne mands ret uskyldige om end en smule opsigtvækkende tilvækst til åsynet. Han dukkede ned i sine rige erindringer og kom til at brodere vildt over emnet. Han begyndte med at filisofere en smule medicinsk:

— Mon nu sådan et »horn« egentlig ikke er en slags polyp, der ikke rigtig er kommet til live, hvad grunden nu kan være?

— kan sådan een da blive levende? spurgte jeg varsomt, for det var ikke helt nemt at sige skipperen imod, når han først var inde på det spor. Han var altid så absolut og alvidende.

— Om den kan? Ja, det kan den rigtignok. Som alt andet levende begynder den i det døde, der bare gror — som et æg eller et frø! Sådan et horn er nemlig bare et polypfrø, og det kan blive frygtelig farligt, når det bliver levende en gang, som det netop skete med Petersens polyp — —

— Petersen — hvem Petersen?

— Petersen var en slags vandmand oppe på een af de smaa øer inde i Hudson bay. Og da du vel heller ikke ved, hvad en vandmand er — —

— Jo, svarede jeg bestemt, det er en gople, der kan blive rød, og så er den farlig at komme nær, når man bader eller roder i vandet. Jeg lod mig nu ikke sådan slå ud af zoologien af den hovne gubbe på den anden side af bordet, hvor han sad med de fjerne egnes glimt i sine blegblå øjne. Han blev dog pludselig barskt nærværende, da jeg sluttede med at sige, at det ganske vist plejede at hedde noget, men slet ikke Petersen, muligvis noget på latin.

Aldeles ikke, når de er fra Mors, men lad nu være med at afbryde mig. En vandmand var en mand, der boede på øen deroppe, passede depotet fra kompagniet og sørgede for ferskvand til os, når vi løb ind for at proviantere eller hente post. Han var dansker, og altså beklageligvis morsingbo og drak meget nødigt selv af det ferske vand. Heller ikke af det salte, hvad du vel skal til at spørge dumt morsomt om. Jo, du skulle, det kan jeg se på dig. Han fik en sørgelig skæbne, for han gik netop med sådan en polypspire i åsynet, som manden derude, blot lidt længere omme ad nakken til, og den groede voldsomt. Vi målte den mellem hver gang vi gik i land, og vi sagde, at han skulle passe på, for det var af den værste slags polypunger, der var til. Det gjorde Petersen lidt urolig, den groede over en halv tomme om året, tror jeg nok, og stærkere og stærkere for hvert år, selv om den endnu kun var i knop. Men da den først blev helt levende, blev til en polypkylling eller unge, eller hvad man nu skulle kalde den, da den

endelig sprang helt ud, så, ja, væddede vi jo om fra tur til tur, om den skulle have slugt ham til næste gang. Det gjorde ham jo lidt urolig, lidt mere urolig, ellers var han en meget rolig mand i det udvortes om end lidt spiralsk indvendig, som de fleste morsingboer er, og den polyp gjorde ham jo ikke mindre proptrækkeragtig og løjerlig, så det var måske en lykke, da den virkelig helt havde ædt ham. — —

— Ædt ham, sagde jeg mere end forbavset, kunne den da det? Det må have været en meget sjælden gevækst den. Havde den tænder?

— Det var ingen »gevækst«. Det var en ægte polyp med tænder, lang og ækel tunge i flere flige og eet øje, der gloede så blodtørstigt på os, at vi måtte bede Petersen dække den til, hvis vi skulle have det lidt hyggeligt i bagværelset til boden på depotet. Det var ikke til at holde ud og se paa for et kristent menneske. Men selv om Petersen i sine mindst fulde øjeblikke stadig var lidt urolig ved den, så ville han dog stadig ikke tro, at der kunne blive noget livsfarligt ved den. Den var egentlig ganske hyggelig, sagde han, for et ensomt menneske på en øde ø. Han ville heller ikke tro, at det netop var fordi han boede på en ø, at han var blevet angrebet af denne polyp, af de her typer, der jo udmærker sig ved det ene øje —

— Hvor ved du det fra, skipper?

— Det vides, sagde han med vægt, og det ved da enhver, der har set sig lidt om i verden og haft øjnene og ørene med sig. Men hvis du vil have mere at vide om Petersen og hans polyp, så skulle du tie stille og høre efter og ikke forsøge paa at være morsom på klogere folks bekostning. Er det et ord?

Det var et ord. Jeg sagde, at jeg fortrød mit spørgsmål, selvfølgelig burde man vide sådan noget, men han måtte undskylde mig, der jo ikke havde været så langt omkring som han.

— Og så, fortsatte han nådigt, var Petersen jo ovenikøbet selv øbo, fra Mors altså, og havde alle betingelser for netop at skulle lægge krop og liv til for denne her polyp. Derfor kan det jo også blive farligt for ham manden derude på Jegindø med det polypæg i tindingen. Petersen sagde bare, når vi gav ham gode råd, at han nødig ville af med den, for så havde han slet ingen at snakke med i de lange tider, hvor han ventede på skibene og jægerne inde fra fastlandet og de andre øer i bugten. Ved vintertid kom nemlig trapperne over isen til øen for at handle og proviantere ved depotet. Helt ensomt havde han det nu ikke, så han burde virkelig godt kunne undvære dette her uhyggelige selskab. Det var væmmeligt at se polypen, når han sad og spiste eller drak, så bøjede den sig frem og slubrede med — uha —uha — det gik da også helt galt. Petersen blev tyndere og tyndere, og polypen blev tykkere og tykkere, indtil vi endelig kom der en skønne dag, så var selve Petersen borte, og der sad en ækel fed polyp tilbage og glode på os med sit ene øje.

— Så var Petersens polyp altså blevet til polypen Petersen? spurgte jeg indvendig meget forlystet, men passede stadig på for ikke at forstyrre denne herlige fantasi i at spille videre på sit makabre og muntre spind.

— Det kan man godt sige, svarede han nådigt.

— Men hvad var der da blevet af selve Petersen?

— Ja, hvem veed det, opsuget og ædt og sultet bort, hvordan går sådan noget for sig, som ingen har set og kan fortælle om? Selv om det udviklede sig lige for øjnene af os.

— Passede så polypen Petersen depotet og vandet og alt det andet? spurgte jeg videre med min blideste og ufarligste stemme, for jeg ville se, hvor tæt denne skipperhistorie ville lægge sig op ad Homers om den enøjede økæmpe Polyphem. Jeg var samtidig klar over, at skipperen aldrig havde læst noget om ham, men måske hørt noget, nu glemt, og at det var den væv, han spandt sit spind over. Og det tvivler jeg endda på.

— Det gjorde den, selv om det ikke var

godt. Ved at opsluge Petersen, havde den jo fået en del af hans evner ind i sig. Den kunne tale lidt, den kunne regne lidt, og lidt af Petersens hukommelse var der også tilbage. Den kendte os ved navn i den første tid, men den havde jo stadig sin uhyggelige appetit, så den åd og drak altid, og det var ikke bollemælk. Den voksede stadig væk både i højden og drøjden. Maven var der ikke noget i vejen med, det var polypens, men hjernen, der havde været Petersens, blev mindre og mindre, og dermed mistede den jo efterhånden atter den smule menneskelighed, den havde arvet fra stakkels Petersen. Han skal forresten ikke have mærket noget til det hele, Petersen, men ganske stille og roligt være gået op i sin polyp, sagde nogle af trapperne, der havde været der i de sidste måneder før den endelige katastrofe eller forvandling, kan man jo godt kalde det.

— Havde den også arvet hans skikkelse, sådan med to ben, så den kunne gå? forsøgte jeg at bringe ham ned på eftertankens og realiteternes faste bund. Men han var ikke til at fange mere, han svævede saligt videre på fablens og skipperløgnens brede vinger.

— Den havde arvet, hvad den havde brug for, som den slags jo altid gør. Det var så sørgeligt og se resterne af selve Petersen hænge som en lille ussel og blind dims på læsiden af dens uhyggelige ene øje. For det ene øje bevarede den under hele forvandlingen, den fik aldrig to, dem fik Petersen lov til at beholde, til de lukkede sig stille og blidt med hans svindende bevidsthed. Ak, ja, nu græd skipperen, store og ærlige taarer dryppede ned i hans skæg og videre i glasset. Jeg sad stille for ikke at forstyrre ham i hans gribende sorg. Ak, ja, tog han sig endelig sammen, han var et godt menneske, var Petersen, selv om han var en stædig Morsingbo, der ikke ville tage mod gode råd af gode venner og måske burde have holdt sig noget mere på den økonomiske side af whiskyflasken. Han var i grunden min bedste ven på den her jord, når jeg sådan sidder og tænker på ham. Lad os mindes Petersen, som han var, før han blev opslugt af polypen.

Vi mindedes Petersen i dyb stilhed og klinkede anstandsfuldt, så hinanden dybt i øjnene og satte glasset stilfærdigt på bordet igen. Det var særdeles stemningsfuldt.

— Og så var det alligevel en lykke for Petersen, at han sådan forsvandt, at han ikke oplevede det frygtelige, der kom efter ham derovre på øen i Hudson bay. Sådan former alt sig så ofte til det bedste. Som jeg vist sagde, mistede polypen Petersen, som vi jo stadig kaldte det uhyre i mindet om vor stakkels ven, der havde været frøbed for det, efterhånden alt undtagen sin appetit, sit ene øje og så sin størrelse, der stadig blev større og større. En dag, jeg lagde ind til øen igen, og kom op til depotet, så lå polypen Petersen med hovedet ud af døren og kroppen inde i alle rummene, som en snegl i sit hus. Den hvæsede ad os og strakte hals, gloede og spillede med tungen som en ren søslange, og — her sank skipperens stemme til den dramatiske, hvæsende hvisken, som det fortalte krævede — det var jo det, den var blevet til! Vi listede om og fik vand om bord, tønderne fyldt. Polypen Petersen strakte hals og hvæste videre, og bygningen skjalv under dens krops vridninger. Den var åbenbart sulten, alt havde den ændt derinde, lige til tovværket, møblerne og emballagen. Og alt tog den mere størrelse af. I sit sultne raseri begyndte den at gnave på dørstolperne. Vi ilede om bord og lagde os for anker lidt ude. Vi kunne dog nok lide at se, hvordan det ville ende, og det er jo ikke alle givet at se sådan en kæmpepolyp blive til selve den jordomslyngede søslange. Jo, de gamle vikinger vidste nok, hvad de talte om, når de talte om fenrisslangen.

— Nej, hør nu, greb jeg ind på fædrelandshistoriens dybt krænkede vegne, Fenris var ulven, det må have været Midgårdsormen —

— Selvfølgelig, svarede han arrigt, hvad har jeg sagt andet? Midgårdsormen, selvfølgelig. Og den lå og åd sig ud af huset, som den havde ædt sig ind i salig Petersen. Væggene skælvede, taget slog revner, bjælker styrtede ned, og alt forsvandt i dens glubende gab. I kikkerten kunne vi ligefrem se, hvor den lukkede øjet, det grimme, fæle polypøje, i salig nyden ved at gnave på de velrøgede fyrreplanker. Den slikkede sig med tvetungen om de stride skæghår, det var tjæren, den tyggede og suttede ud af plankerne. Tagspåner gik i den som vafler. Det var et grimme måltid og ligge der og se på. Og som den voksede af det og prustede af velvære ved at komme ud af huset. Den gled sig bugtende bort fra tomten op mod skoven i det indre af øen, hvor den begyndte at græsse træerne af, som en ko i en kløvermark. Eller rettere roemark, for den tog med tungen om sådan et par tretusindårige rødtræer og fyrretræer og ruskede dem op, inden den gnavede dem i sig. Men da var vi allerede under sejl og havde fjernet os. I lang tid turde hverken vi eller de andre deroppe nærme os øen, langt mindre gå i land, hvor dette enøjede uhyre raserede. Men så en skønne dag drev vi i vindstille og for strømmen nær ind mod stedet. Det var ikke til at kende igen. Det var totalt afgræsset for skov, og ikke blot det, polypen Petersen var gået i gang med klipperne. Der var ganske høje bjerge på den ø i selve Petersens tid, nu var der kun kullede og lave højder tilbage. Og dem gik altså nu polypen Petersen og gnaskede i sig. Han skrællede metertykke lag op, som en kæmpemæssig gravko med flere tusinde hestes kraft, og gnaskede dem i sig. Det kunne vi se i kikkerten, da vi passerede øen. Han var blevet så stor, at han lå som en halvbue tværs over øen. Han kunne ikke mere ligge udstrakt fra bred til bred. Det var det sidste, jeg så til polypen Petersen — — her gjorde skipperen en lang kunstpause og så mig troskyldigt ind i øjnene, da han fortsatte — men jeg hørte, og derfor vil jeg ikke indestå for sandheden, hvordan det gik den til slut. Det må have været det frygteligste af alt. Det var en gammel ven, jeg havde deroppe — —

Også en skipper? spurgte jeg. Krajleren nikkede bekræftende, og jeg blev beroliget. Så var historien stadig i gode hænder.

— Men han var en meget pålidelig mand, så der var såmænd ingen grund til at tvivle på hans beretning. Han havde også kendt

min gamle Petersen. Nogle måneder senere kom han også tilfældigvis så nær øen, at han kunne iagttage slutningen på det hele. Jeg sagde øen, det vil sige, det, der var tilbage af den. For min ven sagde, at den var afgnavet lige til havoverfladen, og dær lå nu i vældige buer polypen Petersen og ragede op som en slange, der har lagt sig i ring. I midten hævede hovedet sig som et fyrtårn med det uhyggelige øje, der blodskudt stirrede over mod de nærliggende øer og det fjerne fastland, som var lådne af skove og anden dejlig mad. Og det kunne den ikke nå. Den brølede og piskede med halen ude i havet, så bølgerne slog ind over kysterne Hudson bay rundt, men den kunne ikke komme fra, hvor den var.

— Hvorfor ikke? vovede jeg mig frem mod den pointe, jeg så spille ham i de blege øjne. Var der ikke tale om en søslange?

— Netop, kom det triumferende, det kunne min ven jo heller ikke regne ud, da han fortalte mig historien, men det kunne jeg altså ved at tænke mig om. Det skal man nemlig kunne, bette Møller, hvis man vil til bunds i tingene for alvor. Og jeg tænkte jo straks på min kære ven Petersen, som jeg holdt så meget af. Han havde een alvorlig fejl. Han havde vandskræk. Han kunne ikke under nogen form døje det våde vand, hverken udvendig og slet ikke indvendig. Og det var altså det sidste og eneste træk af ham, der var blevet tilbage i polypen Petersen. Og måske det derfor var blevet så stærkt i den. Den havde vandskræk, og det havde den arvet fra Petersen. Det kunne jo min ven straks indse, da jeg først gjorde ham opmærksom på faktumset, og det burde du have kunnet indse, hvis du havde fulgt ordentlig med. Og det er måske det mest lykkelige ved det hele, for man tør jo slet ikke tænke sig til, hvad der kunne være sket, hvis polypen Petersen havde kunnet slippe bort fra øen. Uha, endda, nej!

Jeg gøs høfligt med og priste menneskeheden og kloden lykkelig ved, at denne søslange havde haft vandskræk. Det er måske derfor, man ellers ikke har hørt noget videre om den, bemærkede jeg, men hvad blev der så af den?

Den blev borte, skipperen slog ud med hånden mod det store intet ude i verdensrummet, den åd sig selv! Mens min ven lå ud for den, så han jo, hvordan den begyndte at gnave på sig selv fra halespidsen, og det blev den ved med under frygtelige brøl og uhyre krampetrækninger, der piskede hele Hudson bay op til en stormflod. Det var netop stormfloden i 1897, som de kloge hoveder regnede ud skyldtes et undersøisk vulkansk udbrud eller kæmpejordskælv. Ja, de er kloge, de høns der skriver i aviserne. De ved ingen ting rigtigt. Min ven satte alle sejl til for at komme bort i tide. Det var altfor væmmeligt at se på, selv om man jo ikke kunne have ventet andet af den.

— Næppe, svarede jeg, idet jeg ikke ville gå for stærkt i rette med min vens logik.

— Da jeg nogle måneder senere passerede øen, var det forbi. Der var intet tilbage, kun et lavt skær lå og skinnede i solen bag bølgeslaget. Jeg kippede med flaget der ind imod til minde om min gamle ven.

— Og polypen Petersen! Skål på ham, skipper. Og han var altså fra mors?

— Desværre ja, sagde den skamløse gamle thyboskipper, derfor kunne man i og for sig ikke vente andet.

Røden Guld

Julefortælling af Gerda Hegnet Bach

DET var en sludfuld Oktoberaften, Regnen piskede og Stormen peb om Hushjørnerne, men i den hyggelige Dagligstue var der lunt og godt, dog savnedes den sædvanlige trygge Stemning, mest mindede Atmosfæren om et optrækkende Uvejr.

Købmand Holst trommede irriteret løs paa Bordpladen, pokkers ogsaa med det Pigebarn, som havde faaet en saa forrykt Ide, hun plejede ellers at være nogenlunde fornuftig. Havde det endda været Sommeren, vi gik i Møde, udbrød han ilter og lyttede til en særlig ihærdig Byge, vi risikerer, at du sner inde derovre for det meste af Vinteren.

Maaske Far, men du vilde bestemt, at vi skulde nyde Sommeren sammen, derfor opgav jeg dengang mine Planer. Aah, hvis du vilde forstaa, hvor jeg trænger til Luftforandring og andre Mennesker.

Lad gaa med det, netop derfor skrev jeg til Niels Hansen, endskønt jeg i Aarenes Løb næsten har mistet Kontakten med ham.

Der kom da ogsaa et særdeles forekommende Brev, bemærkede Frøken Henriksen, Husets mangeaarige Faktotum, blot maatte Turen opsættes, indtil man havde bjerget en længe savnet huslig Hjælp. De vil jo saa gerne gøre det rigtig godt for dig, Karen Margrethe.

Ja, akkurat ligesaa godt, som alle de andre vil det, der bejler til Fars Tegnebog og Forretning. Gid de havde skrevet. Kom bare og ta' det, som vi selv har det, jeg vilde hellere end gerne række dem en hjælpende Haand.

Der er virkelig ogsaa Forskel paa at hjælpe i Ny og Næ, og paa, at søge en ganske almindelig Pigeplads.

Jamen indse dog Far, den Avis kommer dumpende som en Skæbnens Tilskikkelse, vi holder den slet ikke, men finder den bundet om en Pakke nede i Forretningen, tilfældigt læser jeg Avertissementet.

Hvad mon du vil opnaa ved at optræde under paataget Navn?

Paataget er saadan et stygt Ord Far, Karen Margrete Holst kan let omskrives til Karen Holm, forresten bliver mange Mennesker kaldt noget andet end deres Døbenavn, og ved at hedde det, vil jeg opnaa et Kig bag Kulisserne, og derved faa en Chance for at vise, hvad jeg duer til.

Det synes jeg saamænd, du viser hver Dag, vrissede hendes Far, du leger huslig, naar det passer dig, roder i Regnskabet, assisterer i Forretningen samtidig med, du pjanker med stakkels Nielsen.

Og det er han nødt til at synes om, fordi jeg er Chefens Datter, medens han i Virkeligheden er mest optaget af vor lille Kontormus, med andre Ord, Guld er Humbug.

Men Frøkenen har maaske alligevel følt den Tryghed og Velvære, som følger med den Slags Humbug? Man kunde høre paa Købmandens Stemme, han var vred.

Jeg er forkælet, Far, min Fysik taaler det ikke, jeg vil saa gerne prøve andre Forhold, vinde Venskab, muligt Kærlighed for min egen Skyld, respekteres for min egen Skyld, og ikke fordi jeg har en rig Far.

Købmanden brummede noget uforstaaeligt, der ligesaa godt kunde betyde det ene som det andet. Længe laa han vaagen den Aften; var der alligevel noget om det, Karen Margrethe fablede om? Han vilde afgjort savne

hende umaadeligt, selv om Frøken Henriksen kendte alle hans Vaner og Fornødenheder.

Karen Margrethe havde foreslaaet ham Rejsen over til Thy i Julen, men sikkert var hun til den Tid forlængst tilbage i København, ved denne betryggende Tanke, faldt Købmanden i Søvn.

Paa Niels Hansens Gaard, beliggende lige udenfor Thisted, havde man haft den nye Husassistent i snart to Maaneder og var forlængst inde i Juletravlheden, der blev gjort rent, bagt og slagtet efter alle Kunstens Regler. Haandelag har du, sagde Line Hansen anerkendende — men du var rigtignok ikke meget værd i den første Tid, du var her.

Aah hvad, mente Karen, der er nu engang Forskel paa Land- og Byhusholdning.

Ja, den Forskel, at det er os, som præsterer Arbejdet, vrissede Line.

Snak, svarede den unge Pige kampberedt, Landmanden har bare den Opfattelse, han er Verdens Navle, medens han i Virkeligheden er ligesaa afhængig af Byen, som denne af ham.

Line var ligesaa vanskelig at sætte til Vægs. Herude synes vi, Byboerne ofte er dumvigtige.

Vi har da i hvert Tilfælde været dumme nok til at afprioritere jeres Gaarde, Karens Kinder blussede. Det er Ting, som hverken Du eller jeg har synderlig Forstand paa, men det er ogsaa ligemeget, naar bare vi har Forstaaelsen af, hvorledes vi skal passe vort Arbejde. Forresten maa du skynde dig noget mere, Holgers Værelse er ikke ordnet endnu, og han kan være her hvert Øjeblik, da han skal til Thisted igen i Aften.

Karen ordnede hurtigt det fornødne oppe hos Holger, og satte sig derefter modløs paa en Puf, hvor var hun træt, saa træt, at det næsten ikke var muligt at glædes ved noget, var det ikke for Holgers Skyld, havde hun forlængst opgivet alt og flygtet hjem.

Hvordan hun og Holger var blevet Kærestefolk, var nærmest en Gaade, Holgers Mor passede paa dem som en Smed, som nu den Dag, da de var kommet til at stikke Hovederne lidt tæt sammen over et Leksikon.

Der lød faste Skridt og Holger traadte ind. Sig mig lille Karen, hvad mener du nu, sang han oprømt, satte sig ned og lagde Armen fast om hende.

Du ser saa overkørt ud Lillemor, er Arbejdstempoet herovre i Thy for slemt?

Jeg synes næsten, det er ved at hjælpe nu, men hvad, du forsvinder vel snart igen.

Ja, jeg er desværre nødt dertil, da min Ven og Skolekammerat fejrer sin fem og tyve Aars Fødselsdag, med en Middag paa Royal. Men Far og Mor skal ogsaa ud i Aften, saa jeg kommer tidlig hjem til dig.

Døren knirkede paa sine Hængsler samtidig med, at Holgers Mor fyldte Døraabningen, netop i det lyksalige eller ulyksalige Øjeblik, da Holger kyssede sin lille kønne Kæreste.

Det var bedre, du passede dit Arbejde, Karen, irettesatte hun skarpt.

Da Mor og Søn var blevet ene, opstod en ildevarslende Tavshed.

Lad være at sætte Pigebarnet Fluer i Hovedet.

Jeg mener det ærligt, Mor.

Sludder Dreng, du har været forelsket før i Dag, men jeg indrømmer, Karen er ganske køn, selv om hun er rødhaaret.

Et Haar som Guld og et Indre som Guld, Mor, aldrig før har jeg truffet saa fin en ung Pige i Ordets rette Forstand. Hvad kan hun dog gøre for, om Forholdene har tvunget hende til at arbejde i andres Brød, forresten gør vi vel alle det, enten paa den ene eller anden Maade.

Der er noget underfundigt ved hende, Holger, vi kender hende ikke, kender hverken til hendes Herkomst eller Fortid. Hvorfor mon hendes Breve kommer poste restante. Glem ikke, hvad Du skylder dit Navn, og saa at vi har kostet meget paa din Uddannelse.

Hvor har du skuffet mig Mor, jeg forstaar nok, hvor Skoen trykker, det er simpelthen Guldet, der mangler, er der nok af den Vare, ses der gerne gennem Fingrene med mangt og meget, men jeg tror ikke noget ondt om Karen.

Moderen svarede ikke, lukkede blot Døren haardt i efter sig.

Nede i Køkkenet sagde hun spidst til Karen: Du skal ikke tage alt for højtidelig paa, om Holger viser dig Opmærksomhed, det mener han saamænd ikke noget særligt med, vi regner ogsaa med en Pige af hans egen Klasse.

Javist, svarede Karen hidsig, sælg ham til den, som har mest paa Kistebunden, saa pyt med Resten, men sæt nu, han gør Oprør?

Nu har jeg advaret dig, mente Line, saa bliver Skuffelsen mindre, men det gaar ikke længere paa denne Maade, du bliver overhovedet ikke færdig i Aften. Det blev Karen alligevel, omend sent, endelig sad hun og ventede paa Holger. Godt det snart var Juleaften, hun længtes efter Faderen, men tænkte dog med Hjertebanken paa Gensynet. Hvad vilde alle, specielt Holger, tænke om den Juleoverraskelse, hun havde til dem?

Forlængst havde hun skrevet om Kæresten og om, hvor lykkelig hun var over, at have mødt Kærligheden uden Guldets Glans. Hendes Far havde skrevet tilbage, han delte hendes Glæde, men at det alligevel ikke var fair, at snylte sig ind i et Hjem paa denne Maade.

Hun sad og smaablundede, da Holger kom, han strøg hende over de gyldne Krøller: Husker Lillemor, det er Jul i Morgen, saa maa det vel hjælpe paa Sliddet.

Ja, det glemmer jeg ikke saa let, smilte Karen, vi faar jo Gæster, en rig Forretningsmand fra København og hans unge Datter, tror du ikke, hun bliver noget for dig?

Jeg er da ikke Mormon, spøgte Holger, og vi to har jo allerede bestemt, vi vil giftes med hinanden. Nu haaber jeg forresten, Mor er klar over vi er rigtige Kærestefolk.

Hvad mener du med dette »rigtige«?

Har du aldrig haft en Kæreste før, Lillemor?

Jo-o, men ikke fra Thy, og hvorfor siger du rigtige Kærester, er der Forskel paa det, naar vi alligevel ingen bindende Ring har?

En bemærkelsesværdig Forskel, Lillemor, jeg vilde netop have demonstreret den for dig i Dag, da Mor overraskede os.

Ser du: Saadan — og saadan — og saadan — kysser vi herovre i Thy, naar det er Alvor.

Om din Mor saa os nu og kendte vore Giftermaalsplaner, hun giver aldrig sit Samtykke til en Mesalliance.

Det skal du ikke være sikker paa. Hoved-

sagen er, at vi stoler ubetinget paa hinanden. Mor er heller ikke saa slem som det lyder, selv om jeg maa indrømme, der er kommet noget underligt fremmed over hende i den sidste Tid.

Med Hensyn til Far har han sjældent andre Meninger end Mors, hvilket ofte er Tilfældet med Mænd, men de staar sig ved det, saaledes vil jeg ogsaa en Gang blive min Kones omvandrende Sko, de morede sig begge over de betryggende Udsigter.

Da de skiltes sagde Karen. Om jeg skjuler noget for dig — —.

Holger saa hende forskende ind i Øjnene. Kan du ikke betro dig til mig? Du skal ikke være bange for, at jeg svigter dig.

Engang i Morgen vil du vide alt, indtil da, vil jeg helst have Opsættelse, jeg er saa underlig ude af Ligevægt i Aften.

Holger sov meget lidt den Nat, hvad kunde det dog være med Karen, selv hans Mor havde bemærket det dulgte i hendes Væsen.

Næste Dag var det Juleaftensdag, man var parat til Modtagelsen af Gæsterne, det var heller ikke for tidligt, allerede hørtes en Bil køre op foran Døren. Holgers Forældre var gaaet ud for at modtage Gæsterne, selv smuttede han ud i Køkkenet.

Karen havde pyntet sig og saa henrivende ud i sin hvide Kittel. Men der var noget febrilsk i hendes Væsen, som ængstede Kæresten. Bedre blev det ikke da hun sled sig ud af hans Arme, rev Køkkendøren op og styrtede sig om Halsen paa den indtrædende Gæst. Far, Far, jublede hun; ved dette Udraab, klarede det op i den forbløffede Holgers Ansigt.

Allerførst maa jeg gøre en Undskyldning for den Rolle eller Komedie, min Datter har spillet her i Hjemmet.

Ingen Forseelse, svarede Line sejrsstolt, for jeg har selv gjort det samme, og det har jeg gjort for vor Drengs Skyld, han er jo det reneste Guld, som vi ejer, men havde de Unge mærket, vi ønskede Forbindelsen, havde det sikkert ikke tiltalt dem, for enkelte Luner finder vi jo altid hos saadanne to Enebørn.

Men hvordan kunde du ane Sammenhængen?

Aa jo, jeg blev snart klart over, at Karen ikke hørte til den almindelige Pigetype, og saa var der en eller anden Lighed, jeg maatte til Bunds i, og ved at rode i gamle Fotografier, fandt jeg et Ungdomsportræt af afdøde Fru Holst og dette viste en slaaende Lighed med Karen.

Desuden mindedes jeg Brevet med hendes brændende Ønske om et Ophold i Thy, som sidste og afgørende Bevis fandt jeg en Dag i Tørvekassen et Brudstykke af et Brev til Karen med Holst's kendte Skrift.

Der findes overhovedet ikke noget, som Line ikke kan hitte ud af, forklarede Niels Hansen stolt til Vennen.

Jamen saa lad os da gratulere baade Dig og de Unge, svarede denne. Der lød en befriende Latter fra de forsamlede, samtidig en hvæsende og spruttende Lyd fra Køkkenet.

Der er noget, der koger over, Karen løb forfjamsket ud.

Du store Kineser, Holger styrtede bag efter, medens Moderen leende bemærkede, at flere Kokke let fordærver Maden.

DU BY —

Digt af Johan Georg Galster (1921)

Du by ved den store og straalende fjord
med smaabitte huse i smaahavers flor!

Din kirke den lyser saa skinnende hvidt
som fyret ved havet, som klinternes kridt.

Saa sagtelig summer din smuldrende støj
af trillende vogne og hamres halløj.

Dit torv er en brolagt og stejl bitte skrænt,
en »Kressjan« staar statu for raadhuset pænt.

Moderne butikker du har paa dit strøg,
hvor kælne smaa købmænd staar halvgemt
bag tøj.

Din pryd er hoteller med letfyldte glas,
herkuliske bøffer og pibeos kras.

Med rotter i kældre, med spurve ved tag
din gæstfrihed kender ej nat eller dag.

Mest elsker du bønder: alt kostbart, man ved,
du prakker dem paa, — deraf selv du blir fed.

Dit byraad, som bor i et formeligt slot,
regerer dig kyndigt og rundhaandet flot.

En styrelse, strengt demokratisk og klog,
som fører dig frejdigt — i frihedens aag.

De vise mænd drømmer om velmagt og sligt,
men bygælden svulmer som drøm eller digt.

I skatterne høje der har du dit ry,
de spørges langt bort som vor stads kykliky.

Højt staar du i kunsten, dit filmens palads
tit løfted din borger til glædens parnas.

Dit sommerteater, har rejsende sagt,
til frydefuldt vanvid dem stundom har bragt.

Og tænk dit orkester, hvor skrædder og smed
med følelse skralrer og tjener derved.

Men skuespil? — dæmpet os dramaet naar
i stalden den skumle bag gæstgiv'rens gaard.

Du ældgamle købstad, beskedent du gror
som evighedsblomsten af bøndernes jord!

Hvor kæmper i oldtid sig skibet fra krat,
der driver paa søen den druknede kat.

Paa bakken bag byen gaar bagerens hors
og nikker til fællen derovre paa Mors.

Kun maagerne kommer i flyvende ridt
og minder om tider, da livet for vidt.

„M. og K. til Jul"

Af A. D. Andersen

KARIN stod netop og skurede Bryggersbordet, da Dyrlægen kom ind og bad om at faa sine Hænder vadsket. »Naa lille Frøken« sagde han, »nu kan De godt sige Farvel til baade Gymnastik, Julebal og Familiefester, i har faaet »Mund- og Klov —« i Besætningen.

»Aa« — det kom som en Klagelyd fra Karin, »er det virkelig sandt?« »Ja vel er det sandt!«

»Mor, har du hørt det?« Karin løb op i Køkkenet og meddelte Moderen den triste Begivenhed, »som om det ikke er kedelig nok ude paa saadan en Gaard, og nu skal vi oven i Købet spærres inde i mindst tre Uger«!

»Tja«, oplyste Dyrlægen, »der staar i Forordningen, at man maa gøre rent første Gang efter tre Ugers Forløb, og inden for dette Tidsrum maa man ikke færdes i offentlige Forsamlinger! Og naar der er gaaet yderlig tre Uger skal der gøres rent igen!«

Otto kom i det samme ind og huggede Yderdøren i efter sig, og saa ud som om han var blevet meget uretfærdigt behandlet.

»Det var ellers en køn een«, vrissede han, »nu skal man have alt det Mas med de syge Køer og Grisene, og saa til at gøre saadan en gammel Stald ren, Puh-ha«.

I den følgende Tid fik Karin og Otto rigtig at mærke hvad det er at være befængt med Kvægpest. En Brevkasse blev slaaet op henne ved Vejen samt et stort Skilt hvorpaa der stod: »Mund- og Klovsyge«. Postbudet maatte ikke komme og alle Mennesker skulde gøres

opmærksom paa at det var forbudt Omraade, paa den anden Side Skiltet. Man skrev Anno 1923 og det var ret ualmindeligt med Mund- og Klovsyge den Gang, og kom Folkene fra saadan en Gaard endelig paa Vejen, gik alle Mennesker udenom i en stor Bue. Otto kørte hver Dag til Mejeriet med Mælken, og Folk flygtede, naar de saa ham, som var han den Onde selv. Karin var en Dag gaaet op til Syersken i Byen for at prøve en ny Kjole, som hun skulde have haft paa til Juleballet. Frk. Jensen havde jo selv ingen klovbærende Dyr, saa Karin mente ikke det gjorde noget; men hvor skulede de allesammen efter hende, og mens hun sad hos Frk. Jensen kom dennes Svigerinde paa Besøg; men ikke saa snart saa hun Karin, før hun smækkede Døren i igen og gik sin Vej.

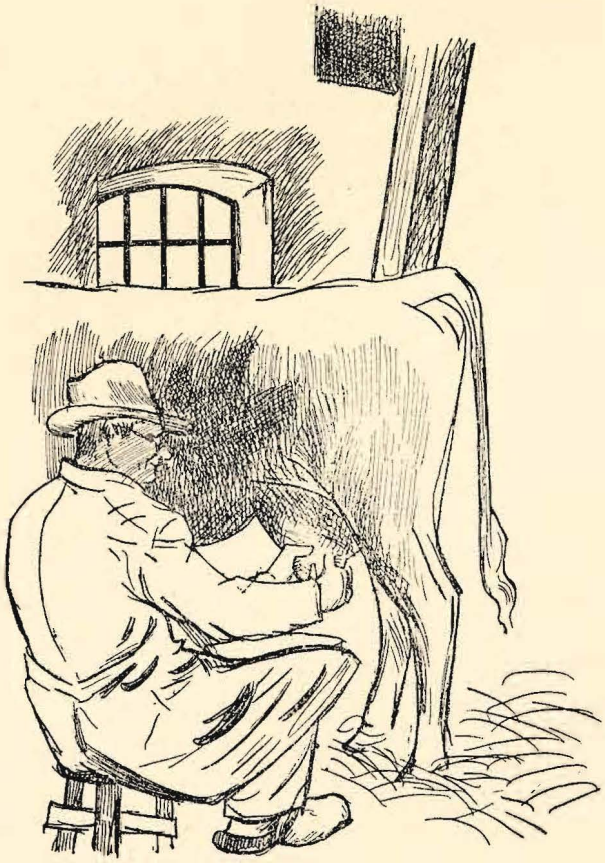

Og saadan var det hele Tiden — og havde det saa endda været paa en anden Aarstid; men nu lige ind under Jul, s e l v e Julen, det var ikke til at bære, ingen Julebal, ingen Familiefester — bare sidde hjemme og kukkelure og vente paa ingenting, aah, det var til at fortvivle over, for Karin var bare atten Aar, og det var ikke de syge Dyr, Forældrenes bekymrede Ansigter eller Hjemmets Besvær, der tyngede hende, det var Forsagelsen af Julens glade Fester. Ikke komme til Julebal 4. Juledag — det som man glædede sig til Maaneder forud. Og Familiefesten 2. Juledag — det var en gammel Tradition, at hele Familien, Tanter, Onkler, Fætre og Kusiner samledes i Karins og Ottos Hjem 2. Juledag, og man havde en dejlig Dag sammen. Sang, Musik, Ordsprogsleg og smaa Optrin, hvor alle var med, fyldte Dagen — og det skulde man ogsaa give afkald paa.

Og med Otto var det ikke stort bedre, han havde glædet sig saa rent utrolig til at være sammen med Mette fra Risgaarden til Juleballet, og nu skulde det forpurres, og han maatte ikke se hende i mindst tre Uger, »pøjt«!

Da udklækkede Karin og Otto i Fællesskab en Plan, en storartet Plan. — De regnede ud, at 3. Juledag var nøjagtig 3 Ugersdagen efter Konstateringen af »Mund- og Klovsygen«, og hvis de nu fik Lov af Far og Mor, kunde de begynde at gøre Stalden ren 2. Juledag fra Morgenstunden og kunde sikkert naa at være færdige 3. Juledag hen paa Eftermiddagen, saa kunde de lige komme med til Juleballet. — Far og Mor var let at overtale, de vilde selv gerne være fri for Indespærringen, og der var ikke noget at sige til, at Børnene gerne vilde sammen med Ungdommen igen.

Alting var parat til Rengøringsprocessen — ude i Hestestalden stod en Sæk med 75 kg dobbelt Soda, Mor havde sendt Bud til Brugsen efter fire nye Skurebørster, med Børster saa stive som Staldkosten, der blev fyret under Gruekedlen hele Dagen, og Karin og Otto skurede og skrubbede —, aldrig havde en pludselig skrabes og skures fint. Karin smilte ved Tanken, sikke fint der blev i Stalden.

Og Otto skurede paa sit Spiletræ, han var ikke saa ferm som Karin; men Tanken om Mette drev ham — holde hendes fine, lille Skikkelse i sine Arme til Juleballet, følge hende hjem, tage om hende igen — saadan —.

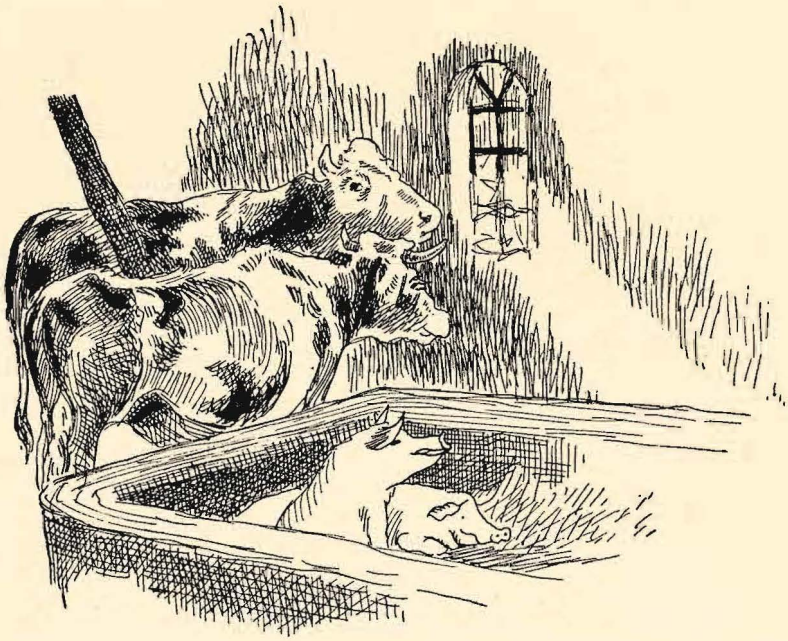

Skurebørste vendt saa ret i Karins Hænder, og aldrig havde Otto haft saadan et gaa paa Mod til sit Arbejde som den Dag. De havde faaet en fremmed Karl til at hjælpe, en modig Mand, som for gode Ord og stor Betaling trodsede baade Forbud og Smittefaren. Bror Alfred, som var 13 Aar, gjorde sammen med Far rent hos Svinene, mugede ud og skrubbede Cementet i koghed Sodavand, gennemskurede det med to stive Staldkoste.

Karin syntes ingen Sag det var mens de var ved Kobaasene, det var værre da de kom ned hvor Kalvene havde staaet, man maatte ligefrem spartle »Klatterne« væk; her havde Kalvene staaet i mere end halvandet Hundrede Aar, vendt deres stædige Bag om mod Spiletræet, og klattet Gang paa Gang, saa der var et tommetykt Lag, og nu skulde det

»Jeg synes du klamrer dig saadan til Pælen Otto, man skulde tro det var en Redningsplanke!« Karin lo til ham, og Otto skyndte sig at skure. — Der var et Par tomme Baase i Stalden og der blev Køer og Kalve flyttet hen, eftersom de kom frem med Rengøringen, men hvor var det beskidt i saadan en gammel Stald med alt det megen Træværk. Det lave Bjælkeloft var fuldstændig gennemsløret af Spindelvæv ned fra Loftet, deres Tid var nu endt, de blev fejet ned saa Støvet føg af dem. Det var hen paa Eftermiddagen, den sparsomme Sol sendte nu sine Straaler gennem een af de smaarudede Vinduer mod Vest, Karin holdt Hvil lidt og betragtede Solbroen, der straalede fra Vinduet og tværs over den smalle Midtergang, og hen over den gamle sortbrogede Ko, — der var Myriader af Støv-

fnug i Broen, puh, saadan var der jo over hele Stalden, det var kun fordi Solen kom med sine Røntgenstraaler at man saa dem saa tydeligt.

»Nej, Goddag Folkens, hvor I dog slider i det!« — Karin og de andre vendte sig mod Døren, og et Smil for over Karins Ansigt.

»Nej, Goddag Søren Vestergaard, du er den bedste af dem allesammen, du kommer i selve Pestens Hule, og du har selv Køer — de andre tør knapt tale med os i Telefonen — og nu er det tredie Gang du kommer og liver op i vores Ensomhed!«

»Ja, jeg synes I kan trænge til lidt Opmuntring; men som du ser ud Frøken Karin, nu skulde den nye Mejerist lige se dig, ja, du behøver saamænd ikke at rødme saa dybt, jeg skal ikke sige mere!«

»Aah, du Snakkemaskine«. Karin slog efter ham med Skurebørsten, saa Sodavandet strittede ham i Øjnene.

Søren Vestergaard gik rundt og saa paa Arbejdet. — Far og Alfred var begyndt at kalke Loft og Vægge, der straalede hvidt og underfuldt eftersom det blev tørt.

»Det er pænt af dig Søren, at du besøger os en Gang imellem sagde Karins Far, det gør helt godt i een, at ikke alle Folk skyer os, og det er dejligt at have trofaste Venner!«

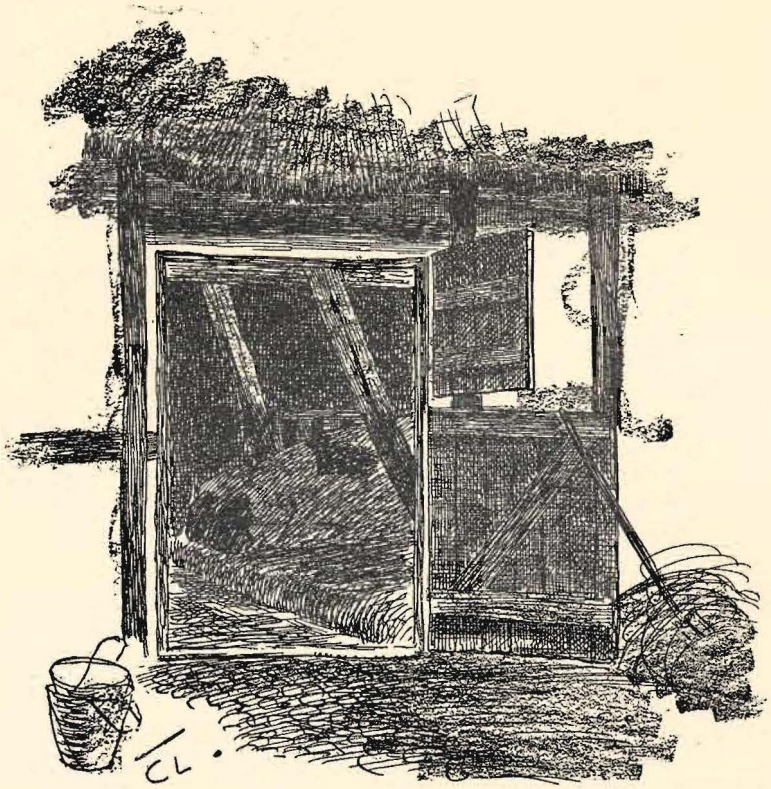

Søren smilede et skævt Smil og bød lidt efter Farvel, det med »Venskabet« ramte en kilden Plet, for de skulde blot vide hvor gerne han selv vilde have Mund- og Klovsyge i sin Besætning, hans Finanser var ærlig talt sløje — og han havde regnet ud, at paa en Gaard som hans vilde det blive femten Hundrede Kr. i Erstatning, og fordi Køerne var syge i en Ugestid og Mælkeydelsen gik ned, var det noget at regne, der døde næsten aldrig en Ko af det, og femten Hundrede Kr., sidste Gang han var her havde han endda været et ekstra »Vend« ude i Stalden, da han gik hjem,

men det havde ikke hjulpet, han var aldrig heldig.

Saa oprandt tredje Juledag. Nu manglede man blot Manden, der skulde »syne« Arbejdet, tage det »god« og sprøjte i Lysolvædske. Til daglig var han blot Vejmand; men nu havde han faaet »Jobbet« at blive »Tilsynsførende« ved Rensningsprocessen i »Mund- og Klovesygebesætninger«. Ansat af Staten og i Kraft deraf kgl. Embedsmand, viste han sommetider sin Myndighed ved at kassere Arbejdet.

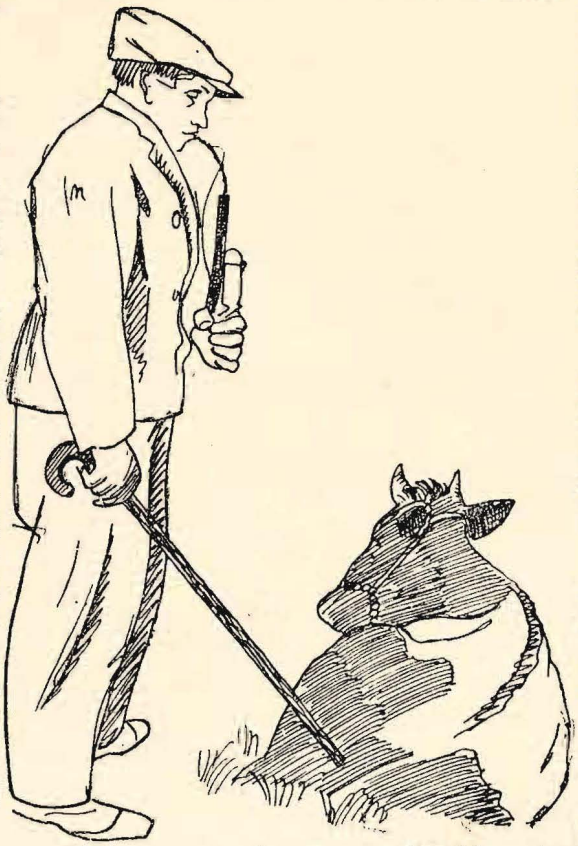

Karin og Otto rystede for at det skulde blive kasseret; men Mor var mere rolig, hun bød ham Frokost først, trakterede ham med stærk Kaffe og sine store porøse hjemmebagte Boller med Mejerismør, hjemmelavet Rullepølse, Leverpostej med Sky, Grisesylte og kold Mørbrad med Svedsker, og tilsidst en Skaal med Mors uforlignelige, haandtrillede Vanillekranse, lækre og sprøde — og hvordan skulle en Vejmand kunne staa for det? Han kiggede lidt rundt ude i Stalden, rynkede Brynene, satte saa Fingeren paa en mørk Plet i Spilebommen, men opdagede at det var en Knast. Han saa med Kendermine op paa Loftet; men det var saa hvidt som selve Julesneen.

Tilsidst gik han rundt i Svinestien, snusede behageligt den friske Kalklugt ind, strøg med Fingeren hist og her og skrabede med Foden her, nej sandelig, »Den Tilsynsførende« havde intet at udsætte, og han tog fat paa at oversprøjte det hele med fortyndet Lysol.

Otto havde fløjtet paa Morgenstunden, — Køerne var nu over det værste med Sygdommen, Stalden var skinnende ren, nu skulde han selv paa Mejeriet i Bad — og saa til Fest — Mette, Mette, dejlige Pige, det var i Grunden herligt at være til.

Hen paa Eftermiddagen ringede Telefonen, det var tilfældigvis Otto, der tog den, og han hørte Mettes Stemme:

»Aah, Otto«, sagde hun næsten grædende, »vi har faaet Mund- og Klovsyge«. Dyrlægen har lige været her«!

»Saa for Søren, og jeg har glædet mig saa rent utrolig til i Aften, saa kommer du altsaa ikke Mette? Det var da pokkers — —«.

»Nej, det gør jeg altsaa ikke Otto«, Mettes Stemme lød ynkelig. »Saa gaar der tre Uger endnu inden vi ser hinanden!« sagde Otto mørkt.

»Forbistret osse« — Otto hængte Røret paa, nu brød han sig aldeles ikke om at komme til Julebal i Aften, ikke Tale om, og nu skulde han vente endnu tre Uger med at se Mette. Endnu engang kimede Telefonen, Otto tog den, det var Søren Vestergaard: »Jeg tror vi har faaet Mund- og Klovsyge« sagde han; men hans Stemme lød, som om han var blevet udnævnt til Ridder af Dannebrog, de to øverste Køer savler og har Blæner paa Tungen, jeg har sendt Bud efter Dyrlægen!« Naa, Otto var ligeglad, de maatte da godt have det for ham, hele Sognet maatte faa M. K., bare ikke Bisgaarden. »Ja, nu kommer du vel om og besøger os, Otto, nu er der jo ingenting i

Vejen for at du maa komme her!« — »Hvad siger du?« Otto raabte ind i Tragten, »det havde jeg slet ikke tænkt paa, ja vist maa jeg besøge Jer, nu er vi jo under samme Lov, du er en Knop Søren, Tak fordi du sagde det!« Og han smeldede Røret paa, — nu vidste han hvad han vilde — til Bisgaarden i Aften paa Besøg — han skulde nok hitte sig et daarligt Ben eller en Taa til Undskyldning for Ballet. »Mette, dejlige Pige, du er bedre end alle Sognets Juleballer tilsammen«, og Otto fløjtede med fornyet Kraft!

Jul i Barndomshjemmet

Melodi: Skamlingsbanken.

Hist hvor Rosen blomstrer i en lille Have,
og hvor Hyld og Pil idyllisk vokser frem,
hvor min kære Moder lærte mig at stave,
findes lunt i Læ mit gamle Barndomshjem.
Skønt det ligger mange lange Aar tilbage,
at jeg sa'e »Farvel« og rejste udenlands,
husker jeg endnu de glade Ungdomsdage,
og det hele staar for mig i Mindets Glans.
Barndomstiden vil jeg aldrig kunne glemme,
og jeg er til Stadighed en fremmed Fugl.
Det er i det skønne Thy, jeg hører hjemme,
og det føler jeg især, naar det er Jul.

Jeg kan særlig huske Lillejuledagen,
naar i Sne vi slæbte Juletræet hjem.
Vi gik allesammen ivrigt op i Sagen:
Glimmer, Hjerter, Flag og Vat blev fundet frem.
Alle Kræmmerhusene blev fyldt til Randen.
Der var Nødder — der var ogsaa Slikkeri.
Hele Huset vented' spændt paa Julemanden.
Bare han dog ikke gik vor Dør forbi.
Der blev bagt og braset ude ved Komfuret.
Vi fik Sigtebrød og rigeligt med Sul,
men vi glemte heller ikke Kreaturet:
Vore Husdyr skulde mærke, det var Jul.

Fader tændte Lysene paa Juletræet,
mens vi andre aabned' Døren lidt paa klem,
og han læste op med Lillebror paa Knæet,
og vi sang: »Et Barn er født i Bethlehem«.
Kirkeklokken kunde høres i det fjerne,
naar ved Aftenstid den kimed' Julen ind.
Vore Barneøjne straaled' som en Stjerne,
og vi mærked' Julestemning i vort Sind.
Mine Tanker iler tit til Barndomshjemmet,
hvor jeg legede med Sand og Løbehjul.
Jeg vil alle Tider føle mig som fremmed,
og det melder sig især, naar det er Jul.

Georg Hansen,
Tøving, Sdr. Dalby, Mors.

DEN FORSVUNDNE

Herregaard

Virkligheds-Eventyr af Ole Bang

DET var i Mørkningens Timer. Vinterstormen buldrede i Skorstenene, hylede gennem Dørsprækker og fo'r med hidsige Kast mod Vinduerne, saa Børnene — som sad og tegnede Fugle i Rudernes Dug — blev lidt bange, for nu faldt Aftenmørket ogsaa raskt paa.

Men der blev ikke straks tændt Lys, for Lys er som andet bleven dyrt. Far og Mor sad ved Kakkelovnen og talte om, at nu var det jo som i gamle Dage, da man hyggede sig sammen om den store Bilæggerovn, snakkede om nyt og gammelt, Alvor og Gammen, fortalte Historier — — Aa ja, de kære Mørkningsstunder! Minderne lister frem, Minder fra deres egen Barndom, da de sad hos Far og Mor, og Bedstefar fortalte Eventyr —.

»Hvilke Eventyr?« spurgte Børnene og nærmede sig. »Aa Far — kan Du ingen? Fortæl«.

»Aa ja — fortæl!« istemte Karlen og Drengen som er kommet ind.

»Hm — ja, naar I saa gerne vil, saa skal jeg forsøge. Men de rigtige Eventyr kan jeg nok ikke fortælle, og de bedste Eventyr kan I selv opleve. Jo, I kan saa. Se Morgenrøden og Aftenrøden! Intet Fepallads eller Eventyrslot i Bøgerne har en saadan Herlighed, eller kan saaledes faa Hjertet til at banke af Fryd og Paradislængsel.

Se paa Stjernerne — se og tænk! I har jo allerede hørt og læst en Del om Sol, Maane og Stjerner og ved, at vor lille Jord er en Ubetydelighed mellem alle de Millioner af Kloder, som vi skimter i den bundløse Uendelighed.

Lyt til Fuglesangen og Eders egen og andres dejlige Sangstemmer! Og alle Kunstens og Naturens Toner!

Og — læg Jer ned i Græsset en Sommerdag og betragt — blot en Kvadrat Meter: se hvilken Mangfoldighed af Planter!

Og se hvilken Vrimmel af travle levende Dyr! Se og tænk, — og I vil føle Eder hensat i en uigennemtrængelig Urskov med en vrimlende Bestand af de mest fantastiske Skabninger. I vil da sande med mig, at det er som et Eventyr — et af de gode, skønne og lærerige.

Og saaledes er Livet fuldt af de dejligste Eventyr.

Tænk paa vore Forfædre, Naturfolkene, der boede i Jordhuler, og havde ikke andet at værge sig med end Sten bunden paa en Gren, — sammenlign det med Eders hyggelige Hjem og alle Nutidsforhold, — er det ikke et Eventyr?

Og selve Livet er det største og underfuldeste Eventyr, som vi maa takke for hver eneste Dag. —

Men jeg snakker Tiden hen og glemmer, at det er mig, der skal fortælle et Eventyr?

Naa — vil I saa brede Vingerne og flyve med ud i den vide Verden, — ud i Klitterne! Derude er Naturen et vældigt Eventyr i vilde fantastiske Træk.

Vi ser de mægtige Sandbjerge og de vide, lyng- og risklædte Sletter; vi hører Havet dundre der langt vestude, og en enlig Fugls vemodige Skrig, ellers intet. Vi er ude i den store Ensomhed, den store, vemodige Tomhed — som i et Trolde-Rige, hvor en sær, højtidelig Stemning løfter Fantasiens Vinger,

Han hed Høg. Og hans Borg paa Holmen i Søen blev derfor kaldt Høgholm.

Samme Herremand var Enkemand; han havde 3 Børn, en Søn og to Døtre, hvoraf den ældste — Kjersten, hed hun — var »gode Venner« med en Bondekarl fra Jannerup; han hed Harald og tjente paa Høgholm.

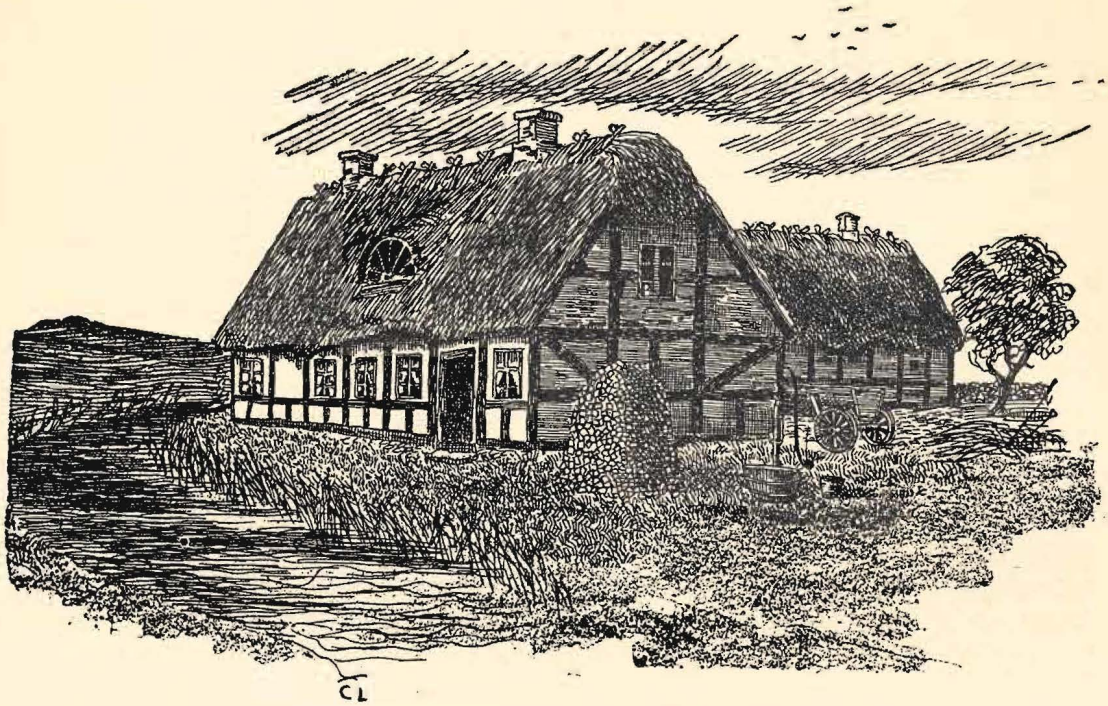

saa Tanken flyver ud i Tid og Rum, — tilbage til Tiden — før Flyvesandet kom —, da Landet her var Skov og Eng, frodige Marker og herlige Søer og Fjorde; og her var Huse og Gaarde som andetsteds.

Menneskene maatte flygte for Flyvesandet; mange Bygninger blev flyttet længere ind i Landet, men mange blev ogsaa staaende og staar — eller ligger — endnu, dækket og vel mest knust af de uhyre Bakker og Bjerge af Flyvesand. —

Se derhenne — en vældig Dynge Klitbakker midt inde i en stor Slette. En Herregaard midt i en Sø? Tror I ikke? Bygningerne er tilføgne af Sand, og Søen blev fyldt af det samme Trolde-Pulver.

Der boede en Gang en stor Herremand.

Da den strenge Hr. Høg opdagede, at hans Datter og Harald var Kærester, blev han lynende vred og — jog Karlen væk øjeblikkelig.

Men et Par Aftener efter fik han opsnuset, at de to unge mødtes nu og da i en nærliggende Skov. Der satte han saa et Par haandfaste Karle paa Vagt, og Aftenen efter fangedes Kærestefolkene. Harald blev sat ned i et underjordisk Fængsel, og Kjersten blev laaset inde i sit Kammer.

Se saa, — nu fik den grumme Fader da Has paa dette Kæresteri. Nej, Kjersten skulde have Svend, Herremandens Søn paa Faddersbøl. Det havde baade Høg og Svends Fader bestemt. Og Svend selv var svært forelsket i den skønne Høgedatter.

Men om Morgenen efter gik baade Kjersten og hendes Kæreste ved deres vante Bestilling som om ingenting var passeret.

Hvorledes var de kommet ud? Ja, den forbavsede Herremand kunde ikke finde anden Mulighed, end at en havde om Natten taget hans Nøgler — som altid laa under hans Hovedpude — og lukket de indespærrede ud. Men det skulde der nok blive sat en Pind for. Om Aftenen, da Kjersten var gaaet ind i sit Kammer, listede hendes Fader til og laasede hendes Dør. Og Harald blev med Magt sat ind i Kælderfængslet, hvorefter Hr. Høg egenhændig laasede Døren.

Hoho — nu skulde de nok blive, hvor de var, indtil han selv lukkede dem ud.

Nøglerne forvarede han i Sengen under sit Leje, — dér kunde ingen tage dem, selv om han sov aldrig saa fast. —

Men hvor blev han dog forbavset og forfærdet, da han næste Morgen kom op og saa baade Kjersten og hendes Kæreste staa ude i Gaarden og tale sammen — nok saa glade.

Da blev den onde Herremand næsten syg af Vrede og — Skræk. Jo, for der maatte da være Trolddom og Djævels Kunster med i Spillet. Hvordan var de to ellers kommen ud? Ja — hvordan? spørger I, — jeg maa bekende, at jeg ved det ikke. Men — man ymtede nok ellers om, at Haralds Moder fra Jannerup kunde meget mere end baade Fadervor og Trosbekendelse. Eller — hvem ved, om ikke Vang Smed havde lavet Nøgler efter Herremandens. Naa — jeg siger ingenting. Men ilde tilmode var Herremanden. Og naar han af en eller anden Grund rasede, skulde han have nogen at slaa paa, det kunde linde. Karlene og Bønderne turde han ikke binde an med, da han selv var en lille svag Mand. Men han havde en gammel Røgter, ham kunde han knøvle. Og den gamle Røgter vidste, at det hjalp ikke at sætte sig til Modværge, naar »Naadigherren« kom ansættende med hævet Stok og rallede »Ah—r« af bare Raseri; saa bøjede Røgteren sig, stillede sig an ligesom Drengene, naar de springer over hinanden. Og saa lod Hr. Høg Stokken springe paa den arme Røgter, saa længe han orkede, og naar Kræfterne tilsidst svigtede, saa han ikke kunde svinge Stokken længere, og han saa leende Ansigter i Luger og halvaabne Døre, og — Røgteren stod lige rolig og spurgte:

»Er vi allerede færdig?«

Saa sank Herremanden til Jorden, helt forstyrret af Raseri, og skraalede hæst:

»Ah—r—r!«

Han vidste ikke, at Røgteren havde en udstoppet Pose fra Nakken til Sædet — under sit Tøj.

— — —

Men nu — da Hr. Høg ikke kunde holde Datteren og hendes Kjæreste indespærrede — sendte han Bud til den unge Hr. Svend paa Faddersbøl, at nu skulde han hente Kjersten, om han vilde have hende.

Ja, det vilde den adelige Ungersvend hellere end gerne. Men da han og et prægtigt Følge kom til Høgholm, var baade Harald og Kjersten forsvunden.

Og det var værre for Hr. Høg, at hans to andre Børn, en Pige paa 14 Aar og en Søn paa 12, ogsaa var borte. Han holdt jo dog trods alt, af sine Børn. Dyrene holder jo ogsaa af deres Unger.

At Kjersten var flygtet med Harald til hans Hjem i Jannerup, var man vis nok paa, men ingen vovede at rejse dertil i fjendtlig Hensigt, da alle vidste, at Haralds Moder ikke var til at spøge med.

Nej — lad hende, den formastelige Tøs sejle sin egen Sø, rallede Herremanden. Men de to mindre Børn, — dem vilde han have tilbage med List eller Magt, og — alle blev sendt af Sted for at finde dem og skaffe dem tilbage. Han lovede Folkene, at de skulde blive hængt, hver eneste Kæft, hvis de ikke bragte Børnene tilbage.

Da det blev Aften og Mørket faldt paa, blev Herremanden bange for, at han havde lovet for meget, for hvis nu Folkene ikke kunde finde Børnene, saa turde de maaske

ikke komme tilbage af Frygt for at blive hængt.

Og her gik han ene — og Natten stod for!

Ah—rr—, det var til at gaa fra Forstanden af.

Han hørte en Lyd — som om én kom gaaende. Og Mennesket — Haralds Moder fra Jannerup — kom lige ind i Herremandens Stue.

Hun vendte sig og udbrød:

»Forband ikke! Forbandelsen rammer Eder selv —!«

Da hun var borte, skravlede Herremanden i Seng, og der blev han de første Uger.

— — —

Siden Høgs Hustru døde for flere Aar siden, havde der ikke været godt at være paa Høgholm.

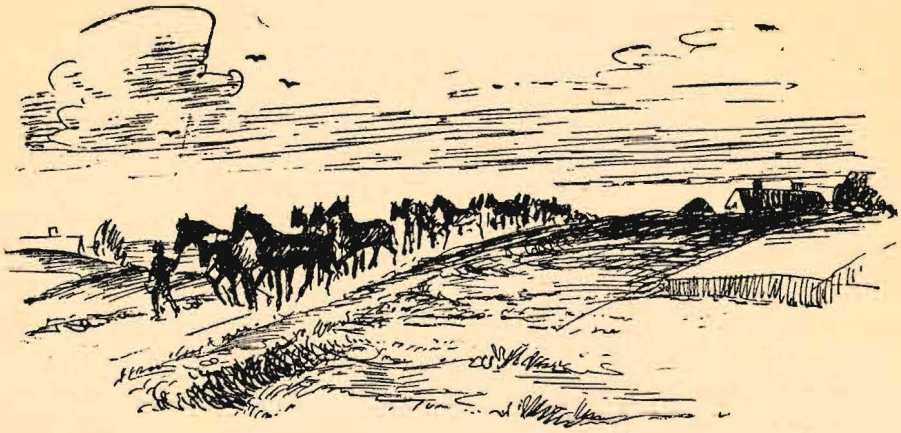

»Hvad vil Du?« brød han løs.

»Jeg kommer for at byde Eder til Bryllup. Min Søn og Eders Datter skal ægtevies for Gud og Mennesker i Overmorgen«.

»Rejs ad H— til, din fule Kælling!« rasede Høgen. »Er — Børnene der —?«

»Eders to mindre Børn er ogsaa hos os«, svarede hun. »Men de vil nok følge Eder hjem, naar Brylluppet er tilside«.

»Ud med sig!« skreg han i ustyrlig Vrede og sprang mod hende, »jeg skal lade Dig piske — av! Ah—rrr« — rallede han og tumlede om paa Gulvet.

Kvinden havde tilsyneladende kun givet ham et lille Puf. Hun sagde beklagende:

»Aa — rørte jeg for haardt ved Naadigherren — sølle Skravl! I er saa ilter; I skulde immer tage det mere — saadan med Ro. Jeg skal gerne gaa min Vej, nu da jeg har udrettet mit Ærinde. Vi venter Eder saa i Overmorgen til Eders kære Datters og min Søns Bryllup —«.

»Ah—rr—, Forbandelse — —« hvæsede han efter hende.

Efterhaanden som den ældste Datter, Kjersten kom til Skelsaar og Alder, blev hun dog som Gaardens gode Aand, og mildnede ofte sin Faders haarde Sind og Urimelighed overfor hans Undergivne.

Men nu, da hun var borte, blev Livet utaaleligt i det gamle Herresæde. Paa en Maade var det et Held for Folkene, at Herren maatte holde sig inde i den første Tid efter Haralds Moders Besøg. De holdt sig saa vidt muligt paa Afstand fra ham, thi han kunde ikke lade være med at losse alt det onde, han var ladet med, over paa dem, der var i Nærheden.

Hans Umedgørlighed blev værre og værre. Da han igen kom til at skravle omkring i Gaard og Mark, løb den ene af Folkene efter den anden, indtil han kun havde en gammel Kokkepige og den gamle Røgter tilbage. Mærkelig nok: den gamle Røgter fik nu aldrig Tærsk af Herremandens Stok. —

Alt syntes nu at rejse sig mod den stridige Herremand. Var det Forbandelsen, der faldt over ham selv?

Ogsaa den ydre Natur rejste sig mod ham. Flyvesandet var i de senere Aar naaet langt ind over de vestjyske Egne, og i en Række stormfulde Efteraarsdage havde Sandflugten raset i den Grad, at alle Godsets Enge og Marker — og Søen med — og ind til Gaarden var kvalt og dækket af alenhøjt Flyvesand. Det kunde ikke betale sig at flytte Bygningerne, thi sandsynligvis vilde Sandet i Løbet af den nærmeste Fremtid ødelægge Gaardens hele Tilliggende.

Indtægterne sank med rivende Hast. Nogle Kreaturer og Faar blev solgt, nogle blev slagtet og andre døde.

Saa gik Kokkepigen sin Vej, da hun blev skældt ud for, at Maden var for daarlig, — af den Grund at der intet var at lave ordentlig Mad af.

Nu var Stillingen fortvivlet. Den gamle Røgter blev, da han ikke vidste, hvor han skulde gaa hen. Han gik og puslede omkring og hjalp sin gnavne Husbond med hvad han kunde.

— — —

Det var Lille-Juledag.

Høg sad med Haanden under Kind og grublede i mørk Fortvivlelse. Nu havde han knap Brød i Huset til Juleaften.

»Jeg er forbandet«, mumlede han. Hans Tanker flagrede fortvivlet omkring i Fortvivlens Mørke og Selvmordstanker kom snigende.

Da lagde der sig to bløde Arme om hans Hals og en Barnemund hviskede ved hans Kind:

»Far! Maa vi være hos Dig i Julen?«

Høg saa op, skræmt, forbauset, forvildet. Det var hans lille Datter, der stod hos ham. Og i Døren stod hendes Broder. De saa lidt sky paa deres haarde Fader. Det lod ogsaa til, at han vilde springe op i Vrede, men — saa sank hans Hoved ned paa hans Bryst og — hvem skulde have troet det — den haarde Mand rystede som i stærk Hulken, og Taarer dryppede fra hans Øjne.

Da han blev Herre over sin Bevægelse, strøg han Datteren paa hendes Kind og mumlede noget, der nok skulde være en Tak. Men saa sagde han saa uendelig sørgmodig, idet han skød hende fra sig:

»Gaa Børn! Jeg — jeg — har ingen Ting«.

Han sank sammen og skjulte Ansigtet i sine Hænder, — som om han skammede sig for sine egne Børn.

Men Pigen blev staaende, og hun sagde:

»Nej, Fader, — vi maa nok blive hos Dig i Julen. Jeg skal nok finde noget, jeg kan lave Julemad af til Dig — til os«.

Hun kyssede ham paa Kinden, og saa gik hun og hendes Broder ind. Lidt efter kom de ind i Køkkenet, bærende en med Fødevarer fyldt Kasse, som de skjulte, for at deres Fader ikke straks skulde se, hvad de bragte.

De to unge lykkelige Ægtefolk i Jannerup, Harald og Kjersten — og hendes to mindre Søskende —, havde stadig i al Hemmelighed holdt sig a jour med »den gamle« og hans Forhold. Nu vidste de, at det var paa det yderste med ham. Han skulde ikke lide Nød, allermindst i Juletiden. De havde da kørt Børnene og en god Del Fødevarer ud til Høgholm. —

Den fordum saa storagtige Herremand var grundig ydmyget. Han spurgte aldrig om, hvor al den gode Julemad kom fra, — han kunde jo tænke det. Han snakkede i det hele ikke synderligt, sad stille grublende eller listede omkring, resignerende, altopgivende. Nu og da strøg han Børnene paa Kinden, — der kom Taarer i hans Øjne og han vendte sig bort. Børnenes Passiar kunde dog en Gang imellem lokke et vemodigt Smil frem i hans Ansigt.

For Børnene blev det jo en kedelig Jul, men de holdt ud. Drengen var et Par Gange i Jannerup for at fortælle, hvorledes Sagerne stod. Af disse Beretninger skønnede Harald og Kjersten, at nu maatte der gøres noget — nu var der Haab om, at Forsoning kunde lykkes.

— — —

Den sidste Dag i det gamle Aar kørte

Kjersten ud til Høgholm. Broen over Søen til Gaarden var raadnet og falden sammen, men det var ligegyldigt — der kunde køres udenom og lige ind i Gaarden, da Flyvesandet havde fyldt Søen.

Kjersten blev greben af dyb Sorg ved at se sit gamle Hjem med de herlige Omgivelser saa frygtelig forvandlet. Og endnu mere bevæget blev hun ved at se sin dybt nedbøjede Fader. Dybt rørt omfavnede de to hinanden; deres Taarer flød, men kun enkelte hviskende Ord kom ud af deres Mund.

Han fulgte hende taus og uden Forklaring ud til Vognen. Han forstod hendes Besøg og alt saa saare godt ud.

Meget var klaret for ham i den sidste Tid.

Efter at der var lovet den gamle Røgter, at der skulde komme Folk til at hjælpe ham at ordne og styre den reducerede Ejendom, kørte de til Jannerup.

Harald stod ude og tog imod dem.

Der blev ingen stormende Forsonings-Scener, men ydmyg og ærlig Bøn om Tilgivelse stod at læse i Kjerstens og hendes Mands Øjne — og i den gamle Herremands. Han mælede stille:

»Maa jeg — blive hos Jer, Børn?« Da lød et enstemmigt og glædefyldt Ja.

Altid havde Harald og Kjersten levet lykkeligt med hinanden, men alligevel havde de ikke haft en saa lykkelig Aften som denne Nytaarsaften. Nu maatte det gamle synke bort; nu kom et nyt Aar, en ny Tids Morgenrøde straalede dem i Møde. Og alle sang de glade Nytaarssalmer.

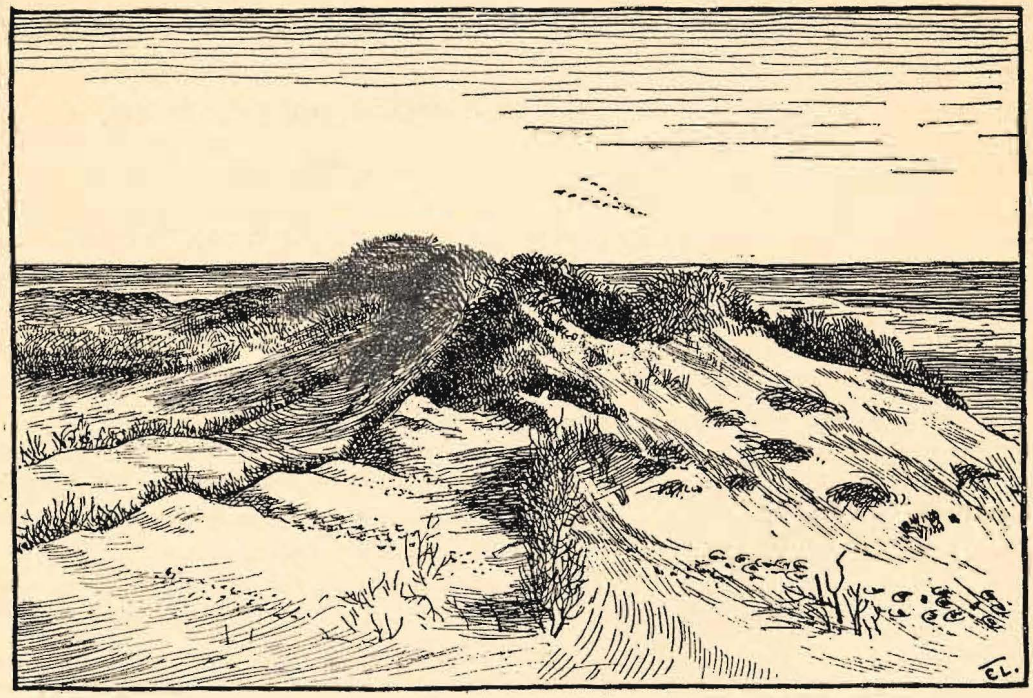

— — —

Da gamle Høg lagde sig i en god, varm Seng, foldede han som aldrig før sine Hænder og i en overvældende Taknemlighedsfølelse hviskede han:

»Kærlighed var stærkere end min Synd og — Forbandelsen —!«

Og Børnene jublede, — de syntes, at det hele var som et Eventyr.

Og er det ikke ogsaa eventyrligt, at den gamle Herregaard er forsvunden, dækket af vældig høje Klitbakker.

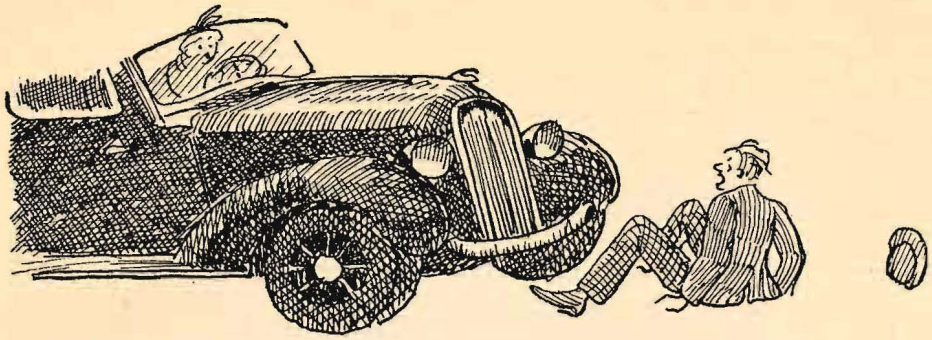

EN JULEDRØM

AF „KAISE"

VI havde faaet en dejlig Bil, som vi alle, dog i Særdeleshed min Mand, var meget glade for.

Min Mand kunde li' at køre sin Bil, saa vi tog mange nyttige og unyttige Ture, som efterhaanden resulterede i, at jeg fik en ubændig Lyst til ogsaa at sidde ved Rattet, og det viste sig, at min Mand stillede sig meget forstaaende overfor mit Ønske...

Kort Tid derefter havde jeg bestaaet Køreprøven, og jeg kom glædesstraalende hjem og viste stolt mit Kørekort.

Allerede faa Dage derefter fik jeg Lejlighed til at vise, hvad jeg duede til. Min Mand skulde til Thisted, og jeg fik Lov til at køre Bilen. Selvfølgelig besluttede jeg at køre meget langsomt og forsigtig; men den gik ikke, det varede ikke lang Tid, inden Manden bemærkede: — »Jeg fortryder, at jeg ikke tog med Slæberen, saa var jeg trods alt, kommet derud noget før«. Ja, saa — saa maatte jeg jo til at sætte Farten op, og nu gik det med susende Fart over Stok og Sten.

Min Mand sad tavs i nogen Tid, saa begyndte han at røre paa sig, og endelig sa' han: »Du kører godt, »lille« Mor, ja, ligefrem storartet; men du har vel ikke noget imod at standse og lad mig komme af, jeg foretrækker at gaa!« Jeg var nærved at synes, at det ikke var saa morsomt at sidde ved Rattet; men, tænkte jeg, det gaar nok med Tiden, der skal Øvelse til som med alt andet.

Senere paa Sommeren tog vi en rigtig Langtur; da vi var kommet til Lillebæltsbroen, vilde min Mand af for at beundre den smukke Udsigt, jeg foretrak at blive siddende paa min Plads som Chauffør; men pludselig begyndte Vognen mindsanten at gaa, og i min store Befippelse traadte jeg forkert, ga' den Gas, saa den sprang frem og var nærved at køre min Mand ned... Jeg tør nok mildt antyde, at først blev min Mand forskrækket og dernæst rigtig gammeldags gal i Hovedet...

Der blev paa Stedet sat en Standret, og Ordrene lød saaledes: »Du kører som en Idiot, og Følgen deraf fratages du dit Kørekort foreløbig!« Nu forsøgte jeg at forsvare mig, og jeg sa' derfor ganske spagfærdig: »Behøvede du nu ogsaa at stille dig an lige foran Bilen?«

Men det blev meget unaadigt optaget, og nu fik han tilmed den Opfattelse, at jeg fuldstændig manglede Anger og Syndsforstaaelse, saa Dommen blev straks forhøjet til Fratagning af Kørekortet for Livstid!

Dommen blev modtaget, og jeg lovede al-

drig mere at vilde køre Bil og takkede tilmed, for jeg følte oprigtigt, at som Chauffør, duede jeg ikke...

Der gik nogle Aar, og jeg havde holdt mit Løfte, og som Tiden gik, glemte jeg helt, hvordan man overhovedet skulde kunne starte en Vogn.

Det var Lillejuleaften — det havde været en anstrengende Dag som i de allerfleste Hjem, og vi var endelig allesammen, Børnene, min Mand og jeg selv gaaet til Ro og var faldet hurtigt i Søvn; men jeg husker endnu den Dag i Dag, hvad jeg drømte den Nat...

Jeg drømte, at jeg stod ganske ene i denne Verden, ingen Mand — ingen Børn — ingen Venner og helt ene i Huset; men Bil, det havde jeg, og nu skulde den ud paa Farten, og der var jo ingen andre end mig selv til at køre den, saa jeg satte mig med stor Bekymring ind i Vognen og forsøgte at starte; men den rørte sig ikke, jeg prøvede efterhaanden alt og opførte tilsidst ligefrem en hel Stepning for at finde Selvstarteren; men alt forgæves... Nu begyndte jeg at føle mig ilde tilpas og haabede inderligt, at den vilde komme i Gang, og samtidig ønskede jeg, at den ikke vilde.

Endelig kom der Liv, en Brummen som Torden, der nærmer sig, og Lyden blev højere og højere, og jeg Stakkel blev mere og mere angst, da det faldt mig for, at Lyden ikke kom fra Selvstarteren, mit Hjerte begyndte at hamre og Angstens Sved løb i stride Strømme, men da Spektaklet var paa det højeste og jeg en Besvimelse nær — vaagnede jeg.

I første Øjeblik anede jeg ikke, hvor jeg var; men lidt efter lidt blev jeg klar over, at jeg laa i min Seng, og saa til min store Forletning, at det hele havde været en Drøm; men hvad var det, Lyden var der stadigvæk; jeg drejede Hovedet og opdagede, hvor den kom fra, der laa jo min Ægtefælle og snorkede! Jeg rørte lidt ved ham, og saa blev der Stilhed, og nu opfangede mine Øren mange Aandedrag fra smaa søde Liv rundt omkring os, nej, jeg var Gud ske Lov og Tak ikke ene i denne Verden... Alt var saare godt... En vidunderlig Julefred kom ind i mit Sind og mit Hjerte fyldtes med Glæde og Taknemmelighed.

Jeg lovede mig selv at ville gøre alt, for at alle mine kære kunde faa en rigtig glædelig og velsignet Julefest.

Saa puttede jeg min Haand ind i min kære Mands store, faste — og sov lykkelig videre.

OVE SØ

Lidt om Fuglelivet

Af GEORG HANSEN

Hvad var vel i Verden vort fattige Liv
med al dets fortærende Tant,
om ikke en Plet med en Dal og lidt Siv
vort Hjerte i Skælvinger bandt!

Aakjær.

OVE SØ — Thylands længste og største Indvand — er et sandt Eldorado for Maager og Vadefugle, og dette Fugleparadis er i høj Grad et Besøg værd for den, der har Blik og Gehør for den vilde Fauna, og for en Ornitolog er det især interessant at staa i Skovbrynet med en Kikkert og studere det dramatiske Sceneri, der udfolder sig frit en tidlig Morgen, naar »alt er roligt i Sjipkapasset«.

Ude paa Holmen, hvor Maagekolonien har Rede ved Rede, er der en Staahej af den anden Verden. Der skriges og skraales og laves et øredøvende Spektakel. Hvis man vover sig ind paa *Hættemaagens* Enemærker i Yngletiden, er den meget nærgaaende i sin Harme. Den styrter sig i fuld Fart lige ned i Hovedet paa den fremmede, og den giver ogsaa paa anden Maade et rammende synligt og ubehageligt Udtryk for sin ophøjede Foragt overfor det frække Menneske. Den lader det nemlig regne med mere end Skældsord. En Del af Maagernes Æg bliver samlet ind, idet man sejler ud til Redepladserne og vader rundt i Rørskovens Vildnis. I visse Tilfælde betjener man sig af en lang Bambusstang, der i Spidsen er forsynet med et Net. Æggene regnes for at være en stor Lækkerbidsken, thi Maageæg — det er Mad.

Af Ænder forekommer der en Snes forskellige Arter, som det i adskillige Tilfælde kan være ret vanskeligt at holde ude fra hinanden, naar man ser Fuglene paa Afstand. Dette gælder dog ikke, hvis man er fuglekyndig. I saa Fald kan man nemlig gøre det med et halvt Øje.

Den mest talrigt repræsenterede And, *Graaanden*, der yngler i Omegnen, søger straks efter Udrugningen ned til Søen med sine dunklædte Ællinger. Det sker som Regel ved Midnatstide. Som bekendt er det Vildanden, der er Primadonna i Kaalunds Børnefabel »Den dræbte And«, der munder ud i den hjertegribende Strofe: »O, har du en Moder, da skøn derpaa!«

Gravanden, der som Navnet antyder, ruger i selvlavede Huller ind i en Skrænt eller i forladte Rævegrave, vender tilbage til den samme Redeplads Aar efter Aar. Hannen er let at kende, fordi den ved Roden af Næbet har en rød Fedtpukkel.

Af de mere sjældne Moseænder kan bl. a. nævnes *Krikanden* (den mindste), *Skeanden* med det brede Næb og *Pibeanden*, ogsaa kaldet Brunnakke. Den sidstnævnte er fundet ynglende i en mindre Fyrreplantage paa en Sandbanke i det vestlige Thy. Æggene havde en stærk Glans, der ledte Tanken hen paa Fugleæg i Troperne.

Lappedykkeren holder til paa aabent Vand,

men lige saa snart den bare aner en Fare, dykker den øjeblikkelig ned i Dybet. Lidt senere stikker den forsigtigt Hovedet og Halsen op som Periskopet paa en Undervandsbaad og ser sig spejdende omkring til alle Sider, mens den drejer Hovedet en Omgang rundt. Dens Rede ser ud til at flyde, men ved nærmere Eftersyn vil man opdage, at den naar helt ned til Bunden. Den kan være over een Meter høj. Den øverste Del af Stabelen bestaar af grønt, hvis Gæringsvarme hjælper til ved Udrugningen. Naar den ejendommelige Svømmefugl forlader Reden uden at være skræmt, dækker den omhyggeligt Æggene til med mudrede Plantedele, som den har liggende parat paa Kanten af den fugtige Rede. Det er morsomt at se Ungerne sidde paa Ryggen af de gamle.

Skalleslugeren kan opholde sig under Vand i flere Minutter, naar den jager efter Føde i det vaade Element, og det er uberegneligt, hvor den dukker op. Naar den endelig kommer til Syne, har den paa tværs i Næbbet en sprællende Fisk, som den begynder at fortære, mens Maagerne prøver paa at »hugge«.

Dykændernes Fordøjelsesvædske er saa stærk og deres Kraasemuskulatur saa kraftig, at disse to Makkere ved fælles Hjælp er i Stand til at kunne give en tykvægget Blaamusling med Perlemor paa Indersiden en saadan kemisk og mekanisk Behandling, at der ikke er Skal paa Skal tilbage, naar Fuglene forlader deres Nattesæde. Det kan enhver erfaren Fugleudstopper skrive under paa.

Blishønen med den hvide Hudlap i Panden og de andre Arter af Vandhønsefamilien flyver saa lavt, at Vingerne plasker i Vandspejlet og efterlader en lang, skummende Kølvandsstribe.

Rørhønen er let at kende paa de grønne Ben, den røde Blis og den vippende Hale. Hvis Fuglen bliver meget forskræmt, styrter den paa Hovedet ned i Vandet og løber hen ad Mudderet. Naar den har tilbagelagt en halv Snes Meter, stikker den Næbbet op for at faa Luft, og saa fortsætter den igen sin Amfibieflugt.

Til de mest sjældne Fugle hører *Hejren*, der staar stille som en Pind, mens den stirrer ned i Vandet. Under Flugten er Halsen bøjet som et S, saa Hovedet med de lange Nakkefjer ligger tilbage mellem Skuldrene, og man kan kun se en Del af Næbbet.

Der er længe imellem, at man faar Øje paa *Skovsneppen*, men det hænger maaske sammen med, at den er saa godt camoufleret, og kun rent undtagelsesvis kan man faa et lille Glimt af *Isfuglen*, der sidder paa en Vidjegren og spejder efter Bytte.

Fuglelivet er meget afvekslende paa de forskellige Aarstider. I Æglægningstiden er det de spraglede Fugles Parringsleg, Korsang og Symfoniorkester, der tiltrækker sig Opmærksomheden, hvorimod det efter Udrugningen er Fuglenes Familieliv og den rørende Omsorg for Afkommet, som dominerer Skuepladsen, og den øvrige Tid er det de fremmede Trækfugle, der præger Scenebilledet: Regnspoven, Klyden og Rørhøgen m. fl.

Ove Sø og Omraadet deromkring virker dragende paa enhver, der har Sans for Naturværdier, og allerstærkest gribes man af den særegne Stemning, der hviler over Landskabet i de lyse Nætters Tid, naar det damper fra Mosekonens Bryggekedel. Da kukker Gøgen inde i Taagesløret, da »vrinsker« Bekkasinen, mens den i Zig-zag farer gennem Disen, og da sammensmelter Sang og Kvidren fra et Utal af smaa Fuglestruber til en sød Musik. Da opstaar der rent umiddelbart en højtidelig Følelse i Sindet hos Beskueren. Det skyldes den betagende Harmoni, den maleriske Baggrund og det idylliske Panorama, der paa sit Omraade er helt enestaaende. En fyldestgørende Definition af dette Skønhedsbegreb er det vanskeligt at give; det skal helst opleves — det kan slet ikke beskrives. Man nyder Charmen, men »finder ej tolkende Ord«.

Thisted Blæksprøjte

Ti postbude i Thisted har vundet en »tolver«, det gav 1700 kr. til hver.

— Det var dog en post!

* *

Hurup realskole vil i vinter arrangere et specialkursus i aktietegning.

* *

Elektricitetsværkets kabelbrønd, er det en Elbrønd?

* *

Under det omfattende havnearbejde paa Thisted havn, var der en dykker, der flakkede rundt i nedtrykt tilstand.

* *

Hvad ligner det, at Thisted by holder en ingeniør, som kun er til »stads«?

* *

Om en kendt musiklærerinde i Thisted, skrev bladene fornylig, at hun er en rigtig Cho-pin-up-girl.

* *

Ørelæge Bertelsen vil snart udsende sine erindringer under titlen: »Hvad jeg husker fra næse til mund«.

* *

Samme læge havde gennem nogen tid haft besøg af en patient, som ikke kunne spore nogen bedring, og han maatte meddele patienten, at han desværre ikke kunde helbrede lidelsen, og han præsenterede samtidig en temmelig stor regning for behandlingen.

— A trower, dowteren haar mier forstand paa krowner end paa ører!

* *

Konditor Enggaards yndlingsmelodi er »Med dejg i mine arme«.

* *

Det er helt forkert, naar Thy averterer med nøgenbadning.

— Naa, det er altsaa bar reklame.

* *

Paa en gaard i Thy, regnede det fornylig saa meget, at selv hønsene gav sig til at svømme.

— Saa havde den været gal, hvis de ikke havde en vandhane.

* *

Østersbankerne ved Nykøbing meddeler, at de heller ikke ligger inde med Titan-pengene.

Danselærerinde fru Herdis Dyrmann Christensen vil udgive en ballet*haandbog* forsynet med *fodnoter.*

* *

Landsretssagfører Rasmussen har givet sin kone besked om ikke længere at sige: »Der er serveret!« men i stedet sige: »Retten er sat!«

* *

Engang var det kirken her i Thy, der ejede jorden; siden blev det kronen, nu er det kreditforeningerne.

* *

Man kan sige meget godt om Thisted byraad. Vi foretrækker dog at holde os til sandheden.

* *

FRA MODENS VERDEN

Fru bankkasserer Bundsgaard faar for tiden syet en ny selskabsrobe med et pragtfuldt underslæb.

* *

HØRT PAA THISTED BRYGHUS:

— Hvorledes laver man juleøl?

— Man kommer sukker i øllet og nisser paa etiketten!

* *

ETIKETTENS KRAV:

Landsretssagfører Terkildsen har indleveret sin kjole paa dommerkontoret, med anmodning om at faa skøderne tinglyst.

* *

— Der er sikkert meget godt i stadsingeniøren . . .

— Mon dog?

— Ja, der er i hvert fald aldrig kommet noget ud!

* *

I Thisted bank har personalet faaet besked om, at de ikke maa ryge checkpibe i arbejdstiden.

* *

Der er mange thyboere, der ikke anser snaps for at være luksus. Saaledes husker man, at der under den sidste krig en overgang var totalt spiritusforbud. Politimesteren i Hurup, havde i den anledning indkaldt alle sine sognefogder for at indprente dem forbudet og eventuel indskriden mod overtrædelse. Da var det

en gammel prøvet sognefoged traadte frem og spurgte:
— End saa, hvis der blywer begravels'?

* *

No'en si'er der er tosseri i byraadet.
Vi andre ka' jo ikke forstaa'et.

* *

Mange er udvalgte, men faa er kaldet,
Sanderhoff blev meget hurtigt skaldet.

Kontorchef Nilsson grinte fornøjet,
da skatten i Thisted blev forhøjet.

* *

Som røgter af sproget er Marius Jørgensen fremmelig.
Det vil han jo aldrig ud med, nemmelig.

* *

Her i byen er den ej saa fin,
hele byraadet er jo til grin.

Mekanisering er det danske Landbrugs store Chance!

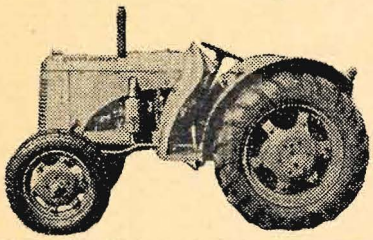

Brug moderne Landbrugsredskaber og Traktorer!
Spar Tid ✡ Spar Slid ✡ Spar Penge

THYLANDS MASKINFORRETNING
KR. LARSEN
Dragsbækvej, Thisted . Tlf. 903

Sparekassen for Thisted Amt

Oprettet 30. November 1829

Ekspeditionstid:
10-12 og 13,30-16
Lørdag: 10-12,30

Telefoner:
2 og 502

Amtets ældste
og største Pengeinstitut

JULEGAVEIDEER:
Cykler
Dynamolygter
Luffer
Støtteben for Cyklen

THISTED CYKLEBØRS
NIELSEN & GRØNKJÆR
Bisgaardsgade - Tlf. 323

Julegaven i Aar
en LAMPE fra
BUSK & VINDING
Højspændingsinstallatører
Vestergade 8 - Telefon 359

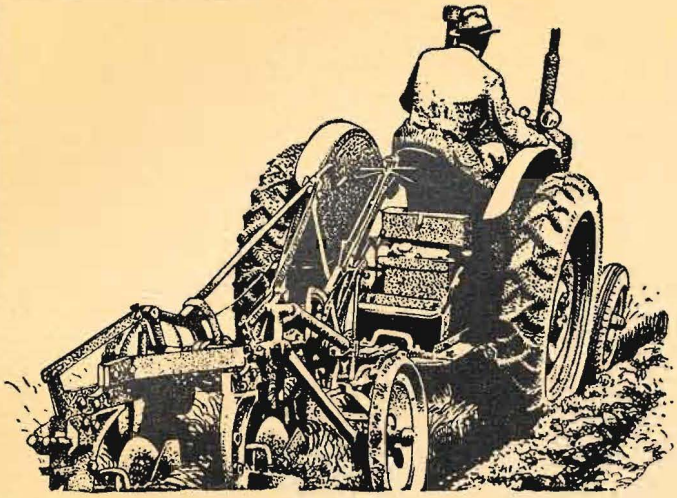

Nordjyllands største
Landbrugsmaskinforretning

FORD & FORDSON
TRAKTORER
og desuden alt i Maskiner
og Redskaber

Kvalitetsmaskiner til Konkurrencepriser!

THISTED MASKIN COMPAGNI A/S

FREDERIKSTORV TMC **TELEFON 642-646**

ESSO Service

Den bedste Service
Vask - Smøring - Olie til alle Formaal

Søren Kristensen
Vestergade 71 - Tlf. 717

B. Bjerre Christensen
STATSAUT. ELEKTRO INSTALLATØR
ELEKTROTEKNISK SPECIALFORRETNING
ELEKTRISKE ANLÆG AF ENHVER ART
THISTED
Nytorv 3, Telf. 248

Alt i Rammer - Raderinger
Malerier og Kunsttryk.
Altid de sidste Nyheder.

J. Chr. Johansen & Søn
Storegade 18 - Telefon 345.

En nyttig *JULEGAVE*

SKOMAGASINET
Storegade 10.
v/ PAUL JENSEN
Telefoner: 1011 - 1165

„Gaveboden"

Gaver i alle Prislag

Michael Zoll *Storegade - Tlf. 327*

Køb Deres elektriske Belysning
VESTERGADE 52
STORT UDVALG
Reparationer og alle Slags nye Anlæg udføres samvittighedsfuldt
HENRY HØYER
statsaut. Installatør — Tlf. Thisted 1157

Thylands Bank

HURUP
Tlf. 1 og 4

BEDSTED
Tlf. 20

VESTERVIG
Tlf. 94

HØRDUM
Tlf. 53

Juletoner

Den uudsigelige festlige Julestemning opleves paa skønneste Maade, hvor Forældre, Børn og Unge samles om Hjemmets Musikinstrument — og sammen i Ord og Toner tolker vore skønne Julesange og Salmer. Lad ethvert Barn faa Del i disse Sangens og Musikkens Oplevelser — som er til lige stor Glæde for Barnet som Forældre — og som kun fremkalder det bedste i ethvert Menneske — og er noget af det, som gennem Barne- og Ungdomsaarene hører til de kæreste Minder, der knytter (Børnene) stærkest til Hjemmet.
Ethvert ønskeligt Instrument: Orgel Klaver eller andet faas hos

EJNAR CHRISTENSEN
THISTED MUSIKHUS

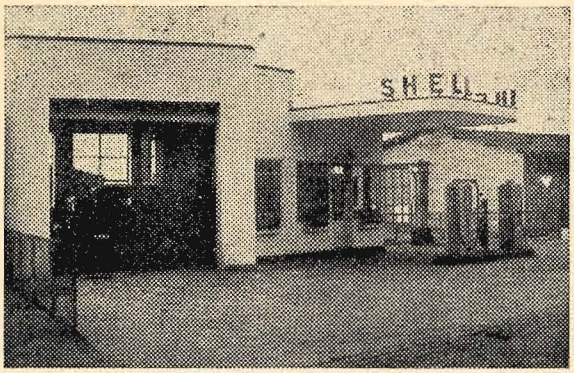

Benzin
Olie
Dieselolie
nyt Gummi

Shell specialiseret Smøring
gi'r let og behagelig Køring

SHELL - Havnen - Telf. 634 - Thisted

GUSTAV JACOBSEN
VESTERGADES
KØD- & FEDEVAREFORRETNING

Telefon 50 Thisted

RESTAURANT Ritz

Fortrinligt Køkken
Koncert hver Aften
Lækkert Smørrebrød

Telefon 716

Marius Sørensen
Juveler og Guldsmed
Telefon 23

har det største Udvalg i Guld- og Sølvvarer til JULEGAVER

Nordjyllands største Specialforretning for moderne Herre- og Drengetøj

Engelsk
BEKLÆDNINGS-MAGASIN
NYTORV · TLF 247 · THISTED

Telf. 18
Thisted
Grundlagt 1868

Wilh. Helstrups Vinforretning

Gør Deres Indkøb af Trikotagevarer og Smaating

KARL STIGAARD

. . . **Lys skaber Hygge**

Køb Julegaven hos **Siwert & Korsfelt**
Thisted

Stort Udvalg i Lysekroner, Bordlamper, Læselamper, Lampetter og Skærme samt elektriske Varme- og Kogeapparater —

JENSEN & SELMER
1. Kl. Herreskræderi Jernbanegade 1

Sølvmedaille Aarhus 1876 og Thisted 1898

Naar De ønsker et
Monument
over Deres kære Afdøde,
saa henvend Dem til
BRD. JENSEN - Thisted
der yder Fagmandens Garanti for Skønhed og Holdbarhed

Læg Vejen omad Nørregade
og se i vort runde Udstillingsvindue de fineste KJOLER og BLUSER.
De er ogsaa altid velkommen til at se indenfor — vi viser Dem med Glæde vort smukke Udvalg.
MARKLUNDS KJOLER
Nørregade 18 - Tlf. 843 - Thisted

Tapet- og Farvehandel
Nytorv
Telf. 211

E. ROSENBERG
Leverandør til Vare- og Landbrugslotteriet

Kvaliteten den sædvanlige

THISTED ANDELSMEJERI
anbefaler sig med sine anerkendte Mejeriprodukter. — Vi kan til enhver Tid levere vore Isanretninger.

Nutids-*Møbler*
i Nutids-*Hjem*

L. S. Hvass
Telefon 184

Kamp
STORETORV THISTED TELF. 127
Damekjoler & Konfektion — Trikotage — Børnekonfektion

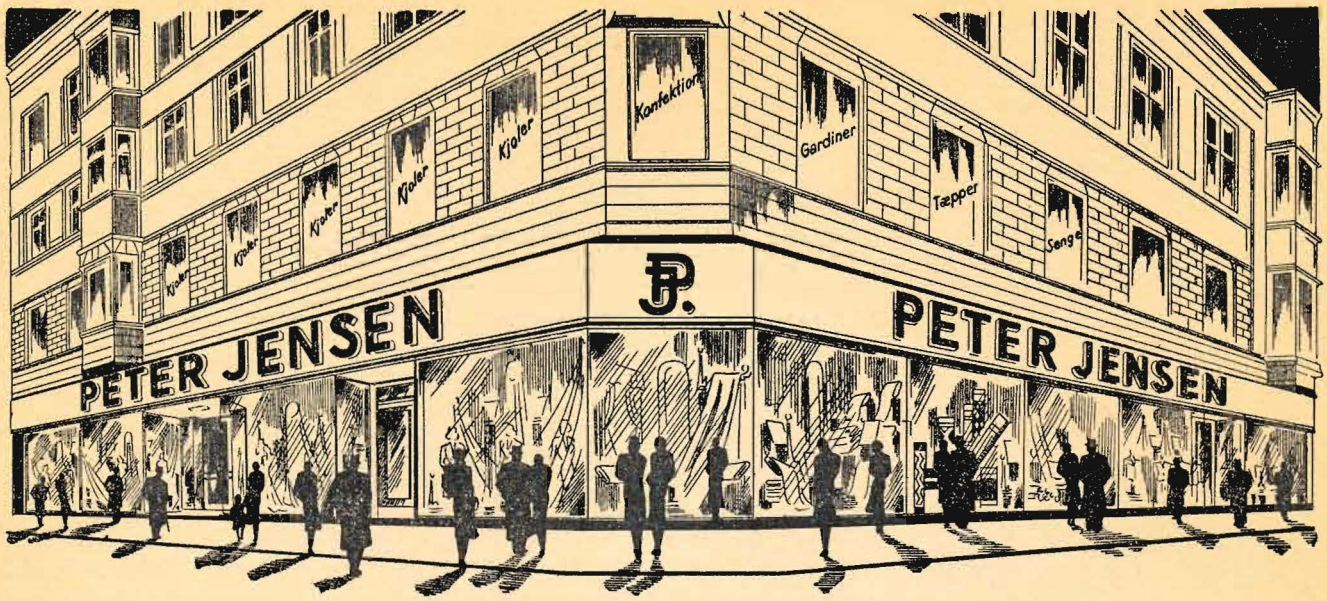

Køb Kjoler og Frakker hos *Peter Jensen*

THISTED BANK

Den danske Landmandsbank

HYPOTHEK- OG VEKSELBANK - THISTED AFD.

Aktiekapital: 50.000.000 Kr.
Reservefond: 60.700.000 Kr.
Kontortid: 10-12 og 13,30-16, Lørdag 10-12,30
Telefoner: 88 (2 Lin.)

Bankdirektør Hartz:
Telefon priv.: 89a
Kontortid: 10-12 og 13,30-16
(Lørdag 10-12,30)

Enhver Art af Bankforretning udføres!

Efter Juleindkøbene:

Thorstensens Konditori
Telefon 202

PRIMA
Oksekød
Kalvekød
Slagteriaffald

. . . samt alt i fersk, saltet eller røget Flæsk, Paalæg m. m. anbefales fra vort Udsalg paa Strandvejen — Varerne bringes overalt — Udsalget: Telefon 140

Thisted Andels-Svineslagteri
Altid 1. Klasses Varer tilvirket under Statskontrol

Stassaniseret
ØDMÆLK

holdbar
vitaminrig
velsmagende

MEJERIET »PASTEUR«
Thisted . Telefon 780

Angaar det

Brændsel

da:

A/S P. O. Poulsen
Havnen - Thisted - Tlf. 950 (3 Lin.)

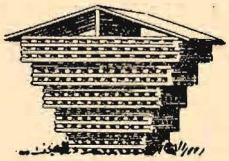

Største Lager af alle
Bygningsartikler

Eneforhandling af
Insulite

CHR. SØRENSENS ***Tømmerhandel***
Aktieselskab - Thisted - Telefoner 57 - 657

Kul
Koks
Cinders

A-S **KULKOMPAGNIET**
TELEFON 35 . 25 . THISTED

Prima veltørret og pulveriseret
Jordbrugskalk
samt brændt Kalk

Aktieselskabet
De forenede Kalkværker
Telefon 25 . 35 . Thisted

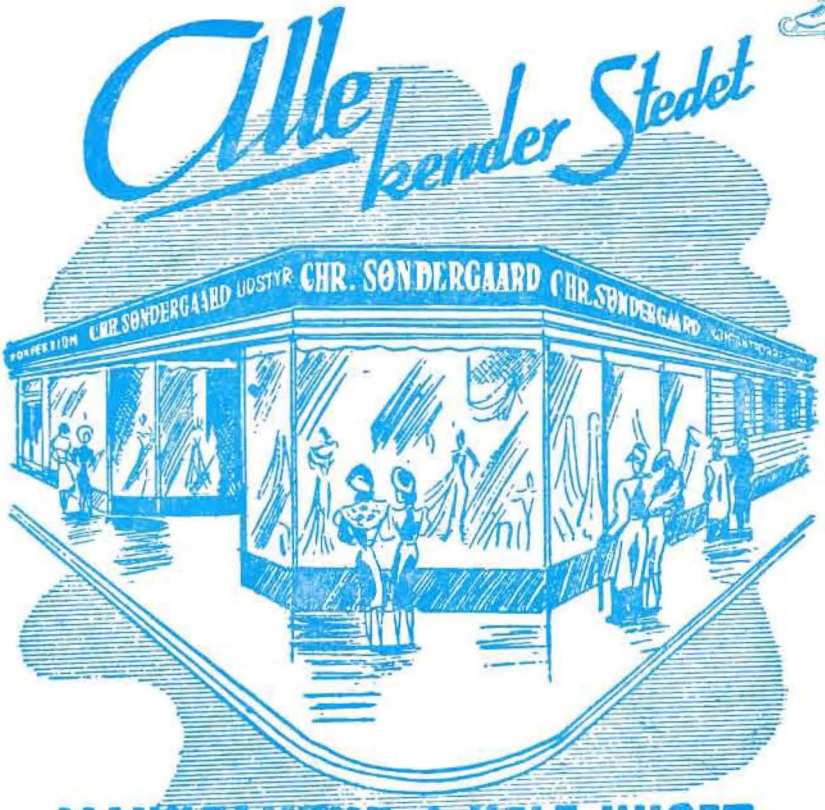

MANUFAKTUR I HELE HUSET

Chr. Sönder

Telf. 54 og

LOKAL

46.4 Jul i Thy
Thy

ex. 1 1950

De er nok saa god at passe lidt paa mit Tøj, det er lige kemisk renset!

Verner Stage
TRIKOHL-RENSERIET
THISTED
TELEFON
74

ikke til hjemlån
787 Thisted Bibliotek
VO 811308579

a 51

JUL I THY

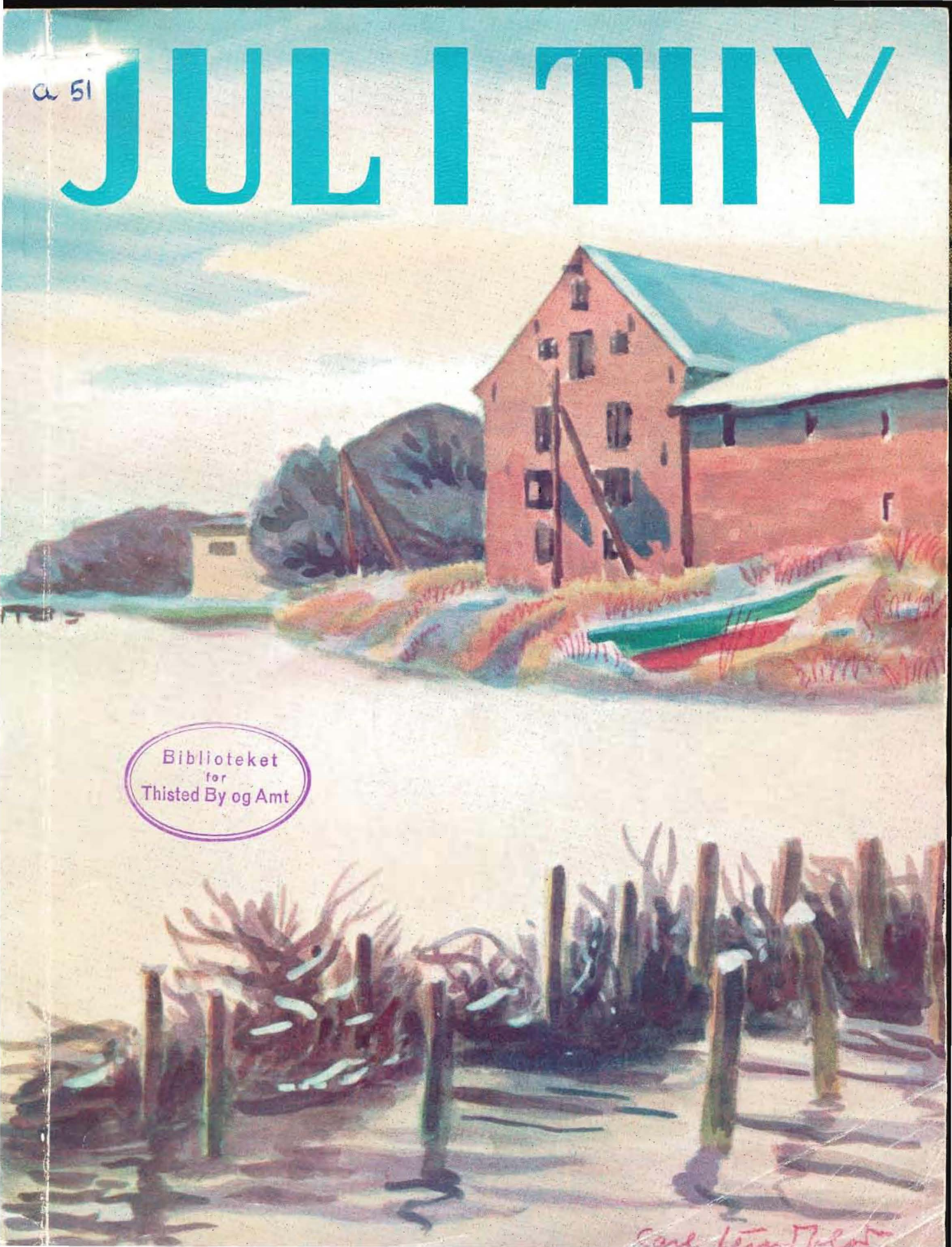

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

kon.
08.05
a 51

JUL I THY

1951

ENOGTYVENDE AARGANG

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

UDGIVET OG REDIGERET AF GEORG PORS . THISTED

Udleveringslager til Boghandlere udenfor Thisted Amt:
Carl E. Ballebys Boghandel . Thisted

JUL I THY ✡ 1951

21. AARGANG

✡

INDHOLD:

Provst *S. Nyegaard:* Under Julens dragende Magt..... 3
Anders C. Svalgaard: Tre Virkelighedsskildringer 4
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Da Kræn Hove solgte sin Gammelmor 10
Journalist *Jørgen Hofman-Bang:* En Juledrøm, Flygtningeskæbner paa den thylandske Vestkyst 16
Forfatteren *August F. Schmidt:* Rejsende i Thy 19
Gerda Hegnet Bach: Dagens Problemer 24
Jan Pender Schmidt: Septemberdag paa Agger Tange, Digt 27
Jacob Pilehus: Bornholmeruret 28
Fhv. Førstelærer *Chr. Larsen:* Da Julegrisen blev stjaalet 34
»*Kaise*«*:* Ja, saadan kan det gaa 37
En unge Thybo: Jul i Norge 41
Chr. Larsen: Vestenvinden, Digt 46
Anna Dahl Andersen: Kristians Bedrift eller Tiden frem 47
Thisted Blæksprøjte 55

Omslaget forestiller det gamle Pakhus i Doverodde, udført i Tre-Farvetryk efter Akvarel af CARL LUNDBLAD.

Illustrationer af Maleren JØRGEN HOVE.

✡

Bidrag og Billeder, der ønskes optaget i næste Aars »Jul i Thy«, bedes snarest tilsendt Udgiveren:
GEORG PORS, ROYAL-TEATRET, THISTED

EFTERTRYK FORBUDT

THISTED AMTS TIDENDES BOGTRYKKERI

Under Julens dragende Magt

Ingen Fest Aaret rundt har saa dragende en Magt over vore Sind som Julen, det er ikke alene Barnet, der med Forventning ser fremad mod Julens Fest og føler sig draget imod den, saa meget Barn er der vist i os alle, selv om vi forlængst har traadt vore Barnesko, at vi kender Julens særlige Evne til at drage vore Sind, alt det andet, der ellers optager Sindet af smaat og stort, træder i Baggrunden, naar Julen banker paa vor Dør og dens Toner fylder Luften, de tager os, de griber os, de drager os med den Magt, de nu engang har over vore Sind. — Vi er alle inde under Julens dragende Magt. —

Det hænger vel ikke mindst sammen med, at Julen fremfor nogen anden Fest er Slægtens og Hjemmets Fest og dermed Mindernes Fest, den Fest, der i ganske særlig Forstand gemmer en Verden af Minder i sig og gør dem levende. Næppe noget Ord i vort Sprog rummer saa mange og saa lyse Minder i sig som Ordet Jul, og hver Gang Julen kommer, da kommer Minderne og drager os forbi, ganske særligt Minderne fra Barndomshjemmets Stuer og Mindet om dem, vi her engang fejrede Jul sammen med og sang Julens Salmer med omkring Julens Træ. —

Men naar Julen har denne dragende Magt over vore Sind, da har det nok alligevel sin Rod i noget andet og dybere — i selve det Budskab, som Julen bringer. Alle har vi som Børn været Gæster i Bethlehem, skriver en dansk Digter — ja, lykkeligvis — ogsaa Julens Evangelium gemmer Barndomsminder i sig fra den Tid, vi sad og lyttede til det paa Fars Knæ, i Skolestue, paa Kirkebænk, og hvordan Vejen saa end formede sig videre frem, det gaar ikke sporløst hen over én, at man som Barn har været Gæst i Bethlehem, hver Gang Julens Evangelium lyder og Stjernen over Bethlehems Krybbe lyser os i Møde, da er der noget der kalder og drager, det er Julens Evangelium — vi er alle inde under Juleevangeliets dragende Magt. —

Det er det, der i et af Julens Digte har fundet Udtryk i disse Ord: »Døren er stængt og Lampen slukt forlængst i Bethlehemsstalden; men Julen tænder hvert Aar sit Lys saa mildt som en lokkende Kalden«. — Aar efter Aar tænder Julen sit Lys og mildt og dragende kalder det, vi drages altid mod Lyset, og da ikke mindst i Aarets mørkeste Tid, skulde vi da ikke paa en Jord, hvor vi i mere end een Forstand har Mørket om os, og hvor Mørket om os ikke er blevet mindre med Tiderne, drages mod det Lys, som Julen tænder — Lyset fra det høje, som har besøgt os for at skinne for dem, der sidder i Mørke og Dødens Skygger. — Det drager, det kalder, det Lys, som Julen tænder, thi i det Lys ser vi Guds egen Kærlighed lyse os i Møde med den dragende Magt, som Kærligheden altid bærer i sig, ligesom det at møde Kulde og Ligegyldighed kan bringe Menneskehjerter til at fryse og stænge sig i, saadan har Kærligheden en dragende Evne, der bringer Hjertet til at aabne sig som Blomsten for Solens varme Skin, og hvor lyser Kærligheden os vel stærkere i Møde end i Barnet i Bethlehems Krybbe — saaledes elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den enbaarne — i Barnet i Bethlehems Krybbe giver Gud det bedste, han har, og bringer dermed det dyreste Offer, som Verden har set — for at frelse os af Nøden steg herned Kærlighed stærkere end Døden — hvor stærk den Kærlighed er, der steg herned, da det blev Jul paa Jord og Aandens Konge blev Støvets Gæst, afsløres for Alvor, da Barnet i Krybben ender som Manden paa Korset, der stiger i vor Jammer ned saa dybt, som ingen ved — saa dyb var den Nød, vi var i, saa redningsløse er vi i os selv, saa prisgivet Mørkets Magt, at der kun var ét for Gud at gøre for at frelse os af Nøden — at give sin enbaarne Søn hen til Krybbe og Kors, for at vi skulde frelses ved ham — i Dag blev vor kære Frelser født, og Paradisvejen funden — ved det Lys, som Julen tænder, kan vi, der kom paa Afveje fra Gud, finde Vejen tilbage til vort tabte Paradis, thi alle dem, der tager imod ham, giver han Magt til at blive Guds Børn og Arvinger til Livet hos Gud. —

Kom, lad os gaa med stille Sind som Hyrderne til Barnet ind; — om Julens Evangelium saadan maatte faa Magt over vore Sind, at vi maa ende der, hvor Markens Hyrder endte — med at knæle og takke Gud for hans uudsigelige Gave. —

S. Nyegaard.

Tre Virkeligheds-skildringer

Af Anders C. Svalgaard

To røde Kalve, Stormflod og En Thingdag ved Galgehøjene paa Hillerslev Herredsthing

To røde Kalve.

Solen begyndte at tage Afsked med den svindende Dag, og Skyggerne længedes. Da den dukkede sig bag de guldrandede Skyer i Nordvest, kunde Een trøstigt stirre paa den nu saa matte røde Skive uden at det sved i Øjnene og uden at de løb fulde af Vand. Det var ogsaa godt, at dens sviende Brand dulmedes en Kende heroppe paa de lange Agre, hvor Kvæget begyndte at samles og vejre mod Øst efter Gaardene dernede, hvor Trugene med det friske, kølige Vand ventede dem. Skyggerne blev længere, som Solen sank mod Synsranden, og nu hørtes Byhornet nede fra Gaardene, som laa tæt sammen paa begge Sider af Vejen gennem Landsbyen Sennels.

Den lille syvaars Pige, Marie, som den lange Dag havde vogtet Kvæget, begyndte at drive Hjorden hjem, og Dyrene var mere end villige til at lystre den smækre Pilekvist, hun ellers brugte til at indgyde sig Respekt med overfor de mest uregerlige blandt dem. Denne kølige Aften behøvede hun dog ikke at anvende den, og snart samledes de foran Ledet i Diget, som omgav den gamle Gaard.

Oldermanden, Maries Fader, stod endnu med Hornet, som han imellem fik til at afgive en lang, brægende Tone til Underretning for dem, som endnu ikke havde forladt Bymarken og begivet sig hjem til Landsbyen med Kvæget, men snart var alle Dyrene samlede, og nu begyndte Oldermanden og de øvrige Bymænd, som ejede Kvæget, at fordele den vrimlende Flok til de lune Stalde. Marie var travlt beskæftiget med deres egne Dyr, som hun jo kendte saa vel, men da Faderen, som nu kom hende til Hjælp, opdagede to halvvilde Kalve, som havde været blandt det øvrige Kvæg, manglede, spurgte han Marie, hvor de var, men hun vidste det ikke, de maatte have sneget sig bort fra den øvrige Drift, uden at hun havde set det. »Ja, men Kalvene skal du finde«, sagde hendes Fader, selv om han vidste, at den lille Pige var træt, sulten og søvnig efter den lange Dag paa Bymarken. »Du kommer til at finde dem, Marie. Du véd, hvad Grandevedtægterne byder, og det kan koste os Bøder for at lade Kalvene strejfe om udenfor vore Bymarker, og allermindst jeg som Oldermand kan gøre det. Hvad vil vore Naboer, Bymændene, mene om os? De vil tabe den Respekt, som de bør og maa have for mig, der skal haandhæve Grandelovens mange Bestemmelser!«

Marie vendte sig mod den synkende Sol

og begyndte sin ensomme Vandring mod Nordvest. En Taare pressede sig frem under de trætte, sviende Øjenlaag og trillede ned ad hendes solsvedne Kind, men hun vidste saa vel, at de to Kalve, som Dagen lang voldte hende Besvær ved deres drilagtige Strejfen om, maatte og skulde bringes hjem inden — — ja, men de kunde jo være langt, langt væk! Hun var jo kun et Barn og kunde slet ikke mindes, da hun saa dem sammen med de andre Dyr paa Bymarken.

Men hvor var de. Hvor skulde hun søge? De sprælske Dyr kunde jo strejfe langt paa en halv Dags Tid. Det var ikke til at tænke paa — og nu, Natten faldt til!

Jo, men Kalvene skulde hjem, hvor hun saa skulde finde dem. Der var ingen Ting mere sikker, og jo før hun fandt dem og fik dem hjem, des før kunde hun faa noget at spise og drikke og hvile efter den trælse Dag.

Snart mod Nordvest og snart mod Nordøst vandrede hun ivrigt spejdende, men intet Spor kunde hun finde, og snart tabte hun helt Modet under sin forgæves Søgen.

Efter en, syntes det hende, uendelig lang Vandring stod hun tilsidst yderst ude paa Hov Daas og stirrede med taareblændede Øjne mod Nord, men i Tusmørket kunde hun jo ikke se langt ud over den, syntes det hende, uendelige Slette, hvor Bromølle som den eneste Vaaning langt og nær svagt skimtedes.

Marie tørrede sig med Trøjeærmet over de sviende Øjne og var ved at opgive for at gaa den tunge Vej hjem uden Kalvene, men nu kom Maanen frem og oplyste svagt Sletten, og nu skimtede hun de to Flygtninge langt ude nær Bromølle. Blev Marie glad over, at hun havde fundet dem, eller tænkte hun paa sine smaa, trætte Ben, sin Sult og Tørst og den lange Afstand til Kalvene og den endnu længere Vej til Hjemmet med dem? Jo, vel nok, men hendes Fader havde jo sagt, at Kalvene skulde findes, og nu havde hun fundet dem, saa det var lige til, at saa maatte hun ogsaa have dem med.

Det er vanskeligt at skildre Maries trælsomme Vandring mod Nord gennem Siv, højt Græs, Tuer og Vandpytter, til hun

naaede frem til Kalvene, og den endnu mere besværlige Trækken med de trodsige Dyr den lange Vej til Gaarden derhjemme, men endnu i sin høje Alder kunde hun fortælle om den trælse Vandring hjem med de to røde Kalve.

Stormflod.

I umindelige Tider havde Østerild Fjord bredt sin store Flade mellem det omliggende lave Land. Blaa, naar Himlen laante den sin Lød, glitrende og sølvskinnende laa den ved Dag i Sol og ved Nat i Maaneskær, men vredt kunde den sende de endeløse Bølgerækker mod Landet, naar Blæsten og Regnen slog mod dens Flade i hidsige Styrt. Da var den ikke god at bides med, eller naar Frosten bandt den med sin isnende Aande i lange Maaneder. Da kunde det være en haard Tid for de mange Smaafolk i de fattige Steder Nord og Øst for Kirken. Som en lille By i Landsbyen laa de lave Rønner og krogede sig, og naar den skarpe Nordvesten strittede det hvirvlende Sand rundt mellem Stederne i en fejende Runddans, saa det hvislede i Marehalmstotterne, da var det bedst at være inden Døre.

Men Mændene maatte ud. Paa Fjorden strøg de i de skrøbelige Pramme for at fravriste den dens for dem saa nødvendige Livsbetingelse: Helten! De mange smaa Familiers eneste Redning fra bitter Nød eller fra Fattigvæsenets karrige Tildelinger af faa Skæpper Korn, og som skulde vare i saa og saa lang Tid, inden de, krammende den fedtede Lue, turde træde frem for den inkvisitoriske Domstol: Fattigkommissionen! Men Gudskelov! Fjorden fødte dem, og der kunde da ogsaa blive til andre inde i Landet foruden dem selv, og det gav dog ogsaa lidt til nødtørftigt Klædemon og til nødvendig Bøden paa, hvad Storm og Sand havde slidt paa Tag og Mur i den lille By i Landsbyen: »Bette Thisted«.

I stegende Sol, i rygende Blæst og i den klamme Taage laa de og skvalpede paa Fjorden, men naar Frosten slog Bro over den, og den hverken var til at hugge eller

stikke i, men laa bundfrossen i sin hvidnende Utilnærmelighed, var den ikke god at komme til.

Da blev der sukket og sultet i de smaa Huse, og nogle maatte til at gaa den tunge Gang til det høje Væsen for at tigge det Korn eller Grovbrød, som tilmaaltes dem med Formaning om at spare, da Sognet umuligt kunde yde mere saa snart igen. Saa kunde da Vinteren gaa, og med de første Foraarstegn strøg Baadene atter til Fjords og bragte Føden hjem til dem, som sad hjemme i de smaa Stuer eller stod spejdende mod Syd udover den blanke Flade, glædende sig til den søde Smag af den liv- og næringsgivende Fisk: Helten.

— — — Men — — — Stormen kom og med den Floden — en Nat! I vældige skummende Kaskader stod Havet ind vesterude over de lave Kyster og ind i Limfjorden, som steg og steg, nedbrydende alt paa sin Tumlen mod Øst til andre lave Kyster, som nedbrødes og oversvømmedes af det bitre, salte Vand i uhyre Masser. Ingen og intet kunde vare sig for den Katastrofe, som i denne ene Nat forvandlede frugtbare Enge til golde Pletter for lange Tider.

Og Østerild Fjord, som saa langt nogen mindedes, havde givet Føden til saa mange blev i denne ene Nat forvandlet til en Saltsø, hvori dens vrimlende Bestand af Ferskvandsfisk i de følgende Dage flød om med Bugen vedt mod den blege Sol — døde af denne for dem giftige Substans, som den pludselige og voldsomme Indtrængen af det salte Vand var for dem. Og de, som havde haft Udkommet, havde kunnet ernære sig og flere af Fjordens Rigdomme, de kunde samle de døde Fisk og salte eller ryge dem, inden de fordærvedes, og saa — den tunge Vandring til Sognet om Almisse. —

I de fleste af Sognene i Thy fandtes den Bestemmelse, at ingen Udensogns maatte bede om Almisse; kun Fattige i Hjemsognet maatte vandre om der, men efter denne Ulykke, som var hændt i dette ene Sogn med de mange Smaafiskere, enedes Fattigkommissionerne i de nærmeste Sogne om, at disse haardt ramte Mennesker, om de bad om lidt til Livets Ophold udenfor deres eget Sogn, ikke vilde blive anholdt af Stodderkongerne, som af Sognene var ansatte til at attrapere omstrejfende Tiggere, men kunde uantastede fremføre deres Bøn om godvillig Hjælp i den første trange Tid.

Og saa nød de haardt ramte Østerlid-Folk denne Begunstigelse. De vandrede med Posen og bjergede Føden paa denne Vis i Aarene efter den store Stormflod, og hvor de kom, hed det hos de fleste: »Hvor er saa den Mand eller Kone fra?«, og lige saa vis fik de nysgerrige Thyboer Svaret: »Æ er fræ Østerild, desvah'r«.

En Thingdag ved Galgehøjene paa Hillerslev Herredsthing.

Omkring Foden af den største af de tre Galgehøje Syd for Hillerslev samledes Bymændene en Sensommerdag til det sædvanlige Thing, som efter gammelt Hævd holdtes i Nærheden af et Rettersted. Bønder fra Kaastrup, Skovsted, Hillerslev og Kjelstrup stævnede hertil for at faa udjævnet Tvistigheder eller for at høre Dom over dem, som maatte have forbrudt sig mod Landsens Love eller for Opsætsighed mod Øvrighed eller Kirken. Og nu stod eller sad de omkring Højen, som gennem Tiderne havde været et tavst Vidne til uhyggelige og blodige Begivenheder og til Menneskert Trætte eller fjendtligt Naboskab.

Ogsaa denne Dag kunde den skue ud over en Skare Mænd, hvis dystre Miner og grove, vrede Ord ikke lovede alt for vel om den fredelige Thingdag, hvor hver kunde drage hjem med Bevidsthed om, at Ret-

færdighed og uhildet Dom havde samlet, hvad der skilte, og bragt Fred og godt Naboskab Bymændene imellem. Der var Uvejr i Ord og Miner, og end ikke Herredsfogden, som nu kom for at holde Thinget og afsige sine Domme, kunde tiltvinge sig den Respekt, som hans Person og Myndighed tilkom ham, idet de forsamlede Mænd helt oversaa hans Tilstedeværelse og højlydt udvekslede deres Mening overfor hinanden.

Det, de stredes om, var den vidtstrakte Mose, som i Aarhundreder havde været benyttet af de nærmeste Sogne, Kaastrup og Hillerslev, men som Bymændene i Kjelstrup og Skovsted nu gjorde Krav paa deres Del af: Mosen gav Ilding til Husene, Straa til Tække og Hø til Dyrene, som de saavist ogsaa trængte haardt til, og nu skulde de love for, at denne gamle Uret skulde de være Mænd for at faa hævet her paa Herredsthinget, ellers maatte de tage sig selv til rette og bjerge i Mosen, hvad hver trængte til. Nej, den ildvarslende Mumlen og Bøndernes forbitrede Miner lovede saavist ikke alt for godt for de kommende Forhandlinger paa Thinget, og før Herredsfogden havde naaet at faa dette erklæret for aabent og indtaget sit Sæde paa Højens Side, var de stridende Parter indblandet i et forrygende Slagsmaal, og trods de mere besindige Bymænds og Herredsfogdens Forsøg paa at stifte Fred, da der jo dog end ikke var øvet Uret mod nogen, saalænge Thinget ikke var erklæret aabent, var dette ugørligt grundet paa, at de, som i deres egen og Fædres Tid havde maattet se sig holdt udenfor deres paastaaede Ret til at nyde af Mosens Rigdomme, nu ogsaa vendte deres urgamle og indeklemte Had mod Herredsfogden og dem, som vilde støtte ham i hans Bestræbelser for at værne Thingets Ukrænkelighed. Dette gamle Nag til alt, hvad der kunde henføres til Øvrighed og Lovens Haandhævere og som bundede i gammel Undertrykthed og Vornedskab fra de besiddendes Side, brød ud i Lue og Vildskab og nedbrød den i Generationer nedarvede Underdanighed saa grundigt, at selv Her-

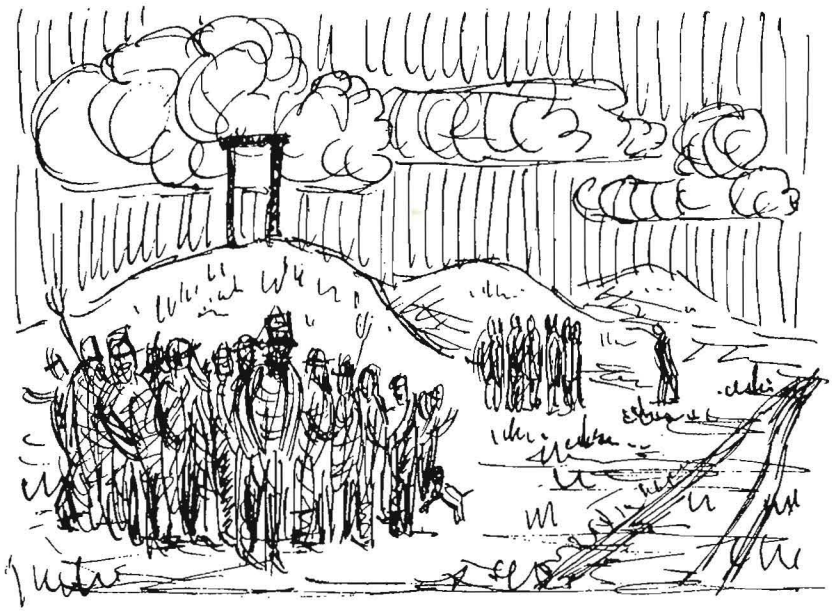

redsfogden ikke undgik drøje Hug, ikke af blanke Vaaben, da ingen vovede at medbringe saadanne til Thinget, men Stokke, Sten og knortede Næver, parret med det glødende Had til alt, hvad der skilte Almue og de, som stod over den, gjorde Kampen end vildere. Herredsfogden og de faa, som gjorde ham Bistand med at søge at skille de stridende Parter, blev haardt trængt, og da Oprøret stilnede af, maatte han føres fra Thinget blødende af Saarene, han havde paadraget sig i den ulige Strid. Denne ulmede en Tid endnu, inden de Skovsted og Kjelstrup Bymænd begav sig bort, ømmende sig over de Buler og Skrammer, de havde paadraget sig og selv været Aarsag til, men Efterspillet, Straffen for den begaaede Overlast mod kongelig Øvrighed, sved længe til dem og nedbrød atter den kortvarige Opblussen af den Selvstændighed, de vilde have tiltaget sig ved deres vovelige Færd paa Hillerslev Herredsthing.

Da Kræn Hove solgte sin Gammelmor.

Af Forfatteren Bertel Budtz Müller.

Kræn Hove er Navnet paa en af Thylandets største Prangere i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede. Han boede paa Gaarden Hove i Midtthy ude i det fede Land omkring Thisted. Han havde en Svoger, der boede ovre i det magre paa Rær Hede foran Hanstholmen. Denne Svoger var heller ingen Sinke paa et Marked eller paa Opkøb. Han hed Jens Torp, og hans Gaard hed Torpgaard og var en typisk thylandsk Fedegaard med vidtstrakte Engdrag, hvor hans Stude gik i hundredvis hver Sommer og aad sig Huld til — og Guld i hans Pung.

Jens Torp drev nu ikke videre Handel ud over, hvad den aarlige Omsætning paa hans Gaard krævede — Ungkreaturerne købtes ind om Foraaret og solgtes om Efteraaret, eller naar Markedet laa bedst for det. Hove-Manden derimod var Stor-Pranger — han laa altid paa Rejser og Prang Landet rundt baade ude og hjemme — i Hamburg havde han fast Stade og Kontor paa Kreaturmarkedet. Alle Thyboer kan handle, og naar en er over Maalet saa betyder det noget virkelig alvorligt — og Kræn Hove vidste selv i høj Grad, at han var af særlige Kvalifikationer. Det sagde hans stedse voksende Omsætning og Formue ham. Og det sagde han selv højlydt, naar han braskende sad for brede Borde rundt om paa Gaarde og Kro, Hotel eller Kafé.

Det kunde ske, at han sagde det for tit, saa det trættede hans Tilhørere; men kendte Folk kunde da til enhver Tid standse hans Bralren op med en Bemærkning om, at det var nok ikke saa helt rele med hans Handel: Een Gang var han da taget noget saa gevaldig ved Næsen. — Og hvornaar sku' det maaske vær'? brølede han blodskudt og irriteret. Naa—aa, drævede de andre. Han huskede nok ikke rigtig dengang han solgte sin Gammelmor fra Jens Torp? Saa blev den gevaldige svag, sank sammen i Stolen, visnede i det ellers stærke Prangerblik og bestilte stilfærdigt en ny Omgang.

Ja, sukkede han dybt nede fra den vældige Vom, det var endda en ringe Handel — den— og den saa endda saa rele ud — til at begynde med. Men man kan nu aldrig stole paa Kvindfolk — næj — skønt hun var saamænd flink nok — vor Gammelmor — og rar og ha' i æ Gaard, navnlig da Konen jo sad saa meget alene hjemme, Børn har Vorherre jo ikke villet give een Tid til at faa — og, Skaal, saadan hen ad Vejen set, saa blev det saamænd alligevel ikke saa ringe en Handel alligevel.

Jo, slog de ubarmhjertige Tilhørere fast, du kan ikke pynte paa det! Du blev ærligt og redeligt snydt — tykt endda — og det var nok ikke din Mening — vel, bette Kræn Hove?

Og bette Kræn Hove, der vejede tre Hundrede solide Pund, grinede forlegent

og var helt rimelig at snakke med og høre paa et Stykke Tid, til Nederlaget atter var glemt og gaaet til Bunds i Strømmen af Drikkevarer, der uvægerligt fulgte ham paa hans Vej gennem Byerne.

Her er saa den ubesmykkede Historie:

Kræn Hoves Kone var Datter ovre fra Torpgaarden, hvor hendes Mor var paa Aftægt hos Sønnen. Den gamle havde kun de to Børn, og som det saa tit gaar, havde hun lidt svært dels ved at finde sig til Rette som Gammemor og sidde uvirksom i Aftægtsstuerne paa den Gaard, hun i mange Aar havde hersket over i godt og ondt, dels kunde hun ikke saa godt komme til Rette med den unge Sønnekone og laa derfor meget paa Gæsteri ovre hos den eneste Datter paa Hove. Gammelt og ungt har tit svært ved at trives sammen indenfor samme Længer, og de to Svogre havde ogsaa tit talt om, at det var Synd for den gamle. Hun maatte hellere flytte helt over til Datteren, hvor hun befandt sig vel. Men der var jo det med Aftægten. Den kunde de to Svogre ikke blive enige om. Jens Torp maatte jo give hende Aftægt fra Torpgaarden — og det var Penge, der var gaaet fra Hove, da de to Torp-Søskende skiftede — og dem vilde Kræn Hove have, hvis han skulde overtage den gamle til Stadighed. Ved Gammelmors Fødselsdag og de to aarlige Gilder ved Juletid og Vaartid, naar Studene sattes paa Græs, søgte de to Svogre gennem flere Aar at naa til Enighed om den Aftægt — uden at det lykkedes. Og det er betegnende, at det Faktum, at Gammelmor langt den største Del af Aaret alligevel boede paa Hove — som Gæst — aldrig berørtes i de tos Forhandlinger. Der var nemlig stor Forskel paa løst Gæsteri og saa at faa hende paa fast Aftægt. Dette viser det thylandske principielle i Spørgsmaalet. Der var aldeles ikke snæverhjertet Fedteri fra nogen af Siderne — nej — det var Handel, det her, der var Spil i det. Og det Spil undte de ikke hinanden at vinde. Derfor blev det ved det gamle. Gammelmor var paa Aftægt paa Torp, men paa Gæsteri paa Hove.

Et Efteraar hen mod Jul havde hun været et Stykke Tid hjemme hos Sønnen. Jul holdt hun jo altid hjemme paa Torpgaarden, men det Aar kom der en sær Urolighed over hende, hun vilde over til

Datteren. Hun gik og længtes et Par Dage, før hun bad Sønnen køre hende til Hove.

Kræn Hove var som sædvanlig ikke hjemme, da Gammelmor holdt sit Indtog, men da han nogle Dage efter kom hjem, fandt han hende i Sengen og ikke saa lidt sløj. Hun gik nu ogsaa i sit 74. Aar, og Kræn Hove blev denne Gang hjemme længere end sædvanligt for at se, om hun ikke vilde komme sig. Kræn Hove synede hende med sit skarpeste Prangerblik — det, der kunde trække selv den mest skjulte Fejl frem fra et Kreaturs Krop. At der var alvorlige Fejler ved den gamle blev han hurtigt klar over, og en Morgen, hun var saa syndigt sløj, lod han spænde for og kørte over mod Ræhr Hede — for at handle. Han tog indtil Kjældgaard, Nabogaard til Torp, hvor han saa paa Stude, han lod Kjældgaardsmanden spænde for og kørte rundt til Gaardene paa videre Handel. Tilfældigvis passerede han Torp, hvor han lod standse for lige at sige Goddag. Om han ikke vilde indenfor? Nej — maaske senere, han skulde have sig samlet en Vognladning til Holstebro Marked — fik han ikke nok til at fylde Vognen, havde Svogeren maaske et Par Stude endnu? Det kunde jo hændes, jo — og hvordan lider Søster og Gammelmor? — Storartet, hils Konen, brølede Kræn Hove, mens han og Kjældgaardsmanden kørte videre.

Inden Aften kom de tilbage til Torp. Der manglede netop et Par Stykker det var ganske vist en lidt ringe Aarstid, men — og i Skumringen tog han saa ud af Svogerens Besætning, hvad han manglede. Det var de jo ikke længe om, og lidkøbet skulde de saa have paa Kjældgaard, hvor Kvinderne havde braset op til det hele Dagen i Anledning af det sjældne Besøg af den store Pranger fra Hove og den mærkelige gode Handel, han havde tilbudt Manden! For Kræn Hove var den Dag rask i Budet. Der var ligesom noget fortænkt over ham, noget lukket i det ellers saa raat aabne Prangerblik. Han saa sig ikke rigtigt for, andet fyldte hans Tanker, og der sad en Række henrykte Smaagaardsmænd rundt om, og de nærede samme venlige Følelser for ham som den gæstfrie Kjældgaardsmand, der nu ogsaa unægteligt skummede den tykke Fløde af Hoves uforklarlige Distraktion.

Ved Bordet sad kun de tre Mandfolk om Skiven, Kvinderne gik tugtigt »for Borde«, som det sig sømmer, naar Mænd er samlet i alvorligt Ærinde. Og alvorligere Ærinde end at runde en god Handel af med et festligt Lidkøb kunde daarligt tænkes. Konen og Datteren stod lige bag Kræn Hove og nødte ham: Spis nu noget, Kræn Hove. Det er jo en lang Dag. Og den tærer — smag nu endelig paa Andrikken — og det salte — Marie, hent noget mere Brød — der skal varm Sauce til Ribbenet. Saadan gik den stilfærdige og husmoderlige Kværn ustandseligt. Ikke skulde det siges om Konen paa Kjældgaard, naar hun havde store Fremmede, at Maden var »god nok, men hun nødte skidt«. Nødningen er det væsentlige — ved et thylandsk Bøjle. Mændene lod Kvindernes stilfærdige Nøden, Fylden Tallerkener og Glas gaa over sig som en Skæbnens naturlige Tilskikkelse, løsnede lidt paa en Knap, trak i en Linning her og der. Og Snakken gik lige linde derimellem om Vejrlig, Markedspriser og hvad andet der nu ligger Bonde paa Sind.

Pludselig skød Kræn Hove blussende sin Stol ud fra Skiven og saa mildt op paa Konen: Nu skal du ha' en gjæv Tak, Maren! Derfor ingen, svarede Kjældgaardskonen beskedent — og — nej, derfor ingen — gentog Datteren og rødmede glad ved, at Gæsterne befandt sig vel.

Lad os faa The og Kandis og en Kande Rom fra det østre Fad, sagde Kjæld-

gaardsmanden, og ryd af Bordet, mens vi lige gaar Vesten om.

De tre Mænd rejste sig sejgt og fik Lemmerne samlet paa Plads om de vældige Masser af Mad, de havde fyldt sig med, der kom Ild paa Piber og Cigar, og de begav sig langsomt, idet de drejede sig foran Døren, som Hunde i Lejet, Vesten om, hvor de stillede sig paa Rad op ad Roekulen.

— Aah, Herregud jo - man har det nu godt i det lille Danmark, pustede Torpmanden ud.

— Det skulde du saamænd tænke over, om du ikke osse ku' und' andre — mente Kræn Hove henkastet.

— Hwa' nu — Svigerbror? spurgte han forbavset.

— Du ku' da ta' lidt rimeligt paa det her Aftægtsspørgsmaal for wor Gammelmor.

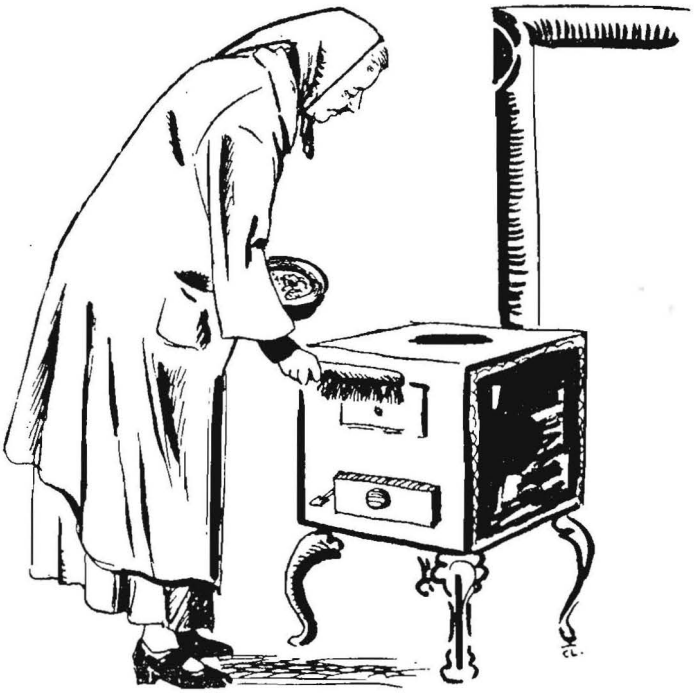

— Naa-aa, hun lider da ingen nød.

Nød, naar hun har Kræn Hove til Svigersøn, nej, men hendes Forhold er ikke ordnet, og det kan vi ikke forsvare.

— Det er endda godt, du kunde faa dig selv taget med, for vi er vel to om den Handel.

— Der har hun gaaet ovre fra bette Pige — og hendes Mor før hende. — Kræn Hove blev graadkvalt i Stemmen, medens han pegede over paa Torpgaarden, der laa halvskjult i Aftentaagen. Nu burde Svogeren have taget sig i Agt, for Kræn Hove var aldrig farligere, end naar han græd. Men Kjældgaards gode Mad og mange Drammer gjorde Jens Torp troskyldig og umistænktsom. Og nu skal hun dvæle hendes sidste Aar i det fremmede og paa det uvisse — ovre hos mig! Det kan du ikke være bekendt, Jens Torp. Hvis en anden een nu døde og ikke efterlod sig en Øre — hvad saa?

— Kan i to flinke Mennesker ikke komme til Rette om den bette Sag? mæglede Kjældgaardsmanden. Kræn Hove vil jo tage mod ethvert rimeligt Bud, Jens Torp. I skal tænke paa jer Gammelmor. Hun kan jo nu engang ikke li' din Kone og vil helst være ved Datteren, saa bør saadan et Par rele Folk nok ku' ordne den Stump Handel. Du skal ikke være saa kontrær, Jens Torp, det er da din egen Mor.

Kjældgaardsmanden støttede bravt Hove og Jens Torp følte, hvordan Stemningen var ham imod. Han saa gennem de lave Taager over paa Torps lange, lave Længer, de ligesom sejlede paa et sølvblankt Hav, der i lange Bølger drev ind over Rær Hede — det var hans barndomsland, han følte noget uvant og varmt komme op i Øjenkrogene. Hvis han nu skulde leve ovre paa Hoves grønne, men kedsommelige Agre og undvære det Udsyn hen over milevide

Heder, Enge og svulmende Holme? Og han gav saa Svogeren, idet han vendte sig fra Roekulen, et rundeligt Tilbud for at udløse Aftægten fra Torp og flytte den til Hove. Det bør dog optegnes, at han trak Vejret dybt, før han nævnede Summen. I det Øjeblik bjergede han sig lidt i Land igen fra Sentimentalitetens dybe Sump og — halverede, hvad han derude i Graad og Kælenskab til Halsen var ved at byde. Han tænkte paa Moderens høje Alder, og efter at have nævnt Summen og i Mørket følt Svogeren energisk trykke hans Haand, der var blevet grebet mistænkeligt hurtigt, røg det gennem ham: Ih bevares bette Jens Torp, der snød den røgede Pranger dig jo!

Det samme mente Kræn Hove, da han og de to andre i den duftende og gamle Kjældgaardsrom drak fornyet Lidkøb: Bare du ikke har budt for rask, bette Svigerbror? — Det har Jens Torp Raad til, og han er ikke den Mand, der pranger om hans egen Mor — Skaal! Kjældgaardsmanden var stadig mæglende, og det lykkedes ham at gennemføre Lidkøbsgildet uden særlig Gnidning mellem de to Svogre, men ogsaa uden at der var særlig Kærlighed til Stede. Kræn Hove straalede, og Jens Torp skummede. Men en Handel er en Handel, og et Ord er et Ord. Gammelmor var købt og solgt.

Da Kræn Hove i Graalyset kom hjem til sin Gaard, gik han straks ind paa Gammelmors Kammer for at se til hende. Datteren sad hyssende ved hendes Seng, thi Kræn Hoves Færd var ikke ganske lydløs. Den gamle saa helt elendig ud, saa elendig, at Kræn Hove blev lavmælt, da han fortalte, at Aftægten nu var i Orden, og at den gamle nu kunde være hos Kærdatteren altid og ikke paa noget Punkt var afhængig af den ilde lidte Sønnekone. Det lyste op i den gamles blege og slukkede Øjne — hun famlede ud efter Datterens Haand og greb den — og hun mumlede en Tak til Svigersønnen.

Om det nu var af Glæde over altid at være hos Datteren eller af Trods, for at Sønnen ikke skulde have gjort for daarlig en Handel, hvad Kræn Hove skræppede op med ved enhver Lejlighed, de var sammen, faar staa hen i det uvisse. Men hun levede endnu i otte og tyve Aar og døde som Thylands ældste Kvinde i sin Alders hundrede og tredie Aar! Og efterhaanden som Aarene gik, sank Mælet paa Kræn Hove og steg det paa Jens Torp, og

baade Datter og Sønnekone gik under Mulde, men den gamle levede. Jens Torp fulgte triumferende efter — tilbage sad Kræn Hove og den gamle.

Sit Ydmygelsens Bæger tømte han til Bunds hin Dag, da han selv gammel og bøjet overdrog Hove til en af Torpsønnerne for at trække sig tilbage til en lille Villa ved Fjorden i Dragsbæk — og Nevøen grinende betroede ham, da de var ved at føje Gammelmors Aftægt ind i Skødet: Der gjorde du nu, Onkel, en ring' Handel den Dag, da du købte Gammelmor ud fra Torp!

Kræn Hove sukkede og saa sig sky om i Stuen — ovre i Armstolen sad den da halvfemsaarige med smilende og stærke Øjne, og hun sagde stille: Du skal ikke ærte din Onkel, Peter Torp, det var nok ikke den ringeste Handel, han har gjort i hans Liv, for den gjorde han af et godt og kærligt Sønnehjerte.

Skal vi sige Svigersønnehjerte, Gammelmor, grinede den nye Generation til Kræn Hove, der fik travlt med at stoppe sin Pibe paany.

En Juledrøm

Flygtninge-Skæbner paa den thylandske Vestkyst

Da Redningsbaaden fra Vorupør en mørk Efteraarsnat maatte redde 16 Flygtninge fra Druknedøden

Af Journalist Jørgen Hofman-Bang

I September i Fjor kunde man i Thisted-Bladene læse følgende lille Notits: »Redningsbaaden fra Nørre Vorupør maatte i Nat gaa ud for at hjælpe en Kutter, der var kommet i Vanskeligheder. Det lykkedes at bjerge de Ombordværende over i Redningsbaaden. Nogle af de Reddede var meget forkomne, og en af Besætningen maatte bringes til Thisted Sygehus med Kvæstelser af det ene Ben«.

— Det var alt.

Mon dog alligevel ikke en og anden har tænkt, at der laa noget mere og alvorligere bagved. Jeg tror det. Den Gang stod der 16 Menneskeliv paa Spil. Derfor kunde der ikke skrives mere. Det kan der i Dag, og her er saa Historien om de 16 Polakker, der en stormfuld Efteraarsnat kom i Land paa den thylandske Vestkyst for nogen Tid senere at fortsætte deres farefulde Færd mod en fjern Verdensdel:

— Det begyndte den 18. September sidst paa Eftermiddagen. En stor 60 Tons Kutter stod ind mod Kysten ved Vorupør, hvor den gik i Læ af Fiskerimolen. Inde paa Land var man godt klar over, at det var en udenlandsk Baad, men da der ikke kom nogen i Land, hæftede man sig ikke videre derved. Hen paa Aftenen tog Vinden til i Styrke, det smaaregnede, og Time for Time steg Vindstyrken. Ved Midnatstid kom en lille Jolle i Land med et Par Udlændinge. De forklarede, at de var Polakker, og at deres Baad var ved at drive til Søs. Ombord befandt sig 16 Flygtninge, hvoraf flere Kvinder og Børn. Ingen af dem vilde gaa over i den lille Jolle, hvorfor man bad om Hjælp fra Land.

Fiskerne var straks klar over, at Flygtningene ude i Baaden var i Livsfare. Hurtigt blev Redningsbaaden gjort klar og trukket ud i Havet. Det blev en haard Tur ud gennem de oprørte Bølger. Flygtningebaaden drev længere og længere Nordover, men efter en haard Tørn lykkedes det at naa frem til den.

Det var et rystende Syn, der mødte Redningsmændene paa den overskyllede Kutter. Stivfrosne Kvinder og Børn, og Mænd der ikke havde Begreb skabt om Sejlads med et større Skib. Den ældste ombordværende var 60 og den yngste 2 Aar. Sidstnævnte Barn var pakket ind i et laset Tæppe, der kun til Nød dækkede Barnets Krop. Benene stak udenfor, og Barnet var mere end forkomment.

Efter et haardt Arbejde lykkedes det at faa alle ombord i Redningsbaaden, hvorefter Kursen sattes mod Land. Kl. 4 var Baaden inde igen efter en Tur, der havde varet mere end fire Timer.

Paa Flugt i 10 Aar.

Havet var nu et brølende Inferno, og der var ingen Tvivl om, at skulde Redningsbaaden først være gaaet ud paa dette Tidspunkt, vilde ikke alle være kommet frelste i Land. Nu blev Flygtningene bragt op til Vorupør Badehotel, hvor man tog sig af dem paa bedste Maade. En Ambulance blev rekvireret fra Thisted, idet man frygtede, at en af de mandlige Flygtninge havde brækket et Ben. De øvrige fik varm Mad og Drikke og kom til Sengs.

Næste Dag aflagde jeg Fiskerlejet et Besøg. Vinden var taget af, og i Havstokken laa Kutteren. Paa Stranden udfor Baaden traf jeg en ung Mand. Jeg mindes ikke hans Navn, men den Beretning, han paa sit gebrokne Tysk fortalte, vil jeg huske meget længe.

— Han havde været Skolelærer i Warszawa, da Tyskerne rykkede ind i Landet. Under det meste af Krigen havde han kunnet passe sit Arbejde i Fred og Ro, men da saa Russerne kom i 1945, var det forbi, og han maatte gaa under Jorden. Han fortalte, hvordan han havde været Vidne til, at Russerne havde tiltvunget sig Adgang til et ungt Ægtepars Lejlighed. Da de sprængte Døren, stod de Ansigt til Ansigt med en lille to Aars Purk. Russerne standsede brat. De var ude paa Plyndringstogt, men dette Barn kunde de ikke staa for. Den ene af de to Russere løb ned ad Gaden og ind i en anden Bygning. Et vilkaarligt Sted tiltvang han sig Adgang

til et ældre Ægtepars Lejlighed, skød de gamle Mennesker ned og røvede en stor Legetøjsbjørn, der stod paa en Divan. Denne Bjørn løb han tilbage til den lille Purk med. Forældrene led ingen Overlast, og først senere fik de at vide, hvordan Russerne havde faaet fat i Bjørnen. Disse ældre Mennesker var denne unge Lærers Forældre, og Bjørnen havde været hans Yndlingslegetøj fra Barndomstiden.

Fra det Øjeblik havde han ikke været i Ro. »Jeg maatte have Udløsning«, sagde han, »og jeg fik det ved at gaa ind i det illegale Arbejde, der havde til Hensigt at

øve Sabotage mod Russerne. Deres Sikkerhedspoliti fik mit Navn at vide, og med deres sædvanlige Sans for det virkningsfulde arresterede de min Hustru, skændede og mishandlede hende til Døde.

Alle Aarene siden da har jeg været paa Flugt for GPU. Jeg sneg mig over Grænsen til Tyskland en Vinternat i 1946 og kom senere til Vestzonen. Derfra kom jeg til Sverige. Her fik vi for vore Penge købt Kutteren, De ser derude i Vandet, fortalte han videre. Det er vor Agt at begive os til Australien, og med Guds Hjælp naar vi ogsaa nok derover«.

Hvad Drømmen fortalte.

Moderen til det to-aarige Barn sad oppe paa Hotellet. Hun var rask, og hvad hun var endnu mere lykkelig over: Det lille Barn havde ingen Overlast lidt. Det var ikke meget, hun vilde fortælle mig. Saa meget fik jeg dog at vide, at hendes Mand var blevet dræbt af Russerne. De beskyldte ham for et Mord, han aldrig havde begaaet. Selv blev hun sendt til en polsk Koncentrationslejr, hvor Bevogtningsmandskabet tvang hende til talrige Fornedrelser af sig selv.

Hun var paa det Tidspunkt gravid, og Barnet vilde hun ikke føde under saadanne Forhold. Det lykkedes hende at slippe ud, hvor utroligt det end lyder. Hun kom til Vesttyskland, hvor hun fødte sit Barn, og nu sidder hun her paa den thylandske Vestkyst. En Flygtningeskæbne blandt de Tusinder, Europa kan mønstre i disse Efterkrigsaar.

Jeg spurgte hende, hvorfor hun vilde til Australien.

»Jo«, sagde hun. »Jeg laa en Nat i en Flygtningebunkers i Hamburg. Mit nyfødte Barn laa ved Siden af mig. Jeg havde i lang Tid ligget og spekulerede paa, hvad Fremtiden mon vilde bringe. Omsider faldt jeg i Søvn, og da jeg vaagnede stod en Drøm klart for mit Indre. Jeg havde set mig selv paa et Skib stævne ud over Verdenshavene. Mange Storme maatte det igennem, men en Vinterdag omkring Juletid stod det ind i en lille Havn i en fjern Verdensdel, hvor ved jeg ikke. — Jeg kom til Sverige sammen med nogle Bekendte, og da vi der fik Lejlighed til at komme med Kutteren, stod Drømmen mig pludselig klart, og, — ja, nu er jeg altsaa naaet saa langt, siger hun stille.

Et Julebudskab.

Der skjulte sig sikkert endnu flere Skæbner blandt denne lille Flok. Vi har jo hørt saa meget om Flygtningeskæbnerne i Efterkrigstidens Europa, ikke mindst her i Thisted, hvor de baltiske Flygtninge har været os saa tæt inde paa Livet.

Mange Maaneder er gaaet siden da. I en lille Notits i et svensk Blad læste jeg forleden, at et Flygtningeskib med Polakker ombord var kommet til en australsk Havn. Mine Tanker gik til de 16 Flygtninge fra Nørre Vorupør, og rent instinktivt følte jeg, at det maatte være dem, der var naaet til Rejsens Maal. Den unge Kvindes Drøm var altsaa alligevel gaaet i Opfyldelse....

Rejsende i Thy.

AUGUST F. SCHMIDT.

I 1833 besøgte Digteren *Steen Steensen Blicher* på en Vestjyllandsrejse *Agger Kirke*, der alt i 1831 var blevet erklæret for ubrugelig, da den næsten var undermineret af Havet, og i 1834 blev det endnu tilbagestaaende af den solgt til Nedbrydning. Aaret før kunde Blicher skrive, at den lille kullede Kirke var berøvet sin Afpudsning, dens Mure var revnede, dens Tag havde mistet en Del af sin Beklædning, Kirkegaarden var en skaldet Sanddal, stribet eller flammet ligesom Strandbredden — et Mærke af Bølgernes Overskylning. Hist og her laa en Pjalt af et søndersplittet Sejl og Stumper af knuste Planker. »End ikke de Døde havde hvilet i Rolighed; den lette Bedækning var bortskyllet fra flere end een Kiste; i Kanten af Havbakken stod Ender frem, ja Hovedskallen af en Gravens Indvaaner, hvis snevre Huus forlængst maatte være hensmuldret, var atter kommen tilsyne fra hiint mørke Land, »hvor ingen Sol siger: Staa op! til den Sovende«.

Efter denne Beskrivelse af Blicher forstaar man godt, at Agger gamle Kirke, der laa saa nær ved Stranden, maatte opgives som Gudshus for Agger Sogns Menighed, der efter 1834 en Tid lang var henvist til Vestervig Kirke. 1838 opførtes den nuværende Kirke Øst for Agger.

Det var godt, at Steen Blicher kom ud og saa Agger gamle Kirke og samtidig modtog et Indtryk af Naturens Vælde her. I sin Novelle »Fjorten Dage i Jylland« (1836), hvor Blicher i Afsnittet »Klintekirken« (d. v. s. Agger Kirke) giver et uforglemmeligt Indtryk af Vesterhavet, faar man umiddelbart Kundskab om den gamle Digters Evner som Stilist . . . . . »Næst efter en stjernefuld Himmel yder Havet det højtideligste Skue — det sees i rolig eller oprørt Tilstand. De Følelser — til Tanker er ingen Mag — de Følelser, dette ensformige og dog saa alvorsfulde Syn vækker, tumle sig, jage hverandre paa Bølgernes Viis, urolige som disse, og uudgrundelige som Dybet selv. Men Sjælen udmattes snart af den uvante stormende Bevægelse. Man har en Fornemmelse, der ligner Svimmelhed. Man længes efter Land, fast Grund og sikkert Fodfæste . . . . .«

Men hvorfor tog den Spentrup Præst her ud til disse barske og afsides Egne?

Man faar nogen Kundskab herom ved at kende et Brev, som Blicher 7. Juni 1832 skrev til sin Ven B. S. Ingemann. Heri fortæller han, at han er i Færd med at skrive en Roman i stort Format. Skuepladsen for den er det vestlige Jylland og Tiden den franske Revolution (1789—93) . . . »hvis Virkninger herinde jeg fra min Barndom godt erindrer«. Blicher var i Gang med Romanen, men saa kom en Anmodning fra et Par Boghandlere og Opmuntringer fra nogle Venner til, at han skulde udgive sine Samlede Noveller, . . . »naar det er skeet, tager jeg fat igjen«.

Det er muligvis i denne Anledning, at Blicher Aaret efter selvtredje berejser en Strækning af Jyllands Vestkyst, som han da for første Gang saa. Denne Rejse gjorde et stærkt Indtryk paa ham, hvad man erfarer af et Brev fra 8. August 1833 til Ingemann . . . »Den Rejse glemmer jeg

aldrig. Kom engang og see! Du vil ikke fortryde det. Mere vil jeg ikke sige; thi det, jeg saae er formeget til et Brev og kommer vel engang i en Roman af større Omfang.«

Romanen kom aldrig, men Rejsen til Vestkysten satte sine Spor i Blichers Noveller: »Eneboeren paa Bolbjerg«, »Marie« og »Fjorten Dage i Jylland«. I 1839 kom hans Rejsebeskrivelse: »Vestlig Profil af den cimbriske Halvø«, hvori der findes en Række Lokaliteter op langs Vesterhavet omtalt paa Blichers særegent fængslende Maade.

Men Indledningen til hans Vestkystskildringer er Kapitlet om Agger gamle Kirke: »Klintekirken«, som vi i det ovenstaaende har faaet de nødvendigste Oplysninger om. Hver Gang, en blicherkyndig tænker paa Egnen ved Thyborøn, kan han ikke lade være med at erindre sig Blichers Vesterhavsskildring, der ikke kan glemmes, da den hører til et af de ypperste Prosastykker i vor Litteratur. Derfor er der Grund til at henlede Opmærksomheden paa dette Stykke af Novellen »Fjorten Dage i Jylland«, naar vi nu over hundrede Aar efter Blichers Død (d. 26. Marts 1848) saa tit med taknemmelige Sind tænker paa den prægtige gamle Digter, hvis Navn staar prentet med Ildskrift mellem evige Stjerner paa Jyllands høje Himmel.

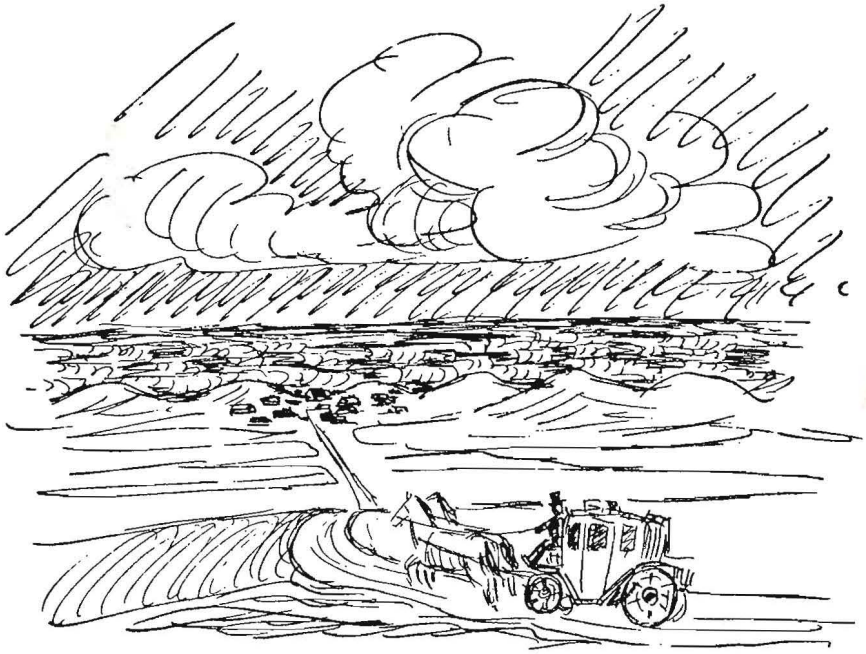

*

Senere kom en anden bekendt Digter paa Rejse til Thy, nemlig *Meier Aron Goldschmidt,* der i 1865 foretog en den Gang sjælden udført og langvarig Indenlandsrejse til Vendsyssel og Thy, hvad man kan erfare nærmere om i hans Bog: »Dagbog fra en Rejse paa Vestkysten af Vendsyssel og Thy« (1865), hvori Slutningsafsnittet fortæller om Rejsen fra Vendsyssel gennem Thy til Vestervig. Der er forskellige Enkeltheder i Skildringen, som stadig er af lokalhistorisk Værdi, f. Eks. hvad han fortæller om Udgravningen af *Sjørring Sø*. Herved kommer han

ogsaa til at berette et og andet om *Sjørring Volde,* et af vort Lands ejendommeligste Middelalderminder. Ogsaa om *Klitmøller* anfører Goldschmidt ænseværdige Bidrag, bl. a. om Smuglere og Strandtyve saavel som om Strandinger og heltemodige Redningsmænd. Nede ved *Agger* nævner han lidt om Sandklitterne, og fra *Vestervig* er det selvsagt Kirken og Liden Kirstens Grav, der fanger Opmærksomheden. — I Forhold til Skildringerne fra Vendsyssel og Øster Han Herred, hvorfra Kapitlet om *Bulbjerg* og *Skarreklit* er særlig værdifuldt, er det ikke meget, Goldschmidt fortæller om Thy, hvad man kan beklage, da han var en god Iagttager og en fin Stilist.

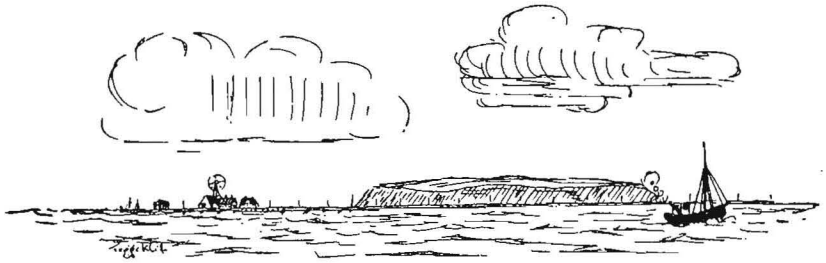

Man maa derfor skønne paa, at Thy ikke blev stedmoderligt behandlet, da Forfatteren og Maleren *Achton Friis* i 1920'erne var paa Rejse gennem Thy for fra denne Landsdel at faa Stof til sit prægtige Værk: »De Jyders Land«, i hvis Bind II (1933) Rejsen gennem Thisted Amt er skildret. Man kan her sige, at *Mors* er blevet noget for kort omtalt af Achton Friis, der ellers nok maatte kunne blive sat i Ekstase ved at besøge *Legind Bjerge* og ikke mindst Morsøs Bakkelandskab ud mod Thisted Bredning; thi faa Steder i Danmark har man en saa prægtig Udsigt som fra *Salgjerhøj,* der ligger mellem de to store blaa Indvande: Thisted og Livø Bredning. *Feggeklit,* der virker som et Kæmpefort i det ensomme Landskab, har Friis naturligvis kun Lovord om.

I sin Thyrejse faar han Lejlighed til at fortælle mangt og meget om denne Landsdels ofte særegne Landskab. Da jeg i sin Tid har foretaget omtrent samme Rejse gennem Thy som Friis og altsaa har set næsten de samme Steder, vil man forstaa, at det er med vaagen Interesse, jeg har fulgt ham paa hans Færd gennem det Amt, der har en af de længste Kystlinjer, noget dansk Amt har.

Det, der glæder en mest i Friis' Beskrivelse, er hans Landskabs- og Naturskildringer. I disse er han ofte saa heldig at kunne give Udtryk for Følelser og Stemninger, der har Bud til ethvert modtageligt Sind.

Ogsaa han har set, at *Skibsted Fjord* med sine store Kystlinjer er pragtfuld. Her nede i det oldtidsprægede Landskab omkring *Skibstedgaard* er der rig Anledning til at falde i Betragtning over den rige Arv af Minder, Thyland har bevaret fra fjerne Tider. I det klare Septembervejr med Duggens Perlefald glimtende i Solskinnet er der allerskønnest i Limfjordsegnene; ogsaa det véd Friis.

Det var godt, Friis var Kunstner; thi derved havde han Evner til at fremhæve Landskabets Skønhedsværdi, og derfor gør han mindre ud af Kirker, Bygninger o. s. fr. Dette betyder heller intet; thi vi har jo Arkæologerne og Historikerne til at tage sig af denne Side af Sagen.

Den langstrakte *Ove Sø,* hvis Navn (Ove) er nævnt paa en Runesten, er et af de skønneste Ferskvande i Danmark.

Man ser den længe, naar man passerer den, og erindrer herved om Tjele Langsø, der ligeledes er en af vort Lands skønneste Søer. Friis glæder sig med Rette over Egnen om Ove Sø, men hvor mange i Danmarks Land mon aner, hvor Ove Sø ligger! — Eller hvem kan glemme Maanebroen en Sommerkvæld over *Nors* og *Vandet* Søer! Her kan man komme til at oplevе en Sommernatsstemning, der fuldt staar paa Højde med en Aften ved Gurre eller Brabrand Sø. Og saa er de to nordthy'ske Søer omgivet af et stort, stærkt Landskab, hvis Linjer længe bevares i Mindet som en dyrebar Gave.

Udsigten fra *Skyum Bjerge* er Friis naturligvis betaget af, og hvem er ikke det! Stærkest Indtryk har dog Udsigten fra et Højdepunkt omtrent hvor *Hykjær* og *Blegsø* nærmer sig hinanden, gjort. Herom siger Achton Friis: »Naar jeg nu efter at min lange, jydske Rejse er tilende tænker tilbage paa den og genoplever Indtryk af de Landskaber, jeg har set, da vil Mindet om det, jeg her har for Øje, bestandig være et af de uforglemmeligste. Erindringen om dette Steds Skønhed, dets Storslaaethed og dets mærkelige, vemodige Stemning, vil aldrig kunne udviskes. Dette er det nordligste Jylland i dets mærkeligste og mest betagende Skikkelse; her findes endnu i denne fuldkommen uberørte Natur alt, hvad der kan stemme Sindet til Andagt«.

Kan en saadan Udtalelse ikke varme enhver Thybo om Hjertet?

De magreste Egne, jeg har set i vort Land, er dem, man har for Øje paa Turen fra *Hjardemaal* til *Bulbjerg*, men hvem kan nogensinde glemme den storladne Skønhed og Enfold, der præger disse Landskaber i Læ af Klitterne ved Jammerbugtens Kyst? Man ihukommer her *Johan Skjoldborgs* Bøger og sender en venlig Tanke ned til Krejlerbyen *Skippergade* paa Hannæs, der nu har faaet saadan en skøn Plads i dansk Digtning. Hvem kan nogensinde faa den lille Per Hywer, der vogtede Kvæg paa *Bygholm Vejle*, ud af Sindet. Han forbliver der til ens Dages Ende!

Og saadan er det med saa mange Min-

der oppe fra Thy, som man kan længes efter. En saadan Længsel efter en lang Sommerdag igennem Thy næres stærkt ved Læsningen af Achton Friis' Thylandsbeskrivelse, der er stærkt afvigende i sit Indhold fra de andre Thylandsskildringer, vi er saa heldige at besidde.

Det er givet nok, at Achton Friis med sit Værk har været med til at øge Hjemstavnsglæden, ligesom han gennem sine temperamentsfulde Naturskildringer og Betragtninger har øvet en heldig Indvirkning paa mange, der maaske uden alt for udviklet Iagttagelsesevne færdes i et Landskab. Han rusker op og gør med friske Ord opmærksom paa det skønne og ualmindelige, som man møder saa ofte og saa rigt indenfor Thisted Amts havomkranste Landegrænser.

Dagens Problemer

Af GERDA HEGNET BACH

Politik er og blir ikke andet end Ævl, sagde Fru Kirsten opbragt. kommer du ikke her med alt det og ødelægger helt Morgenbordet for ikke at nævne Julestemningen, og jeg havde saadan glædet mig til at lægge Planer.

Du skal slet ingen Planer lægge, mente hendes Mand, vort Budget kan ikke bære dem, i Aar bliver der ikke noget med at give Gaver til højre og Venstre, højt regnet giver vi maaske hinanden en eller anden Nyttegenstand.

Hvorfor, om jeg maa spørge? Kirstens Stemme er høj og indigneret.

Fordi Verdenssituationen kræver det, maaske vil Varepriserne blive yderligere forhøjede, men jeg kunde vist lige saa godt overraske dig med, at der blev Jordskælv eller lignende.

Slet ikke, Poul, men først og fremmest skal vi Kvinder passe Hjemmene, faar vi Tid til overs, kan vi altid læse det samme evindelige Sludder, Aviserne er fyldt med.

Forfærdende, Kirsten, skulde man tro, du var voksen og tilmed gift, du glemmer nok, hvilken Indflydelse Politik har paa Hjemmene, det er virkelig ikke lige meget hvordan du forvalter vore Penge, jeg giver dig dog største Delen af min Gage.

Hvor er det beklageligt, du valgte mig i Stedet for Ebba, som farer af Sted fra Klub til Mødesal og omvendt, hun og Manden spiser for det meste ude, og deres Hjem svømmer af Uorden, jo, jeg har min Viden fra Ebbas Kusine.

Kontorassistensen saa paa sit Ur og derefter paa sin Kone, som nervøs drejede rundt med sin Vielsesring.

Der blev en ildevarslende Tavshed, lidt efter smækkede en Dør.

Kirsten blev længe tankefuldt siddende i Spisekrogen, skulde hun le eller græde? Er mest tilbøjelig til det sidste, for det er egentlig saadan en trist Maade at skilles paa, ikke fordi hun bryder sig om Vanekys, men savnede alligevel et eller andet lille Kærtegn.

Mon Poul mente, hvad han sagde? Gjorde hun det selv? Saa Poul ikke, at Stuerne altid var rene? Var hans Garderobe ikke i upaaklagelig Orden? Dog — alt dette betød tilsyneladende ikke noget, ens Mand kunde altsaa kræve andet end de almindelige ægteskabelige Rettigheder.

Kunde man bare gribe Sagen ret an, men det var ikke let at sidde ene her helt ovre i Thylands Hovedstad, fjernt fra Slægt og Venner.

Nu havde hun en Ide. Først vilde hun klæde sig om i den brune Kjole, som Poul holdt saa meget af at se hende i, saa vilde hun sætte sig ind for at læse, Prinsgemalen maatte vente eller selv om Maden, den Slags var nok ogsaa underordnet. Juleforberedelserne maatte i hvert Tilfælde indstilles for i Dag. Sikkert maatte hun anstrenge sig for at udvide sin Horisont, en Husmor kunde vist alt for let gaa i Staa i sin Udvikling, men nu maatte hun dele sine Kræfter mellem Poul, Verdensproblemerne og Hjemmet.

— — —

Poul Birch er med ilsomme Skridt paa Hjemvejen, han blev lidt forsinket i en Blomsterforretning. Kirsten elsker lyserøde Nelliker, og nu har han købt den halve Butik til hende. Hun skal ogsaa have det Guldarmbaand i Julegave, som hun har snakket saa meget om.

Var han urimelig i Morges? Nødig vil han have en Rendetaske til Kone, om hun end ejede Alverdens Forstand paa Politik. Men der var jo ogsaa en Middelvej. Hvis han bare kunde faa bitte Kirsten til at indse, at det var skønt, om hun var lidt mere interesseret i Dagens brændende Spørgsmaal, om hun vilde forstaa, hvad det betyder for en Mand at kunne snakke med sin Kone om alt.

Tvivlsomt hvorvidt Kirsten i det hele taget var bevægelig fra Hverdagslivets Folder, alt derhjemme gik lidt vanemæssigt trivielt, og dog er hver Dag en Kæde af Oplevelser, vekslende Opmuntringer og Skuffelser, blot vi sanser dem. Men i hvert Tilfælde var Kirsten en Mester i at lave Mad, og nu var han sulten.

Birch syntes, der i Dag var usædvanlig langt gennem Storegade og Vestergade og forstærkede sin Gang. Saa for Pokker, der var straks en af Oplevelserne, en af Skuffelserne. Der kom Ebba styrende lige

løs paa ham, selveste Ebba, som han engang havde været forlovet med, og som sikkert ferierede hos sin Kusine.

Goddag, Ebba, ganske pudsigt at træffe dig igen.

I lige Maade, Poul. Er det en Forsoningsbuket, du kommer anstigende med?

Hm. Du ligner dig selv fra gamle Dage med at sige alt, hvad du tænker.

Fuldstændig rigtig og lige nu staar jeg og venter paa, du skal invitere mig med hjem; vi skulde da ikke gerne have Anti-

pati mod hinanden for den Smule Guldrings Skyld?

Bevares vel, Ebba, du er velkommen til Middag hos os, selv om Kirsten er midt i Juletravlheden, iøvrigt ved jeg, Maden staar paa Bordet, naar vi kommer hjem.

Ja, du har jo faaet en lille huslig Alf til Kone, hvis hun ogsaa deler dine Interesser, maa I da have det herligt sammen.

Det er her, vi bor, sagde Birck og tog sin Yale-Nøgle frem, lidt forstemt laasede han Døren op. Det slog ham pludseligt, at der manglede noget, ikke fordi, det er hyggeligt med Em og Madlugt over hele Huset, men ind under Jul er der en egen Stemning over en Anelse af Rødkaal og Klejner.

Ganske mod Sædvane var der heller ingen Kirsten i Entreen, havde hun maaske ikke hørt hans Komme? Han følte sig pludselig underlig mat i Knæene. Hvor var Mødet med Ebba ubelejliget netop i Dag.

Da de kom ind i den smukke Opholdsstue, viste der sig et Syn, som Birch aldrig senere glemte. For første Gang i tre Aar var der ikke dækket Bord, og hans Kone sad i en magelig Stol med en Cigar og en halvtømt Kop Kaffe, Bordet flød med Tidskkrifter og Blade.

Forfjamsket præsenterede Birch sin Gæst: Her er Ebba, du ved . . . der gerne vilde hilse paa dig og spise Middag sammen med os.

Forskellige Tanker for lynsnare gennem Kirstens Bevidsthed, Tvangstanken var: Den overlegne Ebba er her, og her staar Poul med en Buket, han selvfølgelig har købt for hendes Skyld, ak, hun ved saa meget om alt det, man bør vide, jeg ved saa lidt, og ingen Mad har jeg. Angsten gav uanede Kræfter, de, som ikke kendte hende, saa noget bemærkelsesværdigt ved hendes glødende Kinder og forcerede Væsen.

Velkommen, Fru Krag, glæder mig til at hilse paa Dem, desværre har jeg ingen Mad lige nu, men lad mig byde Dem en eller anden Forfriskning først. Jeg mener nemlig, fortsatte Kirsten, at vi Kvinder maa være a jour med Tidens store Begivenheder, alt for ofte er vi tilbøjelige til at lade Verden gaa sin skæve Gang i Stedet for at spekulere paa, hvorledes vore Penge forvaltes i Statens Husholdning.

Fru Krag var mildest talt forbavset, hvorfor mon hun egentlig havde tænkt sig Kirsten Birch helt anderledes?

Enten det snart er Jul eller ikke, er vi piskende nødt til at følge med i det politiske Liv, om vi da ikke vil sakke bagud. Kirsten genoplevede Morgenens Skærmydsel, Ordene havde brændt sig fast som Pletter, der trængte til Lindring.

Fru Krag nikkede bifaldende, her havde hun for sig en dybsindig, tillige en umaadelig charmerende lille Kvinde, bekendt for sine huslige Dyder.

Kirsten, her er Blomster til dig. Hendes Mands Stemme lød oprømt, han var nærmest himmelfalden, hvor havde han haft sine Øjne og Øren gemt? Hvor var Kirsten fortryllende i Aften, en ganske ny og ukendt Kirsten var dukket op af Hverdagslivets Fortrædeligheder, han selv var et Fæ, tilmed et sultent Fæ og ikke en Anelse af Mad i Huset.

Ja, De kan sagtens være straalende med en saadan opmærksomÆgtemand, jeg fik Øje paa ham, da han havde været inde efter Blomster til Dem, og sandt at sige paanødte jeg mig hans Selskab, fordi jeg var spændt paa at træffe Dem.

Jeg foreslaar, sagde Assistent Birch lige begejstret og lige sulten, at vi gaar et eller andet Sted hen og spiser, og dette blev enstemmigt vedtaget.

Da de kom ud i den lidt mørke Entre, greb Kirsten sin Mands Haand og gav den et taknemligt Tryk, hvilket blev varmt gengældt.

★ Septemberdag paa Agger Tange. ★

Højt over Havet luder Agger Tange
med Marehalmens Børster i sin To,
og Flanken groft luvslidt af Bølgens mange
Hovslag imod Sandets slidte Bro.
Sønderpaa har Thyborøn til Huse;
Norden ses af Lodbjerg Fyr en Flig.
— Dumpt jeg hører Braaddets Længsler bruse
mod Kirkens hvide Skib i Vestervig.

Men Dagen gror lys-hvælvet over Kysten,
og ingen Storm og Brise staar paa Spring.
Langt inde mindes Landet endnu Høsten
med Stubbens gule Felt af ingenting.
Fiskerlejet døser trygt bag Tangen;
Skorstensrøgen fra de lave Boel
gaar som sorte Faar paa Himmel-Vangen,
jaget af den agtpaagivne Sol.

Og Havets vide, blaa og blanke Flade
med Høfdens Klinge rettet mod sit Bryst
ses som en Brønd af Fred her fra mit Stade
højt over denne ellers barske Kyst.
Bakkerne ad Taabel til er røde,
svøbt i Lyngens blomstrende Attak.
— Vibeskrigets sidste Stævnemøde
kroner Thylands skønne, vilde Brak.

De yndefulde, lade Maagevinger
ses kredse over Klittens hvide Sand,
mens Haren alt for slank og slunken springer
sig Mundsmag til med vegetarisk Tand.
I Brugsen samles Lejets Mænd og drøfter
sagligt over Pibebaalets Ild
Havets ofte svigefulde Løfter.
— Endnu er der ikke Glimt af Sild!

— — — —

Højt over Havet luder Agger Tange!
Bekersket hviler Revlen for dens Fod.
Men mellem dem staar Dybets dystre Sange
om tusind kolde Lig og isnet Blod.
Thy er skønt i Dag som ingensinde;
Havet selv saa moderligt og blidt.
— Dog gav Gud os sikkert ej i Blinde
Agger Tange eller Thylands Klit!

AGGER, September 1951.

Jan Pender Schmidt.

Bornholmeruret

Af Jacob Pilehus

Toget gled langsomt ind paa den lille thylandske Station, Bremseklodsernes Hvinen døde hen, og ud paa Perronen steg Antikvitetshandler Ole Kæraa, tung og tæt af Skikkelse. Han tog sit vægtige Guldur frem og fik Dobbelthage, idet han med et tilfreds Grynt konstaterede, at Tiden for Togets Ankomst var overholdt.

— Nederdrægtigt saa enerverende det er at rejse, brummede han. — Disse evindelige Bump og Stød faar ens Tarme til at løbe Slimen af sig som Aalene i et Hyttefad. — Han lod Blikket løbe langs Hjulene under Toget, som om han mistænkte dem for at være trekantede.

Der var kun faa, der stod af eller paa Toget. En ældre, spinkel Kone paa gigtsvage Ben og med en Kurv paa Armen blev hjulpet ind af Konduktøren, der næsten løftede hende op i Kupeen, som var hun et Barn. Halvt chokeret lod hun sig dumpe ned paa Sædet, pustende og stønnende — og brød saa ud i en lille koket, befriende Latter. Der var et Par Herrer, der kunde se ud til at være Handelsrejsende, og længere henne gik Hundekupeens Dør op for en drabelig Jæger med Bøsse, Taske og Hund. Svap, svup, svap, svup lød det skiftvis fra de rigeligt store Støvler, da han gik hen over Perronen.

Kæraa blev staaende en Stund. Han nød aabenbart den friske Luft efter det lange Ophold i Kupeens klumre Atmosfære. I lange Drag gik Vinden ind fra det aabne Land, løb langs med den lange, lave Stationsbygning og fik Vinløvet paa Muren til at skælve. Gavlen paa den sidste Vogn i Toget saas allerede langt ude som en solbelyst Firkant, der trak sig længere og længere bort, samtidig med at den skrumpede ind i Format for til sidst helt at dø hen i Solflimmeret langt ude under den blaa Himmel.

Ole Kæraa havde i mange Aar drevet Forretning i København med gamle, sjældne Sager. Han var begyndt under smaa Forhold, men havde ved Flid og Sparsommelighed arbejdet sig op og var nu Ejer af en betydelig Formue.

Omtrent samtidig med at han startede sin Forretning, havde han giftet sig, men hans Kone døde kort efter. Han tog sig hendes Død meget nær og levede siden kun for at skrabe Penge sammen. Og det forstod han til Bunds!

Kvinder betød intet for ham. Grethe havde været hans første og eneste Kærlighed, og endnu saa mange Aar efter — nær tyve — stod hendes Billede rent og klart i hans Hjerte, inde bag hans robuste Ydres stærke Panser.

Han var nu paa Rejse rundt i Landet for at besøge Folk, han gennem forskellige Blade var kommet i Forbindelse med, og som laa inde med Ting, han kunde ønske at købe, saafremt de svarede til Beskrivelserne i de Breve, han havde modtaget.

Nogle faa Kilometer fra den By, hvor han i Øjeblikket befandt sig, boede en Fru Bak, der vilde sælge et meget sjældent Bornholmerur for at skaffe Penge til sin Søns Konfirmation; hun var Enke, og hen-

des Indtægter yderst smaa. Efter at have indtaget en lille »Opkvikker« paa Stedets Kro og af Værten faaet at vide, hvor hendes Hus laa og den nærmeste Vej dertil, begav han sig til Fods mod sit Maal.

Skønt Kæraa mageligt kunde have købt ti Biler og betalt dem kontant uden at overtrække sin Bankkonto, havde han aldrig haft et Rat mellem sine Hænder og havde heller ikke nogen Sinde følt Trang til det.

Paa sine mange Rejser omkring i Landet maatte han nødvendigvis mange Gange ud til fjerne og ensomt beliggende Steder, og det var ham da en Kilde til megen stille Glæde at gaa Vejen ind.

Som ung havde han lært Tømrerhaandværket, og han havde i sine Svendeaar med Ranslen paa Nakken »pløjet« de jydske Landeveje i Sol, i Regn og i Blæst med Hjertet fuld af stærke, uklare Længsler. Minder fra den Tid rørte saa sært ved hans Sind — i Dag mere end nogen Sinde, syntes han. Han var igen ung Svend paa Vej mod Eventyret — det fjerne — det ukendte — det hemmelighedsfulde — —

Det var Antikvitetshandler Ole Kæraa, der i Kroen spurgte om Vej til Fru Baks lille ensomme Hus; men det var Tømrersvend Ole Kæraa, der en halv Time senere bankede paa hendes Dør.

Fru Bak viste sig at være en lille tækkelig Kone paa omkring de fem og tredive. Kæraa præsenterede sig og blev straks vist ind i en tilstødende Stue, hvor Uret stod. Det gav et Gib i ham, da han saa det. Det var virkelig et Pragtværk. Dets matpolerede Skive af Messing var rigt udstyret med kunstfærdige Ornamenter, og Kassen, der var udført i mørk Mose-Eg, var et Orgie i Billedskærerkunst.

Nu var det igen Antikvitetshandleren, Forretningsmanden, der var trukket i Kæraas Tøj. Han fandt en lang, tynd Skruetrækker frem fra sin Haandtaske, aabnede for Værket og gav sig til at undersøge det — længe og nøje uden at mæle et Ord; han trak i Lodderne, prøvede Klokkens Lyd, trykkede snart paa eet Hjul, snart paa et andet, hvorved der fremkom nogle ejendommeligt snurrende og hvæsende Lyde, der ledte Tanken hen paa gale Katte. Fru Bak betragtede spændt hans Ansigt, men læste intet i det.

Endelig blev han færdig. Han lukkede for Værket med et haardt Tryk, smed Hænderne om paa Ryggen og spurgte kort:
— Prisen?

Konen havde tænkt at forlange tusind Kroner for det; men nu blev hun pludselig bange for, at det var for meget. Det lod jo ikke til, at Manden var saa interesseret i Uret, maaske var det slet ikke saa sjældent, som hun havde troet. Det var jo ogsaa klart, at en Mand som han, der levede af at handle med den Slags Ting, og som

maaske havde mange Ure hjemme i sin Butik, der i Egenartethed og Skønhed let kunde maale sig med dette Ur — at han saa paa Uret med helt andre Øjne.

Og hun skulde have solgt, hun skulde skaffe Penge til Knægtens Konfirmation og til at faa ham i Lære, saa han kunde blive Urmager ligesom hans Far, hvad der var hans højeste Ønske. Nej — det kunde ikke gaa at tage Munden for fuld. Og alligevel — tusind Kroner kunde ikke være for meget; hun huskede, at hendes Mand engang havde sagt, at det nemt kunde koste tusind Kroner og mere, hvis man solgte det til en Samler, der virkeligt var interesseret i gamle, sjældne Sager.

Desuden havde hun bestemt regnet med denne Sum. Alt var saa dyrt. Der var nu først Tøjet til Drengen. Selv havde hun ikke en ordentlig Kjole at trække i ved en saadan Lejlighed. Der kom ogsaa nogen Familie til Spisning, det kostede ogsaa, og Taget paa Huset trængte haardt til Reparation, inden Efteraar og Vinter satte ind med Storm og Slud. — Hvor meget blev der saa tilbage til Pouls Læretid? Ikke meget.

Kæraa fornyede med tydelig Utaalmodighed i Stemmen sit Spørgsmaal: — Hvor meget koster Uret?

Fru Bak vilde skynde sig at sige det høje Tal, mens hun endnu havde lidt Mod tilbage; men i det samme fik hun en saadan sær Fornemmelse inde ved Hjertet, og inden hun rigtig vidste af det, havde hendes Mund sagt: — Ni Hundrede.

— Ni Hundrede! I du milde, hvor vil De hen, lille Frue! Jeg fik aldrig mine Penge ind igen, om jeg var saa letsindig at købe til den Pris. Uret er rigtig pænt, det skal indrømmes, men . . . næ, det gaar ikke!

Konen sagde noget om, at hun følte sig som en Forbryder ved at sælge Bornholmeren, og at hun kun vilde sælge, fordi hun ikke saa anden Udvej — og at det var et Arvestykke, der var gaaet i Arv i tre Generationer i hendes afdøde Mands Slægt. Hans Oldefar, der var indvandret fra Schweitz, havde lavet Urværket.

— Jeg forstaar meget vel Deres Pietetsfølelse, Fru Bak. Men for mig, der skal købe — og sælge igen, er det den reelle Handelsværdi, der gælder. Det har da ikke tilhørt hverken Columbus, Peter den Store eller Kejseren af Kinesiens Land, vil jeg antage, sagde Antikvitetshandleren, idet han flyttede sine brede, stærke Hænder om paa Maven og lo, saa den hoppede.

Fru Bak lo ikke.

— Men nu har jeg set Uret, og vi kan saa senere komme tilbage til Sagen. De har min Adresse og kan skrive til mig, om De kommer paa andre Tanker.

Dette med paa Skrømt at ville udsætte Handelen var et Trick, han gerne benyttede sig af, naar han stod overfor Folk, der af en eller anden Grund *skulde* have solgt straks. I Virkeligheden var han ikke saa lidt forhippet paa at købe dette Pragtstykke af et Ur, og han havde med Glæde givet tusind, ja helt op til tolv Hundrede for det, om han ikke kunde have faaet det billigere.

Trick'et gjorde sin Virkning; Fru Bak sank adskillige Tommer, og der kom Vand i hendes smukke Øjne. Kæraa saa i Smug paa hendes Ansigt for at kontrollere Virkningen af sine sidste Ord, og da han saa hendes Taarer, fik han pludselig Medlidenhed med hende. Her stod han overfor en fattig Enke, der øjensynlig kæmpede en haard Kamp for Tilværelsen — og prøvede paa at snyde hende for nogle faa Hundrede Kroner, der betød saa lidt for ham, men var en lille Formue for hende. Med en rask Bevægelse aabnede han igen for Urværket og gav det Udseende af, at

han undersøgte det endnu engang og sagde: — Ja, det forandrer jo Sagen en Del. Der var en lille Ting, jeg oversaa første Gang. Jeg giver Dem de ni Hundrede.

Fru Bak blev varm og livlig af Glæde, og hendes Hjerte havde atter fundet sin normale Plads, da Kæraa rakte hende en Ckeck paa Beløbet.

I det Øjeblik kom Poul hjem fra Skole, og lidt efter sad de tre hyggeligt ved en Kop Kaffe.

— Hvad skal du være, naar du bliver konfirmeret? spurgte Kæraa Drengen.

— Jeg skal være Urmager.

— Du er stor og stærk; du burde blive Smed.

— Ja, han slægter sin Far paa, sagde hans Mor. — Han var meget høj, den højeste Mand, jeg har set. Mange kaldte ham for Spøg for Taarnurmageren.

— Hvad siger De? Taarnurmageren! Ja men det er jo min gamle Kammerat og Rejsefælle. Og han har engang frelst mit Liv, og saa fortalte Kæraa, mens de andre spændt lyttede:

— Det var en varm Sommerdag. Vi havde gaaet langt og var kommet til en Egn, vi ikke kendte. Et Sted delte Vejen sig, og da der ingen Vejviser var, var vi i Tvivl om, til hvilken Side vi skulde gaa.

— Vent her, saa løber jeg tilbage til den Gaard, vi lige er kommet forbi, og faar at vide, hvor Vejene gaar hen, sagde Taarnurmageren.

Jeg satte mig ned og saa mig omkring. Ikke langt fra mig laa en gammel Hustomt. Der stod endnu nogle forblæste Stikkelsbærbuske og et enkelt udgaaet Piletræ. Nogle Murbrokker laa spredt rundt omkring, halvt skjult i Græsset. Paa de tre Sider var jeg omgivet af Hedeagre, men til den fjerde laa et Engdrag og længere ude en stor Mose.

Engen var spraglet af Blomster, og jeg fik Lyst til at plukke nogle af dem. Mens jeg var optaget heraf, hørte jeg pludselig en ildevarslende Brummen, og da jeg saa op, kom en mægtig Tyr springende imod mig med sænkede Horn og blodskudte Øjne. Jeg blev som lammet og kunde ikke flytte en Fod. Endelig fik jeg revet mig løs, men vidste ikke, til hvilken Side jeg skulde løbe. Da slog det ned i mig som et Lyn: Piletræet!

Som en vild sprang jeg for Livet med det rasende Dyr lige i Hælene. Jeg syntes, jeg kunde mærke Tyrens hede Aande i Ryggen, min Strube snørede sig sammen, Tungen blev tyk og tør, og det flimrede for mine Øjne; jeg ventede hvert Øjeblik at blive spiddet paa dens Horn og kastet i Vejret som en Kludedukke.

Men Miraklet skete. Jeg naaede Træet og svang mig op i det — et Sekund før Vilddyret løb Panden mod det.

Men Faren var ikke ovre endda. Træet var — — raaddent! Tyren, der nu var gaaet helt amok, løb nu Storm paa det. Gang paa Gang forsøgte den at vælte det og jeg mærkede, hvordan det kom til at hælde mere og mere, for hver Gang det fik et Stød.

Men saa kom min Redningsmand!

Da Taarnurmageren gik ud fra Gaarden, hvor han havde spurgt om Vej, saa han straks den farlige Situation, jeg befandt mig i, og raadsnar, som han var, greb han et rødt Tørklæde, der sammen med andet Tøj var lagt til Tørre paa en Hæk ved Indkørslen, svang det i Luften og løb skrigende og hujende ned mod mig og Bæstet.

Der var langt fra Gaarden og ned til Piletræet, og det varede en rum Tid — en Evighed — syntes jeg, inden han naaede saa nær, at Tyren reagerede for den røde Klud, og jeg kunde hvert Øjeblik vente, at Træet vilde segne om, og Tyren være over mig. Først da han var nogle faa Skridt fra det djævelske Dyr, fik det Øje paa ham, og nu skete der det, som min Kammerat havde beregnet. Ved Synet af det røde Tøj blev Tyren — om muligt — endnu mere desperat, vendte sig fra Træet og angreb sin nye Fjende. Stolende paa sine lange Ben satte Taarnurmageren i

gigantiske Spring ned over Engen og ud mod Mosen, bestandig svingende Tørklædet i Luften og med Tyren efter sig, fortsatte helt ud i Mosen, springende fra Tue til Tue og standsede først, da Utysket sad uhjælpeligt fast i Mosedyndet. — Saa gik han sindigt i Land, som om intet var sket.

Da jeg satte af for at springe ned paa Jorden — — faldt Træet!

— Og det var min Far, sagde Poul, — og der var Glans i hans Øjne.

En Stund var der stille i Stuen, saa saa Kæraa hen paa Fru Bak og sagde: — Maa

jeg se den Check, De fik? Jeg skrev vist forkert paa den. Hun gav ham den, og han tog den uden at se paa den — og rev den midt over. Derpaa skrev han en ny, lydende paa tolv Hundrede og rakte den til hende med Ordene: — Tag de tre Hundrede som et lille Afdrag paa min Gæld til Deres Mand.

— — Antikvitetshandleren var paa Vej tilbage til Stationsbyen. Langt ude til højre laa Limfjorden med en Stribe af Sol tværs over Vandet. Det saa et Øjeblik ud, som om den brændte ude paa Midten med korte, hvide Flammer uden Røg; men pludselig døde »Flammerne« hen og løb som et stærkt Flimmer ud til alle Sider, saa selv dens mindste Vig blev synlige. Blæsten, som han havde lige i Ryggen, var taget til. Han lagde sin svære Krop tilbage mod dens Pres og fik en behagelig Fornemmelse af at blive baaret hen ad Vejen i en dyb, blød Lænestol. Vissent Løv for forbi ham med en tør, knitrende Lyd, nogle Blade rejste sig paa Højkant og løb med sanseløs Fart foran ham som Hjul, der er løbet af en Vogn under Løbskkørsel. Det høje Græs paa Vejrabatten gennemruskedes, slyngedes snart til den ene, snart til den anden Side, bøjede sig og rejste sig i hurtige Ryk, og det var som om mørke Skygger fra flaksende Fugle gled hen over det.

Lidt efter lidt sank han hen i den vaagne Drømmetilstand, hvor Tankerne ikke lader sig kontrollere, men kommer og gaar, som de vil. Vil man prøve paa at holde en Tanke fast og analysere den — vips er den væk, og der er straks en ny, som opfører sig paa akkurat samme drilske Maade.

Men i alt dette Virvar af Tanker og Indtryk maatte der alligevel have udkrystalliseret sig en Beslutning. For da Kæraa naaede Byen, gik han lige ind paa Kroen, bad om Papir og Kuvert, satte sig og skrev:

Ærede Frue!

Der er sket det kedelige, at der, nu da jeg kommer tilbage til mit Hotel, ligger Brev fra min Forretningsfører, der skriver, at den Mand, som jeg bestemt havde regnet med var Liebhaver til det Ur, jeg i Dag har købt af Dem, har sagt fra og overhovedet ikke ønsker at købe noget Ur; og da jeg har baade Butik og Lager propfulde, aner jeg ikke, hvor jeg skal placere det. Se, Fru Bak, nu er det saa, jeg vil bede Dem gøre mig en stor Tjeneste. Vil De opbevare Uret for mig indtil — skal vi sige til — — Dommedag. Tak skal De have, Fru Bak!

Venligst
Ole Kæraa.

Da han havde lagt Brevet i Postkassen, stod han et Øjeblik og grundede. Saa gled der et lille Smil hen over hans Ansigt, idet han mumlede: — Der drejede Tømrersvenden Antikvitetshandleren en kedelig Knap.

Da Julegrisen blev stjaalet.

Af Chr. Larsen

Niels var en stor, kraftig og opvakt Dreng paa 15—16 Aar. Han tjente paa Hedegaarden, der, som Navnet antyder, laa ret ensomt. Mod Vest var der kun Moser og Hede, og Gaarden selv laa med et opdyrket Areal som en Oase i Ørkenen. Der var næsten en Kilometer til nærmeste Nabo.

Det var et Par Dage før Jul, og alle Beboerne samledes den Aften i Skolen til Juletræ, baade Gamle og Unge. Ogsaa fra Hedegaarden var de alle taget af Sted paa nær Niels, der havde lovet at være hjemme og passe Husdyr og hjælpe gamle Mette med Malkningen. Da den var tilendebragt, sad Mette og fortalte Niels om Livet paa Heden i gamle Dage og om nogle Røvere, der havde huseret i sin Tid, men som dog tilsidst var blevet fanget, og de kom ogsaa ind paa de mange Hønse- og Grisetyverier paa Egnen de sidste Aar, som det ikke var lykkedes Politiet at opklare.

Da Klokken var en halv Snes Stykker, vilde Mette hjem til sig selv, men hun var blevet ræd ved sine egne Fortællinger og bad Niels om at gaa med.

Da Niels gik ud gennem Forstuen, saa han Ejerens Jagtgevær, og den Tanke slog ned i ham, om han skulde tage Bøssen med, men han opgav det, da han nødig vilde have, at Mette skulde gaa rundt og fortælle, at han var bange.

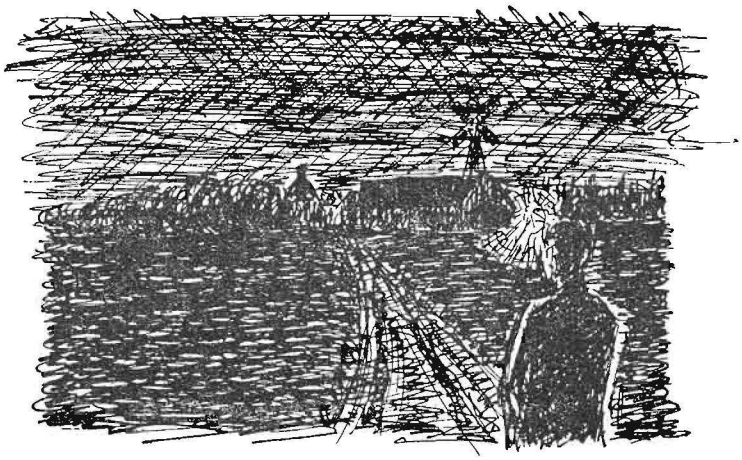

Da han havde fulgt Mette hjem og gik tværs over Marken ned mod Gaarden, saa han en Lygte bevæge sig mellem en Halmstak og Udhusene. Haarene rejste sig paa Hovedet af ham ved Tanken om alt det, de havde talt om. Han besluttede at udspejde Situationen, for hente Hjælp kunde ikke lade sig gøre, da der ingen Menne-

sker var hjemme i vid Omkreds, og hans Drengeære vilde heller ikke udsætte sig for, at det hele var blind Alarm.

Han sprang ned i en Grøft, der løb op mod Gaarden. Hans Hensigt var at løbe ind ad Porten, ind i Forstuen og tage Jagtgeværet, saa skulde han nok klare Situationen, mente han. Men da han naaede tæt uden for Gaarden, hørte han, at Lænkehunden lavede en forfærdelig Hals, og han var saa klar over, at Tyvene var kommet ham i Forkøbet. Nu listede han sig bag om Gaarden. Der stod en Hest og en Vogn, og en stor Mand stod Vagt. Saa lød der en grov Stemme: Der er ingen hjemme. Bind Hesten og kom med ind og faa Julegrisen ud. Hundrede Tanker fo'r gennem hans Hoved: Skulde han tage Køretøjet, eller skulde han endnu engang prøve at komme ind til Jagtgeværet. Men saa fik han en lys Ide. Mens de to Tyveknægte var inde efter Grisen, vilde han med sin Lommekniv skære Pandelokken og et Stykke af Manken, saa kunde han kende Hesten næste Dag. Han naaede lige at faa det gjort, da de to Mænd kom med Grisen og hørte, at de sagde, at det var jo en god Mil at køre. Derefter gik de ind og tog en halv Snes Høns, som de drejede Halsen om paa, og saa kørte de ind over Markerne. Niels fulgte dem i nogen Afstand, men da de kom ind paa den gode Vej, gik det saa raskt, at han maatte opgive Forfølgelsen, men han mærkede sig, at de kørte Nordpaa og ind i Landet.

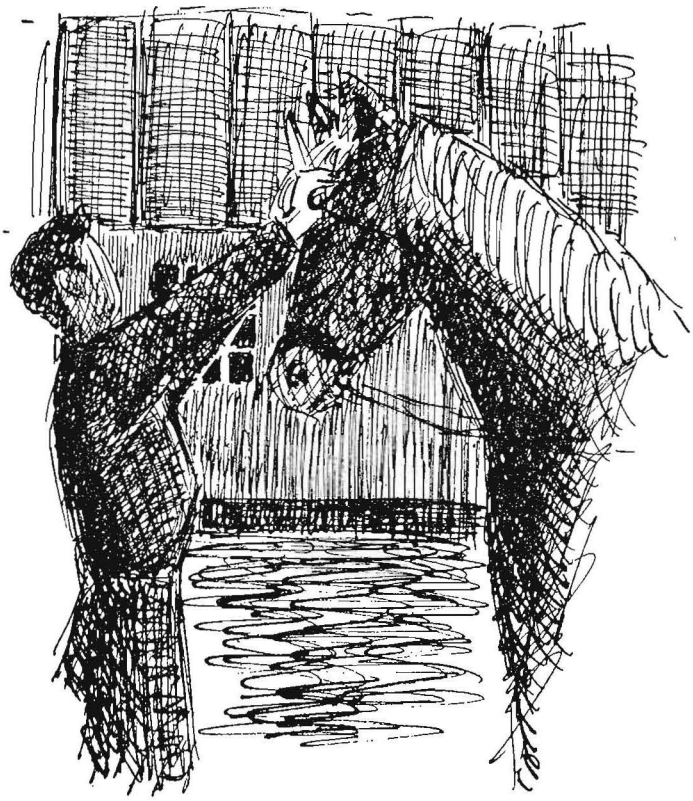

Da han kom tilbage til Hedegaarden, var Folkene lige kommet hjem, og de blev ilde til Mode over, at Julegrisen, der skulde være slagtet næste Dag, var stjaalet, og Karen jamrede over de fede Høns, der var

Da Julegrisen blev stjaalet.

Af Chr. Larsen

Niels var en stor, kraftig og opvakt Dreng paa 15—16 Aar. Han tjente paa Hedegaarden, der, som Navnet antyder, laa ret ensomt. Mod Vest var der kun Moser og Hede, og Gaarden selv laa med et opdyrket Areal som en Oase i Ørkenen. Der var næsten en Kilometer til nærmeste Nabo.

Det var et Par Dage før Jul, og alle Beboerne samledes den Aften i Skolen til Juletræ, baade Gamle og Unge. Ogsaa fra Hedegaarden var de alle taget af Sted paa nær Niels, der havde lovet at være hjemme og passe Husdyr og hjælpe gamle Mette med Malkningen. Da den var tilendebragt, sad Mette og fortalte Niels om Livet paa Heden i gamle Dage og om nogle Røvere, der havde huseret i sin Tid, men som dog tilsidst var blevet fanget, og de kom ogsaa ind paa de mange Hønse- og Grisetyverier paa Egnen de sidste Aar, som det ikke var lykkedes Politiet at opklare.

Da Klokken var en halv Snes Stykker, vilde Mette hjem til sig selv, men hun var blevet ræd ved sine egne Fortællinger og bad Niels om at gaa med.

Da Niels gik ud gennem Forstuen, saa han Ejerens Jagtgevær, og den Tanke slog ned i ham, om han skulde tage Bøssen med, men han opgav det, da han nødig vilde have, at Mette skulde gaa rundt og fortælle, at han var bange.

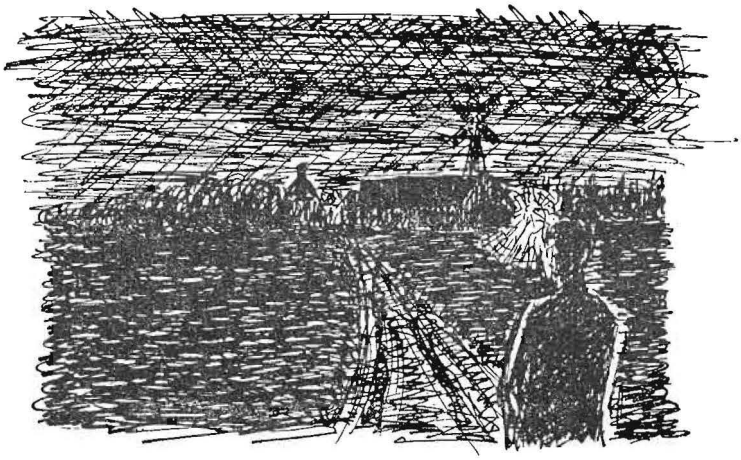

Da han havde fulgt Mette hjem og gik tværs over Marken ned mod Gaarden, saa han en Lygte bevæge sig mellem en Halmstak og Udhusene. Haarene rejste sig paa Hovedet af ham ved Tanken om alt det, de havde talt om. Han besluttede at udspejde Situationen, for hente Hjælp kunde ikke lade sig gøre, da der ingen Menne-

sker var hjemme i vid Omkreds, og hans Drengeære vilde heller ikke udsætte sig for, at det hele var blind Alarm.

Han sprang ned i en Grøft, der løb op mod Gaarden. Hans Hensigt var at løbe ind ad Porten, ind i Forstuen og tage Jagtgeværet, saa skulde han nok klare Situationen, mente han. Men da han naaede tæt uden for Gaarden, hørte han, at Lænkehunden lavede en forfærdelig Hals, og han var saa klar over, at Tyvene var kommet ham i Forkøbet. Nu listede han sig bag om Gaarden. Der stod en Hest og en Vogn, og en stor Mand stod Vagt. Saa lød der en grov Stemme: Der er ingen hjemme. Bind Hesten og kom med ind og faa Julegrisen ud. Hundrede Tanker fo'r gennem hans Hoved: Skulde han tage Køretøjet, eller skulde han endnu engang prøve at komme ind til Jagtgeværet. Men saa fik han en lys Ide. Mens de to Tyveknægte var inde efter Grisen, vilde han med sin Lommekniv skære Pandelokken og et Stykke af Manken, saa kunde han kende Hesten næste Dag. Han naaede lige at faa det gjort, da de to Mænd kom med Grisen og hørte, at de sagde, at det var jo en god Mil at køre. Derefter gik de ind og tog en halv Snes Høns, som de drejede Halsen om paa, og saa kørte de ind over Markerne. Niels fulgte dem i nogen Afstand, men da de kom ind paa den gode Vej, gik det saa raskt, at han maatte opgive Forfølgelsen, men han mærkede sig, at de kørte Nordpaa og ind i Landet.

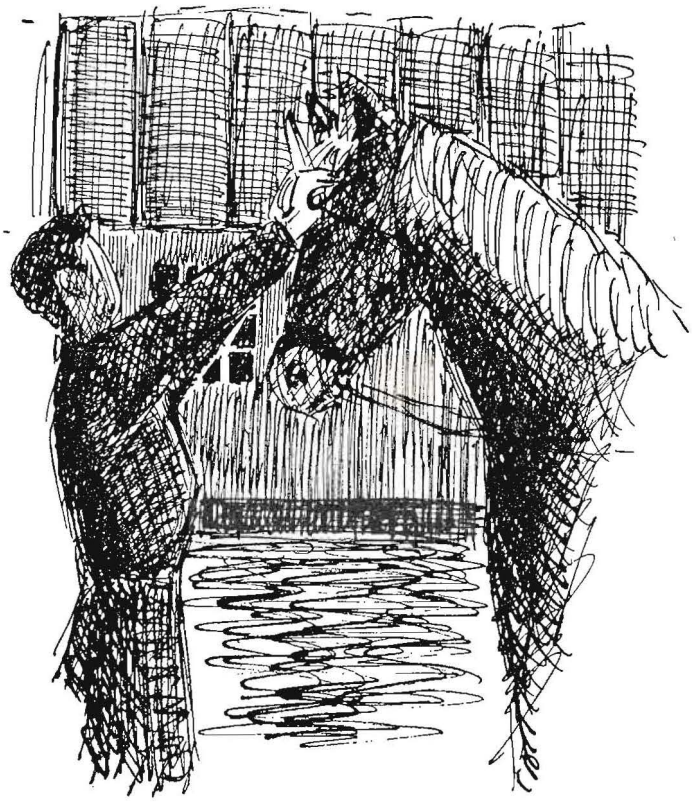

Da han kom tilbage til Hedegaarden, var Folkene lige kommet hjem, og de blev ilde til Mode over, at Julegrisen, der skulde være slagtet næste Dag, var stjaalet, og Karen jamrede over de fede Høns, der var

væk. Næste Morgen tidlig gik Turen til Vestervig. En Betjent tog med, men han gav dem ikke megen Haab. En Mil Nordpaa kunde passe med Vesterby, og Betjenten og Niels var inde alle Vegne, hvor Betjenten mente, at der boede mere eller mindre fordægtige Personer, men alle Hestene havde deres Manker i Behold. Tilsidst vilde han ikke mere. Det var som at lede efter en Naal i en Høstak. Saa kom de forbi den sidste Ejendom i Byen — et krumt Sted. Det saa ret velhavende ud. Niels vilde ogsaa derind, men Betjenten sagde, at det var taabeligt. Niels sprang alligevel hen og lukkede frejdigt Stalddøren op, og der stod Hesten uden Pandelok! Niels vilde springe ud og fortælle sin Opdagelse, da en stor Fyr greb ham brutalt i Kraven og spurgte, hvad han havde dér at gøre. Han løftede sin Næve for at give Drengen en ordentlig Sinkadus. Niels bukkede sig og raabte om Hjælp men kunde ikke slippe Mandens Jerngreb. Men heldigvis kom Betjenten. Manden forsøgte først at være fræk, men den afklippede Pandelok og Julegrisen og de halvtplukkede Høns var alt for tydelige Vidner imod ham. Det var to Brødre, der for 3—4 Aar siden var kommet fra Østlandet. De passede sig selv og betalte hver sit; men det viste sig ved Forhørene, at deres Hovedindtægt i disse Aar havde været Hønse-, Faare- og Grisetyverier rundt om i Thy; og de fik flere Aar i Tugthuset, da det viste sig, at de ogsaa, hvor de kom fra, havde begaaet baade Tyverier og Røverier.

Niels blev Dagens Mand paa Egnen og fik ekstra Julegaver — ogsaa fra Politiet. Og han havde faaet en saadan Smag paa at være Detektiv, at han efter Soldatertiden gik ind i Politiet, hvor han gjorde god Karriere, men han glemte aldrig den spændende Nat paa Hedegaarden.

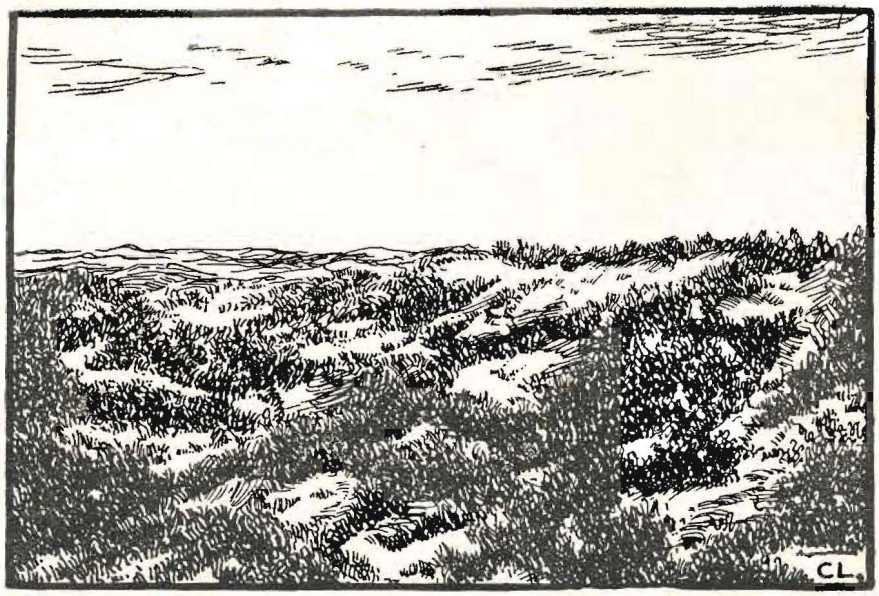

Ja, saadan kan det gaa.

AF »KAISE«

En af de mange Traditioner i vort Hjem var den, at hele Flokken, baade Drengene og Pigerne, maatte være med til at bage brune Kager og Pebernødder til Jul.

Denne Dag var kommet, og det var en stor Dag i Børnenes Øjne; Mor havde allerede for flere Dage siden lagt den brune Dejg, for Mor havde sagt, at den skulde ligge og hvile sig, før den skulde tages i Brug.

Niels, Kirsten og Wilhelm havde skyndt sig hjem fra Skole og kom nu hæsblæsende ud i Køkkenet, hvor Middagsmaden ventede paa dem. Den fik de hurtigt sat til Livs, for i Dag skulde de jo tage fat og hjælpe Mor med Bagningen. — Imens gjorde Mor og Husets hjælpende Aand, Augusta, alt til Rette for Børnene, de slæbte et Bord ud og stillede det midt i det store gammeldags Køkken, og nu gav Mor Ordre til, at alle skulde vaske Hænder, og for en Gangs Skyld blev der ligefrem Kapløb om at komme til Vaskekummen, Ærmerne blev smøget langt op over Albuerne, Vandet flød og Sæben skummede. Humøret stod højt over hele Linien. — —

Enhver fik nu sin Plads omkring Bordet, og Mor udleverede en stor Klump brun Dejg, og forsynede desuden hele Flokken med Hvedemel til at mele baade Hænder og Dejgen med.

Der var stor Interesse for Sagen og det gik muntert og fredeligt i lang Tid; men pludselig stak lille Karen i at tudbrøle noget saa voldsomt, og da Mor spurgte, hvad der var i Vejen, var der nok, der vilde fortælle Grunden, Wilhelm havde smuldret sin Dejg bort, og saa havde han hugget lille Karens — naa, var det ikke andet, Mor følte sig lettet og gav med stor Rundhaandethed lille Karen Dejg igen; men nu var Freden og Fliden forbi,

der var stor Uenighed, Pigerne gjorde Nar af Drengenes Figurer, store Bror havde lavet en Bjørn, Kirsten kunde kun se, at det var en Gris — allerhøjst strække sig til at se, at det var en Hund, og de smaa blev drillede med, at deres Pebernødder var saa sorte, at de hellere maatte kaldes for Negerkugler; men pludselig gjaldede Latteren saa hjerteligt, at Mor blev nysgerrig og vendte sig fra sit Arbejde, og hvad saa hun? Wilhelm havde brugt en Del af sin Dejg til at sætte rundt i sit Ansigt som Gevækster og saa forfærdelig sjov ud; men det var alligevel ikke Meningen, og Mor bad strengt, om de vilde bruge den kostbare Kagedejg til det, den var beregnet til og, tilføjede hun: »Hvis I vil være søde Børn, saa skal jeg fortælle jer en Historie«. Hele Banden raabte i Munden paa hinanden, at det vilde være dejligt, og nu kom lille Karen spagfærdigt med et Forslag, om Mor vilde fortælle om smaa Nisser og søde Juleengle; men det blev straks forkastet af Wilhelm, der hellere vilde høre om Trolde og Julebukke, de større Søskende mente, at det var lidt for tidligt, der var jo en hel Uge endnu til Juleaften, nej, sagde de, Mor skal hellere fortælle om noget, hun selv har oplevet, saa bliver det en rigtig sandfærdig Fortælling, og dette Forslag blev enstemmig vedtaget.

Mor tænkte sig lidt om og begyndte —:

Det var en Sommerdag, at Far og Mor startede Bilen sammen med to ældre ugifte Gaardmænd Jørgen og Rasmus. Turen skulde gaa lidt ned igennem Tyskland. Den første store By, som vi ønskede at besøge, skulde være Hamborg — Hamborg, som før den sidste Verdenskrig var en herlig, morsom og livlig By at være i. Den hørte til imellem de store Verdensbyer.

Vi kom kørende til Hamborg ved 6-Tiden, og Far fik pludselig den Idé at bede Jørgen, Rasmus og Mor om at komme ud af Bilen i en Fart og tage alt Rejsetøjet med os, saa vilde han køre alene videre for, som han sagde, at sætte Bilen i Garage, derved vilde vi spare Sved, Tid og Kræfter, naar vi skulde samme Vej tilbage. I sidste Øjeblik fik Rasmus af uforklarlige Grunde den Indskydelse at springe paa og køre med.

Vi stod altsaa dér paa et Hjørne, Jørgen og Mor, i den fremmede By, passende paa Bagagen, og ventede paa Rasmus og Fars Tilbagekomst. — Klokken blev 7, den blev 8, — ingen Far eller Rasmus kom til Syne; vi begyndte at blive urolige, dog trøstede vi hinanden med, at nu kom de nok snart.

Det begyndte at blive mørkt, og lidt efter lidt begyndte vort gode Rejsehumør at forsvinde, særlig var Jørgen efterhaanden kommet til at se bleg og medtaget ud. Som ægte Jyde var han af Naturen faamælt, men nu var han tavs, det eneste, han omtrent fik sagt, var da Klokken blev 9 og vi stadig stod halvfrysende, stærkt foruroligede ved Situationen: »Æ føler mig lige saa ubehjælpsom som æ bitte Bar, æ kjender hverken æ Sprog eller æ Land«. Jeg følte, at han havde Ret. Jeg var selv modløs, men vilde knap nok være ved det. Da Klokken blev 10, havde vi mistet Haabet om, at Far og Rasmus nok til Slut skulde finde os; vi blev enige om, at noget maatte vi gøre, staa dér hele Natten kunde vi i alle Tilfælde ikke. Der holdt nogle Taxabiler, og vi satte os op uden videre med alle vore Rejsegrejer, og sagde blot »Hotel« til Chaufføren og lod ham om Resten.

Han kørte os hurtigt midt ind paa Banegaardspladsen og holdt foran et stort, flot Hotel, hvor Tjenere straks kom ud og hjalp med at bære Bagagen ind, og Jørgen og Mor kom ind i en stor, flot Vestibule, hvor der var fuldt af Gæster og Tje-

nere. Vi behøvede forresten ikke at sige noget, de forstod med det samme, at vi ønskede et Værelse, og det skulde vi faa.

Jeg har nu altid bedst kunnet huske min engelske Lærdom fra Skolen, og nu tog jeg mig sammen, pegede paa Jørgen og sagde paa Engelsk: »Not my husbond«, og Tjeneren forstod Øjeblikkelig, hvad jeg mente. Vi fik ikke alene hver sit Værelse, men endog hver sin Etage, og Mor fik et meget elegant Værelse paa 1. Sal, og skønt jeg baade var træt og ked af det, saa gik jeg alligevel rundt og beundrede alt, og tilsidst fandt jeg en Dør, som jeg lukkede op, og til min store Forbavselse var her det yndigste Badeværelse, som jeg nogensinde havde set, og jeg fik med det samme den allerstørste Lyst til at drukne alle Bekymringer i et dejligt, varmt Bad, men saa kom Jørgen ind og saa dybt bekymret ud. Han satte sig ned og forklarede, at dette her var rivende ruskende forkert, det var et alt for flot Hotel, og vi kunde absolut ikke vente, at min Mand og Rasmus skulde finde os her.

Vi sad begge og vidste ikke, hvordan og hvorledes vi skulde gribe Sagen an. — Pludselig kom vi i Tanker om at se efter i Rejsepapirerne, om vi ikke dér kunde finde det Hotel, som vi havde bestilt der hjemme i Thy, og Grevetasken blev taget frem. Grevetasken var en gammel sort, tyk Lædertaske, som Far for Aar tilbage havde købt hos en Marskandiser; den havde en lille Sølvplade, hvor der var indgraveret en Krone og et slynget Navnetræk, derfra det fine Navn. Altsaa eftersaa vi Greven, og omsider var vi saa heldige at finde den eftersøgte Adresse.

Næh, hvor blev vi glade, styrtede neden under og viste Tjeneren Adressen, og efter megen Besværlighed fik vi ham til at ringe efter en Bil. Paa Vejen ud til Bilen sagde jeg til Jørgen: »Du kommer til at spendere lidt rigeligt med Drikkepenge«, og det gjorde Jørgen saamænd med den største Glæde.

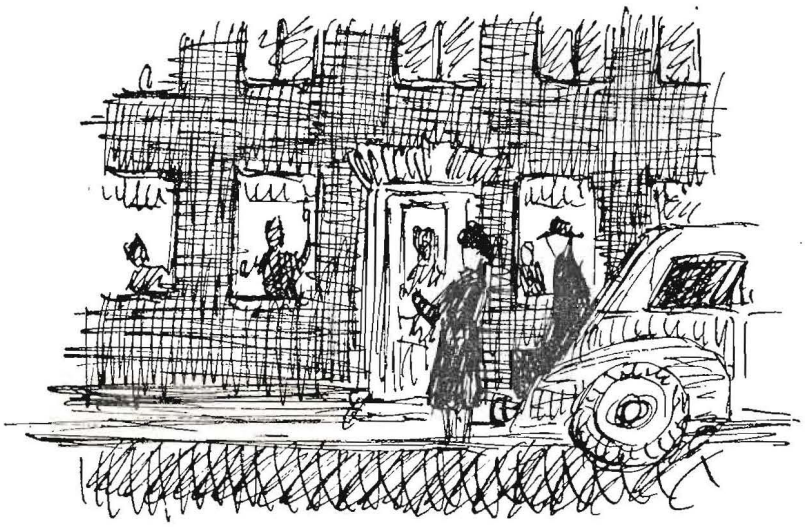

Nu kørte vi igen gennem de stærkt trafikerede Gader, Jørgen som sædvanlig bleg og tavs. Hans Øjne skuede ud i det fjerne, han saa intet omkring sig, nej, hans Tanker gik sikkert til det skønne, frugtbare Thyland, og han tænkte maaske ogsaa: Hvorfor er jeg rejst til Udlandet? — For at se noget kønt? Er der noget Sted kønnere end Thisted Bredning, eller naar man

kommer sydfra og kører til Thisted langs den smukke Limfjord og med Udsigten til det dejlige Mors? Mor sad derimod og var i allerhøjeste Grad fornærmet, jeg syntes, at Far havde behandlet mig meget daarligt, og pludselig følte jeg en stærk Hjemvé; jeg havde faaet nok af Udenlandsrejse — jeg vilde forlange at faa en Billet, saa jeg omgaaende kunde rejse hjem til mit elskede Thy.

Saa holdt Bilen — i en ganske almindelig Gade og foran et ganske almindeligt Hotel. Alle Gardinerne blev rullet op i Stuen, og Vinduerne blev fyldt med Hoveder, der med stor Interesse saa ud, og imellem dem genkendte jeg Far og Rasmus. De kom styrtende glade ud til os, og Mor glemte fuldstændig sin Vrede og kastede sig grædende om Halsen paa Far, som kærtegnede og forsøgte at trøste mig, og for at vise det i Gerning tog han sit Lommetørklæde, der havde været brugt til allehaande i Dagens Løb, og gned mit af Taarer vaade Ansigt rigtig grundigt.

Mor var efterhaanden kommet saa meget til Hægterne, at hun formaaede at skule til Siden for at se, om Jørgen ogsaa var faldet Rasmus grædende om Halsen; men nej, han var i forbavsende Grad kommet hurtig til Kryls, og for at vise, at han var Situationen voksen, sagde han højt og tydeligt: »Nu tøves æ, at vi alle har fortjent at gaa ind paa æ Hotel og faa nøj til vor Onnen!«

*

Saa følte jeg pludselig et Par smaa, melede Hænder omfavne mig, og lille Karen sagde: »Det var da godt, at du og Far fandt hinanden, for hvordan skulde vi ellers kunne have holdt Jul!«

Kaise.

JUL I NORGE

Af en ung Thybo

En graa og trist Decemberdag kom jeg hjem og fandt Brevet paa mit Skrivebord. Saa snart jeg saa, at Frimærket var norsk, steg mit Humør et Par Grader. Endnu bedre blev det, da det viste sig, at Brevet indeholdt en Invitation til at fejre Julen paa en norsk Bondegaard, nærmere bestemt hos en Ven, jeg har deroppe fra den Tid, jeg arbejdede der.

Det første jeg gjorde næste Morgen, var var at snakke godt med min Chef, saa jeg kunde bevilges lidt ekstra Juleferie. Dernæst maatte jeg have købt forskellige Smaating, som jeg vidste, Familiens Medlemmer vilde sætte Pris paa at faa hernede fra.

Saa endelig startede jeg meget tidligt om Morgenen en af de sidste Dage før Jul mod Aalborg. Jeg havde nemlig dennegang valgt at flyve derop. Dels for at spare Tid, dels fordi det om Vinteren er det billigste. Om Sommeren er der jo Hirtshals—Kristiansand-Ruten. Jeg kom nu heller ikke til at fortryde det. Jeg havde knap nok naaet at vinke Farvel til Jylland, før Flyveren sagde: Nu maa vi hellere stikke op over de Skyer der. I de smaa hyggelige Taxafly kan man nemlig sidde og snakke med Piloten undervejs.

Du store Veden for et Syn, da vi naaede oven over Sneskyerne, som de ved nærmere Bekendtskab viste sig at være. Forestil Dem en fuldstændig plan Flade, saa langt Øjet rækker hele Horisonten rundt. Forestil Dem denne Flade 10 Gange hvidere end nyfalden Sne, med Solen skinnende frit og ubesværet over det hele — Skyerne er nedenunder os — tag dernæst en Kæmpepose med glitrende Ædelstene og strø dem med ødsel Haand ud over Snefladen. Saa er De lige ved at have en Anelse om, hvor pragtfuldt det er deroppe.

Jeg havde langt fra set mig mæt, da Flyveren, der havde været i konstant Radioforbindelse med Lufthavnen, sagde: Saa gør vi klar til Landing.

Ned gennem Skyerne gik det, og øjeblikkeligt isede Vinduerne til. Pludseligt blev alt, hvad man havde læst om Flyvning paa Instrumenter, Realiteter for os. Saa med eet var vi gennem Skylaget, og minsandten om ikke der kun var ganske faa Meter til Jorden. Saa lavt hang Skyerne.

Maskinen gør et Par Bump, da den ta'r Jorden. Vi ruller et kort Stykke. Saa aabner Flyveren Døren, og vi hopper ud paa Planets Vinge og derfra ned paa den gamle, norske Klippegrund.

I Flyvepladsens Restauration faar jeg mig en herlig Portion Ærtesuppe med Pandekager som Efterret, inden jeg med Rutebilen kører ind til den nærmeste By.

Uvilkaarligt sender jeg vore hjemlige Bilister en venlig Tanke. Hvis de skulde køre i de Kaskader af Sne paa Landevejene, der ikke engang kan maale sig med vore Biveje, helt bortset fra Op- og Nedturene, der skyldes Fjeldene, vilde de ganske givet korse sig. Her tager man Snekæder paa, saa snart den første Sne falder og saa bare paa med Vanten. Til Gengæld maa f. Eks. Taxabilerne ogsaa udskiftes hvert tredie Aar. Ikke engang inde i Byerne rydder man Gaderne for Sne. Kun lige Hovedgaderne bliver gjort nogenlunde farbare, men ingen falder paa at strø Sand eller Grus. Det vilde jo ødelægge Terrainet for Skiløbere og dem paa Sparkstøt-

ting. Ogsaa de sidste er der en kolossal Bunke af, baade af voksne og Børn. Begge færdes som den selvfølgeligste Ting af Verden inde midt i Byen, hvor de breder sig over hele Gaden. Til Gengæld tager Bilisterne det ikke saa nøje, om et enkelt Hjul eller to skulde smutte op over Fortovskanten.

Naa, men jeg maa til Banegaarden. Først rejser jeg nogle Timer med et ganske almindeligt Tog, men saa naar vi til den lille Sidebane. Prustende og stønnende hoster det oldnordiske Lokomotiv af Sted. Inde i Vognen er der en drønende Hede fra en stor Kakkelovn, der staar rød og gloende midt i Vognen og er mærket: Lange, Svendborg.

Tiden gaar. Det bliver jo tidligt mørkt paa denne Aarstid, og Konduktøren kommer og tænder de hyggelige Gasblus. Jeg benytter Lejligheden til at spørge, om vi ikke er meget forsinkede.

Slet ikke, bedyrer han, højst en Timestid .

Jeg har maaske nok set lidt betuttet ud, for en af mine Medpassagerer lo hjerteligt.

Sidste Sommer skulde jeg ogsaa med dette Tog fra Endestationen, fortalte han. Om Sommeren kører det imidlertid kun hver anden Dag, saa jeg kom i god Tid for ingen Risiko at løbe. Da jeg havde ventet to Timer ud over den Tid, jeg havde faaet opgivet, begyndte jeg at blive lidt urolig. Naa, jeg ved, at jo længere man kommer mod Nord, des mindre nøje tager man det med Tiden, saa jeg tog det stadig med godt Humør, men da der var gaaet fire Timer over Tiden og alt stadig var lige dødt ved Stationsbygningen, gik jeg alligevel hen til den nærmeste Gaard og spurgte, om det ikke var i Dag, Toget skulde køre.

Jo da, svarede man sindigt, men nu laa det saadan, at Stationsforstanderen, der ogsaa er Lokomotivfører, netop skulde have sine Kartofler op i Dag, saa Toget kom nu ikke af Sted før i Morgen!

Naa, men saa naaede vi da omsider frem til den Station, hvor jeg skulde af. Heldigvis var min Kammerat der med Slæden for at hente mig, for jeg var efterhaanden dødtræt. Den tynde, norske Luft gjorde sin Virkning, og jeg var lykkelig over efter et hastigt Maaltid at kunne krybe til Køjs.

Klokken gik stærkt mod 10, inden jeg mandede mig op til at staa op næste Morgen. Straks blev jeg præsenteret for et solidt Maaltid bestaaende af Masser af nymalket Mælk, dejligt, hjemmebagt Brød, friskkærnet Bondesmør, Masser af Marmelade og endelig The og knap saa dejlig Gedeost. Denne røde, sødlige Substans vænner jeg mig aldrig til.

Børnene betragtede mig med store, forunderlige Øjne. Alle Gaarde ligger her saa afsides, at en fremmed og tilmed en Dansker altid er en Oplevelse. Ordet »Dansker« staar endnu fra Krigens Tid i en Eventyrglans overalt i Norge, saa man faktisk rødmer helt over den Modtagelse, man faar selv af helt vildfremmede Mennesker.

Naa, der var andet at gøre end at spise hele Dagen. Vi skulde til Skovs for at hente vores Juletræ. Imens lagde Kvinderne sidste Haand paa Juleforberedelserne. Slagtning og Tilberedning af Grisen var til Side. Brygning og Bagning ligesaa, alligevel er der altid en Masse, der maa gøres i sidste Øjeblik. Først og fremmest maatte der findes et Par gamle Ski, som jeg kunde bruge.

Jeg var lidt beklemt ved at komme til at genopfriske mine i Forvejen ikke alt for straalende Færdigheder, men det skulde jo gaa.

Forrest løb Faderen. Han maatte naturligvis lede denne Ekspedition. Ingen anden kunde betroes det Hverv at finde det helt rigtige Træ frem. Først skulde det natur-

ligvis være et pænt Træ og af passende Størrelse. Dernæst skulde det staa et Sted hvor der ingen Skade skete ved at hugge det. Helst et, der skulde fældes alligevel. Den driftige, norske Landmand er nemlig meget øm over sin Skov. Dels hæger man om den fra Slægtled til Slægtled, saa den ligefrem er betroet Arvegods. Dels er den det faste Grundlag for Familiens Eksistens. Skovdriften har her langt større Betydning end det egentlige Agerbrug.

Efter Faderen kommer Børnene farende. De færdes hjemmevant paa Ski, som Ungerne hjemme paa Cykel. Sidst kommer jeg saa sjokkende, og det lykkes mig faktisk at holde mig paa Benene det meste af Tiden. Sikkert hovedsageligt fordi jeg rent glemmer at tænke paa Vanskelighederne. Her er saa vidunderlig skønt i Skoven, og saa stille her er. Sindet fyldes med en Andagt, der ikke kan beskrives, den maa opleves. Her føler man Menneskets Lidenhed overfor Skaberens Storværk, og her forstaar man lidt af Grunden til, at Nordmænd virker saa ranke og helstøbte paa os Slettefolk — men ogsaa mere stædige, for Stædighed og Viljekraft maa der til, hvis man vil klare sig i og mod denne storslaaede Natur.

Efter en pragtfuld Tur, som ingen af os har noget imod at trække ud længst mulig, vender vi sejrsstolte hjem med vor Fangst: Et herligt Træ, der vilde tage Vejret fra de fleste derhjemme.

Netop da vi kommer ud af Skoven, maa vi standse et Øjeblik for at beundre Gaarden, som den ligger der med alle sin Bygninger, Fjøs, Lo, Stabur, Beboelseshus osv. spredt over den hvide Sneflade og med Solen straalende ned over sig. Mit Blik søger Manden paa Gaarden. Hans Ansigt afspejler en Stolthed og Taknemlighed over at eje netop denne Gaard i dette vidunderlige Land.

Klokken er efterhaanden blevet to, den sædvanlige Tid for den norske Middagsmad, og vi møder med god Appetit. Menuen lyder paa stegt Torsk med rigeligt med Løg. Hertil Kartofler og Masser af Grøntsager. Til denne Ret spiser vi godt med Tyttebærsyltetøj, og bagefter faar vi Frugtgrød med Mælk eller snarere Fløde. Det er iøvrigt den eneste Dag i Ferien, hvor vi faar Fisk. Grunden maa dels være Julen med den hjemmeslagtede Gris, dels den, at vi opholder os paa en Gaard og ikke i Byen, hvor man kan være sikker paa at faa Fisk 4—5 Gange om Ugen.

Da vi har sundet os lidt paa Middagen, slæber Børnene mig med rundt i alle Bygningerne. Alt skal jeg se: Dyrene, Forraadene — der er ingen Fare for, at vi skal komme til at sulte. Et Sted staar en Væv, hvor en eller anden er i Færd med at fremstille et saakaldt »norsk Almuetæppe«, der saa sandelig ikke er forbeholdt Almuen, men findes alle Vegne i stort Tal. Til sidst ender vi i Køkkenet, der nok kunde faa en dansk Husmoders Øjne til at skinne, med sine smukke, malede og hvidskurede Træmøbler — ogsaa Gulvene er malede, hvilket stadig er Tilfældet mange Steder baade i Køkken og Stuer. Mest iøjnefaldende er dog det skinnende hypermoderne, elektriske Komfur, der findes her som paa næsten alle Gaarde og i næsten alle Hjem. En stærkt medvirkende Aarsag hertil er naturligvis, at Strømmen er saa uhyre billig. De fleste køber et fast Kvantum — i Regelen 2—3000 Watt. Det vil sige, at man hele Døgnet rundt maa bruge Lys, Kogeapparater, Varmeovn, elektrisk Barbermaskine, elektriske Skovarmere osv. med et samlet Forbrug af de 2—3000 Watt. Først naar det samlede Forbrug overstiger det tilladte Kvantum, begynder Maalerne at dreje til den kolossale Pris af 5 Øre pr. kWt. Intet Under, at ingen gider slukke Lyset, fordi han gaar hjemmefra nogle Timer.

Fra Køkkenet bliver vi gennet ind i Stuen til Kaffe med Lefser. Lefser bages af en Blanding, der hovedsageligt bestaar af Mel og Mælk — ingen Æg som vore Pandekager.

De opbevares i Stabler af haarde Flager paa Størrelse med Ovnens Plader. Naar de skal bruges, blødes de op med Vand, indtil de er bøjelige og smidige. Saa smøres de med Smør og/eller Syltetøj og foldes sammen. De smager dejligt. Min Kammerat og jeg beslutter os derefter for en Tur ned til Bygden. Skønt jeg er lidt stiv i Benene, føler jeg mig allerede som Skiekspert, og vi begiver os paa Vej med højt Humør.

Nedad gaar det i susende Fart. Vi har naturligvis ikke Taalmodighed til at følge Vejen; men »løjpet« er ogsaa grundigt afmærket, saa det gaar fint endda. Vi møder den ene og den anden af min Kammerats Bekendte og udveksler Invitationer til at besøge hinanden i »romjula« — dvs. »Halvhelligdagene«. Pludselig kommer min Kammerat i Tanker om, at det er i Dag, hans Onkel og Tante skal komme. De bor i Byen, men søger naturligvis herud, saa snart Lejlighed gives. Ingen Nordmand opholder sig frivilligt mere end højst nødvendigt i en By. Vi beslutter os til at løbe om efter dem, det er kun en Omvej paa nogle faa Kilometer, og vi suser ind paa Pladsen, netop som Toget ankommer med sædvanlig Forsinkelse. Skønt Onkelen og Tanten har passeret de tres, har de Rygsæk paa Nakken og Skiene med. Vi er saa galante at tage os af Rygsækkene, og jeg klarer virkelig Hjemturen med den ekstra Byrde.

Næste Dag er Julen der saa. Alt faar endnu et Eftersyn. Ved Et-Tiden faar vi The og Kneipbrød med Pølse og Leverpostej. Børnene er taget af Sted for at løbe Julebuk. Med Maske og i Forklædning opsøger de Gaard efter Gaard og faar et lille Traktement. Det gælder naturligvis om ikke at blive afsløret. Vi faar ogsaa Julebukke paa Besøg, og alle morer sig storartet. Sidst paa Eftermiddagen giver Faderen saa Dyrene et ekstra Julefoder, inden vi samles til Middagen. Vi faar herlig Flæskesteg med Grøntsager og Engelsk Sovs. »Dansk Sovs« med Soya kender man slet ikke til her. Bagefter vanker der syltede Frugter med Flødeskum og endelig Kaffe med Smaakager. Saa omsider oprinder det store Øjeblik. Døren ind til Storstuen slaas op, og dér straaler Juletræet i al sin Glans. Børnenes Øjne tindrer om Kap med Lysene, og ogsaa vi voksne er grebne. De gamle Julesalmer lyder. Ordene er vel lidt anderledes, men Melodierne er de samme som hjemme. Julen er international.

Midt under Sangene kommer Faderen i Tanker om, at han glemte Hesten med Julefoder og lister ud. Det varer temmelig længe, for Hesten staar i det fjerneste Udhus, men i Mellemtiden banker det paa Døren. Moderen siger værsaagod, og ind træder Julemanden. De yngste jubler, og vi andre smiler lidt vemodigt. Langsomt gaar han rundt med Pakker til hver enkelt — ogsaa til Faderen, selv om han ikke er til Stede. Da hans Sæk omsider er tom, forsvinder han sagte. Børnene opdager det slet ikke, saa optaget er de af at pakke Gaver ud. Først da Døren igen aabnes, og Faderen træder ind, ser de op og viser ham, hvad de har faaet og fortæller om Julemandens Besøg. Resten af Aftenen gaar med at beundre hinandens Julegaver, sludre og lege med Børnene. Ved 10-Tiden faar vi en Kop Kaffe med Julekage og senere lidt Juleknas, inden vi gaar til Ro.

Næste Morgen maa vi alle tidligt op for at være klar til Slædeturen til Kirken.

Alle er pyntede i deres stiveste Puds. Baade Pigerne, Moderen og Tanten er i Nationaldragter. Seletøjet er pudset blankt og skinnende. Hesten er striglet og

børstet, selv Bjælderne klinger mere højtideligt i Dag.

Med Besvær faar vi os alle anbragt i Slæden og glider saa hen over Sneen. Luften er høj og frostklar. Alt er stille og fredeligt. Solen titter ned mellem Træerne hvor der er tilstrækkeligt med Plads. Det tykke Lag Sne, der glitrer som Diamanter i Sneen, tynger Træernes Grene ned, saa

de danner hvide Portaler over Vejen. Vi maa uvilkaarligt holde stille et Øjeblik for at nyde Naturens Majestæt. Men saa brydes Stilheden af Bjældeklang fra andre Slæder. Vore Naboer er alle ude i samme Ærinde som vi. Vi farer igen hen over Sneen, og snart samles hele Egnens Befolkning paa Kirkepladsen. Hestene bringes i Hus. Vi samles alle andagtsfulde og højtidelige i Kirkerummet.

Med Gudstjenesten er alt som om Julens mere højtidelige Del er passeret. Paa Hjemturen synger og ler man. Alle kører om Kap med alle. Det gælder at vise, hvem der har den bedste Hest, og hvem der er den dygtigste Kusk.

Det kan nok være, at Julefrokosten faar Lov at vederfares al Retfærdighed. Bordet bugner med hjemmelavet Paalæg. Alt er frisk og veltillavet, og alt forsvinder som Dug for Solen. En enkelt Dram glider med ned, men ellers fejres Dagen som en stille Familiedag.

De næste Dage flyver af Sted. Om Dagen er vi paa Skiture, alene eller i Flok; om Aftenen samles Bygdens Unge paa de forskellige Gaarde, hvor de beværtes med Kaffe og smaa Forfriskninger. De Unge danser og leger. De ældre hygger sig med et Glas Vin og »en koselig pratt«.

En Aften er der Bal i Ungdomslaget. Man samles i Forsamlingsbygningen, hvor alt er pyntet med Gran og kulørte Lamper. Først drikker man Kaffe sammen. Siden danses der til Musik af Bygdens gamle Spillemand. En enkelt har faaet lidt for meget over Tørsten, men ellers gaar alt pænt og muntert til. Bagefter har man den straalende Hjemtur paa Ski gennem Skovene i lysende Maaneskin. Det kan nok faa et og andet Pigehjerte til at banke lidt hurtigere end normalt, og Gutterne med for den Sags Skyld.

Inden vi ved af det, er det Nytaarsaften. Familiens nærmeste Venner samles til en

hyggelig Aften. Naar Klokken slaar tolv, afbrydes Dansen, for at Nytaaret kan blive skudt ind. Det sker med alt, hvad Gaarden kan præstere af Skydevaaben, og det vil ikke sige saa helt lidt, her hvor hver Mand er en vældig Jæger. Da et antageligt Antal Skud er sendt op mod den klare Himmel, fortsætter Dansen til den lyse Morgen.

Næste Dag staar Hjemturen for Døren. Det er med Vemod, jeg løber en sidste Runde for at tage Afsked med det hele. Tavs sætter jeg Skiene paa Loftet. Saa gaar jeg ind for at sige Farvel til Familien, der har behandlet mig saa gæstfrit, og nu inviterer de mig til at komme igen, saa snart det er muligt. Et Tilbud jeg med Tak tager imod.

Saa er Slæden for Døren. Ned gaar Turen til Stationen. Omsider kommer Toget og fra Kupevinduet vinker jeg Farvel til min Ven. Af Sted gaar Turen med Tog og med Fly. Næste Morgen er jeg hjemme. En vidunderlig Oplevelse rigere. N.O.J.

Vestenvinden

Vesterfra ind over Thy og Mors
suser Vinden om Ko og Hors,
barker og bruner Bondens Kind.
Hu, Hej, du havfriske Vestenvind!

Silende Regn i Høstens Tid
truer at øde Bondens Flid,
spirende Korn og raadnende Straa,
Bonden sukker: Hvordan skal det gaa!

Vestenvinden er Bondens Ven,
den jager Regnen og Væden hen,
stryger hen over Mark i Hast,
tørrer Straaet, gør Kærnen fast.

Markerne dækkes af smattet Sne,
Smaasøer, Pytter saa langt man kan se.
Ingen kan færdes med Hest og Plov,
skønt det er Vaar, man har Saatid behov.

Saa kommer Vestenvinden igen,
sugende Vand over Markerne hen,
snart ligger Jorden bekvem og god,
Sæden kan spredes og sætte Rod.

Vestenvinden er strid og barsk,
men den gør Thyboen stærk og karsk.
Vestenvind har vi Aaret rundt,
det, der duer, gør den dobbelt sundt.

Fremmede skælder den fæle Blæst,
Thyboen holder af Vinden fra Vest,
altid om ham med Sug og Sang,
stryger over hans Grav en Gang.

Chr. Larsen.

Kristians Bedrift eller Tiden frem

Af Anna Dahl Andersen

Den bitte Knægt skyndte sig alt, hvad de smaa Føder kunde rende. Han krummede Tærne og ømmede sig, naar han traadte paa Kluger eller skarpe Sten, det var først paa Sommeren, og Huden under de nøgne Fødder i Stunthoserne var endnu ikke hærdet.

Klokken var kun et Kvarter over fire, Græsset var vaadt af Duggen, og Solen var lige kommet frem over Bakkekammen.

Kristian gned Søvnen af Øjnene, de smaa Fødder blev helt graamelerede og klistrede, da han skød Genvej over en tilsaaet Kornmark.

Han maatte skynde sig og give Unghøvderne deres Morgenflyt, saa de kunde blive flyttet endnu en Gang, inden det blev Bissevejr, og de skulde trækkes hjem. Mens han flyttede, begyndte han at tælle Dagene til November.

Et helt, langt halvt Aar maatte han saa være hjemme ved Faa'er og Mu'er, han saa for sig den lune Stue med Bilæggerovnen, Slagbænken og de to Dobbeltsenge, hvoraf han delte den ene med tre mindre Søskende, to i Fodenden og to for oven —, det var otte Ben, der skulde mødes midtpaa den Seng, det var nu ikke saa ligetil, men det stod i et forjættende Skær for Kristian, og han havde helt glemt, hvordan de laa og hakkede løs paa hinandens Ben om Aftenen, indtil Muer kom og løftede Dynen og gav den første den bedste en Endefuld.

Saa blev der Ro lidt, og de laa og saa ind i Stuen, hvor den otte Liniers Petroleumslampe kastede et mat blødt, men hyggeligt Skær over de sparsomme Møbler. Det gamle vildsomme*) Spejl hængte over Pillen mellem de smaa Vinduer. Saa var der et Billede af Jesus, der vandrede paa Søen; det hængte over Muers Kommode.

To mindre Billeder af Kongen og Dronningen var placeret paa den modsatte Væg.

Og det kunde Kristian aldrig begribe, hvorfor de var meget finere end Jesus, ham de havde hørt saa meget om i Skolen, — Degnen sagde, at han var Kongernes Konge; men Jesus havde kun et Slags Lagen paa, mens den anden, ham, der bare var Konge en Gang, havde en Masse Tingel-Tangel hængt paa sig, Stjerner, Kors, Guldbaand og Skærf, og Dronningen havde en Krone paa Hovedet.

Lige under Kongen og Dronningen stod det gamle Chatol, saa var der Slagbænken, som den ældre Bror laa i om Natten, et vakkelvornt Bord og fire svenske Stole med Tremmer i.

---

*) Spejl, der forandrer Ansigtstrækkene.

I de kolde Vintermorgener Klokken fem kunde de høre Mu'er sidde inde i den østre Stue og slaa i Væven, saa skuttede de sig og krøb under den hjemmevævede Dynes Lunhed.

Naar Mu'er var rigtig ihærdig og blev ved til Klokken ti—elleve om Aftenen, kunde hun væve tre Alen, det var tredive Øre, hun tjente om Dagen, og det var mange Penge. Det skete ogsaa, naar Bønderkonerne kom efter en hel Væv, at de havde et Stykke Flæsk eller en Spandfuld skummet Mælk med, ja, nogle kom endog med Sødmælk.

Kristians Tænder løb i Vand, naar han tænkte paa den dejlige Grød, der kunde blive af den Mælk.

Faa'er gik paa Arbejde og tjente en Krone om Dagen, og Mu'er sagde altid, hvis de var kræsne og ikke vilde have de tykke, grove Mellemmader med skrabet Fedt paa, at de skulde være glade for at blive mætte.

Det var godt, at Mu'er selv kunde væve Stof til Bukser, for Tøj blev der ikke Penge til, heller ikke til Fodtøj. De mindre Søskende havde kun Næsetræsko. Sidste Gang, Kristian var til Eksamen, var han i et Par Støvler, der havde været Præstens Valborgs — ellers havde han ikke Læderfodtøj nogensinde.

Kristian var nu en stor Knægt — elleve Aar og blev tolv i Oktober, saa der var ikke raad til at have ham hjemme og tære paa Føden.

Saa var han blevet fæstet hen til Per Vestergaard i Ulbjerg og skulde have tredive Kroner, to Pund Uld og et Par Træsko for Sommeren. Det var en god Hjælp. Mu'er kunde selv karte og spinde Uldtoen og strikke Hoser til ham, og for Pengene kunde han faa et Sæt Tøj og maaske et Par rigtige Drengestøvler, saa kunde Søren faa Valborgs.

Kristian havde flyttet det sidste Unghøved og skyndte sig hjem for at faa Køerne ud — bare de nu vilde skikke sig og ikke hoppe paa Ryggen af hverandre eller løbe rundt, saa Rebet gik i Haardknude, saa blev Husbond rasende.

— — — Kristian var stolt, da han trak henad Vejen med to Kobbel Køer — det havde kostet Taarer og blodige Tæer, inden han var naaet saa langt, at han kunde styre dem. Og havde Dorthea ikke været, saa var han rendt for længe siden; men Dorthea, der var fjorten Aar, kom altid, naar det saa værst ud.

Saa trak hun det ene Kobbel og satte paa Græs og han det andet.

Paa Hjemvejen fandt de Fuglereder, og hun fortalte Historier.

— — — »Naa, er du der, din lille Stirrids — kom nu og faa din Davre og faa dig vasket, saa du ikke kommer for sent i Skolen.«

Det var Madmor, der talte til Kristian og skubbede Levningerne fra Davren hen til ham. Der laa en lille Klat Kartofler skrabet sammen i Panden til ham, et Rødfad stod med lunken skummet Mælk i, og paa Overfladen svømmede opblødte Rugbrødsterninger. — — Kristian var sulten efter godt to Timers Løb og Anstrengelser, og tog fat med Appetit.

Pludselig fo'r han sammen, og Barneøjnene blev store og forskrækkede — og Madmor hviskede: »Skynd dig at spise din Davre«.

Ude i Bryggerset hørtes Husbonds larmende Stemme, og Døren blev revet op med et Brag. »Naa, sidder du der og mæsker dig, din Gavflab, du har tøjret den sortbrogede Ko, saa den kan naa ind i Kløverne, vil du øjeblikkelig komme af Sted og faa den flyttet!«

»Tys, Per, som du dog raaber«. Madmors Stemme var lavmælt, Øjnene bange, og de tyssende Hænder rystede en Smule.

»Kristian er lige begyndt med Davren,

han naar ikke Skolen til Klokken syv — kan Dorthea ikke — — —«.

»Skulde Dorthea gaa og gøre Arbejdet om efter saadan en fordømt Knægt — om han naar Skolen eller ikke, maa blive hans egen Sag, saa faar han ruppe sig lidt, han behøver ikke at æde en stiv halv Time hver Morgen; det er det, jeg siger, han skal nok gøre fuldt ved Bordet. Naa, ka' han saa komme af Sted!«

Kristian fo'r op, han skulede forknyt efter Kartoflerne, som han knapt nok havde begyndt paa. Naar han kom tilbage, var det helt koldt, og han kunde slet ikke naa at faa noget, naar han skulde vaskes, — — han maatte endda løbe hele Vejen til Skolen; men det brød Husbond sig ikke om, for han var ond, rigtig ond, ja, — han var en Tyran, han skældte og smældte hele Dagen, og han kunde ikke taale, at Kristian var ledig et Øjeblik, han skulde nok være der og jage med ham.

Dorthea stod ved Gavlen. »Jeg hørte, Far skælde ud over Koen, Kristian, jeg skal nok løbe hen og flytte den, bliv staaende her saa længe han gaar i Stalden, og løb saa hen og vask dig, saa flytter jeg Køerne imens og varmer i en Fart Kartoflerne til dig, naar jeg kommer tilbage, saa kan du lige naa at spise, inden du skal i Skole.«

Kristian saa taknemlig paa hende, — — og da hun var ude af Syne, brød Graaden frem, han tværede med de smaa, beskidte Hænder Taarerne i Striber ned ad Ansigtet. Kristian græd aldrig, mens Per Vestergaard skældte og rasede — det var først, naar Dorthea kom og var god mod ham, at Graaden løsnede, for det onde bliver først rigtig ondt, naar det gode stiller sig ved Siden af.

Et Kvarter senere løb Kristian alt hvad de bitte Ben kunde rende. »Bare jeg naar det, bare jeg naar det, dunkede det indeni ham.

Degnen vilde blive frygtelig vred, han var kommet for sent de to sidste Gange, og Degnen havde sagt, at næste Gang skulde han sidde efter, og saa vilde Husbond blive rasende og tro, at han gik og drev, og maaske fik han Tærsk. De var ved at synge Morgensang, da Kristian kom i Skolegangen, han ventede, til de var færdige og luskede saa ind paa Plads.

»Nu kan du sidde efter en halv Time, Kristian«, sagde Degnen, »du er jo lige glad, om du kommer til Tiden eller ikke, jeg har advaret dig flere Gange«.

»Ja, men —«, sagde Kristian.

»Du faar staa op noget før«, afbrød Degnen.

— — Det var i Bibelskhistorietimen, at Solen skinnede lige ind paa Kristian, og Degnen sagde: »Kan du saa fortælle om Rachel og Lea, Kristian?«

Der kom intet Svar, for Kristian var faldet i Søvn og vaagnede op med et Ryk.

»Hvornaar kommer du op om Morge-

nen?« spurgte Degnen. Spørgsmaalet faldt pludseligt, og Tonen var streng.

»Kl. fire«, svarede Drengen. Degnen saa tankefuldt paa ham, saa talte han ikke mere om den Ting.

Kristian fik fri sammen med de andre, han havde et Brev med hjem til Husbond.

— Da Kristian kom op næste Morgen Kl. fire som sædvanligt, kom Husbond i Underbukser og sagde til ham: »Nu kan du vaske dig og gaa i Skole straks, hører du, din Luskepeter; men du kan vove paa at gaa hjem, du gaar lige op i Skolen; han skal faa at se, at du kan komme tidligt nok — din Sladretønde«.

»Ja, men Husbond — —« sagde Kristian.

»Hold din Bøtte, din Fattiglus, og gør, som jeg siger«.

Da Drengen kom op over Langager Bakke, saa han Røgen fra Mu'ers Skorsten. Det trak ved hans Mundvige — Huset drog — Mu'er drog — Tanken om Kaffe og en grov Sukkermelmad drog — og Skridtene blev saa træge.

Mu'er sad ved Væven, da han kom ind, Kristian saa paa de fyldte Spoler, det var hans og de større Søskendes Bestilling om Vinteren at vinde paa Spoler, og de luskede gerne udenom men naar han kom hjem til Vinter, skulde han vinde og vinde, det vilde kun være en Leg.

Mu'er slog Isletten i Trendgarnet med Slagbommen, og Kristian genkendte den dumpe Lyd.

«Du milde«, sagde Mu'er og sænkede Armen, »hvad vil du paa den her Tid?«

Drengen stod stille og forknyt og fortalte stammende det hele.

»Men dog«, sagde Mu'er, »sikken en Laban«.

Saa gik hun hen og varmede Kanden og smurte en Sukkermelmad.

Pludselig faldt Dørklinken ude i Gangen man hørte Skramlen paa de toppede Brosten. Kristian for sammen, og Øjnene blev store og angstfyldte; men Mu'er blev saa stram i Trækkene; et Øjeblik efter stod Dorthea i Døren, forlegen og rød.

»— — Naa, er du her, Kristian«, sagde hun.

»Ja, han er«, sagde Mue'r hvast, »hvor skulde han ellers være? Kommer du for at udspionere?«

»Far sendte mig herop«, svarede Dorthea undselig, »men jeg skal nok fortælle ham, at du sad oppe i Skolen. Kristian, saa du kan godt blive her til Skoletid«.

»Du er vist bedre end din Halvgal til Far. Vil du ikke have en Sukkermelmad?« sagde Mu'er.

— — —

Næste Dags Middag var det lummert og hedt.

Det var Kristians Bestilling at flytte Hestene, saa Karlen kunde faa sin Middagssøvn.

Himlen var blaaviolet i Nordvest, og det rumlede med fjern Torden, bare det vilde drive over, Hestene stod helt henne ved Sandgraven, og det vilde vare et Stykke Tid at naa derhen og hjem igen.

Et skarpt Lyn eksede pludseligt hen over den mørke Himmeldel, og Kristian rystede af Skræk.

»Din lille Hanrej«, grinte Karlen, »se nu at komme af Sted«. Han havde aldrig selv kendt til at være bange i Tordenvejr, og vidste ikke, hvad det vilde sige, naar alle Rædslers Rædsler ligger i et øredøvende Tordenskrald.

Den bitte Knægt løb, løb som han aldrig havde gjort før.

Mellem to Skrald kunde han naa derhen, saa vilde der komme eet Skrald, mens han flyttede, og eet, naar han løb hjem.

»Aah, lille Vorherre, lad det være blot i ti Minutter, naar jeg først er hjemme, maa du godt sætte det i Gang igen«. Kristian bad, og Sveden haglede ned ad ham. Han rykkede Tøjrepælen op og flyttede en Hest,

to Heste, febrilsk med rystende Hænder, mon han naaede det?Men i eet Nu blændede et skærende Lyn Himlen, ondartet, lodret slog det ned ikke ret langt derfra.

Kristian tumlede om ved Lufttrykket, blev liggende i navnløs Rædsel med Hovedet nedad og Fingrene i Ørerne, og nu glammede Tordenskraldet gennem Luften; efter et Sekunds ildevarslende Tavshed det begyndte med skarpe Knald oppe i Himlen, saa gik det over til en brølende Buldren, som omspændte hele Universet, og som fuldkommen lammede det lille sitrende Legeme, der laa med Hovedet trykket ned i Græsset. Hestene var blevet bange og travede luntende rundt i Tøjret. Snart vilde der komme et Skrald til og eet til. Kristian rørte sig ikke, han var stiv af Gru og turde ikke se, turde ikke høre — turde ikke engang skrige — — da, med eet mærkede han en Haand paa sin Skulder. »Men Kristian dog, du er da ikke død?«

Han tager Fingrene af Ørerne og hører Dortheas velsignede Stemme — han saa op — jo, det var hende — saa kastede han sig om Halsen paa Dorthea, klamrede sig til hende, hulkede Rædselen ud i forløsende Taarer og gemte Hovedet i hendes Kjole. — Da det næste Skrald kom, var de paa Vej hjem.

— — —

Jens Olsen gik og glædede sig over, at Foraarssæden snart var i Jorden.

Drengen Frits var ved at tromle det sidste Stykke, og saa var Kornet saaet for i Aar. Frits var femten Aar og var kommet der til Maj.

Der var noget ved Frits, som ikke rigtig huede Jens Olsen. Som nu i Eftermiddag da han sagde til ham om at blive ved med at tromle den halve Time længere, saa han kunde blive færdig med Stykket. Han blev endda lovet en ekstra Frieftermiddag, men sikke et Ansigt han satte op — og Frits var kræsen — naar fik noget, der ikke rigtig passede ham, sad han og stak til Maden og vilde ikke spise.

Nej, unge Folk nu i 1951 var alt for fordringsfulde, de vilde have Fyraften paa Klokkeslet, rendte i Byen hver Aften, men om Morgenen gjorde det ikke saa meget med ti Minutter over Tiden.

Nej, det var ikke som i hans Ungdom.

Men hvad var det? Spændte Drengen ikke fra nu, jo, nu kom han minsandten med Hestene.

»Hvorfor kommer du nu?« spurgte Jens, da Frits kom ind i Gaarden, »du er jo ikke helt færdig«.

»Nej, men Kl. er 6«, svarede Drengen.

»Seks«, raabte Jens. »Ja, men du lovede at blive ved, til du var færdig.«

»Jeg lovede ikke noget, det var dig, der gav mig Ordre.« Svaret kom bestemt.

»Ja, men hør nu her,Frits«. Jens Olsen kæmpede med Vreden. »Du ved da, at nu i Foraarstiden kan man ikke tage det saa nøje med et Kvarter her paa Gaardene — det gælder om at faa tilsaaet, mens Vejret staar med«.

»Klokken seks er det Aften«, svarede Drengen næsvist. »Jeg kender nok Tyendeloven«.

»Tyendeloven«. Jens Olsen stirrede paa ham. »Nu har jeg aldrig hørt mage men jeg kan fortælle dig, at den kender jeg ikke — den har vi nemlig aldrig haft Brug for paa m i n Gaard«.

Nu var Jens vred. Saadan en snottet Hvalp, og saa maatte man ikke engang give ham en paa Siden af Hovedet.

»Vil du spænde for igen?« Jens saa vedholdende paa ham med Øjne, der spruttede af Galde; nu skulde de to for en Gangs Skyld prøve Kræfter.

Politihunden med Stamtavle kom hen ved Siden af sin Herre og Mester, den anede, at der var noget i Gære.

»Nej, jeg vil ikke«, sagde Frits en lille Smule usikker i Stemmen, »du kan ikke gøre mig noget — der staar i Tyendeloven — —«

»Vil du øjeblikkelig holde op med din Tyendelov«. Jens Olsen var nu tirret til Raseri, saa stirrede han paa Drengen med det hvide ud af Øjnene, og langsomt tog han et Skridt hen imod ham.

Pludselig gik der Panik i Frits, og han blev bange — bange for den rasende Mand, der langsomt kom nærmere. »Han slaar mig ihjel!« fo'r det igennem ham, og han skælvede i Rædsel, trak sig tilbage mod Staldmuren og greb for sig med Hænderne og fik fat i Tøjrekøllen, saa slyngede han den af al Kraft mod Jens Olsen — — og Køllen ramte Politihunden i Panden, Hunden skvat om og var død med det samme. Frits slap, hvad han havde i Hænderne og løb — løb for Livet — hjem til Far og Mor.

Det var to Dage efter. Jens Olsen stod udenfor Døren og var en Kende nervøs ved at komme til Frits' Far og Mor.

Han kendte dem ikke, de var lige flyttet til Egnen før Maj; men Manden maatte jo erstatte den dyre Hund, det var ret og rimeligt, og Frits kunde heller ikke løbe af sin Plads.

Det lille Husmandssted var pænt vedligeholdt, og der var baade elektrisk Lys og Vand indlagt.

En midaldrende Mand rejste sig fra en Lænestol, da han kom ind; Manden saa granskende paa Jens Olsen og sagde mut: »Naa, det er vel det med Frits?«

»Ja, jeg finder, det er rimeligt, at din Ansvarsforsikring erstatter mig Hunden«, sa' Jens Olsen.

»Jeg har ingen Ansvarsforsikring«, svarede Manden uforanderlig mut, han sad alene og læste i sin Avis.

»Ja, saa maa du selv betale«, sagde Jens bestemt, »vi kan ikke lade vore Børn opføre sig som vilde Folk, du har Ansvaret for ham.«

»Jeg ved ikke, hvor jeg skulde faa halvandet Hundrede Kroner fra, og desuden handlede Frits i Selvforsvar, du vilde jo slaa ham«, svarede Manden vredt.

»Vilde jeg slaa ham, det havde jeg ikke sagt noget om, det er bare Udflugter, og det var bedre, du opdragede din Søn til, at han ogsaa følte Pligt og Ansvar sammen med sine Rettigheder, — i Stedet for at lære ham *Tyendeloven.*«

Jens Olsen sagde det saa haanligt, at Ordet Tyendelov en Stund hang i Luften.

»Vi Smaafolk er nødt til at lære vore Børn at holde paa deres Ret — det kender saadan en Fars Søn som dig ikke til,

du har aldrig vidst, hvad det vil sige at tjene Agrarerne og blive misbrugt og forhutlet, saa vilde du ikke snakke saadan — — — jeg ved, hvordan det føles, naar en lille Dreng paa elleve Aar bliver sendt ud at tjene ved en hadsk og lunefuld Bonde — de Tider skulde vi nødigt have igen — derfor maa vi opdrage vore Børn til at kende deres egen Værdi — og at de ogsaa er Mennesker, der har Krav paa en ordentlig Behandling«. Manden havde talt sig varm og rejste sig op.

»Hvor ved du forresten fra, at jeg ikke har prøvet at tjene —? — og vi har behandlet Frits som et raaddent Æg, for der er Kommunistblod i ham, og saadan en Knægt, der faar tretten Hundrede Kr. for i Sommer, kan vel nok arbejde et Kvarter over Tiden, naar det gælder om at faa Sæden i Jorden; — men vil du ikke betale godvillig, søger jeg Proces, du skal nok faa at se, hvem der vinder«. Jens Olsen knyttede Næven, for nu var han vred.

»Du ligner grangivelig Per Vestergaard i Ulbjerg, naar du stiller dig i den Positur«, slyngede Frits' Far haanligt ud.

»Per Vestergaard!« Jens sænkede Næven. »Hvor kender du ham fra?«

»Ja, han er død nu; men jeg tjente hos ham for toogfyrre Aar siden — jeg var dengang en lille Knægt, og det var den værste Slyngel, der fandtes i Sognet; men jeg fik Hævn, og jeg — — —.«

»Har *du* ogsaa tjent Per Vestergaard — — for to og fyrretyve Aar siden? — det var Sommeren efter mig, du var der«.

»Har *du* tjent Per Vestergaard? Det var som — —.«

Døren gik i det samme op, og en Kvinde med blide Øjne og rolige Bevægelser traadte ind.

»Jeg synes, I er saa højrøstede«, sagde hun. »Goddag og velkommen«. Hun rakte Jens Olsen Haanden.

Jens tog den og stirrede paa hende.

»Ja, men det er jo Dorthea, Vestergaard, — kender du mig ikke?«

»Nej, jeg kender ikke dig, jeg kan gætte mig til, at du er Jens Olsen; men du ligner din Bror Kristian, ham kendte jeg, han tjente hos os, da han var en bitte Knægt.«

»Ja, men jeg *er* Kristian — jeg hedder Jens Kristian og blev kaldt Kristian som lille; men da jeg saa kom til Præsten, sagde han, at jeg skulde hedde Jens, det var mit første Navn, og da Præstens Ord den Gang var Lov, turde de Gamle ikke sætte sig imod det, og saa hed jeg Jens for Eftertiden.«

»Syntes jeg ikke nok, det var dig, lige idet jeg saa dig?« sagde Dorthea glad; sæt dig dog ned, nu skal jeg lave Kaffe.«

»Hm, Dorthe, hendes Mand rømmede sig — »du ved vist ikke, hvad han er her efter?«

»Nej, men det er vel — — — —

Jens Olsen brød hurtigt ind:

»Jeg er her saamænd bare for at spørge, om Frits ikke godt kunde komme igen, saa skal alt være glemt — jeg forløb mig ogsaa den Dag, og jeg skal prøve paa herefter at sætte mig ind i Drengens Tankegang. »Jens blinkede betydningsfuldt til Manden, der uforstaaende saa fra den ene til den anden.

»Naar Frits er *din* Dreng, Dorthea, saa ved jeg, at han er helt rigtig«, sagde Jens Olsen stille.

»Per Vestergaard var rasende, da jeg giftede mig med Dorthea«, sagde hendes Mand, »jeg var ikke god nok til hende.«

Da lo Jens Olsen pludselig højt — Tanken om, at Per Vestergaards Dattersøn rendte rundt med Tyendeloven i sin Lomme, var saa komisk, at det kaldte paa hans humoristiske Sans.

»Hvad ler du af?« spurgte Dorthea smilende.

»Af Verden, der slaar Kolbøtter og vender op og ned paa Tingene«, svarede Jens; men een Ting, Dorthea, hænger fast gennem det hele, »han saa hende alvorligt ind i Øjnene — »og det er — *taknemlighed.*«

THISTED Blæksprøjte

Een læser Blæksprøjten — finder sig selv —
og bliver saa lidt stødt paa Ærmet.
En anden læser den, finder ej selv —
og han bliver ogsaa fornærmet.

En Skovrider i Thy søgte for mange Aar siden Ministeriet om en Hest. Han anførte, at hans Distrikt var saa stort, at han ikke kunde inspicere det til Fods. Nogen Tid senere kom Ministeriets Svar. Det blev et Afslag, og Ministeriet henviste i samme Skrivelse til, at hans Embedsudgifter allerede var blevet svært belastet ved ansættelsen af en forstassistent. Hertil skulde Skovrideren meget lunt have svaret:

»Jeg har allerede prøvet ham, men han kan ikke bære mig hele Distriktet rundt«.

★

Forleden kom en Bil kørende op gennem Thy en tidlig Morgen. Radioen havde netop annonceret Morgenandagten, da en morgenduelig Landevejsridder af ældre Aargang vinkede og vilde køre med. Han kantede sig ind i Vognen, medens der bredte sig en Duft af noget, man bruger til at pudse Vinduer med. Da Vognen atter startede med en temmelig stærk Fart, tonede Lyden af Kirkeklokker ud fra Radioen, og Strømmen blev afbrudt. Da Passageren blev sat af i Thisted, afleverede han de sædvanlige Taksigelser samt følgende Salut:

»Jeg har kørt med mange Biler, og det har ofte gaaet meget stærkt, men saa stærkt, at jeg har hørt Kirkeklokkerne ringe, det har jeg dog aldrig været ude for før«.

★

Paa Thisted Amts Tidende kom en ældre Landbo ind for at indrykke en Annonce. Manden søgte en Husbestyrerinde, og der kom til at staa: Husbestyrerinde søges af Gentleman. Næste Dag vendte Manden tilbage, aldeles rasende: Æ trower, I er bløwen towli'! Æ er it en gentleman. Det haar I skrøwen . . . Æ er en jenle Mand!

★

En Mand gik nu i Efteraaret og plukkede Champignons ude i Kløv Kær uden at have spurgt om Tilladelse, hvorfor Ejeren noget brøstholden foreholdt Manden dette og spurgte ham, hvad han vilde sige til, hvis han gik ind i Mandens Have og tog nogle Kartofler, hvortil Manden svarede: »Jeg vilde blive meget forbavset, for jeg har aldrig haft nogle Kartofler i min Have«.

★

Det var nede i Sydthy i de gode, gamle Dage, Der var kommet en Præst, og han gik rundt til sine Sognebørn. Han kom ind til et Par gamle Folk, Maren og Kresten, og her blev han trakteret med Kaffe, hvad han var meget glad for, da det var bitterligt koldt. Hvem kan dog skildre hans Forbavselse, da Maren sætter en Klukflaske paa Bordet og umiddelbart efter skænker en ordentlig Snaps i sin Kaffe. Da udbryder Præsten forarget: »Hvad er dog dette — jeg tror minsandten, at Maren kommer Brændevin i sin Kaffe!«

»Ja-ha«, svarede Maren, »æ ska' si, Præjsten, de' er et dyrere end flø'e — aa si', Kresten aa mæ, wi tøkkes wall saa godt om 'et —«.

★

Postvæsenet her i Byen fik for nogen Tid siden et Brev stilet til selve Vorherre. Det blev aabnet af Postvæsenet. I Brevet skrev en lille Dreng og bad om 10 Kr. til at købe Julegaver for. Postmesteren lod sig røre og sendte Drengen 5 Kr. med en venlig Hilsen. Faa Dage efter kom et Takke-Brev: Kære Vorherre, skrev Drengen, tak for Pengene, men vil du ikke nok en anden Gang lade være med at sende Pengene gennem Postmesteren, for han beholdt selv de fem Kr.

★

HØRT PAA VESTERGADE:

Ikke et ondt Ord om Thisted Byraad — men stakkels Borgere!

»Opsparingen burde tilrettelægges saaledes, at Landmændene kom til at bære noget mere af den.«

»Ja, især da den kaldes for Bondens Opsparing.«

»Hvordan gaar det med Salget?« spurgte vi vor Købmand.
»Tak, det gaar ganske udmærket«, svarede han, »benfri Sild er for Resten noget af det, der gaar bedst. Pudsigt nok.«

Der er den Forskel mellem et Byraadsmedlem og en Kanon, at den ene af dem først gør Skade efter at være gaaet af.

Thisted Byraad paatænker i Lighed med andre Byer at besigtige Gøteborgs Renovationsvæsen.
Det bliver vel nok det store Skrald?

Det karakteristiske ved Thisted Kirkes Taarn er jo, at det vender opad.

Haandværkerforeningen har engageret en meget »stor« Kunstner til sin Juletræsfest. Han skal bære Julen ud.

»Det er nu Film af Typen »De røde Heste«, der skaber de lange Køer.«

»Det Rygte gaar, at Royal Teatret i Anledning af de store Sukces'er, Morten Korchs Film har haft, vil installere Korch-Parket.«

»Kibsgaards Søn har jo været paa Grønland!«
»Mon han har været paa Sukkertoppen?«

»Een af byens ivrigste Lystfiskere har for nylig fanget en Fisk med et efterlyst Armbaand om Maven.«
»Saa fik han vel Finneløn?«

»Et Spøg — — et andet Frk. Aaberg!«

Brandinspektør Olsen udtaler, at man for at blive optaget i Brandkorpset har de største Chancer, saafremt man er slukøret!

»Penge er det sidste, jeg tænker paa«, sukkede Bankbogholder Larsen, lige før han skulde i Seng.

Efter Sigende foretager Bankkasserersken i Thisted Bank sine udbetalinger i et LØNkammer, og Bankfuldmægtigen skal have sin Hovedbog indbundet i Gazebind.

Man siger, at Buntmager Søndergaard fører en Skyggetilværelse.

Tandlæge Dybeck giver det gode Raad at gaa til Tandlæge for at nyde Bordets Glæder.

»El er El«, siger Installatør Bjerre Christensen.

Een af Byens større Forretningsdrivende vil gerne af med sin gamle Bil, for hver Gang, han parkerer Vognen, saa kommer der en Betjent og spørger ham, om han har anmeldt Sammenstødet.

Et af vore større Forlag paatænker at udgive en ny J. P. Jacobsen-Udgave. Titlen bliver: »Kender Du Ja-Pan?«

Det er bedre at være Kejser i Thisted end Konge i Klitmøller.

Vi hørte forleden følgende Eksempel paa Gymnasie-Poesi:

Den, som ingen Paalæg har,
han maa spise Mamsen bar.

DET ER HELT RIGTIGT:

Hvis Kongestatuen paa Store Torv en Dag falder sammen, er der ikke noget at stille op.

Det Baand, der virkelig knytter Thyboerne og den øvrige Del af Landets Befolkning, er Stemmebaandet.

Sundhedskommissionen er ude efter flere Landboere, fordi de sidder paa Flæsket.

Een af Byens Ekviperingshandlere havde forleden Besøg af Skattevæsenet. Ekviperingshandleren rystede i alle sine 500 Bukser.

☆

Om Thisted Byraads Politik kan nu vi sande
hvornaar og hvormeget, men ikke hvordanne.

Paa de nye Skatter kigger man bister,
mon disse er udregnet af Statister.

Naar Thisted bygger et Gasværk,
behøver man ikke at ha' Hastværk.

Borgmester Iversen har drømt om som
Skipper Clement
en Gang at staa i Sten og Cement.

Hvem véd, hvor mange overværede,
da Publikum Poul Boe laurbærede.

At mødes i Musikforeningen før var sjovt,
nu er det fint og come il faut.

I Thisted og Thy er something rotten,
og derfor er hver Borger knotten.

Med Sommerens Oldtidsfund var man fornøjet,
Thisted Museum sikred sig meget.

Ved Musikugen visse Stemmers Falskhed
maa pine andres Musikalskhed.

Naar Musikugen gør Thisted usikker,
saa flygter Stæren — den lille Musikker.

I Klitmøller laver man nu Koteletfisk,
saa nu bli'r der endnu mere ædt Fisk.

Kræn Knallert, den motorcykledrevne,
for ham flygter alt levende.

☆

Mekanisering er det danske Landbrugs store Chance!

Brug moderne Landbrugsredskaber og Traktorer!
Spar Tid ✯ Spar Slid ✯ Spar Penge

THYLANDS MASKINFORRETNING
KR. LARSEN . DRAGSBÆKVEJ . THISTED . TELEFON 903

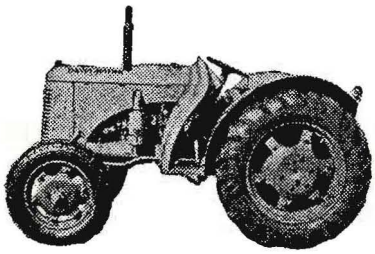

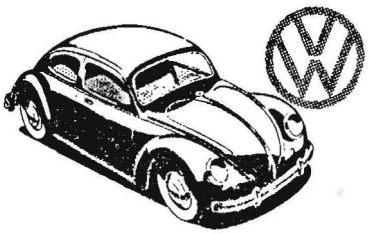

Tolkevognen

Vognen med den største Fremgang i Salget i 1951.
Omgaaende Levering . Billig Pris . Lempelige Vilkaar.

Maskinfabriken NORDTHY
1ste Kl. Værksted og Service . Aut. Forhandler.

Alt i Drenge- og Herretøj

Boston
HERREMAGASIN

Julegaven i Aar
en LAMPE fra
BUSK & VINDING
Højspændingsinstallatører
Vestergade 8 - Telefon 359

✯ Alle Slags elektriske Anlæg, samt Reparationer udføres samvittighedsfuldt.

HENRY HØYER
statsaut. Installatør, Tlf. Thisted 1157.

JULEGAVEIDEER:
Cykler, Dynamolygter, Luffer, Støtteben for Cyklen
Se Udstillingen paa Nytorv
THISTED CYKLEBØRS
NIELSEN & GRØNKJÆR
Bisgaardsgade - Tlf. 323

✯ RESTAURANT *Ritz* TELEFON 716

Fortrinligt Køkken
Koncert hver Aften
Lækkert Smørrebrød

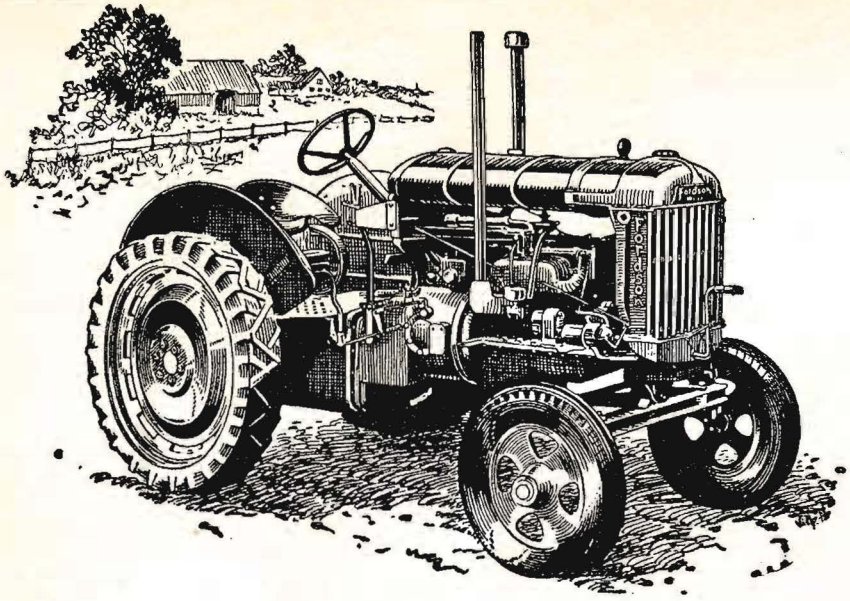

Nordjyllands største Landbrugsmaskinforretning

FORD & FORDSON TRAKTORER
og desuden alt i Maskiner og Redskaber

Kvalitetsmaskiner til Konkurrencepriser!

THISTED MASKIN COMPAGNI A/S

★ FREDERIKSTORV TMC TELEFON 642-646 ★

ATLAS Køleskabe

Jern, Staal, Rør, Sanitet, Olie, Smedeartikler m. m. — Kerteminde Støbegods

Telefon 637 og 1171 HANS BREDAHL THISTED

B. Bjerre Thristensen
STATSAUT. ELEKTRO-INSTALLATØR
ELEKTROTEKNISK SPECIALFORRETNING
ELEKTRISKE ANLÆG AF ENHVER ART
THISTED
Nytorv 3. Telf. 248

Glædelig Jul
Godt Nytaar
— med Tak for det svundne.

Marklunds Parole:
Hver Dame
sin Ønskekjole.

Marklunds Kjoler
Vestergade 23
Telefon 843.

Naar det gælder MØBLER, er vi altid med paa det sidste —

Det er Kvalitet og de rigtige Priser, der gør, at Møbelsøgende fra hele Landet i Dag lader Turen gaa til

HVASS' Boligmontering. Thisted

De faar altid Fornøjelse af et Besøg hos os — og i vore Udstillingslokaler vælger De mellem 50 forskellige Møblementer og i tusindvis af Enkeltmøbler.

Skænk
HELSTRUPS VINE
Wilh. Helstrups Vinforretning
v/ S. W. Vøhtz
Grundlagt 1868 Thisted

VS

VALDEMAR SMITH A/S

THISTED
TELF. 6

Marius Sørensen
Juveler og Guldsmed
Telefon 23

har det største Udvalg i Guld- og Sølvvarer til JULEGAVER

Paa Gensyn i Forretningen

Engelsk
BEKLÆDNINGS-MAGASIN
THISTED

Søger De noget særpræget i
Gardiner
saa henvend Dem til os.
Vi kan levere disse klippet, syet og hængt op, alt i smagfulde Faconer og Ideer.
Michael Zoll. Storegade

Kvaliteten den sædvanlige
THISTED ANDELSMEJERI
anbefaler sig med sine anerkendte Mejeriprodukter. — Vi kan til enhver Tid levere vore Isanretninger.

Alt i Rammer - Raderinger
Malerier og Kunsttryk.
Altid de sidste Nyheder.
J. Chr. Johansen & Søn
Storegade 18 - Telefon 345.

JENSEN & SELMER
1. Kl. Herreskræderi Jernbanegade 1
Sølvmedaille Aarhus 1876 og Thisted 1898
— Stort Udvalg i Stoffer —

Anders Jensen
TOBAKS- og VINHANDEL
Vestergade 20
Alt i Stokke, Piber & Lædervarer

. . . Lys skaber Hygge
Køb Julegaven hos **Siwert & Korsfelt**
Thisted
Stort Udvalg i Lysekroner, Bordlamper, Læselamper, Lampetter og Skærme samt elektriske Varme- og Kogeapparater —

Kamp
STORETORV THISTED TELF. 127
Damekjoler & Konfektion — Tricotage — Børnekonfektion

Tapet-
og Farvehandel
Nytorv
Telf. 211
ROSENBERG
Leverandør til Vare- og Landbrugslotteriet

Gør Deres Indkøb af Trikotage-varer og Smaating
KARL STIGAARD

Naar De ønsker et
Monument
over Deres kære Afdøde,
saa henvend Dem til
Brdr. Jensen - Thisted
der yder Fagmandens Garanti for Skønhed og Holdbarhed

Standard Vanguard
Incl. Omsætningsafg. Kr. 15,600,00. Kan leveres omg. fra Lager mod Indkøbstilladelse. 68 HK topvent. Motor.

KJELD HØY

Sofievej 3 — Thisted

Telf. 813 & 833.

Pris: Kr. 9.380,00.
Der er lidt Leveringstid — men det betaler sig at vente paa en
Ferguson.

Jul - du dejlige Jul -

du stemmer din Streng og du løfter din Bue

Musik og Sang gør Hverdagen festlig og indholdsrig og giver Højtiden en egen, værdifuld Feststemning, som intet andet kan erstatte.

Deres Ønskeinstrument, Radio, Grammofon, Plader og Noder kan De altid købe fordelagtigt hos

Ejnar Christensen & Søn
THISTED MUSIKHUS

Sparekassen for Thisted Amt

Oprettet 30. November 1829

Ekspeditionstid:
10-12 og 13,30-16
Lørdag 10-12,30

Telefoner:
2 og 502

Amtets ældste
og største Pengeinstitut

Efter Juleindkøbene:

Thorstensens Konditori

Telefon 202

Prima
Oksekød
Kalvekød
Slagteriaffald

. . . samt alt i fersk, saltet eller røget Flæsk, Paalæg m. m. anbefales fra vort Udsalg paa Strandvejen — Varerne bringes overalt — Udsalget: Telefon 140

Thisted Andels-Svineslagteri

Altid 1. Klasses Varer tilvirket under Statskontrol

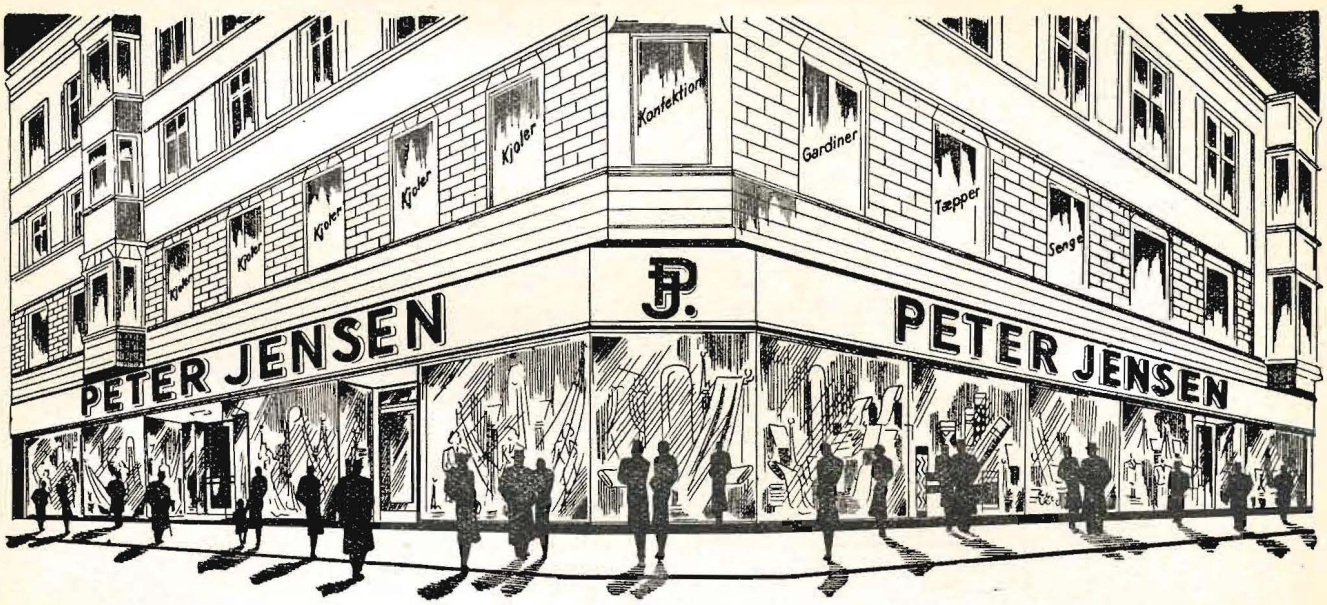

Køb Kjoler og Frakker hos *Peter Jensen*

THISTED BANK

Den danske Landmandsbank

HYPOTHEK- OG VEKSELBANK THISTED AFD.

★

Aktiekapital: 50.000.000 Kr.
Reservefond: 60.700.000 Kr.
Kontortid: 10-12 og 13,30-16, Lørdag 10-12,30
Telefoner: 88 (2 Lin.)

Bankdirektør Hartz:
Telefon priv.: 89 a
Kontortid: 10-12 og 13,30-16
(Lørdag 10-12,30)

Enhver Art af Bankforretning udføres!

Stassaniseret
SØDMÆLK

holdbar
vitaminrig
velsmagende

Mejeriet „Pasteur"
Thisted . Telefon 780

Angaar det

Brændsel

da:

A/S **P. O. Poulsen**
Havnen - Thisted - Tlf. 950 (3 Lin.)

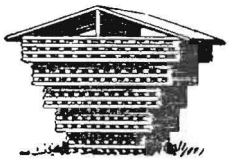

Største Lager af alle
Bygningsartikler

Eneforhandling af
Insulite

CHR. SØRENSENS *Jømmerhandel*
Aktieselskab - Thisted - Telefoner 57 - 657

KUL
KOKS
CINDERS

A/S **KULKOMPAGNIET**
TELEFON 25 . 35 . THISTED

Prima veltørret og pulveriseret
Jordbrugskalk
samt brændt Kalk

Aktieselskabet
De forenede Kalkværker
Telefon 25 . 35 . Thisted

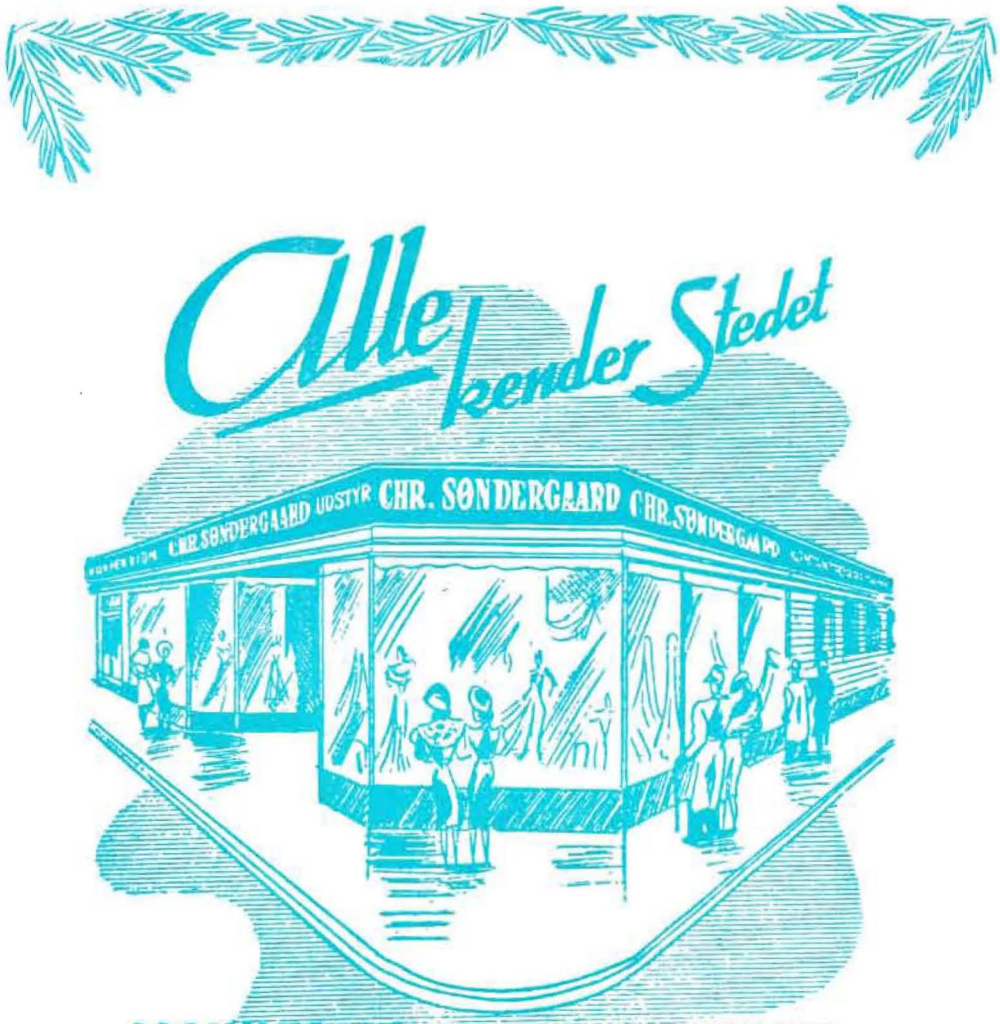

MANUFAKTUR I HELE HUSET

Chr. Sönder

Telf. 54 og

LOKAL

46.4 Jul i Thy
Thy

ex./ 1951

. . . som nyt igen

men det er rigtigt. Send trygt Deres Garderobe til kemisk Rensning hos os, det bliver virkelig som nyt i

★ TRIKOHL Renseriet

THISTED . TELF. 74

THISTED AMTS TIDENDES BOGTRYKKERI

ikke til hjemlån

787 Thisted Bibliotek

VO 811308587

JULI THY

19

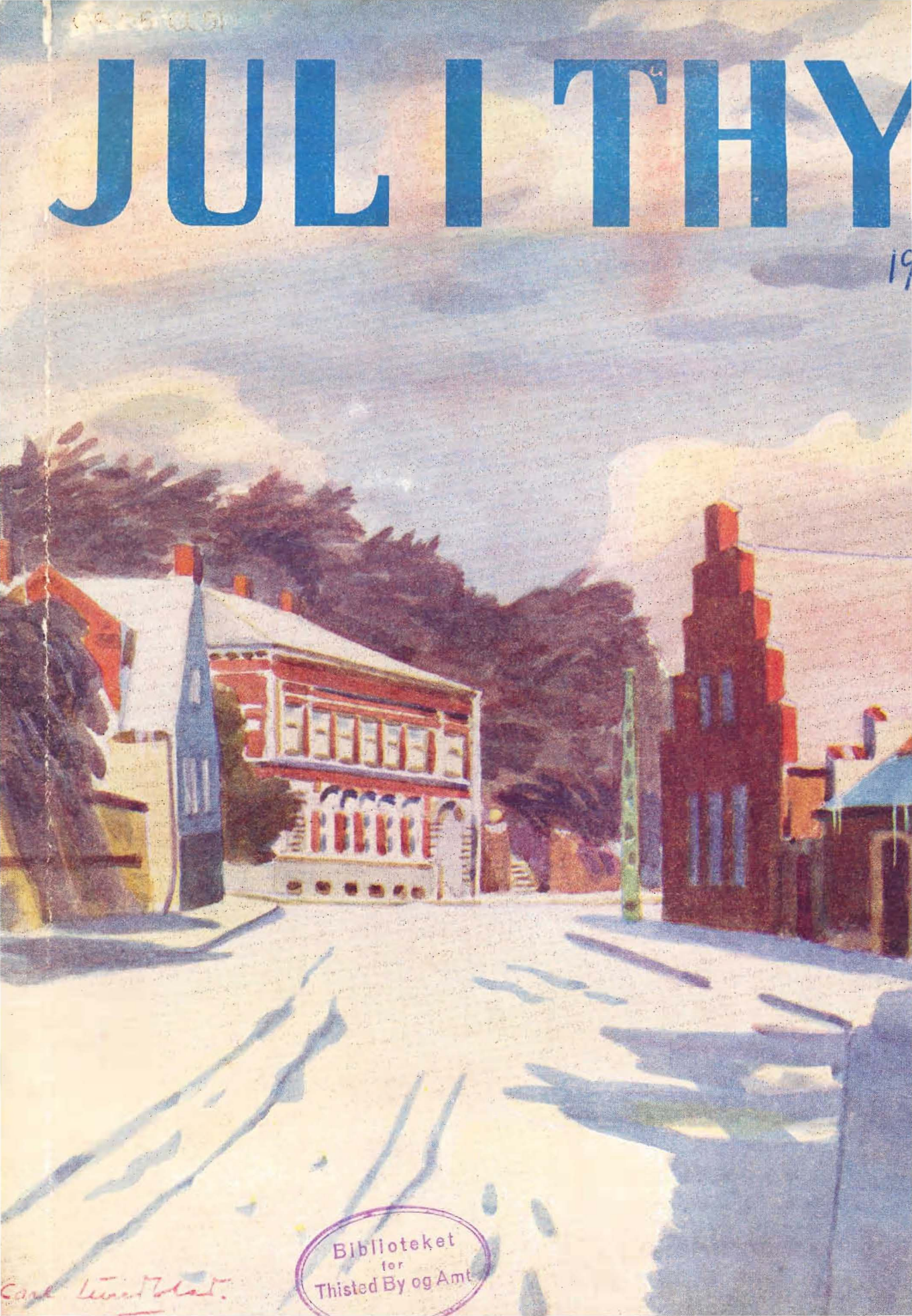

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

JUL I THY

1952

TO OG TYVENDE AARGANG

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

UDGIVET OG REDIGERET AF GEORG PORS . THISTED

Udleveringslager til Boghandlere udenfor Thisted Amt:
Carl E. Ballebys Boghandel . Thisted

JUL I THY ✡ 1952

22. AARGANG

✡

Indhold:

Pastor *Erich Jessen,* Thisted: Tonen fra Himlen 3
Carl Nielsen: Jul, Digt 4
Anders C. Svalgaard: Fribytteren paa Østholmen 5
Smedens Kone fra Flade: Dumpet 9
Johan Georg Galster: Ringsmeden, Digt 12
Redaktør *Chr. Larsen,* Hurup: Pan 13
Jacob Pilehus: Skatten paa Hejreholm 16
Forfatteren *August F. Schmidt:* Thylands berømteste Folkevise 22
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Store Knud og dyrlægens gradestok 25
Helge Lindstrøm: Peters Jul 28
Henry Johansen, Østerild: Hvordan Søren Frandsen fik sig en Kone 32
J. P. P.: Længsel, Digt paa Thybomaal 38
Forfatteren *Anders Tuborg:* Naboer 39
Anders C. Svalgaard: Et Raadstuemøde 43
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Sandskudeskipperens Brudefærd 46
Gerda Hegnet Bach: Ukrudt 52
Thisted Blæksprøjte 55

Omslaget udført i trefarvetryk efter akvarel af tegneren CARL LUNDBLAD
Heftet er iøvrigt gennemillustreret af tegneren HANS BRUUN BERTELSEN

Bidrag og billeder, der ønskes optaget i næste aars »JUL I THY«, bedes snarest sendt til udgiveren:
GEORG PORS, Royal Teatret, Thisted.

EFTERTRYK FORBUDT

Chr. Bornerups Bogtrykkeri A/S - Thisted
1952

Tonen fra himlen.

Af pastor Erich Jessen, Thisted.

EN rigtig kold og mørk decemberdag i 1944, da det var svært at glæde sig over nogen ting, fordi uret og vold sad i højsædet i Danmark, gik jeg en tur i Aalborg, hvor jeg dengang var præst. Der var ingen regering længere, intet politi; fjenden gjorde, hvad han ville. Og nu var det snart jul. Og det betyder for en præst: juleprædikener i kirken, på hospitalet, i søndagsskolen og i arresten. Det betyder taler om juleglæde, om fred på jord og i mennesker Guds velbehag. Og det hele var så fortvivlet.

Da fik jeg en herlig oplevelse, som kom til at gøre netop denne jul til en virkelig julefest for mig. Jeg var kommet ind i een af de mørkeste og fattigste sidegader, hvor børnene må lege i rendestenen eller i de skumle baggårde. Ja, det var kun en lirekassemand, der var årsagen. Han stod midt på den smalle gade og drejede på sit håndsving; og tonerne, han lokkede frem på kassen, var pibende og falske; men det var dog juletoner, han spillede. Det lød alt andet end kønt, men gadens børn kendte salmemelodierne og tog hinanden i hænderne, gik rundt om lirekassen og sang med: Julen har bragt velsignet bud, så naturligt og umiddelbart, som kun børn kan synge.

Og jeg tror, Guds engle har sunget med som den første jul. Man glemte de falske, fattige toner, den triste, uhyggelige gade og hørte gennem børnenes sang tonen fra himlen.

Tonen fra himlen, kunne vi dog høre den *alle* i denne søde juletid; men hvor kan det dog knibe for os voksne moderne mennesker at høre den i byens larm og fortravlethed. Og verden er stadig ond og urolig; selv om vi har så uendelig meget at sige Gud tak for i Danmark, så gruer vi dog for fremtiden. Da kan vore børn hjælpe os. De er himlen nærmere end vi, deres øjne ser klarere end vore øjne,

de kan høre tonen fra himlen og synge julens glade sange, så vi voksne bliver varme om hjertet derved.

Det var en fattig jul på alle måder i 1944, men gennem denne lille oplevelse i den mørke gade fik jeg syn for julens egentlige mening. Guds jul er jo den fattige jul; det fattige barn i den mørke stald på Betlehems mark, det er Guds jul. Bag et fattigt klæde, gemtes julens glæde, som en dejlig stjerne bag en sky, synger vi. Måtte vi dog opleve Guds jul i år. Jeg kender en mand, der oplevede hele julens glæde og fred i Frankrigs skyttegrave julen 1916, langt borte fra hjemmet. Han og to andre sønderjyder havde kun en humpel rugbrød med fedt på i stedet for julegås og juletræ; men de fik alligevel en velsignet jul. De læste juleevangeliet med hinanden, sang en julesalme og bad en bøn sammen. Og han som forlod sit lyse himmelhjem for at bringe fred og frelse til en splittet og forreven verden, han kom også til dem. Thi hvor to eller tre samles i Jesu navn, der er han midt iblandt dem.

Måtte vi så bede ham om at være hos os og velsigne vor julefest, så gør det ikke noget, om de ydre forhold var nok så små. Thi der hvor han er, der opleves det egentlige i julen, dér lyder tonen fra himlen.

Og da kan vi synge:

Fattig kom du til jorden ned,
adlede armod og usselhed;
fattig du gjorde dig med flid,
rige blev vi til evig tid.
O Gud ske lov.

JUL

Nu ringes julen stille ind
med toner højt mod sky.
Nu bringer klokken julefred
alt over land og by.
Du rækkes nu en barnehånd
og ønskes »Glæd'lig jul«,
mens spurven sidder i sit neg
og pipper fra sit skjul.

Du fyldes med en glæde stor,
som gør dig glad i sind.
Du føler dig som barn igen
når julen ringes ind.
Om du så bor i U. S. A.
langt borte fra din by,
så vælder minder frem hos dig
når det bli'r jul i THY.

Nu tændes alle granens lys
og stjernen glimter ned.
Nu danser vi om træet rundt
og alt er hellig fred.
Dit hjerte bliver glad min ven,
du synger højt i sky,
det er, som var du barn igen
når det bliver jul i THY.

Carl Nielsen.

Fribytteren paa Østholmen

og Høvdingedatteren paa Hannæsland

Af ANDERS C. SVALGAARD

KÆRLIGHEDEN bryder alle Skranker, og dér hvor den borer sin Spire ind i Menneskesindene, er ingen Vold for høj og intet Hav for dybt til at den, som er ramt af dens søde Brod, skyr Farer eller Trængsler, ja, selv Livet for at vinde den, hans Hu er draget mod.

Saa længe Mennesker har været til, saa længe har Kærligheden været en Kamp paa godt og ondt, paa Liv, og ofte paa Død, inden den fandt Udløsning i Glæde eller Sorg i Menneskehjerter, draget lyse Sind i det dybeste Mørke, eller løftet gennem tunge Tanker og Taarer op mod Lys og Lykke.

— Den mægtige og rige Høvding der øster paa Hannæsland, havde tjent sin betydelige Rigdom og Velstand ved Strandhugster paa fjerne Kyster, og at han var frygtet hvor han drog frem, var ikke sært, men han havde en dyrere Skat end Guld og Kostbarheder, en Datter saa skøn, at der gik Ry af hendes Dejlighed saa langt, Land og Hav rakte; fager var hun og god og kærlig mod Faderen, som vogtede hende ømt fremfor sine andre rige Skatte. Ingen skulde eje hende saalænge det stod til ham, og faa havde nydt det sjældne Syn af hende i de svært beskyttede Bjælkehuse paa det ensomme Land, næsten omgivet af dybe Fjorde og vildsomme Vejler, og langt mindre havde de omboende Stormænd vovet at tænke sig hendes Gunst eller søge at indynde sig hos hendes strenge og myndige Fader og Vogter. Hvad der fandtes udenfor Synsranden var den skønne Guldborg ukendt, og selv om Faderen havde sine Skibe liggende i Bugten udfor den svært befæstede Bolig, havde hun kun som Barn været udenfor Hannæsland. Og dog var hendes Ry, som Landets dejligste og attraaværdigste Kvinde fløjet vidt, ogsaa til den mægtige Hani ovre i Nordvest paa Østholmen, og han svor, at den skønne Pige vilde han eje, selv om hendes Fader vogtede hende aldrig saa vel, men tage hende med Vold skulde han vel ikke have nødig, og selv med List kom han vel ikke i Kridthuset hos Faderen, men der var andre Veje, som vel kunde vinde ham Yndest hos Faderen: Guld og store Kostbarheder, og det Ry, han som Fribytter og Krigsmand skulde erhverve sig, skulde vel bevæge den store Høvding til at modtage ham som Bejler. Fik han først Faderens Gunst, fik det være med Datterens, som det vilde, hun faldt vel til Føje, som mange før hende havde maattet, ogsaa for ham, men først gjaldt det Grundlaget for hans Bejlerfærd til Hannæs: det røde Guld og Rygterne om hans straalende Bedrifter maatte naa viden om, ogsaa til de Kyster, hvor hun og hendes Fader levede bag Bakkerne og i Skovenes Stilhed.

Hani rastede ikke længe paa sin barske, blæsthærgede Holm, men rustede sine Skibe og Folk til Færd, og en Dag for han over stormpiskede Have til fjerne Kyster, hvor han gjorde Strandhugst paa god Stimandsvis. Han hærgede og brændte. Vinter og Vaar svandt, og ingen hjemme vidste, hvor hans Færd gik.

Paa Hannæsland levede Guldborg i Ly af Faderens Rigdom og Magt, og hun udviklede sig endnu fagrere og skønnere end før.

Hvad Hani, Fribytteren paa Naboholmen,

som de vel vidste af og kendte, men aldrig havde haft Samkvem med, foretog sig, brød man sig ikke om, og kendte langt mindre til hans dyre Løfter om at eje den skønne Pige med det gode, eller ved brutal Vold. Men vidste man intet, var man dog i Beredskab, da Tiderne var lovløse. Ven eller Fjende maatte ikke finde nogle af dem sovende, men altid rede til Gæstfrihed eller Kamp.

Saa blev det Efteraar. Korte, mørke Dage med lange og dybmørke Nætter; Fjorde og Vejler rejste de skumbræmmede Bølger, den ene i vildt, rastløst Jag efter at indhente den foregaaende, men naaede det aldrig, før den selv maatte bryde sammen i Strandens Grusrevler. Der var saa meget, som kunde give Uro i Sindene i disse uvejrssvangre Efteraarsnætter.

Frygt for Overfald laa dog de paa Hannæsland fjernt, da man mente at leve i Fred med de øvrige Smaakonger og Høvdinge, som beherskede Indsejlingerne til deres Borge, som laa strøet blandt de mange Øer i Thy og Hanherred. Alle var de befæstede og vogtedes Dag og Nat, men Smaafejder, især naar udenvældtske Flaader prøvede at trænge ind gennem Indløbene til de mange Fjorde fra Havet, i Nord og Vest for at gaa paa Røvertogt, kunde dog finde Sted, men da bed Thy- og Hanherredboerne fra sig, og der vankede blodige Pander til de dumdristige, som vovede sig indenfor i Fjordene og Vejlerne. Hver søgte at værne sin Rede, og var ved udsendte Spejdere og Vagter, rede Dage og Nætter. Det var de ogsaa paa Hannæsland. Langs Strandene færdedes de og spejdede mod Nord og Vest, hvor Vandene brødes mod Grusrimmer og høje Sivskove i det lave Land.

Høvdingens Flaade laa vel gemt i en afsides Bugt, med Krigsfolkene indenbords, og dog ventedes ingen Fare eller Uroligheder; man mente ikke at have Grund dertil, da man ikke havde Ufred med andre, men Hani, som man jo vidste af, men ikke kendte svært meget til, var nu vendt tilbage, og hans Lidenskab for den skønne Høvdingedatter, var ikke mættet eller kølnet af hans lange Færd i fremmed Land. Han var rede til at vinde den største Skat, det skønneste Klenodie blandt alle, Guldborg paa Hannæsland, og han skulde vinde hende, enten gennem Faderen, hvem han vilde vise sine vældige Skatte, eller bruge Magt. Hun skulde blive hans!

Nu eller aldrig skulde det blive, men hvordan? Skulde han løbe sin Flaade ind i Han-

næsbugten og pænt og sømmeligt bejle ved Faderen, eller skulde han, som han paa sine mange Togter havde gjort: tage, røve og slaa ned hvor han mødte Modstand, da dette vel bedst vilde passe for hans Natur og hele Indstilling, men nu maatte Tilfældet og Skæbnen raade, nu skulde og maatte han have Udløsning for sin Higen mod den skønne, blide Høvdingedatter.

Hans gode Forsætter om en fredelig Fremfærd til Hannæsland, maa have været bortvejret i hans Tvivl om et lykkeligt Udfald, thi en stormfuld Eftermiddag sidst paa Efteraaret strøg hans mægtige Flaade ind i Bugten fra det aabne Hav, som sendte sine Dønninger langt ind i Fjordene og Vejlerne, hvor de brødes mod de stejle Kystskrænter og maledes ind over lave Sige, hvor intet hemmede Bølgeslagene i deres Flugt over Land. Barkede, skæggede og vilde Karle, hærdede fra Færd i fremmede Lande, sprang fra Skibene og ud i de skummende Hvirvler til Bæltestedet, ind mod Landet, hvor Høvdingens Folk under forbitret Modstand søgte at standse deres voldsomme Fremfærd, og ved Raab og Skrig paakalde Hjælp fra Lejren. Denne lod ikke vente paa sig, da man altid var rede, men et saa nedrigt Overfald paa deres fredelige Boplads var ikke forudset, og Høvdingen lod Ilbud sende om til Bopladserne i vid Omkreds, og beordrede Bavnerne tændt paa Højene omkring Lejren, for at kalde Hjælp til.

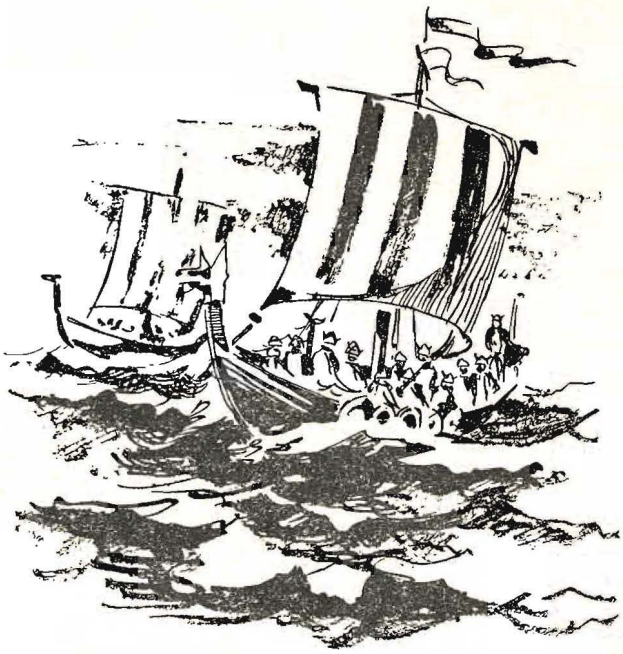

Endnu stod Kampen i Strandkanten nedenfor Bopladsen, men Høvdingens Folk kunde ikke blive ved at magte den Strøm af Vildmænd, som med alle Midler søgte at stride sig ind mod Land og mod det tapre Forsvar inde i Mørket, hvor de kæmpende knapt kunde skelne Forsvarer fra Angriber. Straks da Kamphylene hørtes og af Stormen kastedes mod Lejren fra Stranden, førte Høvdingen Kvinderne til et sikkert Skjul i et dertil udgravet Rum i det tætteste Vildnis langt fra Bopladsen, og da han vidste dem i Sikkerhed, skyndte han sig tilbage og brød ind i Forsvaret med den Kampaand, de lovløse Tider fordrede af de, som vilde bjerge Liv og Gods og det kæreste, de ejede. De af Hanis Mænd, som naaede først i Land, maatte tage de første haarde Stød, og mange laa saarede og ukampdygtige paa Strandens overskyllede Grusbanker og Sand, men nu brød han selv ind i den haarde Kamp, og med den utøjlede Vildskab, han gennem sine Togter havde opflammet sig og sine Mænd til; aldrig havde han kæmpet saa drabeligt paa fremmede Steder, hvor Modstand mod hans Overfald for det meste straks var slaaet ned af hans egne kamptrænede Mænd, men her, hvor saa meget stod paa Spil for Hannæshøvdingen, hans skønne Datter, og hans store opsamlede Skatte, mødte Hani en Modstand, han ikke havde tænkt mulig, selv om han vel vidste, at hans skamløse Overfald paa den fredelige Hannæsbo-

plads, ikke vilde blive som paa hans øvrige Togter udenlands. — Hans eneste Tanke var nu den skønne Pige, og med vilde Blikke søgte han overalt i Vildnisset, for om muligt at finde ud af, hvor hun var skjult, men i Mørket og Tumlen blandt de kæmpende, var al hans Søgen nytteløs, saa han brød igen ind i Striden for muligvis derved at opnaa Lejrens Nedbrud og finde Genstanden for hans hedeste Attraa, naar alle Forsvarere var nedkæmpede. Det skulde dog gaa anderledes. Bavnene og de udsendte Ilbud havde udrettet deres Hverv, og vældige Skarer trængte sig ind mellem Bakker og Vildnis, og kastede sig ind i Kampen med et Mod og en Voldsomhed, som helt tog Vejret fra Angriberne. De to Høvdinge stod da næsten overfor hinanden, da de nye friske og kamplystne Mænd brød ind i Striden, og paa denne Maade forhindrede en Nærkamp mellem de to stridsvante Anførere.

Udfaldet af Kampen blev en Sejr for de fastboende, og da Hani, haardt trængt af en af de nyankomne Forsvarere, var paa Flugt over mod Skibene, som laa og huggede i Søerne, næsten forladt af Mandskabet, faldt i en kvasdækket Udgravning, hvor han blev hugget ned af Forfølgerne, ebbede Kampen ud og de faa, som naaede Skibene, lagde ud til Søs og strøg hjem gennem Havløbet til Østholmen, mens Hannæsboerne sejrsglade festede og hyldede deres Høvding for den vundne Kamp. Kvinderne hentedes frem af deres Tilflugtssted, og Guldborg omfavnede lykkestraalende Faderen, og takkede kærligt ham og de tapre Mænd for sin Redning gennem hans og disses store Heltemod i Striden for deres Frihed.

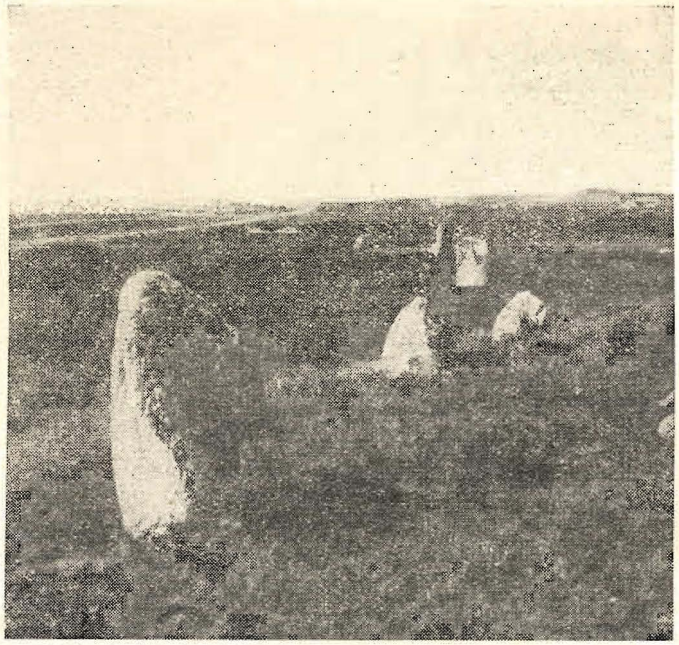

☆

Der rejstes Sten paa Højstrup Hede, og der gravlagdes de faldne Mænd. Store og anseelige Sten rejstes over de, som havde udmærket sig mest, og mindre over andre, men ingen rejstes over de, som brød Freden paa deres Boplads paa Hannæsland.

»DUMPET«

Af

Smedens Kone fra Flade

Min Ven var Smed. Og dog var det ikke mere end et Par Aar i Forvejen, at jeg havde haanet en Veninde, fordi hun havde forlovet og giftet sig med en Smed.

Jeg begreb ikke, at hun kunde tænke sig til Resten af sit Liv at døje med fem sorte Fingre overalt paa sine Døre, sine Tallerkner, sit Voksdug, sin Sukkerskaal og sine Kjoler, det sidste i hvert Fald i Hvedebrødsdagene.

Jeg havde hidtil syntes, at Smeden bare var saadan et sort Monstrum, man sendte Bud efter, naar Pumpen var i Stykker, eller Selvbinder og Tærskeværk ikke vilde gaa.

Nu begyndte jeg saa smaat at se paa ham med andre Øjne. Der var saaledes noget vist imponerende ved ham, naar han med kyndig Haand tumlede de rebelske Heste. Og ofte, naar jeg kom forbi en Smedie, lyttede jeg til Amboltens klingre Slag. Jeg syntes, at de en stille Sommerdag lød som den skønneste Symfoni.

Og saa kan I jo nok begribe, at *min* Smed *slet* ikke var som de andre, nej, han var noget helt og ganske aldeles for sig selv og li'saa pæn som baade en Præst og en Degn, ja selv naar han var allermest sort, var han charmerende, og de grimede Striber i Ansigtet gav Smilet et eget Særpræg, naar han frimodigt stak sin begsorte Næve frem til »Goddag«.

Da jeg blev klar over, at han ikke blot var et Sværmeri eller en Forelskelse, der drev over som en Byge, men virkelig var den *»store store Kærlighed«*, maatte han jo med hjem og præsenteres for Familien.

Med Mor kunde det sagtens gaa, for hun var en saare fornuftig Mor, der mere saa paa Stabiliteten end paa Professionen, og stabil, det var han, min Smed — selvfølgelig.

Men Far var jeg mere betænkelig ved, han var en i høj Grad udpræget Landmand og saa ensidig, at han tænkte i Jord og talte i Jord, og saa havde han den mest indgroede Mistillid til alle Forretningsfolk, og da særlig til Smede og Mekanikere. »De ruinerer os«, sagde han, »de bestemmer selv deres Priser, men vi sølle Landmænd, vi maa rette os efter Verdensmarkedet og maa sælge Kreaturerne og Korn til den Pris, de vil unde os. Der er ingen Mening i det, da Landbruget er det bærende Erhverv«.

Nu var Far en rigtig god og rar Far, men en forfærdelig »Bulderbasse« med et kolerisk Temperament, der i ganske særlig Grad gav sig Udslag, naar han havde været ved Smeden og betalt sin Regning.

Saa var det *alt* for meget at give for at faa lagt paa Harvetænderne, og saa stod der »en Skær tyndet«, som han var helt sikker paa *var* betalt. Saa stod der »Reparationsarbejde ved en Pumpe«, og der var paaført en Krone i Timeløn, skønt Svenden den ene halve Time havde drukket Kaffe med Cigar til, og det skulde man minsandten ogsaa betale. Altid var Regningen større, end han havde ventet, og altid var der noget at anke over. Og naar Far syntes, at Søndag Formiddag var en ypperlig Tid at faa lagt et Par Bagsko under den Røde paa, var Smeden af en ganske anden Mening og sendte Karlen hjem med den Besked, at det var Søndag. Saa var der ingen

Grænser for Fars Harme. »Hvem har Søndag, om jeg maa spørge? Vi Landmænd har ikke, men han kan blive fri, kan han — jeg skal vise ham — —«.

Nu var det vel ikke til at undres over, om jeg under disse Omstændigheder var meget betænkelig ved at præsentere en Smed som Fars tilkommende Svigersøn.

Saa var det, jeg fik en lys Ide og kom i Tanker om »Punken Pay«. Der er vist ikke ret mange, der ved, hvad det er, men saa skal jeg forklare det.

»Punken Pay« er en Slags Kage, som Far lærte at bage, da han i sine unge Aar var i Amerika. Den bestaar af et ganske tyndt Lag Butterdejg med et gult Substans ovenpaa, der ligner Cream og smager som en Mellemting af Mandelbudding og raadne Runkelroer. Det gule er en Blanding af Æg og Græskar, der skal koges sammen en hel Eftermiddag, og der skal saa mange Æg i, at Mor gerne lukkede Øjnene, naar Far klaskede det ene Æg efter det andet ned til Græskarmassen i Gryden. Der kommes nu en hel Del Krydderier i, og naar det er kogt sammen, lægges det i et tykt Lag ovenpaa den tyndt udrullede Butterdejg og bages i Ovnen.

Nu er det med »Punken Pay«, som det er med Tomater, Meloner og Kriminalromaner, enten kan man lide det, og nyder det med Velbehag, eller ogsaa kan man ikke fordrage det, faar Kvalme blot ved Synet.

Hjemme kunde vi allesammen lide »Punken Pay«, og den blev gerne bagt, naar der ventedes »særlige« Gæster. Det var Fars store Livret, og han kunde ikke forstaa, naar de Fremmede ikke syntes om den og havde ondt ved at skjule sin Ærgrelse, naar de sagde det lige ud. Kunde de derimod lide hans Pay, blev han saa mild og forekommende.

Kort og godt, denne »Punken Pay« blev en Slags Optagelsesprøve til et godt Grundlag for et forestaaende Venskab med Far. — Nu vidste jeg, at Far vilde bage en »Punken Pay«, naar min Ven den førstkommende Søndag skulle med hjem til Eftermiddagskaffe. Jeg forklarede ham Sagen og bad ham om at tage en ordentlig Humpel og sige, at det smagte vidunderligt. »Gør det for min Skyld«, sagde jeg, »selv om du ikke synes, det smager godt, jeg vil saa gerne, at Far skal kunne lide dig!«

Han lovede det højt og helligt, hvad lover man ikke, naar man er forelsket? Jeg er sikker paa, at jeg den Gang kunde faa ham til at spise et raat Hvidkaalshoved, naar blot det var for min Skyld.

Da vi Søndag Eftermiddag sad ved Kaffen, og min Ven havde faaet det første Stykke »Punken Pay«, spurgte Far, om han kunde

lide det. Han nikkede og sagde, at det smagte — ja, dengang syntes jeg, at han sagde »vidunderligt«, — men nu bagefter er jeg helt sikker paa, at han bare sagde »underligt«. (Han er nemlig meget sandhedskærlig). »Saa ska' du saa sandelig osse ha' et Stykke til!« sagde Far, og hans Ansigt var mildt og vennesælt, akkurat som naar han fik flere Mælketælle »smaa Paradokser«, som han udtrykte sig om dette sit kære Tidsfordriv. — Stemningen var i det hele taget ladet med blidt Velbehag, et hyggeligt Familiebillede, og jeg havde paa Fornemmelsen, at den »nye« Svoger var slaaet an og havde gjort et godt Indtryk paa Familiemedlemmerne.

Far begyndte nu at fortælle om den Gang,

penge end ventet.

Han lempede et ordentligt Stykke over paa min Vens Tallerken.

Samtalen gik nu livligt. Min lille Søster, som sad paa den anden Side af min Ven, rykkede nærmere hen til ham — et godt Tegn — for hun havde et fint Instinkt i Retning af at være Menneskekender. »Ka' do spel' Ludo?«, spurgte hun og tittede ham op i Ansigtet. »Ja«, svarede han, og hendes Øjne straalede, man kunde ligefrem se, hvor han steg i hendes Agtelse ved Svaret.

Lige overfor sad min Søster og Svoger, — hun let smilende, og han i Færd med at forhan havde sin Selvbinder henne ved Mekanikeren og fik gjort i Stand. Han gav seksogfyrre Kroner og halvtreds Øre for det, og da den kom hjem, var den meget ringere, end da den drog af Sted, og det, den var kommet derhen for, (Fingeren var for slap og vilde ikke knytte) havde de slet ikke gjort noget ved. Det var skammeligt at blive saadan snydt.

Under alt dette var der ingen, der havde lagt Mærke til, at min Ven havde siddet og »nippet« til det store Stykke »Punken Pay«, som om det var alt for godt til at fortære i en Fart.

Men pludselig og uden Varsel skubbede han

Tallerkenen ind paa Bordet og udbrød: »A' ka' et' spis' et'!« Det kom saa inderligt, saa overbevisende og saa fortvivlet, at mit Hjerte krympede sig. Hvor længe havde han mon siddet og bakset med at faa det ned?

»Do er da en onderlig jen«, busede Far op, og Mor skyndte sig at lempe Desserttallerkenen ud i Køkkenet; men min Svoger sad og kluklo bag sine Briller, han yndede saadan nogle halvkomiske Situationer, han havde nemlig selv bestaaet Prøven og kunde lide »Punken Pay«.

Men den Dag i Dag maa jeg finde mig i, at Far ligesom gør mere ud af Svoger Hans end af min Smed.

RINGSMEDEN

Af JOHAN GEORG GALSTER

Han vil ikke giftes, ihvad der saa sker,
men med Pigerne vil han da nok ha Plaser.

Men nu ved man, at aldrig en Pigekrop
med det gode sit Giftermaalsluftslot gir op.

Saa der er jo en Kamp for at faa ham i Garn,
men de stadige Baghold har gjort ham erfarn.

Det er slet ikke altid den bare Idyl,
men han elsker just Kampen for Kampens Skyld.

Som en Ormegaard om ham ved Dag og ved Nat
mylrer Arme og Ben for at holde ham fat.

Men han vrider sig bort som den glatteste Aal
og staar kølig og frelst af det glødende Baal.

— Ja, for Manden er Guldsmed, ironisk og snild,
og fra Barnsben af vant til at lege med Ild.

Og han skelner ved Digel, saa vel som paa Bal,
fra det prunkende Pøjt det gedigne Metal;

og vil gærne det smelte og forme det fromt;
dog beholde det selv? — tænk, det finder han tomt!

Men til andre der har han minsandten parat
Forlovelsesringe af atten Karat.

PAN-

En Beretning om en Hund

Af Redaktør *Chr. Larsen,* Hurup.

EFTER Jack Londons store uopnaaelige Forbillede med Skildringen af Ulvehunden Hvidtand, har man baade herhjemme og i Udlandet skrevet en Mængde mere eller mindre usandsynlige Hundehistorier og adskillige er kommet paa Film. Denne lille Beretning om Hunden Pan gør ikke Krav paa at være det store Sus, men den har den Fordel *at den er sand.*

Pan, der har tilbragt noget af sin Ungdom i Thy, er nu i Huset hos et Par Thyboer, der har en Gaard paa den jydske Aas nord for Vildmosen. Pan er endnu i sin bedste Alder — 5—6 Aar gammel. Den er en meget stor, stout Schæferhund, paa Størrelse med en kraftig Ulv, og den er meget kraftig bygget. Foruden det, at den er sit Herskab og deres to smaa Drenge meget hengiven, har den tre Hobbyer: Den er en god Vagthund, den elsker at spore og finde, men først og fremmest er den en ideel Vogterhund. Fra ganske ung afrettede dens Herre den til at gaa med i Marken, hvor der skulde fanges en løs Ko eller Hest. Den store Hund forstod med Nap at indkredse de løse Dyr, saa de tilsidst gav op og stod stille, saa dens Herre roligt kunde gaa hen og tage det løse Dyr. Og hver Aften, naar Kreaturerne skal drives hjem paa Stald, staar det prægtige Dyr ved Indhegningen og spejder, om der er Kreaturer, der ikke følger Trop eller vil bryde ud eller slaas, saa stryger Pan som et Lyn frem over Marken, og i et nu er der bragt Orden i Rækkerne igen. Kreaturerne anerkender den som deres ubestridte Herre.

Ejeren havde en ret stor Tyr. Han var flere Gange blevet advaret af Naboer og besøgende, for den kom ofte løbende med en uhyggelig olm Brølen, der kunde gaa en til Marv og Ben, men Ejeren slog det hen — han var ikke bange for Tyren. Saa en Dag var han ene ude paa Marken sammen med Pan, da det onde rigtig og pludseligt kom op i Tyren. Den sprang til og stangede Ejeren om og travede over ham og gjorde sig parat til helt at splitte ham.

Da Pan saa Overfaldet, sprang den som en Ulv hen og greb Tyren i Næsen, men denne var nu saa ophidset, at den vilde tage Kampen op ogsaa med Pan — den slyngede ham ind over sin Skulder, saa han maatte slippe sit Tag, men et Øjeblik efter for den i Struben paa Tyren. Ogsaa denne Gang lykkedes det Tyren at ryste sin Angriber af sig, men saa tog Pan og lukkede sine vældige Kæber om

det tykke af Baglaaret paa Tyren, og dens lange Tænder trængte dybt ind. Tyren brølede af Smerte og Raseri, men den kunde ikke blive sin Angriber fri og forsvandt i vild Flugt. Ejeren kunde nu humpe hjem og i Seng med nogle beskadigede Ribben, men havde Pan ikke været der, havde han sikkert mistet Livet.

og huskede, at der var noget, der hed en skærmende Stald, og nu gik det i vild Galop hjem skarpt forfulgt af Pan!

Deres 3-aarige Søn blev hver Dag stillet op for at genne Køerne, saa de ikke løber forbi Vejen ned til Stalden. Det kan se ud som den lille Fyr vilde blive trampet ned af de mange løbende Kreaturer, men der er ingen

Naar en Kvie er blevet vild af at gaa løs om Sommeren i Mosen, kommer Naboerne gerne og vil have Pan til Hjælp — det er dog bedre end at Folk skal skyde den.

En Kvie var blevet usædvanlig vild og utilnærmelig, saa ingen kunde komme den nær, saa sendte man Bud efter Pan. Kvien havde taget Opstilling paa en Bakkekam og fnyste udfordrende og stampede af sine Angribere. Pan strøg som en hastig Skygge op mod Kvien til Flanke- eller Bagholdsangreb. Kvien snurrede lynsnart for at møde sin Angriber, men dog ikke hurtig nok til at hindre at Pan afleverede et smertende Bid i dens Flanke. Gang efter Gang gentog den dette Lynangreb, og altid var den væk, før Kviens Horn kunde naa den, og snart følte den vilde Kvie sit Nederlag — den glemte det frie, vilde Liv

Fare for det, for Pan er der øjeblikkelig, hvis en Ko nærmer sig Drengen.

Pan elsker at finde skjulte Ting; naar de viser ham en eller anden Genstand og lukker ham inde i Stald eller Lade, og saa gemmer de Tingen i Skoven eller graver den lidt ned i Marken. Saa snart Pan slipper ud, stryger den med Næsen mod Jorden efter Sporet, og det varer ikke mange Sekunder, før den har fundet det, den søgte.

Naar de gaar en Tur med Pan til Skoven om Morgenen, gaar den gerne med Næsen mod Vejens Græskant. Undertiden standser den et Øjeblik: Den er ved at læse Morgenavisen, og kunde den tale, vilde den sikkert fortælle om Nattens Vejfarende og Dramaer i Mus og andre Smaadyr, der har passeret eller er blevet ædt af en omstrejfende Ræv.

Naar de gaar samme Vej tilbage, vil den bestemt gaa i den anden Vejside — den vil læse begge Sider af Avisen.

Der var en Ræv i Skoven, der frækt havde stjaalet mange Kyllinger, men en Morgen kom den for sent tilbage fra Tyvetogtet, og Pan var over den. Ræven satte sig voldsomt til Modværge, og der skal ellers en modig og kraftig Hund til at give sig i Kast med en voksen Ræv. Her var Sagen afgjort paa et Øjeblik. Pans vældige Kæber lukkede sig om Rævens Ryg og knuste den, førend Tilskuerne egentlig var klar over, hvad der skete.

Pan er en Alvorsmand, den holder ganske vist af, at dens Herre, der er en stærk Mand, hiver den op i Luften og tumler med den, og den finder sig i at Børnene sidder paa dens Ryg og favner dens Hoved, men ellers leger den ikke, den gør heller ikke meget — ikke Snak, men Handling synes at være dens Valgsprog. Derfor kan fremmede undertiden tage Fejl af den og tro, at den er et skikkeligt Skrog, til Pan pludselig vaagner til Daad. En Gang var en særlig krakilsk Genbo kommet og klaget over nogle løse Kalve. Pans Ejer vilde tale ham til Ro, men jo mere ophidset blev han. Ved Fødderne af Ejeren laa Pan og iagttog de to Mænds Minespil og efterhaanden højrøstede Tale, og pludselig fandt den, at nu kunde det være nok; i et Sæt sprang det store Dyr hen mod den fremmede med Børsterne rejste langs Ryggen og de lange hvide Tænder blottede i en uhyggelig Snerren. Den fremmede Mand fik saadan et Chock, at han skyndsomt forsvandt.

Faar Pan en Lækkerbidsken ud over det almindelige af Husets Frue, som er en meget stor Dyreven, spiser den det ikke, før dens Herre har givet den Lov. En Dag fik den saaledes en Pandekage, dens Herre gik langt ude i Marken og pløjede. Her løb den saa ud med Pandekagen og lagde den paa Jorden foran sin Herre og saa spørgende paa ham. Ja, du maa nok, lød det, og Pandekagen forsvandt i et vældigt Haps.

En Dag fik man Besøg, og de fremmede medbragte den sødeste lille Schæferpige paa et halvt Aar. Pan sad paa sin Bagdel og saa alvorligt ud, som om den grundede over Tilværelsens Gaader, og nu løb den slanke unge Schæferhund paa den mest indsmigrende Maade hen til Alvorsmanden og tog den om Halsen og kyssede den paa Snude og Øjne. Der rørte sig ikke en Mine i Alvorsmandens Ansigt, men den gjorde heller ikke Hvalpen Fortræd, det var, som om den tænkte: Ja, du er en sød lille Pige, men du *er* kun et Barn, og Legepjank er jeg for gammel til.

Saadan en Hund bliver regnet til Familien, og den er elsket af alle Medlemmerne. Schæferhunde er kloge, og det er som Regel ikke dem, men Køtere og Bastarder, der optræder som Faaremordere. En god Schæferhund som Pan er noget nær den bedste Husven, man kan faa.

Skatten på Hejreholm

Af Jacob Pilehus

De er overanstrengt, havde lægen sagt til stud. jur. Flemming Holst. — De trænger til sol og frisk luft og nogle ugers hvile. Tag på landet, nu sommerferien kommer.

Flemming havde talt med sine forældre om det, og faderen, der drev en lille isenkramforretning i hovedstaden, fik den gode ide at skrive til sin fætter, der ejede en gammel, forfalden herregård i Jylland. Der kom omgående svar. Det lød kort og godt: Lad bare knægten komme!

Den unge Holst syntes ikke det lød særlig hjerteligt eller høfligt, men var selvfølgelig glad for at måtte komme. Han havde aldrig set gården og kendte ikke sin fjerne slægtning, og det var derfor med højspændte forventninger, at han en dag under en tindrende blå himmel med lette, drivende skyer blev hentet ved stationen i en gammel fordbil og kørte ud gennem store heder og plantager mod herregården.

»Hejreholm« lå ved en af de mange skønne fjorde, der på vindstille sommerdage så smukt spejler de gule skrænter ved bredderne, og hvor hvide, trekantede sejl glider hen over vandet, som var det sommerfugle med sammenfoldede vinger, der krøb hen over et blåt klæde. Her var udstrakte moser med sorte, knudrede egestammer fra fortidens skove; de lå og tog sol som krokodiller i Indiens floder. Og her var et helt kuld af tavse oldtidshøje, der nærigt rugede over tung, muldduftende historie.

Gårdens ejer hed Krogstad. Hans fortid havde været en kæde af eventyr. Han havde gravet guld i Alaska, været tømmerfløter, haft fårefarm i Australien og prøvet meget andet. — Da han nåede sit tresindstyvende år, vendte han næsen mod sit fædreland med en så god skilling på lommen, at han var i stand til at købe Hejreholm. Jorden forpagtede han bort, greb spaden og gav sig til at endevende sine fædres grave.

Tilværelsen her var for Flemming en helt ny verden — et paradis, og han nød dage og timer i fulde drag sammen med Krogstads søsterdatter, der hver sommer tilbragte nogle måneder her. Hun hed Else, var atten år og hvid og rød som mælk og blod og havde to svimlende afgrunde til øjne.

Det havde regnet hele dagen. Krogstad havde været optaget af at gennemgå og tidsbestemme et nyt fund og placere det i sin samling. Han sad nu efter aftenmåltidet og underholdt sig med Else, Flemming og husbestyrerinden frøken Bjerre. Krogstad vidste en hel del at fortælle af gårdens historie. — Den skulle engang for mange hundrede år siden være blevet bygget af en grum sørøver. Den gang gik vandet så langt op, at gården lå på en ø og var let at forsvare. Sære ting var foregået indenfor dens tykke mure, ting, der ikke tålte dagens lys, og som ingen vidste noget rigtigt om. Men endnu kunne man i sene nattetimer høre lyd som af dryppende blod, halvkvalte kvindeskrig og eder fra de mørke og skumle kælderrum.

— Å, ti stille! Mine nerver! skreg frøken Bjerre.

— Tag den med ro, Bjerre, brummede Krogstad. — Der er såvist ingen, der løber

med Dem — med mindre det sker ved en fejltagelse. Det ene spøgelse løber ikke med det andet.

Frøken Bjerre lod, som hun ikke hørte det. Der var netop det ved det, at hvad der ville være en uforskammethed i en andens mund — det var tit en venlighed i Krogstads. Han havde tillagt sig den sære vane at betegne ting eller personer ved deres modsætning. En flink mand kaldte han »en dævel«, og omvendt en kværulant for »den flinke mand«.

Når han kaldte frøken Bjerre for et spøgelse, måtte det derfor nærmest betragtes som en fin kompliment.

— En mand fortalte mig nede i mosen, sagde Flemming — at der er indmuret en stor sørøverskat et sted her på gården, men at endnu ingen har kunnet finde den.

— Jeg har hørt historien, sagde Krogstad, idet han tog den korte, svære shagpibe med elefanthovedet af munden og sindigt strøg sit rødlige fuldskæg. — Jeg tror ikke på den; men kan du finde skatten, så er den din!

— Det var dog et forsøg værd, mente Flemming. Jeg begynder allerede i morgen tidlig.

— Du kunne måske få Else til at hjælpe dig? Krogstad sendte Else et skævt smil.

— Så betinger jeg mig halvtreds procent af udbyttet, sagde Else og lo.

— Top! råbte Flemming.

De sad længe og talte om løst og fast og kom også ind på egnens sæder og skikke. Det forundrede Flemming Holst meget, at han flere gange havde set en kæp stukket ind mellem dørgreb og dørkarm på ensomme huse nede i klitterne, og han spurgte, i hvilken hensigt det var gjort.

— Ja, sagde Krogstad, — det er en forunderlig ting med den skik. Den forbavsede også mig, da jeg kom hertil. Der er nemlig det mystiske ved den, at da Spanierne for godt fire hundrede år siden erobrede Inka-riget i Sydamerika, fandt de den også der. Inkaerne var ærlige folk, og de stolede på hinanden sådan, at når de gik fra deres hus, låste de ikke, men satte blot en pind over døren som tegn på, at ingen var hjemme. Og ingen gik ind, for der fandtes ikke tyve imellem dem.

Sådan stoler man også på hinanden her på egnen, og kæppen eller grenen i døren tjener samme formål som hos de gamle Inkaer. Men sig mig, studiosus, hvordan kan det forklares at en og samme skik kan opstå hos to vidt forskellige folkefærd, der bor på hver sin side jordkuglen, og som tilsyneladende ingen forbindelse kan have haft med hinanden? For ingen vil vel påstå, tilføjede han med et smil, — at de jydske hedeboere er indvandrede fra Inka-riget, eller at de gæve Inkaer engang i tidernes morgen har trådt deres børnesko her-

nede i klitterne? Ja, og hvad mener damerne?

— Et spøgelse har ingen mening, kom det spidst fra frøken Bjerre.

— Nå, nej.

Else smilede i smug til Flemming, der var så uforsigtig ikke at lukke øjnene og derfor blev hed og henført og helt glemte at svare på det historisk vigtige spørgsmål.

☆

Man var gået til ro. Flemming Holst kunne dog ikke sove. Han stod ud af sengen og gik hen til vinduet, hvorfra han i den lyse nat kunne se langt ud over egnen. Han åndede dybt ind og fyldte lungerne med den svale natteluft; gentog det, til det prikkede i brystet. — Else — Else, hørte han sig selv sige. Et hvidt tågeslør lå over mosen fjernt ude. En vildand rappede, og nu og da gik en fin, spinkel summen til hans øre, når et insekt strøg forbi vinduet, der stod vidåbent. Nede på græsplænen fangede et glasskår månestrålerne.

Han fandt et næsten nedbrændt stearinlys frem, stillede det på en lille glasplade på et bord ved sengen og gav sig til at læse. Men han kunne ikke holde tankerne ved det. Navnet Else placerede sig den ene gang efter den anden de mest uheldige steder i teksten og lavede rod i den. Han opgav det.

En tid lang lå han og lyttede til vindens natlige sus i løvet udenfor. En elskovssyg borebille begyndte at dunke sit bryst mod træet et eller andet sted i stuens panel, standsede igen brat et øjeblik som for at høre efter tegn på at være hørt; tog så på med fornyet styrke — hurtigt, hidsigt.

Lyset var nu brændt helt ned, om lidt ville vægen falde. Der kom en natsværmer sejlende ind ad vinduet; den kredsede forvildet og blændet omkring lyset, faldt så pludselig ned på bordet og — spadserede lige lukt ind i flammen. Fut — der stod den, sort og forkullet.

Flemming blev ilde berørt af den lille tragedie og skyndte sig at puste lyset ud. Og snart sov han og drømte sære drømme om Inkaer, skjulte skatte og pind for døren ind til liden Elses jomfrubur.

☆

Der lød lette, hurtige hammerslag fra »Det blå Kammer«. Else og Flemming var lige ivrige efter at finde den indmurede skat, som de begge fuldt og fast troede på. De begyndte i et hjørne i kammeret og gik til hver sin side. Der var højt til loftet, og de måtte derfor benytte en lille stige, når de skulle undersøge væggen foroven, og de skiftedes til at bruge den. Af og til standsede de på et sted, hvor de mente at høre en hul lyd; men det viste sig altid at være pudslaget, der sad løst.

— Hvad vil du bruge din andel af skatten til? spurgte Else pludselig.

— Jeg vil købe Hejreholm med alle dens herligheder, svarede Flemming uden at betænke sig.

— Den vil morbroder aldrig sælge! Ikke så længe, der er en flinteøkse at finde i dens jord.

— Men hvis jeg nu giver ham lov til at husere her som gravrøver hele sit liv?

— Ja, så måske! Else lo så lys en pigelatter, at kammerets tunge og dystre atmosfære for Flemming forvandlede sig til dagklar livslykke. Hans hjerte blev så fuldt, at han måtte gøre vold på sig selv for ikke at springe hen og knuge hende i sine arme. — Der fandtes dog andre skatte end dem, der ligger gemt i gamle mugne borgmure.

— Og hvad vil du så bruge dit guld — eller diamanter — til?

— Ja, hvad skal jeg bruge det til? sagde Else og så drømmende hen for sig. — Jo! Jeg køber en af Hawaii-øerne — helst den med Honolulu, fortsatte hun med en skælm i øjet. — Når jeg bliver træt af at more mig inde i byen, vil jeg hvile ud i en palmehytte på en afsides kyst og ligge og se ud over det vældige ocean og med dets sus i mine øren mindes den gang, vi fandt skatten på Hejreholm.

— Så vil jeg købe en af naboøerne og en månelys nat lumskelig gøre landgang på din

ø. Og ve da den underskønne hvide eneboerske, der drømmer i palmernes skygge!

De lo begge hjertelig og længe.

— Det meste af dagen var gået, uden at lyden fra hammerslagene havde forrådt noget hulrum, og de to skattesøgere havde næsten opgivet alt håb om at finde skatten. Men da de i forening havde flyttet en kiste, der stod langs den ene sidevæg, ud på gulvet, og Else igen hamrede videre, varede det ikke længe, inden hun var klar over, at muren her ikke var en kompakt masse, men hul. Flemming kom til og prøvede også med sin hammer. Der var ingen tvivl — her var et hulrum! Om skatten lå gemt der, var så en anden sag.

Flemming hentede en tungere hammer, og Krogstad og frøken Bjerre kom til stede; Krogstad med et uinteresseret udtryk i sit stærke vildmands-ansigt, Bjerre synlig spændt.

Muren gav sig hurtigt under Flemmings ivrige slag, og inden længe var der åbnet for et firkantet rum, der vel var en halv meter på hver led.

Under et klæde viste sig konturerne af en langagtig kasse. Da Flemming ville fjerne klædet, blev det halvt til støvflager. Han tog kassen ud af muren og satte den hen på kistelåget. En tung, muggen lugt fulgte med.

Der stod de så rundt om den hemmelighedssvangre mørke kasse, blegansigtede og sindsbevægede — også Krogstad.

— Tag låget af Flemming! Skatten er din — og Elses! sagde Krogstad, der var den, der først fik mælet igen. Flemming famlede med klamme, nervøse hænder ved låget og fik det rokket op af sin fals. Da lød der et skrig fra frøken Bjerre:

— Et skelet! Af et lille barn!

— Af en kat, kom det roligt fra Krogstad. — Skelettet har hale.

— En kat? spurgte Else.

— En kat! Flemming lo, så han nær havde slået knuder på sig selv.

— Jeg synes virkelig ikke, der er noget at le ad, klynkede Bjerre. — Det stakkels dyr er måske blevet levende begravet inde i muren af en eller anden sindssyg person.

— Det tyder dette ikke på, sagde Krogstad og pegede på et lille ravhjerte, der lå ved kraniet. — Der er intet spor af snoren eller båndet tilbage, men det har sikkert dinglet på dyrets bryst, da den endnu var i live og skød ryg, mens dets silkebløde pels blev strøget af en hvid og slank borgfrue-hånd. Måske har dets ejerinde været lidt sær, næppe ond, og det har måske været hendes kæreste eje.

— Så skal den også have en kristen begravelse! udbrød Else. Og det fik den.

Den blev begravet, som den blev fundet med kasse og ravhjerte under det gamle val-

nøddetræ i haven. Krogstad insisterede på at få ravhjertet til sin samling; men her satte frøken Bjerre hele sin autoritets fulde styrke ind og sagde nej. Hun havde nemlig også et hjerte — og det var hverken af rav eller sten eller andet hårdt materiale.

☆

Det var sidste dag af Flemming Holst's ferie; næste morgen skulle han rejse tilbage til sine studier. Solen sendte en næsten tropisk varme ned over Hejreholms stille enemærker og den skønne fjord. Else og Flemming gik ned ad en sti gennem lyngen, der stod i fuldeste flor, ned mod stranden. Et sted højt i det tindrende blå lod en usynlig lærke sin tonekilde risle, ustandselig, uudtømmelig. — Langt ude i fjorden, helt ude, hvor den blev til hav, øjnedes en lille ø.

— Der ligger »Skyggernes Ø«, sagde Else, og de holdt begge to en hånd over øjnene for bedre at kunne se den. — Sådan kalder onkel den, fordi den er så flad, at der ikke findes skygge på den, tilføjede hun.

Flemming havde en kurv på armen. Det var meningen, de ville over på øen og samle mågeæg, og Klit-Ole havde lovet at sejle dem frem og tilbage i sin motorbåd.

Hans hus lå nede ved fjorden. Der var ingen pind i døren; der var altså folk hjemme. Ole havde netop rejst sig fra sin middagslur og kom frem med forpjusket hår og skæg, lidt sur.

— Hvor er min hue? spurgte han konen, der var optaget af at give et barn bryst.

— Ja, hvor har du lagt den, fa'r?

— Hvor jeg har ... Ligger den nogen sinde, hvor jeg har lagt den?

— Find jeres far's hue, drenge!

— To drenge med langt hår, der var stærkt solbleget og stridt som marehalm, sprang rundt i stuen og fandt til sidst huen inde under sengen, hvor en halvvoksen hundehvalp var i færd med at slide foret ud af den.

Lidt efter blev motoren i båden startet. Vandet var så stille og klart, at det så ud, som om to både gled fra land med bundene limet sammen. De to drenge og hvalpen stod på bredden og så langt efter de bortsejlende, så vendte de sig pludselig og fo'r under stort spektakel tilbage mod huset.

Mågerne fløj op og skældte ud, da Else og Flemming begyndte at plyndre deres reder, endda de var så hensynsfulde at lade blive mindst eet æg tilbage i hver rede. Her var ikke langt mellem rederne, og det varede derfor ikke længe, før kurven var fuld. Så trak de i badedragterne. De var begge dygtige svømmere og boltrede sig i vandet som unge, smidige søløver; de spøgte og lo, og tiden løb ubarmhjertig som sand mellem fingre.

De havde lagt sig i sandet og lå og talte om, hvor rart det ville være, om Flemming kunne have forlænget sin ferie med blot nogle dage, hvad dog ikke kunne lade sig gøre. Flemming var blevet solbrændt og havde fået sin sundhed tilbage, i den tid han havde været på Hejreholm. Og dog havde en ny sygdom sneget sig ind i hans blod. Else hed den. Og den kunne kun helbredes med det, som havde fremkaldt den: Else.

Men hvordan var Elses følelser over for Flemming? Lå der andet end venskab gemt i dem? Hun var en sød og naturlig ung pige uden tanke på flirt, og hendes hjerte var en gåde for Flemming, et dunkelt dyb, hans tanke ikke kunne lodde til bunds.

Flemming lå på ryggen og fulgte med halvt lukkede øjne en lille ulden sky, der ganske alene gled ud i det vældige blå rum. Øjenlågene sitrede svagt for det stærke sollys. Else betragtede røgen fra en damper langt ude, hvor hav og himmel gik over i hinanden. Det var havblik, og himmelen var fjorden om igen. Nogle langbenede vadefugle fiskede i strandkanten. — Da skete der noget mærkværdigt på himmelen et stykke over horisonten. Et landskab tonede frem; først sløret, men efterhånden mere og mere tydeligt, til det til sidst stod helt klart. Flemming og Else stirrede betaget på den smukke luft-

spejling. De så en eng, hvori der løb en å og bag engen en landsby med høje træer mellem husene. Bag byen snoede en hvid vej sig op over et bakket terræn, hvor hist og her en kalket husgavl lyste frem. Nogle fugle fløj i kileform ud mod bakkerne. Kun nogle minutter holdt billedet sig, så sløredes det igen og ligesom trak sig tilbage i himmelrummet.

— Fata Morgana! udbrød Flemming.

— Hvor er det vidunderligt! Det er som var vi på Hawaii.

— Vi er paa Hawaii!

— Men her er ingen palmer.

— Så må de høje lyngris illudere som palmeskov.

— Og jeg ligger og ser ud over havet og drømmer om svundne dage på Hejreholm.

— Og jeg har sneget mig i land, og — nu røver jeg den hvide bedårende kvinde! Han gjorde en hastig bevægelse for at gribe hende; men hun sprang op og satte i hurtigt løb langs stranden. Han løb efter hende og kunne straks have fanget hende, skønt hun havde fået forspring i starten; men han nød jagten og lod hende løbe en stund. Så sprang han til, holdt hende fast og lagde en arm om hendes nakke for at kysse hende; men hun bøjede hovedet ned mod brystet, og han fik kun hendes kind og øre.

— Men Flemming dog, er du blevet gal! skreg Else og pressede begge sine hænder mod hans bryst.

— Jeg elsker dig — elsker dig Else! stønnede Flemming. Da slappedes hendes hænders pres — og hun gav ham sin mund.

☆

— Du lovede mig, hvis jeg fandt skatten, måtte jeg beholde den, sagde Flemming Holst til Krogstad, da han dagen efter sagde farvel for at rejse hjem.

— Javel! Men du fandt jo kun en kat!

— Jo, jeg fandt også en skat.

— Hvad! Hvor?

— Her! sagde Flemming og tog Else om livet.

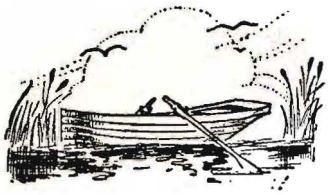

Thylands berømteste Folkevise

Af August F. Schmidt

EN af de mest kendte Folkeviser fra Danmarks Middelalder er knyttet til *Vestervig Kirke* og *Kloster* i Sydthy. Det er Visen om »Kong Valdemar og hans Søster«, der indeholder Beretningen om Kongens Søster, der skal have et Barn med *Prins Buris.* I nogle af Viseoptegnelserne angives Buris at være Broder til Kong Valdemar den Førstes Dronning Sofie, medens i andre Optegnelser Buris er en anden Mand, ham, der 1163 stiftede *Tvis Kloster* ved Holstebro. Denne Buris bliver i en lidt senere Overlevering blindet og mishandlet, men ogsaa, meddeles der, fængslet paa Grund af en politisk Forbrydelse. I Folkevisen fortælles, hvorledes Buris runebinder Kongens Søster, *Liden Kirsten* (f. 1121), og vinder hendes Elskov. Hun føder et Barn — og faar sin Straf, bliver danset ihjel.

I Sagnet fortælles ogsaa om den Straf, Buris fik. I de kendte historiske Oplevelser, der forefindes om Buris, er der to Punkter, hvor han kom til at spille en Oplevelse for de senere Sagnoverleveringer: at han grundlagde Tvis Kloster 1163, og at han 1167 blev indespærret som Straf for sine højforrædderiske Planer. Om dette sidste falder Kildernes Ord meget simpelt og tydeligt. I Lunde-Aarbøgerne hedder det blot: 1167 Buris blev sat i Fængsel. Hos Historieskriveren Sakse: »Da Kongen havde faaet haandgribelig Vished om hans Svig, lod han Buris forvare i Lænker som Højforrædder«. Oplysningerne hos Sakse synes at tage Sigte paa et livsvarigt eller dog langvarigt Fangenskab. Altsaa samme Fremgangsmaade som vi finder anvendt overfor andre forræderiske Medlemmer af Kongeslægten. Det er aabenbart, at en saadan Forsvinden fra den historiske Skueplads maatte aabne Mulighed for alskens Rygter og Sagndannelser i Samtid og Eftertid.

Den ældste Kilde, der meddeler saadanne Sagn, er den nedertyske Historiker, Albert af Stade, død 1256. Senere er andre Sagn kommet til. Bl. a. fortæller de, at Buris blev blindet. I Aarbogen fra Ryd Kloster (til 1288) ændres den gamle Notits: »Buris blev sat i Fængsel« ved en Tilføjelse »og, efter at hans Øjne var udstukne, gildet«. Det samme Hovedpunkt træffes igen i et Sagn fra Tvis Kloster, optegnet i det 16. Aarhundrede. Mærkeligt er det, at Sagnet, saaledes som det er knyttes til Tvis, holder sig fri for Sammenblanding med Vestervig og Liden Kirstens Død. I Sagnkredsen fra Vestervig genfindes adskillige af de Træk, man har stiftet Bekendtskab med i Tvis-Traditionen. I Vestervig er det dog især Sagnene om den berømte *Liden Kirstens Grav,* der tiltrækker sig Opmærksomheden og har været med til at gøre Vestervig Kirkegaard berømt. Vestervigsagnene er de *yngste* og Aflæggere af Sagnet eller Legenden om Tvis Klosters Grundlægger. I Sagn fra Vestervig fortælles, at Buris stod lænket, og at Lænkerne rakte saa vidt, at han hver Dag kunde gaa til Graven. Den ældste Kilde indeholder den Oplysning, at han stod lænket i Klosterets Port. Det er en tillempet Form af Tvis-Sagnet. Vestervig-Sagnet om Buris i Lænker véd intet om, at Graven er en Dobbeltgrav, og heller ikke paa noget andet Punkt rækker det ud over Visen tilbage til virkelig Historie. I Vestervig-Sagnet fra Slutningen af det 16. Aarh. fortælles, hvorledes Kongen byder, at man skal udstikke Buris'

højre Øje samt afhugge hans højre Haand og ene Fod. Tilblivelsen for Vestervig-Sagnet om Buris i Lænker er fra ca. 1595—1600; intet tyder paa, at det er væsentligt ældre. Om dets Afhængighedsforhold til Tvis har Folkeviseforskeren Grüner-Nielsen givet udførlige Oplysninger. Han paaviser, at der ikke findes noget virkeligt gammelt eller selvstændigt Sagn om, at Buris har været fængslet i Vestervig Kloster. Om Liden Kirsten fortælles det i Visen, at hun som Straf for sin Forbindelse med Buris blev pisket ihjel. Offentlig Piskning (Kagstrygning) af besvangrede Kvinder var almindelig i Danmark i hvert Fald i det 16.—17. Aarhundrede. I samme Tidsrum var ogsaa Malkeprøve overfor Kvinder en almindelig benyttet retslig Undersøgelsesmetode for at efterspore Svangerskab.

Vor Folkevises Værdi som troværdig historisk Dokument kan man se bort fra. Der er intet ægte og selvstændigt historisk knyttet til den. Interessant er det imidlertid, at den opererer med Navne paa historisk kendte Personligheder som Kong Valdemar I, hans Søster, hans Dronning og Prins Buris. Visens Handling er meget sørgelig og fuld af gruelige Enkeltheder. Kongen lader, som antydet, den ukyske Søster piske ihjel, og hendes Forfører Buris faar den barbariske Straf med Blinding o. s. v. Disse Begivenheder har *ikke* fundet Sted indenfor Kongefamilien. De er af Folkevisedigteren laant rundt omkring fra, fra anden Folkedigtning, Retsskikke m. v., og saa er en Del af Visens Handling laant fra middelalderlige Legendesamlinger. — Af saadant forskelligt Stof har Digteren komponeret en Vise, der er blevet stedfæstet til Steder, hvor i Følge baade Sagn og Virkelighed en af de i Visen optrædende Personer har haft hjemme eller har udført en Gerning. Fra Tvis har Sagnet vandret de ca. 7 Mil op til Vestervig Kirkegaard, hvor en middelalderlig Dobbeltgrav er blevet sat i Forbindelse med Buris og Liden Kirsten. De to udhuggede Stenhoveder paa Vestervig Kirkes Kormur har ogsaa været med til at trække Sagnet om de to ulykkelige til Stedet.

Granitansigterne, der er *Kirkens Vartegn*, har dog, saa lidt som Graven, haft Forbindelse med Buris og Kirsten, men de har — som Sagnmagneter — haft let ved at drage Sagn til sig. Og saadan er det saa gaaet, at Vestervig Kirke og Kirkegaard i Folkets Minde og Digtning er blevet Hjemstedet for det kongelige Par, der i Virkeligheden ikke havde nogen let Skæbne, hvad Buris for sit eget Vedkommende ikke selv har været uden Skyld i.

Der er en egen Stemning af Middelalder og

Historie i og ved Vestervig Kirke. Ikke mindst Folkevisen er Skyld heri. Af et Studium af denne læres det imidlertid, at Vestervigsagnene er laant fra ældre Tvis-Sagn, hvorfor Sagnene knyttet til den store Klosterkirke i Sydthy er ret unge dér paa Stedet, fra Reformationstiden og nedefter. Men en saadan Viden er det jo ogsaa værdifuldt nok at sidde inde med.

Der findes en ret omfangsrig videnskabelig Litteratur om vor Folkevise. Den blev allerede i Begyndelsen af 1860'erne af *Svend Grundtvig* gjort til Genstand for en Undersøgelse, der fremkom i det af ham udgivne store Værk: »Danmarks gamle Folkeviser« III (1862), Nr. 126. Siden 1862 er der jævnlig foretaget Undersøgelser af forskellige Videnskabsmænd vedrørende den tragiske Vise om Prins Buris og Liden Kirsten. Resultatet af disse Studier, suppleret med talrige nye Iagttagelser, findes nu fremlagt i »Danmarks gamle Folkeviser« X, Tekst-Tillæg, 3. Hefte (1943), Nr. 126, Side 260—271. Udgiveren af dette Værkets Bind X, Arkivar *H. Grüner-Nielsen,* vor ypperste Kender af Folkevisen i Ord og Toner, har i sin overmaade indgaaende Fremstilling meddelt antageligt alt, hvad der kan siges om Visen af kulturhistorisk, litteraturhistorisk og sproglig Art, og det er med Interessen stærkt fangen, man tilegner sig hans kyndige Redegørelse for den berømte Folkevise.

Hovedresultatet af, hvad Forskningen nu véd om »Kong Valdemar og hans Søster« er meddelt her paa de foranstaaende Sider, idet det tør formenes at være af Interesse for Thy's Befolkning paa en nem Maade at faa Besked om et stort og indviklet litteraturhistorisk og sagnhistorisk Emne, og det er jo ikke ret mange, der har Tid til at læse hele den store Vestervig-Litteratur. Af denne Grund har en Redegørelse som ovenstaaende sin Mission.

Visen om Prins Buris og Liden Kirsten er én af vore længste Folkeviser, den er paa ikke mindre end *143* tolinjede Vers, foruden Omkvæd. Saa det er ikke muligt at meddele den her. Den er imidlertid let tilgængelig i Nutids Sprogdragt i *H. Grüner-Nielsens* Folkeviseudgave: Danske Folkeviser, Historiske Viser (1927), S. 20—34, 240—41.

Store Knud *og dyrlægens gradestok*

Af forfatteren Bertel Budtz Müller

INGEN steder i verden træffer man saa mange mænd, der lever af tilfældigt prang og handel, som i Thy. De handler med alt muligt, og lever deres meste tid paa beværtninger og markeder. Flere af dem har kone og børn siddende hjemme paa en større gaard, mens de selv færdes rundt landet over paa handelen.

En type paa den thylandske handelsmand eller rettere pranger er store Knud fra Knoldgaarden.

Store Knud løber man paa alle vegne mellem København og Esbjerg, Hamborg og Hjørring. Hans skingre thybodiscant lyder en hjemmekendt i ørene, inden man faar øje paa hans massive, bugsvære skikkelse og det røde, store, glatragede ansigt under det kønne brusede, svære haar, der er ved at graane.

Store Knud er sær paa mange maader — en vældig æder og drikker, i hvis kølvand det larmer af fest og handel om alt mellem himmel og jord.

Kartofler, kreaturer, heste, gaarde, huse, skibe, aktier, kroer, hoteller og automobiler — alt handler han med og i stor maalestok.

Særheden kommer af hans hypokondre sindelag; han tror sig altid døden nær, han kan ikke taale at spise og drikke, alle hans penge er tabt, alt gaar skævt for ham. Og han er altid klar til hylende jerimiader overfor gud og hvermand.

Skattemyndighederne bringer ham i rene kramper af raseri. Regnskab fører han aldrig over de store summer, som mellem aar og dag glider gennem hans kolossale tegnebog, der hviler trygt bag den halvt opknappede vest. Han taber jo altid penge! Hvad er der saa at svare skat af? Er han i en by, kan han høres fra den ene ende til den anden — ligesom der ligger en række slagne mænd rundt om paa beværtningerne som en skraalende modsigelse mod hans svagelige og sarte helbred.

Han er en kæmpe af helbred, vitalitet og i grunden hjertelag.

I handel er han stenhaard og ubarmhjertig — kan han flaa en anden til knoglerne, saa gør han det. Men en ven eller en bekendt gaar aldrig forgæves til ham om en kaution eller et kontant laan. Han betaler aldrig mere end 10 pct. i drikkepenge, regnet ud i nøje decimaler.

Naar den uundgaaelige sukkersyge melder sig, og lægen tordner, bliver store Knud afholdsmand.

Saa drikker han kun Caloric eller Dom eller anden likør — og hans stamkroer maa hastigt forøge deres beholdninger, naar han plejer en saadan kur.

— Kalrik æ et speritus — siger store Knud og kvæler et halvt dusin flasker om dagen.

Men han er meget syg. Han smider jakke, vest, aabner benklæderne og trækker uldskjorten op midt i restaurationen, for at folk kan høre, at hans hjerte er daarligt.

— Aah — han er saa syg — saa syg — —

Han kender ingen blu. Han er en kæmpemæssig uskyldighed og naiv som et barn.

En gang var han dog virkelig syg — lige til døden.

Han havde haft en tre dages rejse i byen, var ved at handle hotel, og da han netop havde sat sig paa likørkur, var byen tømt for alt, hvad der smagte af Cointreau og Creme de cacao.

Og han var blevet — uforstaaeligt nok —

saa »syg i sin mave«, at han besluttede at tage hjem til konen, Katrine paa Knoldgaard. —

Han kommer hjem og gaar i seng.

— Aah — bette Trine — æ æ saa syg, saa syg i mi maw — jamrede han.

— Do ka la di drikken vær — mente Katrine.

— Det gør æ jo — det gør æ jo — skreg han i højeste discant — æ ha wæt total i trej daw — aa — æ æ saa syg, saa syg i mi maw.

— Skal wi send bud etter æ dowter?

— Næj — næj — ka do et find æ dyrlæger hans gradestok — æ maa ha feber — aah næj.

Katrine finder thermometret, som dyrlægen bruger, naar han sprøjter store Knuds besætning med tuberkulin. Der er en hyssing i det, og store Knud gaar under suk og støn over kant i sengen og vender kølen ud mod Katrine.

— Aa — aah næj — aah næj — pas endle po, do et grassern i mi lyw — bette Trine. —

— Jow, nu linder'et — no ka do godt ta'en — pas endle paa — gør'et warsom — smaat — smaat — aah ja. — Der ligger en havtosk i æ uwn — ta aa kog ham mæ no gu'e smørsovs te.

Katrine stod stønnende og stirrede paa thermometret.

— Hva æ der? hva æ der? spurgte store Knud bævende.

— Do har feber — do har møj feber —

Er'et sand — er'et rele sand? — hviskede Knud med sitrende kæber. Og han blev graa under øjnene — ho møj?

— Lig' over 42 —

— Aa næj — aa næj — bette Trine — saa er'et da rivgalt. Ha' do set rigtig? —

— Jow —

— Saa er'et da døden — aah næj — aah næj — we do la bette Ajs flintre efter æ præjst — ring te æ dowtor — aah næj — bette Trine — ska'et no wær? Og store Knud græd stille. Taarerne trillede ham ned over de graa kinder, og han sukkede, saa det sang i hans dybe vom.

— Ha' do skrevet nøj op, bette Knud, om mæ aa æ bar?

— Jow — do skal ha de hiele — æ æ da et gaa'n peng tebag' — næj — næj — gi mæ di haan, bette Trine — næj send buj etter æ dowter aa æ præjst — aa kom saa te mæ igen.

Katrine styrtede ud og lidt efter røg bette Ajs, den ældste søn, en dunskægget tre alens kæmpe tordnende ud af gaarden. Der blev ringet til lægen, og Katrine satte sig hen til Knuds seng og tog ham i haanden.

Store Knud laa og døde. Hans hænder var vaade og klamme.

— Aa — bette Trine — bette Trine mi fedder æ allered kold — og det kravler saa løjerligt i mi maw. Æ ha et wæt noen gue mand, Trine — næj — men do ka lev sorgfrit, for æ æ et gaan peng tebag — næj det ska ingen si mæ paa i mi grav — aah — æ æ saa syg — saa syg —

— We do et ha en ren skjovt, no do ska' for herrens bord, bette Knud? — —

— Jow — hviskede han — men æ ka et ræes mæ — — æ æ allered styw i mi hambrætter. Aah — æ skal snaar wæ færdig. —

Ved hjælp af et par piger fik de lagt rent tøj paa sengen og en ren hvid skjorte paa Knud. Katrine vaskede ham, og han laa nu stille hen med konens haand i sin.

Store Knud var et uskyldigt barn paa trods af hans forrygende liv, og han var tryg i bevidstheden om, at han ikke »var gaaet penge tilbage«, tværtimod, han havde øget den arvede og medgiftede formue betydeligt.

Store Knud var rolig. Han var døbt og konfirmeret, og naar nu han fik sakramentet, kunne han trygt dø. Paradiset var ham vis — det var noget i retning af Beyers hotel i Aalborg, — det skønneste han vidste.

Han var et gaaet penge tilbage, saa lukkede Sct. Peter nok op for ham.

— Der er 40,000 i Bikuben, de æ et nævnt i æ papirer. Æ bog ligger i æ vægskab.

— Ja — svarede Trine.

— Dem ka do bare ta', saa spaarer do æ avgift og æ skat.

— Ja — nikkede Trine — hudden gor'et — ha do veer?

— No æ æ kaald fra mi maw te mi fedder — det naar snaart hjatet — aa saa dør æ — baar no æ præjst æ hjem.

— Det æ han nok bette Knud. Der er æ dowter.

En bil tudede ind ad gaardsporten, og lægen kom farende ind i pelsen.

— Er De kommet galt afsted?

— Næj — hvæsede Knud svagt —

— Saa kan De ikke dø.

— Æ æ saa syg, aa æ ha' over 42 i feber. De ka et hjælp mæ, dowter. Æ æ kaald lig te mi navl.

Lægen tog hans puls.

— De har ikke feber — ikke mere end dragkisten der.

— Jow — forsikrede Katrine — en ha sæl gradet ham. Her er stokken — og hun rakte ham thermometret med den graa hyssing i.

— Hvad er det? Lægen saa rystet paa det malpropre glas.

— Æ dyrlæger hans gradestok.

— Hold i lyset — han vilde ikke røre ved den — tja — der staar jo — men den maa være itu —

— Næj — aa æ jow'en i lig te æ hyssing — forsikrede konen.

Lægen fik sit eget frem og ved konens hjælp og med megen hyl kantede store Knud igen enden i vejret.

— Sludder — det tænkte jeg nok — sagde lægen lidt efter — De fejler ikke andet end drik — som sædvanlig.

— Æ har wæt total i mane daw, æ har et smagt speritus i mi mund — forsikrede Knud allerede livligere.

Lægen tog med et stykke avis det andet thermometer og slog det ned.

— Faar kvæget ikke feber, naar det reagerer for tuberkulin? spurgte han.

— Jow — møj endda — men de ka taal møj mie grader end som mennesket, sæjer dyrlægeren.

Saa var det opklaret. Thermometret var ikke slaaet ned, siden brugen i kostalden.

Lægen grinte.

Store Knud bandede — han ville nødig leve op igen.

Han havde nydt det at være rigtig syg — for alvor — og følte sig snydt. Og han ærgrede sig over at have røbet de 40,000 i Bikuben.

Men endelig grinte han med og besvor lægen at holde kæft med historien.

— Aa no kommer æ præjst, saa ka De faa en bid tosk mæ, aa no gue smørdyppelse te, Dowter — stræw aa faa'et rettet an, bette Trine — aa saa ka do li gi mæ en stegt æg med det samme, for æ æ bleven saa tom i mi maw a aa leg for døden.

Trine fo'r ud til torsken.

— Syv — brølede store Knud, der var ved at trække i bukserne.

— Hwa? — spurgte konen i døren.

— Æ vil ha syv stegt æg — men stræv dæ — aa rør æ sennep godt te tosken — aa sæt drammen te kølen.

Trine forsvandt.

Først senere fik præsten at vide, at den morsomme indbydelse til kogt torsk paa Knoldgaarden skyldtes mere end en grovkornet smagløs spøg fra store Knuds side.

For hverken lægen eller Trine kunne holde tæt.

Og store Knud tog en fjorten dages tur til København for at lade Thy grine af.

Peters JUL!

Af Helge Lindstrøm

FOR mange, mange Aar siden, laa der ude paa Taabel Hede en lille forblæst Rønne. Den laa i Læ bag en stor Lyngbakke, der dog kun delvis skærmede den mod den stride Vestenvind, der knøg ind ude fra Havet.

Stormen havde krummet dens Rygning og ligesom tvunget den i Knæ, men de lerklinede Mure holdt isg stædige oppe trods alle Stormangreb. Der var sat en Stiver til hist og her hvor Stormen havde været værst, og nogle store Sten var hængt over Rygningen for at hindre Stormen i at rive for store Totter af Straataget.

Her boede Peters Bedstemor, »Gamle Dorte« som Folk kaldte hende, og i denne Rønne kom Peter til Verden, og samme Dag forlod hans Moder denne syndige Verden. En Far havde Peter aldrig kendt, og efter Moderens Død blev han hos Bedsteforældrene. De plejede og passede ham saa godt de evnede, og saa godt som deres fattige Kaar tillod det.

Ja, for fattige det var de, men Peter fik altid hvad han skulde have, de tørrede Fisk, det syrnede Brød og det hjemmebryggede Øl, der var den daglige Kost i det lille Hjem, var dog ikke noget for saadan en lille Fyr, saa Bedstefar maatte købe Mælk de første Par Aar, og det var en Luksus som de ellers aldrig tillod sig.

Men da Peter blev to Aar blev han sat paa »Voksen Kost«, og trods det barske Klima, den spartanske Kost og den ofte kolde Stue, trivedes Peter godt og blev en stor sund Dreng.

Om Sommeren gik Bedstefar paa Arbejde som Daglejer paa »Sandhøjgaard«, der laa et Par Kilometer derfra. — Peter hjalp Bedstemor, eller løb og legede ude i Lyngbakkerne. Men om Vinteren, naar der ingen Arbejde var, hyggede de sig inden Døre i den lille Stue. Bedstefar snittede mærkelige og sjove Dyr af Træ og Ben til Peter, eller Bedstefar kartede, saa satte Peter sig hen til Bedstemor og traadte Rokken.

Alt var trods deres Fattigdom saa hyggeligt og dejligt i det lille Hjem indtil Peter var 10 Aar. Saa døde Bedstefar. — En Morgen laa han i Sengen og var død. — Stille og roligt var han sovet ind.

Bedstemor græd, og Peter græd, fordi hun gjorde det, for han vidste at naar Bedstemor græd, saa var der sket noget forfærdeligt, han forstod jo ikke hvilken Ulykke det var for et lille Hjem at miste Forsørgeren.

Men Bedstemor vidste det, det var Tiggerstaven, — eller Fattiggaarden, anden Udvej var der ikke dengang. Gamle Dorte græd bitterligt af Fortvivlelse, — gaa rundt i Sognet og tigge, det var for hende en Fornedrelse saa stor, at hun hellere vilde dø af Sult. — Men der var jo Peter at tage Hensyn til, hun kunde lade Sognet tage ham, men det vilde hun ikke, saa vilde han blive sat ud til en eller anden Bonde i Sognet, der kunde behandle ham efter Behag, dengang blev der jo ikke taget saa meget Hensyn til Børn, enhver var underkastet Plejefaderens Luner.

Saa var der Fattiggaarden, men den havde Dorte hørt saa meget om, der gik sindsoprivende Beretninger om Forholdene der, maaske var det ikke sandt alt det, der blev fortalt, men Dorte havde engang besøgt en Slægtning der, og det hun hørte og saa der, var forfærdeligt, og kom hun der, saa havde hun ingen

Ret over Peter mere, saa tog Sognet sig af ham, og Dorte vilde helst selv bestemme, hvor han skulde hen.

Sommeren igennem kæmpede hun en haabløs Kamp mod Sult og Nød, og da Vinteren kom maatte hun give op.

En Dag tog hun sit Tørklæde paa og gik over til »Sandhøjgaard«, hvor Bedstefar plejede at arbejde. Det var med tungt Hjerte hun gik derover, for Niels Steffensen, som ejede den, var kendt for at være en haard Mand, der udnyttede sine Folk til det yderste, og hans Kone hundsede og jagede med Pigerne, der aldrig kunde lave nok. Men de fik en god Forplejning derovre og det var for Dorte det vigtigste, naar Peter fik en god og nærende Kost, saa kom han nok gennem det andet.

Da Dorte kom til Gaarden gik hun gennem Bryggerset og ind i Køkkenet, hvor Steffensens Kone var ved at sætte Brød i Ovnen. Da hun saa Dorte hilste hun kort paa hende og fortsatte med sit Arbejde, — Dorte blev lidt beklemt ved den Modtagelse, men saa tog hun sig sammen og spurgte om Manden var hjemme. Jo, det var han. Men er det ikke noget vi kan ordne spurgte hun Dorte, som hun troede var kommet for at tigge.

Dorte sagde som det var, at hun gerne vilde have Peter til »Sandhøjgaard«.

Du maa hellere gaa ind og tale med ham selv sagde Konen og viste hende ind i Stuen, hvor Steffensen sad og læste i en Avis. Dorte forklarede ham det hele, og Niels var villig til at tage ham i Tjeneste, hvis de ellers kunde blive enige om Lønnen.

Efter Dortes Ønske blev det ordnet saadan at Peter ingen kontant Løn skulde have, men han skulde have det Tøj, han havde Brug for, og saa skulde Dorte have lidt Mælk, Flæsk og Kartofler, saadan at hun var fri for at gaa ud og tigge.

Til November mødte Peter i Pladsen. Afskeden med Bedstemoderen var rørende, de græd begge to, til sidst maatte Bedstemor gøre sig haard og Peter drog afsted med mange Formaninger om at være en god Dreng.

De første Dage listede han sig om bag ved Laden naar Hjemveen blev for slem — og saa græd han, og om Natten græd han sig i Søvn, men han fandt sig dog hurtigt til Rette i de nye Omgivelser, der var heller ikke megen Tid til at længes. Om Dagen var der nok for ham at rende efter, og naar han kom i Seng var han saa træt, at han hurtigt faldt i Søvn.

Julen nærmede sig, og Peter blev helt vemodig ved Tanken, skulde han nu for første Gang holde Jul uden sin Bedstemor? Eller fik han Lov til at komme hjem, — — skulde han hjem skulde han have fri før det blev mørkt, og kunde han naa det? — Vilde de give ham fri saa tidligt at han kunde rende hjem, for spørge om fri, det turde han ikke.

Endelig blev det Jul. — Peter var tidlig paa Færde den Dag, det gjaldt jo om at faa det hele færdig saa tidligt som muligt, og travlt det havde han, maaske kunde han naa at komme hjem, — men efterhaanden som Timerne gik svandt Haabet, Klokken var nu over to og han skulde ogsaa moge i Stalden inden han var færdig, — Peter sprang afsted, han vilde naa det. — Peter stod omme bag Laden og græd, nu vidste han at han ikke naaede det, han kom ikke hjem til Juleaften.

Nu var der nogen, der skrumlede ude paa Gaardspladsen, hurtigt tørrede han sine Øjne og løb ind i Stalden, han fyldte Børen og kørte den ud paa Møddingen. — Nede paa Dammen lød der Raab og Støj, det var Jørgen og Grethe, Steffensens to Børn, der morede sig nede paa Isen. — Peter stod stille et Øjeblik for at se paa dem, men han følte ingen Lyst til at være med, kunde han bare blive færdig, saa han kunde komme hjem til Bedstemor, han tog igen fat i Børen og kørte ned af Planken, nu kunde han kun høre Jørgen, men hvad var det, det lød som om han raabte om Hjælp, men det var vel kun Spøg, han kørte videre, men Jørgen blev ved. Peter satte Børen og løb op paa Møddingen, der kunde han se ned over Dammen, og der kunde han se Jørgen, der kom rendende op imod ham skrigende af fuld Hals Hjælp — Hjælp. Peter blev staaende et Øjeblik for at se om det var Løjer, men da Jørgen blev ved at raabe og Grethe ikke var der, — forstod han at det var Alvor, og han løb ned mod Dammen, men saa vendte han pludselig om og løb tilbage til Møddingen og tog Planken, der laa der og stak saa i Rend med den ned til Dammen. — Han løb forbi Jørgen, — der tudende løb hjemad, og nu kunde han se Grethe, der laa ude i en Vaage og han kunde høre hende raabe, men pludseligt forsvandt hun igen under Vandet. — Peter løb ud paa Isen saa langt den kunde bære, og da det begyndte at knage smed han Planken og skubbede den foran sig. Han lagde sig ved Kanten af Vaagen og skød Planken over, den kunde lige naa over, men kunde Isen holde?

Forsigtig krøb han ud paa Planken til Midten af Vaagen, hvor han havde set Grethe, og nu kom hun op igen. — Han greb hende i Haaret med den ene Haand, med den anden Haand tog han under hendes Arm og vilde trække hende op paa Planken, han raabte til hende at hun skulde tage fat i Planken, men hun svarede ham ikke. Peter blev ved at trække i hende, men Kræfterne slog ikke til, han kunde ikke faa hende op. — I sin Fortvivlelse slap han hendes Haar og greb om hendes anden Arm, men da han bøjede sig

frem for at gøre et nyt Forsøg tabte han Balancen og styrtede i Dammen, det kolde Vand lammede ham næsten, men han holdt fast paa Grethe, og da de kom op igen greb han fat i Planken med den ene Haand, han vilde skubbe Grethe op paa Planken, men han kunde ikke, det strammede i hans Arm, og han kunde mærke hvordan Kræfterne ebbede ud, han kunde ikke mere, han maatte slippe hende. Men han vilde ikke, — han vilde holde ud. — — Men hvad var det! ! Lød der ikke Stemmer oppe fra Vejen, jo — nu kunde han høre der kom nogen rendende. — — Han begyndte at glide ned i Vandet, men nu var der een, der tog ham i Trøjen, men saa mærkede han ikke mere.

Da Peter vaagnede laa han i en Seng, men det var ikke hans egen, det var jo Husbonds Seng han laa i, han laa et Øjeblik og tænkte sig om, saa mindedes han hvad der var sket. Nu kom der en ind af Døren og han hørte sin Husbond sige: Naah, Helten er nok kommet til sig selv igen. Og der bagved, hvem var det der stod, jamen det var jo hans Bedstemor, saa kunde Peter ikke længere — Bedstemor! raabte han, og da hun kom hen til ham greb han hende om Halsen og græd.

Madmor kom nu ind med en Kop dampende varm Kaffe, og da Peter havde drukket det sprang han ud af Sengen: Nu vil jeg ikke ligge her længere — sagde han.

Det bliver du nok nødt til min Dreng, sagde Bedstemoderen, for dit Tøj er ikke tørt endnu.

Nej, det blev jo fugtig af den Dukkert, sagde hans Husbond og lo, vi bliver maaske nødt til at give dig Forskud paa dine Julegaver.

Peter vidste ikke hvad han skulde svare, han forstod heller ikke hvad hans Husbond mente, men nu kom Madmor ind med en stor Pakke, — Værsgod Peter, sagde hun, den skulde du jo ikke have før i Aften, men saa længe kan du vel ikke ligge i Sengen.

Peter saa betaget paa Pakken, han kunde ikke faa sig til at aabne den. — Nu er det vist bedst I to bliver ene et Øjeblik, sagde Madmor, og saa gik de ud.

Peter fik hurtigt aabnet Pakken, og da han saa hvad det var, straalede hans Øjne af Glæde, et Sæt Tøj, han viste det stolt til Bedmor, der var lige saa betaget, saadan et Sæt havde han aldrig ejet før.

Det blev en Juleaften som Peter aldrig glemte, — da de havde spist blev der delt Gaver omkring, fra Jørgen fik han en Pung med en Daler i, og fra Grethe en varm Trøje, saadan en Jul havde han aldrig drømt om.

Juledag fik han fri og skulde med Bedstemor hjem, og da Slæden som skulde køre dem hjem, holdt for Døren, kom Madmor frem i Døren med en Kurv som hun stak ind under Tæppet til Bedstemor, der var baade Flæsk, Kaal og Bagværk i den, og saa var der et fint Tørklæde med 5 Dalere i.

Peter blev nu betragtet som Plejebarn paa »Sandhøjgaard«, og han var glad for at være der, han fik aldrig anden Plads, for da Grethe voksede op, blev hun en sød og køn Pige, hun glemte aldrig at Peter havde reddet hende fra at drukne, og en Dag blev der budt til deres Bryllup paa »Sandhøjgaard« — — men det er en anden Historie . . .

Hvordan Søren Frandsen fik sig en kone!

Af Henry Johansen, Østerild.

DET begyndte med en annonce i avisen, og inden Søren Frandsen vidste et ord af det, var han indviklet i et hurlumhej, som truede med at ruinere ham i bund og grund, et hurlumhej, som han sukkende i ensomme stunder drømte om at komme ud af igen.

At det kunne gå så galt for ham, som det gik, måtte vække forundring, for han var ellers den type på thyboer, der altid tænker to gange over en sag. Denne gang havde han måske også gjort det, men galt gik det alligevel.

Men lad os begynde ved begyndelsen.

Søren Frandsen var 38 år, da hans fa'r døde. Moderen var død nogle år i forvejen, og da han var eneste søn, var der ikke andre end ham til at overtage gården, som faderen efterlod sig. Det var Søren nu heller ikke ked af, for gården var på det nærmeste gældfri, og dens jord var af bedste bonitet. Besætningen havde år efter år taget fine præmier på dyrskuerne i Thisted, og bygningerne var opførte i begyndelsen af trediverne. Og Søren var en dygtig landmand, det havde han hørt så mange sige, så det skulle nok komme til at gå godt for ham.

Søren havde således sit på det tørre.

Der var bare det, at han følte sig ensom på sin gård.

Ganske vist havde han både husbestyrerinde, en forkarl, en konfirmeret dreng, en pragtfuld jagthund og en større bogsamling til at holde sig med selskab, men alligevel følte han, at der manglede noget, og hvad dette var, vidste han så udmærket, men når han tænkte på det, blev han altid skiftevis varm og kold.

Han manglede en kone. Rent ud sagt, en kone.

Men hvordan han nogensinde skulle få fat i sådan en, ja, det var det store spørgsmål for ham, for han havde endnu ikke i sit otteogtrediveårige liv vovet at se efter pigerne. Han var nemlig så »frævorn«, når det gjalt det andet køn. Og videre smart var han heller ikke!

Søren havde i de lange vinteraftner læst mange bøger, også mange, der handlede om kærlighed og ægteskab og den slags. Når han sådan sad og læste, så var det så nemt og ligetil alt det med at blive forelsket, at fri og få et ja, men når han vendte sig til virkelighedens verden, så var det straks noget andet. Det var altid med et suk, at han lagde kærlighedsromanerne fra sig.

Så var det en aften op mod jul, at han sad og læste i nogle gamle julehæfter. Tilfældigvis fik han fat i et eksemplar af »Jul i Thy«. Han bladede lidt i hæftet, læste lidt hist og her og blev på en gang opmærksom. Først læste han med megen alvor og med fast sammenpressede læber, lidt efter skiltes hans læber i et lille smil og øjnene plirrede af munterhed, og til sidst gennemrystedes hans legeme af en voldsom, undertrykt latter.

Husbestyrerinden, Ellen, der var tyk som en tønde og godheden selv, så forundret op fra sit sytøj.

»Hvans er'et da do morer dæ sånte øwwer?«

Søren blev alvorlig.

»Nå-eh, de æ sommen et så'n nøj særli' . .«

»Læ' mæ' da fo' lov te å gren mæ . . .!«

Ellen rejste sig og bøjede sig ned over Søren og juleheftet. Hendes arm berørte hans kind, og han følte heden stige sig til hovedet.

Ellen læste:

»Jep går rundt i den gamle gård
og regner og tæller og grubler.
Sådan går han i mange år
og fylder sit hoved med skrupler:
»Ska' — ska' ikke — ska' ikke — ska' . .
Jen ska' vær' grumme forsigtig,
vel var'ed gjæv en kuen å ha',
men er'ed no gal eller rigtig? ?«

Søren og Ellen havde gået til skole sammen, og fra den tid vidste Søren, at hun ikke var noget lys til læsning eller skrivning, så det undrede ham derfor ikke, at det tog sin tid, inden hun fik sig pløjet igennem de ikke få vers, digtet bestod af. Medens hun læste, sad han og ærgrede sig og var flov, og han havde mest lyst til at rive heftet væk for næsen af hende. Det var da også kreperligt, at hun skulle komme og stikke sin næse i det! Nu blev han selvfølgelig til grin for hele sognet, for Ellen kunne jo nok efter dette regne ud, hvilke tanker han gik med.

Da Ellen var færdig, lo hun, så tårerne trillede ned ad de tykke kinder, og mellem to latterudbrud fik hun frempustet:

»Nej endda — de var de sjowwest, æ læng hår sit! — Hwa' om do to ve' lær a de, bette Søren!«

Hvad hun mente med det, var Søren ikke i tvivl om. Hans gode humør var på en gang ødelagt, så han kunne ikke deltage i hendes morskab. Han gjorde flere synkebevægelser, ville sige noget, men kunne ikke, så derfor valgte han som den eneste udvej at gå. Og det gjorde han.

Da han lå inde i sengen, var han gal i hovedet. Det manglede bare, at sådan en tyk frikadelle skulle komme her og gøre grin med ham og komme med hentydninger.

Men hun skulle også komme til at fortryde det! Det skulle han være mand for!

Han lå og lagde de vildeste planer om, hvordan han skulle ramme hende, men de forekom ham lige tossede allesammen — indtil der pludselig slog en lys ide ned i ham.

Han legede med tanken længe. Han tænkte på en høj, smart pige, på giftemål og på meget andet vedrørende hende, der skulle blive solstrålen i hans tilværelse, og da han endelig sov ind, var det med et smil på læben.

Næste dag stod der at læse i Thisteds dagblade:

HUSBESTYRERINDE,
først i trediverne, dygtig, proper og med sans for hjemlig hygge, kan få plads snarest på større gård i nærheden af Thisted. Billet mrk. . . . o. s. v.

Dagene, der fulgte efter, var spændende for Søren. Hver dag var han på pletten, når posten kom, men han blev skuffet de første to dage. Først trediedagen lå der en fin, blegrød konvolut, der duftede af noget for Søren ubestemmeligt dejligt noget, på bryggersbordet. Det lykkedes ham at snappe brevet til sig, inden Ellen kom farende, men han undgik ikke at lægge mærke til det underfundige smil, der spillede om gamle Anton posts læber.

Han skyndte sig ind i den pæne stue og låsede omhyggeligt døren efter sig. Så greb han elfenbenspapirkniven og skar med rystende hænder konvolutten op.

Det første, hans ledende fingre fik fat i, var et billede. Da han fik det vendt rigtigt, gav det et lille gip i ham. Det var vel nok en dame! Søren havde kun været i biograf i Thisted få gange, men han stod og slog fast for sig selv, at damen på billedet let kunne stå mål med ikke så få af de stjerner, han havde set, og det gjorde, at han for første gang blev betænkelig.

Men da han havde fået brevet læst igennem, steg hans betænkelighed endnu mere, og hvis det ikke havde været for Ellens skyld, og fordi han gik med tanker om at få en sød kone i huset, så havde han kastet både brev og billede i papirkurven.

I brevet stod, at hun var landmandsdatter fra Fyn, men havde slægtninge i nærheden af Thisted, at hun var tredive år og vant til at arbejde i huset. Desuden var der afskrifter af nogle meget fine anbefalinger. Det lød jo altsammen meget udmærket Det var bare slutningen af brevet, der chokerede ham.

»... De kunne selvfølgelig skrive til mig, men jeg vil helst lære Dem personligt at kende, før fæstemålet indgås, så derfor foreslår jeg, at vi mødes til nytårsfesten på hotel »Ålborg« den 2. januar ...«

Han sad længe og funderede over det med nytårsfesten. Han vidste med sig selv, at han, når han var til fest, altid følte sig klodset og tung, og som følge deraf altid kom galt af sted. Og hans garderobe var ikke i orden. Nå, den ting klarede sig vel. Han læste videre:

»... jeg sender Dem mit portræt, men skulle De ikke kunne kende mig efter det, så bærer jeg en hvid rose ...«

Længere kom han ikke, for i det samme bankede det på Døren, kraftigt og vedholdende. Han hørte Ellens stemme:

»Hø'e Søren — hvor blywer do å? Di ojjen står å blywwer hiel kold!«

Med et slog det ned i ham, at det måtte virke påfaldende, at han sådan låste sig inde, så derfor skyndte han sig ind til bordet. Da han gik forbi Ellen, så han, at hun smilede på en måde, hun ikke plejede. Anede hun mon noget?

Da Søren sad og huggede det halvkolde stegte flæsk i sig, sagde han til Ellen mellem to mundfulde:

»Æ ska' te' Thisted i ættemeje. Sør fue å ha nøj varm vand, for Kappel kommer nok en gång inden awten ...«

Det hørte ikke til hverdagsbegivenheder, at Søren tog til Thisted. Han havde ventet, at Ellen skulle se himmelfalden ud, men det gjorde hun ikke. Der var noget mærkeligt ved det alt sammen.

Søren kom tilbage med seksbilen, og da han steg ud, havde han en mægtig papæske under armen og en mægtig slunken tegnebog i vestelommen. »Sørensens Herremagasin« havde haft besøg af en god kunde den eftermiddag!

— — —

Og nu er tidens hjul drejet så meget, at vi er kommet et godt stykke ind i juli måned næste år. Det er aften, og solen er netop ved at gå ned, da Søren går ud for at se på afgrøderne. Men det er en helt anden Søren, end ham vi traf ved juletid sidste år. Nu er der noget frejdigt over ham. Han svinger kækt med stokken, og hans ansigt stråler i et stort smil.

Lad os kigge indenfor i hans tankeverden. Han går og tænker på, hvor knagende heldig han har været. Han tænker på, hvordan det ser ud nu, og hvordan det så ud sidste jul. Men Gudrun Lind er nu også enestående, lige så dygtig som hun er smuk, og det siger meget. Når han tænker på, hvor hjælpsom og forstående hun var til nytårsfesten på »Ålborg«, ved hvilken lejlighed han gang på gang »jokkede slemt i spinaten«, kan det gribe ham om hjertet. Han var straks klar over, at han ingen bedre kunne få end hende, og han har erfaret, at hans tanker om hende ikke var helt ved siden af. Ellen var jo blevet noget sur i masken, da han sagde hende op, men det så han stort på, for hun var fæstet månedsvis, så han havde været i sin gode ret. Vinteren, foråret og sommeren har været en fest for Søren, og han er lykkelig.

Ja, han er lykkelig, men også beklemt, for han spekulerer stadigvæk på at få en kone.

Søren er stadigvæk ikke blevet nogen helt over for kvinder. Han drømmer sine drømme... om Gudrun, drømme, som han ved ikke kan blive til virkelighed, fordi han ved med sig selv, at han aldrig vil kunne få sig taget sammen til at sige det, der skal siges.

Med et hører han rappe fodtrin bag sig. Han vender sig om og ser, at det er Gudrun Lind, der kommer løbende. Han svinger med hatten. Da hun når hen til ham, er hun forpustet, men hun smiler.

»Dær æ da wal et skij nøj«? spørger han, mest for at sige noget.

»Nej, ikke det jeg ved af«, ler hun, »jeg fik bare sådan en ustyrlig lyst til at ledsage dig på din »markvandring«. Jeg er nu lidt fornærmet på dig«, hendes ansigt fortrækker sig i en grimasse, der skal være streng, »fordi du aldrig har inviteret mig på aftenspadseretur«.

Hun går hen og sætter sig på skeldiget, ved hvilket de netop befinder sig.

»Kom her og sæt dig hos mig«, siger hun kåd, »og hjælp mig med at nyde den pragtfulde udsigt over Limfjorden«.

Han sætter sig ved hendes side. Han kan ikke sige sig fri for at være lidt fortumlet, for hun er helt anderledes, end hun plejer at være. Han føler, at han denne aften er hende meget nærmere, end han har været nogensinde før.

Ude fra Limfjorden høres en motorbåds sagte tøffen. Ellers er alt stille.

Da månen lidt efter står op, tænker Søren, at nu er der alt, hvad han har læst om i kærlighedsromanerne. Der er dæmpet måneskin, der er popler på diget, der er ømme følelser i hans hjerte, og hos ham sidder pigen, han elsker. Som i en rus famler han efter hendes hånd, som hun villig rækker ham. Han hvisker: »Gudrun... ja... æ er selvfølg'li' slet et' god nok te' dæ, men... men no ka' æ et' tie stel mier... Gudrun... kun do tenk dæ å blyw hæ som... mi kuen...?«

Han ryster som et espeløv, da det er sagt, men hun smiler og hvisker:

»Ja...«

Han har ikke fået sit første kys, da hun farer op og jubler:

»Endelig.. endelig.. du, det må vi fejre.!«

»Mo vi fejr'et?« udbryder han med alle tegn på forbavselse, »men...«

»Ikke noget »men«, min kæreste. Jeg kender så mange unge her i nabolaget, som jeg har lovet skulle få lov til at fejre begivenheden sammen med os, når du fik taget mod til dig...«

Søren er ikke så lidt skuffet. Sådan plejer det ikke at gå i romanerne.

»Ka'... ka' vi et' vent lidt mæ de'«, siger han spagfærdigt.

»Ikke tale om. Jeg er så glad, og min glæde må have udløsning. Stik nu ned til købmanden efter seks flasker portvin. Så skal jeg sørge for invitationerne«.

Hun er allerede langt væk, inden Søren får noget sagt. Søren ryster på hovedet. Seks flasker portvin! Bevar os vel! Mon hele sognet skal med til det gilde?

Købmanden er sur, da Søren indfinder sig.

»De æ osse en ti på døjnet å komme, å hvis et' de haj væt dæ Søren, så haj do et fot de menst!«

Det er med et suk, der kommer fra hjertet, at Søren lader en hundredekroneseddel forsvinde i købmandens næve. Med et forsagt »godnat« lusker han hjem med »sprutten« i købmandens kurv. Det var næsten morgen, da de unge mennesker så fulde som alke begav sig på hjemvejen. Gudrun havde hele aftenen og natten været midtpunktet i selskabet, og på skødet af Søren havde hun dirigeret orgiet. Søren havde deltaget så lidt som muligt, men kunne dog ikke sige sig fri for en lille bjørn, da han lagde hovedet til puden.

Næste dag sov Gudrun til klokken 2 om eftermiddagen, og Søren måtte være både ude og inde. Karlene lo smørret.

Da hun endelig viser sig, råber hun smilende til Søren, der står og bakser med en kasserolle:

»Godmorgen, elskede. Hvordan går det?«

»Går og går«, vrisser han indædt, den svedne skorpe i kasserollens bund irriterer ham. Men han kan alligevel ikke stå for Gudruns smil og humør. Pludselig ler han: »Å . . . de go såmænd så møj skjøn . . . å . . . de æ jo osse rår nåk, te vi æ færdi' mæ å' fejrer . . .«

»Færdige med at fejre. Thi-thihihi. Nej, det er først nu, vi skal til at begynde. Vi skal til Thisted i aften!«

»Æh . . . te Thisted?«

»Ja, der er den mest vidunderlige fest på »Ålborg«, i aften . . .«

Det klarer op i Sørens ansigt. Det var jo på »Ålborg«, han så Gudrun første gang.

Han begynder allerede at glæde sig.

». . . men kæreste Søren . . . jeg må have en fin aftenkjole til i aften . . . jeg så for resten en hos Søndergårds . . det var i forgårs . . . den var vidunderlig . . og så kostede den kun godt 500 kr. . .«

»Godt 500 krowner..!« Modet synker i Søren, og han glæder sig ikke så stærkt mere!

». . . det var rasende billigt . . du, Søren, du vil da ikke nægte den, du elsker usle 500 kroner . . . jeg ta'r med 4-bilen derind .!« »Nej, selvfølg'li' vil æ et' de . . . men æ tøwwes bare . . .!« — — Da Gudrun tog af sted, havde hun 700 kroner i sin taske!

— — —

Søren og Gudrun Lind havde »gået sammen« i en måned, da det store brud mellem dem kom.

Det havde været en hård måned for Søren at komme igennem. Gudrun havde ikke rørt en finger ved det huslige i den tid, sovet til middag hver dag og herset og regeret sådan med ham, at han til sidst hverken vidste ud eller ind. Han havde i tide og utide fået adskillige sandheder at vide af hende og hans

mindreværdskomplekser blev kraftigere derved. Hun havde kun været opsat på at bruge hans penge til ingen verdens nytte, og han havde været for svag til at sige nej til hende.

Og det gik lidt efter lidt op for ham, at hun vist ikke var den rette kone at få på gården. Efterhånden som hun sløsede hans midler bort, kom Ellen til at stå i stråleskær for ham. Hun havde været økonomisk, det havde Gudrun aldrig været. Gudrun var alt for klog, det var Ellen ikke. Han drog utallige sammenligninger imellem dem, og jo flere han drog, des mere indså han, hvor tosset han havde været, da han satte den fjollede annonce i avisen.

Nej, Gudrun var alt for fin og fordringsfuld til at blive almindelig gårdmandskone.

Men lige så svært det havde været at fri til hende, lige så svært var det at få hende afbestilt igen!

Tilfældet kom imidlertid Søren til hjælp.

En eftermiddag, da Søren var et ærinde inde i stuehuset, sagde Gudrun til ham:

»Du ... Søren ... fa'r holder fødselsdag på mandag. Vil du med hjem til Fyn og gratulerer ham ...?

»Ja ... jow ... de ku' da vær sjovt ... Hvornær mon dæ' goer en tog, vi ka' kom mæ ...?«

»Det ved jeg ikke, men jeg har også tænkt mig, at vi skulle køre i bil!«

»I bikel!?! Nej, do, de blywwer alt for dyer!«

»Sludder med dig ... køb selv en ... du har jo råd til det ... alle gårdejere har da bil nu om stunder ...«

»Hwa'...!« Det begyndte at koge i Søren.

»Jeg sagde køb selv en ...«

»Nej, do ka' banne po, te de ska' blyw løwn ..«, nu var Søren gal, rigtig edderspændt rasende ..., »skul' æ kyb bikel, forde' sån' en ....«

Gudrun afbrød ham med et køligt smil:

»Tak ... du behøver ikke at sige mere ... godt, at jeg kom til at kende dig, inden det var for sent ... du er et rigtigt nærigt asen, Søren Frandsen, men det må du selvfølgelig selv om ... Nu går jeg! ... Og du skal ikke prøve på at overtale mig til at blive eller til at komme tilbage til dig igen ... jeg har fået nok af dig! ... Farvel!«

Døren faldt i med et brag efter hende, og Søren begyndte at trave op og ned ad gulvet. Mange tanker krydsede gennem hans hjerne, men den, der atter og atter kom igen, var: »Hvor er'et da rår, te' de hiele æ forbi. De ska' blyv herli å kom te å løv såm ongkål igjen!«

Han blev kaldt tilbage til virkeligheden igen ved at høre en banken på døren ... Han opdagede, at det var ravende mørkt, og han regnede ud, at han måtte have gået rundt i stuen i mindst fire timer ... Da han havde fået lyset tændt og kiggede hen mod døren, udstødte han et lille gisp.

»Ellen!«

»Ja ... go'awten, Søren ... eh ... æ hå høt nøj åm, te' di ... hm ... husbestyrerinde æ rend a plads ... eh ... dæ va' val et nøj, æ kun hjælp dæ mæ ...?«

Ellen så lige så tyk og lige så hjertensgod ud som altid, og da Søren så hende stå der i døren, lidt forsagt, følte han, at der groede noget varmt frem inden i ham.

Hun var ikke den fine, forvænte frøken, der øste penge ud til højre og venstre, hun var husmandsdatter og vidste så godt som nogen, hvad penge betød. Hun havde ikke venusmålene og den fine optræden, men hun havde alle thybopigens gode egenskaber og et lyst og godt sind. Kort sagt, hun var den, han trængte til, den, han elskede.

For nu vidste han, hvad kærlighed var, og han vidste, at hun elskede ham ... det var hendes komme denne aften et tydeligt bevis for. Han havde været et asen imod hende, men alligevel kom hun til ham i nødens time.

Han gik hen imod hende med fremstrakte arme. Lavmælt mumlede han:

»Ka' do telgi' mæ, hva æ hå gjow?«

og hun smilede til ham, så skønt og velsignet, og i hendes smil læste han hendes hele og fulde tilgivelse.

Da kirkeklokkerne ringede julen ind, gik Søren og Ellen arm i arm ud fra den smukke gård. Der var fred og glæde i deres sind, og ønsket om alt godt i fremtiden lå i de smil og blikke, de mødte på deres vej...

— — —

Men hvad Søren til dato ikke har fået at vide, er, at Ellen havde fået færten af det med annoncen, at hun og Gudrun Lind var søskendebørn, og at Ellen havde skrevet til Gudrun og fortalt hende, at hun elskede sin Husbond og bedt hende, om hun ikke kunne hjælpe hende på en eller anden måde.

Gudrun holdt meget af Ellen, og hun havde besluttet at hjælpe. Hun havde før opnået store resultater, når hun foretog sig noget, men hun mente selv, at hun opnåede det største den sommer, hun var husbestyrerinde hos Søren Frandsen på »den større gård i nærheden af Thisted«!

Længsel AF J. P. P.

Da æ Sul den skjent, aa æ Vibe di kam,
Jens Christen han tow aa rejst øwwer æ Dam,
han haj mærked de længg, han fæk engen Fred,
de røtt saadan i ham, nu mott han a Sted.

Han pløwwer hans Prærie, fik ejen Farm,
men dæ indeni war han tom aa arm;
dog æ Arbejd tow ham, han sow, de kun grow,
aa han fek Maskiner, en Traktor, ja tow.

Han længtes hjem i saa manne Oer,
mens æ Bedrift bløw sta', aa godt ga hans Joer;
han lowed sæ siel, at SNAA vil han hjem
aa si hans Foræller, aa væ nøj fur dem.

Men en Daa kom dæ Bud, at hans Faar var død,
da bløw han saa stell, aa hans Torer di flød.
Men — — saa skuld han lig ha hans Høst te Si,
han tent: Æ rejser hjem we Foraarsti!

Saa om Foraar da haj han saa rasende traant,
dæ wa ett taal om han kun slepp fra hans Dont;
— aa Daw bløw te Oer, aa Check laa paa Check,
— da fæk han Bud te hans Muer hun war wæk.

Da soll han de hiele, tow Plads i en Fly,
nowed hjem te Begravels dæ hjem i dje By.
Hans Muer war bløwen saa graa po de sist,
— han sow kun en Fremmed, der laa i en Kist.

Aa æ Kjerk som ofte i Drømm han sow,
den war kun kullet, aa bette, mo trow,
aa hans Hjem si Vægg, de wa skjæv aa grøn,
dæ wa dem der vil sej, te de wa en Rønn.

Men den støst Forskrækkels, den fæk han en Daa,
han mødt en Kuen, hvis Hoer, di wa graa;
de wa hinne Belled, han haj sitt, før han sow,
aa no gik hun hær i Følle mæ tow.

Han howwed den Awten, han tow hinne Haaen,
de gik en Tur langs æ Fywerstraaen.
— De bløw ett te mi, han fæk engenting saae,
aa no gik hun hær mæ Mand aa mæ Baae.

Han haj ett tent po, at æ Ti den goer!
At han siel bløw æller Oer fur Oer
de wa sikker; men hans Ungdomslieg
— tøtt ham ny endno, hver Kaal aa hver Pieg.

Han gik nier te æ Fywer, mot ha Ro i hans Sind,
sow po æ Bølger, aa æ Vind strøj hans Kind.
Han tøtt æ Moger saa: Valkommen Ven,
da følt han føst han wa hjem ijen.

Den Fywer den full ham i Udlændigheds Daw
— — dæ hjem den kun go hiel op tje dje Haw.
— Aa engen kan mindes aa længes som dem,
der maaske aldrig now'er aa kom hjem.

Han længtes som ung etter fremmed Land,
derud han længtes etter Limfjords Strand.
Hans Længsel war delt, hans Ungdom over Styr.
— — En kan osse kyb Guld for dyr!

Naboer

Af Forfatteren ANDERS TUBORG

PER HOU og Per Græt boede Nord i Thy. De havde hver sin gode Gaard. Og de kunde have levet i Fred med Verden, hvis de ikke havde været Naboer. Nu var det umuligt, saadan som Sagerne blev stillet.

Per Græt var den stærkeste. Han havde ligefrem Ord for at være stærk Mand. Bred og tung. Han var rødblond og havde lyse, troskyldige Øjne; men det gnistrede i dem, naar han blev vred. Og ude af sig selv for han frem i blind Harme, naar han blev traadt for nær.

Per Hou var lille og mørk. Ganske elendigt stillet, hvis tørre Kræfter skulde gøre Udslag. Men han var snu. Meget klogere end Per Græt. Og han forstod den Kunst at drille Modstanderen og faa ham til at forløbe sig.

Det begyndte med, at Per Hous Faar gik ind over Per Græts Skel og ugenert aad af Græsset, som om det var deres eget.

Det kan ikke tilstedes! — sagde Per Græt — Det er Tyveri, og det maa paatales!

Jaja — sagde Per Hou. — Det maa det vel.

Men det blev ikke bedre. Og saa tog Per Græt Faarene »i Hus« og nægtede at udlevere dem igen. For naar Folk ikke vil høre, maa de føle.

Per Hou nappede til Gengæld en af Per Græts Heste. Om den havde været over Skellet, er ikke let at vide, og det er vel endda usandsynligt. Men Per Hou paastod, at han tog den paa sin Mark, og der var ingen Vidner. Saa der var ikke andet at gøre end at henvende sig til Sognefogden og faa ham til at træffe Afgørelse.

Det havde Per Hou forudset. Han snakkede med Sognefogden og forklarede ham, at han selvfølgelig ikke havde i Sinde at beholde Hesten. Nej. Det var kun en Lærestreg til Per Græt, den Krakiler! . . . Og Hesten skulde blive leveret tilbage, naar Faarene kom fri. Det var hans Mening.

Ja — sagde Sognefogden — det er rimeligt.

Hver fik sine Ejendele. Men Fjendskabet var i lys Lue. Og det blev fortsat.

Det næste var, at nogle af Per Græts Høns forsvandt, og der ikke kunde være anden Forklaring, end at Per Hou havde taget dem. Den store stærke Per Græt rasede, saa han dirrede over hele Kroppen.

Den Skinting! — sagde han — Det skal han faa betalt og saadan, at han kan mærke det!

Han gik uden videre ind i Per Hous Hønsehus og tog dobbelt saa mange Høns, som han selv havde mistet, og vred Halsen om paa dem med det samme.

Der kan du se!

Ja, det kunde Per Hou nok se! . . . De bedste Høns!

Men der kom et Efterspil. Og her blev Per Hou den stærkeste. For denne Gang kunde Selvtægten ikke forklares som simpel Gengældelse. Ikke engang den Undskyldning var der for Per Græt.

Ingen havde set, at Per Hou havde stjaalet Høns hos Naboen. De kunde lige saa godt være ædt af Ræven. Men Indbruddet her i Per Hous Hønsehus var oplagt og uden Tvivl. Det var Røveri og Vold. Og det kunde straffes efter Loven.

Den Kæltring! — sagde Per Græt. Men selv dette Udtryk maatte han tage i sig igen. Og han maatte være glad for at kunne redde sig ud af Klemhærken ved Sognefogdens Mellemkomst og nøjes med at give Erstatning og betale en Bøde. Det vred hans Forstand en Omgang længere rundt, end han kunde taale.

Er der ikke lige Ret? — sagde han. Og han hævede Armene mod Himlen, disse Arme, hvormed han kunde have gruttet baade Per Hou og Sognefogden, saa ingen af dem mere skulde gøre sort til hvidt.. — Men her hjalp Kræfter ikke.

Er der ikke lige Ret?

Jo — sagde Sognefogden — det er der. Det er derfor, du skal passe dig selv og ikke gerere dig som et vildt Menneske!

Jamen...

Det ender galt!

Ja, det gør det! — sagde Per Hou og flirede i Skægget. Og paa Vejen hjem drillede han saadan Per Græt, at de kom op at slaas. Det vil sige: slaas kunde der aldrig være Tale om. For ved Siden af Per Græt var den bitte Per Hou som en Konfirmand at regne. Men de vekslede nogle Ord, og Per Græt blev saa gal, at han langede ud efter Drillepinden.

Hæ, det er det eneste, du forstaar! — sagde Per Hou — Tossede Folk har Kræfter. Det er Vorherres Gave til dem!

Per Græt brølede af Vrede. Hans Ansigt svulmede op, og Sveden løb ned i det røde Skæg.

Havde Per Hou ikke været den hurtigste, var han blevet knækket som en Lus. Men han sprang til Side og blev ved med at drille:

Nu kan du følge med hjem og faa Suppe paa dine egne Høns! — sagde han — Og saa kan du sige mig, om det er de rette, jeg har faaet!

Tyv! — hvæsede Per Græt — Tyv og Filifut!

Ja — sagde Per Hou — Det kan du sagtens sige her, hvor ingen hører det. Men ellers ved du nok, at du kan blive draget til Ansvar efter Loven!

Du indrømmer jo selv, at du har taget mine Høns!

Indrømmer?.... Hvordan kan du komme i Tanke om det? Hvem taler saadan? Nu er du igen for langt ude! Du skal vare dig!

Per Græt for ind paa ham og hævede Næven til Slag, som vilde have bragt den lille Mand fra Kondevitterne. Men Næven ramte ikke. Per Hou sprang adræt til Side. Og Kæmpen dejsede næsten ved sin Ivrighed. Det saa ud som en Mølle, der faar Overbalance i Blæsten.

Lovtrækkeri! .. Lovtrækkeri og Kæltringestreger!

Nu kunde Trætten være endt med det. Men i det samme fik Per Hou en Ide, som han lo ad paa Forhaand, fordi han var sikker paa, at Per Græt var gal nok til at gaa i enhver

Fælde: Han listede af sine Træsko og sprang paa Hosesokker lidt hen ad Vejen, ligesom han i Forskrækkelse havde tabt Fodtøjet og ikke turde komme tilbage:

Aa, mine Træsko!

Ja, de bliver ikke til Brug for dig mere! — sagde Per Græt. Og han tog dem op og slog dem med saadan Kraft mod hinanden, at de blev ukendelige Splinter.

Der har du dem! ... Saa kan du prøve, hvad der er højre, og hvad der er venstre!

Per Hou samlede Resterne sammen og stod med dem i Hænderne.

Det er skammeligt — sagde han — Saadan som du har mishandlet dem! ... Men (han saa fra Træskoene hen paa Per Græt, og der plirede et fiffigt Glimt i Øjnene) nu har jeg da Bevis for, at du er farlig at omgaas, og du forfølger mig med legemlig Overlast! Du er en Bøddel! Tror du ikke, Sognefogden vil give mig Ret i det?

Per Græt for igen frem som en mandolm Tyr. Men han ændrede i afmægtig Raseri Kurs, og i Stedet for at sætte efter Per Hou tog han Retning ad sin Gaard ... ind gennem Gaardsleddet og rev Salsdøren op, saa Kalkpuds og Smaasten dryssede ned omkring ham.

Det var nogle af de første Kontroverser, de to Mænd havde med hinanden. Men da de var kommet i Træk med dem, kunde de ikke holde op igen. Og de overbød efterhaanden hinanden i fjendtlige Anfald.

En Dag skød Per Hou nogle Skud med sit Jagtgevær i Nærheden af Per Græt. Der skete ikke nogen Malør med det. Men Per Græt paastod, at han havde hørt Haglene suse omkring sit Hovede, og at han havde været ude for Livsfare.

Sludder! — sagde Per Hou — I kan da nok forstaa, at jeg ikke skyder efter et Menneske, og at jeg ved, hvordan jeg bærer mig ad! ... Forresten har jeg slet ikke skudt. Det er Løgn og Opspind det hele!

Per Græt rystede paa sit Hoved, og Vrede farvede hans Pande og Kinder glorøde.

Naa — sagde han — det skal ogsaa kaldes Løgn! Hvad jeg har set med mine egne Øjne, og hvad jeg har hørt i Luften omkring mig! .. Saa kunde I ligesaa godt sige, at det er Løgn, der ligger Sne paa Jorden, og at det er Paaske i næste Maaned!

Nej — sagde Sognefogden — Det er noget helt andet. For det er noget, vi allesammen ved. Men dette her med Skydningen, det siger *du* kun, Per Græt. Og det kan vi ikke blande os i, naar du ingen Beviser har for det. Du er ikke blevet ramt, og du har ingen Vidner paa, at han har sigtet efter dig. Du har ikke engang Vidner paa, at Per Hou var paa Jagt den Dag, ... og selv siger han, at han ikke var det.

Ja, *han* siger! ... (Per Græt stampede i Jorden) Han lyver! Han er den største Kæltring, der er til!

Det kan jeg ikke have med at gøre — sagde Sognefogden — Man skal passe paa sin Mund, naar man ingen Beviser har. Du gør klogest i at være noget mere forsigtig med dine Beskyldninger.

Der stod Per Græt altsaa igen og skulde finde sig i, at den anden gik af med Æren ... ja, at Per Hou kunde grine ad ham og lade ham høre, at han rendte med halv Vind.

Men kan de andre skyde, saa kan jeg vel ogsaa! — sagde han til sig selv paa Vejen hjem. Og det første, han foretog sig, da han kom indenfor i Stuen, var at lade sin nye Doublet og pakke nogle Patroner i Lommen.

Derefter gik han og luskede omkring ved Per Hous Gaard. Og han skød nogle Skud op i Luften.

Per Hou paastod senere, at Per Græt havde sigtet paa ham, og at det kun var Galskaben, der var Skyld i, at ingen af Skuddene ramte.

Det er umuligt at afgøre. Sagen blev meldt til Politiet. Og Rettens Mænd holdt Forhør over alle de Mennesker, som kunde give Oplysninger. Til Overflod blev det bevist, at Skuddene virkelig var faldet. Og man fandt ogsaa Patroner, som passede til Per Græts Bøsse. (Saadan noget skal dokumenteres og bevidnes og undersøges mange Gange, — selv om Delinkventen fra Begyndelsen indrømmer,

at det har sin Rigtighed. Det er, for at der kan blive en Sag ud af det. Ellers er det jo ingen Sag.) Men det var naturligvis umuligt at trænge til Bunds i det Mysterium, at Per Græt havde haft til Hensigt at myrde sin Nabo.

Han kunde vel være tosset nok til det? — sagde Per Hou — Han er blevet helt umedgørlig i den sidste Tid!

Er han *Kværulant?* — spurgte Fuldmægtigen.

Det var der ingen, der vidste. De var ikke helt dristige ved Ordet, og de turde derfor ikke udtale sig.

Hvad mener han med det? hviskede Per Hou til Sognefogden — Er det noget med hans Helbredstilstand?

Sognefogden vred sig ved det. Han burde selvfølgelig kende den Slags Betegnelser, som bruges i det juridiske Sprog. Og det gjorde han ogsaa. Men det var lidt svært at forklare.

Kvækulant? — sagde han Jo, ser du ... du ved jo, hvad kulant er?

Ja.

Ja, kvækulant ... det er ... det er saadan det modsatte. Saa ved du, hvad der menes!

Per Hou var stolt af Fortroligheden. Hans Øjne vendte sig indad ligesom Menighedens, naar Præsten taler om Arvesynden.

Jamen — sagde han — kan vi saa ikke staa os ved at sige, at det er han ikke?

Joh ... maaske?

Sognefogden grundede lidt over det:

Det kan vi vel egentlig nok.

Hvad er Deres Opfattelse? — spurgte Fuldmægtigen — Er han Kværulant?

Sognefogden tog et Par Skridt frem og tilkendegav derved, at han var i Embedsfunktion, og at det var i den Egenskab, han afgav Forklaring.

Ikke paafaldende! — sagde han.

Det var med al Forsigtighed, forekom det ham. Og det var korrekt.

Fuldmægtigen var en bitte Spjerris med Overskæg, Viklers og brune Sko. Han smed Cigaretten, han havde staaet og tygget paa, og han vendte sig med sine skarpe Brilleglas mod den lidt befippede »stedlige Øvrighed«:

Naa, ikke paafaldende ... Det mener De? — sagde han — Jamen, saa er der jo næppe Grund til at opretholde Sigtelsen for Hævnmotiv. Synes De?

Hnej ... ikke saadan, paa den Maade da.

Sognefogden var godt tilpas med, at de kom til Enighed, og at Folk kunde forstaa, det var ham, Fuldmægtigen rettede sig efter.

Per Græt kan vel slippe med en Bøde ... for den her Gangs Skyld? — sagde han — Han har ikke skudt efter nogen før.

Ja ... eller en Advarsel.

En Advarsel er ogsaa ...

Vi lader ham slippe med en Advarsel.

Det var noget andet for Per Græt end at sidde til Paaske og vente paa Dom paa Indicier! Men alligevel var han ikke helt tilfreds med Afgørelsen.

Hvad saa Per Hou? ... skal han gaa fri?

Per Græt kom hjem fra Arresten og var mere opsat end tidligere paa at faa Ret.

Lovtrækkeri! — sagde han.

Han passede dog paa, at ingen hørte det.

Et Raadstuemøde

Af Anders C. Svalgaard

DER var Røre i byen. Borgerne stod ivrigt diskuterende paa Gadehjørner og i Porte og alle var tilsyneladende af samme Mening, saa i Grunden var der vel slet ingen Grund til al denne Snak og Postyr, og som vel heller intet førte til udover, at man hver for sig fik Luft for sin egen uforgribelige Mening om den omdebatterede Sag. Og denne Sag angik egentlig alle i Byen, der havde Børn, og det havde vel de fleste, for der manglede en Skole, og nu havde en afdød Storkøbmand testamenteret deres By en pæn Sum, som kun skulde anvendes til Opførelse af en Skolebygning paa een ham tilhørende Grund, hvor der godtnok fandtes nogle omtrent faldefærdige Bygninger, som først maatte nedrives og fjernes inden den, med saa store Forventninger imødesete Begivenhed, at faa en Skole, vilde tage Fart og fuldføres. Men der skete intet. De gamle Ruiner, som just ikke var til Pryd for Byen stod, eller laa endnu som de bedst kunde, og Pengene, som var hensat til Skolens Opførelse, var paa een eller anden Slags Vis indblandet i andre Foretagender, og ingen vidste i hvilke, saa de var saadan set godt forvarede.

Nu havde Borgerne tabt Taalmodigheden, for alle vidste, at Beløbet var bestemt til en Skole, men ingen vidste Besked, og under den murrende Misfornøjelse blandt Borgerne, havde Byens Byfoged endelig fundet sig nødsaget til at indvarsle til et Raadstuemøde, for om muligt at dæmpe lidt paa de urolige Gemytter, selv om den gode Byfoged slet ikke vidste, hvad han skulle gribe til, da Pengenes Anbringelse var i en slemme Uorden, hvad han selv ikke var uden Skyld i, og det var ikke uden bange og sære Fornemmelser, han havde sammenkaldt Borgerne til dette Møde, hvor de nu bestemt ventede at faa at vide, hvor Pengene fandtes og hvornaar Skolen kunde opføres, men nu var Tidspunktet der, og han maatte se at dæmpe Uroen saa godt han formaaede.

Det gamle Raadhus kunde knapt rumme de mange Borgere, som nu ventede at høre, hvorledes det stod til med den store Gave, deres eget Bysbarn havde hensat til deres Skoles Opførelse, og nu snart skulde det vel lykkes dem at faa ren Besked af de høje Embedsmænd. Trommen havde kaldt dem sammen, og de havde lydt dens kendte Buldren ved at møde saa mange, der næsten var i Byen. Det var en Borgerskole, Pengene var udsat til, og ikke en Almueskole, men ingen af Delene var der Udsigt til, da den grimme Ruin, hvis Bjælker var sammenbundet til Taget med Sejlgarn, stadig stod og truede med at falde sammen, saa det kunde koste een Livet, om de faldt, naar man passerede forbi. Dette Møde var endda det andet, man var trommet sammen til, men Byfogden havde ingen Ting vidst, og det vilde vel blive det samme i Dag. Byfogden traadte ind i Salen, og Borgerne dæmpede Stemmerne lidt, da han jo dog var den første Mand i Byen næst efter Amtmanden, og nu maatte de vel hellere vente og høre, hvad han havde at sige denne Gang. Byfogden var eneste tilstedeværende Medlem af Byens Skolekommission, og han bekendtgjorde Grunden til Sammenkaldelsen, skønt det vidste Borgerne saamænd saa udmærket, og derefter bad han om nogen kunde give Oplysning om, hvor de fornødne Midler

til Skolens Opførelse skulde tages, da den Sum, som var hensat dertil, langt fra var tilstrækkelig, og ikke kunde frigøres, og nu skulde Skolen opføres, endda i indeværende Efteraar. Han saa ud over Forsamlingen, som ventede han at faa Oplysning derom, men det var ikke det, Borgerne var kommet for at fortælle ham. De var kommet for at høre, hvor stor Kapitalen var og *hvor* den var, og

ikke for at fortælle Byfogden, hvor mange Penge han kunde vente at faa af dem, eller af deres fattige By. Nu stod Apothekeren frem, og han turde, i Modsætning til de øvrige Borgere fremsætte sine Synspunkter, og tilkendegav som sin Mening, at Aarstiden nu var rykket saa langt frem, at man ikke med Rimelighed kunde forvente en saadan Bygning fuldført i saa kort Tid, og i Stedet for at diskutere, hvor Pengene skulde komme fra, burde man først vide, hvor store Omkostningerne vilde blive, samt hvor stort Beløbet var, som var hensat. Hver Mand i Byen vidste, der var skænket en Kapital af en af dens gode Mænd, men ingen vidste, hvor stort Beløbet var, og det var for at faa dette at vide, man var kommet til dette Raadstuemøde. Byfogden svarede hertil, at der var kommet bestemt Paabud om, at der skulde bygges, og at Tiden jo var kort, men han kunde ogsaa oplyse, at den Kapital, som der gik saa svære Rygter om, ingenlunde var af den Betydenhed, at der derfor kunde bygges nogen Skole, og han forespurgte derfor de tilstedeværende, om man skulde søge et Laan som, sammen med den skænkede Sum kunde anvendes til et Skolebyggeri og derefter afbetale paa Laanet, men dertil var ingen at formaa til noget Svar, men istedet bad de om at faa Oplysning om Beløbets Størrelse og hvem der bestyrede det.

Dette gik for meget ud over Byfogdens Værdighed og han erklærede, at Raadstuemødet ikke var sammenkaldt i anden Hensigt, end at besvare de af ham fremsatte Spørgsmaal, og ikke for at gøre Indvendinger.

Stemningen var efter dette, ikke Byfogden god, og da han mærkede, at Forsamlingen halsstarigt vedblev at forlange Beløbets Størrelse meddelt, greb han til sit sidste Vaaben: at forlange den Respekt som han mente, man skyldte hans Person og Embedsstilling. — Han havde, i de mange Aar han havde været Stedets Byfoged, aldrig været vant til nogen Modsigelse fra nogen, og allermindst taalte han det fra denne Forsamling. Dette Byfog-

dens Forsøg paa at imponere, faldt uheldigt ud, men heldigvis traadte Amtmanden ind og afledte derved i nogen Grad den vanskelige Situation, Byfogden havde sat sig i, ved, at Amtmanden som Medlem af Skoledirektionen, fandt sig beføjet til at støtte sin Embedsbroder mod de altfor indtrængende Anmodninger fra Forsamlingen om konkrete Oplysninger i Sagen.

Han bad derfor Borgerne udvise en mindre støjende og stormende Adfærd, samt iagttage en anstændig Rolighed, uden hvilken de forskellige Meninger jo ikke kunde drøftes, og saafremt dette ikke skete, saa han og Byfogden sig nødsaget til at maatte forlade Raadhuset, og uden at der vilde blive givet nogen Oplysning eller taget nogen Bestemmelse angaaende Skolesagen. Da Borgerne indsaa, at hverken Bønner eller Trusler syntes at paavirke de to høje Embedsmænd til at fremkomme med yderligere Oplysninger, forlod de ivrigt diskuterende Raadhuset, og i de mange Smaahjem i den lille By, paa Gadehjørner og i Porte, var dette Raadstuemøde et taknemligt Emne for Underholdningen i lang Tid derefter.

Dette bevægede Raadstuemøde maa have animeret Byens høje Embedsmænd til fornyede Anstrengelser, og til at finde frem til den gemte Kapital, men der gik dog adskillige Aar, inden den, for Datiden store og smukke Bygning paa Hjørnet af Storegade og Havnestræde, stod færdig til Indvielse, og Borgerne kunde faa deres, gennem adskillige Aar ventede Ønske om en Skolebygning opfyldt.

SANDSKUDESKIPPERENS Brudefærd

Af Forfatteren Bertel Budtz Müller

SANDSKUDESKIPPER Niels Peter Vig fra Vigmølle paa nordkysten af Thy var ikke saa lidt berygtet paa begge sider af Skagerak, baade ovre i Sørlandet og i det hjemlige land. Sandskuderne havde jo ikke, hvad man skulle tro efter navnet, noget med sandfragt eller sandgravning at gøre, som i det øvrige land og inde ved limfjorden. Det var stærke, smaa handelsskuder, der løb mellem den norske skærgaard og det nordvestlige Jylland. De hed sandskuder, fordi de paa den danske kyst kunne klare sandrevlerne og trækkes op paa »sandet«, naar de overvintrede. Det var jo kun i sommertiden, denne besejling fandt sted, naar Skagerak var mildt og venligt, saa venligt, som dette vilde hav nu kunne være, og derfor tillod nogenlunde sikker passage med garanti for fragt og besætning. Skipper Vig — eller Wigh, som han hed i daabsattesten med den ældgamle danske skrivemaade — var dog een af de faa dumdristige skippere, der ikke kendte til sæson, men drev sin skude frem og tilbage over Skagerak, hvordan vejret og aarstiden end var, blot der var noget at sejle med. Det var havre og havregryn, jydepotter og mursten, rug og brændt kalk, brændevin og sivmaatter fra Danmark — og træ og jern og klipfisk fra Sørlandet. Undertiden gik der ogsaa fra Klitmøller en drift kvæg inde fra engene omkring Sjørring sø i hans skude op til nordmændene. Men det kunde dog kun gøres i godt vejr, naar kreaturerne kunne svømmes ud til skuden, der laa mellem revlerne og hev dem om bord i spillet.

Grunden til hans ry langs begge kysterne, der altsaa med den onde sladder var blevet til ilde rygte — til vanry, skyldtes hans uforfærdethed i sejladsen og den haardhed, hvormed han konkurrerede de andre sandskuder ud. Vilde han have en last, og trængte han til den, saa fik han den, selv hvor han maatte gaa til urimeligt underbud med hensyn til fragten og overbud med hensyn til tiden. Han laa kun over for det værste vejr. Det var heller ikke frit for, at han desuden blev beskyldt for baade smugleri, vrag- og strandrøveri. Hvor meget der var om dette, skal være usagt, og er uden interesse i denne forbindelse. Men det ligesom lægger de rette skygger over hans personlighed, uddyber billedet af ham: en havraa skipper, der med thylandsk sejghed slæbte guld hjem til Vigmølle, hvor vi begynder selve historien om hans kærlighed til den ranke og langflettede datter af tømmer- og jernhandleren Morten Garv i Vaagen, Stina Garv. Morten var hans største befragter paa den norske kyst, en rig mand og ejer baade af skove, land- og jernbrug. Han havde egne boder i skærgaarden, og der herskede stort liv aaret igennem paa hans brygge i Vaagen med de store pakhuse og savbruget ved elvudløbet.

Niels Peter Vig stod i sin »kvist« paa Vigmølle og saa ud paa det store vandhjul, der gik sindigt rundt for tomgang inde i kværnhuset. Der var et drømmende udtryk i hans smalle øjne. De var graa som det brusende idvand under hjulet. En »Mads Vejrlaar«, den store, langbenede edderkop — paa latin og i zoologien kaldet aguilio phalangium — spadserede sindigt paa sine lange, fægtende, vinklede ben ind over karmen.

— Du kommer, som du var kaldet, Mads, smilede Niels Peter til dette ældgamle kærlighedens spaadyr og greb det i et af dens lange ben, mens han mumlede den rigtige jyske seje:

— Mads, Mads Wæjjerloer, sig mæ, hvor mi kjærrest bor, heller taer æ dit høwwer loer (højre laar)?

Og Mads svarede straks prompte for at slippe fri med at vifte med det højre ben i en bestemt retning, som maa have tilfredsstillet spørgeren, for han satte varsomt dyret ned paa karmen igen og lod det vandre videre i sit eget private ærinde.

— Det er nok mod nordvest, du skal søge, lød en leende stemme bag ham i værelset. — Det behøver du da ikke at spørge Mads om.

Det var Niels Peters bedstemand om bord i skuden, Anders Førby, en halvgammel, vejrbarket og havbidt fisker.

— Hvad mener du? spurgte Niels Peter kortfattet og uvenligt og rød i hovedet over at blive grebet i en saadan sentimental situation, som slet ikke harmonerede med hans barske udseende og virile omdømme, hvor ogsaa var iblandet en vis maskulin umaadelighed med hensyn til drikkevarer og halløj med kystpigerne paa begge sider af Skagerak. Saadan som sømænd nu er flest, naar landgangens rus griber dem.

— Du er tungnem, Niels Peter Vig, eller ogsaa anser du en anden for at være en ren torsk. Nu er vi i et halvt aar sejlet flere gange paa ballast til Vaagen, hvor vi kunde have faaet fuld last ved at bie paa fragt til anden plads. Og det er næppe for den gamle gnier Mortens skyld. Han piner dig haardt nok paa fragten.

Du er ikke saa bjergsom mere, som du har været, bette mand. Du er bleven kælen af dig for at slandre paa elvbredden deroppe med Garvens langbenede tøsebarn. Saa er der svaret som spurgt, sluttede Anders vægtigt og satte sig sindigt.

— Har du noget at beklage dig over?

— Ja, og det har Garven ogsaa. Han giver aldrig sit minde til, at du faar hans Datter. Vær vis paa det, bette mand.

Anders Førby saa særdeles veltilfreds ud ved at konstatere dette sørgelige faktum.

— Hvorfor ikke, om jeg maa spørge, nu du endelig vil rage dig ind i dette her, hvor du hellere skulde holde din næse fra?

— Tænk paa, hvem du er: en havgasse med kæresterier og ballade og en forgældet gaard og det ene med det andet. Og Garvtøsen er vel ikke som de andre gale piger...

— Vil du straks holde hende udenfor din beskidte kæft?

— Endnu har en ærlig Bendiksens kardus aldrig kunnet smudse en sømands mund, svarede Førby ubekymret for det særdeles arrige udtryk i hans skippers ansigt, som denne nu nærmede sig skiven, hvor han havde bænket sig. — Tør du hellere de grimme miner af dit aasyn. Een er kommet for at tale til dig.

— Saa — men hold op med det andet. Det vil jeg ikke høre paa.

— Om bord kan du bestemme, hvad du vil høre. Men her i land bestemmer nu jeg, hvad der skal siges. Og naar du staar der i vinduet og sukker over en Mads Væjjerlaar som en anden kælen hvalp, så er der ingen tid at spilde for mig med at faa dig talt til rette. Du drømmer din hele skibsfart i stykker paa den her maade, og det tærer paa vi andres brød, Niels Peter Vig. Du har været for vild en krabat og er for sølle og fattig en havbolus til, at den store Garv vil have med dig at bestille, selv om du skulle fordreje hovedet paa hans pigebarn, saa hun løber grassat af lande med dig. Vi vil ikke finde os i de ørkeløse sejladser paa halv fragt, for at du kan komme op og mjave og fenstre hos Garvtøsen. Nu er det sagt!

— Er du betalt af den gamle deroppe for dette, Anders Førby?

— Tror du selv paa det?

— Gamle Anders, brød Niels Peter pludselig af, du har været som en far for mig altid. Kan du da ikke forstaa mig og hjælpe mig?

— Forstaa dig, jo, men hjælpe dig, nej! Hvordan skulle jeg kunne det? Har dit liv været, saa du har fortjent, at du tør fæste dig eller haabe paa en fin, ung jomfru, tilmed rig og fra et andet land og datter af en mand, der kender dig ud og ind. Tro ikke, at dit liv er gaaet sporløst hen over kysterne. Nej, er dit

rygte end grimt, saa kan det dog ikke staa maal med sandheden, ikke nær, saa forrygende har dit liv været. Jeg har jo selv fulgt dig: slyngelstreg, bæger for bæger og pige for pige — i mine yngre dage! Dit liv er plettet af pigetaarer, min dreng, og de kan falde paa ens samvittighed saa tungt og svidende som smeltet bly. Du mærker det allerede. Og saa alt det andet, der følger med. Nej, du skal fortsætte dit liv som den fribytter, du er, hugge dig fragter og fortjeneste, en rus og en tøs, hvor det kan falde. Og saa glemme det mjaveri over hende, du hverken kan faa eller i det hele har fortjent, og derfor ikke bør gøre dig haab om.

— Du har dog selv giftet dig?

— Fordi jeg var nødt til det. Min Kone er god nok som mine børns mor. Véd du, at mine børn er bange for mig? Men, min søde ven, tror du ikke, hun ringeagter mig, tror du ikke, hun er naaet til den ringeagt, børnene til deres angst, fordi vi er havtatere og sørøvere og vragplyndrere og — hans stemme blev lav — det, der er værre? Lad du den due i fred deroppe i Garvens slag. Der er fragt om til vestlandet, som ligger og venter. Saa bliver der vel ny last til Lofoten, hvorfra vi i aar selv kan tage klipfisk hjem. Den tur vil give gode penge. Det trænger baade jeg og de andre til, og det trænger du til. Og navnlig trænger du til at faa de griller blæst ud af dit hovede. Søen og høststormene skyller saa meget bort, lad dit sind rense af dem. Og i de maaneder glemmer hun saamænd ogsaa dig.

— Ja, det gør hun vel, kom det sagtmodigt, — og du ser intet haab for mig?

— Gør du selv? Du gemmer jo stadig paa mindet om en anden pige, du ikke kan glemme?

— Hvad mener du med det? kom det virkelig overrasket.

— Hvad er da det, du gemmer i skindposen paa dit bryst?

— Ja, det kunne du lide at vide, lød svaret stilfærdigt og med et lidt usikkert smil. — Men se, det faar du aldrig at vide, gamle ven. Du har nok ret: jeg er hende ikke værdig, har forspildt enhver mulighed for at turde bede en pæn pige blive min hustru for gud og mennesker og derved atter komme i ære i folks omdømme. Det var en streng tale, Anders Førby.

— Men sund som sand, Niels Peter, og til dit bedste. Gaa du hellere hen og ryk det ben af Mads Væjjerlaar. Han er en grumme løgnhals, hvis han ikke lader spaabenet gaa kompasset rundt — efter dine kærester. For du har haft for mange af dem, til at du kan vente at faa kun een. Skal jeg saa lade gaa bud om til handelsmanden i Blokhus, at vi ta'r lasten til vestlandet? Du kan i hvert fald være saa redelig, at du holder dig fra hende, du kun kan gøre ondt og fortræd paa livet, hvis hendes hu vendes til dig.

— Ja, ja, Anders, saa siger vi det. Og vi siger saa ogsaa — han gik atter hen til vinduet i kvisten — at Mads har løjet skammeligt for mig. Men det var saa sødt at drømme om . . . saa sødt at længes mod . . . og den barske skipper sank ned paa bænken med hovedet i sine arme. Anders Førby ville gaa hen til ham med en uvilkaarlig medfølende bevægelse men greb sig i det, spyttede kardusen ud i en saftig straale og sagde med haardt og hæst mæle:

— Een vil ikke haabe at se dig tude mere, Niels Peter Vig, som en riset unge. Du har selv valgt dit liv, saa syndigt det har været og er. Saa bør du ogsaa være mand for at tage dets følger, bære dets straf som . . . som en mand. Altsaa — kort sagt — vi venter skipperen om bord i morgen ved solopgang!

Og Anders Førby gik med bestemte skridt sin vej. Han følte han havde gjort sin pligt mod sin unge ven og skipper. Han mumlede:

— Det er bedre, saadan noget naar ham fra min mund end fra andres. Og — han grinte lidt — jeg ville forresten nødig være den anden, der var gaaet til ham med de ord og den tale, hvis jeg ikke var Anders Førby. Altsaa kort sagt.

Saadan var det altsaa med Niels Peter Vig

og hans bedstemand og ven. Allerede næste dag strøg de øst paa mod Blokhus for at tage ladning om bord. Mads Vejrlaar havde for en gangs skyld vist ben forgæves.

Samme aftenstund, som dette var sket paa Vig Mølle i Thy, stod oppe i Vaagen i den sørlandske skærgaard en langbenet, langflettet pige og saa drømmende ud paa det strømmende, hvirvlende idvand bag savværkets mægtige hjul i den brusende elv. Hvor han saa mod vest, der saa hun øst. Og hun stod der hver dag i sit kammer og drømte, saa det var saamænd ikke saa sært, at hun ogsaa stod der netop den aften. Det var der intet mirakel i. Men det var der maaske i, at der netop ogsaa her kom kravlende en langbenet, stankelbenet edderkop og stilfærdigt vinklede hen over karmen. Hun greb Mads, der i Norge ikke hedder Mads, men »Løje Langben«, i hans venstre ben, og ogsaa hun mumlede med tungt hjerte og smertefuld længsel mod ham, der færdedes saa fjernt paa de vilde haves vilde veje, og som hun ikke maatte faa:

— Løje, Løje Langben — Løje, Løje Langben, — si'r du hvor min kærest bor, faar du fred paa al min jord!

Og Løje Langben gjorde sin pligt og vinkede energisk mod øst, saadan lidt til syd efter det fjerne Thyland til. Hun slap ham med et lille bittert smil.

— Ja, ja, lille Løje, du er bra nok, men . . . — og hun sukkede, saa den høje barm svulmede bag det hvide lin, og gik atter til sin dont paa det store sted.

Saadan havde Stina Garv i Vaagen det altsaa.

Men hvad kunne det nytte? Gamle Garven sagde nej med raseri og stejlhed og trusler, og hvad der var værre: Han bilagde sit nej med saa mange grunde — gode og gyldige grunde — at Stina beskæmmet og forfærdet tav og bøjede sig. Og det var endda kun paa de løse rygter om, at hun var gaaet et par gange op ad elven med den thylandske sandskudeskipper, at hendes far tog hende for sig og gav besked. Der er jo geskæftige tunger nok, der løber med den slags ilde bud for ungdommen.

☆

Imens pløjede Niels Peters Vigs skude sig syd om Norge og op til bygden, hvor lasten skulle udlosses. Den sidste aften, de var i land og havde taget saltlast ind for Lofotfarten, gik Niels Peter i byen for at »glemme«, som det hedder i enhver drankers og solderists mund, naar han søger en undskyldning for rangleriet. Og han »glemte« saa energisk, at det blev til slagsmaal paa bryggen med et par kvæner, der naaede at faa ham stukket ned, inden de flygtede i nattetaagen op gennem gaderne. Der laa saa Niels Peter, og var Anders Førby ikke blevet urolig for ham, havde han vel faaet en død, som saa mangen anden sømand i fremmed havn. Han blev altsaa fundet, mens der endnu var saa meget liv i ham, at det kunne reddes. Men det kneb. Da han vel var forbundet i sin køje af Anders ved hjælp af kokken og med den øvrige besætning, som var tre mand til, som ængstelige tilskuere til hans grove badskærkunst, fik Anders en skindpose i haanden, som han havde revet af den saaredes bryst sammen med klæderne for hurtigt at faa standset blodet i stiksaaret, der, som han senere sagde, naar han repeterede begivenhederne hin nat, blot skulle have været lidt mere til luvart, saa var det gaaet gennem hjertet, og da det var saaret nok i forvejen, havde Niels Peter Vig været fiskeføde, og det er han dog for god til. Det viste sig jo, at han var endog alt for god til det. For Anders kunne ikke dy sig for at se efter, hvad for en pige det var, der laa hans skippers hjerte nærest og hemmeligst. Det var ikke pænt gjort af Anders Førby, og der var da ogsaa kun een, der fik at vide om dette tillidsbrud mod den saarede og bevidstløse skipper. Anders Førby saa med undren paa portrættet i skindposen. Saa puttede han det varsomt ind igen og bandt det atter om halsen paa Niels Peter.

— Aah, er det hende. Er det kun hende! Men saa er du jo god nok endnu, Niels Peter Vig, trods alle dine slubbertstreger og dine

laster og dit vilde liv paa kysterne her og hisset. Men der kan man se . . . ja, ja.

En stor beslutning modnedes i Anders Førby, som han den nat til gry sad og vaagede ved sin skippers leje. Saarfeberen var kommet, og Niels Peter laa i drivende sved og fantaserede, men det var Stina Garv, han kaldte paa.

— Ja, ja, lad os nu se, sagde Anders Førby og gik op paa dækket. Nu var han som bedstemand skipper, og kursen blev sat syd paa og ikke nord paa. Mandskabet fik ingen forklaring, men lystrede, som om det var skipperen, der havde givet ordren. Anders mødte deres undren med et dunkelt:

— I vil vel hellere have en levende skipper Vig med sydlig kurs, end en død med nordlig?

Og derved blev det. I den uge, som det varede, inden skuden kastede anker paa reden ud for Vaagen, laa skipperen hen i feberviildelse, og han kom først til sig selv paa den anden dag, efter at der havde været livlig fart mellem skib og brygge i det foregaaende døgn. Anders Førby udviklede en usædvanlig energi og spredte virksomhed og ophidselse omkring sig. Da Niels Peter slog øjnene op, var det første, han saa ind i, Stina Garvs bekymret smilende og taarefyldte øjne. Han hørte en stemme, bedstemandens, der sagde:

— Kan du se, Stina, du var den bedste mikstur? Nu kommer han sig. Saa kan vi vel nok sejle. Her er ikke noget at vente efter.

— Men, men Stina? spurgte den syge og trykkede hendes lille stærke haand med sin svage og fugtige febernæve.

— Stina sejler med til Thy for at blive kone paa Vig. Nu ved du det, saa kan hun selv fortælle dig resten.

Dermed forsvandt Anders Førby med en uhyggelig grimace, der efter hans opfattelse var at forstaa som skælmeri.

Og Stina lagde armen om den syges hals og fortalte mellem smil og graad, hvordan Anders Førby var kommet og havde sagt, at hun skulle komme med til Danmark. Der sad i forvejen paa Skagerakkysten saa mange norske piger som koner i skudeskippernes huse og gaarde, saa var hun vel ikke for stor til at gøre det samme. Og hun var gaaet til faderen og havde krævet frihed til at gifte sig. Han havde truet med at spærre hende inde, og han havde gjort det. Men saa var Anders Førby kommet med hele sin besætning og krævet hende udleveret. Hun var myndig og voksen nok til at vide, hvad hun gjorde. Og Garven havde brølet op, saa det var at høre over hele fjorden og bygden, men han havde aabnet slaaen og sluppet hende ud med forbandelser og udstødning af hjemmet. Hun havde nu kun det, som hun gik og stod i. Og han ville nok tage hende med nu, selv om hun var en fattig, arveløs pige?

— Hvorfor har du gjort alt det? spurgte Niels Peter i tvivlende undren.

— Fordi jeg er glad i dig, bare i dig, svarede hun med de norske pigers bedaarende kærlighedserklæring, og fordi du er god nok, hvad alle de andre saa end siger.

— Hvor ved du det fra, lille Stina? nu smilte ogsaa Niels Peter.

— Det ved jeg forvist fra — fra Løje Langbein, føjede hun hurtigt til. Hun havde været ved at røbe noget, hun ikke maatte.

— Hvem er det?

— Kender du ikke ham? og hun lod sine fingre spadsere med spaaedderkoppens vinklede stankelben hen over hylsklædet i køjen. — Edderkoppen, hedder han vist paa dansk?

— Naa, Mads, jo ham kender jeg godt nok. Han er ingen løgnhals.

— Nej, det er han ikke — — og saa talte de ikke om noget særligt.

Imens var der travlhed paa dækket, ankret blev hevet, sejl hejst og skuden stod ud gennem skærgaarden. Anders Førby stod selv ved roret. Han saa sig tilbage mod bryggen, hvorfra der nu svingede en stor slank robaad ud. Den roedes, saa det fossede for den skarpe lofotboug.

— Nu kommer nok Garven i eksprespaketten, sagde Anders til mandskabet. Vi forsvarer pigen med magt, om det gøres nødigt.

Og de nikkede sig imellem. Ville skipperen

endelig bruderøve sig fra Norge, saa var de ikke de folk, der svigtede ham. Navnlig ikke under Anders Førbys bydende og rynkede pande og kraftige næve.

Da robaaden kom op paa siden, viste det sig jo, at det rigtig nok var Garven. Han saa ikke arrig ud mere. Nu bad han for sin kærdatter. Anders Førby lod hende kalde paa dækket.

— Glem ikke, hvem du er, og hvem han er. Kom med din far tilbage, Stina, bad hendes far saa ydmygt.

— Det er for sent, far. Og han er god nok! Ikke Anders Førby?

— Det er han, og jeg synes, du skulle invitere din far til bryllup paa Vigmølle om en maaned. Saa er det gjort.

— Kommer du, far?

Far og datter saa hinanden i øjnene, saa vendte Morten Garv sig mod sine rorskarle:

— Rejs aarerne, før vi skodder. Min datter drager til bryllup i Danmark.

Og de rejste aarerne til farvel. Garven stod agter og vinkede, mens skuden gik til vinden og strøg ud gennem gabet mod det aabne hav.

Siden erkendte jo ogsaa den gamle Garv, at Niels Peter Vig var »god nok« som svigersøn. Hans datter blev lykkelig mor og hustru i sit nye, barske land. Men hverken han eller nogen anden fik det at vide, som kun Stina og Anders Førby vidste, at Niels Peter Vig bar et billede af sin gamle mor paa sit bryst, skjult i skindposen, hvor han end færdedes. Og en saadan mand kunne jo enhver kvinde trygt give sit liv til!

Der blev aldrig slaaet nogen langbenet Mads Vejrlaar ihjel, hvor de end færdedes paa Vigmølle. For han spaar altid rigtigt og lykkeligt.

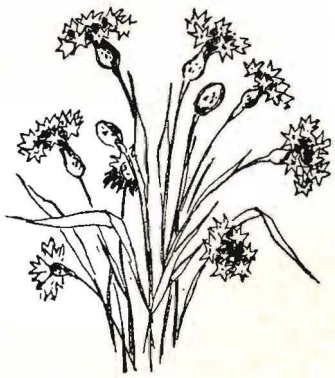

Ukrudt

Af Gerda Hegnet Bach

I LY af en anseelig Gaard, laa et lille Boelsessted, omgivet af en gammeldags hyggelig Have, saaledes som de heldigvis endnu findes, med Frugtbuske, duftende mosroser og prangende Pæoner i herligt Vivar. Stuehuset var ret langt og hvidkalket, dertil prydet med Mosroser omtrent op til Straataget, der var grønt af Ælde.

Intet Under, disse idylliske Omgivelser havde opfostret en Kunstner, Svend Elm kaldte han sig, muligt havde han taget Navnet efter sin gamle Ven Elmetræet, som havde ydet Læ i Storm og Slud, og i hvis Skygge han havde tumlet sig, naar Solen blev for næsvis.

Ofte rummer en Kunstners Bane en Tragedie, ligegyldigt hvilke Kunstarter man end nævner, fordi vi Mennesker helst vil forstaa vor egen, tit meget begrænsede Horisont. Ikke havde Karen og Jens Olesen i nævnte Boelsessted nogensinde drømt om, deres Søn skulde gaa Kunstnervejen. Han var eneste Barn og selvsagt nærede de Forhaabninger til ham, dertil var han en sund og opvakt Dreng, som passede sin Skole og andre Pligter.

Sognets gamle Skolelærer var interesseret i Svend, for ikke alene var han en velbegavet Elev, men som han dog kunde haandtere en Blyant. Hver en Lap Papir kunde anvendes, en, to, tre stod et Billede, snart en beskeden Viol eller ensom Forglemmigej fra Skolediget, snart et fantastiskt Billede af Solen, der gik ned som en Ildkugle og spredte Flammer om sig.

For sine sparsomme Lommepenge købte han altid Farver, selv om Forældrene mente, han maatte se at vokse fra saadanne Narrestreger.

Lærer Holm syntes ikke, han kunde se til Bunds i den Dreng, for det var, som om Svend var i en forunderlig Kontakt med selve Naturen. Naar Lynene blafrede og Tordenen buldrede, kunde han staa med et fjærntskuende Blik, derefter gribe Blyanten. Saaledes stod han en Morgen og stirrede betaget ud over Skolehaven, og selv om den gamle Lærer pudsede sine Briller nok saa omhyggeligt to Gange, saa han kun de sædvanlige Træer og Buske, iklædt Spindelvæv og Dugdraaber, men sad Knægten alligevel ikke og fumlede med en irriterende Blyant, medens han paastod, det var Sølvslør og meget andet. Griller, selvfølgelig, dog maatte der gøres noget for den Dreng, han kom i hvert Tilfælde ikke ind under Begrebet Dusindrenge.

Efter Svends Konfirmation gik han daglig hen i Skolen, hvor han paa forskellig Vis fik sine Kundskaber forøgede, desuden hjalp han sin Mor med det lille Landbrug derhjemme, thi hans Far gik ofte paa Daglejerarbejde omme paa Gaarden og andre Steder. Karen og Jens Olesen sled for deres Søn, netop derfor faldt Sliddet dem aldrig tungt, ogsaa tilsmilede Heldet dem, saa de efter Forholdene blev ret velsituerede.

Om der muligt blev Raad til at lade Svend lære noget?

Lærer Holm blev taget med paa Raadslagning, og man blev enige om, at sende Svend til Hovedstaden, hvor han først skulde læse til Studentereksamen, derefter var der jo mange Veje at gaa.

Der var baade Vemod og Glæde ved Afrejsen, selv var Svend beklemt ved Afskeden og med de uvante Forhold, han derefter skulde leve under, men de trøstedes ved Tankerne om Juleferien.

Trivielle Dage kom for de to i Hjemmet, nu da det oplivende Element var borte, dog kendte de en virkningsfuld Medicin: Arbejdet.

Jens Olesen rejste sig ganske tidlig om Morgenen og gjorde et lille Bed, inden han ved

Daggry gik til Arbejdet, thi der var nok til Karen, særlig da denne var begyndt at tage Syarbejde hjem, hun vilde udnytte de lange lyse Dage, god Brug var der for hver en lille Skilling.

Ofte kom der Brev fra Sønnen, det blev til Festdage, man sporede Længsel gennem Linierne, men som Helhed befandt han sig godt. Alt hvad der dog kunde blive at skrive om, forfærdelig lærd maatte han da allerede være blevet, mente de.

Ofte laa de vaagne om Nætterne og spekulerede paa Svends Fremtid, saaledes dristede Karen sig en Nat til, paa Grund af Mørket, at sige:

Om Svend gik hen og blev Præst? Og Jens Olesen, som var blevet lige saa modig svarede: Ja, hvorfor ikke.

Foreløbig taltes der ikke mere om den Ting, men det var, som om Ægteparret var blevet yngre, som om de pludselig havde faaet en dyrebar Hemmelighed sammen, saa dyrebar, den knap taalte at drøftes.

Jens Olesen gik nu mere rank og spændstig til sit slidsomme Arbejde, og Karen mærkede sjældent til Træthed.

Da Svend den paafølgende Ferie kom hjem, spurgte hans Mor en Dag spændt: Kan Du ikke tænke Dig at blive Præst?

Det ved jeg saamænd ikke, Mor, men ligesaa godt dette, som noget andet. Den lykkelige Dag kom, da Svend stod derhjemme med den hvide Studenterhue paa sit lyse, purrede Haar. Karen kunde slet ikke blive træt af at se paa ham, Jens Olesen beundrede ham kun i Smug, man var jo dog et Mandfolk, og i al Godmodighed smaadrillede han sin Kone, da hun for vist syvende Gang dukkede ned i Kommodeskuffen efter Avisudklippet om den fine Eksamen.

Herligt at have Svend hjemme igen, som altid hjalp han sin Mor med det forefaldende Arbejde og hjalp sin Far med et og andet efter Fyraften. Kun syntes hans Forældre, det havde været betryggende med flere Samtaler angaaende det forestaaende theologiske Studium, han svarede nemlig altid ligesom lidt afværgende: Lad mig først tage Filosoficum, og paa flere indtrængende Spørgsmaal, om han gik ofte i Kirke, mente han der var megen lidt Tid, men fortsatte med Begejstring: I skulde bare se, hvilke betagende Maleriudstillinger, der findes, saadan det næsten tager Vejret fra en.

Gamle Lærer Holm naaede ogsaa at faa sendt Avisnotitsen om Svends Udmærkelse til Filosoficum, inden han lukkede sine trætte Øjne, ligeledes fik han givet Svend sin Velsignelse med paa en trang Løbebane.

Karen og Jens Olesen gik hver Søndag i Kirke, ydmyg bad de Herren være med deres kære Dreng. Efter Kirketid hilste de sædvanligvis paa Venner og Bekendte og naar disse spurgte til Sønnen, svarede de med synlig Glæde og Stolthed.

En Søndag, da det formodentlig var blevet deres Tur med »Præstegaardskaffe«, følte de beskedne Mennesker det som et velgørende Pust, der kunde leves paa længe, for tænk, saavel Præsten som Fruen spurgte interesseret til Svend og inviterede dem alle tre til Præstegaarden den paafølgende Ferie, aah ja, hvor havde de egentlig megen Glæde af ham.

Da Svend kom hjem, var han mod Sædvane forstemt, han kunde sidde og betragte sine halvgamle Forældre med forskende Blikke, men fandt aldrig Ord for, hvad der brændte ham paa Tungen.

Da Sommerferien kom, meddelte han dem, hvad der saa længe havde gæret og bruset i hans Sind og nu var blevet til Klarhed for ham. Han kunde ikke blive Præst, fordi han hverken havde den fornødne Trang eller Vilje dertil. Hvad der smertede hans Far og Mor endnu mere. Han vilde være Kunstner, hele hans Hu stod dertil, og kun derigennem formaaede han at finde Lykken.

Karen og Jens Olesen saa hjælpeløse og forskrækkede paa hinanden, for efter deres Begreber var Kunstnere en Art Gøglere, ak, skulde alle deres Bønner og al deres Stræben have været forgæves? Uden Ord modtog de Efter-

retningen, det føltes, som om Fodfæstet var revet bort under dem, dog saa de paa Sønnens forpinte Ansigt, at ogsaa han led.

Den Tid, han endnu var derhjemme, blev glædesfattig, endogsaa Besøget i Præstegaarden. Da Præsten hørte om den forandrede Beslutning, spurgte han køligt: Er De nu ogsaa sikker paa at kunne drive det til noget? Netop denne Udtalelse fra en af Byens Honoratiores, fik efter Hjemkomsten al Jens Olesens indestængte Bitterhed til at strømme over og haarde Ord faldt. Men ogsaa Svend bruste op. Om ikke hans Far troede, at Præstens og hele Sognets Mening var ham komplet ligegyldig. — Saadanne Mennesker, som ikke kunde vurdere et ærligt Billede, undtagen maaske lige Rammerne. Heftigt sluttede han: Lad en Brøndgraver og en Embedsmand eller lign. fødes med den samme Kunstsans, sidstnævnte har dog altid Betingelser for yderligere at udvikle den, men selv om han ikke gør det, vil han afgjort dominere med den, og netop han er derigennem Kunstens farligste Fjende.

Dage kom med graat i graat, ogsaa nu om Stunder laa Karen og Jens Olesen ofte vaagne, men det var ikke længere Glæden, der bortjog Søvnen. Hvordan skulde den stakkels Knægt dog slaa sig igennem Tilværelsen, de faa Midler, de havde tilbage forslog ingen Steder, iøvrigt havde Svend ogsaa bestemt nægtet at modtage flere Penge hjemmefra, han vilde ernære sig selv ved tilfældige Job og skulde tillige gaa paa Kunstakademiet. Heller ikke var det jo Svends Skyld, at de var blevet saa skuffede, tænkte de modfaldne, maaske skulde de netop straffes for deres Forfængelighed, for det var slet ikke alene, at deres Søn skulde forkynde Guds Ord, men nok ligesaa meget Stoltheden over, Smaamandens Søn skulde beklæde en saa anset Stilling.

Jens Olesen blev gammel i de paafølgende Aar, ligesom duknakket, og der var kommet noget skarpt over Karens ellers saa blide Træk, fremkommet ved skadefro eller taktløse medlidende Spørgsmaal angaaende »Jer studerte Søn«, der først havde ødt Forældrenes Sparepenge, dernæst erklærede, at han vilde være Kunstner.

Karen og Jens Olesen skyndte sig altid hjem fra Kirken nu om Stunder, for at ingen skulde faa Lejlighed til at spørge til Svend, næsten som var han en Ukrudtsplante syntes de begge. Navnlig Moderhjertet led derved, Karen var saa ømfindtlig paa dette Punkt, begge havde de forlængst tilgivet og forstaaet. Om muligt elskede de Sønnen endnu mere, siden de mærkede, han havde mistet sin Popularitet, han har da heller ikke gjort noget ondt, forsikrede de med forceret Livlighed hinanden.

Som førhen glædedes de, naar Svend, Traditionen tro, kom hjem paa den aarlige Sommerferie og hjalp med alt Arbejdet, eller strejfede rundt i Mark og Eng med Palet og Malerkasse, tynd og bleg var han blevet, men han sled ogsaa haardt, maaske var det saa som saa med Udkommet?

Forældrene undredes over alle de forunderlige Ting, de saa paa Lærredet, Svend kaldte det for vilde Planter. Æ kalder et no for Ukrudt, sagde Faderen afgjort, men de studsede over at høre, at saadanne »Ukrudtsbilleder« kunde koste mange Penge, om han blev blandt de heldige paa Efteraarsudstillingen.

Nogle Aar gik og man var igen blevet interesseret i Svend, grundet paa udsivede Rygter om regelmæssige Pengebreve til Forældrene og som disse lykkelige bekræftede, maaske var han alligevel rigtig nok?

At han var det, fik man Forvisning om en Sommerdag netop femten Aar efter hans tragiske Afrejse. Den Dag var han bitter og modløs rejst fra sine dybt bedrøvede Forældre, men i Dag modtog de et Pengebrev og et Brev.

Kære Mor og Far!

Da jeg i Dag for femten Aar siden forvoldte Jer saa bitter Smerte, vil jeg nu prøve at afbøde lidt af denne ved at sende Jer mine Sparepenge. Nok ved jeg, at man ikke med Guld kan betale mange Aars Skuffelser, men

nu behøver Far ikke at arbejde mere blandt Fremmede, saa kan I hjælpes ad derhjemme i Stedet for.

Jeg har i den senere Tid været heldig med mit Ukrudt, idet Størstedelen af tilsendte Penge er indkommet ved Salg af Tidsler, blaa Klokker og Kornblomster.

Kommer til sædvanlig Tid.

Eders *Svend.*

Karen ser paa sin Mand og begynder stille og befriet at græde, denne rømmer sig et Par Gange og prøver forgæves paa at gøre sin Stemme fast, saa siger han blødt: Naa bette Karen, lad os gaa ud at plukke en Urtekost i Dagens Anledning. Han rejser sig langsom, lidt stiv er han blevet gennem Aarene, ogsaa Karen har Besvær med at rejse sig, alligevel er der noget uvant raskt over deres Bevægelser, idet de Haand i Haand gaar ud paa Brinken og plukker nogle blaa Klokker, desuden et Par Kornblomster i Kanten af Kornet. Til Slut tager Jens Olesen sin Lommekniv frem og med et lunt Sideblik til Karen skærer han en Tidsel om: Nu maa Du se at finde en passende Vase til vort Ukrudt.

☆ ☆ THISTED Blæksprøjte

Een læser Blæksprøjten — finder sig selv —
og bliver saa lidt stødt paa ærmet.
En anden læser den, finder ej sig selv —
og han bliver ogsaa fornærmet.

Een af Thisteds kendte sagførere har nødtvunget maattet afskedige sin yngste dame. Hun havde nemlig tillagt sig den daarlige vane at gaa fra koncepterne midt i kontortiden.

☆

Her i Thy holder man jo meget af at spille kort, og en gaardmand fra Sydthy var blevet ved med den ædle sport indtil den lyse morgen, og da han kom hjem, havde han faaet lidt rigeligt af det »hjemmebryggede«.

Han listede ind i soveværelset og begyndte at klæde sig af, men i det samme vaagnede hans kone og sagde: »Men Kristian, klæder Du dig allerede paa?«

»Ja, jeg skal i marken«, svarede den trætte ægtemand, hvorpaa han tog fodtøjet paa igen og luskede ud.

☆

Byens elektrikere har gennem den lokale presse udtalt, at elektrikere er de mennesker, der har det største kontaktbehov.

☆

Een af byens apothekere har opfundet et haarmiddel, der skal være ikke mindre end skælsættende.

☆

Een af byens bagere var forleden saa omtaaget, at han bagte taagehorn.

Een af byens tandteknikere, har efter sigende løst borgerskab som bissekræmmer.

☆

Medens vi taler om tandteknikere, saa har vi hørt, at der er udbrudt en krig mellem disse og Thisteds tandlæger.

Nu maa man jo vente, at de gaar til biddet!

☆

Afdøde landsdommer Fr. Ricard har fortalt, at der i en sag for Vestre landsret gang paa gang blev forlangt udsættelse af »forrige grund«. Da dette havde gentaget sig adskillige gange, fik Ricard lyst til at undersøge den oprindelige grund, der til hans overraskelse viste sig at være: Isvanskeligheder i Limfjorden! Det havde været sommer to gange siden udsættelsen første gang blev forelagt.

☆

Thisteds nye præst, herr pastor Jessen, drikker efter sigende aldrig andet end pastoriseret mælk.

☆

»Man maa jo tage sit bestik«, sagde havnefoged Madsen og pakkede kniv og gaffel ind.

☆

En kendt musiker her i byen forlangte, at hans lille datter skulle døbes Ork-Ester.

Isenkræmmer Tage Jeppesen fik forleden svar paa en forespørgsel om at der ikke ydes statslaan til bygning af kravlegaarde.

☆

AF EN ROMAN:

.... Han loddede dybden i hendes blaa øjne, men det var ogsaa blikkenslager Christensen.

☆

Hvis byraadsmedlem Harald Dolleris talte lige saa meget som han tænkte — ville han være den tavseste mand nord for alperne.

☆

Et af de mindre partier har stillet forslag om, at der i byraadssalen opstilles en vævestol og at der indrettes nogle stalde i nærheden af raadhuset, saaledes at byraadsmedlemmerne kan opstalde deres kæpheste under møderne... i stedet for at ride dem i tide og utide.

☆

Forfængelighed, daarskab og aandelig tomhed
styres om vort byraads bord,
men den, som aldrig begaar nogen dumhed
er neppe saa klog som man tror.

I byraadet har vi en kvinde,
som har de mandlige daaret,
men ingen kan heller finde
et bedre plaster paa saaret.

Byraadet prøver uroligt at se
ind i fremtidens land,
men ogsaa en taabe er spændt paa det,
som gaar over hans lille forstand.

Overlærer Jørgensen er rutineret og exakt,
har ordet helt i sin magt,
og mangler bare for at blive stor
det ene: magten i sine ord.

Indenfor ægteskabets ramme
har nødløgn adskilligt at si'.
I Thisted byraad man har det samme,
men kalder det diplomati.

Vor borgmesters tragedie
bestaar af det tvivlsomme held,
at han kan vejlede andre,
men ikke hjælpe sig selv.

Hvis alle byraadets medlemmer blev anbragt ovenpaa hinanden og med borgmesteren øverst — ville de alligevel ikke være paa højde med situationen.

☆

Den kendte musikdirektør Hansen i Thisted har komponeret en centrifuga i mol og 6 mindre kammerprincipaler i samme dur.

☆

Hestehandler Smeds hjerte dikker
naar han ser paa sine krikker.

☆

Thisted vil modvirke pjattet og pjanken,
men det er desværre blevet ved tanken.

☆

I fodbold gaar det Thisted straalende.
Det eneste vi mangler, er faktisk maalene.

☆

Kirk og Frandsen er aandslivets støtter,
man maaber, naar de har debat og disputter.

☆

Naar Chr. Iversen om tilskud aabner munden
kan kommunekassen skrabe bunden.

☆

Hvordan kan Pouls stemme bli' ved?
— Ja, det er hans egen Bo-hémelighed.

☆

3 byraadsmedlemmer røg paa
en dyr rejse til Loimaa.

☆

Lyset paa kystvejen vil brænde fornøjet —
ja byraadet skal ha' tak for meget.

☆

»JUL I THY«s PRÆMIEOPGAVE:

Denne opgave forudsætter, at De har fulgt godt med i de lokale begivenheder.

Der findes i Thisted en agtet mand, som hedder B..... O...., men hvad er han?

Gæt mellem disse tre muligheder:

a) Manegeklovn hos cirkus »Miehe«.
b) Pensionær paa Vodskov.
c) Stadsingeniør i Thisted.

Opgaven betragtes som løst, ligegyldigt hvad De skriver. Løsningen indsendes til »Dansk Psykopatforvaring«, hvorfra De vil høre nærmere.

JULEGAVEIDEER:
Cykler, Dynamolygter, Luffer, Støtteben for Cyklen
Se Udstillingen paa Nytorv

THISTED CYKLEBØRS
NIELSEN & GRØNKJÆR
Bisgaardsgade - Tlf. 323

MEKANISERING

er det danske Landbrugs store Chance!

Brug moderne Landbrugsredskaber og Traktorer!
Spar Tid ✡ Spar Slid ✡ Spar Penge

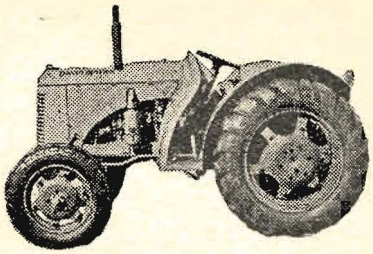

THYLANDS MASKINFORRETNING

KR. LARSEN . DRAGSBÆKVEJ . THISTED . TELEF. 903

ATLAS *Køleskabe*

Jern, Staal, Rør, Sanitet, Olie, Smedeartikler m. m. — Kerteminde Støbegods

Telefon 637 og 1171 **HANS BREDAHL** *THISTED*

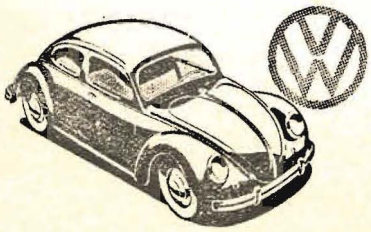

Folkevognen

Vognen med den største Fremgang i Salget i 1952.
Omgaaende Levering . Billig Pris . Lempelige Vilkaar.

Maskinfabriken **NORDTHY**

1ste Kl. Værksted og Service . Aut. Forhandler.

✡ Alle Slags elektriske Anlæg, samt Reparationer udføres samvittighedsfuldt.

HENRY HØYER

statsaut. Installatør, Tlf. Thisted 1157.

Stort Udvalg i CIGARER - CIGARETTER
CERUTTER - TOBAK og VINE

Tobakscentralen - *Lydia Madsen*

Overfor Rutebilstationen. — Telf. 130

Alt i

Manufaktur....

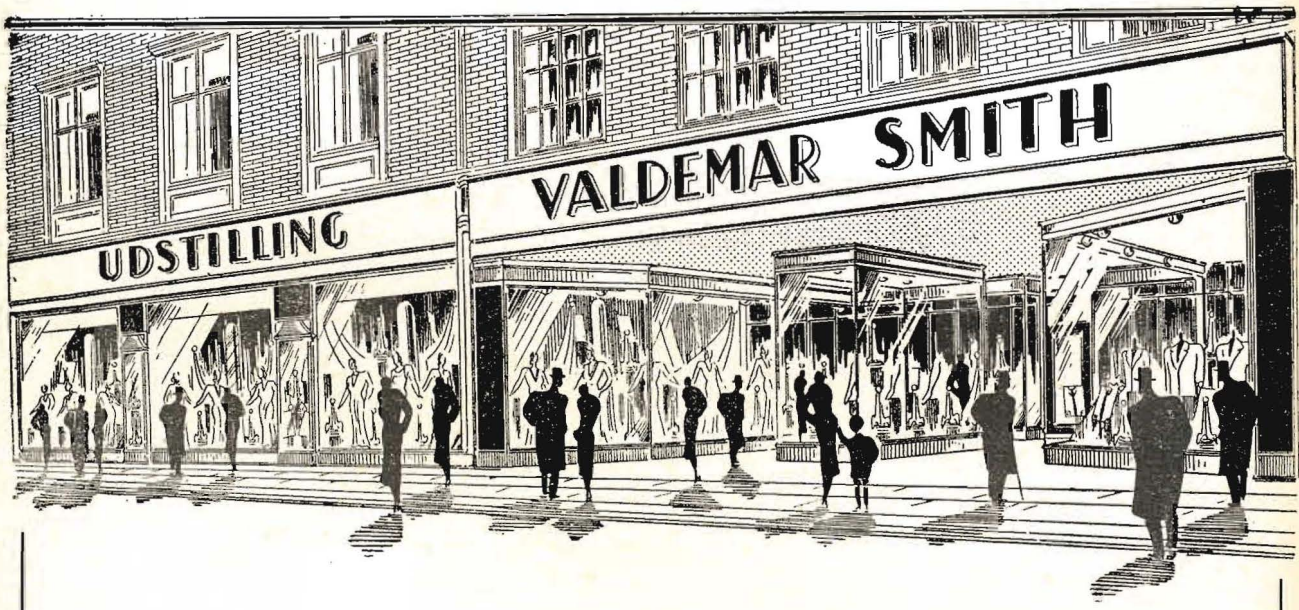

flere og flere gaar i Storegade

VALDEMAR SMITH A/S

THISTED
TELF. 6

De er altid velkommen til at bese vor maskinudstilling i Torp, Nordjyllands største

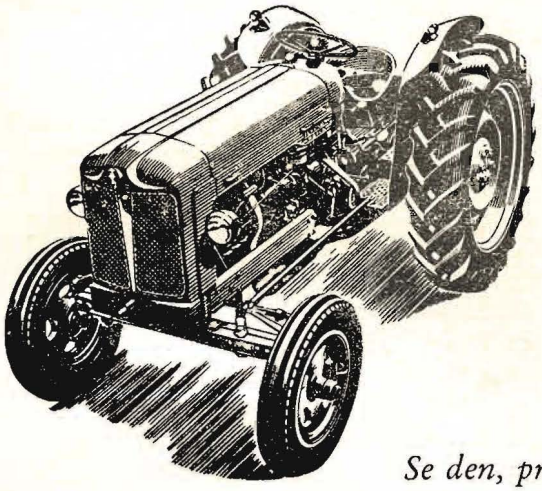

Alt i landbrugsmaskiner
— også den nye

FORDSON MAJOR

Se den, prøv den, køb den hos

THISTED MASKIN COMPAGNI A/S

FREDERIKSTORV TMC **TELEFON 12 12**

B. Bjerre Thristensen
STATSAUT. ELEKTRO-INSTALLATØR
ELEKTROTEKNISK SPECIALFORRETNING
ELEKTRISKE ANLÆG AF ENHVER ART
THISTED
Nytorv 3 Tlf. 248

Thisted Dampfarveri og Tøjrenseri
Telefon 158 - Thisted - Storegade 21

E. ØSTERGAARD

20 Aars Erfaring giver Garanti for Arbejdet!

Glædelig Jul
Godt Nytear
— med Tak for
det svundne

Marklunds Parole:
Hver Dame
sin Ønskekjole.

Marklunds Kjoler Vestergade 23
Telefon 843

Alt i Drenge- og Herretøj

Boston
HERREMAGASIN

Julegaven i Aar

en LAMPE fra

BUSK & VINDING
Højspændingsinstallatører
Vestergade 8 - Telefon 359.

Skænk

HELSTRUPS VINE

Wilh. Helstrups Vinforretning
v/ S. W. Vøhtz

Grundlagt 1868 *Thisted*

Marius Sørensen

Juveler og Guldsmed
Telefon 23

har det største Udvalg i Guld- og Sølvvarer til JULEGAVER

Paa Gensyn i Forretningen

Engelsk
BEKLÆDNINGS-MAGASIN
NYTORV · TLF 247 · THISTED

Søger De noget særpræget i

Gardiner

saa henvend Dem til os.

Vi kan levere disse klippet, syet og hængt op, alt i smagfulde Faconer og Ideer.

MICHAEL ZOLL - Storegade

Kvaliteten den sædvanlige

THISTED ANDELSMEJERI

anbefaler sig med sine anerkendte Mejeriprodukter. — Vi kan til enhver Tid levere vore Isanretninger.

Alt i Rammer - Raderinger
Malerier og Kunsttryk
Kvalitetsarbejde i mere end 60 Aar

J. Chr. Johansen & Søns Eftf.
Svend Odgaard, Glarmester
Storegade 18 - Telf. 345

JENSEN & SELMER

1. Kl. Herreskræderi Jernbanegade 1

Sølvmedaille Aarhus 1876 og Thisted 1898

— Stort Udvalg i Stoffer —

Anders Jensen

TOBAKS- og VINHANDEL

Vestergade 20

Alt i Stokke, Piber & Lædervarer

. . . Lys skaber Hygge

Køb Julegaven hos **Siwert & Korsfelt**
Thisted

Stort Udvalg i Lysekroner, Bordlamper, Læselamper, Lampetter og Skærme samt elektriske Varme- og Kogeapparater —

Brødrene **WHANSEN**
ELEKTRO INSTALLATION

Tapet-
og Farvehandel
Nytorv
Telf. 211

ROSENBERG

Leverandør til Vare- og Landbrugslotteriet

Gør Deres Indkøb af Trikotagevarer og Smaating

KARL STIGAARD

Naar De ønsker et

Monument

over Deres kære Afdøde, saa henvend Dem til

Brdr. Jensen - Thisted

der yder Fagmandens Garanti for Skønhed og Holdbarhed

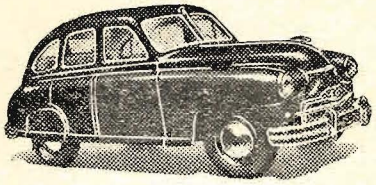

Standard Vanguard
Incl. Omsætningsafg. Kr. 16,000,00. Kan leveres omg. fra Lager mod Indkøbstilladelse. 68 HK topvent. Motor.

KJELD HØY

Sofievej 3 — Thisted
Telf. 813 & 833.

NORDISK DIESEL
BUR-WAIN

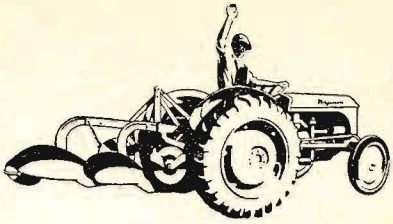

Ferguson.
Pris: Kr. 9,980,00.
I Øjeblikket Levering omgaaende fra Lager.

Jul - du dejlige Jul -

du stemmer din Streng og du løfter din Bue

Musik og Sang gør Hverdagen festlig og indholdsrig og giver Højtiden en egen, værdifuld Feststemning, som intet andet kan erstatte.

Deres Ønskeinstrument, Radio, Grammofon, Plader og Noder kan De altid købe fordelagtigt hos

Ejnar Christensen & Søn
THISTED MUSIKHUS

Sparekassen for Thisted Amt

Oprettet 30. November 1829

Ekspeditionstid:
10-12 og 13,30-16
Lørdag 10-12,30

Telefoner:
2 og 502

Amtets ældste og største Pengeinstitut

Efter Juleindkøbene:

Thorstensens Konditori

Telefon 202

PRIMA
Oksekød
Kalvekød
Slagteriaffald

... samt alt i fersk, saltet eller røget Flæsk, Paalæg m. m. anbefales fra vort Udsalg paa Strandvejen. — Varerne bringes overalt. — Udsalget: Telefon 140.

Thisted Andels-Svineslagteri

Altid 1. Klasses Varer tilvirket under Statskontrol.

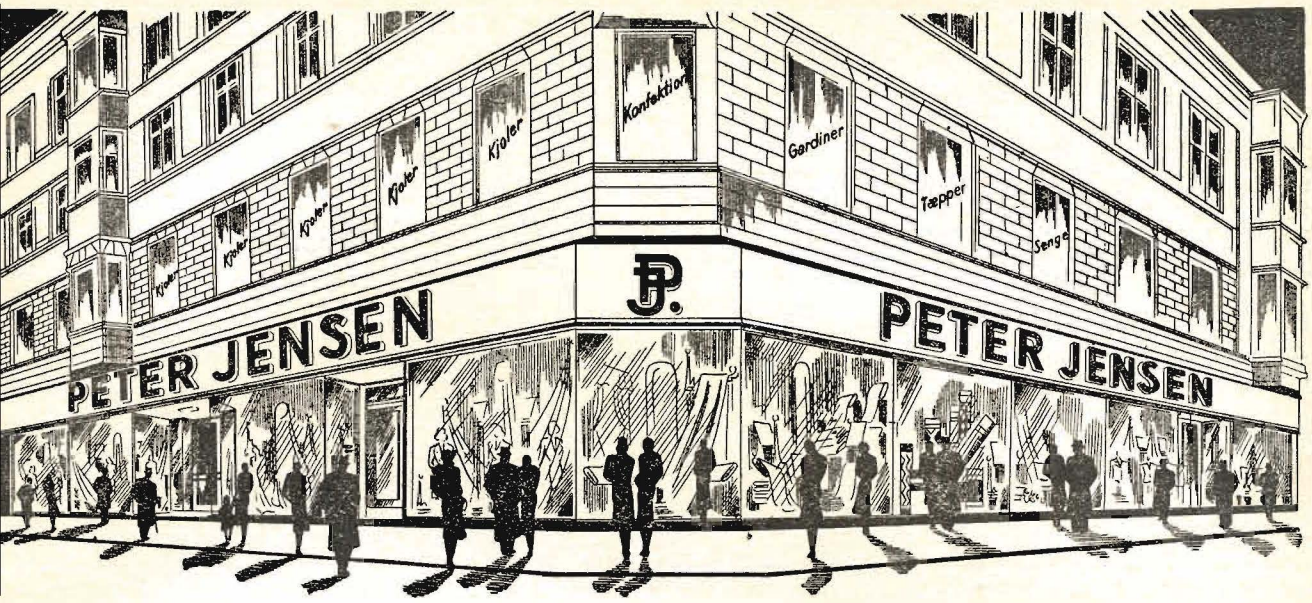

Køb Kjoler og Frakker hos *Peter Jensen*

THISTED BANK

Den danske Landmandsbank

HYPOTHEK- OG VEKSELBANK, THISTED AFD.

★

Aktiekapital: 50.000.000 Kr.
Reservefond: 67.000.000 Kr.
Kontortid: 10-12 og 13,30-16, Lørdag 10-12,30
Telefoner: 88 (2 Lin.)

Bankdirektør Hartz:
Telefon priv.: 89 a
Kontortid: 10-12 og 13,30-16
(Lørdag 10-12,30)

Enhver Art af Bankforretning udføres!

Stassaniseret
SØDMÆLK

holdbar
vitaminrig
velsmagende

Mejeriet »Pasteur«
Thisted . Telefon 780

Angaar det

Brændsel

da:

A/S P. O. Poulsen
Havnen - Thisted - Tlf. 950 (3 Lin.)

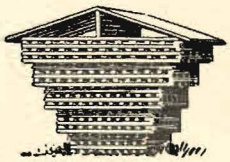

Største Lager af alle
Bygningsartikler
Eneforhandling af
Insulite

CHR. SØRENSENS ***Tømmerhandel***
Aktieselskab - Thisted - Telefoner 57 - 657

Kul
Koks
Cinders

A/S **KULKOMPAGNIET**
TELEFON 25 . 35 . THISTED

Prima veltørret og pulviseret
Jordbrugskalk
samt brændt Kalk

Aktieselskabet
De forenede Kalkværker
Telefon 25 . 35 . Thisted

MANUFAKTUR I HELE HUSET

Chr. Søndergaard

Telf. 54 og

LOKAL

46.4 Jul i Thy
Thy

ex. / 1952

Gaa med hvad De vil naar blot det er rent

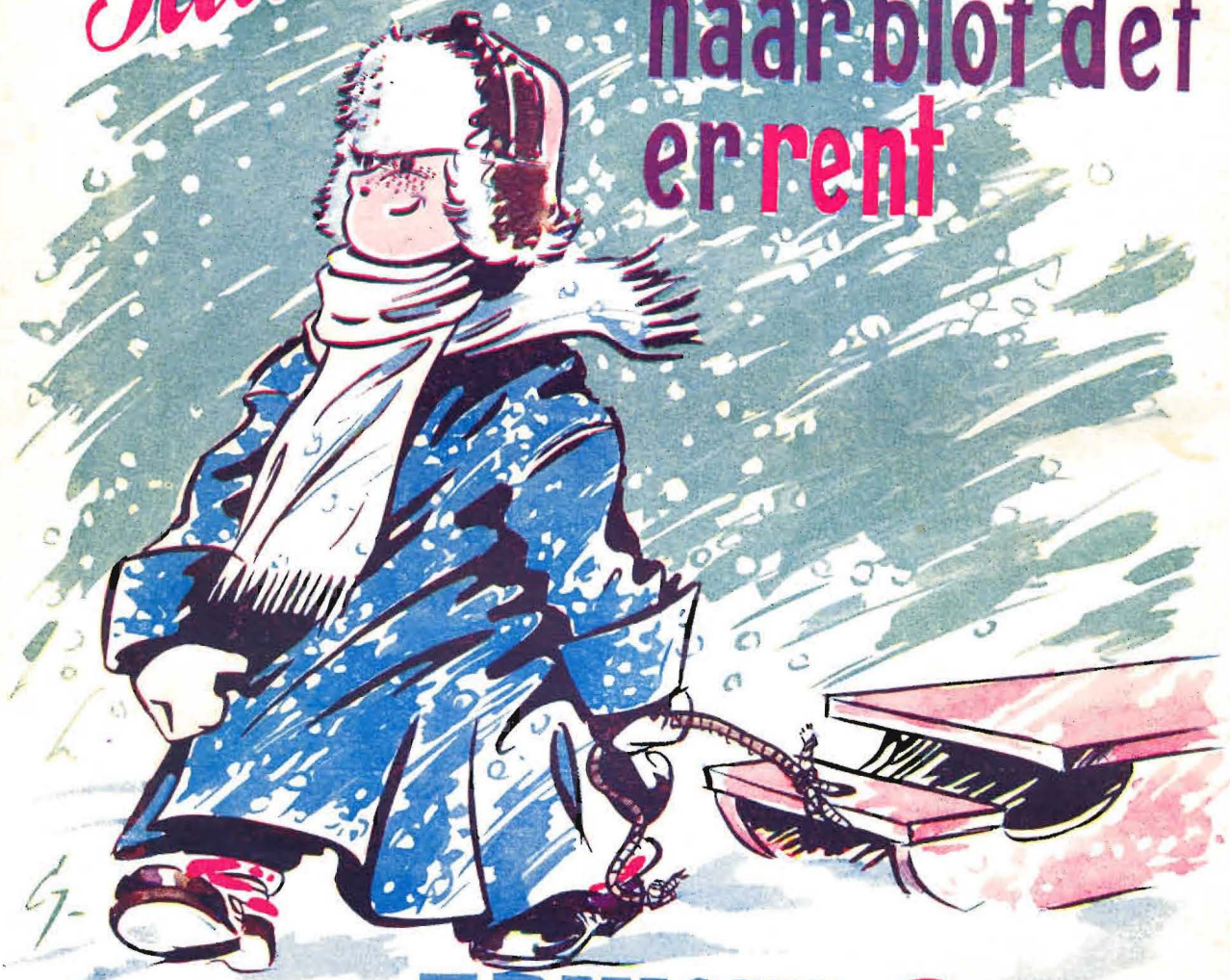

TRIKOHL

ikke til hjemlån

787 Thisted Bibliotek

VO 811308595

JULI THY

1953

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

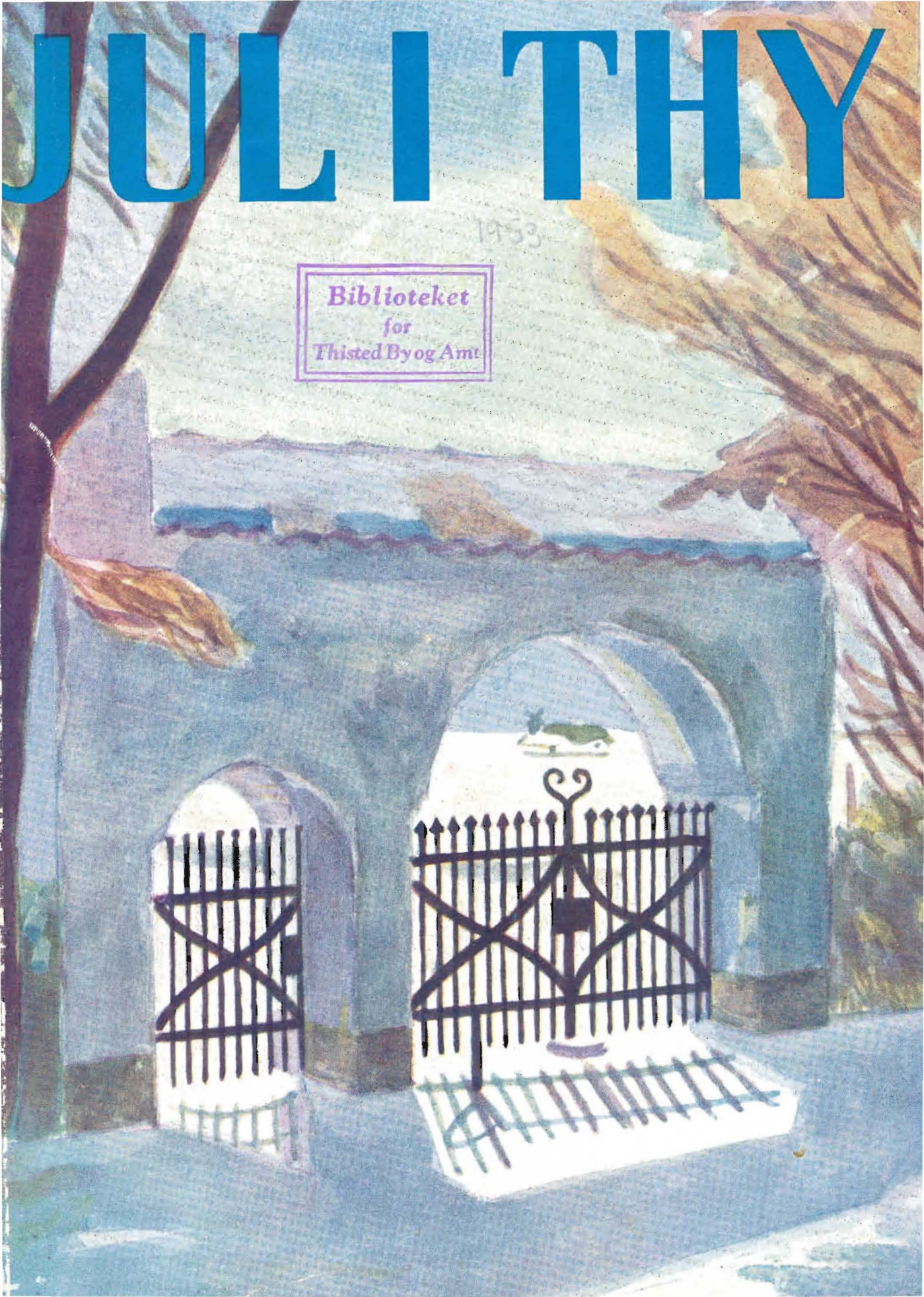

Bok
0605
a 51

JUL I THY

1953

TRE OG TYVENDE AARGANG

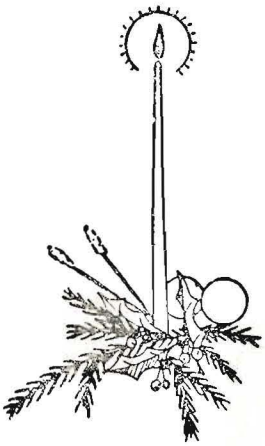

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

UDGIVET AF REDIGERET AF GEORG PORS, THISTED

Udleveringslager til Boghandlere udenfor Thisted Amt:
Carl E. Ballebys Boghandel . Thisted

JUL I THY ✡ 1953

23. ÅRGANG

✡

Indhold:

Pastor *Enrico Bjerre:* Hjem til Jul 3
Redaktør *Chr. Larsen,* Hurup: Da Niels Kræn og Maren skulde bygge 6
Forfatteren *August F. Schmidt:* »Det er der mon om« — Et gammelt Thybo-Ord 9
Forfatteren *Jan Pender Schmidt:* Den gamle Jul, Digt 11
Smedens kone fra Flade: Nesse og Desse 12
Forfatteren *August F. Schmidt:* Niels Juel og Gaarden Nørtorp 16
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Bondeblod, en Thybo-Novelle 19
A. C. Svalgaard: Kapellet paa Kapelsten 27
Evald Kristensen: Advent, Digt 29
Jacob Pilehus: Lotterigevinsten 30
Anna Dahl Andersen: Et Stemningsbillede 34
Frederik Thyland: Sorg gi'r blege Kinder 38
Anders C. Svalgaard: Da Kirkegaarden benyttedes som Markedsplads 40
Johan Georg Galster: Trappen, Digt 41
Jacobine von Thybo: Den skønne Jul, dengang 42
Jens Peter Pedersen, Skjoldborg: Husundersøgelse — Et Minde fra Besættelsestiden 45
L. Chr. Kappel: Da Vestervig nær var blevet jævnet med Jord. Et Sagn 46
Henry Johansen: Jul i Vagthytten 50
Thisted Blæksprøjte 55

Omslaget er udført i trefarvetryk efter akvarel af tegneren CARL LUNDBLAD: Indgangen til Jannerup kirke. Heftet er iøvrigt gennemillustreret af maleren EIGIL LARSEN, Thisted.

Bidrag og billeder, der ønskes optaget i næste års »JUL I THY«, bedes snarest sendt til udgiveren:
GEORG PORS, Royal Teatret,
Thisted

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

EFTERTRYK FORBUDT

Chr. Bornerups Bogtrykkeri A/S - Thisted
1953

Hjem til JUL

Pastor
ENRICO BJERRE
Hundborg

★ *En Virkelighedsskildring fra Thy*

PAA Frederiksberg Højskole i 1912 stod alt i Julens Tegn. Allerede først i December begyndte man at synge Julesalmer. »Ind under Jul, hvor er det trist, Snefog og Kulde og korte Dage« og »Julen har bragt velsignet Bud« og »Det kimer nu til Julefest«. — De djærve jydske Karle, hvoraf der var flere hos den kendte Forstander, Helge Begtrup, begyndte at længes hjem til Vestjylland og Thy. En af de sidste Aftener før Afrejsen, blev der holdt Julefest. Bordene var pyntede med smaa Juletræer, og der var pyntet med Gran og levende Lys overalt. Forstanderen talte om Juleskikkene i de gamle Bøndergaarde og læste en Fortælling »Naar Jul er nær«. At det sneede udenfor forhøjede kun Stemningen. Næste Morgen var alle paa Benene og snart lød »Farvel og glædelig Jul«, »Tak i lige Maade«. Paa Hillerød Station holdt de prustende Tog, og Lokomotivet sendte hele Kaskader af Røg og Damp ud i det store Mørke. Sneen faldt tykt og tæt paa de festligt klædte Rejsende og deres Kufferter. Hvor var det festligt, det var som om Togpersonalet også smittedes af Julestemningen. Alle var glade. Hvad er heller mere festligt end at rejse hjem til Jul. — Snart var man i Korsør, men selv om det var ved Middagstid måtte man over Storebælt stadig bruge Sirenerne, så tæt faldt Sneen. Det var som Millioner af hvide Dun, der dalede ned. I Fredericia begyndte Snemeldinger at indløbe. Man forberedte Folk paa Togstandsning, da det var begyndt at blæse op, men først i Holstebro blev det meddelt, at al Toggang mellem Struer og Thisted var standset. De to Thyboer Jens Dal og Peder Bak så til hinanden. De blev tilbudt Ophold i Juledagene hos et Par Kammerater fra Holstebroegnen, men de afslog det. I Struer maatte de overnatte i Ventesalen, da de ikke havde Penge til Hotellet. — De installerede sig i 2. Klasses Ventesalen paa Sofaen der og med Plysstolene over sig som Dyne. — Da Stationsforstanderen næste Morgen saa denne Forestilling, kluklo han og glemte rent at skælde ud. Vejret bragte ingen Bedring. Himmel og Jord stod i eet, men de to unge Mennesker *vilde* hjem. Trods Forstanderens Advarsel gik de gennem Struers Gader, Husene gav, trods alt, lidt Læ. Saa først da de kom udenfor Byen blev de for Alvor klar over, at det var en rigtig, regulær gammeldags Snestorm af den Slags, der varer i ni Dage; men de var ved godt Mod. Da de naaede Oddesund, var Færgefarten forlængst indstillet, men det lykkedes dem, omend med megen Møje at faa et Par Fiskere til at ro sig over. Nu kom det store Spørgsmaal atter og atter i deres Sind: Kan vi naa hjem til i Aften, Juleaften, Klokken er allerede 11. — Men de travede trøstigt frem. Det var som om hele Egnen var forladt, de kunde hverken se Gaarde eller Huse. Byen Struer var efterladt som en Oase i Ødemarken. Kun Telefonpælene markerede den Vej, de skulde frem. — Det frøs stærkt, de maatte have Halstørklæderne bundet om Hovede og for Ørerne. Sneen begyndte at trænge ind allevegne. Driverne blev stadig større — de blev mere og mere alvorlige ved Situationen. De tænkte begge det samme: Vi kommer ikke igennem; men ingen af dem sagde det. — Fremad, stadig fremad.

De følte nu, at Kræfterne begyndte at svinde, de mærkede det begge, men de talte ikke derom; de spiste det sidste af det Bagerbrød, de havde købt i Struer. Det hjalp en Stund. Aldrig havde de tænkt, en Vej kunde være saa lang; det var, som om de vandrede paa en endeløs Prærie, og Peder Bak kom til at tænke på Napoleons Tilbagetog fra Rusland i 1812, det var lige 100 Aar siden. Han tænkte paa de Mennesker, der led Nød i Frost og Kulde. Hvor kunde Verden være haard, ikke mindst mod fattige Børn, han tænkte paa de gamle Fattiggaarde, og han lovede sig selv, at han vilde være med i Kampen for Retfærdighed og Ret for alle forknytte og undertrykte, den Tanke gav ham Styrke, og uden selv at vide det, gik han stærkere til.

Først ved Jens Dals Raab: »Hov, hov, som du da har tront« blev han kaldt tilbage til Virkeligheden. — Det begyndte at skumre, og snart blev det helt mørkt. Vejret var ikke bedre, snarere værre, men de gik og gik op ad den ene Snedrive og ned ad den anden. — De havde ikke længere nogen Anelse om, hvor langt de var kommen eller hvad Klokken var, men de bare gik og gik. De talte ikke længere, de bare gik, Benene begyndte at svigte dem, de var umaadelig trætte; men de var begge klar over, at de ikke maatte hvile sig — bare fremad. Det var helt bælgmørkt.

Kun et enkelt Lys skimtedes hist og her. Det var Juleaften, og i Tanken var de hjemme, hvor de spiste ved det jævne Bord, var med til at danse om Juletræet.

De gik og gik, det var som om Vandringen aldrig fik Ende. Da pludselig skimtedes en Række Vinduer med Lys. Det var Ydby gamle Kro. De fik pludselig Kræfter igen; thi nu var der ikke langt til Dals Hjem, »Dalgaard«. De drejede op ad en Sidevej og snart var de der. Marie Dalgaard vaagnede ved, at det ruskede i Yderdøren. »Men i Jesu Navn, bette Jens«. »Goddaw, Mor«. De kom nu ind i Stuen, men det stivfrosne Tøj kunde de ikke

selv tage af, og da de havde faaet andet Tøj paa og havde faaet sig sat i Sofaen, kunde de ikke selv rejse sig igen, saa stive var Benene. Der var endnu Varme i Stuen og Duft af Gran.

Snart blev Ribbensstegen varmet, og mens de spiste — spiste, som de aldrig havde spist før i deres Liv — brændte et Par Julelys paa Juletræet, slog Klokken halv fire. De sad stille og saa paa Julelysene, de brændte mere og mere ned. De følte det begge, som de havde vundet en stor Sejr, som de var frelst fra en stor Fare. Peder Bak lagde sin Haand oven paa Jens's Haand og sagde »Glædelig Jul, Jens«. Da gav han sig pludselig til at græde, han græd som et Barn, noget, han ikke havde gjort, siden hans lille Søster døde. Han var Barn, og han var hjemme, og han kom til at tænke paa, at Lykken i Guds Rige, i Evigheden, maatte være det, *altid* at være hjemme, hvor der er Kærlighed, Lykke og Fred. —

De kom nu i en varm Seng, ved deres Fødder havde Jens's Mor lagt Teglsten, glødet i Ilden og indviklet i Avispapir. — Da gamle Marie Dalgaard var kommet i Seng, sagde hun: »Tak, Gud i Himlen!«

Jens og Peder vaagnede ved, at de hørte den gamle Kirkeklokke ringe, da var det 2. Juledag, de havde »sovet rundt«, som Nordmændene siger. — Snestormen fortsatte og rasede i ni Dage. — Først til Nytaarsaften naaede Peder Bak til Bakkegaard i Hundborg.

Gamle Maren Bak sagde: »Nu tænder vi Juletræet igen, for nu er Peder kommen hjem«. — Ved Nytaarstid blev det atter Jul i den gamle Gaard.

— 21. September 1913 kørte et stort Brudetog til Ydby Kirke, der var ikke mindre end 35 Vogne, det var Peder Bak og Jens Dals Søster, Birgitte, der holdt Bryllup.

— Jens Dal og Peder Bak er nu ved at være gamle, de er langt oppe i Halvfjerdserne. De har været Venner hele deres Liv. — Ikke blot deres Børn og Børnebørn, men ogsaa mange andre i Thy mindes de to unge Mænd, der havde saa stor Kærlighed til deres Hjemstavn, Thyland, at de vilde sætte alt ind paa at komme hjem til Jul.

Da Niels Kræn og Maren skulde bygge ★

Af Redaktør Chr. Larsen, Hurup

NIELS KRÆN og Maren havde begyndt som Nybyggere paa et Stykke Hedejord. De boede de første Par Aar i et gammelt Bissehus, som Niels havde gjort i Stand, men ved utroligt Slid fik de efterhaanden opdyrket al Jorden, og lidt efter lidt fik de bygget et »krumt Sted«. Det var beskedent og gammeldags, men hyggeligt. I Hjemmet voksede efterhaanden en hel Flok Unger op. De maatte begynde at slide, saa snart de kunde begynde at stavre om, og da baade Niels og Maren holdt paa, at alt skulde betales, var deres Paaklædning ikke flot, saa de andre Børn ofte kaldte dem Zigøjnerunger. Tidligt kom de ud i Verden, og Krudt var der i dem, baade i Drenge og Piger, og efterhaanden naaede Drengene frem til gode Stillinger i Byen, og Pigerne, der var baade kønne og dygtige, blev godt gifte.

Niels og Maren havde altid set hen til, at de vilde trække sig tilbage, naar de var 65, naar andre fik Aldersrente. De mente, at de ved Flid og Sparsommelighed til den Tid nok skulde kunne klare sig selv.

Om Efteraaret, da de begge var midt i Tresserne, solgte de Ejendommen, men de betingede sig, at Overtagelsen først skulde ske til April. Og til den Tid mente Haandværkerne, de talte med om Husbygning, at de sagtens kunde være færdige med at bygge et nyt Hus. Der var jo noget, der hed Vinterbyggeri, og det støttede Staten særligt, sagde de.

Niels vilde nu helst have købt et færdigt ældre Hus, men Børnene havde sat Maren op. De skulde sandelig have det moderne og bekvemt paa deres gamle Dage og ikke staa tilbage for et Par Gaardfolk, der var blevet Partikulierer. — Da de fik solgt Ejendommen, viste det sig, at de sammen med deres Sparepenge var Ejere af over 80,000 Kr. En svimlende Sum, syntes Maren.

Saa blev der holdt Familieraad. En Søn i København, der var Arkitekt, var ovre at se paa Degnens ny Villa, den syntes Maren saa godt om, om han lavede en Tegning efter den til Forældrene, men her sagde dog Niels stop. Det var Maren og ham, der skulde betale, og det kunde ikke nytte, at de byggede for alle Pengene. Degnens kunde jo sagtens. Det var Kommunen, der skulde betale. Alligevel fik de lavet en mindre Kopi af Degneboligen. Da de begyndte at snakke med Haandværkerne, mente de, at de sagtens kunde bygge Huset for 30,000 Kr., men efterhaanden, som de skulde beregne det, kom det adskilligt højere op, og saa gik Planerne til Boligministeriet ved Juletid, for selvfølgelig skulde de have Statslaan, men Tegningerne kom flere Gange tilbage. Snart fordi der i Overslaget manglede Dobbeltvinduer til W.C. paa Loftet, og snart fordi Lyskontakten ved en Kælderdør skulde flyttes. De to gamle begyndte at blive urolige, for de kunde nok se, at der blev intet Hus paabegyndt endsige færdig til April, og de fik at vide, at begyndte de, før alt var godkendt, fik de intet Statslaan.

Endelig — og det betydede Embedsmændene i Boligministeriet — og usædvanlig hurtigt hen paa Foraaret kom Godkendelsen. Nu skulde Niels og Maren ud af Ejendommen, og Haandværkerne tømrede og murede i Hast

et Udhus op, hvor de senere vilde have Høns, Gris og Værktøj. Her flyttede de to ind, og Niels sagde, at det var da ikke værre, end da de begyndte for en Menneskealder siden, og det fik jo hurtigt Ende, for Haandværkerne havde under Dagmulkt forpligtet sig til at være færdige om 3 Maaneder.

havde gjort for 100 Kr., men de betalte uden at mukke.

Da Mureren skulde begynde at bygge, kunde han ikke skaffe Sten, endskønt han havde vidst det i flere Maaneder — han fik en Klat ad Gangen. Sagen var, at han havde paataget sig flere Huse, og nu flyttede han

Men Forsommeren gik, uden at der egentlig blev gjort noget. Jorden skulde først gøres »byggemoden«. Der skulde drænes til Kloak, og der kunde ingen Rør faas. En gammel Brønd var der paa Stedet. Den skulde blot renses. Her mødte Egnens Brøndekspert med en Medhjælper. De røg Cigarer, medens den elektriske Pumpe paa et Par Timer tømte Brønden, saa arbejdede de i Brønden en halv Time og fik et Par Børefulde Slam op. De fik deres Kaffe, og saa sagde de: »Det bliver lige 100 Kr.« Niels og Maren forfærdedes ved Tanken om, hvad de gennem et slidsomt Liv

fra den ene Bygning til den anden, saa der var flere Uger imellem hver Arbejdsperiode hvert Sted, og saa standsede han de andre Haandværkere, og Svende kunde han ikke faa, uden at de var »sorte«, og det var for dyrt.

Da de var naaet hen i August, var Huset færdig til Tækning, men nu kunde der ikke faas Tagsten, og Maren var begyndt at faa Gigt i alle Lemmer. Hun kunde ikke som i Ungdommen holde til at sove og bo i Cementskuret. Saa tog de hen til Teglværksejeren. Maren græd, og Niels forklarede. Fruen lovede, at der skulde komme Tagsten næste

Dag, og de to gamle fortalte glædestraalende Mureren det, da de kom hjem. Men han blev gal. Nu var hans Tanke afsløret. Han havde ikke Tid til at tække Huset nu, der var tre andre Huse, der først skulde arbejdes ved. Og Efteraaret kom med Regn og Rusk, og det blev værre med Marens Gigt. En af Egnens Ejendomsslagtere hørte om de to gamles Nød og øjnede en Chance, da han manglede et Bestyrerpar til en Gaard. Han tilbød dem Pladsen. Der kunde de faa god Husly, til deres eget Hus var færdigt; men de skulde binde sig for et Aar, til næste Avl var i Lade. De var noget betænkelige, men Marens Gigt gjorde Udslaget, og saa maatte Huset vel blive færdigt.

Til Nytaar var det færdigt, og saa mødte en Repræsentant for Huslejenævnet og sagde, at Huset maatte ikke staa ledigt, og der flyttede Lejere ind i deres Hus. Lejen blev godt det halve af, hvad det kostede Niels og Maren; men Huslejenævnet bestemte Lejens Størrelse.

Aaret gik med Slid og Slæb som Gaardbestyrere, for de gamle havde endnu en Del Kræfter i Behold og dygtige var de. Hen paa Foraaret meddelte de saa Lejerne, at de vilde ind i deres eget Hus til Efteraar. Lejerne gik til Huslejenævnet, der meddelte Niels og Maren, at der skulde to Aars Opsigelse til. Nævnets Formand sagde endda til de gamle: »Vær nu ikke asociale, husk I har Tag over Hovedet, det har de andre ikke, naar I smider dem ud. Desuden tjener I jo Penge som Bestyrere. I burde være taknemmelige til. I vil jo ikke faa for meget at leve af, naar I flytter ind.

Og nu gaar Niels og Maren og grunder over Nutidens vise Love og tænker, om der bliver ny Fup, naar de to Aar er gaaet.

»Det er der mon om«

Af AUGUST F. SCHMIDT

Et gammelt Thybo-Ord

DEN i sin Tid saa kendte Husmand og Skribent *Knud Thøgersen,* Dybe ved Lemvig, der døde i 1944, 93 Aar gammel, fik i 1941 udgivet sine værdifulde Erindringer: »Træk af et langt Livs Oplevelser«. I denne velskrevne Bog fortæller han slet ikke så lidt vedrørende *Thyland* og dens Befolkning, ikke mindst i politisk Henseende, idet Thøgersen i sit lange Liv fik meget at gøre med Folk i Thisted Amt. Blandt andet fortæller han i sin Mindebog en hel Del om Søren Overgaard i *Sennels,* som han giver en Karakteristik af. Denne Mand var fra Mors, og i hans Følelsesliv var dette kendeligt; men Thyboerne har Ære af at have taget ham med i deres nyere Historie som en af deres egne, skønt han næppe naaede at bruge deres ejendommelige Landskendeord: »Der er *Moaann* om et«, og Knud Thøgersen føjer til: »Ja, for dette Monn — Maann — som det er mig ligesaa umuligt at skrive som at sige rigtigt, ja, endog med min grammatikalske Viden (Thøgersen havde Lærereksamen) umuligt at henføre til en bestemt Ordklasse, skønt jeg her uden Thyboernes Tilladelse har skrevet det med stort og staver det M-o-aa-n-n. Dette er Thyboernes »Shibolet«, som jeg hermed overlader til kyndige Sprogmænd, men det falder morsommere i Thysproget end vor Egns: »Herr o Law« og er Udtryk for noget stærkere, forborgent i Thyboens folkelige Grunddrag«.

Disse Knud Thøgersens Ord kan det nok være af Interesse at beskæftige sig lidt med, idet der i det følgende skal gives nogle Oplysninger om det omtalte ejendommelige Ord, som Thøgersen anser for særlig thylandsk, hvad det dog ikke er. Det kendes i Følge *H. F. Feilbergs* »Jydsk Ordbog« ogsaa fra Vendsyssel, Mors, Vestjylland og maaske flere Steder fra. Det er imidlertid sikkert nok, at Glosen er særlig nord- og nordvestjydsk.

Ordet findes i flere Betydninger, og det kan paa Rigsdansk bedst staves ret og slet: *Mon* eller *mon,* alt efter dets Betydning og Stilling.

Fra Thy, Vendsyssel og Mors har man *mon* i Betydningen: *forgæves.* F. Eks.: »Det er der mon om«. »Der er mon om at gaa derover, for han er ikke hjemme« (Thy). »Der er mon om at koste paa Doktor og Medicin, for han kommer sig ikke« (fra *Lild* Sogn), d. v. s. det er forgæves. Det er muligvis Spørgeordet »mon«, vi har her. Udtalen af Ordet er i Thy og paa Mors med aa-Lyd (maan).

Som Navneord er *Mon* særdeles mangetydigt, hvad man kan se hos Feilberg. Det betegner i Almindelighed noget, der er af Betydning, og som der lægges Mærke til. *Lyst, Behag* kan vel ligge til Grund i Udtryk som: »han tykkes ikke Maan om det«, han betragter det ikke med Behag, han synes ikke om det. »Det tykkes a bedre Mon om« (Vendsyssel); det synes jeg bedre om.

Mon kan ogsaa betyde *Fordel.* »Det er en stor Mon for ham« (vestjydsk): det er en stor Fordel for ham. Efter et Uheld kunde siges, naar det gik godt: »Nu, det er da æ Maan«, en Lykke.

Ordet kan ogsaa betyde *Magt, Overmagt.* »Tage Monnet fra en« (Vendsyssel): tage Magten fra én«. »Det var ikke til Maade, at

Brandborgs Gasser for det meste havde Maan'et« (Overmagten). Fra *Lild* Sogn kendes Udtalen: »Kan du faa Mon over ham?« Fra *Vester Han Herred:* »Faa Mon med det«, »over det«. — »En har Mon« (Vendsyssel), har Magten. »Hykke op og tage Mon« (Lild Sogn), rykke og i og tage fat. Betydningen *Haandelag* findes i Vendingen: »A har godt Mon paa det« (Vendsyssel).

Der kunde endnu fremføres flere Eksempler paa Ordets Brug og dets forskelligartede Betydning, men de anførte Eksempler faar være nok til Belysning af det. Man lærer blot af dette ene Ord, hvor mangfoldige og rige vore Folkemaal er, naar man betænker, at et enkelt Ord, som det omtalte, kan anvendes i en Række forskellige Forbindelser og betyde forskelligt, alt efter som Omgivelserne fordrer det.

Det kunde se ud, som om Knud Thøgersen bedst kender »mon« som Spørgeord eller i Betydningen »forgæves«, men han har sikkert hørt det tit i mange forskellige Betydninger, siden han fremhæver det som et særligt anvendt og mærkværdigt Thylands-Ord.

Nu kan enhver herefter anstille Betragtninger over »Mon« og »mon« og se, om det er muligt at anvende det i de Betydninger, der er anført i det ovenstående. De kyndige i Thybomaalet skal dog nok have saa meget *Mon* over det, saa de let kan afgøre, i hvor mange Forbindelser og Betydninger det er, de kender »Mon« og »mon«, der sikkert er gamle Arveord i de nordjydske Dialekter.

Den gamle Jul

★ Jule-Cyklus til Oplæsning ved Julebordet

Af Jan Pender Schmidt

Vinter-Solhverv

Saa hverdags-graa vor Verden laa
og gjorde os
selv smaa og graa
paa Aarets trange Dage.

Da trodsed Haabet Mørkets Gys
og varsled os
et elsket Lys,
nu Solen kom tilbage — —.

Julestemning

De sidste Dage inden Jul
er Moders Køkken
fuldt af Sul
og andre rare Sager.

Og fuld af Fejl er Peters Stil;
ja, Fader selv
er fuld af Smil.
— Og Kassen fuld af Kager!

Klokkerne

Paa Juleaftensdag en Klang
af Kirkeklokkens Minde-Sang
erindrer os
om Stalden

og Krybben, hvor den spæde laa.
— Da bøjer vi os for dens Straa
og følger
Klokkens Kalden!

Den store aften

Saa naaed' Julekvælden dog
at stille Bugs og Aands Behov
med sine
gamle Glæder.

Ved Dugen nyder tryg og glad
enhver den kære Julemad
i
Barnesindets Klæder.

Træet

Oh, kom, I store som I smaa;
nu skal vi
rundt om Træet gaa
og synge Julens Sange.

I Lysets fagre Straaleskær
bli'r vi,
som har hinanden kær,
forløst af Julens Klange!

Gaven

Vi faar en Gave hver og èn,
og ses den ej paa Træets Gren,
saa er den
i vort Hjerte.

Vidunderligst af alt paa Jord
er Julens Fred, der evigt gror
hinsides
Sorg og Smerte — —.

Jule-Hjertet

Nys plyndred vi det grønne Træ.
— Vi strakte os
og laa paa Knæ
for Hjerterne at tømme.

Dit eget Hjerte, kære Ven,
hvis det er tomt;
— fyld det igen
med Længsler tro og ømme!

NESSE og DESSE

Af smedens kone fra Flade

MED et mismodigt blik så jeg hen over den sortgrå masse, der hobede sig op uden for vor bagdør. Det var faktisk en hel bjergkæde med både tinder og klippespalter. — Tyve tusinde tørv væltet af en fem tons lastbil på må og få. Og vi var tre mand til at bære dem i hus — ind i vaskehuset gennem bryggerset op ad en væmmelig trekvart svingtrappe med lange trin og ind på loftet. Jeg var slap og træt alene ved tanken, — det var en fire-fem timers hårdt arbejde for tre mand eller rettere to og en halv, Jens og jeg og vores tolvårige pige, Mitte.

— Det skal vi snart ordne, sagde Jens med galgenhumør. Mitte fylder i kurvene, jeg bærer op, og du, »madam«, bærer fra og stabler dem på loftet!

Han sagde altid »madam«, når han var særlig glad for mig, det er på en måde mit kælenavn og udgør det samme, som når andre mænd siger »elskede« eller »lille kone« — sådanne store ord tager Jens aldrig i sin mund.

Vi tog fat med godt mod og ærlig vilje, men tørvene var aflange og uformelige, og det kneb for Mitte at få dem til at falde til rette i kurvene. Der var gået ca. en halv time, da der kom en motorcykle tøffende på en underlig halt måde og holdt på vejen. En ung mand kom hen til os. — Jeg skulede ondt til ham, det slog mig, at han så alt for elskværdig ud.

— Goddag, sikke en masse dejlige tørv! strålede han.

— Ja, der er god varme ved dem, svarede jeg knibsk og tørrede sveden af panden. Jeg gik somme tider ned efter en kurvfuld for at forte på arbejdet, det var da osse synd, at Jens alene skulle bære tyve tusinde tørv på loftet.

— Det er vel nok et dejligt stuehus, I har — og sikke en have, sagde den fremmede.

— Er der noget i vejen med din motorcykle? spurgte jeg. Det var bedst at komme lige til sagen, den slags omsvøb var unødvendige.

— Ja, forresten, du kunne vel ikke lige kigge på den, smed, jeg er bange for, at strålerørene i kaburatoren er tætte!

Jeg fik en tørv kylet hen så snildt, at den ramte Jens' bagdel, han vendte sig om, og jeg hævede pegefingeren og lagde al min galde i blikket. Jens forstod vinket og svarede:

— Jeg kan ikke så godt, vi skulle gerne have de her tørv ind inden aften!

— Ja, men hvis du bare lige vil se, hvor fejlen ligger, så kan jeg måske selv ordne det!

Jeg kunne se på den mand, at han var klar over, at kunne han lige få Jens listet med, så skulle det andet nok ordne sig. — — —

De næste tre kvarter måtte Mitte og jeg alene slæbe tørv, mens Jens stod på hovedet i kaburatoren.

— Puh. Det var et større stykke arbejde, sagde Jens, da han endelig kom tilbage. Jeg slog bare med nakken og nøjedes med at tænke svaret.

Nu gik det godt i næsten en hel time, det svandt langsomt og støt af bjergkæden, men ak, der var langt til den anden ende.

Det var en varm augustdag, og tørvesmulden satte sig i næsebor og øjenkroge. Sveden randt i striber ned ad Jens' sorte ansigt, men vi arbejdede med sammenbidt energi, det var vores vinterbrændsel, vi fik i hus, og det må man behandle med ærbødighed. Det skaber lune og hygge i de lange vinteraftener og mildner de kolde, grå morgener.

Vi havde slet ikke set, at to unge mennesker kom sjokkende med en tandemcykle, og vi hørte dem ikke, før de havde sat cyklen fra sig og var lige på siden af os. Jeg stod med en fyldt kurv i hænderne, men satte den øjeblikkelig, det var bedst at være nærværende nu.

— Goddag. Den unge mand tog til alpehuen. Vi kunne vel ikke få smeden til at lappe et hjul?

Jens så spørgende hen på mig, — han er ikke under tøffelen, ikke spor — men det er den eneste gang året rundt, han hjælper mig, altså når vi bærer tørv, og så er det endda faktisk mig, der hjælper ham, for det er ikke kvindearbejde.

Jeg satte den ene hånd i siden, og med den anden beskrev jeg en halvcirklet bue hen over tørvebjerget.

For det første, sagde jeg, er klokken over seks, og for det andet skal vi have disse tørv i hus, inden det bliver aften, så De kan selv regne ud, om der bliver tid til at lappe cykle!

Damen, der stod ved siden af ham, var sød og ung, hun var i slacks og hvid silkebluse, det lyse hår faldt blødt ned over skuldrene. Hun smilede og sagde: — Hvor er det synd for Dem, at De skal bære så tunge kurve!

Jeg blev helt blød over så megen forståelse, og inden jeg fik sagt noget, fortsatte pigen: — Deres kone trænger til at hvile sig lidt, smedemester, så kunne De passende lappe cykle imens! Hun lo mod os med en række hvide tænder, og den unge mand sagde: — Det varer jo kun et øjeblik!

I et nu ulmede vreden op i mig, og jeg

tænkte: Det er velsagtens en af de unge mænd, der hver dag holder op på slaget fem og har weekend fra lørdag middag til mandag morgen, men når han selv trænger til hjælp, så gør det ikke noget, om det er over fyraften. Sådanne unge mennesker kunne have godt af at hende, og vi snakkede op om alt muligt. Jeg blev i godt humør og glemte helt tørvestabelen. Hun var lige blevet gift, forstod jeg, og denne cykletur var en slags bryllupsrejse. Jeg gav hende gode råd og sagde, at hun endelig ikke måtte være for eftergivende overfor

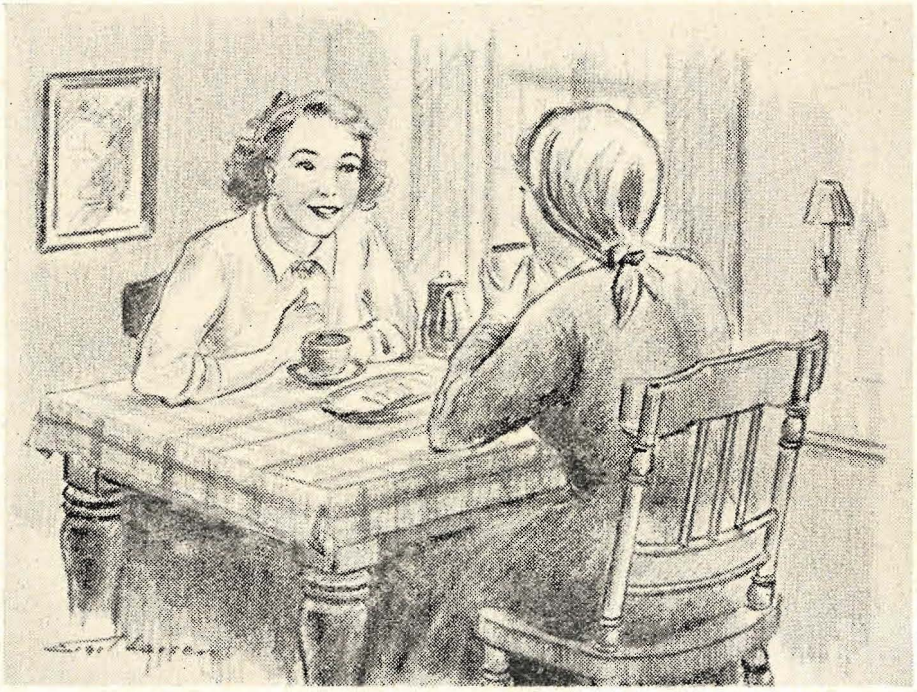

høre lidt om vore principper! Jeg belavede mig på at klæde mine tanker i ord, men så kom jeg til at se hen på dem. Deres ansigter var unge og åbne, og de så forventningsfulde på os, der var et dannet præg over dem. Ak, man har også selv været ung engang, og sure ældre folk med moralfingeren gik man langt udenom. Ja, ja, da, og jeg siger til Jens:

— Ja, lap du bare cyklen, så går den unge dame og jeg ind og får os en tår over tørsten!

Jeg førte hende over tørvebjerget og ind gennem bryggerset og gennem køkkenet til stuen. Der var noget uimodståeligt over manden til at begynde med, for det var i de første år, slaget om magten skulle stå.

— Lad ham endelig tro, at det er ham, der råder, sagde jeg. Sig til ham hver gang: — Det må du bestemme, det er jo dig, der er manden. Det er utroligt, hvad man kan opnå på den måde. Og vil De have en ny kjole, så begynd at tale med ham om hans pibe, hans jagtbøsse eller een af hans store interesser, så er kjolen Dem sikker. Og glem ikke at fortælle ham en gang imellem, at der er ingen mand i hele verden, De vil bytte ham med!

Hun havde en skælm i øjet, og hen på tiden

sagde hun: — Det er sandt, jeg har helt glemt at præsentere mig, jeg er baronesse Løvenborg!

Jeg så op, så lo vi begge to, og jeg gik ind på spøgen.

— Ja, jeg er smedesse Nielsen, svarede jeg og kniksede. Det gjorde ikke noget skår i vor glæde, at vi var baronesse og smedesse. Samtalen gik lige utvungen. Da Jens kom og meldte færdig, var jeg ligefrem ked af, at det var forbi.

— Farvel, smedesse, smilte hun og gav mig hånden, det er længe siden, jeg har talt så hyggeligt med nogen!

— Farvel, baronesse! lo jeg.

— Sikke da en pralhans, han var, manden, sagde Jens, han talte op om en »Fiat« og en »Rolls Royce,« — han havde begge dele, men det var meget skønnere at cykle på tandem, sagde han. Pyh!

Jeg tænkte mit — unge folk skal somme tider fantasere sig til det, de ikke har råd til — og disse to var nok i tankerne baron og baronesse med Fiat og det hele, så går det meget lettere at træde en stakkels cykle rundt — rundt — og rundt.

Jeg havde helt glemt episoden, til jeg en dag fik fat i et eksemplar af Billedbladet, det var halvfyldt med billeder af et ungt par på tandem. Og hvad ser jeg — det var vore to bekendte — lyslevende. Med fede typer stod der ovenover:

Det unge, nygifte par, baron og baronesse Løvenborg har valgt en mærkelig og romantisk form for bryllupsrejse — nemlig landet rundt på tandem. — Hatten af for dem, de har flere biler, men vælger en trædecykle.

Og så var der billeder i massevis af dem, unge, smilende, lykkelige.

Og så til sidst en udtalelse af den unge baronesse:

— Vi kørte landet rundt og så folk i deres daglige arbejde. Det er interessant, men jeg er glad for, at jeg ikke skal bære tørv ind, man bliver så sort i ansigtet af det! —

Hillemænd — jeg havde rent glemt at vaske mig den dag, inden jeg satte mig ind — og så havde jeg hele tiden siddet der med det sortgrimede ansigt og underholdt — en rigtig baronesse.

Lidt før jul kom der et brev med en lille Pakke, — der var signeret — med våbenskjold og det hele. Pakken indeholdt en ring med en stor, strålende sten i — den smukkeste ring, jeg har set.

Kære smedesse! stod der. Jeg lagde mærke til, at De slet ingen ring bar foruden vielsesringen. Tillad mig at forære Dem een i julegave. — De er den eneste, der ikke helt har tabt mælet, når jeg præsenterede mig som baronesse. De var akkurat den samme, og det agter jeg Dem for. Vi er jo da allesammen først og fremmest mennesker.

I taknemlighed Anna Sofie Løvenborg.

Niels Juel og Gaarden Nørtorp

Af August F. Schmidt

GAARDEN *Nørtorp* i *Ræer* sogn var sikkert oprindelig en kongelig Gaard. 1365 holdtes Kongens Retterting her. Dronning Margrete gav den 1401 til Hr. Jens Due i Forlening. Han må dog senere have erhvervet Ejendomsret til den; thi den gik i Arv i hans Slægt, Sønnen, Hr. Bonde Due 1430, dennes Søn, Mikkel, 1442, hvis Datter, Else, ægtede Hr. Anders Munk, der døde 1504. Han fik med hende Nørtorp, som dengang blot kaldtes *Torp*. Dette Ægteskabs Sønner: Niels Munk, Bonde Due og Svend Munk, ejede Torp 1504. 1521 købte Svend Munk Torp tilbage af Christian II, som antagelig havde fået den med Niels Clementsens beslaglagte Gods; thi denne havde fået Gods i Pant af de tre Brødre. Da disse døde barnløse, kom Torp til deres Søster, Maren, gift med Mikkel Krabbe, der synes at have afhændet Torp til sin Broder, Niels Krabbe, med hvis Datter, Karen, Eiler Lykke tilgiftede sig Gaarden. Den tilfaldt saa deres Sønner, Erik og Niels Lykke. Niels Lykke døde 1575, hans Søn, Jacob Lykke, solgte 1622 Torp til sin Datterdatters Mand, Stifts-

befalingsmand i Aalborg, *Erik Juel* til Hundsbæk. Erik Juel var gift med *Sophie Sehested.* Under Kejserkrigen 1629 rejste hun, for at være i Sikkerhed, op til sin Broder, Hannibal Sehested, i Christiania. Her fødte hun den 8. Maj 1629 en Søn, der i Dåben fik Navnet *Niels Juel.* Han blev senere Danmarks navnkundigste Søhelt. — Såsnart Fru Sophies Helbred tillod det, rejste hun med sine Børn tilbage til Jylland og ankom til Torp i Rær Sogn, da Niels Juel knap var en Maaned gammel. Torp blev således hans første Barndomshjem. To Aar senere, den 15. Juli 1631, fødte Sophie Juel her Sønnen, Jens Juel, den senere Statsmand, hvoraf klart fremgaar, at Erik Juels Familie dengang havde fast Ophold paa Torp. Det tør antages, at Niels Juel her havde sit Hjem i sine første to Leveaar, og at det fremdeles har været hans Hjem, indtil han i sit syvende Ar blev sendt ud for at opdrages hos sin Moster, Fru Karen Kruse på Stenalt, østlig for Randers. Her forblev han til 1642. Han vendte nu tilbage til Hjemmet, formodentlig endnu Torp, og blev hos sine Forældre til det følgende Aar. Da blev han ansat som Ædelknabe hos Ærkebiskoppen af Bremen, den senere Kong Frederik III, og dermed var hans Ophold i Thy til Ende. Det er uvist, om han senere har været der. Det kan anses for givet, at Niels Juel har modtaget stærke, måske sine varigste Barndomsminder fra Thy.

Nu afdøde Pastor *J. Lundbye,* Hammel, har i Historisk Aarbog for Thisted Amt 1909, S. 15—16 meddelt nogle Oplysninger om Niels Juel og hans Tilknytning til Thy. Til denne Redegørelse er nærværende Fremstilling at betragte som et Supplement. Således kan straks anføres, at Niels Juel i Følge Overleveringer paa Nørtorp som Barn foretog sine første Øvelser i Søvæsenet »i den om Gaarden og Hanstholmen indskærende Fjord fra Havet«. Saaledes karakteriser Arkæologen *J. Magnus Petersen* i sin Memoirebog: »Minder fra min Virksomhed paa Arkæologiens Omraade fra 1845 til 1908« (1909), S. 148, Egnen ved Nørtorp. — Det maa jo være *Rær Sø* og det lave Land fra denne Sø og vestpå efter Havet til, som J. Magnus Petersen benævner som en indskærende Fjord fra Havet. Da J. Magnus Petersen i September 1875 paa en Undersøgelsesrejse i Thy kom til Rær Sogn og Nørtorp, kunde han her ikke undgaa med »højagtelsesfuld Følelse« at tænke paa, at paa det gamle Torp havde en af Danmarks berømteste Mænd tilbragt sine Barneaar, hvorfor Mindet om hans Dåd og Navnkundighed let genvaktes her. J. Magnus Petersen undersøgte ikke alene Jordsmonnet omkring Nørtorp, han foretog ogsaa Studier i Torp Voldsted og Rær Kirke. Efter at have tegnet Voldstedet og andet gammelt historisk ved Nørtorp gik han op i Fyrtaarnet paa Hanstholm, hvorfra han havde en storslået Udsigt over Havet til den ene Side og de øde Sandmarker og Lavninger paa Holmens andre Sider!

Det er let nok at forstaa, at et historisk modtageligt Gemyt som J. Magnus Petersen kom til at mindes Niels Juel, da han var i Nørtorp og i Ræregnen. Næst efter Naturen er det navnkundige Folks Tilknytning til en Egn, der gør den interessant i historisk orienterede Menneskers Sind. Og for J. Magnus Petersen var det altsaa Niels Juel, der fortrinsvis optog Tankerne. Da jeg i 1928 besøgte Rær, tænkte jeg mest paa Generalkonsul, Handelsfyrsten *Hendrik Pontoppidan* (født 1813), der voksede op i Rær Præstegaard. Saadan er der noget for enhver, naar man med opladt Sind kommer til en ny Egn for at se Naturen, Kirke, Voldsteder, Landsbyer o.s.v.

Niels Juel er jo så absolut det største Navn, der er knyttet til Ræregnen. Den 1. Juli 1677 vandt han sin glimrende Sejr i Køge Bugt over den svenske Krigsflaade under Admiral Horns Kommando. Her gjorde Niels Juel det ganske af med den svenske Sømagt.

Efter denne Sejr skrev Kong Christian V til Niels Juel: »Som vi det den 1ste dennes imellem Skanør og Stevns begyndte Sø-Kombat selv have anset, og dets lykkelige Udgang af Fjendens Retirade lettelig mærket, saa ere

vi derom af din allerunderdanigste, med din Broder os tilsendte Relation videre forstændiget og priser Gud, som os saadan herlig Sejr uden stor Skade paa vore Skibe og uden megen Forlis paa Folk givet haver. Vi ere med din herudi beteede Konduite veltilfreds, og have dig derfor for vores Admiral-General-Løjtnant deklareret, ville og din Gage allernaadigst forbedre, og haver du alle andre Officerer, som deres Trofasthed og Tapperhed bevist haver, om vores kongelige Naade og Belønning at forsikre«.

Niels Juels Bedrift i Køge Bugt bragte hans Ry ud over Verden og gjorde Danmarks Navn kendt. Den engelske Konge skrev i sin Lykønskning til den danske Konge, at Juel var »den største Admiral, som nu var i Europa«.

Der blev slaaet en Medaille til Niels Juels Ære, og for de store Prisepenge købte han Taasinge, der senere blev Familiens Sæde. Han blev det nationale Samlingsmærke i vor Flaade, hvor hans Navn vil æres, så længe den bestaar.

Efter Niels Juels Død 8. April 1697 digtede *Thomas Kingo* et Vers, der findes under Søheltens Billede i Holmens Kirkes Gravkapel:

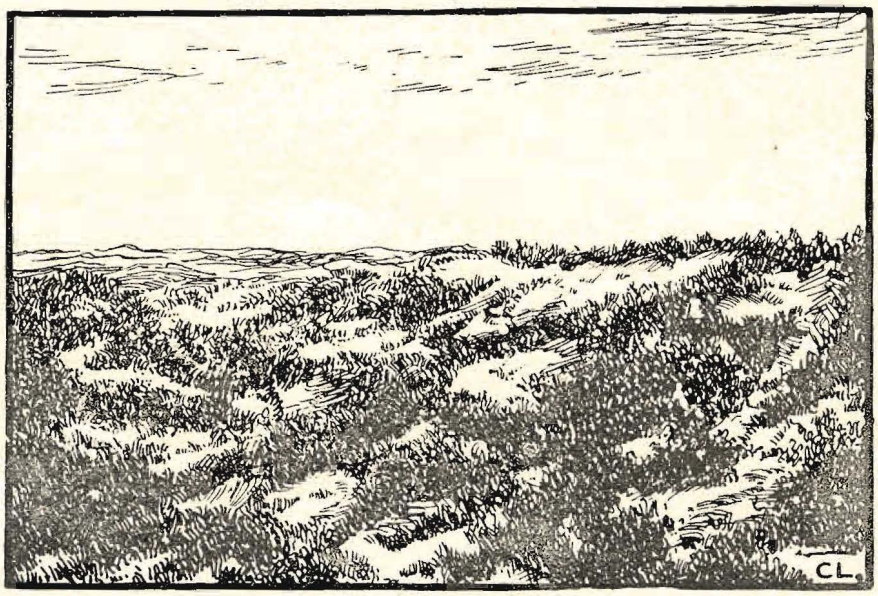

En Mand af gammel Dyd og dansk Oprigtighed,
Af Ja og Nej, og hvad man Godt og Ærligt veed.
Hans Sjæl, den er hos Gud, hans Ben i denne Grav,
Hans Navn i Minde, mens der findes Vand i Hav.

Her er i faa jævne Ord, der dog umiddelbart er af en egen højstemt Virkning, givet omfattende Udtryk for Niels Juels menneskelige Værd, samtidig med at man af Slutningslinjen erfarer, at det er en af Nationens Store, som her mindes. Th. Kingos fire Linjer om den store Søhelt hører til det ypperste i dansk Digtning.

★

BONDEBLOD

Af forfatteren Bertel Budtz Müller

FRU JENSEN er i sig selv et værdiløst og ligegyldigt menneske, så almindelig som hun er; men da hun kommer til at spille en afgørende rolle i de skæbnesvangre begivenheder, hvorom her skal berettes, er hun desværre uomgængelig, hvor ubehageligt det end er at skulle beskæftige sig med hende.

I en anden artistisk Sammenhæng kunne der måske drages skønne værdier frem også af fru Jensen — så hun kom i et bedre lys, men det spiller ingen rolle — slet ingen, selv om denne almene sandhed bør indrømmes. Vi begynder altså med at beskæftige os med fru Jensen, gift med kgl. befuldmægtiget Jensen. Hun var en i den lille by meget frygtet dame på grund af hendes alt opslugende interesse for medborgernes ve og vel — navnlig ve — nysgerrigheden er jo skadefrydens tvillingsøster — og den skarpe og udførlige tunge, hvormed hun forvaltede disse hendes livs hovedinteresser.

Fru Jensen havde — tidligt gift — i en alder af nær de halvt hundrede fået børnene fra hjemmet og ofrede nu al sin overflødige energi på det selskabelige liv, og hun var desårsag meget vred på »bonde- og arbejderregeringerne«, der ikke kunne afhjælpe bolignøden så vidt, at en kgl. befuldmægtigets hustru kunne få en lejlighed, der svarede til dennes forhøjede indtægter og deraf flydende mere selskabelighed — nu da børnene ikke kostede mere.

— Man kan ved Gud ikke være bekendt at se et par menesker hos sig i de huller — sagde hun vidt og bredt.

— Og du må virkelig gøre noget — sagde hun til Jensen.

Jensen var vant til at høre den replik. Han sukkede — ikke alt for hørligt — han ønskede sig ikke replikken benyttet som dagens tekst for dagens huslige præken — og så vandrede han ud i kolonihaven til de elskede radiser og roser.

Begge dele var berømt i hele byen, oplandet med — Jensen var dommer ved præmieuddelingerne for gode havebrug.

Radiser og roser er stumme, og de beklagede sig ikke, der var fred hos dem — derfor holdt Jensen af dem. Stumme levede de, til de endelig doende hjalp med til at udbrede Jensens ry som en flittig og dygtig havemand.

For øvrigt sagde Jensen aldrig ret meget i sit hjem — han dyrkede foruden haven sine høns og sit bridgeparti og lod konen være den uomgængelige foreteelse, hun nu en gang var i hans liv. Han tog hende, som man tager snue og dårligt vejr, det kunne nu engang ikke være anderledes! Han sagde det selv ved den femte toddy i klubben, og når han var ganske sikker på at være uden for selv hendes lange ørens rækkevidde.

Der var den dag thefremmede hos fru Jensen. Om eftermiddagen til nybagte småkager. Damer af selskabet. Det var en meget lille by. Det var hustruer til andre kgl. befuldmægtigede, læge- og sagførerfruer og en enkelt storkøbmands hustru. Hans bankkonto var nemlig stor nok til at hæve ham til det selskabelige niveau, hvortil ellers akademisk eksamen og embedsstilling åbnede adgang.

Det gik fint og kedeligt til — fru Jensen beklagede sig som sædvanlig over regeringen og bolignøden, hvortil for en gangs skyld en af damerne bemærkede, om man havde hørt, at lærer Hansen ikke kunne beholde villaen? Nej — dog — den dejlige villa — hvorfor? — Jeg har nok hørt, det var smaat med dem, men er det så slemt, og mon han så kunne blive ved med at være lærer? — Man skulle ikke tro det, men min mand siger, at det gør ikke noget, at han går fallit eller hans hus tvangssælges — men overlærer bliver han vel ikke, og det har fru Hansen da sat næsen op efter, når nu gamle rektor går af. — Äh — ja — fru Hansen — —.

Et bankrådsmedlems hustru vidste lidt besked, og det, hun vidste, holdt hun ikke for sig selv — her var endelig en anledning til at høre sig selv tale i dette hus, for fru Jensen var blevet tavs.

— Ja — banken har ikke fået renter i to terminer. Min mand venter tvangsauktion hver dag — hvis Hansen da ikke går fra den godvilligt ved at erklære sig konkurs. Det ville være en lejlighed for Dem, fru Jensen — og den dejlige have — og Deres mand, der er så dygtig. Hansens har ofret alt for meget på det hus. Men det kan banken ingen hensyn tage til — siger min mand. Og de mennesker har ingen forstand på penge. De skulle tale med bankdirektøren om det, kære fru Jensen — det kan da aldrig skade at være lidt a jour med begivenhederne.

— Det skal Jensen gøre — sagde fru Jensen.

Fru Hansen havde sandelig ikke sat sin næse op efter noget som helst — udover, at de måtte få det så godt økonomisk, at de i fred kunne beholde den stump jord, det trods mandens dårlige økonomiske sans og de store lån var lykkedes dem at blive bruger af og præge efter deres egen lyst og smag. Fru Hansen var gårdmandsdatter, og hun hang ved jorden, hun ejede, og som var hendes, med en ordløs hengivenhed — en kærlighed, der er den dybeste grundakkord i blodet hos muldens ægte børn. Fru Hansen var bonde af det allertykkeste blod — ikke blot hendes tilknytning til den jord, hun ejede og dyrkede, men også i hendes uafhængighedsfølelse, der gjorde, at hun led dobbelt — mere end dobbelt under deres dårlige økonomiske kår. Hun gik tit ude og rodede i haven med et tørklæde om håret og store vanter på, dels fordi det var koldt, dels for at skåne fingrene.

Hun var ved at luge og tynde jordbærbedet og krøb på knæene langsomt op langs rækkerne. Hun lå og tænkte på manden, der havde sagt, han ville gå ned i banken efter skoletid og høre, hvordan det gik. For at redde sit hus havde han tilbudt banken transport for halvdelen af sin gage — hvis den så ville tillade, at restancerne for renter, skatter og afdrag blev slået sammen med hans øvrige gæld til en procentvis afbetaling af det hele. — Hansen havde talt med et par sagførere, der havde incassationerne på ham, og de mente nok det gik, — jeg har intet mod ordningen — personlig, sagde de.

— Og så er jeg på ret køl i løbet af et par år — forklarede Hansen. — Bevares — svarede juraens håndhæver — men jeg er ikke enerådende her, så — men som sagt, det går nok.

Og — det går nok — lille mor — havde Hansen sagt, da han gik i morges.

De to havde i mange nætter ligget vågne og talt indbyrdes for at finde udvej for at bevare huset og haven. Selv formiddagspigen havde de sagt op forlængst — alt havde de indskrænket, og de drøftede yderligere besparelser, hvis det var muligt, for at svare enhver sit. Nu havde de besluttet sig til at stryge Hansens middagscigar — den fik han kun om søndagen, men så fik han til gengæld ingen frokost den dag — for en cigar mætter nu meget — sagde fru Hansen. Og Hansen gav hende sagtmodig ret.

De havde på deres stilfærdige måde haft en hård strid indbyrdes med at nå til bunds i deres økonomiske misére. Hansen købte på kredit — for at betale til den første — og han

tog forskud — og de var nu langt bagefter. Hansen ville aldrig til konen helt opgive, hvad han skyldte, for ikke at bedrøve hende. Hun tog så tungt — så bondeagtigt på det — og han ville skåne hende — det var ham ubehageligt at tale om pengesagerne med hende; trøste. Han begravede sig i sine bøger, gemte brevene fra sagfører og kreditorer hen uåbnede — hun fandt dem altid. Eller han tog træsko på og sled i haven, hvis han ikke med medestang vandrede ud langs åen efter ørreder. Der havde han vel fred ude.

endelig var det dog lykkedes hende at få nogenlunde rede på deres stilling; men først, da de stod lige på ruinens rand. Og selv nu gik han og løj for hende, trøstede hende med, at det gik nok altsammen, for det sagde »alle mennesker«, og sagførerne var så flinke — ak — ja — Hansen løj, og fru Hansen smilte et vemodigt og trist smil. Hun kendte ham, og hendes tunge bondeblod pulsede gennem hendes ængsteligt hamrende hjerte — for det gik nok ikke — det gik nok ikke — og hvor var det synd for Hansen — han gik og blev mere og mere grå i ansigtet. Han troede det nok heller ikke selv — sagde det kun for at

Mon det gik? — mon det gik? — og haven her, hvor hun havde slidt så mange år — skulle den mon nu tages fra hende? — hun rejste sig op på knæene og strøg et par tårer væk med bagsiden af vanten og stirrede langt ud for sig. Hun kendte hver busk, hvert træ — mon det gik — åh — hvor var det synd. Den muld, bonden lader sveden dryppe i, vier han sit hjerteblod — han kan ikke leve den foruden.

Hun havde lært, at hendes mand var god, god — og hun elskede ham netop, fordi han var så svag og en så elendig kæmper i døgnets strid for at klare hus og hjem.

Hun sled i det — hun solgte ud af havens frugter. I mørkningen listede hun med kurven ned til grønthandleren, hvor hun gik bag ind — for skams skyld. Folk måtte ikke se, hvor fattig hun var. Og Hansen måtte ikke vide det. Det ville pine ham for meget, vidste hun, og skræmme ham yderligere til at skjule forholdene for hende.

Men de tal, hun gennem de mange, mange nætter var nået til, og som hun noterede op ustandselig og talte sammen — tallene for deres gæld, var så store, at hendes hjerte næsten stod stille hver gang, hun tænkte på dem. Hun hviskede summen frem for sig — hvordan var det dog gået til? — Hun forstod det ikke — og Hansen end mindre. Sådan som de levede — og sparede! — Pengene kunne ikke lide Hansen, de svandt under hans hænder — hans stakkels angste og famlende hænder. Sådan er der mennesker, der er — og det er vel ikke de ringeste — tværtimod — det havde et langt liv med ham lært hende — trods hans gode løgnagtighed.

Men skammen — skammen ved at måtte gå fra jorden — fru Hansen bøjede sig tåreblændet over rækkerne igen. Hun græd næsten altid nu, trods hun kæmpede imod — hun så jo, hvor hendes tårer var som smeltet bly på hendes mands sind — han blev stum eller irritabel — kunde næsten få hysteriske grådanfald af raseri over hendes sorg og hans egen magtesløshed overfor den og håbløse mangel på evner til at klare sig redeligt — efter hendes tunge opfattelse.

Hun vidste, hvor det pinte ham at løbe rundt fra sagfører til bank, fra dommerkontor til sagfører for at bede om henstand. De kunne ikke byde mere, end de gjorde, vidste hun — derfor var det så håbløst, syntes hun.

Og nu var han igen ude på sin ydmygende gang — og hvordan mon det gik ham?

Og med huset tog de alle de ting, de ejede — alt det, hendes bondehjerte hang ved — thi ikke blot jorden, selve mulden, og huset var hun slave af, men alt, hvad der var hendes, og som hendes hænder havde rørt ved — hun kærtegnede møblerne, når hun tørrede dem af, for de var jo hendes.

Og hvad med Hansens mange, mange bøger, dem han timevis med bogelskerens kærlighed kunne gå og blade i uden at læse dem — dem tog de også.

Fru Hansen tørrede sig igen med bagen af vanten over øjnene, trak tørklædet godt frem og bøjede sig dybere over jordbærrene — der gik nogen forbi ude på vejen — de så ind og talte om hende — det følte hun — og hun skammede sig under deres blikke og medlidende ord, at der lå fru Hansen og lugede selv — og herregud — den stakkels fattige fru Hansen — og nu tog de huset fra dem!

Skammen — skammen — pinte hende mest af alt, mere vel end hendes medfølelse med Hansen, selv om hun ikke ganske var sig forholdet mellem sine følelser helt bevidst.

Imidlertid var fru Jensen begyndt at få Jensen til at fungere.

Jensen gik ud og talte med bankdirektøren. De gik ind i privatkontoret.

— Men det ordner sig vist for Hansen — mente direktøren — han har lidt vekselgæld både her og i andre banker. Han har givet et ganske godt tilbud og yderligere sikkerhed i en gammel livsforsikringspolice. Vi skal ganske vist så overtage hele hans gæld — og i disse tider, men banken redder vel sine penge, og han har givet transport for hele halvdelen af sin gage. Gud ved forresten, hvad de så vil leve af? — Så jeg kan egentlig ikke indse, hvorfor vi ikke skulle acceptere, at han kan hænge ved huset, selv om ordningen ikke er ganske bankmæssig — men det må for øvrigt bankrådet bestemme. Jeg er kun en ringe tjener.

Jensen lo.

— Nå — så helt ringe — men det er jo kun en idé, min kone har fået — og De kender jo damernes stædighed — hæ — hæ —.

— Hæ — hæ — green direktøren — han kendte i hvert fald fru Jensen!

— Og så vidt hun havde hørt, så skulle i hvert fald bankrådsformanden være uvillig til

at engagere sig yderligere med Hansen. — Der er jo altid kludder med hans pengesager.

— Tja — svarede direktøren noget mere eftertænksomt — i disse tider må man jo også se at skære de usolide kunder bort. Vi har såmænd tab nok på de solide — hæ — hæ —.

— Hæ — hæ, meget morsomt!

— Det var måske noget for Dem, hr. fuldmægtig, — De søger jo en ny lejlighed, fortalte min kone?

— Ja — men det ordner sig måske for Hansens. Og jeg vil ikke være med til at smide de stakkels mennesker på gaden.

— Bevares — hvem vil det?

— Og De ved så intet om, hvordan sagerne ligger?

— Jo — i bankrådets hænder — og jeg vasker mine. Men der foreligger i hvert fald intet positivt endnu. Personlig kan jeg godt lide Hansen; men jeg er ikke banken, og en bank har ingen sjæl, langt mindre følelser. — De mener altså, at formanden ville stille sig afvisende overfor en fornyelse og udvidelse af engagementet med Hansen?

— Min kone mente at have forstået hans frue derhen, at man var mest stemt for en afslutning og dermed få konstateret tabet, fremfor — —.

— Jeg forstår — fremfor et — strengt taget — dubiøst tilgodehavende. Ak — ja — tiden sværmer jo for de konstaterede tab. Det er i længden en dyr passion. Men jeg skal i hvert fald holde Dem a jour. Banken vil næppe stille sig uvillig overfor at forny lånene i Hansens villa, hvis De overtager den — hæ — hæ —.

— Hæ — hæ — det tænker jeg næppe. Der skæres jo nok et par af de luftigste prioriteter bort ved tvangsauktionen. Ejendommen er jo kun kurant for en liebhaver. Jeg har derfor ikke på nogen måde interesse af at standse sagen for tidligt. Og under alle omstændigheder vil jeg ikke være med til at smide de stakkels mennesker på gaden. — Har De haft mange jordbær i år?

— Nej, med det vejr. De blev ikke modne.

— Jeg har dog haft et par hundrede pund.

— Så tør jeg slet ikke nævne, hvor få jeg har avlet. Men jeg fik en del fra fru Hansen. Dejlige bær — og billige!

— Ja — det er en udmærket have. Kunne blive endnu bedre, hvis den rigtige mand fik fat i den.

— Og De er den rigtige mand — hæ — hæ —.

— Hæ — hæ — måske — men man må jo håbe, at Hansen rider stormen af — det er vist prægtige mennesker — sådan —.

— Det er de, men det har jo ingen betydning — bankmæssigt set. Tak for besøget — en cigar på vejen — af den private kasse?

— Tak — tak — og så undskylder De forstyrrelsen og sådan — hæ — hæ —

— Hæ — hæ — ingen ulejlighed, hr. fuldmægtig. Må jeg bede Dem hilse fruen — se ind igen.

— Tak — og så gik Jensen hjem, efter at han i den reglementerede tid havde forvaltet statens ophøjede penneskaft til hans embedes tarv.

Fru Jensen talte med ham. Hun talte længe og indgående, hvorefter bankrådsformandens blev inviteret til middag, hvor der blev talt om bolignød og tiderne, der kræver sunde bankforhold, og om stakkels Hansens, der vel egentlig var bedst tjent med at få en ende på det hele og komme ud af den trykkende gæld ved en tvangsauktion, men at man jo iøvrigt ikke ville andet end deres bedste, for det var jo rare og flittige mennesker, begge to — så langt bankens tarv rakte.

Dette var, hvad der var sket til den eftermiddag, da Hansen listede ind til skranken i banken.

Han ville jo ikke forstyrre eller trænge sig på — nej — men ville gerne vide, hvordan direktionen stillede sig til hans forslag. Bankens sagfører havde rådet ham til personlig igen at tale med direktøren om det. Der kom han fra — fra sagføreren nemlig, og han mente —.

Og lærer Hansen drejede nervøst sin gamle

hat mellem hænderne, lagde den så på skranken og greb om kanten af denne med sine fingre for at holde dem rolige.

— Sagføreren havde givet ham det bedste håb, men han havde jo kun kunnet henstille — om jeg måske turde udbede mig direktørens mening.

Direktøren forsvandt i en sky af almindeligheder om tiderne og sunde bankforhold, kursen og det stramme pengemarked — om Hansen da ikke kunne se udvej for at klare blot restancerne?

Nej — det kunne han ikke. Han havde løbet både til Per og Poul — hans tilbud var den eneste udvej, og bankdirektøren havde lovet ham sidst —

— Jeg har lovet, men jeg er ikke banken. Deres tilbud er ikke bankmæssigt — det er De klar over —?

Ja — det var Hansen, men —.

— Og jeg er kun et redskab, en linial i bankens tjeneste, en ting som skranken her, og kan kun anbefale, og det har jeg gjort, fordi — nå det er ligemeget, men en bank som sådan har hverken hjerte eller sjæl, kære hr. Hansen — det må De være klar over.

— Ja, det var Hansen også klar over, men —

— Og der foreligger jo intet endnu — og det er jo for tidligt at begræde barnet, før brønden er gravet — ikke?

Direktøren, der var en anerkendt vittig mand, lo uden at være glad; han så på den andens luvslidte rene tøj. — Hansen forsøgte høfligt at le med — det blev jo ikke til noget videre — nej — det gjorde ikke. Hans øjne var så rædde, at al spøg frøs til i dem.

— Ja — ja — men det går jo nok — kære hr. Hansen.

Hansen gik og tog direktørens sidste ord med sig: det går nok — det går nok — han suggererede sig selv i lys stemning, da han gik hjemad — bag om byen.

Det var længe siden nu, Hansen var gået gennem hovedgaden.

Ved lågen tog fru Hansen imod ham.

— Det går nok — sagde Hansen lyst til hende — og han fortalte vidt og bredt, hvor venlig og vittig direktøren havde været. Han havde sagt, at — at det var jo alt for tidligt at græde over barnet, når brønden var dækket til. — Hansen havde ikke mere den rette sans for at fortælle morsomheder, men han lo lykkeligt og løgnagtigt, og fru Hansen så gennem det hele og gruede.

Den dag, lærer Hansen nogle dage efter så i avisen — han læste den i skabet, hvor den var slået op, han abonnerede jo ikke mere på den — at hans villa blev stillet til tvangsauktion den og den dato, og at den stod til eftersyn for lysthavende, turde han ikke gå hjem straks fra skolen, men vandrede ud over engene langs sin kære aa.

Han tænkte på sin kæreste, og alt stod stille for ham — han var ganske rådløs — — og i fortvivlelsen kom han længere og længere bort fra byen.

Fru Hansen lå hjemme i haven og lugede samme eftermiddag, da hun ser kgl. befuldmægtiget Jensen med fruen et par skridt foran sig komme ind ad lågen. Fru Jensen snakkede op og pegede rundt, og Jensen nikkede og sagde ja.

Fru Hansen rejste sig, strøg lugevanterne af sig, forsøgte at skubbe et par af de grå tjavser indenfor tørklædet og kom hen mod dem.

— Ja — de ville gerne se på ejendommen — de ville måske købe den — de trængte til en ny lejlighed —.

— Men den var ikke til salg — —.

— Fru Hansen havde måske ikke set avisen — men hun ventede det da — og Jensen viste hende med bortvendt ansigt den retslige annonce.

Fru Hansen sagde ikke noget, men nikkede kort og åbnede døren. Hendes øjne var stive og døde af anstrengelse for at holde tårerne tilbage.

Fru Jensen gik ind og Jensen efter — med fru Hansen, der stum gik og åbnede alle døre og skabe. Havde hun forsøgt at tale, ville det kun være blevet til gråd og vilde skrig. Det

vidste hun og var derfor tavs — tavs.

— Se — Jensen — det tapet er ikke kønt, det må laves om — og se, Jensen — —

Og Jensen så og nikkede og turde ikke se på den grå kvinde, der gik ved siden af dem.

Endelig blev de færdige — også med haven.

Ude på engene så Hansen, at hans villa brændte, og han skyndte sig ind til byen, hvor han kom tids nok til at følge hustruen ind på sygehuset under arrest.

Hvorfor hun havde stukket ild på, sagde hun ikke — end ikke til Hansen, der græ-

Fru Hansen stod ved lågen og så efter dem — hun stod længe, svarede ikke på deres farvel og undskyld!

— Hun behøver da ikke at være uforskammet overfor os — ikke engang sige farvel. Vi er dog i vor gode ret — bemærkede fru Jensen.

Jensen nikkede og sagde ja. De var i deres gode ret — ja — men det måtte være drøjt alligevel.

— Ak — ja — sukkede fru Jensen — det tænkte jeg også på hele tiden. Men nu får de det jo langt bedre — kommer ud af det hele — det er jo alt for meget for dem.

Jensen nikkede igen og sagde ja. — —

dende bad hende være rolig — for dog at sige noget.

Hun var rolig — alt for rolig.

Da hun havde set Jensens dreje om hjørnet, var hun gået ind i huset igen, hvor hun havde sat sig til at regne ud på det håbløse regnestykke.

Hun sad med alle papirerne foran sig — regninger, stævninger, gældsbevis og policer — og hun har pludselig set, at brandforsikringens tal var omtrent det samme som det, hvorpå hendes liv strandede: den sum, gælden beløb sig til.

Og tyndslidt som hendes selvkontrol har været, har hun så ganske mistet herredømmet

over sig selv og stukket ild på huset. —

Hendes medfølelse med den svage mand, hun elskede, og som hun vidste led usigeligt ved at se hende lide — den medfølelse har vel først drevet hende. Han kunne betale gælden og beholde selve jorden, hvis huset brændte — har hun nok ræsonneret for sig selv. Og så fik de andre ikke alle deres ting! Længere kunne hendes stakkels talforpinte hjerne ikke nå — bare han blev fri for det økonomiske tryk — og jorden, der var præget af hendes hænder, blev bevaret for dem, så pyt med hende selv.

Men denne forklaring var hun ude af stand til selv at afgive, for hun døde meget hurtigt på sygehuset uden at komme egentlig til bevidsthed.

Hendes tykke, stærke bondeblod sprængte hendes hjerne — hun var jo en hjælpeløs slave af tingene, hun ejede, af jorden, hun dyrkede, af manden, hun elskede, og den dybe trang til uafhængighed, der ligger i bondens skam over at skylde nogen noget, den frihedsberøvelse, der ligger i ikke at kunne svare enhver sit.

Da hun ved, at man vil berøve hende det, der er hendes, skabt og slidt af hende — ja — så gør hun oprør — bondeblodet ruller i hende — hun ser rødt — hun er som en uvan okse, der tordner panden mod en mur, så den dør af det.

Hun har selv overhovedet ikke ræsonneret, bare handlet ud fra sine primitive følelser — og i den dybeste og mest logiske overensstemmelse med sin afstamning og sit blod.

Hansen forstod ikke et muk af det hele — han veg ikke fra hendes leje mere end højst nødvendigt og egenhændigt plantede han havens skønneste roser på hendes grav — ombølget uden at vide det af hele byens sympati. Måske fru Hansen havde anet det med, da hun ofrede sig selv i sin rasende kærlighed til ham og ejendommen, — alle hans pengesager ordnedes glat, så der groede jo til en vis grad lykke af hendes grav; den materielle følelse af frihed på egen jord i eget hus, som er bondens lykke.

Selv fru Jensen, der ingenlunde var nogen ond kvinde, bare så inderlig almindelig, fandt trøst — i sensationen og det førstehånds kendskab, hun havde til den.

Kapellet paa Kapelsten

Af A. C. Svalgaard, Thisted

RUNDTOM i Thy blev der i Middelalderen opført Kapeller, ofte paa de mærkeligste Steder, langt fra de bestaaende Kirker — flere Steder i indtil en lille halv Mil fra disse, og en Mening maa der have været med Hensyn til Opførelsen af saadanne Smaakapeller, hvilket der da ogsaa var, men der findes intet skriftligt bevaret derom, kun taagede Sagn og Stednavne vidner om, at de har eksisteret.

Der maa være sket noget meget alvorligt i denne fjerne Tid, siden Kirkerne lukkedes, og man maatte skride til Opførelse af Kapeller, som skulle erstatte Kirkerne og Brugen af dem, og det var der ogsaa, thi ifølge Overleveringerne var »det ganske Thy udi Forbud og Interdict, så at ingen Liig maatte begrafvis, ingen Barn døbis, og ingen Sacramenter meddelis«, og det alvorlige var, at hele Landsdelen Thy var lyst i Band, fordi en Bisp i Vendsyssel havde faaet lyst til at faa en anden Mands Ejendom, som godtnok var hele Thy, og Manden var endda af Bispens Slægt, men han udvirkede endda, at Landsdelen ramtes af en pavelig Bandbulle, saa Kirkerne maatte lukkes.

Disse Begivenheder gengives paa forskellig Maade, dels, at Bandlysningen af Kirkerne skete, *før* Drabet paa Biskop Oluf Glob fandt Sted i Hvidbjerg Kirke paa Thyholm 1260, dels før dette dramatiske Opgør mellem de to Slægtninge, Jens og Oluf Glob, skete, men her skal ikke gaaes nærmere ind paa dette voldsomme Optrin, som sikkert er dette, som maa have haft til Følge, at Kirkerne lukkedes, kun gengives, hvad der er bevaret om Kapellerne, og det er ikke meget.

Vest for Thisted, et eller andet Sted ved Dragsbæk, har et Kapel været opført, altsaa vel en god Kilometer Vest for Thisted Kirke. Hvor det har stået, ved ingen, kun Navnet »Kapelsten« minder derom.

Nede i selve Lavningen, hvor Stadion er anlagt, er det vist ikke sandsynligt, det har ligget, da Pladsen paa den Tid godt kan have været overstrømmet af Fjorden, og har i det hele set anderledes ud end nu. For nogle Aar siden fandtes Munkesten paa den nordlige Skraaning mellem Stadion og Jernbanelinien, og der i Nærheden er der mest Mulighed for, at Kapellet har været opført, da der var højt og tørt. Hvor stor Bygningen har været, kan ingen vide, men nogen Plads til en hellig Handling, maa det vel have haft Plads til. Men Begravelser, som der dog maa have været en Del af i de fem Aar, Bandlysningen synes at have varet, hvor fandt de Sted, naar den indviede Jord om Kirkerne var lukket? Der findes intet Sted Levninger eller Spor af Begravelser, hvor det vides, at Kapellerne har været opført, og de Døde kan vel ikke have været jordfæstet paa saadanne tilfældige Pladser. Derover hviler megen Mystik.

Mere mærkeligt er det, at da Kong Frederik III i 1546 opholdt sig i Thisted, gav han Tilladelse til, »at afbryde det ny Kapel, som stander der uden for Byen, at dets Kalk, Steen, Tømmer og andet, som findes paa samme Kapel, maatte anvendes til at bygge og forbedre deres Raadhus med«.

Det kan dog ikke have været det Kapel, som menes opført omkring 1255, da *det* i 1546, altsaa ca. 300 Aar senere, benævnes som det »ny«. Er der da ikke opført et Kapel paa Kapelsten i Bandlysningens Tid, og hvorledes kan det i 1546 nedbrudte, benævnes som nyt? Det er vanskeligt, for ikke at sige: umuligt, at opklare dette nu igen 400 Aar efter. De gamle Sagn og Overleveringer nævner et Kapel, opført i Middelalderen, og endda saa sent op mod Nutiden, som for knap 100 Aar siden, fandtes synlige Rester deraf, saa der er formentlig ingen Tvivl om, at Traditionen om Kapellet er rigtig. Derimod er det mere usandsynlig, at der var en Løngang fra Kirken til Kapellet i Dragsbæk, da det dog er en Strækning paa ca. en Kilometer, og det turde vel have været en for stor Opgave at indrette en saa lang underjordisk Gang. Løngang fra Kirke til Kapel nævnes ogsaa andetsteds, bl. a. fra Vestervig, hvor der skal have været en Løngang fra Kirken til et Kapel ved Kappelgaarde, hvor Tomten af et saadant har kunnet spores — og vel givet Navn til Gaarden. Sagnene om disse Løngange hører dog formentlig til de saakaldte Vandresagn, og som godt kan tænkes at stamme fra helt andre Egne.

Som nævnt, har der sikkert været opført Kapeller flere Steder i Thy, bl. a. i Rær, Hillerslev og vist ved Vildsund, hvor Stednavne kan tyde derpaa. Kapellet i Rær, som udgravedes i 1929, hører dog formentlig til Arten af Kildekapeller, da der sporedes en Kilde i Tomten af nævnte Kapel, som menes at have været indviet til St. Peder. Sammesteds nævnes »Cappel-Ager« og »Cappel-Jord«.

I Hillerslev minder »Kappelgaard« og »Kapelagre«, eller som det hed i 1797: »Nordre, Mellem og Østre Kapel« om, at et saadant har ligget der, og betegnende nok, er disse Stednavne, som jo maa have en Oprindelse, i umiddelbar Nærhed af Galgehøjene, eller, som de ogsaa nævnes: »Stageshøi« og »Gallihøi«.

Beliggenheden af et Kapel paa et Sted, hvor der i Aarhundreder har været afholdt Ting, hvorom Stednavne sammesteds minder: »Tingtoft« og »Vesten Ting«, er saaledes ikke utænkelig, da vel Hillerslev Kirke, som andre Kirker, var lukket i Bandlysningstiden. 1793—95 nævnes »Cappel-Agre« i Sperring, og det kan endvidere nævnes, at i Nærheden af Hvidbjerg Kirke, hvor det før omtalte Drab skete, har der været »Ruder af et gammelt Capell, som skal have været, imens denne Kirke med fleere, ja heele Stiftet stoed i Forbud for Bisp Oluf«. Dette Kapel skal have været paa Kappelhøj Vest for Kirken.

Søndbjerg menes ogsaa at have haft et Kapel fra »Interdiktets« Tid ved Kapelstederne, og der kunde vel nævnes endnu flere Steder, men de her nævnte vidner om, at Kirkelukningerne har været haandhævet strengt, siden man maatte opføre disse mange Kapeller, hvor de allernødvendigste kirkelige Handlinger kunde udføres.

Det omtalte Kapel ved Dragsbæk har sikkert givet Anledning til, at der senere afholdtes Markeder i Nærheden, da Folk alligevel samledes paa dette Sted og har kunnet handle og købslaa, for Markeder har der været, i hvert Fald indtil omkring 1800; men Navnet »Kapelsten Marked« bevaredes næsten helt til Nutiden, selv om det holdtes andet Steds inde i Byen, dog paa samme Dato og Tid som det gamle. Kapelsten er saaledes et Sted, hvor Folkelivet har rørt sig stærkt baade i ældgammel og nyere saavel som i Nutiden, da Stadion anlagdes.

Der har Borgervæbningen i gamle Dage afholdt sine Øvelser, og et broget Folkeliv har saaledes fundet Sted paa denne Plads gennem mange hundrede Aar.

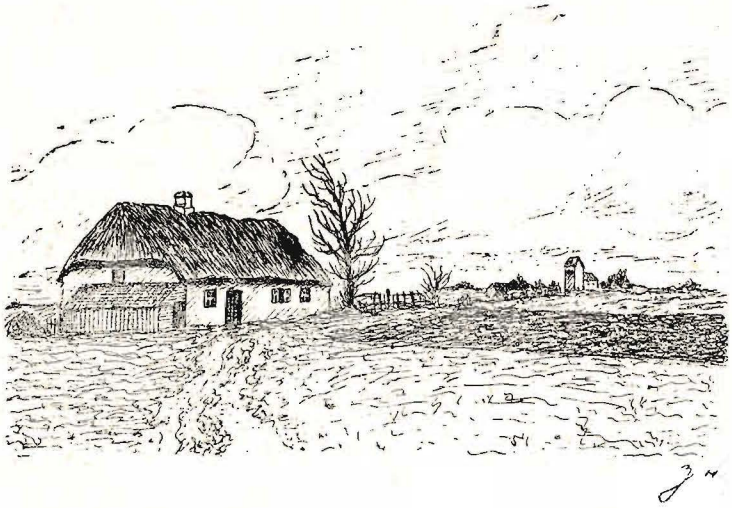

Advent . . .

Den gamle Klokke mumler, be'r
henover Somrens Grave.
Og Roser blomstrer ikke mer'
i Dødens stille Have.

Men visne Blade ligger trist
i store, vaade Dynger.
Og Vinden om hver bladtom Kvist
sin Adventsalme synger.

Tungt siler Dage bort i Graad
fra Himlens mørke Skyer.
Og hver en Gang er levret, vaad
af mange Dages Byger.

Og alle Ting bær' Duft af Død,
dog ogsaa Julegrøde —,
se Gravene — hvor mild og blød
de gemmer vore Døde.

EVALD KRISTENSEN

Lotterigevinsten

Af JACOB PILEHUS

JANUS boede i et lille hus i klitterne ved fjorden. Til huset hørte et stykke jord, hvor han med lidt held kunne avle en snes tønder kartofler. Det kunne desuden give føden til et par får, men det var Den blå Ko, det vil sige fjorden, der var hans egentlige indtægtskilde.

Det sås tydeligt, at Janus ikke kostede på huset. Han var nærig ud over alle grænser og undte knap sig selv føden. Hver krone, han kunne pine fra — og det var mange, for han var en dygtig fisker og kendte fjorden ud og ind som sin egen bukselomme — blev gemt hen i en rusten blikkasse, som han hemmeligt havde stående under en løs sten i køkkengulvet. Når kassen var fuld, blev den tømt, og penge indsat i sparekassen i nærmeste by.

Det var efterhånden en pæn klat, han havde stående derinde, men efter hans egen mening endnu ikke nok, skønt han ikke vidste, hvad han sparede til.

En dag viste Den blå Ko det hvide ud af øjnene, og Janus gik hjemme og var utilpas, fordi han ikke kunne komme ud med båden. Han havde en række rødspætter hængende til tørring ved husgavlen. Han gik dem efter for at se, om de snart var tjenlige til at spise, tog så en ned, som han ville have til frokost. I det samme kom landposten med avisen.

— Det blæ-æser, sagde han.

— Ja, jeg er hverken døv eller blind, svarede Janus gnaven og gik ind til et spartansk måltid, bestående af rugbrød med skrabet margarine plus den sol- og vindtørrede rødspætte, disket op på køkkenbordet. Han bredte Avisen ud for at kunne læse, samtidig med han spiste.

Klasselotteriets trækningsliste sprang ham straks i øjnene. Skønt han ikke længere spillede, ville han alligevel se efter, om hans gamle numer skulle være kommet ud. Han havde i flere år spillet sammen med Ane Sypige oppe i vejsvinget, men da der skulle fornyes til 1. trækning, ville han ikke være med længer, og Ane blev ene om sedlen.

En tyk, rynket pegefinger gled langsomt ned ad talrækkerne, indtil den dirrende standsede ved et tal; samtidig blev han hvid i ansigtet, rejste sig og slog en knytnæve så hårdt i bordet, at den ellers i allerhøjeste grad livsforladte tørfisk præsterede et elegant udspring i vasken, der stod halv fuld af vand. Numeret var kommet ud med 150,000 kroner, og da det var en halv seddel, blev der altså 75,000 til Ane.

Janus havde fået sit livs største chok. Men da han havde sundet sig lidt, begyndte hans hjerne at arbejde under højtryk, og resultatet udeblev ikke. Han kunne gifte sig med Pigen, så blev de mange penge hans.

At hun ville have ham, tvivlede han ikke på, for de havde i deres unge dage været sådan lidt halvkærester, og det var ikke hendes skyld, at det ikke var blevet til andet og mere.

Men der måtte handles omgående — inden hun fik avisen fra naboen, som hun holdt den sammen med. Han trak straks i sit helligdagstøj, dels fordi han efter frieriet ville videre til byen, og dels for at gøre indtryk på Ane.

På vejen op over bakken, bag hvilken sy-

pigens hus lå, kom han i tanker om, at han ikke havde forberedt sig til frieriet. Han skulle jo helst ikke komme for klodset fra det. I tankerne gennemgik han de romaner og kærestehistorier, han havde læst, men det var ham komplet umuligt at erindre en frierscene, som der kunne pilles blot en lille smule ud af, der kunne bruges i foreliggende tilfælde. Ja, ja, det gik vel alligevel, han var jo da ikke helt mundlam.

Da han nåede Anes hus, var det, som så han det første gang. Skønt han havde gået forbi det hundreder af gange, havde han ikke rigtig lagt mærke til det; for selv i sin vildeste fantasi havde han ikke drømt om, at det nogen sinde skulle blive hans. Nu, derimod, begyndte han at taksere det, gik det igennem fra sokkel til skorsten, fra vindue til vindue, ja, næsten sten for sten i muren og fandt, at det var mindst ti gange så meget værd som hans eget. Han gik rundt om det og studerede det grundigt uden at tænke over, at Ane Sypige kunne se ham inde fra stuen. Først da han så hendes ansigt i et af vinduerne, besindede han sig og følte sig flov.

Ane sad og syede, da Janus trådte ind i stuen. En duft af nyvask og fernis slog ham i møde. I vindueskarmen glødede et vældе af blomster i solen. Han kom til at tænke på sin egen stue, hvor der lugtede af mug og gammelt støv, og fornam i et kort nu hyggen i sypigens stue, men også kun et kort nu. Hans sind var for garvet til, at han kunne fastholde indtrykket ret længe. Den 40-årige Ane selv var ingen skønhed. Skindet lå tørt og stramt over ansigtet og hænderne, og når hun rørte sig, forekom det Janus, som om hun knirkede. Nå, det kunne jo også være stolen, der var gisten.

— Der er vel ikke blæst hul på mit tag? spurgte Ane.

— Nej, det er der ikke, svarede Janus, —

men jeg troede det, for der blæste noget halm omkring henne på vejen, da jeg kom. Det var derfor, jeg gik rundt om huset, før jeg gik ind.

— Så fin du er i dag, skal du til staden?

— Ja, lige netop, Ane, og så var det, jeg tænkte, at du måske ville have bud med.

Det ville Ane gerne. Han kunne købe nogle knapper til hende, når han fik en prøve med.

Ha, ha, ha, den var god! Men kan du forresten huske, at jeg engang i vore unge dage fulgte dig hjem og kyssede dig omme i haven?

— Ja, det kan du tro, jeg kan! Du troede, det var min tvillingsøster. Det var noget mørkt den aften, og du tog fejl af os. Det sagde du siden til min søster, så det må du vist hellere tie stille med.

— Du bor pænt, Ane.

— Å, det er vel ikke mere end så jævnt hen, mente hun.

— Så pænt bor jeg ikke. Der ser anderledes ud hjemme hos mig — skidt og møg over det hele.

— Ja, du skulle have en kone til at holde skik på det.

— Hæ — hvor skulle jeg få hende fra.

— Nå-å, du ser da ikke så værst ud. Du er jo ligefrem en pæn mand, når du er i stadstøjet. Såen da, føjede hun til af frygt for at have været for indsmigrende.

— Der er dog måde med det, mener du.

Janus kløede sig bag øret — der var han nok ikke heldig.

— Jamen det var dig, jeg var forelsket i, fandt han på. — Og hvis jeg nu siger, at det er jeg endnu . . .

— Så lyver du, om du aldrig har løjet før.

— Det skal du nu ikke være så sikker på bette Ane. Hvis jeg havde haft råd til at gifte mig noget før, så havde jeg friet til dig for længe siden.

— Frier du da nu? spurgte Ane, idet hun forsøgte på at le.

— Ja, såmænd gør jeg så, bitte Ane, også af hele mit hjerte!

— Nu skal jeg finde knapperne, du skal købe efter, sagde Ane hastigt og rejste sig rød i hovedet.

Men Janus gav ikke op. Han måtte have hendes ja — inden hun så avisen, at hun havde vundet en formue — og inden hun vidste, at han vidste det.

Og han fik det.

Han stod med den ene hånd på hendes skulder og blev pludselig rådvild. Skulle han kysse hende? Eller kunne han lade være? Han havde mest lyst til det sidste, men blev så enig med sig selv om, at det vel hørte sig til som håndslaget imellem to prangere, når en handel var afsluttet. Og så måtte han vel til det —.

Janus havde forrettet sine ærinder i byen og tænkte netop på at vende næsen hjemad, da han løb på Jesper, en fisker-kollega hjemme fra klitterne. Jesper var i strålende humør og ikke helt ædru. Han bød på en øl. Janus betænkte sig lidt, han vidste, at han så blev nødsaget til at give en igen, hvis god, gammel skik skulle følges, og han ikke ville regnes for en fedthas, men i betragtning af, at han i nær fremtid vile blive en rig mand, gik det vel an.

— Vil du sælge dit hus? spurgte Jesper, da de sad ved øllet.

— Det har jeg ikke tænkt over, men det kunne godt ske. Hvad vil du med det?

— Rive det ned, simpelthen.

— Og bygge et nyt?

— Aldeles ikke. Jeg synes bare ikke, det pynter i landskabet.

— Nå!

— Jeg skal sige dig, far her er kommet til penge. Jeg har råd til at købe samtlige gamle rønner ude i klitterne og lave Sankt Hansblus på dem, om det falder mig ind.

— Hvor har du de penge fra?

— Vundet dem i lotteriet. Tror du det ikke, så se her på denne seddel og lån avisen hos værten.

65788 — A, læste Janus, og så kom det med næsten kvalt stemme: — Det er ikke dit numer. Det er Ane Sypiges.

— Har været. Jeg købte det af hende lige før 5. trækning, sagde Jesper med et stort grin. — Synd for hende forresten, men en handel er nu engang en handel.

Jesper fik ikke afleveret knapperne til Ane den dag. Han cyklede en anden vej hjem, kunne ikke lide at se hendes hus. Forpint til sit inderste gik han i seng, skønt det var midt på dagen. Det blev aften, og det blev nat, men sove kunne han ikke. Månen gled frem på himlen, stor og rund. På gulvet begyndte rotterne at husere; de havde fået fat i en osteskorpe, som de sloges om under små hvin og meget spektakel. Janus kom til at se ud på månen. Han syntes, den grinede ondskabsfuldt. Så tog han den tunge, tykke stok, han altid havde stående ved sengen for det tilfælde, at nogen ved nattetid skulle forsøge et attentat på hans liv eller pengekasse — rakte op og fangede med dens dupsko en ring i trækgardinet og trak det for vinduet, stødte den derpå nogle gange hårdt i gulvet, idet han snerrede hen mod rotterne:

— Ka' jeg så få fred!

— Nu skal jeg finde knapperne, du skal købe efter, sagde Ane hastigt og rejste sig rød i hovedet.

Men Janus gav ikke op. Han måtte have hendes ja — inden hun så avisen, at hun havde vundet en formue — og inden hun vidste, at han vidste det.

Og han fik det.

Han stod med den ene hånd på hendes skulder og blev pludselig rådvild. Skulle han kysse hende? Eller kunne han lade være? Han havde mest lyst til det sidste, men blev så enig med sig selv om, at det vel hørte sig til som håndslaget imellem to prangere, når en handel var afsluttet. Og så måtte han vel til det —.

Janus havde forrettet sine ærinder i byen og tænkte netop på at vende næsen hjemad, da han løb på Jesper, en fisker-kollega hjemme fra klitterne. Jesper var i strålende humør og ikke helt ædru. Han bød på en øl. Janus betænkte sig lidt, han vidste, at han så blev nødsaget til at give en igen, hvis god, gammel skik skulle følges, og han ikke ville regnes for en fedthas, men i betragtning af, at han i nær fremtid vile blive en rig mand, gik det vel an.

— Vil du sælge dit hus? spurgte Jesper, da de sad ved øllet.

— Det har jeg ikke tænkt over, men det kunne godt ske. Hvad vil du med det?

— Rive det ned, simpelthen.

— Og bygge et nyt?

— Aldeles ikke. Jeg synes bare ikke, det pynter i landskabet.

— Nå!

— Jeg skal sige dig, far her er kommet til penge. Jeg har råd til at købe samtlige gamle rønner ude i klitterne og lave Sankt Hansblus på dem, om det falder mig ind.

— Hvor har du de penge fra?

— Vundet dem i lotteriet. Tror du det ikke, så se her på denne seddel og lån avisen hos værten.

65788 — A, læste Janus, og så kom det med næsten kvalt stemme: — Det er ikke dit numer. Det er Ane Sypiges.

— Har været. Jeg købte det af hende lige før 5. trækning, sagde Jesper med et stort grin. — Synd for hende forresten, men en handel er nu engang en handel.

Jesper fik ikke afleveret knapperne til Ane den dag. Han cyklede en anden vej hjem, kunne ikke lide at se hendes hus. Forpint til sit inderste gik han i seng, skønt det var midt på dagen. Det blev aften, og det blev nat, men sove kunne han ikke. Månen gled frem på himlen, stor og rund. På gulvet begyndte rotterne at husere; de havde fået fat i en osteskorpe, som de sloges om under små hvin og meget spektakel. Janus kom til at se ud på månen. Han syntes, den grinede ondskabsfuldt. Så tog han den tunge, tykke stok, han altid havde stående ved sengen for det tilfælde, at nogen ved nattetid skulle forsøge et attentat på hans liv eller pengekasse — rakte op og fangede med dens dupsko en ring i trækgardinet og trak det for vinduet, stødte den derpå nogle gange hårdt i gulvet, idet han snerrede hen mod rotterne:

— Ka' jeg så få fred!

Anna Dahl Andersen:

ET STEMNINGSBILLEDE

I går fandt jeg et kort i min skuffe — der stod blot:

Kære søster.

Hjertelig tillykke på fødselsdagen fra os alle. Din broder K.

Kære Kekkele, er vi virkelig kommet så langt fra hinanden, at du skriver sådan en fødselsdagshilsen? Kortet er som en ørken, hvor tomheden råber mod os, og hvor sandet nægter at bære frugt.

Engang var du min kæreste bror — engang for længe siden, du fik kælenavnet Kekkele; der er hverken mening eller oprindelse i navnet, det er født ud af intet, og netop derfor var det så træffende, du kunne simpelthen ikke hedde andet med den lille, røde plet på den ene side af din brede næse, dine troskyldige øjne og din følsomme mund.

Det var dette tomme, tomme kort, der gav mig nøglen til minderne — og alt det, vi to har haft sammen.

Og en pludselig længsel efter dig kom over mig. Hvorfor giver man ikke efter for sådan en mærkelig følelsesstemning og styrter af sted for at sige: Da vi var børn, elskede vi hinanden, det var en stærk og god følelse, der er så mærkelig nu; men engang imellem finder jeg den igen — og undres — undres over, at den kan forsvinde så hurtig, man skal gribe og holde den fast, mens den er der — det er måske *det*, der i den hårdkogte nutid kaldes sentimentalt; men lad gå — jeg vil godt være »sentimental« engang imellem. — — Er der trods alt noget finere i denne verden end ægte søskendefølelse, der er bundfældet så dybt og nedlagt i os fra fødselen? Tidens travlhed har kastet dynger af glemsel over denne følelse og over barneminderne; men strengene er der endnu — og de klingrer — rene og sitrende, når man med nænsom hånd stryger over dem.

Kekkele, husker du barneårene, hvor vi to holdt sammen? Husker du, når vi flyttede fårene, og når de var kommet løse og i hårdknude med et andet par; — at knytte en knude op af reb, det kan enhver gøre; men knytte en knude op med får (fåret gennem løkken hver gang) — det er et kunststykke, som vi to mange gange præsterede.

Og vi flyttede køerne, der var ni ialt; men vi passede nøje på, at du flyttede fire med en sten den ene gang — og jeg fem med køllen — og næste gang i omvendt orden, vi mennesker skal jo våge over, at arbejdet er retfærdigt fordelt. Og husker du, da du fik den gamle violin, som du havde tigget så meget for? Du filede og lirede do-re-mi-fa-sol-la-si-do — — — tilsidst jog mor dig ud i stalden, så du kunne spille for køerne — jeg tror egentlig, de befandt sig ganske godt ved det, de lå bare og daskede dovent med halen engang imellem, kunne også være, at de langsomt vendte hovedet og så på dig med store, dumme øjne — og Strium, den gamle kat, gik frem og tilbage og gned sig op ad dine hjemmestrikkede strømper; — — men du fik lært at spille — undervisning fik du senere —; men tonerne — de rene, klare, lærte du selv at frembringe — for violinen er ikke som andre instrumenter, hvor tonerne ligger fast

afstemte, nej, — man skal selv skabe dem — og det kræver den fineste føling med instrumentet; — men du havde det i dig.

Du spillede især godt, når du var forelsket — og når du stod der og stirrede ud i luften med store, fraværende øjne og spillede, så strengene sitrede, og de høje toner tilsidst gik

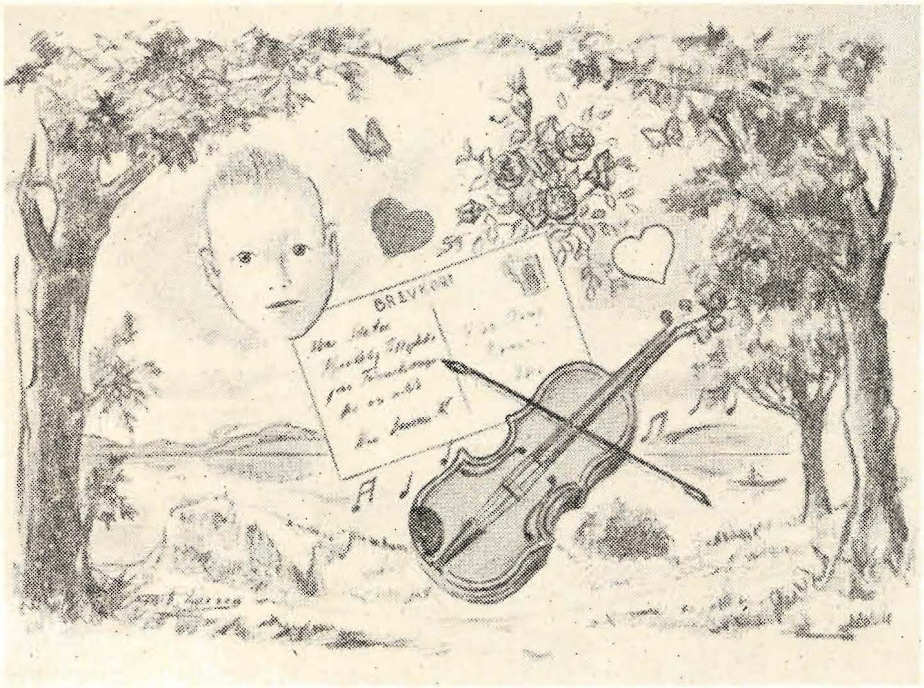

i eet med aftenstilheden — så vidste jeg, hvad klokken var slået.

Du var stiv og trodsig overfor hårdhed; men blød og følsom for venlighed og forståelse.

Jeg mindes din skælvende mund og grådkvalte stemme den majdag, du kom ind til mig og sagde: »Nu har jeg allerede været her i tre dage — og nu er der *kun* 177 dage til, at jeg må komme hjem.« Det var den sommer, vi begge var ude hos moster på Djursland — du var femten år, og jeg var tre år ældre.

Længselen er en hård modstander — og du kæmpede mod den. Jeg havde selv prøvet at længes og vidste, hvordan det så ud i lille brormands indre — og det var det »syndeste synd«, at du skulle igennem dette, for længsel er en følelse af åndelig art — en beklemmende, knugende fornemmelse, der i legemlig henseende, hvad smerter angår, kan sammenlignes med sin søster, gigten.

Det var den sommer, du havde din første, spæde forelskelse; — i en af mine veninder, som du fulgte hjem et par aftener, før du rejste derfra. Du kom til mig aftenen efter, og din barnemund skælvede igen, mens du sagde: »Jeg glemmer hende aldrig, vi sad på en stor sten og talte sammen om fremtiden — og vi lovede hinanden«. — — Ak, løfter er svære at holde — og da jeg kom hjem et år efter, var det »Strandgårdens Ella«, der var den dejligste pige, du vidste.

Kekkele, du var min hjertebror, og du fik mig overbevist om, at vi i den grad skyldte »Strandgården«s unge kaffe, at jeg måtte præ-

parere mor og få hende til at indse vores forfærdende kaffeskyld til »Strandgården«.

Og da du et par år senere var uhjælpelig forelsket i gartner Hansens yndige datter, Helga, måtte jeg se at blive »særlig« gode venknæene blot ved at se dem — eller sitrer ved den mindste berøring, for så pludselig en dag at opdage, at der ingenting er — alt det skønne, dejlige og forjættende er bare blevet til — — en lille smule foragt. Kan man gøre

inder med hende og hendes søster, så vi kunne føje dem til vores intime omgangskreds.

Kekkele, du var ikke nogen Don Juan eller forfører, du var blot en ganske almindelig, køn, ung mand, der prøvede et par forelskelser før den rigtig store, store kom. — — Og du græd med hovedet mod min skulder, da Helga fandt sig en anden ven.

Ak, troløse ungdom, jeg har selv prøvet at skuffe og prøvet at græde over en skuffelse, det må vi allesammen igennem. Hvad er det, der gør, at man er så glødende forelsket i ham eller hende? — sådan, at man bliver mat i for det? Desværre er det jo ikke sådan, at følelserne kølnes samtidig, så var det jo ikke noget problem, nej, der er altid en af forelskelserne, der overlever den andens død.

Dog, Jørgen Bukdahl siger: »Unge folk *skal* forelske sig — men helst ulykkeligt«.

Jeg har gjort vort regnskab op, Kekkele — og selv om jeg sommetider i de senere år har svigtet dig, så skammer jeg mig over det, så skylder vi i det store og hele ikke hinanden noget.

Selvfølgelig hjalp du også mig mange gange

i lignende situationer, som ovenfor omtalt — det skriver jeg bare ikke noget om.

Men en aften kom du hjem med din allerbedste ven. Jeg så ham — og han så på mig — og næste gang, du kom med ham, trak du mig til side og sagde: »Vil du have ham, så må du tage ham, hvis du kan få ham; men du kan lige prøve på at holde ham for nar.«

Jeg *ville* have ham, og jeg fik ham — for jeg *kunne* få ham.

Så holdt vi bryllup en dejlig sommerdag — og jeg sendte en invitation til min højskolekammerat og bedste veninde, på østkysten. Hun kom et par dage før festen og hjalp til her og der og alle vegne. I to hjalp hinanden at binde guirlander til at hænge op i teltet — og I hængte kulørte lamper i den gamle have — og far sagde: »Hun er da en s ø d e pige.« — Og den aften spillede du ganske vidunderligt.

Men da vi på bryllupsaftenen havde danset brudevalsen, gik jeg med min flunkende nye mand en tur i haven.

Der var vidunderligt stille og sommerduftende, rigtig en aften til at sværme i. Da vi kom til poppelalléen, standsede vi — et lille stykke fra os stod to, tæt omslyngede — det var dig og min veninde. — Vi vendte stille om; men dagen efter tog jeg dig til side og sagde: »Vil du ha' hende, må du tage hende, hvis du kan få hende; men du vover ikke at holde hende for nar.«

Du *ville* have hende — og du fik hende, — for du *kunne* få hende.

Sorg gi'r blege Kinder

Af Frederik Thyland

DET var ved Vintertide. Det frøs haardt, og Vinden for henover de brede Hedesletter, og det var Snefog. Inde i en lille Stue i den lave Hedegaard sad en ung Pige. — Hun ventede et Barn — hun sad og strikkede paa en lille Trøje og saa paa Spurvene derude og hørte paa deres smaa, forsagte Pip. — De smaa Spurve søgte et Skjul mod Frost og Kulde. — Og hun tænkte paa, at hvad var hun egentlig andet end saadan en lille Spurv, der søgte Ly imod den haarde Verden, for dens Haan, dens Spot og Foragt. — Skulde hun vælge det, som mange før hende havde valgt, Æren? Den Tanke vilde hun ikke tænke. Hun jog den væk, saa tit den kom.

Hun havde Kærlighed til det Barn, hun ventede, fordi hun havde haft og havde Kærlighed til den unge Vejingeniør, der havde boet der, mens Amtsvejen blev anlagt, men nu var langt borte, og som hun aldrig hørte fra mere. Moderkærligheden, den stærkeste, rigeste og mest uegennyttige Følelse i hele Verden, var vaagnet hos hende.

Dette lille Barn, hun ventede, trængte ogsaa til et Spurveskjul, og den Tanke fik hende til at holde ud til det at være foragtet. En anden Tanke gjorde hende mere ondt: mon mit lille Barn også skal døje ondt i Verden, denne haarde og onde Verden, fordi det ingen Far har. Og hun græd igen — som hun havde gjort det de tusinde Gange før, i mange vaagne Nætter. Hun tænkte paa de lyse Sommerdage, da der var Dans, Leg og Gilde — hun var en af de første i Dans og i Leg — hendes Smil og Rødmen i hendes Kinder var nu borte. Hun vidste kun altfor vel, at Rødmen var forsvundet fra hendes Kinder. — — — — Hun blev afbrudt i sine Tanker ved, at Moderen kom ind med Kaffe. Faderen var taget til Byen. — Hendes Mor havde ogsaa faaet blege Kinder den Vinter. Hun vidste det, og hun vidste ogsaa, at det var hendes Skyld. De satte sig over til Kaffebordet. Moderen tog hendes Haand og trykkede den fast.

I dette Haandtryk — uden Ord — laa der en uendelig Kærlighed til hendes lille Pige — hun vidste, at hun stadig var i Moderens Kærlighed, en Kærlighed, der aldrig vilde ophøre, saa længe Moderen levede, og Tanker for Æren forsvandt helt i saadanne Øjeblikke; hun vilde ikke gøre sin Mor en endnu større Sorg. Hun var taknemlig, fordi hun havde et Spurveskjul her i den lave Stue i hendes Hjem. — Hvor mange var der ikke før hende, der ikke havde turdet komme hjem. Hendes Mor og hende havde faaet talt helt ud med hinanden, og de havde grædt meget sammen. Graaden kom fra en ukendt Kilde, en Livets Kilde maatte det vel være, for Graaden bragte noget af Livet med sig. Hun tænkte paa, at hun som Barn saa mange Gange havde sunget »Gud aander paa Øjet, naar det græder«. Den Gang tænkte hun, at Gud vilde aande paa Øjet, saa det holdt op at græde; men nu vidste hun, at det var omvendt. Graaden kom fra selve Livets Kilde.

Hun mindedes, at hun engang i sin fordums Lykke havde grædt af Glæde. Ja, tænkte hun, »den store Lykke og den store Sorg er Tvillingbrødre«. Den, der ikke har haft Sorg,

tænkte hun videre, ved ikke, hvad Livet rummer.

Mens hun sad i disse Tanker, var det begyndt at mørknes, og den gamle Kirkeklokke tog til at ringe, og Tonerne fyldte Stuen — midt i den tavse Sorg. For Sorgen er altid tavs, det er dens Særkende, og den gør altid ensom. — Hun saa paa sine Bedsteforældres Billede. De laa nu begge paa Kirkegaarden, og hun kunde næsten misunde dem, og uden hun vidste det, kom hun til at nynne paa Salmen »Lyksalig, lyksalig, hver Sjæl, som har Fred, thi ingen kender Dagen, før Solen gaar ned«.

Det var omtrent helt mørkt i Stuen — nu holdt Kirkeklokken op med at ringe — kun Bedeslagene hørtes svagt. — Hun faldt paa Knæ foran Sengen og skjulte Ansigtet i Sengetæppet og gav sig til at bede til Gud i Himlen. Hun bad for sit lille Barn, for sig selv, sin Far og Mor, for alle, hun havde kær, og for alle, der var i Nød — og hun følte paa en mærkelig Maade, at Guds Fred kom til hende — »Den Guds Fred, der er Sjælesolen, der aldrig gaar ned.«

— — —

Da Lærkerne sang næste Foraar, og Grøftekanterne var fulde af gule Mælkebøtter, blev der baaret en lille Kiste ud fra den lave Hedegaard. Tre Uger før var der bleven født en lille Dreng; men i de tre Uger var det, som hun havde været i Paradisets Have igen — den Have, hun kendte saa godt, fra hun var Barn. — Det, at pusle om sit lille Barn, det, at leve i Glæde, holde den lille Haand, give det Bryst, se det smile, var for hende Livet.

Hun gik tavs bagefter den lille Kiste; for Sorgen gør tavs; hun græd ikke den Dag før Begravelsen; men da den lille Kiste var sænket i Graven, brast det for hende, og hun begyndte pludselig at hulke. — Da Bedeslagene havde lydt over Graven, gik hun og hendes Forældre stille hjem. — Hun vidste nok, at Folk sagde, at det var godt for hende, hun havde mistet sit Barn; men hun vidste, at det ikke var godt, men, tænkte hun, maaske er jeg ikke god nok til at beholde ham, og hun tænkte paa, at nu var han da fri for Foragt, Menneskers Foragt i denne haarde og kolde Verden. — Hun faldt igen paa Knæ foran Sengen — den lille Stue var blevet hendes Lønkammer — og bad om, at hun engang hjemme hos Gud maatte være sammen med sin lille Dreng. Hun sørgede ikke længere over sig selv, men over sin lille Dreng, og nu forstod hun nogle Ord, som hun engang som helt ung havde læst, men den Gang ikke forstaaet, et Ord fra et islansk Sagn. Det lød: »Bedst bødes en stor Sorg med en endnu større Sorg«.

Hun blev aldrig senere gift, men passede trofast den lille Hedegaard, da hendes Forældre døde. Hun blev meget gammel, og mange Mennesker, baade unge og gamle, fandt Hjælp og Trøst hos hende; thi kun den formaar at trøste, der selv har været i Nød.

Da Gaarden blev solgt til unge Folk fra et helt andet Sogn, saa de, at i hendes Sovekammer var ridset med fin Ungpigeskrift paa en af Ruderne: »Sorg gi'r blege Kinder«.

Da Kirkegaarden benyttedes som Markedsplads

Af Anders C. Svalgaard

FOR Nutidsmennesker vilde noget saadant være utænkeligt, men vor smukke, gamle Kirkegaard har virkelig været anvendt til Markedsplads, omend dog ikke til Heste og Kreaturer, og selv om den Tid forlængst er forbi, er det dog sket til omkring 1823—24, da det blev helt afskaffet at anvende et ellers saa fredhelligt Sted til saa profane Ting, som at afholde Marked paa.

I 1823, da den sydlige Halvdel af den gamle Kirkegaard blev købt og indrettet til Gravpladser, maatte der et nyt Reglement til, og daværende Byfoged, Jes Lützhøft, 1811—1838, og Provst Carstensen 1789—1831, skulde gennemgaa og underskrive nævnte nye Reglement og medgive det deres Bemærkninger. Reglementet var inddelt i Paragraffer, og dettes 10. »Post« gav Anledning til, at Byfogden nævner, at der har været afholdt en Slags Marked paa Kirkegaarden, idet han bemærker til ovennævnte Post eller Paragraf: »Kirkegaarden har i det mindste over 70 Aar (altsaa fra før 1743) været afbenyttet for Markedssøgende, som bragte Lærreder, Dynevaar og hjemmegjorte Tøier her til Salg. Det vilde være uforsvarligt at lægge Hindringer iveien for Afsætningen af Landmandens Flids-Frembringelser — og da der for Øjeblikket ikke kan anvises en passende Plads for ovenmeldte Varers Falholdelse, saa maatte 10de Post sættes i Beroe, indtil en saadan Plads er udseet, og det fornødne derom til alle Vedkommendes Efterretning er bekiendtgiort.« Det var, som nævnt, ikke med Heste og Kreaturer Markedet holdtes paa Kirkegaarden, men det var alligevel en Uorden, som ikke oftere maatte tolereres, og det ser ud til, at Provst Carstensen har faaet sat en Stopper derfor, da han siden i nævnte Reglement meget bestemt erklærer, »at det bliver en Selvfølge, at den Uorden ikke længere maa finde Sted, at Lærrets Markedet holdes paa Kirkegaarden, hvorved den hidtil hver Sommer er bleven mishandlet og krænket, men en anden Plads — en af Byens Smaae Torve — skal dertil anvises, og Kirkegaarden til næste St. Hans Marked og fremdeles holdes lukket.«

Man kunde da heller ikke vedblive dermed, da nævnte Reglement ellers paabød Fred og god Orden, men foruden Markedet var Skolebørnene heller ikke skaansomme, hvilket forklares ved, »at Klokkerboligen, hvori og den ene af Byens Almue- og Borgerskole holdes, ligger Kirken saa nær, at Indgangen til Skolestuen er fra Kirkegaarden, har altid havt den ubehagelige Følge, at Skolebørnene have nedtrampet Kirkegaarden, især det Stykke, som er Vesten for Kirken, hvori en af Landsognene hidtil have havt deres Begravelsesplads, og at Børnene, ved at løbe om paa søndre Side af Kirken, have været fristede til at kaste Steen paa Vinduerne og undertiden beskadige Gravstenene«.

Markedet maa sikkert, tiltrods for Byfogdens Henstilling om at bevare det, være blevet forbudt, saa Kirkegaarden kunde blive det fredhellige Sted, som man altid synes, et saadant Sted bør være.

TRAPPEN

Af Johan Georg Galster

Den gamle Trappe staar endnu i Staden,
min Oldemors Fod engang har traadt;
saa venlig hæver den sig op fra Gaden
i Sommer, Vinter, Regn og Sol og Graat.

Et spinkelt, rustent Jerngelænder stiger
med hvert dens Trin, i sirlig, snørklet Stil;
foroven breder den sig — Gitret viger —,
i Lindes Skygge Bænke byder Hvil.

Blandt Huse, klædt moderne, knebne, skrappe,
men med en Sjæl som knappet til — nej tom!
staar dette gamle med sin gæstfri Trappe
og vinker Venner med et stentyst: Kom!

De gamle Stene glattet er af Fødder,
som smuldrer længst: af fro, af trevne Par,
af svage og af dem, man tror, slaar Rødder.
— Og lette Pigers Fjed de kysset har.

Ærværdigt staar de der, i Mos har Ælde
sig præget paa hver Side, i hver Krog;
om Livet kunde de en Slump fortælle,
og mig er de en Minders aabne Bog.

— Aa, her ved Bryllup steg den muntre Skare;
da lo de venlige, men køle Sten;
dog før den første Gæst de lagde Snare,
de Vinger gav til to, som alt var een.

Fra Kirke her man bar det spæde Væsen,
indhyllet i et værdigt Kaabeflor,
men vredt det græd og bare ønsked' Næsen
ved Brystet bjerget hos den unge Mor.

En Slægt der vokste til: den sagte Pige
blev til en blæstfuld Vaar, hver Dreng til Mand;
men op og ned ad dig de maatte stige
for hvert et Maal i deres Længsels Land.

Og her ad blomsterstrøde Trin saa varlig
man løfted bort det lange, tunge Skrin,
som gemte - Hammerslag og Laas forsvarlig -
en velkendt Skikkelse i hvide Lin.

— Ja, Slægter saa du komme, Slægter drage,
men fast du staar, og lunt du til mig ler,
du skønne Trappe fra de svundne Dage!
du gæstfri Indgang, Plads ej levnes mer!

✶

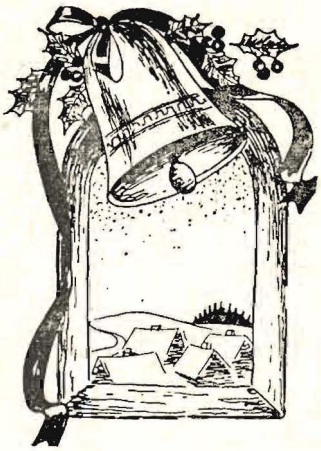

Den skønne Jul, dengang -

Af Jacobine von Thybo

HVORFOR var julen altid hvid den gang? Dækket med sneen, der juleaftensdag tyst dalede ned i store, lette flager, eller er det mig, der husker forkert? Og hvorfor var alting så vidunderligt? Verden var ikke en rygende vulkan, og menneskene var sådan, som vi troede, de var, og far og mor var et stærkt og urokkeligt fundament i vor tilværelse.

Derfor øste vi børn af sorgløshedens kilde og boltrede os barneglade og uansvarlige.

Og oven over skyerne var himlen — bogstavelig talt, — og deroppe sad vor barndoms Vorherre og fulgte ens færd i den mindste detalje, — han lo, naar vi var gode, og græd, når vi var slemme.

Den første uforglemmelige skuffelse fik man, da de forstandige fortalte, at det da slet ikke var Vorherres himmel oven over skyerne, dèr var han ikke, det var blot et symbol — hvor var de kloge — her havde vi haft en bolig til Vorherre, en rigtig, synlig bolig, som passede så godt til ham, og så kom de og fortalte, at dèr var han ikke alligevel, han var — ja, han var bare — se, det kunne en barnehjerne ikke rigtig fatte, og barnetroen fik sit første store skub ud i intetheden.

Tiden ind under jul var den mest spændende og mest langsommelige af alle årstider, og vi begyndte at spekulere på julegaver allerede sidst i november.

Når vi spurgte mor, hvad hun ønskede sig i julegave, fejlede det aldrig, at hun først svarede: »Det, jeg ønsker mig allermest, er, at I vil være nogen rigtig søde, rare børn og forliges pænt«. Pyt — var det nu noget at ønske sig, som om vi ikke var både søde og rare; men forliges, det kunne vi ikke, især min store søster og jeg; hun kunne blive et ildsprudende bjerg, når jeg drillede hende — og at drille var netop mit speciale.

Et år havde vi to i fællesskab købt seks par blomstrede kopper til mor — til fem og tyve øre pr. par; min søster havde været betænkelig ved at have mig til fælle — »sådan en pleberøre som dig«, sagde hun, »du ska' nok få det fortalt inden jul«.

Og så sad vi da en eftermiddag lige før jul inde i stuen sammen med mor, — vi to sad og hakkede løs på hinanden.

»Du si'r det«, sagde hun; »du kan aldrig holde bøtte, og du skal nok forsnakke dig, så mor får fat på, hvad det er«.

»Forliges nu, børn«, sagde mor.

»Jeg siger det ikke, din vigtige strit«, sagde jeg; »men siden du er så ræd, så kan jeg jo få mit byttet og købe noget, der er meget skønnere«.

»Ha«,sagde hun, »de skulle sælges sammen, så du kan da ikke få tre par byttet«.

Jeg slog en skraldelatter op, og min søster gav sig til at tude, da fadæsen gik op for hende.

Men mærkelig nok havde mor slet ingen ting hørt — ikke det mindste — der var ellers ikke nogen verdens ting, der undgik hendes vagtsomme øre; men denne gang glap det dog — og juleaften blev hun så forundret og overrasket, at det var helt påfaldende, — hvordan i alverden vi dog kunne hitte på at købe kopper, det var det, hun manglede allermest af al ting, og det hun sådan havde ønsket sig!

Se, sådan noget støtter jo ens selvtillid, og da vi om aftenen kom i dobbeltsengen i vores kammer, skændtes vi om, hvem af os der først fik idéen.

☆

Mor begyndte i god tid at bage småkager til jul.

Hun havde en rund blikdåse på størrelse med en stortromme; der blev sat et tyndt blikkors ned i den, så kassen blev delt i fire rum, og de blev fyldt til randen med småkager, så det forstår sig, at mor ikke bare lagde en lille portion dejg.

I det ene felt var der vanillekranse, i det andet jødekager, og det tredie var forbeholdt finsk brød, ikke sådan nogen små, smalle nogen, der ser ud, som om de har engelsk syge, nej, de var store, tykke og brede; far kunne ikke fordrage små småkager.

Mor sagde på bagedagen: »Spis børn — alle dem I vil« — der var slet ikke noget med, at vi kun måtte få de mislykkede, — og mærkeligt nok, inden dåsen var halvt fyldt med kager, gad vi ikke synke een mere, der stod de jo kun og bød sig til. Havde vi nu skullet negle dem i smug, kunne vi nok have trykket nogle stykker mere ned.

Den dag, der skulle bages i den store ovn, var far og mor meget tidlig oppe for at fyre med tørrede kartoffeltoppe.

Der var lagt dejg i et trækar aftenen forinden; det var fars bestilling.

Tolv store sigtebrød kunne ovnen rumme, og når sigtebrødet var bagt, blev der fyret op igen om eftermiddagen, så skulle der bages sandkager, brun kage og lagkagebunde — og til allersidst pebernødder, som vi børn stod og satte på store plader. Far trillede dejgen i lange, tynde pølser, lagde tre sammen, og så skar han i rasende fart nødderne, som han svitsede hen til os, der ragede dem på pladerne og satte dem i lange, lige rækker.

Jeg var barn under og efter første verdenskrig med rationeringskort og det hele, — hvordan vi fik sukker til al den bagning, ved jeg ikke; men jeg mindes en dag, vores kære nabomand kom med et bikort på 50 kg sukker til mor, et, han havde hamstret til hende, — jeg siger ikke hans navn, for han er levende endnu, og så kommer politiet vel efter ham, som de gjorde ved komponisten, der fortalte, at han ikke skulle aflevere smørmærker på restauranter og hoteller i Jylland.

Hvis al bagning lykkedes, hvad den næsten altid gjorde, var dagen den rene idyl, — far og mor gik rundt og roste hinanden. »Ved du hvad, Poul«, sagde mor, »dit sigtebrød er meget bedre end sidste år; det har den søde, uforlignelige smag, som kun hjemmebagt sigtebrød i stor ovn kan have, — det smelter ligefrem i munden på een, og skorpen er næsten det allerbedste«.

»Sikke sandkager, Trine«, sagde far, »aldrig har du rørt dem finere, så porøse og lette de er, og lagkagebundene er meget mere vellykkede end sidste år«.

At deres ros også kunne være en kritik af forrige års bagning, tænkte de ikke på.

Et juletræ skulle vi have, et, der gik helt til loftet, og her var min store søster Tille et rent geni til at lave julepynt. Naboerne tiggede hende for at komme en aften og hjælpe med julestadsen. Så var jeg gerne med, og vi mindre skulle så klippe strimlerne, mens hun kommanderede og kasserede; kurvene betroede hun ingen andre til at lave; hun krystede de fint klippede strimler over petroleumslampen, så frynserne blev krøllet, og så satte hun det i løkker og kruseduller på kartonkurvene — med fiskelim — røde og hvide bånd sammen, hvide og grønne eller blå og hvide, — i alle de skønneste farver slyngedes

de om kurvene. Vores juletræ derhjemme blev aldrig pyntet, før efter vi havde spist maden juleaften. Så blev vi alle, så nær som far og mor, jaget ud i køkkenet, og det varede uhyggelig længe, mens de puslede derinde; men endelig kom far, slog tre slag på døren og sagde: »Bom, bom, bom, nu er julen kommen«. Og så begyndte julen.

En juleaften, da vi alle sad samlet om det smukt pyntede bord, og lige skulle til at spise, vendte min lille søster Lis sig om mod far, så på ham med store uskyldsblå øjne og sagde: »Far, vil du ikke godt sige: Eso, beso, navn — det gør onkel Morten altid«. Det var sagt i dybeste alvor, og far opfyldte hendes ønske.

Synes du ikke, Poul, det er underligt, at det kun lige er juleaften, vi skal takke for maden? spurgte mor ham dagen efter.

»Jo, det har du sandelig ret i Trine«, svarede han, og fra den juleaften og mange år frem i tiden, bad far en kort bordbøn ved middagsbordet.

1. juledags morgen var vidunderlig — op til gaverne og julemorgenbordet med mors store, tykke boller og fars hjemmebagte sigtebrød.

Far og karlen kom ind, vasket og redt og drev staldlugten på flugt med en cigar.

Så kom nabobørnene, Karen og Per, og skulle se vores gaver; som regel havde de altid fået lige nok så meget, som vi fik, og regnede vi den samlede pris ud for vores gaver og kom til et overslag af to kr. og femogtyve øre, kunne vi være sikre på, at deres stod til to kroner og femogtredive øre.

— Min juledagsbestilling bestod i at læse de julebøger, vi havde fået, både til jul og i julegave, — jeg sad i en stiv læsning, fra jeg kom op, og til vi gik i seng — kun afbrudt af spisepauserne.

Et år blev det alligevel mor for meget, — hun tog bogen fra mig og gav mig een oven i hovedet med Klaus Berntsens samlede eventyr, så både prinsessen, trolden, dragen og den onde fe blev til stjerner. Det var sjældent, mor slog og aldrig uden grund.

2. juledag havde vi familien. De kom kørende i jumber, ponyvogne, char-a-banc eller kaner, hvis føret var til det.

Og det store, gamle stuehus var oplyst fra østervinduerne til vestergavlen. Der var julestemning over det hele og inden i en selv. De lidt ældre fætre havde violiner med, hjemme havde vi orglet, og så blev der spillet og sunget både jule- og folkesange, fortalt anekdoter og spillet historisk firkort, — andre kort saa's ikke derhjemme, det var et ufravigeligt princip hos mor, — hun ville ikke se spillekort i sit hjem.

Nu er år lagt til år siden den tid, og det er vore børn, der skal opleve julen; men jeg ved, at jeg ikke formår at skabe denne julestemning hos mine børn. — Så må jeg jo håbe, at de finder andre stemninger og værdier hos far og mor i hjemmet, så de engang, som jeg, synes, at minderne om deres barndomshjem er de lyseste og skønneste, de har.

Husundersøgelse

★ Et Minde fra Besættelsestiden

Af Jens Peter Pedersen, Skjoldborg

Det var en Nat saa sort som Blæk,
ej fandtes Stjerneskær,
Nymaanen alt var gaaet væk
bag Klosterhedens Træer. —
Det var i Krigens onde Aar,
da Danmark var besat,
helt mørkelagt laa Hus og Gaard
ud i den dunkle Nat.

Men den, der lytted' længe nok,
han hørte Motorstøj;
det var ej heller ringe Flok,
det Venner var, som fløj.
Fra England vi nu Vaaben fik,
og Faldskærmsmænd sprang ud,
mens Krigen mod sin Slutning gik
i Vint'rens Sne og Slud.

Dog, Tyskerne de hørte alt
og sendte Mandskab hen,
at spørge ud og faa fortalt,
hvem hused Faldskærmsmænd.
Hvert Hus blev undersøgt paa Stand,
hver Lade og hver Lo,
ja, mistænkt blev og hver en Mand,
som vaaged hos sin So.

Hos Hans paa Heden Lys man saa,
selv om det kun var lidt,
en slagtet Gris paa Stigen laa,
nu havde den udstridt. —
Da pludselig var Freden endt,
i Gaarden Tysken stod,
og hver en Stue overrendt,
man Søle efterlod.

Mens Manden fulgte Fjenden rundt,
— de saa bag hvert Gardin —,
kom Konen til at tænke højt,
hun sagde lavt: »De Svin!«
Befalingsmanden stopped' brat:
»Hvad var det, Fruen sa'?«
Hun peged' paa den døde Gris:
»Vi slagted' Svin i Da'!«

Han lukked Munden noget stramt,
men slugte Pillen raa,
han kaldte fluks paa sine Folk,
og snart saa man dem gaa.
Man ingen Faldskærmsmænd fandt frem,
fordi der ingen var;
men Konen reddede sit Hjem
ved hendes friske Svar.

Men at det hele Alvor var,
man næste Morgen saa:
bag Kæmpehøjen stod en Mand,
han Gaarden passed' paa.
Ved Morgengry til Stalden kom
en Tysker kold og arm;
han fik en Taar nymalket Mælk,
saa han blev kvik og varm.

Alt ordnede sig rigtigt nok,
ja, endte paa det bedste.
Thi Fjenden: Det er samlet Flok,
den enkelte: Vor Næste.
Og naar vi nu tilbage ser
paa Krigens Tid, der svandt,
saa ser vi, alle tabte her,
der ingen var, som vandt.

Da Vestervig nær var blevet jævnet med Jord

Et Sagn

Af L. Chr. Kappel

EN stormfuld Nat kom en hollandsk Tjalk for fulde Sejl ind mod den danske Vestkyst. De dygtige Søfolk, som bemandede Skibet, opdagede, at der her var Fare for at strande. Bølgerne gik skyhøje ind over Landtangen mellem Agger og Thyborøn, men Skibet var fladbundet, som de fleste hollandskbyggede Skibe var paa den Tid. Paa Siden havde det to Sværd, som kunde hæves og sænkes, saa Skibet altid kunde holde Retningen, derfor var der ingen Køl under Skibet.

Maanen lod sig sommetider se mellem de forjagede Skyer. Paa den Tid havde Havet lavet en Kanal midtvejs mellem Agger og Sømærket, men her var der for lidt Vand til Skibene at sejle over til Limfjorden i, kun, naar Skibet som her var fladbundet, og Havet var i stærkt Oprør, kunde det lade sig gøre med Paalandsstorm. Det prøvede de hollandske Søfolk, da det blev Dag. Og med alle Sejl sat til fløj Tjalken over Tangen og ind i Limfjorden. Nu saa de Land mod Nord og styrede ind i en dyb Dal lige Vest for Gaarden »Kjærgaard«; men her løb Skibet helt op paa Land og stod fast for aldrig mere at komme ud paa Fjorden. Besætningen gik tørskoet fra Skibet op til »Kjærgaard«, der den Gang var en Gaard paa ca. 500 Tdr. Land. De Skibbrudne blev vel modtaget, fik Mad og tørre Klæder. Den næste Dag gik de ned til Skibet, glade for at være kommen frelst ind paa den frodige Thykyst.

Da Kaptajnen saa de frodige Marker og den smilende Limfjord, svor han en Ed paa, at han vilde forblive her og bygge en By som Tak for Frelsen. Han var en god Mand. Sine Folk sendte han hjem; nu vilde han leve og bo paa sin Skude, indtil han havde faaet anlagt den By, han ønskede. Han var ugift. Der gik nok et Par Aar, og nu havde han udset sig den Plads, hvor Byen skulde ligge. Han saa, at Fjorden vestpaa drejede ind i en Vig, hvor der var Læ, og da han var umaadelig rig, vilde han bo her til sine Dages Ende, for han syntes ikke, han kunde forlade dette Land, hvor hans kære Skib for evig skulde blive; det var hans Arvegods fra hans forlængst hendøde Slægt. Skibet hed »Krinrik«, og derfor kaldte han Byen Krik.

Den djærve Sømand havde flere gange været til Højmesse i Klosterkirken. Han var blevet saa betaget af den mægtige, skønne Landsdel og af den storslaaede Udsigt ud over det store Vesterhav og de høje Sandklitter samt den skønne, smilende Flade Sø og de store Herregaarde.

Paa samme Tid laa der en stor engelsk Brig lige indefor Havet ved Thyborøn, han var vel nærmest strandet her. Kaptajnen var en af de Søfarende, som var frygtet af Handels-

skibene, som for paa de indiske Kyster og derfra hjembragte kostelige Laster. Mange var de Skibe, han havde bordet, medens han for paa Havet. Nu var han Fange paa sit eget Skib, mellem alle sine mange Tønder Guld og kostelige Perler og Silke, samt mange andre værdifulde Genstande, som laa i hans tæt tillukkede Lastrum. Briggen var en flot Skude. Dens Galionsfigur forestillede en Kvinde, som holdt en Økse i den ene Haand, og i den anden holdt hun en stor Falk, i Næbbet holdt den en Slange. Falken var forgyldt og dens Hoved var oplyst om Natten.

Ogsaa Englænderen besøgte Klosterkirken; men han saa ikke det smukke Syn, ejheller det fede Land, som laa foran ham. Naar han kom sejlende i sin flotte Jolle, aflagde han Besøg paa Tjalken.

Paa den Tid laa der i Vestervig et flot bygget Slot, der hvor Tinghuset nu ligger. Maaske ligger der endnu en Rest fra den Tid, da Slottet beboedes af en ung Kvinde. Hun var meget smuk og umaadelig rig; Kaptajnen havde flere Gange været hendes Gæst, og de fulgtes gerne ad i hendes Vogn op til Kirken og tilbage igen. Det havde Englænderen lagt Mærke til, og da han havde prøvet paa at gøre sig behagelig overfor hende, ja, engang havde han ogsaa forsøgt at formaa hende til at aflægge ham et Besøg paa sit fine Skib for saa om muligt at blødgøre hendes stolte Sind og engang gøre hende til sin Frue. Men hun havde brat afslaaet hans Indbydelse; herover var han rasende og især nu, da han saa og hørte om Forholdet mellem hende og Hollænderen. Nu søgte han Hævn, og den gik ud paa det, som denne Fortælling nu skal berette om.

En Dag først i Maj saa han, at Hollænderen gik ind til den Kvinde, han elskede. Det skete ved Solfaldstid, og nu svor han, at hele Byen inden Daggry skulde ligge jævnet med Jorden, i hvert Fald inden tre Døgn fra nævnte Tidsrum; men det skulde ske, naar Hollænderen var hos sin Mø paa Slottet, og det skulde gøres grundigt. Saa man forstaar, hvilken Fare, der truede den ellers saa smukke og fredelige By, Vestervig. Havde Byens Indbyggere vist, hvilken Fare, der truede deres By, var de nok draget bort i Tide.

Den engelske Kaptajn var ikke rigtig klar over, hvorledes han skulde faa sin Trusel udført saa fuldstændig som tænkt; men nu havde han hørt, at ovre paa Mors var nogle Trolde, som boede i Landsbyen Bakkeby. De kaldtes Bakkebys Trolde og var meget virksomme, naar der kunde tjenes Guld og andre Kostbarheder. Dem opsøgte Englænderen og forelagde dem sin Plan og Trusel. Det vilde jo koste meget, men da han var rig, kunde han nok betale dem kongeligt, bare de vilde paatage sig at udføre hans Trusel. Efter lange Forhandlinger og Løfter om gode Betalingsvilkaar, lovede Troldene at udføre det ønskede med fuld Tilfredshed.

Kaptajnen tog nu hjem, glad over Udsigten til Fuldførelse af sin Hævn over Hollænderen og dennes Elskede. Det var nu holdt op med Stormvejret for dette Efteraar, og da Foraaret lod sig melde, kom der som saa ofte en Periode med Taage, der strøg ind over Fjord og Land ude fra Vesterhavet. Nu kunde der jo i Ly af denne udrettes meget, og Troldene tog fat. De bar Jord fra de høje Fjordbakker op mod Byen og lagde Jorden som en Højvold Syd for Byen, der hvor nu Højene ligger. I fire Døgn havde de samlet nok til at dække hele Byen med, nu skulde Kaptajnen bare give sine Ordrer. Men nu skete der noget uventet. En tidlig Morgen var Taagen lettet, og Mestertrolden stod og saa ned over den sovende By. Han syntes næsten, det var Synd at ødelægge en saa smuk, solbeskinnet By, og nu saa han en Kvinde gaa Morgentur med sin Terne, og han blev saa betaget ved Synet og tillige forelsket i den smukke Kvinde, at han besluttede at undersøge, hvem hun var, og hvor hun boede. Han gik hende i Møde, og ved at hilse ærbødig paa hende, fik han at vide, at hun var Slottets Herskerinde og Hollænderens Fæstemø. Nu var han klar over, at det drejede sig om et Kærlighedsdrama, og han sørgede

for at sende sine Svende ud til den engelske Kaptajn for at hente nogle af de Kostbarheder, han som Belønning skulde have. Selv besluttede han at bortføre den skønne Kvinde og anbringe hende i god Forvaring, indtil han selv kunde nyde Glæden af hendes Selskab og prøve at gøre hende til sin Troldmø. Og han fuldførte sit Forehavende den følgende Nat. Han lod hende indespærre i Outrup Kirkes Kælder og sørgede godt for hende; men hun var nu hans Fange, og nu kom Svendene med flere Tønder Guldpenge og andre dejlige Ting — og tillige med Bud om at udføre det lovede straks.

— — —

Da den engelske Kaptajn opdagede, at Mestertrolden havde bortført den smukke Kvinde, blev han ude af sig selv af Raseri. Han troede, at Hollænderen stod i Ledtog med Trolden, og nu vilde han først hævne sig paa ham. Og saa sejlede han over Fjorden over mod Thy, men da han var naaet til Kobberødhage, overraskedes han af en Hvirvelvind, der havde til Følge, at hans fine Baad kæntrede, og han forsvandt i den saa bekendte Hvirvelgryde, som Strømmen laver paa dette Sted. Her er der i mange Tilfælde sket Drukneulykker før i Tiden. Den hævnsyge Englænder kom aldrig for en Dag siden. Sagnet fortæller, at flere Søfolk havde set ham ride paa en Sælhund vestud mod Havet. Samtidig brændte hans stolte Brig, og alle Kostbarhederne forsvandt i Kviksandet ude ved Landtangen.

Nu troede Troldene, at Hollænderen var Skyld i det skete, og de svor Hævn over ham; han skulde undgælde. Men han havde bygget sig en stærk Borg bag ved den By, han havde anlagt. Borgen kaldte han Gaardhusmølle, han lod nemlig opføre en hollandsk Mølle ved Siden af, og her var han i god Behold. Borgen var omgivet af Vand paa tre Sider, saa den var uindtagelig fra Søsiden, og mod Nord laa Fladsø og bag den de høje Sandklitter. Han kunde ogsaa altid besøge sin kære Klosterkirke, her havde han Venner nok, som kunde beskytte ham. Saa tog Trolden tilbage til Mors, han vilde besøge sin fangne Mø; men hun var allerede forsvundet. Hun var flygtet ned til Fjorden, og her prøvede hun at sejle over i et Bryggekar, men det mislykkedes. En Morgen fandt en Hofjægermester hende paa Stranden, og Karret, hun vilde sejle over i, laa ved hendes Side. Da Folk hørte om Ulykken, blev de saa bedrøvede over det skete, at de jordede hende, og da de mente, hun var en Helgen, byggede de en Kirke over hende, og der rejste sig en By omkring Kirken. Og da Ulykken var sket som foran berettet, fik Byen Navnet Karby.

Da Hollænderen hørte om Tragedien, lod han af Sorg over sin tabte Elskede opføre et Kapel paa Næsset Vest for Karby. Sagnet fortæller, at hvert Skudaars Nytaarsnat kan man se Lys oppe paa Bakken, hvor Kapellet har staaet, og ved Solfaldstid viser der sig en Luftspejling over Sundet, som viser en Kvinde staaende med et Kors i Haanden.

— — —

Da nu Faren for Byens Tilintetgørelse var overstaaet, kunde dens Indbyggere glæde sig over de dejlige Høje, som saa uventet var kommet, og hvorfra Byborgerne havde den herligste Udsigt ud til fjernt liggende Omraader, og de kunde se, naar de stolte Snækker for fulde Sejl gled forbi Thykysten. Saa selv om Byen havde været i stor Fare, var den nu vendt til Glæde. Men Byen havde gennem alle Tider lidt under en slem Vandmangel hele Sommeren, og i lange Frostperioder løb Brøndene tomme for Vand. Det var en slem og dyr Historie at skaffe Vand, det skulde hentes nede, hvor nu Mejeriet ligger. Der løb en Bæk, som kom fra Staaldam Nordøst for Byen. Men saa skete der noget, som kom dem til Hjælp. Da nu den fine Dame var blevet bortført, blev hendes Kammerpige ude af sig selv af Sorg over Tabet. Hun vandrede rundt ved Nat og Dag, og paa sin Vandring sydpaa ad Vejen mod »Snurforbi« vidste hun, der boede en Troldfamilie, som før havde været hendes Husmoder til megen Hjælp; men i Mørket tog

hun fejl af Vejen og gik mod Øst ud i Gykær Mosedrag, og her sank hun ned i Mudder og Pløre og druknede. Alle kunde spore hende hertil, men ingen kunde finde hende. Men nu saa man, at et Kildespring havde brudt sig Vej ned gennem en Bæk, som løb forbi Vester-Skaarup og videre nordpaa, ned østom Vestervig, hvor den løb ud mod Vest, forbi daværende Købmand Hanckes Hus, ud forbi Sygehuset og videre ud i det lave Engdrag mellem Oxenbøl og Vesterby. Det var her, der laa en Vandmølle, som nu findes paa Frilandsmuseet paa Hjerl Hede.

At Kilden aabnede sig, skyldtes den unge Kammerpiges Taarer, som hun stadig fælder af Sorg over sin Herskerindes Forsvinden. Disse Taarer blev til Velsignelse for Vestervig Bys Vandforsyning.

Der er nu sket megen Forandring, men Bækken og de dejlige Høje fik Vestervig i Stedet for den forfærdelige Ulykke, der havde truet den ellers saa fredelige og pænt beliggende lille Landsby, og herfor kan de takke den engelske og den hollandske Kaptajn tillige med Slottets smukke og rige Ejerinde og hendes unge Terne.

— — —

Da nu Mestertrolden havde mistet sin fangne Brud, vilde han ikke gaa glip af hendes Rigdomme. Han drog da med sine Hjælpere til Slottet og fandt ogsaa alle hendes Gulddalere og Smykker, fyldte det i Sække, og da det var sket, satte han Ild paa Slottet, hvorefter de drog med Vejen østpaa. Men da de var kommet lige forbi Teglgaarden, kom Posten kørende mod Byen, og da han i det samme blæste i sit Posthorn, blev Troldene saa bange, at de løb ud over Marken mod Rævbjerg — Navnet stammer fra, at i en Høj boede en Masse Ræve —. Da nu Troldene nærmede sig Højen, blev de overfaldet af de vilde Dyr, der i Raseri rev Sækkene i Stykker, saa Dalerne løb ud, og Troldene maatte løbe for Livet efterladende de dejlige Mønter.

Et Par Dage efter vendte de tilbage for dog at faa nogle af dem igen, men nu saa de, at alle Pengene var blevet til Sten, og det kom jo Ejeren af Rævbjerg tilgode, for nu aabnedes der her en mægtig Grusgrav, den saakaldte Rævbjerg Grusgrav. Mange Læs Grus og Sand er herfra kommet Vestervig Kommune til gode. Gaarden Rævbjerg er Gramstrup Andersens Fødehjem.

Mestertrolden drog nu igen østpaa, men da han kom til Ulsted, mødte han nogle Mænd, som drev en stor Faareflok mod Syd ned ad Husum til, og han fik den vilde Ide at standse Dyrene og lade dem klippe for al Ulden, men da det var ovre, kom der en Storm og spredte al Ulden over Markerne, derfor fik Byen Navnet Ulsted. Nu var Trolden kommet til Refs, her blev han syg af at have drukket nogle Tønder gammelt Øl, som han stjal i Refsbisgaard. Fruen havde hørt, at Trolden var paa Egnen, og at han vilde have Øl, saa hun kom en hjemmelavet Gift i Øllet, og da Trolden havde drukket det, blev han befængt med Bylder. Han naaede dog op til Møllen og fik sig renset ved at gnide sig med noget Bygmel. Da han var draget væk, gav Folk Møllen Navnet *Refsbøl Mølle.* Senere møder vi Mestertrolden staaende paa Galgebakken Ashøje, her lagde han sig til at sove, men om Natten kom nogle Rakkere og Stimænd, de fandt Trolden, som var deres største Fjende, og de klyngede ham op i Galgen, hvorefter de forsvandt. Alle Hunde i de omliggende Gaarde og Huse samlede sig neden for Højen og tudede i timevis, og det gentog sig i mange Aar, indtil der blev bygget en By i Nærheden, og den fik Navnet Hurup. Tit kan der høres Hundetuden ved Fuldmaanetid, og da kan man godt træffe Troldens Genfærd endnu i vore Dage.

JUL i vagthytten

Af Henry Johansen

Tramp . . . tramp . . . tramp . . .

To vagtposter, 87 og jeg, gik vores vagtrunde i den mørke plantage. 87 døjede med at holde takten. Han var i sort humør og slet ikke til at komme nær. Jeg prøvede heller ikke på det. Jeg vidste, hvad der var i vejen med ham.

Det for 87 og os andre ganske ubegribelige var sket. 87, officerernes kæledægge, fidusmageren, vittighedsfabrikanten, han, der altid var i stand til at få »fut i fejemøjet«, når vi i felten var udsat for »fodtussernes« strabadser, havde ikke fået orlov til jul. Det var synd for ham; vi vidste, at han havde gjort alt for at få den orlov, og vi anede, at der måtte ligge noget ganske særligt til grund for for hans anstrengelser.

Det var 87's ur, der var skyld i, at det var gået, som det var. 87 var kommet 2¾ minut for sent hjem en aften. Så blev det vagt juleaften og ikke orlov.

Vejret var sådan, at man måtte være en sten, hvis man ikke kom i julestemning. Over grantræerne hvælvede sig en skyfri af funklende stjerner oversået himmel. Under vore fødder lå et tyndt lag sne.

Jeg havde forsonet mig med min skæbne og gik og glædede mig til nytår, da jeg for en stund skulle gense drømmelandet Thy.

Koldt var det, men det var ikke kuldens skyld, at 87 pludselig standsede op og gav en halvrådden træstub en ordentlig sinkadus med sin støvlesnude. Skylden måtte tillægges hans arrigskab.

»Hør nu . . .«, forsøgte jeg.

»Hold mund . . .!«

Vi gik en stund. Jeg var trods min sympati ikke fri for at more mig lidt over ham.

Jeg prøvede igen:

»Nu skal du ikke være umedgørlig, 87. Det er juleaften og så . . .«

»Javist er det juleaften,« fnyste han, »juleaften i en øde skov med en rusten moskedonner på nakken og en drømmesyg, forkølet thybo ved siden . . . bæh . . . det er vel nok stemningsfuldt . . .!«

»Jeg forstår dig så godt . . .«

»Vel gør du ej! Du aner ikke, hvad den fordømte kaptajn har spoleret for mig . . .«

»Vel gør jeg så! Jeg forstår, at det er meget, når vores vittighedsmager er *så* sur . . .«

87 sukkede.

»Knap to kilometer herfra sidder Dora nu ved juletræet og længes . . . hun får heller ikke nogen glædelig jul i år . . . og vi har sådan glædet os til, at det skulle blive jul den sidste måneds tid . . . men du forstår det ikke . . . du har jo ikke en pige, der venter efter dig, din grimrian . . .!«

Det havde jeg ikke. Jeg hører ikke til den kategori af mandfolk, der står højest i gunst hos det andet køn . . .

»Jeg har spekuleret mig ør i hovedet, har jeg . . . og jeg kunne desertere i aften, kunne jeg . . . sådan nogle officersspirer . . .!«

En ny træstub fik et spark.

»Hvad er det, du siger, mand? Du vover ikke at gøre noget overilet. Vi har haft ballade nok i den sidste tid . . .!«

Jeg lagde faderligt beroligende en haand på hans skulder. Jeg var 7 måneder ældre end han.

87 trak på skulderen.

»Hvad kan kompagniets fidusmager ikke! Hvis jeg kommer godt fra det, så . . .«

»Så svigter du din opgave . . .«, afbrød jeg formanende.

»Svigter min opgave!« eksploderede han, »sig mig, tror du virkelig, at de gamle, mos-

»Sysss . . . stå dog stille, din dosmer!« hviskede jeg.

»Av . . . la' vær'!« råbte han, »skal du slå, behøver det vel ikke at være oven på en af de forbistrede knapper . . .!«

»Så ti dog stille, mand . . . ser du ikke . . .?«

Det svarede 87 ikke på. I stedet fik han

groede træer ikke kan passe på sig selv en ussel klokketime? Jeg går til, hvis jeg ikke får snakket med Dora i aften . . .!«

»Men du svigter også mig . . .«

»Dig . . . nåh ja, det tænkte jeg ikke på . . . undskyld mig. Men der må gøres noget. Prøv nu at lade hypofysen arbejde!«

Jeg smilede. Mon 87 havde ret megen anelse om, hvad hypofysen var for noget?

Vi havde vel gået i 5 minutter, da jeg så, at der var noget, som bevægede sig mellem træerne. 87 trampede videre. Jeg slog en klo i ham.

geværet i skudstilling og råbte med en stemme, der var en tro kopi af hans humør:

»Stands, eller De får en ladning bly gennem skroget!!«

»Fy, fy . . .«, hviskede jeg, »sådan kan man som soldat ikke tiltale nogen . . . sæt det er inspektionen . . . så får vi ballade!«

»Rager ikke mig,« var hans svar.

Det lod imidlertid til, at hans noget krasse tilråb havde virket helt sønderknusende på synderen. Ihvertfald kom personen et øjeblik efter kravlende på alle fire hen imod os.

Vi så benovede på hinanden. 87 viste mig

hele sit gebis i et bredt smil, før han travede hen mod den kravlende. Jeg så, hvorledes han ublidt ruskede væsenet i kraven, og...

Jeg havde nær tabt både næse og mund. 87 smed nemlig geværet, rejste den kravlende op, knugede personen ind til sig, og jeg hørte et smask så inderligt, som var det to kærestefolk, der stod og kyssedes!

Efter at have sundet mig lidt, luskede jeg mig hen til 87 og hans fange. 87 vendte sig om mod mig med strålende øjne. Det var tydeligt, at han var kommet i julestemning.

»Må jeg præsentere,« 87 slog ud med den ene arm, »det er Dora, og individet der er 55!«

Ingen kan vist fortænke mig i, at det kørte rundt for mig, og jeg er sikker på, at det indtryk, Dora fik af mig, ikke var til min fordel.

Hun lo.

»Glædelig jul, 55... puh, hvor er I besværlige at komme nær!«

87 var mere realistisk.

»Nu skal du lade være med at stå som et får, 55,« sagde han, »nu skal vi til at spekulere,« hans pande gennemfuredes af dybe tænkefolder, »du kan vel nok forstå, at når Dora har forladt juletræet for min skyld, så må jeg også ofre mig for hende... hm... Dora, du er vel godt klædt på?«

Dora nikkede.

»Så befaler jeg dig, 55, at du overlader kappe, gevær og hvad dertil hører til Dora og går hjem til vagtstuen og klarer sagerne der...!«

87's ordre kom så bestemt, at jeg ikke kunne sige ham imod. Jeg vidste, at det var noget strafbart, vi var ved at indlade os på, men jeg vidste også, at det var jul, og at jeg gjorde en god gerning ved at hjælpe de to til at være alene sammen en lille tid.

Dora så pudsig ud i min kappe, med mine patrontasker om maven og min stålhjelm på hovedet. Hun strammede sig vældigt an for at se militærisk ud. Geværet havde hun en vis skræk for, men 87 gav hende et kort kursus i dets brug og opmuntrede hende på bedste måde.

Så daskede jeg hjemad med bankende hjerte. Jeg var langt fra at være stolt af situationen.

Ak ja. Den kærlighed!

93, der i frivagten om eftermiddagen havde forvandlet omslagene af »Hjemmet« og »Tempo« til hjerter og kurve, havde netop fuldendt juletræspyntningen, da jeg trådte ind. 98 stod og rørte rundt i en gryde med rødkål, 13 sad og pillede ved julegaverne, der så forbløffende ens ud, og 27 plejede sin yndlingsbeskæftigelse at tage sig en god lur.

Alt arbejde på nær 27's standsede.

»15½ minut for tidligt,« kundgjorde 93, »hvad er der nu i vejen?«

»Er 87 blevet balstyrisk?« kom det nervøst fra 13.

»Han har vel ikke skudt sig en kugle gennem hovedet?« ville 98 vide, og idet han vendte sig mod rødkålen, fortsatte han: »Uha, jeg kan ikke tåle at se blod!«

»Snork... pruhh...«, bidrog 27.

Jeg svarede ikke, men gik hen og bankede på døren ind til den vagthavende officer.

Da jeg stod overfor sergenten, stammede jeg godt i det. Jeg følte, at det var en umulig opgave, jeg havde taget mig på.

»Hr.... hr. sergent... jeg melder mig tilbage!«

Sergenten så på sit ur, vekslede blikke med korporalen og vendte sig så mod mig i hel figur.

»De er overpræcis, min gode,« brølede han, »må jeg bede om en forklaring!«

»Hr. sergent... det er juleaften,« stammede jeg.

»Vel, men derfor skal vagten alligevel passe sine pligter!«

Tungen var tør i min mund. Hvordan skulle jeg dog få sagen fremstillet, så jeg fandt forståelse? Jeg forsøgte igen:

»87 er en flink fyr...«

»Jeg har aldrig benægtet det. Men at han

er flink, er en dårlig grund til, at De stiller her et kvarter for tidligt!«

Dødsens stille et sekund. Så et brøl:

»Ud med sproget, mand. Hvad nøler De efter?«

Brølet bevirkede, at jeg tog mig sammen. Jeg undres den dag i dag over min talefærdighed den juleaften. Jeg fortalte det hele, som det var, og jeg sluttede med at sige:

»Jeg ved godt, at det, vi har gjort, er strafbart. Jeg ved, at sergenten har pligt til at indmelde os. Men jeg går alligevel i forbøn for 87 og Dora. Jeg ser sådan på det, at 87 fortjener at belønnes for det, han har betydet for kompagniet, og kan vi belønne ham på en bedre måde end ved at lade Dora få lov til at fejre soldatens beskedne jul sammen med ham?«

Sergenten sad og tumlede lidt med problemet. Så sagde han:

»De aner vist ikke, 55, hvor stor en risiko, jeg løber . . . men . . . men . . . ja, jeg er også et menneske . . . jeg ved, hvad det vil sige at være ung en juleaften og undvære den langhårede . . . frk. Dora skal få lov til at blive her, så længe 87 har frivagt . . . men kun på den betingelse, at der ikke er een, der mæler et ord om det . . . det bliver brummen for mig, eller det, der er værre, hvis der er noget, der siver ud. Træd af!!«

På reglementær vis bevægede jeg mig baglæns hen til døren. Jeg var befriet for en stor byrde.

— — —

Og ingen vagthavende soldater har vist før eller siden haft så dejlig en juleaften, som vi fik.

Før 87 og Dora kom, satte jeg kammeraterne ind i sagen, og de lovede alle ved alt, hvad der var dem helligt, at holde tæt med historien.

93 fik bordet dækket fint med bliktallerkener, spisebestik, julelys, gran og papirsblomster. 93 var en tusindkunstner, og det var virkelig forbløffende, hvor smukt bordet blev. 98 frembar risengrød, gåsesteg, sovs, syltetøj, kartofler og den smule rødkål, han havde levnet. 13 lagde pakkerne fint til rette under træet, og vi splejsede sammen til Doras julegave, der kom til at bestå af 17 cigaretter af vidt forskellige mærker. Og 27 slog sine tunge øjenlåg op og holdt sig vågen hele aftenen.

Da 87 og Dora efter »veludført« vagttjeneste ankom, var der således julestemning over hele linjen. Den uforbederlige 87 stak hovedet ind til sergenten og meldte sig militærisk tilbage. Sergenten brummede, men vi kunne høre, at det ikke var på en ildevarslende måde. Julestemningen havde også grebet ham.

Dora var, da hun var blevet befriet for min udrustning, en sød pige, og hun var naturlig; det gjorde, at det ikke varede længe, før hun var på kammeratlig fod med os alle, og det er klart, at hun blev det samlende midtpunkt. Hun smilede til højre og venstre, men mest til højre, for der sad 87.

Aldrig har en julemiddag smagt os så godt, selv om rødkålen var sparsom. Vi følte det simpelthen, som sad vi derhjemme.

Da vi havde spist, tændte 13 juletræet, og sergenten tog sit felttestamente frem og læste med gejstlig værdighed juleevangeliet. Minderne trængte sig på, og vi soldater, der til daglig holdt af at betegne os selv som mandfolk, sad med tåreblændede øjne. De gamle julesalmer blev sunget med grødede stemmer, men det lød alligevel for os så himmelsk dejligt; hvad Dora mente om det, har jeg aldrig fået at vide.

Til en god juleaften hører en god historie, og til alt held havde mor sendt mig et julehefte. Der var ikke meget tilbage at det, for takket være 93's fingernemhed hang det meste af det som pynt på juletræet. Men jeg fandt de sørgelige rester. 87 greb dem og stak dem i hånden på Dora.

Og Dora læste »A ælsker dæ« på en sådan måde, at smedefamilien i Flade, hvis den havde set os, sikkert ville have glædet sig. Hendes stemme var blød og melodisk, og den evnede at bære ordene ind i vort inderste, den fik os til at glemme pligter og kolde militæriske reglementer, og den evnede at smelte den skal, som soldatens sjæl så let bliver omgivet af. Latteren rungede og tårerne randt. Den aften var vi ikke soldater, men børn.

Lysene brændte ned. Timerne svandt, og tiden kom, da 87 måtte tage afsked med Dora. I det øjeblik var han langt fra at være i besiddelse af de egenskaber, der karakteriserer et mandfolk . . .

— — —

Da 87 og jeg igen patruljerede, sagde han: »Tak, 55. Det, du har gjort for mig, vil jeg aldrig glemme. I aften har jeg fået et helt nyt syn på den forkølede thybo!«

Jeg smilede, men sagde ikke noget.

I vore sind var der helt nye følelser. De følelser, som bliver givet mennesker gennem den glade julefest. Med fred i sindet gik vi vores runde.

Pligten skulle jo passes. Men pligten var ikke tung mere.

THISTED Blæksprøjte

Een læser Blæksprøjten — finder sig selv —
og bliver saa lidt stødt paa ærmet.
En anden læser den, finder ej sig selv —
og han bliver ogsaa fornærmet.

Annonce:
Tørvetrillere søges.
Henvendelse: Hundborg Mose.

Boligspørgsmålet løst:
— Hvis frk. Aaberg bliver borgmester her i Thisted, saa er boligspørgsmålet løst!
— ? ? ?
— Jo, der ville flytte så mange fra byen, at der ville blive mange lejligheder ledige.

Store forhold:
Vor korrespondent i Nykøbing meddeler, at een af Thisteds virkelig store købmænd for nylig har været i Kobenhavn for at forhandle om køb af Illum; efter hvad vor korrespondent meddeler, strandede handelen på, at købmanden ikke syntes om linoleum'en.

Det var ikke
frk. Aaberg, der var tale om, den gang byraadet drøftede: »Det gamle træ, oh, lad det stå.«

A pro pos:
frk. Aaberg, så vil hun, for at stimulere sit valg ved det kommende byrådsvalg, efter sikkert forlydende fra sin have udlevere stiklinger af skvalderkål.

Peter Jensen
vil nu til at være politiker, og man må jo sige, at stemmematerialet har han i hvert fald.

Forleden nat
drømte een af byens kendte tennisspillere, at han havde tabt en kamp — men så vågnede han heldigvis med et sæt.

Borgmester Iversen
fandt forleden en limpind i sin skrivebordsskuffe. Den var dog så flad, at den ikke kunne bruges, fordi der så ofte var hoppet på den.

Statsbanernes bomærke
er et vingehjul. Hvor ulige behageligere for de rejsende på Thybanen ville det ikke have været, om man i stedet havde anbragt nogle af fje'rene i sæderne i stedet for på hjulet.

Byraadsmedlem Harald Dolleris
vil blive udnævnt til æresmedlem af dyrlægeforeningen for Thisted Amt, på grund af den fine kovending han foretog forleden.

Blikkenslager Christensen
græmmer sig over, at hele hans liv er fyldt med kummer.

Lokomotivføreren på Fjerritslevbanen
måtte forleden bremse hårdt op for ikke at komme til at påkøre en mand. Det var een af Thisteds unge kriminalbetjente, der var kommet på sporet.

Det påstås,
at kaffen ved den thylandske vestkyst ikke smager som kaffen andre steder.
Man mener, det skyldes brændingen.

Bagermester Larsen
vil efter sigende snart udgive sine erindringer med titlen: »Dejg og mig«.

Et af byens opfindergenier
har haft en eventyrlig sukces i USA på en coktailryster, hvis princip er tyvstjålet fra Thybanen.

☆

Overlærer Marius Jørgensen
var på besøg i Syd-Thy, og var så uheldig at snuble i en af de fede plovfurer; han udbrød: »Nu har jeg da også prøvet at falde i god jord«.

☆

Hørt på Vestergade:
— Du kan tro, min søn han er i vigør for tiden.
— Saah, er han det? Ja, min er i Aalborg.

☆

Af alle sysler
er Vendsyssel den vanskeligste.

☆

Når en thybo
vil udtrykke sin største begejstring, siger han gerne: »Det æ it' så møj gal«.

☆

Det siges,
at en herværende politimand har været angrebet af rosen, men efter hvad vi erfarer, har det kun været en gren af denne sygdom.

☆

To kendte Thisted-borgere
var for kort tid siden en tur i København, og det blev en meget anstrengende tur. Da de en morgen kom hjem fra en soldetur, blev de endnu mere blege end de var i forvejen ved at se et stort skilt foran et biografteater, hvor der stod: »Natten uden nåde«!

☆

En læser
spørger om, hvad udtrykket »Koncentreret idioti« betyder?
Vi må desværre sige, at det går det ikke an at udtale sig om.

En mand kom kørende
ned ad Vestergade forleden, siddende sovende ved rattet.
Det viste sig, at det var en gavebil.

☆

Når ænderne
er gode, er alting godt, sagde en kendt thylandsk fjerkræavler.

☆

Thisted nyoprettede
philatelistiske orkester vil efter forlydende ved sin første koncert opføre Halfbacks berømte og hidtil uopførte »Koncept i As-Dur. Opossum 5«.
Koncepten udføres af Bigot, Pincet, Kapun, Xylograf og Ahorn med obligat vitriol.
Koncerten afsluttes med præcedens i F for Cuba, Karpe og Manzard.

☆

I byrådet udtales megen mundsvejr,
som vi dog sagtens kunne undsvær.

Poul Boe med sine arrangementer har held, og
vi synger om ham: He's a jolly good fellow.

Noget andet i »Tidende« i morgen står,
end der stod i »Tidende« i dag og i går.

Nykøbing er mindst tusind år gammel,
hvis man altså slog F. og S. og M. sammel.

Når Italiens studepark skal fornys,
må de ty te' tyre — endda fra Thys.

Marius Jørgensen får ofte sin livret:
Brunkål med flæsk, der er strivret.

Ole Jensen bli'r der aldrig en snob af,
i hvert fald da ikke op ad.

Til Thisted får vi næppe Charlie Rivel,
men vi har såmænd klovner nok allivel.

★ ALT I MANUFAKTUR . . . .

Kælder: Senge - Sengeudstyr - Gulvtæpper
Stuen: Metervarer - Tricotage - Herreafdeling
1. Sal: Damekonfektion og Kjoler
2. Sal: Systue og Lager

Flere og flere gaar i Storegade . . .

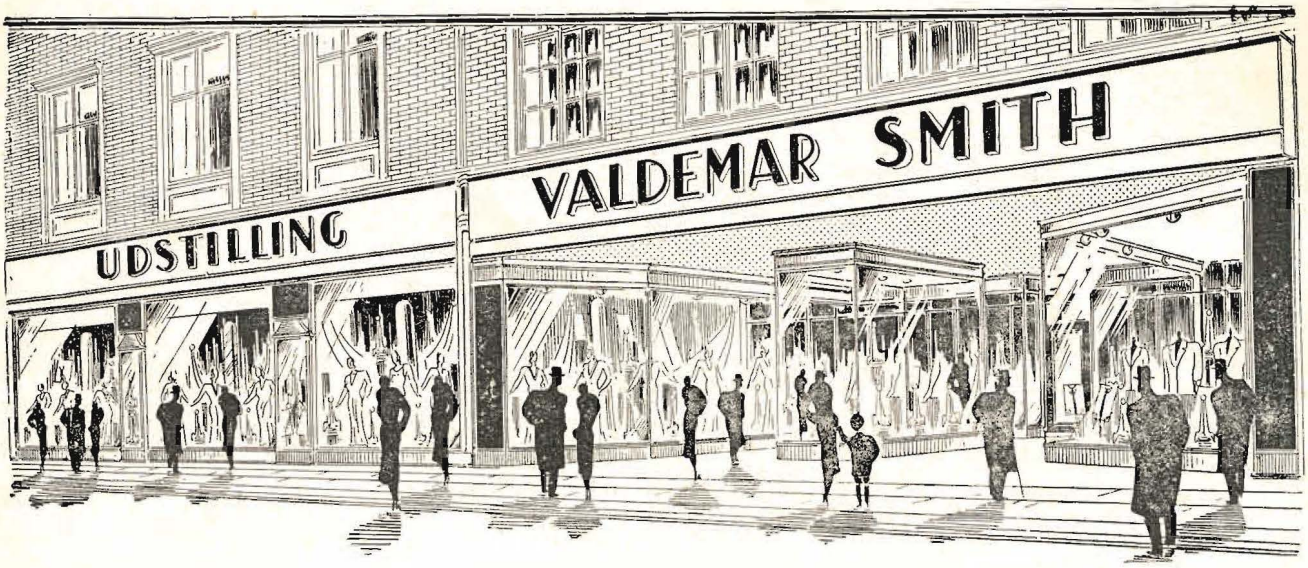

. . . Huset, hvor der kæles for godt Tøj

VALDEMAR SMITH A/S

THISTED
TELF. 6

Søger De noget særpræget i

Gardiner

saa henvend Dem til os.

Vi kan levere disse klippet, syet og hængt op, alt i smagfulde Faconer og Ideer.

MICHAEL ZOLL - Storegade

JULEGAVEIDEER

Cykler, Dynamolygter, Luffer, Støtteben for Cyklen

Se Udstillngen paa Nytorv

THISTED CYKLEBØRS

NIELSEN & GRØNKJÆR - Bisgaardsgade - Tlf. 323

Julegaven i Aar

en LAMPE fra

BUSK & VINDING

Højspændingsinstallatører

Vestergade 8 - Telefon 359

Paa Gensyn i Forretningen

Engelsk

BEKLÆDNINGS-MAGASIN

NYTORV TLF 247 · THISTED

Skænk

HELSTRUPS VINE

Wilh. Helstrups Vinforretning

v/ S. W. Vøhtz

Grundlagt 1868 *Thisted*

Glædelig Jul
Godt Nytaar
— med Tak for det svundne

Marklunds Parole:

Hver Dame sin Ønskekjole

Marklunds Kjoler Vestergade 23 Telefon 843

Ford *Personvogne*

AMERIKANSKE: **Mainline**
Customline

ENGELSKE: **Zephyr Six**
Consul

TYSKE: **Taunus Std. & de Luxe**

— samt Vare- og Lastautomobiler til ethvert Formaal

Thisted Motor Compagni A/S

Frederikstorv — Telefon 1212

Marius Sørensen

Juveler og Guldsmed
Telefon 23

har det største Udvalg i Guld- og Sølvvarer til JULEGAVER

Stort Udvalg i CIGARER - CIGARETTER
CERUTTER - TOBAK og VINE

Tobakscentralen - *Lydia Madsen*

Overfor Rutebilstationen. — Telefon 130

Karl M. Larsen

TOBAKS- og VINHANDEL

Vestergade 20

Alt i Stokke, Piber & Lædervarer

Tapet-
og Farvehandel
Nytorv
Telf. 211

ROSENBERG

Leverandør til Vare- og Landbrugslotteriet

Kvaliteten den sædvanlige

THISTED ANDELSMEJERI

anbefaler sig med sine anerkendte Mejeriprodukter. — Vi kan til enhver Tid levere vore Isanretninger.

Alt i Rammer - Raderinger
Malerier og Kunsttryk
Kvalitetsarbejde i mere end 60 Aar

J. Chr. Johansens Eftf.

Svend Odgaard, Glarmester
Storegade 18 - Tlf. 345

JENSEN & SELMER

1. Kl. Herreskræderi Jernbanegade 1

Sølvmedaille Aarhus 1876 og Thisted 1898

— Stort Udvalg i Stoffer —

Thisted Dampfarveri og Tøjrenseri

Telefon 158 . Thisted . Storegade 21

Husk vor Afdeling for vaad Vask!

E. ØSTERGAARD

20 Aars Erfaring giver Garanti for Arbejdet!

. . . Lys skaber Hygge

Køb Julegaven hos **Siwert & Korsfelt**
Thisted

Stort Udvalg i Lysekroner, Bordlamper, Læselamper, Lampetter og Skærme samt elektriske Varme- og Kogeapparater —

Naar De ønsker et

Monument

over Deres kære Afdøde, saa henvend Dem til

Brdr. Jensen - Thisted

— der yder Fagmandens Garanti for Skønhed og Holdbarhed

GULVE med Garanti . . .

Tal med os naar det gælder Gulvbelægning; saa faar De Garanti for saavel Materiale som for korrekt Nedlægning.

Vi fører: LINOLEUM - VILLADIUM - EXPANKO
GUMMIGULVE - HOLMSUND VINYLGULVE

P. M. MØLGAARD

THISTED — TELEFON 462 - 1062

B. Bjerre Thristensen

A/S STATSAUT. ELEKTRO-INSTALLATØR

ELEKTROTEKNISK SPECIALFORRETNING
ELEKTRISKE ANLÆG AF ENHVER ART

THISTED
Nytorv 3 Tlf. 248

Den kærkomne Gave

fra **C. V. HENNINGSEN** Guld & Sølv
Storetorv . Thisted . Telefon 29 - 290

★ **Det store Udvalg**

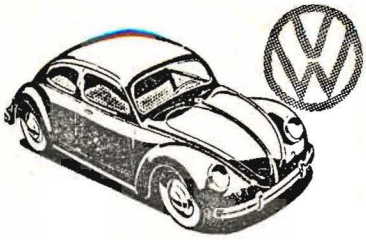

Folkevognen

Vognen med den største Fremgang i Salget i 1953.
Omgaaende Levering . Billig Pris . Lempelige Vilkaar.

Maskinfabriken **NORDTHY**

1ste Kl. Værksted og Service . Aut. Forhandler. Telefon 325

SHELL

SHELL Service-Station

v/ Emil Lauritsen, Havnen, Thisted, Tlf. 634

Lad os fylde op med SHELL-Benzin — det bedste er ikke for godt. — Med SHELL X-100 i Motoren og SHELL-Benzin i Tanken er De dobbelt sikker, det er *velgørende* at være *SHELL-kørende.*

★ ***Shell-smurt er velsmurt***

☆

LAD GAVEN I ÅR VÆRE en fyldepen

— Vort udvalg er det største, — og vi bytter gerne pennen efter jul.

BORNERUP ⋆ *Storegade 8, Thisted*

KJELD HØY

Aut. Bur-Wain Forh.

THISTED . TLF. 813 & 833

NORDISK DIESEL
BUR-WAIN

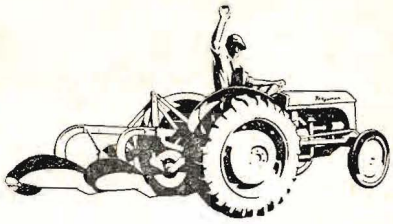

Den ny Standard 8

Rummelig 4 Pers., stort Bagagerum, stor Sporvidde — og kører ca. 19,5 km pr. l.
Pris paa Gaden: Kr. 10.800

Ferguson

Pris: Kr. 9.980
I Øjeblikket Levering omgaaende fra Lager

Jul - du dejlige Jul -

du stemmer din Streng, og du løfter din Bue

Musik og Sang gør Hverdagen festlig og indholdsrig og giver Højtiden en egen, værdifuld Feststemning, som intet andet kan erstatte.

Deres Ønskeinstrument, Radio, Grammofon, Plader og Noder kan De altid købe fordelagtigt hos

Ejnar Christensen & Søn
THISTED MUSIKHUS

Sparekassen for Thisted Amt

Oprettet 30. November 1829

Ekspeditionstid:
10—12 og 13,30—16
Lørdag 10—12,30

Telefoner:
2 og 502

Amtets ældste og største Pengeinstitut

Stasssaniseret
SØDMÆLK

holdbar
vitaminrig
velsmagende

Mejeriet »Pasteur«
Thisted . Telefon 780

Angaar det

Brændsel

da:

A/S P. O. POULSEN
Havnen - Thisted - Tlf. 950 (3 Lin.)

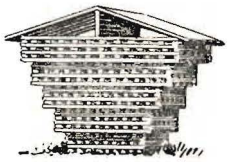

Største Lager af alle
Bygningsartikler

Eneforhandling af
Insulite

CHR. SØRENSENS ***Tømmerhandel***
Aktieselskab - Thisted - Telefoner 57 - 657

Kul
Koks
Cinders

A/S KULKOMPAGNIET
TELEFON 25 . 35 . THISTED

Prima veltørret og pulveriseret
Jordbrugskalk
samt brændt Kalk

Aktieselskabet
De forenede Kalkværker
Telefon 25 . 35 . Thisted

MANUFAKTUR I HELE HUSET

Chr. Søndergaard

Telf. 54 og

LOKAL

46.4 Jul i Thy
Thy

ex./ 1953

Verner Stage
TRIKOHL-RENSERIET
THISTED
TELEFON
74

787 Thisted Bibliotek
VO 811308617

JULI THY

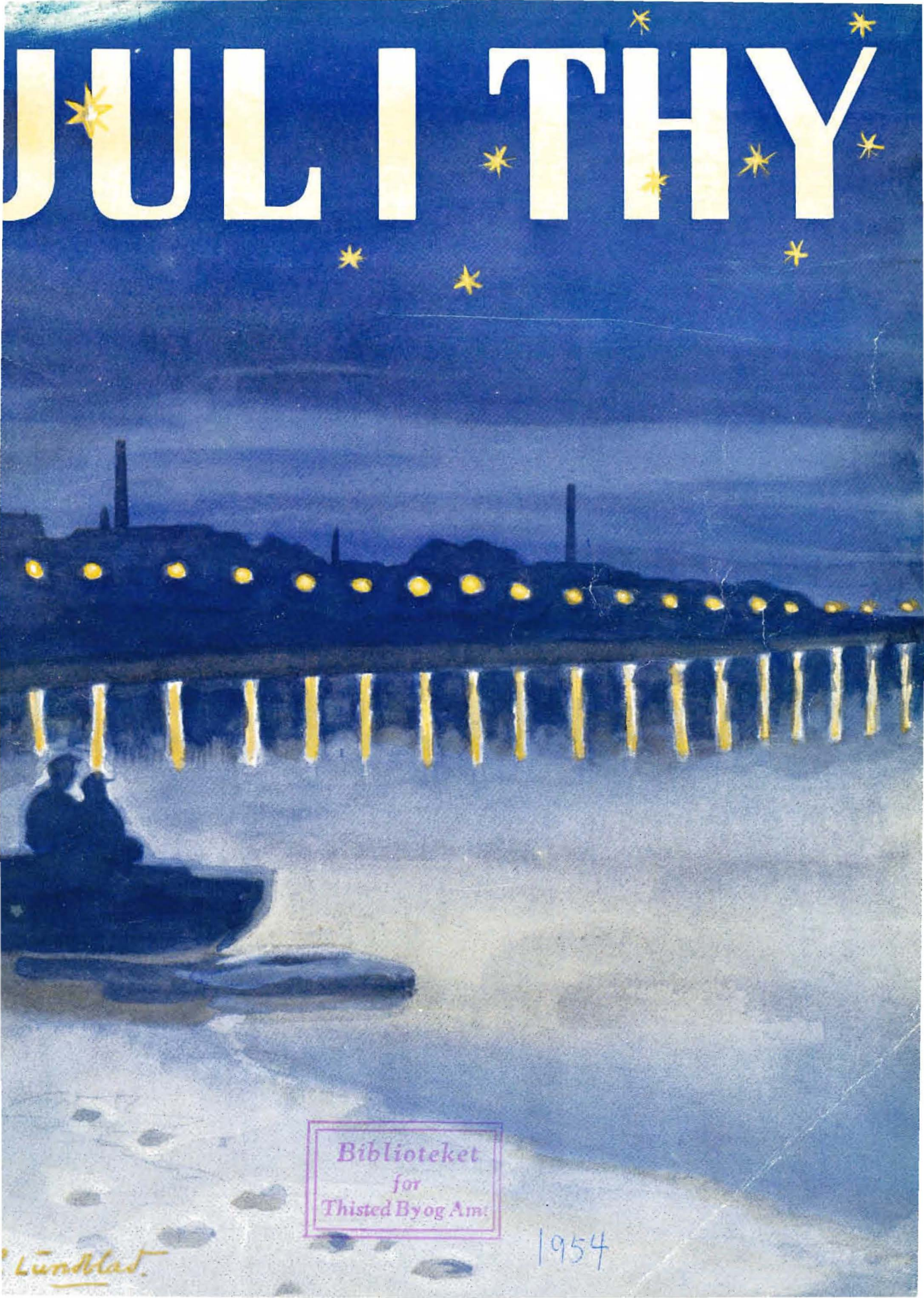

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

1954

06.05
a 51

JUL I THY

1954

FIRE OG TYVENDE AARGANG

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

Biblioteket
for
Thisted By og Amt

UDGIVET OG REDIGERET AF GEORG PORS, THISTED

Udleveringslager til Boghandlere udenfor Thisted Amt:
Carl E. Ballebys Boghandel . Thisted

JUL I THY ✻ 1954

24. AARGANG

✻

Indhold:

Tandlæge *P. N. Fibiger,* København: Jul i en gammel Præstegaard i Thy i gamle Dage .. 3
Forfatteren *Kelvin Lindemann:* I et Hjørne af Thy 8
A. C. Svalgaard: Den gale Præstekone i Ræhr. En Virkelighedsskildring 13
Forfatteren *Bertel Budtz Müller:* Det lykkelige Fiskedræt. Novelle 16
Henry Johansen, Østerild: Hr. Martins Jul 22
Anna Dahl-Andersen, Flade: Bedste. Novelle 25
Helge Lindstrøm: De blaa Sko. Julefortælling 32
Forfatteren *Niels Anesen:* Julestemning 35
Folkemindeforskeren *August F. Schmidt:* Paa Folkeminderejse i Thy 39
D. Mørk Jensen, Sundby: En interskandinavisk Vinterferie 44
Smedens kone fra Flade: Længsel 50
Jens Peter Pedersen, Skjoldborg: Udvé — Hjemvé. Digt 54
Thisted Blæksprøjte 55

Omslaget i farvetryk efter akvarel af tegneren CARL LUNDBLAD: Kystvejen i Thisted.
Iøvrigt gennemillustreret af KNUD ERIK NIELSEN

Bidrag og billeder, der ønskes optaget i næste aars »JUL I THY«, bedes snarest sendt til udgiveren:
GEORG PORS, Royal Teatret,
Thisted.

EFTERTRYK FORBUDT

Bornerups Bogtrykkeri A/S - Thisted
1954

Jul i en Præstegaard i Thy i gamle Dage

Af tandlæge P. N. Fibiger, København

I Byerne, hvor Børn og Unge har Adgang til saa mange Forlystelser, er Julen sikkert ikke i den Grad Aarets altoverskyggende Begivenhed, som den er, eller i hvert Fald var, paa Landet, og ikke mindst i de gamle Præstegaarde med deres storstilede Gæstfrihed og gamle Kultur.

Jeg er udgaaet fra et saadant Hjem — Rosholm Præstegaard i Thy — hvor min Far og før ham min Farfar, den gamle, strenge, men højt ansete Provst, udøvede deres Gerning i op mod 60 Aar i Harring-Stagstrup Pastorat.

En Jul i mine Drengeaar varede fra Begyndelsen af December til Hellig 3 Kongersdag. Den begyndte med min Mors Fødselsdag den 2. December, der — næst efter det store Nytaarsselskab, Nytaarskuren kaldet, paa den gamle Herregaard en lille halv Mil fra mit Hjem — var Vintersæsonens Hovedbegivenhed. Det var hovedsagelig de samme Mennesker, der kom til disse to Selskaber, Omegnens »Honoratiores«« indenfor en Radius af ca. 2 Mil, og der var mange, et Aar hos os 72 Gæster, desuden alle Kuskene. Denne store Festdag satte os fem Drenge i en Stemning, der holdt sig den følgende Tid, og der var saa meget at se og lægge Mærke til, at det kneb svært at holde Tankerne samlet i Skolestuen.

Til en Landhusholdning den Gang tilvirkedes næsten al Ting hjemme, og da Husstanden var stor, skulde der laves mægtige Portioner af alt. Saa snart Huset var gjort i Stand efter Fødselsdagen, begyndte Slagtningen, et Svin og to Lam maatte lade Livet, hvilket jo aldrig skete uden højlydt Protest fra Delinkventernes Side. Der gik flere Dage med at tilberede de forskellige Dele af Dyrene, der skulde laves Blodpølser, saltes etc., dernæst blev der støbt Lys af al Talgen, lige fra store, tykke Selskabslys til tynde »Praase«, der brugtes af Pigerne og Børnene; man kunde den Gang udmærket se at læse sine Lektier ved saadan en »Praas«.

Den 12. December var en særlig Festdag, for da kom Familielandaueren — »æ Ka-as«, som Forpagteren kaldte den — frem, og mine Forældre kørte de to Mil til Thisted for at gøre Juleindkøb. Det var meget spændende, om de nu huskede det Ønske og det Ønske, skønt vi jo godt vidste, at vi intet fik at se før Juleaften. Foruden hvad der blev sendt med »Dagvognen«, havde mine Forældre hele Vognen fuld hjem om Aftenen, og ovenpaa var Juletræet spændt fast; dette blev anbragt i Tørveladen, og det var paa det strengeste forbudt fra nu af og til Juleaften at komme dér. (Juletræerne kom den Gang med Skib fra Sverrig). Naar alle de medbragte og bestilte Varer var kommet til Huse, begyndte Forberedelserne til Julebagningen, der strakte sig over flere Dage, for i mine Drengeaar bagtes

alt hjemme, lige fra Rugbrød til »brændte Mandler« og »Kys« (en Slags Sukkergodt med Rosensmag).

Under ale disse Forberedelser var der en sjælden Hygge udbredt over det store Køkken, navnlig om Aftenen, naar der var tændt Lys. Jeg ser Mor og alle tre Piger arbejde med barme Arme og hvide Forklæder paa, Mor passede Ovnen i det store Komfur og Mors Fak-

totum, Mariane, den store Bagerovn i Bryggerset. Den sidste Jul, jeg var hjemme, før jeg kom paa Kostskole, fik jeg Lov til at være med, og det var med en vis Stolthed, jeg fik Forklæde paa og hjalp med at trille og skære Pebernødder; jeg fik hurtigt svær Færdighed heri, saa det var maaske en af Grundene til, at jeg fire Aar senere kom i »Pilletrillelære«. Det var store Mængder, der blev bagt, for ikke alene var vi selv mange, men vi havde altid to store Juleselskaber, og desuden fik alle Sognets Fattige hver en Julekurv.

Endelig oprandt Lillejuleaften, hvor alting var klappet og klart, og saa kom »Storvasken«. Der var fyret op i Grubekedlen, og saa kan det nok være, at det gik løs med Sæbe og Børste, vi Drenge blev ordentlig skuret rene, saa vi var røde over hele Kroppen som kogte Rejer, derefter rent Nattøj paa og i Seng for hurtigt at sove og faa Natten overstaaet.

Juleaftensdag kom vi altid sent op for ikke at blive for trætte om Aftenen, men ved 10-Tiden hørte vi vældig Klapren af Træsko og summende Passiar ude i Køkkengangen og Folkestuen, det var alle de gamle fattige Mænd og Koner — gerne 20—25 — som kom, de blev bænket om Bordet, fik al den Kaffe, de kunde drikke, og varm Julekage. Da det var overstaaet, kom Far ned til dem, sang med sin smukke Stemme en Julesalme, og de gamle brummede med, saa godt de kunde. Far læste en Julefortælling for dem og ønskede dem »glædelig Jul«. Mor og den ovenomtalte Mariane fik derefter travlt med at uddele en Julekurv til hver enkelt, og der var meget omhyggeligt passet paa, at Indholdet var nøjagtig ens, selv Sukkerstykkerne var talt. Indholdet bestod af: et Sigtebrød,

et Franskbrød, en lille Julekage, et Stykke Flæsk, en Pose med Kaffe, en Pose med Sukker, lidt Juleknas og endelig en 2 Krone. Naar Uddelingen var til Ende, takkede de gamle og sagde Farvel og »Glædelig Fest«; Træskoene buldrede igen ude i den stenlagte Gang, og vi Drenge morede os over at se de gamle, naar de var kommet udenfor Gaarden, interesseret undersøge, om de nu havde faaet ens.

Kl. 12 spistes i Stedet for den sædvanlige Middag Frokost, hvor der blev sat Smag paa Julesylten og andet Slagtemad; det var, hvad en Spøgefugl en Gang sagde, en »svinagtig Anretning«.

Ved 3-Tiden blev min gamle Farmor og en ugift Tante, der boede i en lille Villa mellem Præstegaardshaven og Kirken, hentet, og da Farmor gik daarligt, skete Transporten paa den Maade, at vi Drenge spændte os selv for en lille Kalechevogn, min Far brugte til sin Sognekørsel, Vognen var ret lav, saa det var nemt at faa Farmor ind i den, og med den mindste paa Bukken gik det i Galop tilbage til Præstegaarden. Naar Farmor var kommet ind og bragt til Sæde i en Lænestol, *saa var det Jul.* Lidt efter kom Far ned fra sin Stue, og skønt en graahaaret Mand med fem Drenge, knælede han altid ned for sin gamle, elskede Mor og takkede hende for al hendes Kærlighed mod ham, Mor og os Drenge. Skønt det er mange Aar siden, Farmor døde, ser jeg den smukke Scene for mig, som var det i Gaar. Imidlertid var Mørket faldet paa, og medens Mor og Tante havde travlt med Borddækning til Julemiddagen, samlede Far os Drenge om sig, og uden andet Lys end Skæret fra den aabne Kakkelovnsdør, fortalte han om det lille Jesusbarn i Bethlehems Stald og om Englene hos Hyrderne paa Marken, og selv om vi i Virkeligheden kunde det udenad, havde Far en saa smuk og fængslende Maade at fortælle det paa, at vi hver Gang syntes, vi hørte det for første Gang.

Præcis Kl. 5 hørte vi Mors lette Trin inde fra Spisestuen, Døren blev slaaet op, og vi gik alle ind til det lange, festligt dækkede Bord. Fra Køkkenet kom Pigerne, de spiste altid med ved Bordet Juleaften, de skinnede af Sæbevask og duftede af Haarolie, og deres hvide Forklæder var saa stivede, at de raslede ved hver Bevægelse, men det var det fine ved det den Gang. Retterne var Risengrød, Gaasesteg og Æbleskiver, og navnlig af de sidstnævnte blev der sat en overdaadig Mængde til Livs.

Efter Middagen var der en Pause paa en Times Tid, medens Pigerne vaskede op, og Juletræet blev taget ind og pyntet af Mor og min Tante. Forventningerne var spændt til det yderste. Endelig hørte vi en lille Sølvklokke ringe 1ste, 2den og 3die Gang, Døren sprang op, og der stod Træet straalende med alle sine Lys og kulørte Kræmmerhuse, Hjerter, Net og Knallerter etc. Den lille Sølvklokke har ringet Julen ind i min Slægt i over 100 Aar; den er nu i mit Eje, og hver Juleaften ringer den Julen ind i mit Hjem. Med hinanden i Haanden gik vi rundt om Træet, idet vi sang »Julen har bragt velsignet Bud« og »Glade Jul, dejlige Jul«, men under Sangen smuttede Øjnene hen til Bordet med alle Gaverne. Efter Sangen begyndte Uddelingen, den først Gave gav Far altid Mor, derefter fik Farmor og Tante deres Gaver, og endelig kom Turen til os Drenge og Pigerne. Vi fik mest nyttige Ting, men ogsaa Legetøj eller Bøger, alt efter vort Alderstrin. Der skete ofte morsomme Forvekslinger, naar Udskriften paa en Pakke var misforstaaet, men det ordnedes altid i bedste Forstaaelse. Saa blev Juletræet plyndret, derefter fik vi The og varm Julekage, — Traditionen bød, at Juleaften maatte Skiverne fra Julekagen ikke skæres over, men skulde serveres hele. Kl. 11 var alle til Køjs.

Juledag var en stille Dag. Min Far lagde aldrig Pres paa nogen i sit Hus om at gaa i Kirke, men Juledag saa han helst, at alle var med. Senere var hver optaget af sine Gaver eller andre Ting. Far saa vi ikke meget til, han havde to Kirker, og om Aftenen gennem-

gik han sin Prædiken til 2den Juledag; undertiden var og er 3die Juledag en Søndag, og tre Heligdage i Træk kunde være drøjt nok for ham.

Imellem Juledagene og Nytaarsdag havde vi vore to Selskaber, der mest bestod af mine Forældres gode Venner blandt Sognenes Beboere; der var gerne ca. 20—30 Gæster hver Gang. De blev forsvarligt beværtet; thi Mad var der nok af i Huset, foruden vore egne Frembringelser strømmede det ind med Gaver i Form af Gæs, Ænder, Smør, Æg og Fløde fra de venlige Thyboer, saa Mor har mangen Jul haft op til 20 Gæs hængende i sin Kælder. Hvad der imidlertid spillede den største Rolle for disse Mennesker, var Juletræet, for den Gang var Præstegaardens Juletræ det eneste i hele Sognet, det brugtes ikke blandt Landboerne, og det glædede de sig længe i Forvejen til at se. Vi Drenge havde et ikke lille Arbejde med at hjælpe Mor med at lave Julestads, for Træet blev hver Gang plyndret til sidste Kræmmerhus.

Nytaarsaften forløb omtrent paa samme Maade som Juleaften, vi fik samme Traktement og Juletræ og spillede Lotteri om smaa Sukkerfigurer og Pebernødder.

Som ovenfor omtalt, fandt den anden store selskabelige Begivenhed Sted Nytaarsdag, det var »Kuren« paa Herregaarden. Først efter Konfirmationen fik Børn Lov til at deltage, og jeg husker tydeligt, da jeg første Gang i mit femtende Aar var med; det var med bankende Hjerte, jeg gjorde mit bedste »Skrabud« for den gamle Godsejerfrue, der med sine markerede Træk, lange hvide Hænge-

krøller og den sværе Silkekjole med det store Slæb lignede en gammel Borgfrue fra Riddertiden. Der blev spist i to Sale, senere danset til langt ud paa Natten. Min Far havde gerne den Ære at have Værtinden til Bords og altsaa holde Talen for hende. Imod os Unge var hun overmaade venlig, men hun sagde aldrig »du« til os, derimod altid »han« eller »hun«.

Vi Drenge kom kun ud til eet Juleselskab, nemlig hos min Farbror, der var fire Piger og een Dreng. Ellers forløb Juleferien med Kælkning eller Skøjteløb paa en stor Mose lige ved Præstegaarden; den Gang var det næsten altid Vinter paa den rigtige Tid med Sne og Is.

Hellig 3 Kongersaften blev Juletræet tændt for sidste Gang, men da skulde det behandles med Forsigtighed, for det var efterhaanden blevet meget tørt. Een Gang gik det galt, hele Herligheden futtede af og lavede et skrækkeligt Griseri, men ellers skete der ikke noget. Naar det sidste Lys var brændt ud, saa var Julen slut hos os, Far tog os ved Haanden, vi gik hen til Mor og sagde allesammen Tak for den dejlige Jul til vor søde Mor, den Tak fortjente hun i Sandhed, for hun trak hele Læsset, og det er mig den Dag i Dag ubegribeligt, hvorledes hun kunde overkomme det og dog altid være glad og smilende, og man mærkede aldrig, at hun havde travlt.

Nu ligger mine Forældre længst under Mulde, men jo ældre jeg bliver, jo oftere gaar mine Tanker med Tak tilbage til min dejlige Barndom, og ikke mindst til min Barndoms Jul i den gamle Præstegaard i Thy.

P. N. Fibiger.

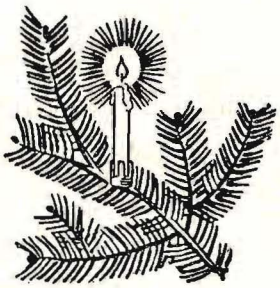

„I et Hjørne af Thy"

Af KELVIN LINDEMANN

SOM jeg sidder her i Fisker Odde's Udhus, er jeg Midtpunkt i mit Værelses lille Cirkel, Bordet, jeg læser ved; paa det kølige Cementgulv, Sengen og Briksen til Kufferterne, og i en større Cirkel lever den nære Verden udenfor: De mere end mandshøje Fyrre foran Vinduet, der for tyve Aar siden, da jeg var her første Gang, kun gik til Knæene, og som man vilde have forsvoret nogen Sinde vilde blive større i den stride Vesterhavsblæst, der faar Træerne til at krybe paa alle fire. Der mellem Fyrrene paa en solvarm Sandplet sidder Naboens Kat og ser sig om. Blaasorte Svaler stryger forbi Vinduet, og engang da en Svale kun er nogle faa Meter fra Katten, løfter den sin ene Pote, parat til at slaa Svalen ned.

Og til den anden Side — den aabne Dør og Gaardspladsen, hvor Fisker Odde, der egentlig slet ikke er Fisker men Tømrer, er ved at bolte Sidestykkerne paa en Grusvogn; nogle faa, udvalgte Høns tripper magre omkring, paa Brøndens Trædæksel ligger under Pumpen en halv Snes Makrel, der er ved at sprækkes af Fedme; saa er der Gavlen af Huset, et Glimt af Plantagen og Vejen gennem den, hvor de knuste Limsten er blændende hvide i den stærke Sol.

Saadan har hvert Hus sin Cirkel, der er Verdens Midtpunkt, og hele det lille Fiskerleje har en Cirkel, der gaar helt ned til Aalborg og langt ud i Vesterhavet, hvor Hummertejnerne sættes. Men det er ogsaa Grænsen for de allerfleste af Strandboernes Verden. Men jeg er en berejst Mand og kan fortælle om Æbleplantager paa Langeland, om Morbærtræer paa Bornholm, og om Lolland, hvor Rigdommen er saa stor, at man om Efteraaret kan samle Sukkerroer op paa Landevejene til Sukkerfabrikken og paa en halv Time faa en hel Kurv fuld, som man har Lov at beholde, og de ser paa mig med alvorlige Øjne og siger, ja, Danmark er et møj rigt Land.

*

Det er bare et lille Fiskerleje i Thy, hvor Vesterhavet ligger i Nord. Engang imellem kommer her nogle Sommergæster, skønt her slet ikke er mondænt, og de rejser formodentlig hjem og fortæller om de brave, hjertelige Fiskere, saadan som Sommergæster gør. Der er en hel Del Overlegenhed i denne Indstilling til en Gruppe Mennesker, som man med en flot Gestus giver Prædikat brave og enfoldige. Men her har Livet sine Problemer som andre Steder, sine bitre Uoverensstemmelser, sine religiøse Stridigheder.

Fiskerlejet er en lille Enklave. Her lever gamle Mennesker, der aldrig har været længere end til den nærmeste Købstad 16 km væk, og de fleste unge har aldrig været sydligere end Aalborg. Men saa er der til Gengæld Fiskere, som har set det meste af Verden. Og selv fyrre Aar efter omgaas de hjemligt med Navne som Odessa, Dakar, San Francisco, Gibraltar, Hongkong og Panama. Constanza var en Dag i Avisen og en gammel Mand spurgte mig, om jeg kendte Restaurant'en, der laa en halv Snes Alen ned ad Gaden, der var den femte fra den svenske Konsuls Hus. Der fik man altid god Kaviar og Muscatelvin. Jeg kendte ikke

Stedet, og det eksisterer maaske ikke, for det var tres Aar siden, han havde været der.

*

Den nærliggende Tanke, at et saadant øde Fiskerleje ude i Klitterne er opstaaet ved, at Overskudsbefolkningen fra Landet er flyttet ned til Stranden, holder næppe Stik. Fra vort Leje og op til den nærmeste By er der kun 5 km, men der er et afgørende Skel mellem Byboere og Strandboere. Naar man gifter sig ved Stranden, saa er det enten indbyrdes eller med Kvinder fra andre Fiskerlejer, i gamle Dage ofte norske Kvinder. Der var engang stadig Forbindelse mellem Norge og dette Leje, og som Søfolk anerkendes Nordmænd som Fiskernes Ligemænd.

Den søværts Forbindelse med Norge varede til op mod Slutningen af forrige Aarhundrede. Man skulde ikke tro, at det var muligt at holde en Rutefart i Gang, naar man en Novemberdag, eller blot en Sommerdag, ser Vesterhavet skifte fra Ro til voldsomt Oprør i Løbet af faa Minutter, eller hvorledes Cementhøfden, der i de sidste Aar er forsøgt bygget ud i Havet, fra Aar til Aar kastes op paa Land som Vraggods. Og dog er det rigtigt, at der herfra til Stadighed blev skibet Korn til Norge. Træbrigge kastede Anker udenfor den tredie Revle, og Kornet blev fra Stranden sejlet ud i Pramme og taget om Bord. Det var en Købmand Johannes Pors, der havde den Handel. Han blev en Pengemand og købte store Strækninger Klit op. Hans Efterkommere er den lokale Storbonde, og de fleste af Strandboerne er paa den ene eller anden Maade i Familie med ham. Opsynsmanden ved Redningsstationen hedder Pors, Strandfogeden og en halv Snes Fiskere. Andre gamle Slægter, der ogsaa er i Familie med Pors'erne, har maleriske Navne som Røge og Sand. Der er ogsaa en Familie, der hedder Jensen. Det er nogle, der er »kommet tilløbende« og ikke rigtig hører til. Og de har dog boet ved Stranden i halvtreds Aar.

*

Det er vel hændt mange Mennesker, at de er blevet forundret, naar de læser den aarlige Opgørelse fra Statistisk Bureau og erfarer, hvor mange Husstande, der i dette Land, som engang kaldte sig et af de mest velhavende i Europa, maa klare sig for meget smaa Indtægter.

Her i Fiskerlejet er Indtægterne steget siden Krigen paa Grund af de høje Priser paa Fisk. Før Krigen fik man en halv Snes Øre for Pundet af Torsk — ja, helt ned til en trefire Øre — nu er Prisen jo en Del højere. Men alligevel er Fortjenesten beskeden, for Petroleum, Garn og Redskaber er steget endnu mere. Og med de stigende Leveomkostninger bliver der ikke nogen særlig Merfortjeneste ved at fiske her, hvor der ikke er nogen Havn og Baadene ikke kan være større, end at de kan trækkes op paa Bredden med Spil efter hver Tur paa Havet.

De Mennesker, som i Statistikken har de laveste Indægter, er naturligvis mange Slags. For nogle af dem maa Livet være en bitter Kamp for det daglige Brød, men i enkelte Tilfælde kan man paa Spørgsmaalet: Hvordan kan de Mennesker klare sig? svare, at de klarer sig udmærket.

Her i Fiskerlejet hører de fleste Familier til denne Gruppe, og der er gerne mellem tre og syv Børn i hver Familie.

Lad os se nærmere paa saadan en »brav og enfoldig« Fiskers Liv. Lad os tage Andreas Pors, der har Kone og tre Børn, nogle Tønder Land Klit og mager Jord, hvor der til Nød kan gro lidt Havre og Byg. Han har for tyve Aar siden bygget sig et Hus af Cementsten. Der er tre Stuer, Køkken, to Loftskamre, et Udhus med Vaskerum og Værksted. Det er et nydeligt Hus, som kunde ligge i Charlottenlund uden at vække Opsigt. Det har hvide, kalkede Mure og rødt Stentag. For nogle Aar siden fik Andreas indlagt Centralvarme i Forbindelse med Komfur og Bad og Træk-og-slip. Saa maa han ganske vist engang om Ugen staa en halv Times Tid og pumpe Vand op i en Beholder paa Loftet, men saa har han ogsaa varmt Bad hele Vinteren og betydeligt

mere Varme i Stuerne end i en Karrélejlighed i København. Huset staar ham i syv Tusinde, saa den aarlige Leje, Rentebyrden, er knapt 350 Kr. I Dag kunde han sælge det for tyve Tusinde. Han fyrer med Fyrrestammer, der kun er en halv Snes Centimeter i Diameter — større kan de ikke blive i den forblæste Plantagen, og der passer Faarene sig selv hele Sommeren.

Koen giver Mælk og Smør til Familien. Der er ikke meget Overskud paa Mejeriet, men det er af stor Værdi at kunne faa Smør og Mælk uden Kontanter. Futmælken faar Soen. Det er Trivning for *den,* og naar den faar

tage herovre, — og han kan faa tyve Vognlæs for 400 Kr. Han maa selv køre dem hjem og hugge dem op og til Gengæld har han i tyve Læs nok til en streng Vinter. Hele Træet bruges. Naalene og Kvistene gaar i Komfuret sammen med Stammerne.

Andreas har en Ko, en So og et Par Faar og nogle Høns. Faarene er skønne at have. De faar hver eet eller to Lam hvert Foraar, de giver ikke noget Arbejde. Andreas har for ti Kroner lejet en indhegnet Græsning i Plantage. Soen er kun et Bierhverv for ham. Andreas er Fisker og ansat i Redningsvæsenet. Han har selv haft Baad, men har det ikke mere. Nu fisker han hos en anden. Det er gerne i nogle faa Vintermaaneder, at Andreas tjener de Penge, han lever af hele Aaret. Pludselig er Torsken der, og saa er den væk igen. Nogen Formue kan han ikke

otte Grise, kan de nogle Maaneder senere sælges for 100 Kr. Stykket eller endnu mere.

tjene, for det er begrænset, hvad de smaa Baade kan fiske hjem, og Fisken herfra vil altid hente ringere Priser, fordi den maa slagtes paa Stranden. Naar man hører om Fiskere, der fanger for 100,000 paa een Tur, saa er det velhavende Kutter-Ejere, store Aktieselskaber, der har hjemme i Esbjerg eller paa Skagen.

Om Foraaret er der en Del Sild at hente, og der er altid rigeligt til eget Brug. Om Sommeren sætter man Tejner for Hummer, der kan give mange Penge, og dørger Makrel. Det, man fanger, fordeles i Lejet, hvor man spiser Fisk 4 Gange om Ugen og aldrig har en Øres Udgift til *det* og aldrig bliver ked af det, selv om man er kræsen og ikke spiser en Makrel, der har været død i tolv Timer.

Andreas er altsaa selvforsynende med Fisk, Smør, Mælk og Æg. Han skal købe Manufaktur og Kolonialvarer og Fiskeredskaber, Garn, Tjære, Kork etc. Det faar han enten i Brugsforeningen eller hos Købmanden, og en stor Del af Regningen kan han i normale Tider betale med Æg. I Aar har Konen og Børnene i Klitterne plukket Blaabær. Det kan give nogle Hundrede hver Sommer.

Senere paa Aaret plukker Andreas' Kone Tranebær i Klitterne og sylter til Familien. I den lille sandede Have bag Huset, hvor næsten alle Grøntsagerne gaar ud eller bliver spist af Insekter, er der alid Rabarber og et Par Græskar, og Kartofler har Andreas naturligvis rigeligt af. De gror skønt i den sandede Jord. Og er der i hele Verden en bedre Kartoffel end melede jydske. Hvis der endelig et Aar er Salat i Haven, faar Hønsene den. Han er ikke meget for det Snask. Det er hans store Skødesynd, ernæringsmæssigt set, han spiser ikke Grøntsager. Han faar for lidt B og C Vitaminer. Naar der købes Citroner, er det til at pynte Fisken med — ikke til at spise.

*

Andreas er sindig. Han forhaster sig aldrig. Han har ingen Chef til at kommandere med sig. Han ejer sit eget Hus. Selv om han er fattig og figurerer saa langt nede paa Listen over Skatteydere, at man, hvis man ikke kendte hans Liv, vilde sige: Hvad lever de Mennesker dog af? saa er han økonomisk uafhængig, i den Forstand, at hans Tilværelse er sikret, saa meget som nogen kan være sikret i et moderne halvsocialiseret Samfund. Han kan klare for sig og sine, selv om Tiderne skulde blive meget værre, og han har før, i gode Tider, da Landbruget forrentede sig daarligere, levet et godt Liv. Jorden, han gaar paa, er mager Klitjord, men det er hans egen, og Havet, den blaa Ko, kan malkes i tusinde Aar.

Hvor mange Københavnere er sikrede paa denne Maade? De gaar i fine Klæder, har Flip paa, elektrisk Lys paa Gaderne, men Frygten for Tidernes Ugunst lurer bagest i deres Sind. Hvor mange Københavnere tør tænke paa deres Alderdom, og hvad der skal blive af dem? For Andreas er den Tanke, at han skal blive gammel, ikke uskøn. Han kan til den Tid, naar Børnene er fra Haanden, og han selv for gammel til at gaa paa Havet, sidde i sit Hus og have det godt. Han ser daglig, hvordan andre gamle har det ved Stranden, og de er ikke at beklage.

*

Jeg siger ikke, at Andreas og de andre Fiskere her ved Stranden har et rosenrødt Liv. Det kan være haardt en Novemberdag at gaa paa Havet. Det er ikke altid morsomt at sidde indendørs de lange Vinterdage. Det er bidende koldt i Stormvejr at gaa i Redningstur om Natten. Og der er langt imellem, at der kommer en Thistedpilsner og en Snapsflaske paa Bordet, og det gælder her som andre Steder, at har Menneskene ingen Vanskeligheder, saa skal de nok lave sig nogle selv.

Men de har en Følelse her ved Stranden, at deres Tilværelse er sikret. Der skulde ske sære Ting, før de blev slaaet af Pinden. Livsangsten, som er saa almindelig i Byerne, har sit Udspring i den Fornemmelse, at man ikke er Tilværelsen voksen. Men Andreas — og alle de andre her ved Stranden — er blevet Klipper af Ro, fordi de føler, de paa deres magre

Sandjord i gode og daarlige Tider, under alle Forhold *kan slaa til.* Arbejdere og Funktionærer i de store Byer har flere Tikronesedler i Lommen, men de flyver ogsaa hurtigere ud. Direktører og Grosserere kan blive fattige paa en Dag. Men Andreas, der ingen Chef har, ingen Formue at tabe, han spiser sit Brød og ser hen til Fremtiden med Sindsro.

Med en vis Forbløffelse fik jeg forleden et Brev fra en intelligent svensk Dame, som blandt andet skrev: Er der stadigvæk Fjendskab mellem København og Jylland? Da jeg havde tænkt lidt over det, indrømmede jeg for mig selv, at i al Fald nogen Undren kan konstateres hos Befolkningen i mit Fiskerleje, naar en vis Type københavnske Sommergæster viser sig, ofte i de besynderligste Paaklædninger.

Og maaske har man ogsaa gjort sig visse Tanker om, hvordan saadanne Københavnere kan komme anstigende i Biler til 60,000 Kr. — herude er det jo i vore Dage ikke andre end Politibetjente og Skatteopkrævere, som har Raad til den Slags Luksus.

Og man har ogsaa umiddelbart følt den menneskelige og karaktermæssige Forskel mellem disse ferierende Københavnere, i hvis glinsende Ansigter Personligheden er slettet ud af et dulmende Lag Fedt, og Klittens Folk.

Alfred Dunhill i London laver nogle Piber, hvor Træet er blevet udsat for et Bombardement af glødende Sand. Alt det bløde brændes bort, og tilbage bliver en haard, let og smuk Skal af det haardeste Træ, hvor selve Bruyérerodens Karakter fremtræder i et Mønster af Furer og Aarer.

Paa samme Maade er Klittens Beboere slebet til af Blæsten, Sandet og Regnen herovre. Og at nu den moderne Komfort med Radio, Fryseboks, Knallerter og alt det andet ogsaa trænger ind i de skæve, tangdækkede Limstenshuse, hvor Vestenvinden i hundrede Aar har hvinet hver Vinter, det føler man som noget godt.

Men naar man ser saadan en taabelig Gaas af en Københavnerfrue, der med smaa Hvin siger dumme Ting til en gammel Fisker — saa er det i Grunden ikke den svenske Dames Bemærkning om Fjendskabet mellem Jylland og Hovedstaden, man tænker paa, men den gamle Spøg med, at vi alle er Jyder for Vorherre. Naar den moderne Komfort og Civilisation, som Hovedstaden endnu har Broderparten af, skyller helt ud i de yderste Klitter, er saa den Jyde, der kommer ud af Huset i Klitten i Bikiniskjorte og Hawaiislips indvendig stadigvæk saa megen Jyde, at »Faaer si baaen ka kjennes ve!«? Eller — vil Blichers Jyde helt forsvinde og det eneste sandblæste i Klitterne være Piberne i Munden paa de Fiskere, som trykker paa den Knap, der faar det elektriske Spil til at trække Baadene op af Havet?

Naar jeg staar i Brugsen, blandt disse tavse, vejrbidte Jyder, som jeg har kendt fra Barn af, og som jeg alligevel aldrig kommer til at høre til, og et Par skræppende Københavnere med fede Bagdele i Shorts kommer ind og spørger, om de kan købe kunstige Svømmetæer af Gummi eller Chanel Parfume Nr. 22, saa tror jeg at vide, hvad mine Venner omkring mig stille staar og tænker.

Kelvin Lindemann.

Den gale Præstekone i Rær

En Virkelighedsskildring

Af A. C. Svalgaard

Det var en sen Eftermiddag i Høst. Ad kranglede, dybslidte Vejspor sneglede en tung, lukket Karosse sig mod Nord, op ad den stejle, forblæste Rær Bakke med dens kullede graa Kirke, som næsten den eneste Vaaning i det øde Landskab.

Med Nordvestenvinden fornemmedes den dumpe Brusen fra Havet i Vest og Nord, og dens salte Aande bredte sig som en graa Dis over Lavningerne omkring de nordlige Bakkedrag. De faa, som iagttog det paa disse Egne usædvanlige og fremmedartede Syn af det tunge Køretøj, havde nok en Fornemmelse af, hvad Formaalet med dets Tilsynekomst i denne fjerne Del af Egnen var, da de alt for vel kendte de sørgelige Forhold, som raadede hos deres Præstefolk, og den Uskikkelighed, som selv blandt de ikke for vel oplyste Beboere, havde vakt Forargelse. Det maatte være store Folk, som drog ad disse Kanter, Folk, som ikke til Hverdag kom — som det saa ud til — langvejs fra og i en saa fremmedartet Befordring.

Vindhærgede og forkrøblede Hyld og Pil ydede en Smule Læ om Præstegaardens sølle Bygninger og gav fremmede Folk et Indtryk af, at her raadede Efterladenhed og Fattigdom inde som ude.

Den tunge Vogn drejede gennem Indkørslen ind paa den ujævne Gaardsplads, hvis græsbevoksede Stenpikning fik Karossen til at slingre faretruende, inden den endelig standsede foran Hoveddøren, som vist engang havde været stadselig nok, men nu var frønnet og grøn af Ælde og anden Daarlighed.

Køresvenden aabnede Vogndøren for den Rejsende, Hans Højærværdighed Biskoppen, som var paa en af sine aarlige Visitatsrejser og nu ønskede ved Selvsyn at gøre sig bekendt med Forholdene her, hvorom han havde hørt slemme Rygter. Om sin Rejse hertil havde han ikke villet skikke Bud, saa ingen viste sig for at byde Højærværdigheden den saa almindelige Velkomst som at modtage en saa høj Gæst paa Trappen udenfor, og først, da Køresvenden havde aabnet Døren til Forgangen, kom Præsten, Hr. Jens, til Stede og vilde ile Biskoppen imøde, men denne var allerede paa Vej op ad den høje Stentrappe, og Hr. Jens naaede saaledes ikke at yde den høje Gæst sin skyldige Hjælp.

Biskoppen undgik ikke at bemærke de forsømte Vaaninger og den Uorden, som saas allevegne, men sagde intet, hvorefter de fulgtes ind i de lavloftede Stuer, hvor alt udviste en lige saa stor Forsømmelighed, som Omgivelserne udenfor. Da Biskoppen var bragt til Sæde paa den bedste af Stuens skrøbelige Stole, udbad han sig Forklaring paa de elendige Forhold i Præstegaarden, som han nu ved Selvsyn havde forvisset sig om, og som han af Præsten selv nogle Uger forinden i Hillerslev Præstegaard havde faaet forklaret og nu igen fik bekræftet, at alt skyldtes Hustruens Vanart og daarlige Økonomi samt Børnenes slette Opdragelse og andet mere usømmeligt Væsen.

»Hun«, klagede den forkuede og forsagte Mand, »har været mit Hus og mig til den største Ruin, og den ringe Indkomst, som mit fattige Embede giver, ødes ved hendes slette

Husførelse og gruelige Uorden. Jeg, stakkels Mand, levnes sjældent den for mig nødvendige Ro til Studier eller til Fordybelse i mine Prædikener, som jeg maa holde i mine tre Kirker, grundet paa min ulyksalige Hustrus og mine Børns slemme Adfærd. Ofte maa jeg søge Enrum ude for at nyde Fred dertil!« Biskoppen hørte længe og taalmodigt paa Præstens Jerimiader over sin elendige Tilværelse og kunde, selv om han i sit stille Sind ikke mente at burde fritage Præsten for selv at bære noget af Skylden, ikke vel faa sig til at give sit store Mishag tilkende, da han indsaa, at Hr. Jens levede under ulykkelige Forhold, men han vilde dog endnu en Gang forsøge at formaa den forsagte Præst til ved en mere mandhaftig Optræden overfor det gale Kvindemenneske at skaffe sig Respekt og Ro til at udføre den Embedsgerning, som var ham paalagt, og som der i enhver Henseende var adskilligt at udsætte paa. Biskoppen vilde derfor nu give Præsten en saa mild Tilrettevisning, som han under disse Omstændigheder fandt passende, da Præstekonen pludselig og naturligvis uden at banke paa kom tilsyne i Døren og stirrede hvast og udfordrende paa den høje Gæst, som nu rejste sig for at hilse paa hende, men igen satte sig, da han fandt det uforeneligt med sin Værdighed at vise nogen Høflighed overfor denne Kvinde. Haaret hang vildt og tjavset om hendes magre, simple Ansigt, hendes Hvergarnsskørt var laset og snavset, og de tykke, uldne Strømper snoede sig i Bukler over et Par udtraadte Tøfler. Hun stirrede

arrigt paa sin forkuede Ægtefælle, som uvilkaarligt var traadt nærmere til sin høje Foresatte som for at søge Beskyttelse, da han vidste af sørgelig Erfaring, hvad hun havde i Sinde og kendte hendes Uregerlighed saavel. »He«, skingrede hun, »det er vel Præstekonen, der her drøftes, men spar jer blot al Umage, mig kommer I ingen Vegne med, kan I være forvisset om!« Som en Furie stod hun med begge Hænder plantet i Siderne og frembød et Syn paa Arrigskab og Uregerlighed, som selv Biskoppen ikke fandt det raadeligt at modsige. Han vilde rejse sig, men med sit skarpe Blik naglede hun ham til Stedet og for ikke at opirre hende, blev han siddende og saa hen mod Præsten, som nærmest saa ud til at ville gemme sig i et Musehul, som ellers ikke savnedes i dette Hus.

Da Kvinden efter at have nidstirret sin næsten lamslaaede Ægtefælle og den ikke mindst lige saa forbløffede Biskop knaldede Døren i, udbrød Højærværdigheden henvendt til Præsten: »Dersom der er nogle Skarnskvindfolk i Landet, da er hun sandelig, er hun, sandelig en af dem!« Præsten nikkede og sendte et sky Blik mod Døren, bag hvilken Furien var borte, da han alt for vel vidste, at havde hun før været ond, blev hun ikke blidere efter dette Bispebesøg, som hun vel troede, at Præsten havde foraarsaget, skønt Aarsagen dertil alene skyldtes og maatte tilskrives hendes egne Udyder, som igen gav Anledning til de Laster og Forseelser, som Præsten længe havde gjort sig skyldig i, og for hvilke han gentagne Gange havde mattet modtage Reprimander og Tilrettevisninger af Højærværdigheden.

Da Karossen igen holdt for Døren, og Biskoppen var i Færd med at stige ind, undgik han ikke at høre Skælden og Børneskraal inde fra Stuerne, og da Vognen drejede ud mod Vejen, og han saa Præsten staa alene tilbage i de sørgelige Omgivelser, maatte han i Tanken nære den største Medlidenhed for ham og for den Skæbne, som fortsat ventede den ulykkelige Mand, saa længe dette gale Kvindemenneske huserede i Ræhr Præstegaard.

Det lykkelige Fiskedræt

Af Bertel Budtz Müller

EVENTYRET til os mennesker kan komme på så mangen en måde, der er ligegyldig i sig selv, blot det kommer. Og de fleste af os har vel været ude for det. Pludselig en dag så er det der; der sker noget for os og med os, som vi slet ikke havde ventet eller kunnet forudse, hvor meget det end bag efter kan synes os at hænge sammen med hele vort liv og stræben, vor higen og længsel.

Sådan skete det også med de »unges bådelag«, som det kaldtes, selvfølgelig i modsætning til de andre, de ældres, de gamle bådelag, som kunne være generationer gamle, sønnerne tog fædrenes plads i bådene, efterhånden som disse lagde op eller blev på havet. De unges lag var dannet af leg og halvt i leg. De unge fiskerdrenge legede jo fiskeri med de små både, fra de kunne række over en ræling og vrikke en åre fra bagtoften. Lidt held med kroglinerne et par vintre på »stenene« ud for landingspladsen, et par store laks gik på, og de skaffede drengene det økonomiske grundlag for at gøre legen og sporten til erhverv og brød. Der blev råd til at købe sejlbåd, som senere fik indbygget en lille, gammel motor. Hummertegner blev købt, mere held, det, der altid og gerne følger de unges tilfældige stræben, gav sildegarn og endelig større båd. Og nu vilde bedstemanden, den brede, fregnede Kræn Rød, ikke fordi han var rød, hvad han var, men det hed han, sandelig gifte sig med fyrpasserens datter. Han var nitten og hun var atten. De havde i al hemmelighed set på hus sønder ude i klitten, det lå langt af vejen, havde stået tomt et par år, men kunne gøres i stand og blive helt stadseligt, når der kom kone i det, og med den hygge og renlighed, der fulgte med en kone, altså gerne skulle følge med. Og Ane fyrpasser, hun pudsede som en fyrpaser, det var hun opdraget til. Alt skulle skinne, gulv, og vægge og køkkentøj og linned. Her var ingen fare, her havde Kræn Rød valgt vel. Det sagde hans bådfæller også, da han endelig indviede dem i det. Det var han nødt til, særligt fordi han blev nødt til at standse alle nyanskaffelser til bådelaget og erhvervet ud over den sjette part, som båden havde fast i partsdelingen. Hele indtægten blev jo delt i seks dele, een til hver af de fire bådfæller, een til bådens vedligeholdelse og nyanskaffelser og een til Kræn Rød, som var den, der havde haft startkapitalen, var bådejeren. Denne sjettepart havde Kræn hidtil ladet gå til båden også, men nu skulle den gå til at sætte bo for. Huset fik han billigt, det var udlagt af førsteprioriteten på nogle få hundrede kroner fra de sidste beboere, og Kræn skulle bare betale papirerne for at overtage denne, ovenikøbet rentefrit en årrække, men samtidig forpligte sig til i løbet af disse år at gøre huset forsvarligt i stand og tage en passende del af marken, der var groet i lyng og hede igen eller dækket af sandflugten, ind til dyrkning, så der kunne holdes lidt får og et par køer, som han med tiden også skulle sætte ind. Der var såmænd nok at bruge

både hans egen fiskepart og ejerparten til. — Det går aldrig, sagde hans fæller og sagde hele kysten, men Kræn Rød og hans kæreste, de sagde jo, det skulle gaa, for det var den eneste måde, de to kunne få hinanden på på redelig måde for Gud og mennesker. Og regulært skulle det være. Skulle jeg byde Ane at have en kæreste at vente på i årevis, mens hun sled i det hjemme eller ude for fremmede, og vi kun kunne mødes i ny og næ og i skjul ved nætterstide, og måske med lange stunder imellem, hvis hun blev nødt til at stedes hen inde i byen? For der er jo ikke menneskelig plads at få for hende herude, hverken som æsepige eller pakkerske, når nu hendes søstre også vokser til og æder hende ud af det bette fyrpasserhjem med den ringe løn og de mange unger. Og hvad har jeg andet end min båd og havet? Nej, sagde Kræn Rød bestemt, jeg har taget huset og betalt papirerne og en seng, og køkkentøj har vi. Vi gifter os til Mikkelsdag og flytter ud.

Og det gjorde de og var lykkelige for det lille klithus. Lykkelige for hinanden blev de jo ved at være livet langt, men ikke altid lykkelige i det timelige, som det kaldes med et fint gammelt dansk ord. Og det var endda begyndt så lovende: Kræn Rød og hans bådfæller havde haft travlt et par måneder, forinden giftermålet, med at reparere huset både på tag og fag: her kan en god kalkkost og en malerbøtte gøre godt, sagde den fortrøstningsfulde husejer. Det dækker over så meget, og her er jo meget at dække over, når man kommer rigtig i gang med det. Tryk ikke for stærkt til, at det ikke falder sammen! — Og så lo de til hverandre og havde det godt. Det var et held i uheldet, at det slog ind med ødevejr, som det kaldes, det modsatte af havvejret, hvor de ikke kunne komme på havet og bruge det. Så de fik mange dage til rådighed for huset. Inde havde Ane og et par af hendes små søstre travlt med skurebørster, sæbe, soda og koste. Der var to små stuer, køkken, bryggers, stald, svinebøvl, fårehus og lo i een lav længe, brøndkammer med overbygget kælde, dejligt vand lige fra kalkklippen. Det er bedre end en dram, betroede Kræn Rød hende dagen før de blev gift. Han stod og fik sig en drik af træspanden for at køle sig. Sådan havde han slæbt i det for at blive helt færdig. Nu strålede huset også, om end maskeret under kalk, i rødt, hvidt og gult, tjærede syldsten, røde karme, grønne døre, og inde i stuen med

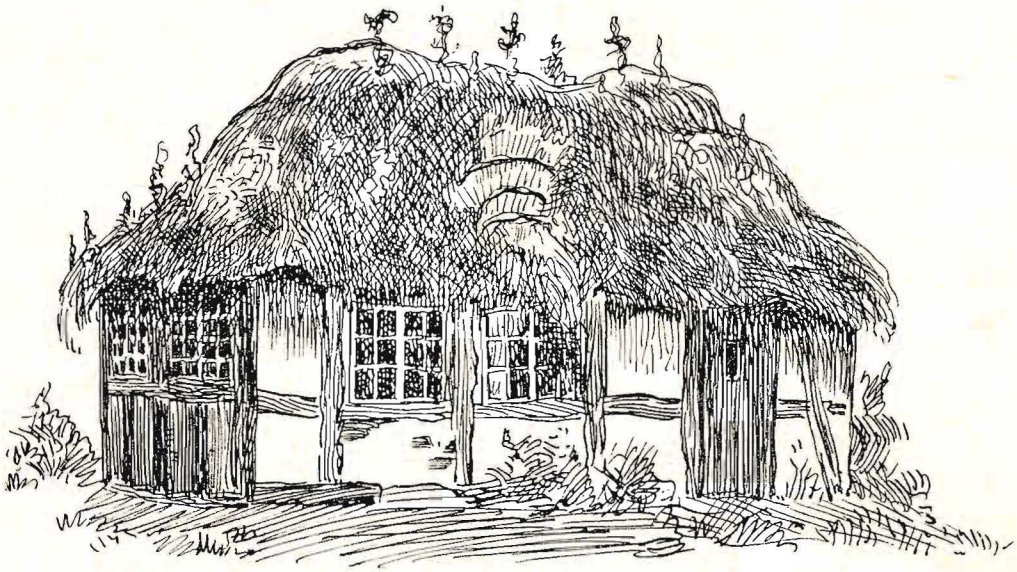

de faste bænke og skiven, havde en af bådelaget, den blege Anders Sørvig, som var sådan lidt kunstnerisk af sig, malet træværket med skønne kulørte krusseduller hist og her. Køkkenet skinnede i lyseblåt og okkergule vægge. Det gamle komfur havde Ane skuret på i dagevis med mursten og sand, så overfladen skinnede blankt som ægte, moderne rustfrit stål, resten af det var forsølvet. Det skulle kun stå til stads. Maden blev kogt på primuser ude i bryggerset. Sådan ønsker alle redelige fiskerkoner det nu en gang. Da gæsterne var gået, efter at have drukket kaffen med de nygifte bryllupsaftenen, gik de til sengs og lå længe med hinanden i hånden i tak for, at de havde fået hinanden, og at det var gået så godt for dem. Blot vi nu må få en rigtig pibende vestenstorm i nogle dage, så fisken kan presses ind på kysten, så skal du se, det går nok godt for os. Lad os takke, bette Ane, for hverandre, sagde Kræn Rød ud af sit fromme sind.

Og de to unge mennesker bad deres første aftenbøn sammen i deres hjem. Og de bad i deres hjerter bag bønnens sådan mere officielle ord, at de måtte være rigtig gode ved hinanden, for det var dog et eventyr og en gave, at de havde fået hinanden i deres eget lille hus. Og det så hurtig!

Ja — alt for hurtigt, sagde kysten i de følgende år, og sukkede de ufriviligt selv, uden dog at give det udtryk i åbne ord og tale eller bitter fortrydelse. De talte ikke så meget sig imellem, men hun kunde engang imellem læne sig op af ham og stå lidt med sænket hoved. Så klappede han hende på ryggen, klodset, eller han aede hende på den magre kind med sin ru, havsvulne, snavsede hånd. De to unge fik det ikke nemt. Eventyret var forbi for dem, og Kræn Rød stod over for det valg, som så mange unge fiskere i de dårlige perioder står over for: enten at søge hyre fra de store fiskerihavne eller også tage arbejde inde hos bønderne som daglejer og ellers søge at odle sin egen usle jord til at give lidt kartofler og grå havre som foder til hønsene og gæssene. Råd til fårene og de to køer var der endnu ikke blevet. Det var da ogsaa bemærket nogle gange med strenghed af prioritetshaveren, købmanden oppe ved telefoncentralen, at det havde han jo forpligtet sig til ved købet. Dette skete, hver gang Kræn Rød måtte bede om henstand med regningen, ikke blot på olje og grejer til fiskeriet, men også på de daglige fattige kramvarer til derhjemme.

— Du ved jo da godt, svarede Kræn Rød stilfærdigt, at det stadig er sløjt med fiskeriet.

— Jo tak, svarede købmanden bittert, I står jo alle skrevet hos mig. Men du kan jo så bruge din jord eller tage arbejde inde i landet. Skal I nu ha' barn igen? Så tag da de varer denne gang, men jeg må snart slutte.

— Ja, det blev nok ikke anderledes, sukkede Kræn Rød, men det må vel bedre sig, sluttede han af med fiskernes evige tro på spillet i erhvervet, det store dræt og de store priser, det håbefulde sind, lykketroen, som holder dem til dette fine, ældgamle arbejde på havet, og som gør, at de i det hele taget kan holde det strenge liv ud med selv døden som daglig varsel, med deres eget liv som indsatsen. — —

De unges bådelag sled troligt i det, så såre der var mindste chance for at komme på havet, men dette sled jo også på båden og grejerne. Da Kræn Rød fik sit tredje barn, og købmanden gav det allersidste varsel om at lukke, og der i hele vinterhalvåret kun havde været til egen kogning at fiske, så gik deres motor itu. Den ligefrem sprang i luften, rev sig løs fra fundamentet og slog et stort hul i båden, så den sank for dem, og de i sidste øjeblik blev bjerget af en anden båd, som lykkeligvis lå kort fra dem. For fiskeren er der jo ikke noget, som hedder forsikring for grejerne, for båden var præmierne ikke betalt. De unges bådelag var kaput. Det blev sprængt. De to rejste til Esbjerg og tog hyre, og tilbage blev Kræn Rød, der havde sin familje, og den blege Anders Sørvig, som ikke ville svigte sin gamle bådfører. De tog fat, tappert fat igen forfra, som de var begyndt i den gamle sejl-

båd og med dårlige hummertegner og lidt krogliner ude på stenene lige for landingen. Længere kunne de jo ikke komme med den bådehjælp, de havde.

— Nu er vi da så langt nede, som vi kan komme, så begynder det vel at gå opad, hvis det skal gå i det hele taget, bemærkede Kræn Rød til sin kone, der så ung, hun var, allerede begyndte at se tynd og ældet ud med sine tre børn og på vej med det fjerde. Hun pudsede stadig sit lille hus som en sand fyrpasserdatter. Det skinnede trods armoden, børnenes tøj var lappet, men rent, som hendes eget var det. Og hun smilede sit kønne, langsomme og varme smil, og hun mente jo, at der var dog et stykke til bunden endnu. De havde da båd og det gamle våd nu til foråret, de havde hus — — —

— — Ja — så længe købmanden lader os sidde uden denne her besætning, kom det bedsk fra Kræn Rød, som trods sin bredde havde slanket sig. Tør fisk og kartofler holder folk svært slanke i det, når der ikke er til fedtelse og dyppelse eller brød.

— Nå, du har da taget ny ager ind i år til rug. Og bliver der god tur i bærrene ude i klitten til sommer, så får vi da også til sædekorn og afdrag hos købmanden. Jeg skal nok plukke en snes tønder i år. Og nu kommer silden og makrellen ind til kysten knap hen, så du kan bruge våddet lige fra stranden.

— Bare det våd holder, sukkede Kræn Rød, det er så mørt, så jeg ikke tør hænge det til tørring på stjelerne mere, for at ikke maskerne skal springe af sig selv.

— Nu skal du se, det går nok, det er da gået for os hidtil — og hun lænede sig op af ham og søgte beskyttelse for sin egen angst og tvivl, og han blev stærk og troende igen, troende på fiskernes evige held, det store dræt, eventyret, som han jo allerede havde smagt og derfor vidste lå og var til et eller andet sted ude i det uvisse. Det kom nok også til ham påny. Og de havde da hinanden og de små børn og huset — i hvert fald til terminen. Og den var der dage, uger — ja — ligefrem måneder til. Og atter fik håbet, fiskerens tro på lykken fra det lunefulde og rige hav sit tag i ham. Måtte det bare tage ordentlig på at storme, nu tiden nærmede sig til pinse, hvor »påskeøsten« bliver til »pinsevesten«, den, der tvinger silden og makrellen ude fra dybderne ind mod de danske kyster.

Og »pinsevesten« kom tidligt! — En morgen kunne han høre inde i sengen, at nu var den der. Suset af vinden mellem klitterne og det store, rigtige brøl fra havet, når det er »gal« for alvor. — Bare den nu vil holde sig en otte dages tid, sagde Kræn Rød til Ane, da han kom ind, efter at have været ude at snuse ved gavlen. Havet lugter ilde, det er en storm, der går i bunden. Og Ane nikkede fortrøstningsfuldt henne i sengen med sin yngste ved brystet, hvor den fik sin davre, inden de andre skulde have deres. Hun vidste jo, at når havet »lugtede ilde« af den

klæge bund, som bølgerne slog op og blev grå af, selv herinde bag sandrevlerne, så var det alvor, så flyttedes fisken, og så kunne det blive til lykke, også for de fattige kystfiskere, der ikke havde både til at gå ud på revet og bankerne, men måtte holde sig på »stenene« og bag revlerne i magsvejr.

*

Og fisken kom. Silden stod op på kysten i så store mængder, at priserne faldt og faldt. Til sidst kunne de end ikke afsættes, og så holdt det op. Det blev kun en krank lykke, havet i sin rigdom gav denne gang. Så håber vi på makrellen og våddet, sagde Ane til Kræn Rød og Anders Sørvig, som de sad inde i hendes bryggers og fik sig en tår bakkethe (tørret timian) til en salt sild, vi har da sild til høsten. Kræn Rød havde godt set, hvordan hun gik med en klat tynd kalk i spanden og kostede på huset ude og inde. Det pinte hendes fyrpassersjæl, at det ikke skinnede mere. Malingen skallede af. Hun kunne ikke holde sit hus så blankt og fint som fyret derhjemme, og han følte, at det måske var det, der smertede hende allermest, mere end den dårlige føde og de usle klæder og de magre børn. Og det smertede også ham at se hendes stumme kamp mod forfaldet.

Han så ud af vinduet, ud over havet og forstranden. Det var stille vejr, blik, og havet lå som grønt silke helt ud i den slørede lyseblå kimming. Pludselig rejste han sig og kiggede. Anders så på ham, er der noget? Han kunne se, der var noget.

— Der staar svært med fugle henne på »hagen«. Skulle der montro være makrel? Sildinger er der da, se, hvor de slår ned?

Og Anders kiggede med og nikkede. De blev enige om at prøve det gamle våd derhenne. Der var jo ikke andet at gøre, og var der blot lidt makrel, så var det jo de bedste og største, man tog med landvåddet. Og det turde de ikke tale om: håbet spirede og voksede i begge fiskerne, der kunne være laks, blot en enkelt kunne give langt over hundrede kroner. De mindedes den gang for år tilbage, da de var drenge og havde taget hele tre af de dyreste og største netop derhenne. Bare nu våddet holdt, og sildestimen blev indenfor revlen, så de kunne få våddet roet uden om den. Det var jo dær den fede kystmakrel og måske, måske laksen gik. Hvis den var dær, om den var der — —

Den var der ikke. De fik helt fint våddet ud fra båden omkring stimen og inde fra land trak de det så op på stranden. Men de kunne allerede se, eller rettere føle, at her var hverken stød eller træk af større fisk. Vådvingerne gled op mellem deres hænder, da de mærkede, at posen, hvori våddet sluttede, hang fast et par snese meter uden for bråddet.

De lirkede lidt, det møre garn tålte jo ikke noget særligt træk. De opgav at trække det ind og gik i båden, for om muligt at lempe det fri. Det har fået fat i en sten, blev de enige om. Men der skulle jo ikke ligge sten dær, sagde Anders Sørvig tvivlende. Han kendte sin kyst. Åh, mente Kræn Rød, der har været svær sandvandring nord på i vinter, så er den vel blevet fri. Du kan jo se, hvor dybt her er blevet, han skelede ud over bådkanten, mens de roede udad mod det sted, hvor vådposen havde klemt sig fast på bunden. — Det er et vrag, sagde han pludselig og holdt op med at ro for at kigge ned gennem det klare stille vand. Anders Sørvig så med. Ja, sagde han så, det må have ligget ude i revlen, og så har strømmen sat det helt her op under stormen, nu sandet er vandret væk. Så er det våd ødelagt, sagde han bittert —, vi får det aldrig helt op.

— Nå, det er da kun posen, mumlede Kræn Rød, der stadig havde næsen i vandspejlet, mens de langsomt drev ud ad. Her ser det ud, som om det er knækket over. Det har været et vældigt skiv, og se nu her, er det ikke en kanon, dær ligger nede? Anders keg igen og: Jo, det kunne kun være en kanon, sikken tamp! Og der er flere. Hør, sagde han pludseligt, dette her må kunne bjerges. Der er kun et par favne dybt til dækket. Der er en masse træ i den — — og metal. Der er ankrene. Hele to. De er

væltet ud ved siden, da det er stødt på. Lad os nu få våddet op og komme i land.

Der var kommet glans i de to fiskeres øjne, men de var rolige, og deres stemmer var ganske dagligdags. Som fiskeren kan bære havets vrede og onde sider i sund resigneret ligevægt, bærer han også dets gaver, dets lunefulde og gavmilde lykke med ro. Men Kræn Røds hænder sitrede, da han hev i våddet for at få det fri af vraget. Han sagde som for sig selv: Findelodden må da blive vor, og partsløn af bjergningen. Selv om vi skal have dykkere med for at få det hele op, så må det give penge. Mange penge.

— Men vi skal, ryk mere til denne side, svarede Anders Sørvig, nu gier det sig, skynde os, inden det dækkes af sandet igen. Nå, nu kommer det. Der er noget med?

— Det må have taget bund lige bag bruddet i skroget, spekulerede Kræn Rød, mens de varsomt trak vådposen op, når vi ror lidt sønder, kommer vi uden om. Vi kan ikke have det her i båden. Og de roede sønder om, gik i land og hev våddet forsigtigt op over bråddet. Det var fyldt i det yderste af posen med træstykker, metalbeslag, et par tinkrus, et irret navigationsinstrument, en sekstant, sagde Anders Sørvig sagkyndigt, og en svær lille kiste med tunge halvt opirrede beslag om teaktræet. Det var den, der havde vejet til.

— Hun er knækket midt over, og dette her er faldet ud af kahytten, nu rystede Kræn Rød også i stemmen, det er pengekisten, hviskede han lavt.

— Tror du virkelig? vovede Anders Sørvig sig frem på det helt forrykte lykkehåbs vinger. Det er i hvert fald skibskisten — med papirerne?

Men det viste sig, at de vinger holdt. Det lunefulde hav havde atter skænket sine trofaste og troende børn sin lykke.

Da Kræn Rød kom hjem efter et par travle timer med strandfoged og samling af bjergelavet og et solidt forskud fra købmanden, som selv havde været med til at åbne kisten med de mange hundrede århundredgamle dalere og været ude og se på vraget af fregatten og vurderet det gennem vandet, da Kræn Rød altså kom hjem til Ane, sagde han kun, at æ hav er nu ikke så gal, som vi har troet! Hun kunne se på ham, at der var sket noget særligt for ham. Hun lænede sig bleg og angst op af ham. Lykken kan være tungere at modtage end ulykken, som man hærdes til på de barske kyster. Han fortalte så eventyret, og han kyssede hende som den gang, de så på hus sammen og var helt unge.

— Og så skal vi ha huset malet over det hele, sukkede Ane af sin redelige fyrpassersjæl.

Af Henry Johansen, Østerild

Hr. Martins Jul

Det havde sneet stærkt hele dagen, og nu henimod aften tog en kraftig nordøstenstorm fat. Sneen rejste sig i vældige kaskader, og hvor der var lidt læ, lagde den sig til hvile og dannede store driver, som næsten var umulige at forcere for almindelige mennesker.

Læ var der nu ikke meget af i Thy i de tider, der her er tale om. Thy har altid på sine steder været barsk og ugæstmild, fattig på vegetation og bebyggelse, men særlig galt var det i 1630 og de efterfølgende år. Kristian den Fjerde havde været uheldig, da han under trediveårskrigen ville undsætte sine trosfæller i Tyskland, og resultatet var blevet, at Wallensteins tropper havde oversvømmet Jylland. Heller ikke Thy gik ram forbi. Tysken havde hærget og plyndret, brændt og skændet, så det var få huse, der stod tilbage, da de vilde horder endelig trak sig ud af landet. Landet lå øde; fattigdom og usselhed, mord og allehånde onde gerninger ver uhyggelige realiteter. Mennesker i tusindvis var blevet sat på dyrets stade, bragt til tiggerstaven og anede ikke, hvordan de skulle klare dagen og vejen. Døden var en hyppig gæst. Den fandt sine ofre alle steder, men tiest dog i de kolde vinternætter på de vidtstrakte heder, hvor de stakkels mennesker bag en lyngbusk søgte at finde lidt læ for den bidende vind.

Vi vender blikket mod en lille, uanseelig thylandsk kirke. Der er ikke meget tilbage af den. Selv Guds hus har de fremmede ikke sparet. Trosforskellen mellem thyboen og tyskeren har gjort, at de fremmede ligefrem har følt det som deres pligt at ødelægge den. Træværket er delvis brændt, muren gennemhullet, og de hellige kar er borte. Klokken er fjernet. Antagelig tjener den nu til et andet formål mellem rå og umenneskelige landsknægthænder.

I mørkningen bevæger en mørk skikkelse sig hen mod kirken. Han er kommet fra et af de få huse, der endnu er tilbage i landsbyen. Da han når kirkelågen, står han stille lidt og ser sig tilbage, og man hører ham udstøde et dybt suk. Så vender han sig og går med langsomme, tøvende skridt ind over kirkegården, og han standser ikke sin gang, før han står foran kirkens alter.

Han tænder en kærte, hvis blafrende lys blotter et ansigt så hvidt, fortvivlet og fortrukket, som et menneskeansigt kan blive.

Manden er hr. Martin, sognepræsten.

Hans sjæl er træt til døden, men tankerne vil ikke lade ham i fred. Hvor han end befinder sig, har han mareridt. Samvittigheden taler strenge ord til ham. Han står og falder sammen — synker sammen i sine fortvivlede tanker. Det gør den strenge hr. Martin.

Og hvorfor? Krigen er ikke alene årsagen. Årsagen er, at han har fået et helt nyt syn på alt. Hans sognebørn ville undre sig, hvis de så deres sjælesørgers tanker i denne aftenstund.

Hr. Martin er frygtet af alle. Selv de mest rebelske har han kunnet ordne. Selv de snedigste og fæleste hekse og troldkarle har han været i stand til at opspore og få til at tilstå

I præstegårdens kælder har der udspillet sig forfærdelige scener, for her har hr. Martin indrettet et torturkammer. Mangen gammel kone har måttet smage tommelskruerne og bålet, som hr. Martin med egen hånd har tændt. Jo, hr. Martin har været i stand til at rense sit sogn for alskens utøj. Og han har kunnet tale dommedag som de færreste, udlægge Guds straf i form af landsknægtenes plyndringer, så alle forstod og blev grebet af en forfærdelse, der gik dem til marv og ben.

Og nu står han her i erkendelsen af, at alt, hvad han har sagt og gjort, har været dikteret af den onde selv. En usynlig magt har grebet ind i hans tilværelse og gjort det klart for ham. Han er en slagen mand med mindre fred i sit hjerte end den mest fredløse røver. Gud har bundet ham på en måde, så han ikke kan løbe fra sin fortid. Gud har sparket til alt, hvad han har gjort i sit kald, så det er blevet til intet. Gud har sat ham på anklagebænken, og hr. Martin har intet at sige til sit forsvar.

Hr. Martin folder hænderne og bøjer hovedet. Farer sammen. Nej — han kan ikke bede til den Gud, han aldrig har tjent. Ingen fred kan han vente at finde i Guds hellige hus. Han slukker kærten og begynder langsomt at gå bort.

Han standser brat. Han har hørt kirkegårdslågen pibe gennem snestormen. Han skjuler sig bag en pille.

Ind gennem et hul i muren kommer en skikkelse, en lille, krumbøjet person. Mennesket går op mod altret, og hr. Martin ser, at det knæler. Lidt efter hører han en pibende gammelkonerøst, og genkender Bolette Jensdatters stemme. Hr. Martin er ved at falde i afmagt. Bolette var den næste, der skulle have været fanget og brændt.

»Gode Gud,« lyder stemmen, »du kender

alle ting, du ved også, at jeg kommer til dig, fordi jeg er angst og bange. Jeg ved, at jeg går i stor fare, og at hr. Martin ikke vil mig det vel. Hvis du vil lade ham gøre, som han vil, beder jeg dig kun om, at du vil være min arme sjæl nådig. Du har sagt, at vi skal elske vore fjender; det er svært, kære Gud. Men gør alligevel hr. Martin det bedste, og forlad ham alle hans synder . . .«

Lang stilhed. Bolette har åbenbart mere, hun vil have sagt. Hr. Martin kan ikke tåle at høre mere. Stille lister han ud af kirken. Tårerne løber den stærke mand ned ad kinderne. Den bidende kulde får ham til besindelse, og da han fjerner sig, modnes en plan i hans hjerne, som gør hans trætte hjerte godt. Han standser ved kirkegårdslågen og falder i dybe tanker.

Bolette har sluttet sin andagt og går tilbage over kirkegården. Da hun når lågen, lægger Hr. Martin sin hånd på hendes arm. Bolette skriger og er en besvimelse nær. Hr. Martin siger barskt:

»Følg med, kvinde!«

Først da Bolette sidder foran sin sjælesørger i dennes studereværelse, er hun rolig og fattet. Hun ved ikke, hvad hr. Martin vil hende, men hun ved til gengæld, at hvis præsten slår hende ihjel, vil han ikke være i stand til at kaste hendes sjæl i helvede.

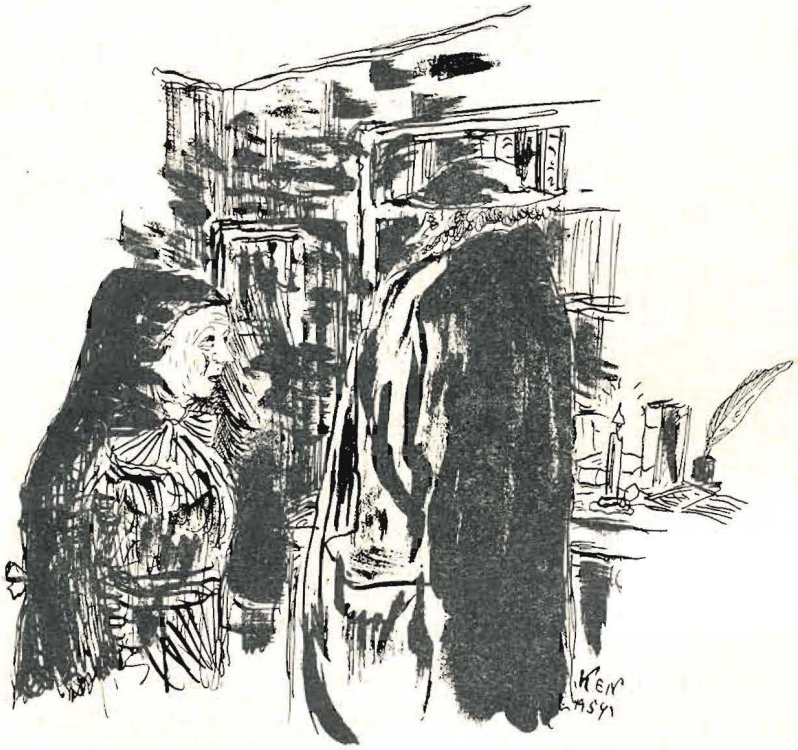

Hr. Martin ser ind i et par dybe, klare øjne, denne kvindes hjertespejl, og den før så barske og veltalende præst kan ikke få det sagt, han gerne vil.

»Bolette Jensdatter,« siger han endelig, »jeg skylder dig min sjæls salighed; thi nu forstår jeg, at din bøn var den usynlige magt, der fik mig til at gå i mig selv. Du har gjort mig til et nyt menneske uden selv at vide det, og jeg beder til Gud, at jeg må have kraft og evne

til at gøre det godt, som jeg gennem et langt liv har ødelagt .... mange uskyldiges blod råber til himmelen om min skyld ... jeg ved det ... men jeg tror, at når Gud greb ind i mit forfejlede liv, så var det ikke alene for at rive mig ud af satans klør, men nok så meget for at jeg skulle sone min brøde!«

Hr. Martin gør en pause og går lidt frem og tilbage i værelset. Han standser op foran sin gæst, og da han ser på hende, bliver han var, at der ligger et smil om hendes mund, og at hendes øjne stråler som et par julestjerner. Hr. Martin fortsætter:

»Jeg har tænkt mig at tilbyde dig plads her som mit tyende, og når vi har fejret den hellige julefest, skal dit første arbejde være at ødelægge alle de djævelske redskaber, jeg har i min kælder. Du skal i kommende dage være min hjælperske og give mig inspiration, når jeg skal til at tage mig af alle de gamle koner i vort sogn; thi hos dem må jeg resten af mit liv i særlig grad lægge mit arbejde, skal jeg blive det, Gud har bestemt mig til.«

Bolette forstod ikke, hvad der var sket med den strenge hr. Martin, kun forstod hun, at Gud havde været meget, meget god mod hende og hendes sjælesørger.

»Tak,« stammede hun, »og Gud velsigne Eder, hr. Martin!«

— — —

Da hr. Martin langt ud på natten havde lagt sidste hånd på sin juleprædiken, lukkede han sine øjne og foldede hænderne. Nu kunne han ikke lade være med at tale med sin Herre, for nu følte han, at han var den lydige tjener.

Og mens julesneen væltede ned udenfor, steg en takkebøn for det, julen havde bragt hr. Martin, op mod himmelen, ikke blot fra præstens læber, men også fra den glade og taknemmelige Bolette Jensdatters.

Julen var kommet og havde bragt fred — måske i flere sind end man skulle formode i det Herrens år 1630.

Henry Johansen.

BEDSTE

Novelle af ANNA DAHL-ANDERSEN

Bedste var fra årgang 1867 og var rask og rørig med de fleste åndsevner i behold, det kneb lidt med hukommelsen, men hvor den ikke rigtig forslog, lagde hun selv noget til — eller trak fra, som det nu passede i hendes kram. Bedste var af den gode, gamle slags, der vidste, hvad det var at stå op klokken fire om morgenen og blive ved til klokken ti om aftenen, og der var ikke den ting indenfor en gårds bedrift, som Bedste ikke kunne.

Ikke som de nymodens piger nu, der bare gik rundt og trykkede på knapper og daskede lidt med en støveklud her og der.

Men se, om menneskene blev bedre af al denne behagelighed, nej, det var det tovlige ved det, sure og mugne blev de — og lade.

Så man måske nogen sinde en ung pige smøge ærmerne op og vaske malkespande, så det gav genlyd over hele kostalden? Eller så man dem malke køerne, så det præsede i spanden? Nej, nu måtte fodermesteren vaske spande, det var ikke pigearbejde, og køerne blev malket med disse hersens malkemaskiner, der ikke malkede rent og gjorde kopatterne lange og slatne.

Og Bedste vidste også, hvorfor ungdommen fløj og fartede hver eneste gudskabte aften — det var de ældre, der lærte dem det, for se, om de ikke nok skulle få hver aften optaget. Var der ikke gilde og halløj, så var der kosmorama og teaterkomedie. Og de unge strøede om sig med penge. Ingen kunne gå vejen ind i dag, ikke engang cykle, nej, leje bil til enhver tid, det havde de penge til. Hvad skulle det ende med?

— — —

Hvert år til Skt. Hans rejste Bedste ned til sin datter Mette ved Thisted. Og i år fik Mette hende efter megen overtalelse med en tur ind til broderen i København; men da de endelig var kommet til hovedstaden, ville familien beholde Bedste en hel måned.

— Ja, bliv du her bare, mor, sagde Mette. Jeg rejser hjem nu og skal nok hente dig om en måned igen.

Bedste befandt sig godt hos sønnen og svigerdatteren og fandt ud af, at københavnerne i grunden var rare mennesker, man kunne godt i sporvogn og S-tog give sig til at snakke løs med vildtfremmede mennesker, de svarede altid venligt igen, og det var så sjovt, for de kunne altid gætte, at man var fra Jylland; men det var vel, fordi man sagde a' til sig selv?

Otte dage før Bedste skulle rejse hjem, skrev Mette, at hun umuligt kunne komme og hente Bedste i København. Broderen lovede da at rejse hjem med sin mor i stedet for, men to dage før afrejsen fik han besked fra sit firma om, at han alligevel ikke kunne få de tre dage, som var ham lovet som forskud på sin sommerferie, da personalet var stærkt indskrænket på grund af en influenzaepidemi.

Sønnen ringede til sin bror Jørgen i Fjordby, hvor Bedste var fra, og forklarede sagen:

— Når vi nu på Københavns hovedbanegård putter Bedste ind i lyntoget, som går direkte til Skive, vil du så ikke hente hende i din bil på banegården dér? Og være der til tiden, så hun ikke løber væk.

— Jeg skal nok være der, Hans, lovede Jørgen. Mor kan bare se ud ad vinduet, så står jeg på perronen og hjælper mor ud af toget.

Aftenen før Bedste skulle rejse fra København, kom der telegram fra Sønderjylland til

Jørgen og hans kone Ellen. Telegrammet var fra Ellens fætter, der dagen efter, med kone og børn, ville komme på besøg ved middagstid; men tog af sted videre til Skagen allerede samme aften.

— Hvad gør vi nu? sagde Jørgen. Jeg kan da ikke køre til Skive efter mor i morgen, når vi får gæster; jeg skal over allerede med eetfærgen for at være i Skive, til lyntoget kommer kl. 2,30.

— Nej, det kan du ikke, Jørgen, ivrede Ellen. Det er femten år siden de besøgte os sidst — og vi kan ikke telefonere, at Bedste skal udsætte rejsen, din bror har jo ikke telefon. — Ved du, hvad vi gør? Vi ringer til min søster Hanne i Skive om at gå ned og tage mod Bedste og få hende over i det andet tog, så er hun i Nykøbing med færgen kl. 4, og du smutter så derud efter hende, det tager kun tre kvarter.

— — —

Næste dag et kvarter over to standsede Hanne forskrækket op ved sit arbejde. Med et slog det ned i hende, at det jo var ved lyntoget, der kom *fra* København, hun skulle modtage Bedste, og ikke ved det, der kørte *til* hovedstaden. Lillebror var vågen. Hvad nu? Hun var alene. Hun kunne ikke nå det, hvis hun skulle have barnevognen med — — og hun havde bestemt lovet — —

Hun for ud ad døren og hen ad gaden, som om der var hjælp at hente, og — åh, der holdt Justesen med sin bil.

— Hallo, De skulle vel ikke om ad banegården?

— Jo, netop, frue.

— Åh, *kunne* De så ikke gøre mig en tjeneste?

— Hvad er vi ellers naboer og venner for, frue?

Et stykke fra banegården punkterede Justesen og måtte skifte hjul, der var kun fem minutter til lyneren var inde, han kunne ikke nå det, selvom han gik og lod bilen stå — og han han havde *lovet* den søde, lille fru Hansen — — åh, Gud ske lov, der kom bud Terkelsen cyklende.

Justesen holdt ham an og forklarede ham i rivende hast, hvad det drejede sig om.

— Her er 2 kr., Terkelsen; men så lover du mig, at du når det?

— Skal ske! Terkelsen snappede sin tokrone. Afgang — dut.

— Husk, råbte Justesen, *meget* gammel, 86 år, så du må være gentleman.

— Ja, jeg ska' ikke forføre hende, grinte Terkelsen.

— — —

Bedste sad og kikkede spændt ud af kupévinduet efter sin høje, slanke søn. Hun anede ikke, at han var reduceret til et lille cyklebud på 14 år. Hun tog hovedklædet af og stoppede det i sin taske, det var så varmt.

Terkelsen stod og glanede. Hun var der ikke, og det kunne han ikke gøre for. Der havde kun været een gammel dame, der kikkede sig lidt om, men hun var barhovedet og futtede rundt som en gemse, så hende kunne det ikke være.

Da Bedste omsider blev klar over, at Jørgen ikke kom, *var* toget afgået mod Glyngøre; men det lå ikke til Bedste at tabe modet, hun greb sin håndtaske og vandrede af sted ud ad landevejen, en var jo vant til at gå, der var ikke noget, der hed cykel, da man var ung, og langt mindre biler. En ung motorcyklist kørte forbi hende, han kørte for resten helt anstændigt af en motorchauffør at være.

Et stykke uden for byen mødte hun igen motorcyklisten, der stod i skygge ved et lindetræ; han havde renset et genstridigt tændrør, og han så forundret på hende.

— Du kan næsten gå lige så hurtigt, som jeg kan køre, sagde han. Hvor langt skal du hen?

— Til Glyngøre, svarede Bedste.

— Ved du hvad? Den unge mand smilte og syntes, at det var en rask gammel kone. Næste gang der kommer en bil, skal du bare gå lidt ud på vejen og række tommelfingeren op, så tager de dig med op at køre.

— Nej, aldrig i mine livskabte dage vil a' op at køre på den måde. Bedste var forarget og begyndte så småt at vandre igen.

— Vil du da op at køre med mig? Jeg er færdig nu. Han sagde det nærmest for spøg.

— Ja, det vil a' godt, du ser så solid ud og kører ikke, som du var tovlig. A' kørte så tit med Jørgen, da han havde motorcykel, — hvad hedder du for resten?

— Jeg hedder Sten.

— Sten? Bedste kom med et grynt, der var lige så uforståeligt som vejledningen til skatteskemaet. Det var osse et navn.

Sten hjalp Bedste op på bagsædet, ikke et øjeblik havde han troet, at hun ville tage mod opfordringen, og han tilbød det nærmest for sjovs skyld, men nu blev han nødt til at tage den gamle kone med til »Rugvang«, han kunne ikke sådan sætte hende af midtvejs. Far og mor og søstrene ventede derhjemme på gården med eftermiddagskaffen, han var allerede sent på det; men det allerværste var dog, at de ventede ham med Elsebeth på bagsædet. For første gang skulle hun med hjem og præsenteres; men så var hun pludselig blevet sur og stædig, da han kom og ville hente hende, fordi han havde nægtet at tage med hende til bal i Højslev i aftes, da hun ringede.

Da Sten svingede ind på »Rugvang« — kom begge søstrene stormende ud på hovedtrappen.

— Velkommen, råbte de.

— Og se, hvor galant han er, sagde Erna, han hjælper sin hjerterdame ned fra bagsædet — det har han aldrig gjort ved nogen af os.

— Til lykke, bror. Judy kom bagfra og omfavnede dem begge på een gang. Endelig blev det alvor med dig, din Don Juan.

— Du fredsens, som du klemmer mig, pustede Bedste. A' bliver helt åndssvag.

— Nej, Sten, hvad er det nu for kunster, du hitter på, råbte Erna og lo, så tårerne trillede. Her ventede vi dig med en sød, ung pige, og så kommer du med den kæreste, gamleste morlil. Hvor har du fundet hende?

— Midt på landevejen, svarede Sten og så bister ud. Elsebeth fik — fik — hovedpine, en *frygtelig* hovedpine og ville vente til en anden dag.

Judy så undersøgende på ham og sagde: »Hm« i en lang syngende tone.

Stens mor kom nu til og fik hele forklaringen om Elsebeths hovedpine og Bedstes tragedie. Hun blev lidt stram i trækkene, da hun hørte om Elsebeths *frygtelige* hovedpine, hun havde aldrig haft noget tilovers for lunefulde, unge piger og besluttede, at Elsebeth skulle få en kølig velkomst næste gang.

— Det var ikke pænt gjort af din søn, sagde hun til Bedste. Hvis han selv var blevet forhindret, burde han have sendt en anden i stedet.

— Det må være Ellens skyld, sagde Bedste, hun tålte ikke, at Jørgen blev kritiseret. Sådan en gammel en som mig regner de vel ikke med.

— Nej, nu har jeg aldrig, sagde Judy. Det skulle lige være min bedstemor; men er du ikke træt?

— Er a' ikke en kathale? svarede Bedste. — Træt, for at rejse sådan en smule vej; men har I en telefon, så a' kan få ringet hjem til Jørgen og fortælle, hvor a' er.

Stens mor nikkede bekræftende.

— Judy, du ringer op; — men kom nu ind og få kaffe, det trænger du til. Du er vel nok en rask gammel dame — 86 og så bag på en motorcykle, det turde jeg aldrig i livet gå med til. Stens mor smilede og tog Bedste under armen.

— Det er der da ingen fare ved, erklærede Bedste. Når de kører så forsigtigt, som ham der.

— 66 Fjordby svarer ikke, fortalte Judy. Men centraldamen sagde, at de har huset fuldt af gæster.

— Der ser vi, bemærkede Stens mor spidst. Nu bliver du her til i morgen, de har godt af at være lidt bange for dig.

— — —

Det så galt ud på »Rugvang«.

Kondensatoren til malkemaskinen var gået i stykker, og tyve køer brølede med mælketunge yvere og ville malkes. Fodermesteren var ganske ung og havde ikke lært at malke for alvor, kun at malke efter; forkarlen blev meget forarget, da de spurgte, om han kunne malke — han havde været forvalter på »Søbygård«, og det var kun midlertidigt, at han havde nedladt sig til at være forkarl her på »Rugvang«. Andenkarlen havde ferie, Judy var sygeplejerske, Erna læste til student og kunne ikke tænke sig at røre en kopatte.

Far kunne ikke malke, han havde været maskinhandler, inden han købte »Rugvang«, og mor havde han fundet på en restaurant i Århus, hvor hun var serveringsdame, så hun kendte selvsagt heller ikke kopatternes mysterium.

Proprietær Hvid var meget betænkelig. Hvordan skulle denne fodermester ene malke tyve køer? Hvid trak selv i sit ringeste sæt tøj, med en gammel kittel over, og satte sig hen til en af de fredeligst udseende køer. Han havde som barn malket lidt hos en onkel på landet.

Bedste og fru Hvid kom ud og så på, hvordan det gik med malkningen.

— Hvordan er det, du sidder og stritter? sagde Bedste til Hvid. Du klemmer mælken op i stedet for ned, tag fat øverst på patten og klem nedad, læg tryk først med pege- og tommelfinger, — trykker du først med de andre fingre, klemmer du mælken op i yveret igen.

— Hvad nummer ko er du ved? spurgte fru Hvid.

— Nummer eet, svarede hendes mand sammenbidt, og den spjætter og slår med halen og ser ond ud i øjnene, — det er også for

galt, at Judy og Erna ikke har lært at malke, brusede han op.

Ingen af dem havde lagt mærke til, at Bedste var forsvundet, nu kom hun igen, iført en gammel kjole og et par træsko.

— Lad mig få spanden, sagde hun til Hvid. Da a' var ung, malkede a' ni køer tre gange daglig, a' har vel ikke glemt det endnu.

Bedste satte sig ned med spanden mellem benene og lænede hovedet mod koen, så begyndte hun at malke, først forsigtigt og prøvende; men snart strømmede mælken ned i spanden med den hule, fossende lyd, der tilkendegav, at *nu* blev der malket. Koen vendte hovedet og så på Bedste med store tungsindige øjne, så stillede den sig bedre til rette og stod ganske stille under hele malkningen.

— Ubegribeligt, sagde Hvid. Bøh, sagde koen.

Sten gik rastløs frem og tilbage ude i gården; det var ikke det, han havde ventet sig af denne dag, og næste gang var det ikke sikkert, at Elsebeth var så velkommen, han så godt moderen blive hvas i blikket, da han nævnede hovedpinen, for mors næse vejrede alt — forbistret osse.

Der lød en klokkes klemten, og Sten løftede hovedet. En ung pige kom spurtende ind ad porten på en cykel. På mindre end et sekund var Sten derhenne.

— Sten! — Hun smed cyklen og for i hans arme. Åh, Sten, jeg har sådan fortrudt og *kunne* ikke holde det ud længere, jeg har tænkt på dig hvert minut siden.

Sten strøg hende over håret.

— Lille pige! Han klemte, knugede og kyssede hende, så hun tabte vejret. Hvor gør du mig glad.

— Se, sagde Erna til Judy inden for køkkenvinduet. Der har vi nok den rigtige pige.

— Ja, svarede Judy spydigt. Hovedpinen er nok gået over igen; men vi lader som ingenting.

Sten og Elsebeth gik et par gange rundt i gården med armene om hinanden. Sten fortalte — og Elsebeth lo. Pludselig sagde hun:

— Ja, men, Sten, jeg kan jo malke — kom.

Da Elsebeth kom over i stalden, iført Ernas gamle tøj, var Bedste ved ko nr. 3 og fodermesteren ved nr. 6.

— Hvem er det? spurgte fru Hvid.

— Din svigerdatter, sagde Sten og strålede som en plastictaske.

Fru Hvid havde ikke haft høje tanker om en svigerdatter, der fik hovedpine så pludseligt, men nu så hun interesseret på hende.

— Jeg er Elsebeth, sagde den unge pige, og jeg kan malke. Hun tog spanden fra Bedste, der netop gik fra ko nr. 3.

— Ja, ja, når du endelig vil, sagde Bedste og var glad til — hun havde for en gangs skyld overvurderet sig selv.

Da mælken strålede og spruttede i Elsebeths spand, nikkede Hvid anerkendende. Sten rankede sig og så på sin mor, der smilede mildt — fodermesteren klappede ko nr. 7 og mumlede ind mod dens varme, bløde skind:

— Gud ske lov, nu bliver vi da færdige før midnat.

Og Bedste sagde triumferende:

— Det er en rigtig pige, du der har fået fat i, Sten.

— — —

Der var tre familier, der ikke sov den nat, Hans og Lilly i København, Mette og Georg i Thisted og Jørgen og Ellen i Fjordby. Hvor var Bedste? De ringede sammen, og de ringede til banegårde og togkonduktører; men intet spor.

— Jeg skulle have været rejst med hende alligevel, sagde Hans til Lilly. Man skal aldrig stole på andre end sig selv.

— Det er mest min skyld, sagde Jørgen. Jeg skulle have kørt derned alligevel.

Og børnene sagde til Jørgen og Ellen:

— Hvor er Bedste? —

Gode, rare Bedste, — hvem skulle nu binde fødder i strømperne? Og hvem skulle være barnepige, når far og mor var i byen? Og hvem skulle strikke trøjer og pæne fingervanter med påfuglemønster? Bedste kunne jo slet

ikke undværes, Bedste var tit hård i slaget og sagde en hel masse, man ikke brød sig om at høre; men det var glemt nu, bare hun da ville dukke op.

Det var op på formiddagen. Jørgen så mørk ud — og Ellen og børnene løb rundt efter ingenting.

— Hører vi ikke nyt inden en time, sagde Jørgen, så ringer jeg og får hende efterlyst i radioen.

I det samme drønede en motorcykel op foran yderdøren. Alle sprang ud — og hvem andre end gamle Bedste, søde Bedste, sad bagpå?

Aldrig havde Bedste fået sådan en modtagelse.

— Hvor har vi længtes efter dig alle sammen, Bedste, sagde Ruth, da Sten og Bedste var kommet indenfor.

— Har I det? sagde Bedste og viskede en tåre bort. Så er en måske alligevel en lille smule uundværlig.

De blaa Sko

Julefortælling af Helge Lindstrøm

Det var Juleaftensdag, stille Sne dryssede ned fra Himlen og faldt som hvidt Pudder paa de travle Mennesker, der hastede afsted, nogle til deres Arbejde, og andre ude paa de sidste Indkøb til den forestaaende Højtidsfest. — Det var rigtigt Julevejr, og Folk blev i Stemning, de saa glade, forventningsfulde og hemmelige ud. — Dog var der een, der ikke var i Julestemning, det var en lille Pige, hun kom gaaende hen ad Gaden, i Haanden knugede hun en Tokrone. Pigen hed Lene, hun var otte Aar og boede med sin Mor nede i Søstræde. Det var ikke noget hyggeligt Sted at bo, — der var mørkt og skummelt, og saa var der saa mange Trapper, helt op til tredie Sal. Lejligheden var heller ikke tæt, det blæste ind, naar Vinden susede, og den Smule Ildebrændsel, de havde, formaaede ikke at holde Kulden ude. — Men selv om hendes Mor havde haft Raad til at købe mere Brændsel, vilde det alligevel være umuligt at varme op i de mørke, utætte Stuer.

Nu havde de boet der i tre Aar, og Mor sagde hver Vinter: Nu maa vi se at faa fat i en anden Lejlighed, dette her er jo utaaleligt, Lene nikkede, hver Gang Moderen sagde det, men hun troede ikke paa det mere, men hun vilde ikke gøre Mor ked af det, for maaske Mor selv troede paa det. — Siden Far var rejst fra dem, var de flyttet fra den ene Lejlighed til den anden, — og altid til noget, der var værre og mere elendigt, nu troede Lene ikke, at de flyttede mere, for noget værre end dette, kunde de vel ikke byde nogen at bo i?

Og noget bedre var der intet Haab om, for det havde Mor ikke Raad til. — Her i Søstræde var Lejen ikke saa stor, men alligevel kunde det ske, at Mor maatte ned til Værten og bede om Henstand med Huslejen. — — Lenes Mor havde ikke noget fast Arbejde, men tog, hvad der bød sig af Vask og Rengøring hos de velstillede Familier i Byen.

Lene vidste godt, at det var nødvendigt, men hun var ked af det hver Gang, der kom nogen og tog Bestilling paa hendes Mor, — for hun var bange, — bange for at være ene hjemme i den mørke Lejlighed, — for det var ofte sent, inden Mor kom hjem fra Arbejdet.

Nu var det snart Juleaften, — i Aar skulde de igen holde Jul i Søstræde, — Mor havde lovet hende, at i Aar skulde de have en rigtig festlig Jul sammen, men det havde hun ogsaa lovet de andre Aar — men det havde nu ikke været særligt festligt, for det er dyrt at holde Jul, naar det skal være en rigtig Jul med Gaver, Godter, Juletræ og alt det andet, der hører Julen til.

Sidste Aar havde Mor endda været ude Juleaften, og kom først hjem, da Lene var gaaet i Seng, Lene hørte slet ikke, at hun kom.

Mon Mor kunde se, at hun havde grædt? Grædt sig i Søvn Juleaften! for det havde hun, — en lille forladt Pige, der ikke fik Juletræ og ingen Gaver, det kunde ingen lille Pige tage, uden at græde sig i Søvn.

I Aar skulde Lene have en Julegave, og Mor havde lovet hende, at selv om Grosserer Madsen kom, saa vilde hun sige Nej. I Aar

holder jeg Jul hjemme hos Lene. — — Lene spekulerede meget paa, hvad Mor vilde give hende, det skulde være noget, hun trængte til, men det var ikke let at gætte, for der var saa meget, Lene trængte til, — ja, hvad trængte hun ikke til? Frakke, Kjole, Sko, ja og meget mere. —

Mon det blev frakken? Nej, den var for dyr, men maaske Skoene, de blaa Sko. — Lene havde set dem nede ved Skomageren i Vestergade. — Hun saa ned paa de udtraadte og utætte Sko, hun gik med. Saalerne var saa tynde, at hun kunde mærke hver lille Ujævnhed, hun traadte paa, — og var det vaadt, saa var det helt galt, for saa blev hun vaad om Benene. —

Pludselig fik hun en Idé! Hun kunde løbe ned til Skomageren og se, om de stod i Vinduet endnu, for gjorde de det — saa var der ikke meget Haab mere, for Mor havde sikkert købt hendes Julegave.

Men kunde hun naa det? Mor vilde sikkert skænde paa hende, fordi det varede for længe, inden hun kom tilbage, hun var blevet sendt afsted til Bageren efter Brød. — Hvis hun løb, vilde Mor nok ikke lægge Mærke til, at det havde taget lidt mere Tid end ellers.

Hun løb over Gaden, forbi Købmanden paa Hjørnet og ned ad Vestergade. — Henne ved Mortensens Vindue standsede hun et Øjeblik, for at se paa de mange store og smaa Dukker, der var udstillet dér.

Der var smaa søde Dukker, og nogle store Dukker med rigtige Fletninger, — og derovre stod der een, der kunde lukke Øjnene og sige »Mama«. — — Tænk, hvis hun fik saadan een! Men det vidste hun bestemt, at hun ikke gjorde, for de var alt for dyre, det havde Mor ikke Penge til. — Men hun havde da Lov til at ønske een af dem, saa skulde det være den, der stod ovre i Hjørnet, den havde rigtige Fletninger, røde Kinder, og en yndig Amagerkjole havde den paa. — — Ja, den skulde det være, den vilde hun ønske sig, hvis Mor havde været rig, meget rig.

Lene maatte afsted igen, det nyttede ikke at staa her og drømme, for den vidste hun, at hun ikke fik, men maaske Skoene.

Da Lene kom ned til Skomageren, turde hun næsten ikke se ind ad Vinduet, for hvis nu Skoene stod der endnu, saa giver jeg mig til at græde, tænkte Lene, for Frakken var sikkert alt for dyr. —

Skoene stod i Vinduet, — de stod paa samme Sted, hvor hun havde beundret dem saa mange Gange, bedrøvet gik Lene bort, hun glemte Moderens Vrede, fordi hun ikke kom med Brødet, hun tænkte paa de blaa Sko, som hun ikke fik, — Lene følte sig bitter og skuf-

fet, heller ikke i Aar skulde hun opleve en rigtig Jul. —

Henne ved Hjørnet gik hun over Gaden, Tankerne hvirvlede gennem hendes lille Hoved, hun sansede ikke, hvor hun gik, gik bare lige ud paa Gaden. — Da Bilens Bremser hvinede, for hun sammen, hun vilde skrige, men ikke en Lyd kom over hendes Læber — hun vilde løbe, men Skrækken lammede hende, saa hun ikke kunde flytte et Ben.

Saa ramte Bilen hende. Hun mærkede Stødet, og en jagende Smerte for igennem hende, — saa blev alting mørkt, og hun gled nedad, dybt, dybt ned. — Saa svævede hun op igen, og hun sansede, at hun gyngede fremad i vuggende Bevægelse. Det gjorde ondt i hendes Hoved, det dunkede og hamrede, saa mærkede hun en sød, vammel Lugt, og Smerterne forsvandt, og hun faldt i en dyb Søvn og drømte saa dejligt, — hun drømte om blaa Sko — og en stor Dukke i Amagerkjole. — —

Da Lene vaagnede, saa hun sig forundret om. Hvor var hun henne? Det var ikke Hjemmet i Søstræde, og det var heller ikke hendes egen Seng, hun laa i. — Hvor var her lyst og rent, hvide Senge, dejlige, bløde Tæpper. Lyset vældede ind ad de store Vinduer, og saa var der saa stille. — Ved Siden af saa hun, der laa en og sov, men det var ikke hendes Mor!! Lene prøvede paa at rejse sig op, men hendes Hoved var saa tungt, at det faldt tilbage paa Puden igen, saa laa hun stille og saa sig forundret om. — Nu kom der en hen til hendes Seng og tog hendes Haand. Lene saa op, det var en ung Dame i blaa Kittel og med Kappe paa Hovedet. Hvordan har vores lille Patient det, spurge hun venligt og smilede til Lene. — Saa vidste Lene, hvor hun var, og med eet stod det hele klart for hende, Dukken, Skoene og Bilen. Lene smilede, og Sygeplejersken klappede hende paa Kinden og sagde: Vaagn nu op, Lene, der er nogen, der vil tale med dig! — —

Er der nogen, der vil tale med mig?? Lene saa forundret op — er det Mor? Ja, ogsaa din Mor, sagde Sygeplejersken og smilede, — saa gik hun ud paa Gangen, og Lene kunde høre, hun talte med nogen. De kan godt gaa ind, hun er vaagen. — —

Nu kom Lenes Mor ind, og — — jamen, det var jo Far, der var med, — saa kunde Lene ikke mere, hun brast i Graad.

Moderen satte sig ved hendes Side, strøg hende blidt over Kinden. Hvorfor græder du, min Pige, er du ked af, at Far er kommet med? Lene saa op paa Moderen. Taarerne løb ned af hendes Kinder, hun slog Armene om Halsen paa sin Mor: Nej, Mor, jeg er saa glad, fordi I er her begge to, nu bliver det en rigtig Jul, som dengang vi fejrede Jul sammen med Far. — Gør det ikke, Far? — Lene saa bedende op paa sin Far. — Jo, min Pige, nu skal vi rigtig fejre Jul sammen, men hvem var den lille slemme Pige, der gik og drømte ude paa Gaden, uden at se sig for? Lene smilede. Ved du, hvad jeg gik og drømte om, Far?

Mon det ikke var et Par blaa Sko og en stor Dukke i Amagerkjole, sagde hendes Far muntert. Doktoren har fortalt mig, at du laa og talte derom hele Tiden, men han sagde ogsaa, at du ikke havde taget alvorlig Skade, men du skulde blive her et Par Dage. — Men naar du kommer hjem, saa flytter vi, Lene, langt bort til en anden By. Der har jeg faaet en fast Stilling, og saa skal Mor og du med, og vi skal saa begynde en ny Tilværelse, vi tre. Er du saa glad, Lene?

Ja, Far, nu er jeg rigtig glad, saa blev det en rigtig Jul. —

Nej, Lene, en rigtig Jul er det først, naar vi faar Gaver, sagde hendes Far og tog to Pakker op, han havde gemt bag ved Sengen, og lagde dem op paa hendes Seng. Glædelig Jul, min Pige.

Da Nattevagten kom ind for at se om alle sov, saa hun en lille Pige, der laa og smilede i Søvne, i Armene knugede hun et Par blaa Sko og en stor Dukke med Amagerkjole.

Helge Lindstrøm, Hurup.

JULESTEMNING

Forfatteren Niels Anesen søger at gengive Julens Stemning, som han har oplevet den under vidt forskellige Forhold.

JULEN nærmer sig. Og det begynder at blive godt at være paa Jorden. Mærkeligt saa skønt det bliver at leve, naar Byens Gader og Vinduer pyntes ... og Bonden slæber sin Plov i Hus ... Byen bliver lysere og Landet mørkere, men med varme Lamper bag de smaa Ruder.

Julens Stemning har jeg mødt mange Steder og under de mest forskellige Forhold. Skønnest har den vist sig i den lille Hytte i Hammer Bakker, hvor jeg som Dreng havde mit Hjem. Maaske var det mest Fars Skyld, at de nærmeste Dage ind mod Jul og selve Juleaften var saa festlig. I Dagene før Højtiden var han ikke ude paa Arbejde, men hjemme for at tærske Rug til Julebagning. Og saa var han altid i særlig godt Humør. Hvordan han egentlig kunde svinge Plejlen er mig endnu en Gaade, for Rafteloftet over Loen laa saa lavt, at den lille Mand næppe kunde staa oprejst ... men Plejlen svang han — paa mystisk Vis og kunde finde paa at nynne eller endog synge i Takt med Slagene og Rugkernernes Hop over Halmen.

Han kunde vist bare én Vise.

Thi Verden staar aaben
for mig, og jeg vandrer
frimodig og munter
paa Kærligheds Vej ...

Dengang syntes jeg, det var en Fest. Men naar jeg nu tænker paa den brede, skæggede og pjaltede Mand, der agerede Slangemenneske i det snævre halvmørke Rum for at svinge sin Plejl — og sang med ru, stødende Stemme, at Verden stod aaben ... ja, saa synes jeg, det var tragisk. Det har han aldrig følt, for Melodien sprang altid af Sted paa et kraftigt Humør. Han vidste ikke, hvor fattig han var ... bare sang og tærskede Julerug til Mor og alle vi Unger, der klatrede rundt i den halvmørke Lades skrøbelige Træværk som nysgerrige Aber.

Ogsaa Juleaften sang han, men det var Salmer — saa det var han ikke at takke for, Salmer kunde alle Folk. Men det var hans grove, dybe Stemme, der fyldte os med Spænding; særlig naar den knak i en Stigning, følte vi en varm Rislen i Kroppen.

Men Salmerne kunde ogsaa lave Vanskeligheder. Engang spurgte jeg, hvad Myrra skær — var for noget? Far masede med Problemet ... Mor hjalp til. Han baade stak Tommelfingeren i Ærmegabet, hældede med Hovedet og lukkede det ene Øje, som for bedre at tage Bestik ... aabnede den ene Næve ... lukkede den igen ... Svaret kom ikke. Men jeg glemmer aldrig Stoltheden i hans Ansigt, da han pludselig sagde: nu har jeg det ene, det *der* med *skær;* for vi siger jo da skært Flæsk om et Stykke, der ikke er Kød paa — saa skær maa betyde ren ...

Da saa vi maabende paa ham, mens han begyndte at synge Salmen forfra igen for at give den et ekstra Træk, nu, vi forstod skær — Myrra snuppede han over ... men skær stødte han ud, alvidende og bredt. Nej, Myrra var der ingen, som vidste hvad betød. Og saa var der naturligvis ingen af os Søskende,

som turde spørge ham om, hvad Røgelse var —

*

Arresteret for at have pryglet et Menneske, der absolut havde Prygl behov, følte jeg Julens Stemning i den graa Celle i det fjendtlige Arresthus. Opsynet gik hurtigere. Det forekom mig, han havde mere i den ene Lomme end den anden, for det lød bestemt, som han haltede ude paa Gangen ... og det blev værre og værre, eftersom Dagene sneglede sig hen mod Juleaften. Min Forplejning steg med hans Halten ... og min Ensomhed blev mindre.

En Dag glemte han at laase Briksen, saa jeg kunde ligge og hvile mig lidt og lettere tænke paa at forbedre mig; meget lettere end naar jeg sad og dinglede paa den korte Bræddestump, der stak ud af Muren. Han raslede heller ikke mere med Nøgleknippet eller fumlede saa længe ved Laasen for længst muligt at holde mig i Spænding.

Frelsens Hær tog Opstilling foran den store, grimme Bygning og spillede paa Messingapparater, saa Tonerne smækkede ind af det jerngitrede Vindue højt oppe under Loftet. Det var en stor Oplevelse at høre

Dejlig er Jorden,
prægtig er Guds Himmel ...

Men det var endnu større og skønnere, at Officeren lod en Pige med en varm, indtrængende Stemme prædike op mod Vinduet, at Barnet i Krybben var mægtig at frigive fra Synd og Sold og Fængsel og Had og Kødets Lyst.

Jeg blev næsten skikkelig af at høre paa hende. Blev glad ved hende. Men fik vist et Tilbagefald ved pludselig at tænke paa, om hun var pæn.

I det afsluttende Forhør fortalte jeg den gamle Mand, der skulde dømme mig, om hende. Ogsaa om mit Tilbagefald. Han smilede, rejste sig besværligt og klappede mig paa Skulderen, saa mig i Øjnene og sagde: Det er snart Jul. Du er jo kun en stor Dreng. Naar Pigen og Vorherre har frikendt dig, kan jeg ogsaa gøre det. Du har været her længe, rejs hjem og lad væ'r at slaa Folk. Jeg gav ham Haanden. Men har brudt mit Løfte til ham. For der findes Folk, som trænger saa rent utroligt til Prygl.

*

Paa den første store Gaard jeg var, blev vi, ogsaa Juleaften, overladt til os selv. Der blev sat et Juletræ ned i Folkestuen i et Hjørne. Jeg syntes, det var et underligt dødt og fattigt Træ ... En Karl rev Tændstikker og tændte Lysene. Nu har vi Jul! sagde han, da han med sine klodsede Gebærder fik Ild i det sidste. Jo-e, vi havde godt nok Jul, havde ogsaa faaet god Mad og skiftet Klæder, de af os der havde noget at veksle med — men Julen følte vi ikke, fordi der intet Fællesskab var mellem os netop den Aften. Vi havde intet at samles om. Juletræet kendte vi ikke, det var som noget fremmed, noget livløst, der bare var sat hen i Hjørnet. Et Træ med billige Lys og daarlig Pynt. Ingen sagde noget om det, men Tankerne var fulde af dyb Kritik, som var Træet et falsk Symbol, der skulde narre os til at føle Julens Stemning.

De unge, som de store, voksne Karle, sluttede sig ind i sig selv med mangehaande Tanker om Jul hjemme.

Efter længe at have kæmpet med Generthed og Frygt for Skam ... foreslog jeg, at vi skulde synge en Salme. Og Forslaget faldt da ogsaa paradoksalt mod Stengulvet og skabte en irritabel, næsten fjendtlig Stemning mellem os. Nu forstaar jeg, at jeg med mit Forslag havde rørt ved en hemmelig indre Følelse hos de andre ... om Jul og Salmesang, naar Far eller Mor havde sunget med — men her, overladt til sig selv ... havde ingen Mod til at løfte sin Røst i det store, dunkle Rum. Og dengang kunde jeg straks indse, efter at ingen havde hørt mit Forslag — at det vilde lyde skrækkeligt, hvis vi sang; vi vilde ogsaa synge forkert ... og hvem skulde være Forsanger ... det var jo latterligt, om Forkarlen gav sig til

at stemme op, som var han Præst eller Degn. Nej, det lod sig ikke gøre, og det var dumt, jeg havde forløbet mig ... nu sad jeg med Skændselen gnavende i Kroppen; og alle de andre, der var stærkere end jeg, sad tavse og uformaaende.

Julepakken, Mor havde sendt mig, havde jeg bragt med ind i Folkestuen. Men de andres Pakker stod ude i Kamrene — og saa turde jeg ikke aabne min.

Midt i denne graa flakkende Stemning om det lille ligegyldige Træ sendte Godsejeren Cigarer ned til os. Vi røg dem. Dampede løs — men det hjalp ikke ...

Forkarlen var den første, som gik ud. Han lukkede sig inde paa sit Enekammer. Snarest forsvandt vi andre ogsaa — for at aabne vore Julepakker.

Min var en hvid, fempunds Margarineæske, ovalformet med Laag og Otto Mønsted prentet med stor Skrift paa begge Sider. Ah! Den var fin med den Æske, for saa havde Far haft Penge til Jul, naar han kunde købe saa stor en Portion — eller ogsaa havde han været heldig med at faa Kredit. I Æsken var der et Par grønne Muffediser, lidt Klejner og Lagkage og tre Sikkerhedsnaale. Og saa var der Brevet ... og noget hemmeligt, som et Hjul, rullet i rødt, skinnende Papir.

Da jeg havde læst Brevet ... laa der en mild Festglans over Margarinebøtten. Idet jeg rullede Hemmeligheden ud af det røde Papir, hørte jeg den store Brak-Hans synge falsk fra et af de andre Kamre:

Ja, nu har vi den glade Jul,
saa gaar Bonden med Vommen fuld ...

Hans havde altsaa ogsaa aabnet sin Pakke. Ud af det røde Papir kom der en Livrem. Hahae! nu kunde jeg dupere alle Folkene paa Gaarden og faa Oprejsning for min Dumhed med Salmen — for her var en bred, broderet Bukserem med Blomster og Navn og Aarstal og Messingspænde og gul, fin Lædersnip. Det var den Slags, de dygtigste Piger lavede og forærede deres Kæreste, naar de var lige ved at blive forlovet. Bravo! Og saa var den ikke fra Mor ... men fra ... Jeg spændte den om Livet saa højt, at den let kunde ses ... og gik næsvis rundt paa de andre Kamre, efter først at have duperet ham, jeg delte Rum med.

Da vi lidt senere skulde ind at drikke Kaffe, fulgtes vi alle i Flok, støjende og glade. En Knægt, der ikke var ret meget ældre end jeg var, raabte af fuld Hals:

En fattig Jomfru sad i Løn,
sad i Løn ...

Og nu var der Jul i den store, triste Folkestue. Nu kunde vi alle se, at det var dumt, vi

havde brændt Lysene paa Træet — for nu bød det da sig selv, at det virkelig var et Juletræ . . .

*

I de store Arbejdspladsers skæve og utætte Barakker har jeg mødt denne Stemning blandt Børster og Drankere. Her virkede Stemningen ved sine overraskende Afsløringer af disse grove og haardføre Mænds inderste Følelse og Barnlighed. Hjem og Forældre og Kammerater blev omtalt med megen Humor og Pietet, selv om Erindringens Ordvalg var stift og haardt; Skønheden laa i Betoningen, i Stemmens Skælvinger og i Vejrtrækningen, der stødende afdækkede Sindets Højstemthed. Det var, som disse følsomme Ord skulde gennem en Labyrint af Modstand, som Hverdagens raa Liv havde fyldt disse Mandfolk med . . . men frem vilde de . . .

Naturligvis drak vi ogsaa Dram paa en saadan Aften, drak af Flasken. Men Snakken gik sin stærke, farverige Gang gennem Erindringens Mangfoldighed til det Sted i Verden, hvor de store forsømte Mænd første Gang havde set Julens Lys med Barnets Øje. Der blev ikke sunget, men Stemningen tonede i vore Sind og fyldte Barakken . . .

Nu breder Julens Stemning sig atter, stærkere og stærkere fra Dag til Dag.

Meget er forandret siden min Forsmædelse med Julesalmen. Nu sidder Ungdom ikke mere ensomt, men samles altid om et Midtpunkt, der har Mod til at omsætte Julens indre Stemning i Sang. Ogsaa de smaa Hjem i Byerne gennemtrænges af denne Stemning, den varme, lyse Glæde, der føles ens af alle. — Jeg husker tydeligt, at hvor ringe vi end havde det hjemme, saa fik Mor dog altid Raad til Juleaften at snakke om de Fattige i de store Byer. — Hun var altid bange for, at der sad nogle i en eller anden Krog af en Baggaard, som Julen ikke kunne naa.

Niels Anesen.

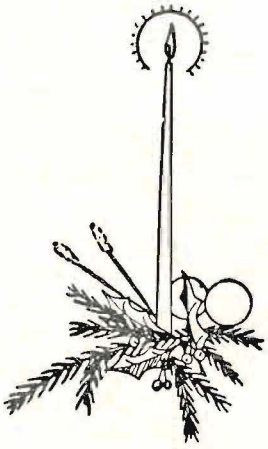

Paa Folkeminderejse i Thy

Af Folkemindeforskeren August F. Schmidt

VOR flittigste Folkemindesamler *Evald Tang Kristensen* (1843—1929), der har indsamlet Folkeminder i de fleste jydske Sogne, kom også på Indsamlingsrejser i *Thy* og *Vester Han Herred*. De Optegnelser, den store Arbejder gjorde i disse Landsdele, findes dels trykte trindt om i hans mange Bøger, dels utrykte i Dansk Folkemindesamling på Det kongelige Bibliotek. Han har selv fortalt om sine Rejser i tredie og fjerde Bind af sine »Minder og Oplevelser«, der udkom i 1926 og 1928.

Første Gang, Tang Kristensen kom Vest for *Vilsund*, var den 18. Januar 1887. Overfarten var meget besværlig fra Mors til Thy på Grund af Isvinteren, men over kom han da. Jeg har i »Morsingboer i gamle Dage« IV (1938) fortalt udførligt herom så vel som om hans Indsamlingsrejser på *Mors*.

Fra Vilsund gik E. Tang Kristensen til *Snedsted*, hvor han kom Kl. 7 om Morgenen. Han gik ind i Præstegaarden, hvor man tog meget venligt imod ham. Han fik her en god Formiddagssøvn og besøgte så op på Dagen Lærer *Søren Ditlevsen* i *Elsted*. Ham havde Tang Kristensen megen Fornøjelse af at tale med, ligesom Ditlevsen var den fremmede Mand meget behjælpelig, så han kunde få et godt Udbytte af sin Rejse til Thy.

Søren Ditlevsen (død 1933) var meget historisk interesseret. Han har skrevet Bogen: »Ordsprog fra Thy« (1911), ligesom han fik offentliggjort Artikler og Afhandlinger i Årbøger og Dagblade og optegnede mange Folkeminder, især fra Mors, til Dansk Folkemindesamling. Ham hjemsøgte E. T. K. hver Gang, han var i Thy og blev altid gæstfrit modtaget her. Ligeledes stod Dørene også åbne for ham hos den begavede Lærer *Johan Nielsen* i *Randrup*. I Sydthy blev Folkemindesamleren ligeledes gæstfrit modtaget hos den i sin Tid så kendte Præst *A. C. Riis Lowson* i Vestervig, en Mand, hvis Levnedsskildring jeg har fået frem i den historiske Årbog Fra Ribe Amt 1937 såvel som i Bogen Brørup Sogns Historie (1949), S. 328—334.

I Sommeren 1889 var Tang Kristensen igen i Thy. Han kom da den 23. Juli til *Rær*. Han havde den 22. Juli spadseret hele den lange Vej fra Riis Lowsons i Vestervig og op til *Vangså*, »men det var jo også lange Dage«, føjer Tang Kristensen til.

Han besøgte så den 23. Juli *Hanstholm* og så det mægtige Fyrtårn der .... »Men det lakkede hen ad Eftermiddagen, og jeg maatte videre. Saadan lidt før Aften naaede jeg saa til Rær. Jeg gik nu ind i Præstegaarden, der laa til venstre for Vejen, og bad om at se lidt i Liber daticus (ɔ: Embedsbogen). Præsten havde Besøg af en anden Præst ovre fra *Tømmerby* og hans Kone, og de havde nylig spist til Aften, men Præsten spurgte mig saa, om jeg ikke vilde have en Kop Te. Jeg takkede og blev nu sat ene til Bords, mens han underholdt sine Gæster. Da jeg var færdig, ytrede jeg Ønske om at komme hen og faa talt med Degnen, der var en ældre Mand, fordi jeg havde hørt, at han skulde være god til at fortælle gamle Sagn. Dertil svarede Præsten, at han gerne skulde følge med mig derhen, for Degnen var netop hans Svigerfader. Det skete ogsaa, og vi kom derhen; det var kun et lille Stykke Vej henne i den østre Ende af Byen. Jeg traf godt nok Degnen hjemme og frem-

førte nu mit Ærinde. Jo, han vilde godt fortælle noget for mig og kunde ogsaa en Del, saa det saa meget lovende ud. Men saa ytrede jeg igen, at der fornuftigvis ikke kunde være tale om at skrive hans Historier op i Aften, og jeg vilde da gerne have Lov til at komme igen i Morgen. Det var der heller ikke noget i Vejen for. Men saa skulle jeg jo have Nattely. saa maa jeg jo til en anden By, for jeg kan da ikke ligge ude i Klitterne i Nat. Hvor langt er der til *Vigsø?«* Ja, der var en halv Mil. »Ja saa maa De have Farvel, det er nok ikke for tidligt for mig at komme af Sted. Vil De sige mig, hvad Vej jeg skal gaa?«

Præsten fulgte saa med mig ud og viste mig Vejen. Det var nu Aften, og det kan nok

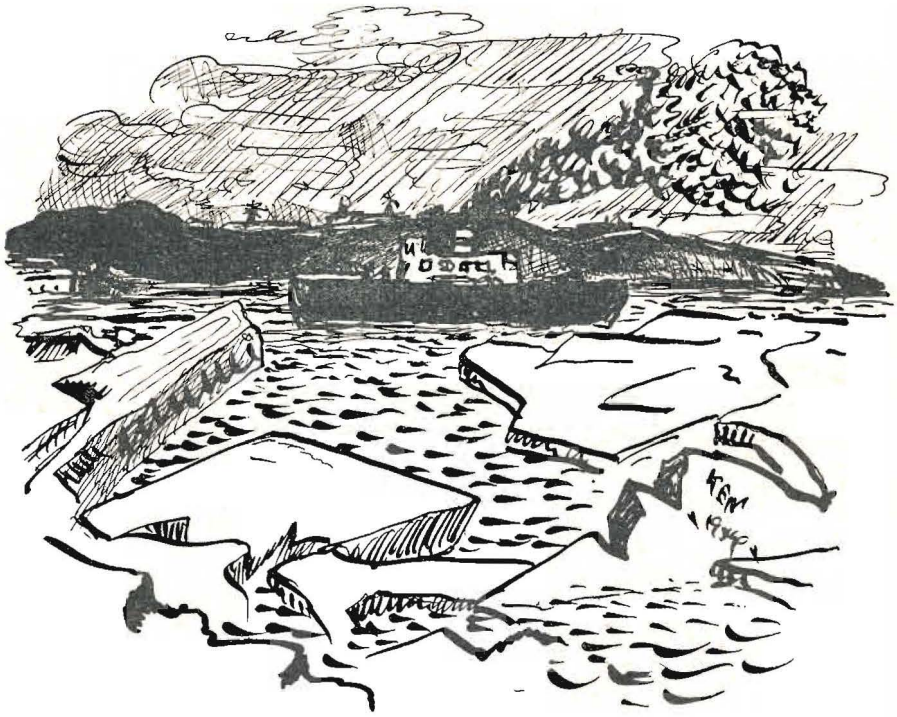

»Kan De hjælpe mig til Rette dermed?« sagde jeg. Nej, det kunde han ikke, for de havde ingen Plads. »Skulde der da ikke være en Gaard her i Byen, der vilde huse mig i Nat for gode Ord og Betaling?« Nej, det troede han ikke, og han kunde heller ikke taale at komme ud i Aftenluften. Præsten stod ved Siden af, mens den Forhandling stod paa, og sagde ikke et Ord. I det samme kommer Degnekonen hen og hvisker til ham: »Tror du ikke, han kan faa Plads hos Jordemoderens?« Jeg hørte det godt, men han rystede paa Hovedet. Nu blev jeg ærgerlig og sagde: »Ja, naar der ingen Plads kan blive her i Byen, være, jeg tog Benene med mig. Jeg ligefrem løb den halve Mil, da Klokken var næsten 10, og jeg kunde da ikke være der inden Kl. 10½, og saa vilde alle Folk jo være i Seng. Jeg syntes, det var meget ubarmhjertigt gjort af disse Folk, og især vil jeg regne Præsten det til Last. Han maatte da kunne huse mig, om ogsaa han havde Fremmede, og i alt Fald kunde han da have fulgt med mig hen til en eller anden Gaard og der have forhørt sig, om de ikke kunde give mig Plads. Saa ugæstfrie Folk har jeg aldrig truffet hverken før eller senere. Jeg kom aldeles sveddryppende til Vigsø, og godt var det, at det var i de lyse Aftener, saa jeg

kunde se mig for. Jeg fandt godt og vel hen til Skolen, og der kom jeg, lige idet Degnen stod inden for og var ved at laase sin Dør af. Jeg bankede paa og bad om at komme ind. Han aabnede den nu paa Klem, og jeg skyndte mig at sætte min Støvle ind i Aabningen, saa han ikke kunde lukke den. Jeg forklarede nu i al Korthed, hvordan det var gaaet mig, og hvem jeg var, og han lukkede saa op. Ja, han havde egentlig ikke Plads til mig, for de havde Murer, og alle Møbler og Boskaber stod der inde i Uorden. Jeg erklærede, at det brød jeg mig ikke om, blot jeg kunde faa Husly. Jeg kom saa til at ligge paa en Sofa i Dagligstuen. Det passede godt nok, at der var Uorden der inde, men Folkene var flinke nok mod mig, og jeg kom snart til Ro. Næste Morgen drog jeg saa videre. Datteren der i Huset blev senere Degnekone i Rind ved Rindsholm, og da jeg en Tid efter besøgte hende, kom den her Historie naturligvis paa Bane, og hun undrede sig jo over, at jeg havde faaet en saadan Behandling. Det var en Tur, som jeg aldrig kan glemme. Da jeg senere traf Degnens Broder, som var Lærer i *Hørdum,* bragte han det her meddelte i Snak og fortalte mig, at hans Broder havde fortrudt den Behandling, han lod mig blive til Del, men han var mistænksom og vilde ikke gerne have videre med mig at gøre. Det kunde dog ikke fri ham for den Kendsgerning at have behandlet mig ilde«.

Vi har nu hørt Evald Tang Kristensens egen Skildring af det eneste Besøg, han aflagde Rær By. Man forstår jo nok hans ublide Følelser overfor de Folk, han kom i med dér. Degnen har sikkert antaget ham for en Omstrejfer, sådan blev Tang Kristensen undertiden betragtet. Havde han forsøgt i en af Gårdene i Rær, havde han sikkert fået Logis dér og kunde så have sparet Traveturen til Vigsø, men sådan bar han sig altså ikke ad. Vi hører i hvert Fald af Beretningen, at det ikke altid var morsomt at være Folkemindesamler i 1880erne.

I Slutningen af Maj 1894 foretog Tang Kristensen igen en Indsamlingsrejse i Thy. Han styrede en Dag sine Fjed over *Nors* til *Øster Vandet* for dér at komme i Lag med Lærer *N. L. Bertelsen,* der var ham en udmærket Kilde at øse af. Bertelsen har fortalt en Række Sagn og Træk fra Folkelivet, som nu kan læses rundt om i Tang Kristensens Bøger. Bertelsen, der levede i Tiden 1830—1927 og altså blev 97 År gammel, boede i sin lange Alderdom i Hjørring for at være nær ved Sønnen, Højskoleforstander og Valgmenighedspræst *Jens Bertelsen,* Vraa i Vendsyssel. På sine gamle Dage nedskrev N. L. Bertelsen mange Folkeminder fra Thy.

Efter en hel Dag i Maj 1894 at have udspurgt Lærer Bertelsen gik E. T. Kr. hen til *Niels Vig,* der boede på en Gaard lidt Nordøst for Øster Vandet Skole. Denne Mand var meget oplyst, havde mange Interesser og ejede en hel Del Bøger, deriblandt en gammel tysk Botanik med Billeder, som han overlod til Tang Kristensen. Denne Bog er nu havnet i Herning Museum, hvor den findes i E. Tang Kristensens Mindestue. Niels Vig fortalte mange gode Ting, deriblandt 13 Sagn, der er trykt i E. Tang Kristensens store Værk: »Danske Sagn«. Ved Vigs Gård var flere Jordfaldshuller, som Kristensen var såre optaget af, og som han omtaler særlig i sine »Minder og Oplevelser« IV, Side 27.

Fra Øster Vandet gik Folkemindesamleren til *Thisted* og kørte derfra med Toget til *Sjørring,* hvor han var med til et stort folkeligt Møde på Voldene. Den 1. Juni drog han fra Sjørring til *Hundborg,* hvor han i Lærer *Yde* mente at finde en god Kilde. I Hundborg Skole var imidlertid ingen hjemme undtagen en Pige, der oplyste, at Ydes var til Bryllup ude på Marken i en Gård ned mod Søen. Så stak Tang Kristensen af derned. Bryllupsgæsterne var lige gået fra Bordet, og nogle af dem var ude at trække frisk Luft og røre Benene. Der blev nu sendt Bud efter Yde, der så kom ud. Han var stor og svær og lod til at være aldeles uforstående over for Tang Kristensens Opfordring om at fortælle Folkemin-

der. Han spurgte så om, hvor E. Tang Kristensen nu vilde hen, og da han sagde til *Janderup*, blev han anvist Vej lige tværs over Markerne. En anden Person viste så Retningen, hvor Janderup Kirke lå, og så stejlede Tang Kristensen forknyt og ærgerlig af Sted lige efter Næsen. Han fortæller selv om denne Vandring:

»Det varede ikke længe, inden jeg kom for noget Pigtraad, hvormed en Mark var indhegnet, og saa med stor Varsomhed listede jeg mig derigennem og kom da endelig op paa Højdedraget, hvor jeg kunde skimte Kirken. Men det var Aften, og da der hverken var Vej eller Sti, men dygtig med Pigtraad, blev jeg helt udaset, inden jeg kom op til Kirken og Skolen. Her var det nu saa heldigt, at Læreren endnu var oppe, hvad han ellers ikke plejede at være ved den Tid, men han havde haft fremmede, der lige var gaaede. Jeg bad ham om Nattely, hvad han ogsaa var villig til at give mig, og saa havde jeg da Ende paa den Dags Besvær. Næste Morgen var jeg henne hos *Anders Bang*, som fortalte mig flere gode Ting, og saa var jeg inde i Kirken for at se den. Den var helt nydelig, og man kunde nok skønne, at den i gamle Dage havde været betragtet som en hellig Kirke, hvortil der var

skænket mange gode Gaver, saa den havde haft rigelig med Pengemidler. Nu gik jeg saa ned til Hundborg igen og derefter over *Kallerup* til *Elsted* for at besøge *Søren Ditlevsen*, som jeg vidste vilde tage godt imod mig. Jeg var der dog ikke ret længe, da jeg maatte videre frem.«

E. Tang Kristensen gik nu over *Øland* til *Rosholm* Præstegård, hvor Pastor *Fibiger* besøgtes. Han var meget elskværdig og fulgte med op til Lærer *J. Olesen*, der boede ved Kirken. Her viste det sig nu, at han var

Broder til Læreren i Rær, som så ubarmhjertigt havde ladet Tang Kristensen løbe derfra til Vigsø hin Aften i 1889. Ved denne Lejlighed var det, at Broderen fortalte, at Læreren i Rær havde fortrudt sin Adfærd. J. Olesen fortalte enkelte Folkeminder, medens Pastor Fibiger var udmærket til at fortælle gamle Præstehistorier. Fibiger var ikke særdeles godt tilpas med at være der og søgte ivrig Forflyttelse. Siden fik han Embede i Skelby på Sydfalster. Der var han endnu ringere tilfreds, og da Tang Kristensen senere besøgte ham der, gjorde det ham virkelig ondt, at den ellers så muntre og fornøjelige Mand nu var bleven helt modløs og nedtrykt. Fra Rosholm gik Tang Kristensen ned til *Hassing* og fik der en Del at vide hos *Lars Peter Eriksen,* der boede tæt ved Skolen. Derfra gik Turen til *Bedsted,* hvor Lærer *Fr. Kristensen* besøgtes. Han var Søn af Sognefogeden i Hjermind og havde i sin Tid gået i Skole hos E. Tang Kristensen, ilav han var Lærer i Fårup sydøstlig for Viborg. Efter Opholdet i Bedsted begyndte E. T. Kr. at hige efter Hjemmet. Han havde været længe borte og havde gået på sin Fod mange Mil. Udbyttet havde ikke været særlig rigt, men det havde han heller ej ventet. — Endnu vilde han dog gøre en lille Afstikker til *Ørum* og *Agger,* og så søgte han ind til *Hurup.* Denne Tur gav slet ingen Folkeminder. Vandreren og Samleren fik blot et Indtryk af, hvordan det så ud her ude .... »Det var en mærkelig Natur, og jeg saa, hvordan man havde begyndt at udtørre *Flade Sø.* I Agger var det saa forfærdelig for mig at se, at der ikke engang ved Skolen var en eneste grøn Busk. Man sagde, at Buske og Træer ikke kunde gro der, og det maatte jeg naturligvis betvivle. Der blev heller ikke gjort det mindste for at tilvejebringe Haver eller skaffe Jord til Køkkenurter. Befolkningen var Fiskere og vilde vist ikke arbejde paa Landjorden, det Indtryk fik jeg da«.

Endelig skal nævnes, at E. Tang Kristensen den 6. Juli 1890 gik strandlangs fra Vendsyssel ind i *Vester Han Herred.* Han tog denne Tur for at blive kendt med den storladne Natur ved Jammerbugten. Han kom da til *Klim Bjerg,* hvor han så Arbejdsmænd sidde og save Kalksten i Stykker til Bygningssten. Disse Sten blev brugt til at mure Huse op af. Kalkstenshuse så han flere af i Egnen. Væggene var skidengrå, og nede ved Jorden eller Sylden var Stenene noget medtagne af Vand eller Frost. Men ellers så sådanne Huse ud til at være ret solide.

Det er trods alt slet ikke så lidt, den flittige Mand har indsamlet i *Thisted Amt,* og i enhver fremtidig Skildring af Folkeliv, Fester og Folkedigtning herfra bør man udnytte alt, hvad Evald Tang Kristensen fik reddet fra Glemsel fra denne Del af vort Land.

I ovenstående Fremstilling er givet en kortfattet Skildring af de Betingelser, hvorunder det var, at Tang Kristensen tilvejebragte Stof fra nævnte Landsdel. Som man vil have erfaret, er det ikke uden Interesse at stifte Bekendtskab med hans Erindringer herom. Hist og her har det været mig muligt at henvise til Afhandlinger, der supplerer Evald Tang Kristensens Thylandsminder, ligesom der Tid efter anden har været Mulighed for mig at skrive Levnedsløb m. v. om flere af Thylands Folkemindefortællere fra afvigte Aarhundrede.

August F. Schmidt.

Af D. Mørk Jensen, Sundby

EN INTER-SKANDINAVISK VINTERFERIE

*

DET hele begyndte med en Biografturr. Hvad Filmen egentlig hed, er forlængst gaaet i Glemmebogen, men Forfilmen var en Skildring af Holmenkollen, Frognersæteren og hvad dertil hører, og det var mere end vi fire Thyboer med evig Udlængsel i Blodet kunne staa for. Saa ved et efterfølgende Krigsraad blev det besluttet, at vi vilde ofre næste Week-end og Resten af Maanedens Husholdningspenge paa en Tur derop, og saa drømte vi behageligt den Nat om Masser af Sne og vidunderlig Solskin paa hvidklædte Fjelde.

Des mere bitter var den bratte Opvaagnen. Som sædvanligt var Dagens første Pligt den at rive et Blad af Kalenderen. Det skete rent mekanisk, indtil Haanden med eet faldt slap ned: Datoen! Vi havde rent glemt, at Vinterbaadene til Norge endnu ikke var kommet i Gang. At udsætte Turen nogle Uger var umuligt af rent praktiske Grunde og desuden ikke Spor morsomt. All right, lød Parolen, saa kører vi over Sverige, hvad Rolle spiller nogle hundrede Kilometer for gamle Vikinger. Paa forskellig Vis og takket være diverse forstaaende Chefer lykkedes det os at tiltuske os nogle ekstra Fridage. Truppens huslige Medlem fik hamstret Konserves en gros og kogt et Par Hundrede Æg samt skaaret nogle Dusin Rugbrød i Skiver og stuvet det hele ned i Bagagerummet, og saa snart vi naaede Lørdag Middag, kom vi styrtende fra alle Sider og fandt efterhaanden os selv siddende pænt og roligt, mens Taunusen strøg ned gennem Landet.

Det varede alligevel lidt, inden det for Alvor gik op for os, at vi virkelig var paa Vej, egentlig var det først, da vi nærmede os Storebælt, at vi rigtig fik revet os løs af den daglige Trummerum, og nu var det spændende, hvordan det passede med Færgen, for saadanne Smaating som Færgetider og des lige havde vi naturligvis ikke bekymret os om paa Forhaand. Vel ankommen til Havnen kørte vi pænt op bagest i Køen og skulde til at sætte os til Rette for at vente, men knap var Motoren gaaet i Staa, før vi blev dirigeret hen til et andet Færgeleje og saa lige om Bord. Lidt koldt var det, saa ingen havde rigtig Energi til at forlade Bilen. Tilmed blev vi anbragt saa praktisk, at vi kunde se lige ind i Kabyssen, hvor Kokken og hans Assistenter var travlt beskæftiget, og selv om det saa spændende ud, er det tvivlsomt, om nogen af os fremtidigt føler Trang til at spise om Bord paa Færgerne.

Vi naaede Korsør og skyndte os videre for at komme saa langt som muligt den første Aften. Sorø, Slagelse, Ringsted og Roskilde

blev passeret, og det lykkedes os at finde Vejen, der krydser Nordsjælland, idet vi havde besluttet os at skyde Genvej til Helsingør. Genvej og Genvej er nu et vidt Begreb, for Vejen snoede sig ud og ind, saa den kære Taunus slet ikke kunde komme til sin Ret, og Landskabet saa trist og ensformigt ud, men maaske tager »det skønne Nordsjælland« sig bedre ud ved Dagslys. Kort før Hillerød lagde vi os i Hælene af en svensk Bil, idet vi mente paa den Maade at komme nemmest gennem Byen, men minsandten om den skulde til Helsingør. Saa matte vi spørge om Vej og foraarsagede derigennem et større Skænderi mellem et Kærestepar. Da vi mente at have opfattet, hvilken Vej, der var den rigtige, suste vi af Sted, mens Parret fortsatte Diskussionen vildt gestikulerende. Vi naaede imidlertid ud til Strandvejen, og Resten var ligetil.

Helsingørs Havn saa øde og trist ud, men Klokken var ogsaa ved at være henad elleve. Igen var vi heldige med Færgetiden og bortset fra, at et Par Betjente spurgte, om vi alle var Danske, gik Overfarten, uden at nogen interesserede sig for os. De øvrige Passagerer bestod af hjemvendende Monte-Carlo-Kørere, de obligatoriske fulde Svenskere og nogle irriterende, men nøgterne do. i store Dollargrin.

Det første, vi lagde Mærke til, da vi paa Helsingborgs Havn var kommet fri af alle Jernbanesporene og Kranerne, var en Mand, der solgte »Varme Kurve«. Nu har denne Ret altid hørt til vore Yndlingsspiser, hvad Navn den saa gaar under og kunde det more Svenskerne at kalde de gode, danske Pølser for Kurve, saa for vor Skyld ingen Alarm. I sikker Forvisning om, at de kun kunde faas her, fordi vi var saa nær Danmark, købte vi en ordentlig Forsyning.

Hovedvejen mod Norge fandt vi nemt, og nu gjaldt det at finde et Sted at sove. Det var straks vanskeligere. I den første By var der

intet Hotel og heller ikke i den næste. Saa spurgte vi os for og var paa et hængende Haar endt ude i Kattegat. Tilbage til Hovedvejen ... endelig saa vi en stor, oplyst Bygning ... det viste sig at være en »Dansbane« — altsaa videre. Omsider naaede vi Universitetsbyen Ängelsholm, som bl. a. FN's berømte Generalsekretær har studeret i. Det var efterhaanden ret sent, og vi gik om Bord i det første det bedste Hotel, der viste sig netop at være det bedste, Byen havde. Det frøs ca. 10 Grader, men Parkeringspladsen var fuld af mere eller mindre tilisede Biler, saa vi fandt ud af, at vores ogsaa maatte kunde holde til det. Paa Hotellets Trappe mødte vi hele det fashionable Publikum i Galla. Der havde nemlig været Holbergfest, og man kikkede lidt op og ned ad vore usoignerede Fremtoninger, men vi skyndte os at tale Dansk, saa var det Problem klaret. Men det var nu Synd for Hoteldirektøren, han viste sig nemlig at være dansk.

Hvor vi sov ... aldeles pragtfuldt, og vi var lige oplagt til en ordentlig Dagsmarch Søndag Morgen og spændt paa, hvordan det vilde virke med Venstrekørselen. Vi slap da levende fra det og var snart saa blaserte, at vi kunde se forarget paa en lokal Bilist, der suste lige ud foran os, skønt det var os, der kørte paa Hovedvejen.

Landskabet blev mere og mere barskt. I Skaane og Begyndelsen af Halland var Husene nymalede og pyntelige, men jo længere vi kom mod Nord des mere »norsk« blev Husenes Udseende, naa Ret skal være Ret, ogsaa de norske Huse var blevet betydeligt mere velholdte end blot for et Par Aar siden. De værste Krigsspor var slettet ud her ogsaa nu, men det, der imponerede mest i Halland var dog de lange Stendiger, der strakte sig Kilometer efter Kilometer langs Vejen og desuden paa tværs ved hvert eneste Markskel. Alene Tanken paa det Arbejde, der var lagt i disse, gjorde een svimmel.

Men Sverige har ogsaa faaet Løn for Sliddet. Alt er præget af Velstand, om det saa er Børnenes Skøjter, er de straalende og skinnende, det rene Nikkel at se til, saa snart man derimod har passeret Grænsen til Norge, er de rustne og gamle.

Ikke mindst Københavns skarpe Konkurrent, naar det gælder skandinavisk Frihandel, Gøteborg, vidner om Rigdom og Foretagsomhed. Brede Boulevarder, store Forretningsejendomme, lange Rækker af kørende og parkerede Dollargrin og ikke mindst de Hundreder af Kraner op langs Gøta-Elven fortæller om Liv og Travlhed. Saa snart Kranerne hører op, begynder Fabrikkerne. Side om Side ligger de helt op til Troldhättan. Men ogsaa gamle Minder har vi passeret, Slotsruiner, halvt forsvundne Kirker og gamle, velholdte Bygninger, der stadig er i Brug, men som er bygget paa Kr. d. 4.s Tid. Byer som Halmstad, Falkenberg og Varberg rummer en Mængde Minder fra Danskertiden.

Fra Gøteborg gaar der to Hovedveje mod Nord, og vi valgte den østligste, for kort efter at opdage, at vi alligevel befandt os paa den, der gik helt ude ved Kysten. Denne Strækning er temmelig øde, kan egentlig godt sammenlignes med den jydske Vestkyst, blot med nogle Tusind Klipper jævnt fordelt i Landskabet. Den eneste større By paa denne Rute er Uddevalla, Thisteds Venskabsby, der forøvrigt viste sig at være noget større, end vi havde regnet med. Her mødte vi det første Vintervejr, og vi holdt helt op med at gøre Nar ad de Bilister, der kom med Ski fastspændt paa Taget. Ogsaa her var det Havnen, der imponerede mest med Skibsværfter, som for os at dømme kan maale sig med B. & W.s I hvert Fald var en af de store DAN-Baade oppe i Tørdok og en Amerika-Liner var ved at blive bygget.

Endnu en Gang spiste vi »de sidste varme Pølser«, og saa gik det igen mod Nord i Vinterlandskabet. Til Frokost fik vi for første, men absolut ikke for sidste Gang kogt Æg med indbagt Is og dybtfrosne Appelsinvand. Vi havde efterhaanden faaet indrettet os med Spisekammer under de forreste Stole, Køkken

ved de bageste, Dyne som Etageadskillelse, sammenklappelige Køkkenborde, fremstillet af Spækbrædder, Frigidaire i Bagagerummet og Ølopvarmningsanlæg i Forbindelse med Varmeapparatet og endelig var Defrosteren ogsaa Optøningsinstrument for Tærne paa de Ekspeditionsdeltagere, der havde vovet sig uden for.

Efterhaanden blev det tydeligt, at vi nærmede os Norge. Fjeldene tegnede sig i det fjerne. En af os havde været paa Turen før og paastod, at vi skulde over disse, men denne Paastand blev mødt med Haanlatter indtil vi var midt i dem. Der opstod Diskussion om, om der var Is paa Vejen, eller det simpelthen var Sand .... Sneen var forlængst et overstaaet Stadium —— men for ikke at blive overbevist, lod vi være at se efter, indtil vi kom saa højt op, at Vejen udelukkende bestod af Klippegrund, saa var der ikke noget at tage Fejl af, for her piblede Vandet op af Klipperne, for straks at fryse til Is, der dannede hele »Klitter« tværs over Vejen.

Hen under Aften øjnede vi saa den norske Grænse. De nødvendige Papirer blev hurtigt ordnet. Vi købte lidt Frugt og Chokolade i Grænsekiosken, og saa var vi i Norge. Straks var alt mere hjemligt. Alene Sproget lød venligere. I en Servicestation fik vi nogen Orientering om, hvilken Vej vi skulde og hvor vi evt. kunde komme over Oslo-Fjorden, for naturligvis havde Nordmændene ikke samme Orden i Afmærkningen som Svenskerne, og vi havde ikke noget ordentlig Kort over Turen til Oslo, i det hele taget er det nok en af Hovedaarsagerne til vor fælles Irritation over Svenskerne, at de er saa forbistrede dygtige. Alting er i Orden hos dem. Det er altid rarere at kunne finde smaa Skavanker, som man kan nikke genkendende til. Naa, snart fik vi nok at gøre med bare at holde os paa Vejen, for Grusning af Veje er som bekendt endnu ikke opfundet i Norge. Det vilde naturligvis ogsaa være upraktisk, naar de samme Veje skal anvendes til Skiløb og ikke mindst til Sparkstøtting. Et herligt Syn, at se alle de gamle Koner komme farende paa disse, mens Skørterne star dem om Ørene, og med en stor Rygsæk paa Ryggen. Men hvilket Syn ogsaa at køre ind i de norske Byer paa denne Tid. Ganske vist var det mørkt, men alle Vegne, selv ude paa Landet, er alt straalende oplyst. Almindelige Lamper, Dagslys-Lamper, Projektørbelysning i alle Regnbuens Farver, alt bliver festligt paa denne Maade, selv det at køre paa spejlglatte Veje med Klipper stejlt op til den ene Side og brat ned til den anden, og med en brusende Elv i Dalen nedenfor. Hvad gør det saa, at Nordmændene ikke er alt for omhyggelige med Autoværn og den Slags?

Skønnest af det hele var Indkørslen til Oslo, og godt var det, at vi kom paa den Tid, for næste Dag ved Dagslys var Byen ikke spor spændende, men netop saa graa og trist, som alle Mennesker fortæller, at den er. Nu derimod, vil vi altid huske den paa det første Indtryk, vi modtog: Et Hav af Lys!

Det gik fint at faa Bilen anbragt paa en Parkeringsplads og os selv paa et helt nyindrettet Hotel, hvor Malingen endnu ikke var tør. En vældig sød Jente tog imod os, og pr. Elevator blev vi fint installeret paa »Paradismadrasser«, men det varede trods alt lidt, før vi kunde løsrive os fra Synet af Oslo i den Belysning.

Næste Dag maatte vi naturligvis en Tur paa Karl Johan, hvor Holberg sad laurbærkranset, inden vi satte Kursen mod vort endelige Maal: Holmenkollen. Vejen steg og steg, som skulde den aldrig faa Ende. Vi glædede os til at se ud over Byen fra den Højde, men da vi endelig naaede Toppen, laa Skyerne under os og spærrede for Udsigten.

Hvor var der dejligt, men rent ubegribeligt forekom det os, at det kan lade sig gøre at springe de 60—70 m ud fra Taarnet og saa faa standset igen paa den korte Distance, der er til Raadighed, inden Tilskuerpladserne spærrer. Et Stykke Tid morede vi os med at beundre et Hold Rollinger i Alderen 3—7 Aar, der under Ledelse af to Børnehavelærer-

inder øvede sig flittigt for med Tiden at blive dygtige nok til at hoppe fra det rigtige Holmenkollen, eller maaske morede de sig bare, sjovt saa det i hvert Fald ud.

Vi fik taget nogle Billeder, før vi kikkede over til Frognersæteren og saa paa Skimuseet, der oprindelig havde lokket os herop. Derefter undgik vi heldigt et Sammenstød med en Dame, der kom paa Kælk sammen med sine to Poder og øjensynligt agtede sig til Byen paa denne behagelige Maade. Vi kom lykkeligt gennem Oslo igen og blev ikke arresteret, skønt det senere viste sig, at vi havde fotograferet flittigt netop dér, hvor Kommunisten Sunde havde haft sit Virkefelt. Vejene nedover var akkurat saa glatte som Aftenen før, men Dagslyset havde den Ulempe, at nu kunde vi ikke undgaa at se, hvor galt det egentlig var, saa vi standsede saa lidt som muligt, men naaede dog at snuppe en Gang norske Pølser, min Sandten, om de nu ikke ogsaa havde faaet Pølseboder. Ved samme Lejlighed blev vi inviteret til Motor-Race paa Isen, men maatte videre, men lidt senere kom vi forbi Stedet, hvor man med Traktor ryddede en Bane ude paa Elven for Sne.

Een Gang mere maatte vi i Hold, fordi den tidligere Norgesfarer udtrykkeligt havde lovet os Hvalkarbonader paa Turen. Desværre var de udsolgte i Butikken, men i Stedet købte vi en dybfrossen Hval, eller i det mindste et Stykke af den. Den holdt sig fint i Frigidairen til Hjemkomsten, hvor den vakte vild Jubel, skønt en enkelt ymtede noget om »Uldsmag«.

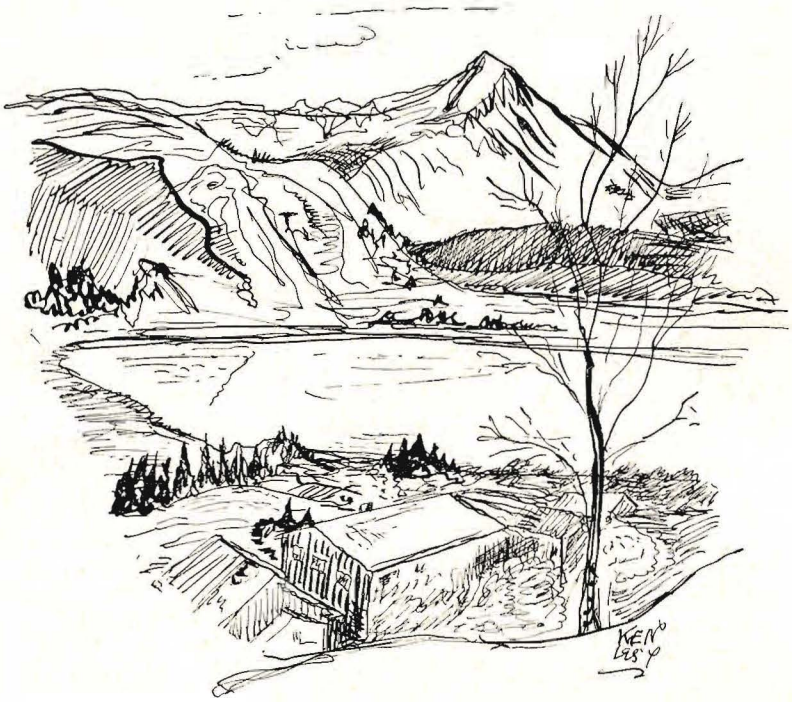

Ca. 5 km før Grænseovergangen ved Svinesund, drejede vi Øst paa, for denne Gang at komme ind i Sverige lidt længere nede. I Følge Kortet skulde der være 30 km til Halden og lidt længere til Grænsen, men det viste sig at være i Luftlinje. Landevejs var der 2—3 Gange saa langt, og vi kom ind i det højeste Bjerglandskab paa hele Turen. Skove og atter Skove var der og kilometerlangt mellem Hu-

sene. Luften var saa tynd, at vi blev dødtætte, og af og til steg det saa brat, at Taunusen slet ikke var begejstret, men brugte voldsomt med Benzin, og vi begyndte at skotte til Maaleren, om Tanken virkelig kunde finde paa at gaa tom, før vi igen kom til civiliserede Egne. Et enkelt Sted maatte vi have de to Hjul ud i den løse Sne for overhovedet at faa den videre, men det behøvede den ikke at skamme sig over, for der holdt flere langs Vejkanten og havde givet helt op.

Igennem kom vi dog og naaede ind i Halden, der viste sig at være en snurrig Blanding af ældgammel og helt ny Byggestil. Den gamle Frederikssten Fæstning fik vi et lille Glimt af, og saa endelig, efter nogle Snoninger om en Klippetop, naaede vi Grænsen, men da var Tusmørket ogsaa faldet paa.

Paa de svenske Veje, som man maa indrømme bedre fortjener denne Benævnelse, end de norske, gik det igen fremad med god Fart. Efter nogen parlamenteren lykkedes det os trods Mørket at finde over paa den anden Side af Gøta-Elven og komme en helt anden Vej ind i Gøteborg. Vi kørte mindst 50 km forbi Fabrik efter Fabrik og troede bestandig, at efter næste Klippetop, saa laa Byen for Næsen af os, men omsider var det rigtigt, og for første og eneste Gang paa Turen var vi for Alvor vild paa Kareten med Hensyn til Retningen. Tilmed saa Beboerne paa os som Marsfolk, naar vi spurgte om Vej, men det lykkedes dog at finde et begavet Menneske, der kunde sige os Vejen til Malmø, saa vidste vi da i det mindste, at Kursen var rigtig.

Denne Aften besluttede vi at overnatte i Kungsbacka, men da det første Hotel saa noget dyrt ud, fortsatte vi. Det næste saa en Smule snusket ud ude fra, men rigtig pænt indvendigt, og nu var vi trætte, saa vi blev, skønt vi skulde være alle fire i eet Rum. Vi sov udmærket, men blev alligevel lidt chokerede næste Morgen ved at opdage, at dette ene Rum var dyrere end de to fine Hotelværelser, vi havde haft den første Nat i Sverige. Naa, til Gengæld slap vi for at løse Jagttegn, skønt vi havde været paa Musejagt om Natten.

Tirsdag Morgen kan det nok være, Farten blev sat op. Nu var vi igen paa kendte Egne, men denne Gang maatte vi naturligvis vente først 1 Time paa Færgen i Helsingborg og dernæst komme som 3. Bil i Køen ved Storebælt, blot for at opdage, at det var en Tog-Færge, der kun kunne have 2 Biler om Bord. Det betød dog bot, at der blev Tid til atter en Gang røde Pølser, denne Gang i Form af »Hot dogs«, saa svandt ogsaa den Ventetid og vi rullede om Bord. Isen skruede allerede betænkeligt langs Færgens Sider, og lykkelige var vi trods alt, da vi naaede Fyn. Det var heller ikke mange Dage efter, at Storebælt lukkedes helt, men vi naaede hjem i god Behold, noget trætte af de mange Indtryk, men rørende enige om, at vi havde haft en pragtfuld Tur.

L·Æ·N·G·S·E·L

Af smedens kone fra Flade

Kun den, der selv har prøvet det, ved, hvad længsel er — det er ikke en sygdom — ikke en tilstand — det er simpelthen en kræftbakterie, der angriber følelserne, der findes intet middel mod den, ingen kur — ingen helbredelse — kun en eneste dæmper — nemlig tiden.

De kender denne nådeløse sugen i mellemgulvet, denne vedvarende, sørgmodige stemning — og den usynkelige klump i halsen.

Jeg var lige fyldt seksten år, da jeg første gang kom hjemmefra — langt hen. Det var min egen skyld — jeg ville ikke gå derhjemme og gøre alt slæbet. Min søster Tinne, som var ældre, meget pænere og meget mere dygtig, var nemlig også hjemme.

Jeg havde så ondt af mig selv, for jeg havde det væmmeligt — altid var det mig, der skulle ligge på mine bare knæ og skure det store cementgulv i bryggerset.

»Kom nu godt i hjørnerne«, sagde Tinne og nidstirrede mig med sine røntgenøjne. Hvorfor gjorde hun det? — Jo — havde jeg været en lille pålidelig een, der ikke sommetider skurede *udenom* hjørnerne — så havde hun sikkert ikke stået der. Og altid var det mig, der om lørdagen skulle pudse alle de beskidte lamper.

»Husk, at skorstenene skal være *helt* blanke — og så kan du pudse *alle* dørhåndtag næstefter; men du skal bruge *tre* klude — en til indgnidning og en til at tage det værste af — og en til at pudse blank med«, sagde Tinne med skarpretterstemme. — Der var *tretten* messingdørhåndtag — kunne hun bare passe sit eget — så skulle jeg snart ordne håndtagene, jeg behøvede ikke mere end to klude, måske kun een. Og når far kom: »Kan en af pigerne ikke køre fra og til med møgvognen i dag, vi skulle gerne have skub på«, — så vidste jeg nok, hvem denne ene var — eller han sagde »En af jer må give høvederne roer i dag, karlen pløjer, og jeg skal i byen« — så vidste jeg også, at jeg var den, der bedst kunne undværes inde. Altid skulle jeg til det værste — og jeg græd af arrigskab — inde gik Tinne og skurede og skrubbede, kom ind i *alle* hjørner — og pudsede lampeskorstenene om efter mig — og her gik lille mig og var bare møgvognskudsk og røgterdreng. — Nu *ville* jeg ud, ud — åh, så langt, langt ud.

Jeg fik plads gennem bekendte hos en adjunkt i Horsens — vi kalder dem Berg. Mor sagde: »Du kan ikke tage sådan en plads, lille Anna — havde det endda været Tinne — —«.

— — Tinne — nå skulle hun nu tage min eventyrplads fra mig — nej, de kunne stole på nej.

Fru Berg skrev, at jeg vist var for ung — og jeg var rystende angst for, at det ikke skulle blive til noget.

Men så skrev jeg selv til hende — jeg vidste, at jeg var bedre til at skrive end til at gøre rent og pudse og gnide.

Jeg fortalte, at jeg var vant til »lidt af hvert« — og tænkte på møgvognen, på høvederne og roerne— og på messinglamperne og det store, ru cementgulv i bryggerset. Jeg skrev endvidere, at jeg var villig til at tage del i alt forefaldende arbejde — og at jeg

holdt af børn (det sidste var især sandt, jeg havde to mindre søskende, som elskede at høre mig fortælle historier).

Så fik jeg pladsen.

Det var en stolt, lille bondepige, der 1. november rakte Tinne fingerspidserne til farvel (nu kunne hun selv skure bryggersgulvet og pudse tretten dørhåndtag) — jeg skulle gå i lædersko fra morgenstunden.

Værre var det alligevel at sige farvel til far og mor ved færgelejet. Mor kyssede mig og rakte mig en ekstra sølvtokrone. »Det er en lykkeskilling«, sagde hun (jeg har den endnu) — og far rakte mig sin barkede næve »Vær nu en svaa'r pige« sagde han. »Du ved, at du må komme hjem igen, hvis det bliver rent uudholdeligt«, sagde mor.

— Hjem — nu havde jeg længtes så ustyrligt efter denne dag — talt ugerne — dage — timer — ja, tilsidst minutter — og så spekulerede de allerede på at få mig hjem.

Færgen tudede til afgang, de trak landgangsbroen fra, og jeg vinkede til mine forældre — de var alligevel så »far og mor«, som de stod der — nu sejlede færgen på det store vand — bort, — bort med mig — og far og mor stod stadig og vinkede — var nu kun små prikker — og så kunne jeg ikke se dem mere — måske ville der gå et halvt år inden jeg så dem igen. Jeg satte mig i det allerbageste hjørne og fandt mit lommetørklæde frem — længselen *var* begyndt.

Fru Berg tog imod mig på stationen, hun var en ung, venlig dame, fiks og net; jeg gik der i min cheviotsfrakke og snørestøvler og følte mig så landlig. To børn sprang os i møde, da vi kom hjem, og en høj, mørk mand rakte mig sin lærde hånd. »Vil du ikke med ind og se »Personen«, sagde den ældste af børnene, en køn dreng på seks år — og trak af sted med mig ind i soveværelset.

»Personen« var en gut på ni måneder —

rund og buttet og lige vågnet, — og jeg tror, at de alle tre — mor og børn — ventede, at jeg skulle bryde ud i fryderåb over »Englebarnet« — men jeg følte slet ingenting — længselens mide var allerede begyndt at arbejde i mit følelsesnet, og jeg sammenlignede ham med min lille treårige søster — ham *der*, var tilfældigvis dreng; men lille søster var — ja, hun var underdejlig — og det var ikke en halv dag siden, hun slyngede sine små arme om min hals og sagde: »Jeg vil sådan længs'e efter dig — for du er ikke nær så gal, som Tinne«.

Det var en meget, meget lille pige, der den aften gik op ad en hel masse trapper og låsede sig ind på sit værelse — månen skinnede ind ad skråvinduet — og når jeg stod op på en stol kunne jeg se ud over Horsens' tage.

Jeg var alene nu, ganske alene — bare Tinne havde været der — vi plejede at dele værelse — og om aftenen var der ingen standsforskel — så var der søde betroelser om balkavalerer og sværmerier.

Og så begyndte dagene for mig — dage, som længselen gjorde længere, men som alligevel var for korte til det uvante arbejde, jeg skulle udføre.

»Kan De bage rundstykker, Anna?« spurgte fru Berg kort efter, at jeg var kommet.

»Ne-ej«, svarede jeg.

»Vi plejer nemlig at få kaffe på sengen med friskbagte rundstykker søndag morgen, Gerda, vores forrige pige — var så dygtig til at bage«.

Jeg så nedad — jeg havde aldrig bagt — det var Tinne.

— — —

Og så stod jeg da en dag i vaskehuset med en stor klatvask — rystende af angst og uvidenhed — jeg havde ikke vasket før — det var Tinne —; men endelig tog jeg mod til mig — gik ind og spurgte fru Berg — og jeg sørgede for at min stemme lød henkastet »Det er sandt — det brogede skal da ikke koges?«

— Fru Berg drog et dybt fortællende suk. »Plejer I at koge det brogede derhjemme?«

»Næh — nej — men jeg vidste jo ikke, hvordan I plejede«.

Hun vendte sig om med et sæt »Vil De gøre nar ad mig?«

Jeg dukkede mig — det var det sidste, jeg ville. Og jeg følte mig dum, ensom og forladt — ude i vaskehuset kæmpede jeg med tårerne, klumpen og længselen.

Og en dag kom fruen hjem med et par store rødkål. »Vi skal have flæskesteg til middag på søndag — kan De koge rødkål, Anna?« spurgte hun venligt.

»Næh—æh«, svarede jeg — og igen steg fru Bergs pustende suk mod himlen — og jeg følte mig værdig til Horsens tugthus — og stod og ønskede brændende, at det var Tinne,

hun havde fået — Tinnes ferme fingre, der kunne ordne alt — nu troede fru Berg vel, at det var en sokkedoje-familie, jeg var ud af. Jeg sank klumpen igen — den klump var snart det eneste, jeg prøvede på at få ned — og den *ville* ikke ned.

— — —

En dag, jeg gik et ærinde ind i stuen, mens familien spiste frokost, sagde fruen meget højt til sin mand:

»Nu tager jeg franskbrødsskorpen denne gang — sidste gang tog du den — vi må jo skiftes til det«. — Og dagen efter sagde hun lige ud til mig: »Anna, De må virkelig også en gang imellem spise skorperne, min mand og jeg sidder der og tygger i dem hver dag«. — Jeg havde forlængst forstået, at det var pigens arbejde at spise skorperne og det stykke næstefter, og det gjorde ingenting, for det var nye franskbrød; men jeg *kunne* altså ikke synke franskbrød, og så måtte jeg betro fru Berg, at jeg kun spiste et halvt stykke rugbrød hver gang — derfor kom skorperne ind igen.

Hun blev helt forskrækket: »Men kære barn dog, De må rigtignok spise noget mere, De ser også bleg og sløj ud«.

Men ingenting hjalp — længselens klump sad der og mødte. Havde jeg bare været hjemme igen — så gjorde det ingenting, og jeg skulle køre møg og røgte — og det skulle aldrig røre mig, om Tinne kommanderede. Tænk, at være her selve juleaften og føle sig elendig og forladt — at være her hele vinteren og ikke kende en sjæl i byen — det var en så uoverkommelig tanke, at den sved i hjertet og åbnede klappen til tårekanalerne, hver gang den kom.

Jeg var klar over, at jeg ikke udfyldte den plads. Fruen var vant til at have en tyveårig pige, der »kunne selv«, så det var et dårligt bytte, hun havde gjort; men jeg gjorde, hvad jeg kunne.

Børnene var rare, og »Personen« var sød; men jeg gik som i trance — jeg var ikke hos adjunkt Berg — jeg var hjemme — hjemme ved far og mor — ved lille søster og bror og Tinne — jeg så mig selv stå og pudse lamper og Tinne sige: »Det var fint — det er lige, som det skal være«.

Og jeg lå i tankerne og skurede cementgulvet, og Tinne sagde: »Jeg skal love for, at du får skidtet fra hjørnerne« — — og jeg gav høvederne roer, mens jeg sang »Home, home, sweet home«.

Der er ikke noget med at slå en knytnæve i længselens usynlige jeg — og sige »nu *skal* det have en ende« — man er modstandsløs — det ved alle, der har prøvet — og jeg ved piger, der har haft pladser, hvor de måtte komme hjem næsten hver aften, og piger, der har tjent så nær hjemmet, at de kan se mors skorsten, når de er udenfor døren — og alligevel tæres de af længsel — den snigende pine, den nådeløse byrde, som får mange halvvoksne piger og drenge til at foretage sig desperate ting. Man kan vokse sig fra det — ud af det; men har man engang længtes, er der altid tendens for tilbagefald.

Der er mennesker, der længes evigt — føler en vemodig utilfredsstillet længsel i sig — de ved ikke, hvad de længes efter, — formår ikke at navngive det — de længes blot.

Måske er det et lille, sejglivet frøkorn fra den første ungdoms heftige hjemlængsel — måske er det bare ubestemte fornemmelser.

Min mor og fru Berg blev pr. korrespondance enige om, at jeg hellere måtte rejse igen til december. *Hun* kunne få den helt rigtige pige — og *jeg* kunne komme hen, hvor alle mine tanker var — hjem.

— — —

Men så var det, forandringen skete. Jeg blev en helt anden — jeg spøgte og lo med børnene, fortalte dem historier, spiste de dejlige franskbrødsskorper (vi fik aldrig bagerbrød hjemme — det var en lækkerbidsken) — og kom til at holde af »Personen«. Jeg skrev til en sød moster, jeg havde ude i Ærhus-egnen, om jeg ikke måtte være der resten af vinteren — og det måtte jeg. — Jeg ville ikke hjem nu

— og drilles af Karen, Marjanne, Marie — og Niels og Mitte — at jeg ikke kunne være i min plads, men kom styrtende tilbage igen i løbet af en måned.

Da jeg rejste, sagde drengen til mig: »Far og mor siger, at nu er de kede af, at du rejser, for du er så god ved »Pippe«, »Personen« og mig — og vi vil gerne beholde dig«.

Jeg havde pladser langt fra hjemmet flere gange siden — og længtes også hjem; men ikke denne fortærende, heftige længsel — man *kan* altså vokse sig fra det.

Udvé - - Hjemvé

Der er knugende Længsel og tærende Savn,
der er Udvé i Vaarvindens Følge;
der er Travlhed om Bord paa hver Skude i Havn
før den letter paa sølverne Bølge.
Vil du med, vil du med,
her er Glemsel og Fred,
men lidt Uro, jeg vil det ej dølge.

Og du smider din Tømme paa nærmeste Hest,
du maa se disse Eventyr-Lande,
og med Røgen mod Sky og med Stævnen mod Vest
gaar din Baad over ukendte Vande.
Der er Solskin om Bord
og paa Lykken du tror
paa din Færd mod de fremmede Strande.

Der er Arbejde nok, hvorhen Dansken end gaar;
du maa slide, hvorhen du dig vender,
under Sommerens Sol, ja ved Vinter og Vaar,
blot du ejer de retvendte Hænder:
Da vil Fremgang du faa,
og din Gerning bestaa,
give Lykke, Tilfredshed og Venner.

Men dit Haar bliver graat, og mod Aften det gaar,
du vil længes mod Barndommens Rede,
du vil se, hvad du vandt, ej dit Hjerte dog bandt
som en Tue paa Hjemlandets Hede.
Blev dit Livsværk end stort,
det vil komme til kort
mod en Grav hvorom nogen vil frede.

Vi er Sjæle paa Vandring fra Kyst og til Kyst,
vi er Bobler, der driver paa Vandet,
vi tror Lykken den findes, hvor Regnbuen tyst
spænder Bue mod Fjorden og Landet.
Men hvorhen vi end for,
er vor Skæbne paa Jord
jo med Udvé og Hjemvé iblandet.

Jens Peter Pedersen,
Skjoldborg.

THISTED Blæksprøjte

Een læser blæksprøjten — finder sig selv —
og bliver saa lidt stødt paa ærmet.
En anden læser den, finder ej sig selv —
og han bliver ogsaa fornærmet.

FAREFULD REDNING:

En ung dame blev i sommer reddet udfor Thys vestkyst. Hun maatte have en talje om taljen. Efter at have faaet enden om livet lykkedes det endeligt at faa hende i land uden ende paa hendes kostbare liv.

Redaktør Lusterup fra »Dementidende« vil efter sigende snart blive udnævnt til konsul, det drejer sig om St. Domingo (Bladnegerrepublik).

Dagsorden for Thisted byraads møde den 4. januar 1955:

1) Lærerne ved gymnasiet andrager om forhøjet arbejstid for kommuneskolens lærere.
2) Kommuneskolens lærere ansøger om forhøjede lønninger til gymnasiets lærere.
3) Bevilling søges til beredent natpoliti.
4) Ansøgning fra Brandinspektøren om et nyt straalerør.
5) Fhv. borgmester Chr. Iversen ansøger om alderdomsunderstøttelse for lukkede døre.

En af byens velhavere har købt en motorplæneklipper, fordi han har penge som græs.

Paa en generalforsamling i Dragonforeningen vedtoges det med akklamation at udnævne et kendt medlem til æresmajor i principrytteriet.

Det paastaas, at en af byens urmagere er slem til at trække kunderne op.

En telefondame i sydthy har faaet hallocinationer.

En tilrejsende, der besøgte ungskuet i Thisted i sommer, var imponeret af den enorme trængsel, han skrev hjem, at man saa køer overalt.

For at stimulere indmeldelse i blod-donor-korpset, vil hvert nyt medlem modtage en grammofonplade med »Donor-Valsen«, indspillet af Bror Kalles sixtinske kapel.

Politiet i Thisted har besluttet at indlede undersøgelse mod en række bagermestre, om hvem man har bragt i erfaring, at de har haft unge piger i deres brød.

Faktorernes orden er ligegyldig, undtagen paa Bornerups bogtrykkeri.

Byraadet er tilsyneladende altid paa march. Men somme tider er det en march paa stedet.

Tilhørerpladserne i Byraadssalen har den fordel, at man der kan opleve synsindtryk, der staar fuldt paa højde med, hvad den zoologiske have i Vildsund har at byde paa.

Fedevarehandler Jensen har varslet syltestrejke.

Herreekviperingshandler N. G. Mikkelsen har efter sigende spændt livremmen ind, og lagt sig i sele.

Rebslager Jensen har, forstaaeligt nok, kaldt sin yngste datter Tove.

En af Thisteds smukkeste unge damer har vist en fornuftig sparsommelighed, idet hun vender det hvide ud af øjnene, for at spare paa det blaa.

Under et duevæddeløb kom en kendt dueavlers fire ellers saa fredelige duer op at slaas. Det udviklede sig til et veritabelt dueslag.

Paa given foranledning gør vi opmærksom paa, at filmen »Den levende ørken« ikke foregaar om kommunekontoret.

Man maa prise tandlæge Nordentoft Nielsen for, at han er udpræget by-patriot, han anvender udelukkende lokal-bedøvelse.

☆

En bagersvend hos konditor Thorstensen blev fornylig afskediget, fordi han aldrig lavede vrøvl.

☆

Thy siges at være »De tusinde søers land«, navnlig naar man har set den sidste svinetælling.

☆

Thisted raadhus skal efter forlydende forsynes med en enkelt bryllups-sal og en masse skille-rum.

☆

Det maa være angsten for at miste talens brug, der er den dybere aarsag til, at vort kendte kvindelige byraadsmedlem siger saa meget vrøvl.

☆

De fleste kvinder synes, at et rigtigt mandfolk bør være ansvarsbevidst, stærk og diskret — kort sagt, lige saa god som en skulderstrop.

☆

En gæv gammel fisker i Hanstholm sørgede i reglen for at bjerge sig noget brændsel fra stranden, noget som myndighederne var klar over. Ved en strandingsauktion for nylig, spurgte man ham, om han ikke havde lyst til at købe noget, hvortil han svarede: »Det er da godt, man ikke er saa doven, at man ikke selv gider hente det op fra stranden«.

Musikforeningen ivrigt kæmper mod falskhed.
Dog mest, naar den stammer fra umusikalskhed.

☆

Paa stadion skyder hvert et fjols,
om ikke godt, saa dog til maals.

☆

Frk. Aaberg viser os det sublime,
naar hun pjevrer løs i 1½ time.

BORGERE
bedes opgive det hele.
Møller,
formand for ligningskommissionen.

En forholdsvis lidt brugt overbevisning
er til salg.
Karen Aaberg.

Nogle verseføddder
savnes og bedes afleveret til
Redaktionen af »Jul i Thy«.

Thisted Mineralvandsfabrik
vil gerne af med vandet. *Bestyrelsen.*

Byens største Udvalg i fine Kamgarner

Fuld Garanti for Udførelse og Pasform til billige Priser. — Derfor, naar det gælder Tøj, kom til os.

SENIUS PEDERSENS Skrædderi v/ Ths. C. Pedersen, Vestergade 52, Thisted

HANS BREDAHL
Staalgaarden

KOM NED OG SE VORT UDVALG ☆
Alt i el-artikler og moderne belysning. — Gode julegaveideer
K. DAM JENSEN *aut. installatør . Vestergade 31 . Tlf. Thisted 1157*

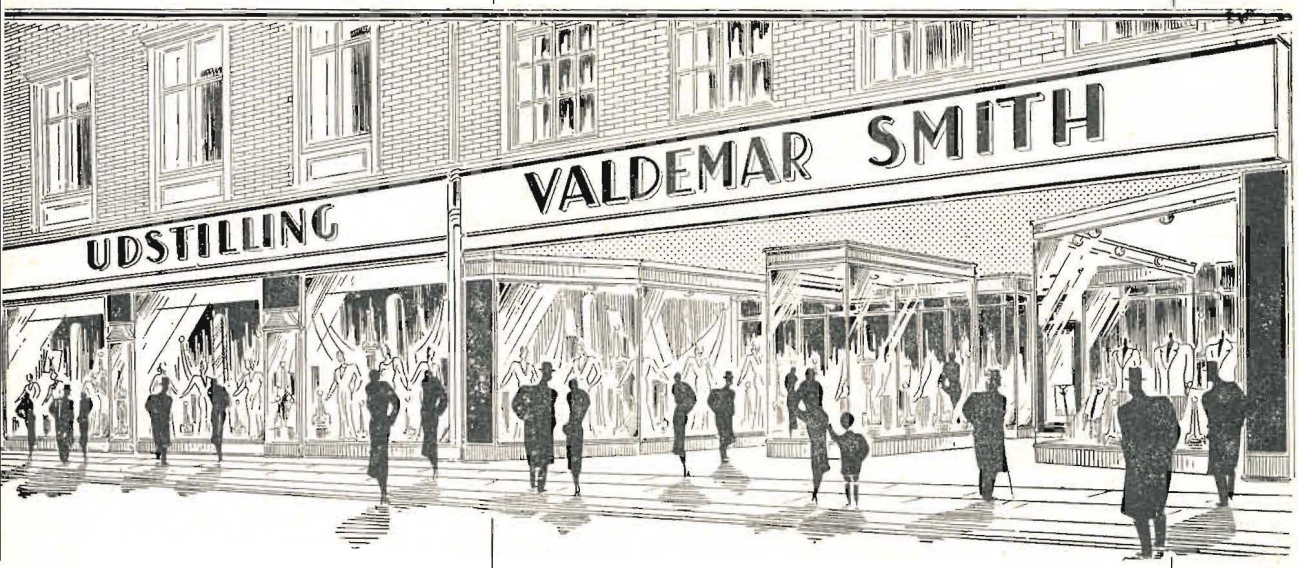

ALT I MANUFAKTUR

Har DE lagt mærke til,
at flere og flere
går i Storegade?

THISTEDS
bedste indkøbssted

VS

VALDEMAR SMITH A/S

THISTED
TELF. 6

Køb meget eller lidt
— men køb det hos SMITH

Søger De noget særpræget i

Gardiner

saa henvend Dem til os

Vi kan levere disse klippet, syet og hængt op, alt i smagfulde Faconer og Ideer

MICHAEL ZOLL - Storegade

JULEGAVEIDEER

Cykler, Dynamolygter, Luffer, Støtteben for Cyklen
Se Udstillingen paa Nytorv

THISTED CYKLEBØRS

NIELSEN & GRØNKJÆR - Bisgaardsgade - Tlf. 323

Julegaven i Aar:

Verdens mest fuldendte Husholdningssymaskine **„Elna"**

BUSK & VINDING

Højspændingsinstallatører
Vestergade 8 - Telefon 359

Paa Gensyn i Forretningen

Engelsk
BEKLÆDNINGS-MAGASIN
NYTORV · TLF. 247 · THISTED

Skænk

HELSTRUPS VINE

Wilh. Helstrups Vinforretning
v/ S. W. Vøhtz

Grundlagt 1868 *Thisted*

Glædelig Jul
Godt Nytaar
— med Tak for det svundne

KJOLER
og
OVERTØJ

Marklunds Kjoler Vestergade 23 Telefon 843

DET ER SLÅET FAST!

Det bedste Arbejde laves i

Thisted Dampfarveri

Storegade 21 . Telf. 158 . Thisted

Vor Afdeling for Vaad-Vask gør Tøjet hvidere end hvidt.

Ved køb af Bil, vælg et af vore anerkendte mærker:

Customline - Mainline - Vedette - Zephyr Six
Consul - Taunus - Prefect - Anglia - Popular

Gælder Købet TRAKTOR — da »FORDSON MAJOR«

Diesel - Benzin - Petroleum

THISTED MOTOR COMPAGNI A/S

Telefon 1212 *Autoriseret* Ford *Forhandler* **THISTED**

Marius Sørensen

Juveler og Guldsmed
Telefon 23

har det største Udvalg i Guld- og Sølvvarer til JULEGAVER

Stort Udvalg i CIGARER - CIGARETTER
CERUTTER - TOBAK og VINE

Tobakscentralen - *Lydia Madsen*

Overfor Rutebilstationen. — Telefon 130

Karl M. Larsen

TOBAKS- og VINHANDEL

Vestergade 20

Alt i Stokke, Piber & Lædervarer

Tapet-
og Farvehandel
Nytorv
Telf. 211

ROSENBERG

Leverandør til Vare- og Landbrugslotteriet

Kvaliteten den sædvanlige

THISTED ANDELSMEJERI

anbefaler sig med sine anerkendte Mejeriprodukter. — Vi kan til enhver Tid levere vore Isanretninger.

Alt i Rammer - Raderinger
Malerier og Kunsttryk
Kvalitetsarbejde i mere end 60 Aar

J. Chr. Johansens Eftf.

Svend Odgaard, Glarmester
Storegade 18 - Tlf. 345

JENSEN & SELMER

1. Kl. Herreskræderi Jernbanegade 1

Sølvmedaille Aarhus 1876 og Thisted 1898

— Stort Udvalg i Stoffer —

ANTON LARSENS *Efterfølger*

TRÆK OG SLIP
VAND OG GAS

NB.: CENTRALVARMEANLÆG

. . . Lys skaber Hygge

Køb Julegaven hos **Siwert & Korsfelt**
Thisted

Stort Udvalg i Lysekroner, Bordlamper, Læselamper, Lampetter og Skærme samt elektriske Varme- og Kogeapparater —

Naar De ønsker et

Monument

over Deres kære Afdøde,
saa henvend Dem til

Brdr. Jensen - Thisted

— der yder Fagmandens Garanti for Skønhed og Holdbarhed

GULVE med Garanti . . .

Tal med os, naar det gælder Gulvbelægning; saa faar De Garanti for saavel Materiale som for korrekt Nedlægning.

Vi fører LINOLEUM - VILLADIUM - EXPANKO
GUMMIGULVE - HOLMSUND VINYLGULVE

P. M. MØLGAARD

THISTED — TELEFON 462 - 1062

B. Bjerre Thristensen

STATSAUT. ELEKTRO-INSTALLATØR

ELEKTROTEKNISK SPECIALFORRETNING
ELEKTRISKE ANLÆG AF ENHVER ART

THISTED
Nytorv 3 - Tlf. 248

Den kærkomne Gave

fra **C. V. HENNINGSEN** Guld & Sølv
Storetorv . Thisted . Telefon 29 - 290

★ **Det store udvalg**

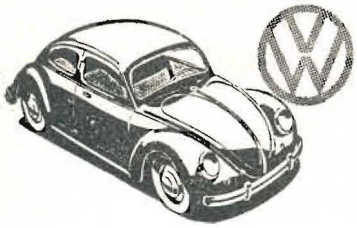

Folkevognen

Vognen med den største Fremgang i Salget i 1954
Omgaaende Levering . Billig Pris . Lempelige Vilkaar

Maskinfabriken NORDTHY

1ste Kl.s Værksted og Service . Aut. Forhandler Telefon 325

SHELL Service-Station *v/Emil Lauritsen, Havnen, Thisted, Tlf. 634*

Lad os fylde op med SHELL-Benzin — det bedste er ikke for godt. — Med SHELL X-100 i Motoren og SHELL-Benzin i Tanken er De dobbelt sikker, det er *velgørende* at være *SHELL-kørende.*

★ ***Shell-smurt er velsmurt***

☆

LAD GAVEN I ÅR VÆRE en fyldepen

— Vort udvalg er det største, — og vi bytter gerne pennen efter jul.

BORNERUP ★ *Storegade 8 . Thisted . Telefon 33*

KJELD HØY A/S

Aut. Bur-Wain Forh.

THISTED . TLF. 813 & 833

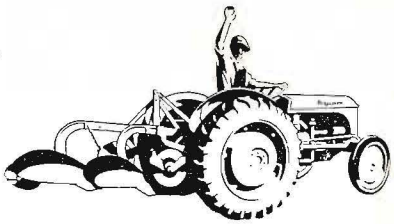

Den ny Standard 8

Rummelig 4 Pers., stort Bagagerum, stor Sporvidde — og kører ca. 19,5 km pr. l.

Pris paa Gaden: Kr. 10.800

Ferguson

Pris: Kr. 9.980

I Øjeblikket Levering omgaaende fra Lager

Jul - du dejlige Jul -

du stemmer din Streng, og du løfter din Bue

Musik og Sang gør Hverdagen festlig og indholdsrig og giver Højtiden en egen, værdifuld Feststemning, som intet andet kan erstatte.

Deres Ønskeinstrument, Radio, Grammofon, Plader og Noder kan De altid købe fordelagtigt hos

Ejnar Christensen & Søn

THISTED MUSIKHUS

Sparekassen for Thisted Amt

Oprettet 30. November 1829

Ekspeditionstid:
10—12 og 13,30—16
Lørdag 10—12,30

Telefoner:
2 og 502

Amtets ældste og største Pengeinstitut

Efter Juleindkøbene:

Thorstensens Konditori

Telefon 202

PRIMA
Oksekød
Kalvekød
Slagteriaffald

... samt alt i fersk, saltet eller røget Flæsk, Paalæg m. m. anbefales fra vort Udsalg paa Strandvejen. — Varerne bringes overalt. — Udsalget: Telefon 140.

Thisted Andels-Svineslagteri

Altid 1. Klasses Varer tilvirket under Statskontrol.

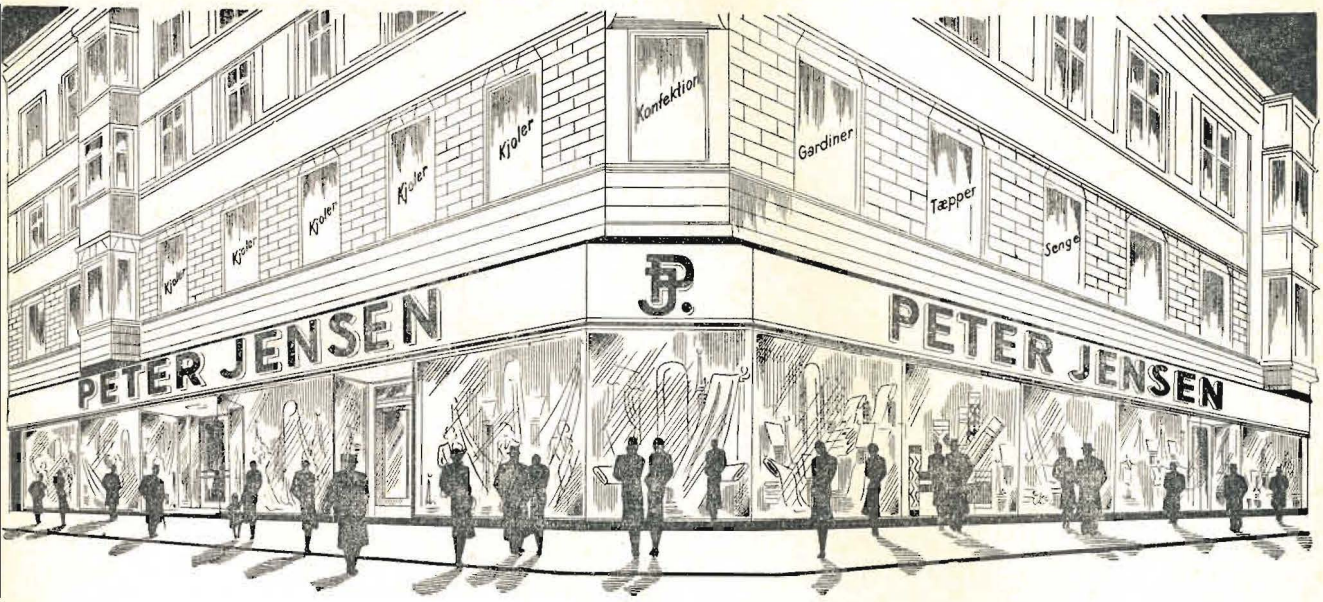

Køb Kjoler og Frakker hos *Peter Jensen*

Den Danske Landmandsbank

Thisted Afdeling

★

Kontortid: 10—12 og 13,30—16, Lørdag 10—12,30

Telefoner: 88 (2 Lin.)

★

Enhver Art af Bankforretning udføres!

Stassaniseret
SØDMÆLK

holdbar
vitaminrig
velsmagende

Mejeriet »Pasteur«
Thisted . Telefon 780

Angaar det

Brændsel

da:

A/S P. O. POULSEN
Havnen - Thisted - Tlf. 950 (3 Lin.)

Kul - Koks - Briketter og OLIE

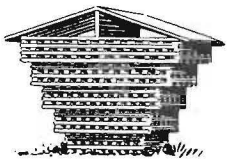

Største Lager af alle
Bygningsartikler

Eneforhandling af
Insulite

CHR. SØRENSENS ***Tømmerhandel***
Aktieselskab - Thisted - Telefoner 57 - 657

Kul
Koks
Cinders

A/S **KULKOMPAGNIET**
TELEFON 25 . 35 . THISTED

Prima veltørret og pulveriseret
Jordbrugskalk
samt brændt Kalk

Aktieselskabet
De forenede Kalkværker
Telefon 25 . 35 . Thisted

MANUFAKTUR I HELE HUSET

Chr. Søndergaard

Telf. 54 og

LOKAL

46.4 Jul i Thy
Thy

ex. / 1954

SOM NYT IGEN

EN VELKLÆDT FAMILIE

— der kender fordelen ved at sende garderoben til kemisk rensning og presning i amtets største renseri.

Tribohl
RENSERIET
TELF 74 * THISTE
v/ VERNER STAGE

ikke til hjemlå
787 Thisted Bibliotek
VO 811308625